॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ದೀಘನಿಕಾಯೇ

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಅಭಿನವಟೀಕಾ

(ದುತಿಯೋ ಭಾಗೋ)

೨. ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ರಾಜಾಮಚ್ಚಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. ಇದಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಂ…ಪೇ॰… ಸುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನುಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪದವಣ್ಣನಾ, ಪದಂ ಪದಂ ಪತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಣ್ಣನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಞ್ಹಿ, ಉತ್ತಾನಂ ವಾ ಪದಮಞ್ಞತ್ರ ವಣ್ಣನಾಪಿ "ಅನುಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ" ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **"ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ"**ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಅವಣ್ಣಿತಪದವಣ್ಣನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಗ್ಗಜನಪದಟ್ಠಾನವಿಸೇಸಸಮ್ಪದಾದಿಯೋಗತೋ ಪಧಾನಭಾವೇನ ರಾಜೂಹಿ ಗಹಿತಟ್ಠೇನ ಏವಂನಾಮಕಂ, ನ ಪನ ನಾಮಮತ್ತೇನಾತಿ ಆಹ **"ತಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ನನು ಮಹಾವಗ್ಗೇ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತೇ** ಆಗತೋ ಏಸ ಪುರೋಹಿತೋ ಏವ, ನ ರಾಜಾ, ಕಸ್ಮಾ ಸೋ ರಾಜಸದ್ದವಚನೀಯಭಾವೇನ ಗಹಿತೋತಿ? ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೇನ ಪುರೋಹಿತೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ರೇಣುನಾ ನಾಮ ಮಗಧರಾಜೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸೋ ರಾಜಸದ್ದವಚನೀಯಭಾವೇನ ಗಹಿತೋ ತಸ್ಸ ರಾಜಾಭಾವತೋ। ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಪರಿಗ್ಗಹಿತಭಾವಕಿತ್ತನಞ್ಹಿ ತದಾ ರೇಣುರಞ್ಞಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಭಾವೂಪಲಕ್ಖಣಂ। ಸೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರಕೋ ಪುರೋಹಿತೋ, ಇದಮ್ಪಿ ಚ ಲೋಕೇ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣಂ "ರಾಜಕಮ್ಮಪಸುತೇನ ಕತಮ್ಪಿ ರಞ್ಞಾ ಕತ"ನ್ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಮನ್ಧಾತುರಞ್ಞಾ ಚೇವ ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಪುರೋಹಿತಮಾಣಾಪೇತ್ವಾ ರೇಣುರಞ್ಞಾ ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ರಾಜೂಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ರಾಜಗಹನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೋ"ತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಏಕೋ ಪುರಾತನೋ ರಾಜಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ರಾಜಧಾನೀಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಗಯ್ಹತೀತಿ ಹಿ **ಗಹಂ,** ರಾಜೂನಂ, ರಾಜೂಹಿ ವಾ ಗಹನ್ತಿ **ರಾಜಗಹಂ**। ನಗರಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅಞ್ಞೇಪೇತ್ಥ ಪಕಾರೇತಿ ನಗರಮಾಪನೇನ ರಞ್ಞಾ ಕಾರಿತಸಬ್ಬಗೇಹತ್ತಾ **ರಾಜಗಹಂ,** ಗಿಜ್ಝಕೂಟಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪಬ್ಬತೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಪಬ್ಬತರಾಜೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಗೇಹಸದಿಸನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಸಮ್ಪನ್ನಭವನತಾಯ ರಾಜಮಾನಂ ಗೇಹನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಸುಸಂವಿಹಿತಾರಕ್ಖತಾಯ ಅನತ್ಥಾವಹಿತುಕಾಮೇನ ಉಪಗತಾನಂ ಪಟಿರಾಜೂನಂ ಗಹಂ ಗಹಣಭೂತನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ರಾಜೂಹಿ ದಿಸ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ ತೇಸಂ ಗಹಂ ಗೇಹಭೂತನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದೀಹಿ ರಾಜತಿ, ನಿವಾಸಸುಖತಾದಿನಾ ಚ ಸತ್ತೇಹಿ ಮಮತ್ತವಸೇನ ಗಯ್ಹತಿ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹತೀತಿಪಿ **ರಾಜಗಹ**ನ್ತಿ ಏದಿಸೇ ಪಕಾರೇ। ನಾಮಮತ್ತಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಪದೇಸೋ ವಿಸೇಸಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಉಳಾರಸತ್ತಪರಿಭೋಗೋತಿ ಆಹ **"ತಂ ಪನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **"ಬುದ್ಧಕಾಲೇ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಕಾಲೇ ಚಾ"**ತಿ ಇದಂ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಅಞ್ಞದಾಪಿ ಕದಾಚಿ ಸಮ್ಭವತೋ, **"ನಗರಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ಉಪಲಕ್ಖಣಮೇವ ಮನುಸ್ಸಾವಾಸಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **"ಸೇಸಕಾಲೇ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಯಕ್ಖಾನಂ। **ವಸನವನ**ನ್ತಿ ಆಪಾನಭೂಮಿಭೂತಂ ಉಪವನಂ।

ಅವಿಸೇಸೇನಾತಿ ವಿಹಾರಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ, ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಸಿದ್ಧಂ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನಮನ್ತರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೦; ಪಾಚಿ॰ ೧೪೭; ಪರಿ॰ ೪೪೧) ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೦) ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧, ೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೪೫೯, ೫೦೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫; ೩.೨೩೦; ವಿಭ॰ ೬೪೨) ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಾಧಿಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೯) ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಸಿದ್ಧೇನ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಾದಿವಿಸೇಸವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನಂ , ನ ಏವಮಿದಂ, ಇದಂ ಪನ ತಥಾ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನಮನ್ತರೇನ ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನನ್ತಿ।

ಸತಿಪಿ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನೇ ಇಧ ಇರಿಯಾಪಥಸಙ್ಖಾತವಿಸೇಸವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನಮೇವ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಸಿದ್ಧಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನಸ್ಸಾಭಾವೇಪಿ ಇಧ ವಿಸೇಸವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ? ವಿಸೇಸವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ಸದ್ದನ್ತರಸಙ್ಖಾತವಿಸೇಸವಚನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಏವ। ವಿಸೇಸವಚನೇ ಹಿ ಅಸತಿ ವಿಸೇಸಮಿಚ್ಛತಾ ವಿಸೇಸೋ ಪಯೋಜಿತಬ್ಬೋತಿ। ಅಪಿಚ ಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ತಥಾದೀಪನಮೇವ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ? ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣತೋ। ಕದಾಚಿಪಿ ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ವಿನಾ ನ ಭವತಿ ತಮನ್ತರೇನ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಹರಣಾಭಾವತೋತಿ।

ಇರಿಯನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಇರಿಯಾ,** ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತನುಪಾಯಭಾವತೋ ಪಥೋತಿ **ಇರಿಯಾಪಥೋ,** ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಯೋ। ನ ಹಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಅವತ್ಥಾಹಿ ವಿನಾ ಕಞ್ಚಿ ಕಾಯಿಕಂ ಕಿರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತಾಯ ಪವತ್ತನುಪಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಹರತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇನ, ವಿಹರಣಮತ್ತಂ ವಾ ತನ್ತಿ **ವಿಹಾರೋ,** ಸೋ ಏವ ವಿಹಾರೋ ತಥಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನೇಸ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಆಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೋವ। ದಿವಿ ಭವೋ **ದಿಬ್ಬೋ,** ತತ್ಥ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದಿದೇವಲೋಕೇ ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯೋ ವಾ ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವೋ, ತದತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ **ದಿಬ್ಬೋ,** ಅಭಿಞ್ಞಾಭಿನೀಹಾರಾದಿವಸೇನ ವಾ ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾ **ದಿಬ್ಬೋ,** ಸೋವ ವಿಹಾರೋ, ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹೋ ವಾ ವಿಹಾರೋ **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ,** ಮಹಗ್ಗತಜ್ಝಾನಾನಿ। **ನೇತ್ತಿಯಂ** [ನೇತ್ತಿ॰ ೮೬ (ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)] ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಾತಿ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಮೇತ್ತಾಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತಾ ವಿಯ ತಾಸಂ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ಪನ ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹಸಾಮಞ್ಞತೋ ತಾಪಿ "ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾ" ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ। ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾ ವಾ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾ ವಿಹಾರಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ,** ಮೇತ್ತಾಜ್ಝಾನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ। ಅರಿಯಾ ಉತ್ತಮಾ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ವಾ ಅರಿಯಾನಂ ವಿಹಾರಾತಿ **ಅರಿಯವಿಹಾರಾ,** ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಇಧ ಪನ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ, ತಬ್ಬಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ , ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಚ ಭಗವತೋ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರಾ।

ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನನ್ತಿ ತಾಸಮೇಕತೋ ಅಪ್ಪವತ್ತತ್ತಾ ಏಕೇನ ವಾ ದ್ವೀಹಿ ವಾ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವಪರಿದೀಪನಂ, ಭಾವಲೋಪೇನಾಯಂ ಭಾವಪ್ಪಧಾನೇನ ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಭಗವಾ ಹಿ ಲೋಭದೋಸಮೋಹುಸ್ಸನ್ನೇ ಲೋಕೇ ಸಕಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿನಯನತ್ಥಂ ತಂ ತಂ ವಿಹಾರೇ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಾ ಸತ್ತಾ ಕಾಮೇಸು ವಿಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ಕಿರ ಭಗವಾ ದಿಬ್ಬೇನ ವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ ತೇಸಂ ಅಲೋಭಕುಸಲಮೂಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತ್ಥ ರುಚಿಮುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ವಿರಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಇಸ್ಸರಿಯತ್ಥಂ ಸತ್ತೇಸು ವಿಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ ತೇಸಂ ಅದೋಸಕುಸಲಮೂಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತ್ಥ ರುಚಿಮುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅದೋಸೇನ ದೋಸಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ವಿವದನ್ತಿ, ತದಾ ಅರಿಯವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತಿ

ತೇಸಂ ಅಮೋಹಕುಸಲಮೂಲುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತ್ಥ ರುಚಿಮುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಮೋಹೇನ ಮೋಹಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಇಮೇಹಿ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ವಿವಿಧಂ ಹಿತಸುಖಂ ಹರತಿ, ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಚ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪರಿಪತನ್ತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಹರತೀತಿ ವುತ್ತಂ "ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನ"ನ್ತಿ।

"ತೇನಾ"ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಗುಣದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸಮತ್ಥನಂ ವಾ। ತೇನ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಥಾ ವದಮಾನೋ ಪನ **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿ**-ಸದ್ದೋ ವಿಚ್ಛೇದನತ್ಥಜೋತಕೋ, **"ಹರತೀ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಚ ನೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಞಾಪೇತಿ **"ಇತೋಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿಚ್ಛೇದನಯನಾಕಾರೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ತತ್ಥ ಕಸ್ಸ ಕೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ, ಕಥಂ ಕಸ್ಸ ನಯನನ್ತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಉಪಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಯದಿಪಿ ಭಗವಾ ಏಕೇನೇವ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸ್ಸ ನಾಮ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಯಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪರಿಪತನ್ತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಪತಮಾನಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ, ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ವಸತಿ, ಸತ್ತಾನಂ, ಅತ್ತನೋ ಚ ವಿವಿಧಂ ಸುಖಂ ಹರತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಧಂ ಹರತೀತಿ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿ ವತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಮನುರೂಪನಿವಾಸಟ್ಠಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ "ಅಮ್ಬವನೇ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಮಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ರಾಜಗಹಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಗೋಚರಗಾಮಸ್ಸ। ಯಸ್ಸ ಸಮೀಪವಸೇನ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಪವತ್ತತಿ, ಸೋಪಿ ತಸ್ಸ ಸಮೀಪವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ರಾಜಗಹಸಮೀಪೇ ಅಮ್ಬವನೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಸಮೀಪತ್ಥೇ**ತಿ ಅಮ್ಬವನಸ್ಸ ಸಮೀಪತ್ಥೇ। **ಏತ**ನ್ತಿ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿ ವಚನಂ। **ಭುಮ್ಮವಚನ**ನ್ತಿ ಆಧಾರವಚನಂ। ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಹಿ ಭುಮ್ಮಂ,** ಆಧಾರೋ, ತದೇವ ವಚನಂ ತಥಾ, ಭುಮ್ಮೇ ಪವತ್ತಂ ವಾ ವಚನಂ ವಿಭತ್ತಿ **ಭುಮ್ಮವಚನಂ** , ತೇನ ಯುತ್ತಂ ತಥಾ, ಸತ್ತಮೀವಿಭತ್ತಿಯುತ್ತಪದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕಾಮಂ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬವನೇಯೇವ ವಿಹರತಿ। ತಸ್ಸಮೀಪತ್ತಾ ಪನ ಗೋಚರಗಾಮದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಭುಮ್ಮವಚನವಸೇನ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿಪಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ ತಂ "ಗಙ್ಗಾಯಂ ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ, ಕೂಪೇ ಗಗ್ಗಕುಲ"ನ್ತಿ ಚಾತಿ। ಅನೇನೇವ ಯದಿ ಭಗವಾ ರಾಜಗಹೇ ವಿಹರತಿ, ಅಥ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಅಮ್ಬವನೇ"ತಿ। ಯದಿ ಚ ಅಮ್ಬವನೇ, ಏವಮ್ಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿ। ನ ಹಿ "ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಪಾಸಾದೇ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಇಧ ಅಧಿಕರಣಾಧಿಕರಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅಧಿಕರಣಸ್ಸ ದ್ವಯನಿದ್ದೇಸೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ ಕತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕುಮಾರಭತೋ ಏವ **ಕೋಮಾರಭಚ್ಚೋ** ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿಪಚ್ಚಯೇನ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವಾ ಯಥಾ "ಭಿಸಗ್ಗಮೇವ ಭೇಸಜ್ಜ"ನ್ತಿ। **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಖನ್ಧಕಪಾಳಿವಸೇನ ತದತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಚ ಅಮ್ಬವನಂ ಜೀವಕಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇನ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ದೋಸಾಭಿಸನ್ನನ್ತಿ ವಾತಪಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಉಸ್ಸನ್ನದೋಸಂ। **ವಿರೇಚೇತ್ವಾ**ತಿ ದೋಸಪ್ಪಕೋಪತೋ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ। **ಸಿವೇಯ್ಯಕಂ ದುಸ್ಸಯುಗ**ನ್ತಿ ಸಿವಿರಟ್ಠೇ ಜಾತಂ ಮಹಗ್ಘಂ ದುಸ್ಸಯುಗಂ। **ದಿವಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತು**ನ್ತಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ದಿವಸಸ್ಸ ದ್ವಿವಾರೇ ವಾ ತಿವಾರೇ ವಾ ಭಾಗೇ, ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ದಿವಸೇ ದ್ವಿವಾರಂ ವಾ ತಿವಾರಂ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮ್ಬಪಟ್ಟವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ತಮ್ಬಲೋಹಪಟ್ಟವಣ್ಣೇನ। **ಸಚೀವರಭತ್ತೇನಾ**ತಿ ಚೀವರೇನ, ಭತ್ತೇನ ಚ। **"ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ನ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬವನಮತ್ತೇಯೇವ ವಿಹರತಿ, ಅಥ ಖೋ ಏವಂ ಕತೇ ವಿಹಾರೇ। ಸೋ ಪನ ತದಧಿಕರಣತಾಯ ವಿಸುಂ ಅಧಿಕರಣಭಾವೇನ ನ ವುತ್ತೋತಿ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾಮಞ್ಞೇ ಹಿ ಸತಿ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತನಿದ್ಧಾರಣಂ।

ಅಡ್ಢೇನ ತೇಳಸ **ಅಡ್ಢತೇಳಸ**। ತಾದಿಸೇಹಿ **ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ**। ಅಡ್ಢೋ ಪನೇತ್ಥ ಸತಸ್ಸೇವ। ಯೇನ ಹಿ ಪಯುತ್ತೋ ತಬ್ಭಾಗವಾಚಕೋ ಅಡ್ಢಸದ್ದೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ ಪಣ್ಣಾಸಾವ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಊನಾನಿ ತೇಳಸ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನೀತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ **"ಅಡ್ಢಸತೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಡ್ಢಮೇವ ಸತಂ ಸತಸ್ಸ ವಾ ಅಡ್ಢಂ ತಥಾ।

ರಾಜತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಿಬ್ಬತಿ ಸೋಭತಿ ಚ। **ರಞ್ಜೇತೀತಿ** ದಾನಾದಿನಾ, ಸಸ್ಸಮೇಧಾದಿನಾ ಚ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ರಮೇತಿ, ಅತ್ತನಿ ವಾ ರಾಗಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ। ಜನಪದವಾಚಿನೋ ಪುಥುವಚನಪರತ್ತಾ **"ಮಗಧಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಜನಪ್ಪದಾಪದೇಸೇನ ವಾ ತಬ್ಬಾಸಿಕಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ರಞ್ಞೋತಿ** ಪಿತು ಬಿಮ್ಬಿಸಾರರಞ್ಞೋ। ಸಸತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ **ಸತ್ತು,** ವೇರೀ, ಅಜಾತೋಯೇವ ಸತ್ತು **ಅಜಾತಸತ್ತು**। **"ನೇಮಿತ್ತಕೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ"**ತಿ ವಚನೇನ ಚ ಅಜಾತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸತ್ತುಭಾವೋ ನ ತಾವ ಹೋತಿ, ಸತ್ತುಭಾವಸ್ಸ ಪನ ತಥಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಏವಂ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಜಾತಸ್ಸೇವ ಪನ ತಸ್ಸ "ರಞ್ಞೋ ಲೋಹಿತಂ ಪಿವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ದೇವಿಯಾ ದೋಹಳಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಜಾತೋಯೇವೇಸ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತೂತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

"ತಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ, ಸಮತ್ಥೇತಿ ಚ। **ದೋಹಳೋತಿ** ಅಭಿಲಾಸೋ। **ಭಾರಿಯೋತಿ** ಗರುಕೋ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ ವಾ। **ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ** ಅಸಕ್ಕುಣಮಾನಾ। **ಅಕಥೇನ್ತೀತಿ** ಅಕಥಯಮಾನಾ ಸಮಾನಾ। **ನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ವಚಸಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಸುವಣ್ಣಸತ್ಥಕೇನಾತಿ** ಸುವಣ್ಣಮಯೇನ ಸತ್ಥಕೇನ, ಘನಸುವಣ್ಣಕತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯೋಮಯಞ್ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಸರೀರಂ ಉಪನೇತುಂ ಅಯುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸುವಣ್ಣಪರಿಕ್ಖತೇನ ವಾ ಅಯೋಮಯಸತ್ಥೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇಪಿ ಅಯಮೇವಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಬಾಹುಂ ಫಾಲಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಲೋಹಿತಸಿರಾವೇಧವಸೇನ ಬಾಹುಂ ಫಾಲಾಪೇತ್ವಾ। ಕೇವಲಸ್ಸ ಲೋಹಿತಸ್ಸ ಗಬ್ಭಿನಿಯಾ ದುಜ್ಜೀರಭಾವತೋ ಉದಕೇನ ಸಮ್ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾಯೇಸಿ। **ಹಞ್ಞಿಸ್ಸತೀತಿ** ಹಞ್ಞಿಸ್ಸತೇ, ಆಯತಿಂ ಹನೀಯತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ನೇಮಿತ್ತಕಾನಂ ವಚನಂ ತಥಂ ವಾ ಸಿಯಾ, ವಿತಥಂ ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಪುತ್ತೋತಿ ವಾ ಧೀತಾತಿ ವಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅತ್ತನೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ನಿವಾರೇಸಿ। ರಞ್ಞೋ ಭಾವೋ **ರಜ್ಜಂ,** ರಜ್ಜಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಓಪರಜ್ಜಂ,** ಠಾನನ್ತರಂ।

ಮಹಾತಿ ಮಹತೀ। ಸಮಾಸೇ ವಿಯ ಹಿ ವಾಕ್ಯೇಪಿ ಮಹನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಮಹಾದೇಸೋ। **ಧುರಾತಿ** ಗಣಸ್ಸ ಧುರಭೂತಾ, ಥೇರಯ್ಯಾ ಜೇಟ್ಠಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧುರಂ ನೀಹರಾಮೀತಿ** ಗಣಧುರಮಾವಹಾಮಿ, ಗಣಬನ್ಧಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ಸೋ ನ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪುನ ಚಿನ್ತನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನಾತಿ** ಅಹಿಮೇಖಲಿಕಕುಮಾರವಣ್ಣವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿನಾ। **ತೇನಾತಿ** ಅಪ್ಪಾಯುಕಭಾವೇನ। **ಹೀತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ತೇನ ಹೀತಿ** ವಾ ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಕುಮಾರಂ...ಪೇ॰... ಉಯ್ಯೋಜೇಸೀ"ತಿ। **ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇದಮತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ಖನ್ಧಕೇ ಆಗತನಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಬ್ಬೇ ಖೋತಿ**ಆದೀಹಿಪಿ ಖನ್ಧಕಪಾಳಿಯೇವ (ಚೂಳವ॰ ೩೩೯)।

ಪೋತ್ಥನಿಯನ್ತಿ ಛುರಿಕಂ। ಯಂ "ನಖರ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, **ದಿವಾ ದಿವಸೇತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫೦) ದಿವಸಸ್ಸಪಿ ದಿವಾ। ಸಾಮ್ಯತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ "ದಿವಾ ದಿವಸಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ದಸ್ಸನತೋ। ದಿವಸ್ಸ ದಿವಸೇತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ ಅಕಾರನ್ತಸ್ಸಪಿ ದಿವಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ನೇಪಾತಿಕಮ್ಪಿ ದಿವಾಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ, ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಹಿ ದಿವಸಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ದಿವಸೋತಿ। **"ಭೀತೋ"**ತಿಆದಿ ಪರಿಯಾಯೋ, ಕಾಯಥಮ್ಭನೇನ ವಾ **ಭೀತೋ**। ಹದಯಮಂಸಚಲನೇನ **ಉಬ್ಬಿಗ್ಗೋ**। "ಜಾನೇಯ್ಯುಂ ವಾ, ಮಾ ವಾ"ತಿ ಪರಿಸಙ್ಕಾಯ **ಉಸ್ಸಙ್ಕೀ**। ಞಾತೇ ಸತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಗಚ್ಛಮಾನಭಯವಸೇನ **ಉತ್ರಸ್ತೋ**। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರ**ನ್ತಿ ದೇವದತ್ತೇನ ವುತ್ತಾಕಾರಂ **ವಿಪ್ಪಕಾರ**ನ್ತಿ ಅಪಕಾರಂ ಅನುಪಕಾರಂ, ವಿಪರೀತಕಿಚ್ಚಂ ವಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ದೇವದತ್ತಪರಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ।

ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ ಅಪನಯನವಸೇನ ವಿಲುಮ್ಪಿತ್ವಾ। **ರಜ್ಜೇನಾತಿ** ವಿಜಿತೇನ। ಏಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ "ರಜ್ಜ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ, ರಾಜಭಾವೇನ ವಾ।

ಮನಸೋ ಅತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಾ **ಮನೋರಥೋ** ರ-ಕಾರಾಗಮಂ, ತ-ಕಾರಲೋಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ವಿಬ್ಭಮಕರಣತೋ ಮನಸೋ ರಥೋ ಇವ **ಮನೋರಥೋ,** ಮನೋ ಏವ ರಥೋ ವಿಯಾತಿ ವಾ **ಮನೋರಥೋ**ತಿಪಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ ವದನ್ತಿ। **ಸುಕಿಚ್ಚಕಾರಿಮ್ಹೀ**ತಿ ಸುಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಅಮ್ಹಿ। **ಅವಮಾನ**ನ್ತಿ ಅವಮಞ್ಞನಂ ಅನಾದರಂ। **ಮೂಲಘಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ಭಾವನಪುಂಸಕಮೇತಂ। ರಾಜಕುಲಾನಂ ಕಿರ ಸತ್ಥೇನ ಘಾತನಂ ರಾಜೂನಮನಾಚಿಣ್ಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ **"ನನು ಭನ್ತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತಾಪನಗೇಹಂ** ನಾಮ ಉಣ್ಹಗಹಾಪನಗೇಹಂ, ತಂ ಪನ ಧೂಮೇನೇವ ಅಚ್ಛಿನ್ನಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಧೂಮಘರ"**ನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ತಾಪನ ಕಮ್ಮಕರಣತ್ಥಮೇವ। ಕೇನಚಿ ಛಾದಿತತ್ತಾ ಉಚ್ಚೋ ಅಙ್ಗೋತಿ **ಉಚ್ಚಙ್ಗೋ** , ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಗಹಣತ್ಥಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಉನ್ನತಙ್ಗೋತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಉಚ್ಚಙ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಪವಿಸಿತುಂ ಮಾ ದೇಥಾ"**ತಿ। **"ಉಚ್ಛಙ್ಗೇ ಕತ್ವಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಏವಂ ಸತಿ ಮಜ್ಝಿಮಙ್ಗೋವ, ಉಚ್ಛಙ್ಗೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋಳಿಯ**ನ್ತಿ ಚೂಳಾಯಂ "ಛೇತ್ವಾನ ಮೋಳಿಂ ವರಗನ್ಧವಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೫೫; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ) ವಿಯ। ತೇನಾಹ **"ಮೋಳಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಚತುಮಧುರೇನಾ**ತಿ ಸಪ್ಪಿಸಕ್ಕರಮಧುನಾಳಿಕೇರಸ್ನೇಹಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಮಧುರೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಪಾನವಿಸೇಸೇನಾತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಮಹಾಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಸುತ್ತಪಾಳಿಯಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೩) ನ ಸಮೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ "ದಧಿ ಚ ಮಧು ಚ ಸಪ್ಪಿ ಚ ಫಾಣಿತಞ್ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಂಸಟ್ಠ"ನ್ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೫) **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** ವುತ್ತಂ **"ದಧಿ ಚ ಮಧು ಚಾ**ತಿ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ದಧಿ ಚ ಸುಮಧುರಂ ಮಧು ಚ। **ಏಕಜ್ಝಂ ಸಂಸಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಿತಂ ಆಲುಳಿತಂ। **ತಸ್ಸ ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ತಂ ಚತುಮಧುರಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಿವತೋ"ತಿ "ಅತ್ತುಪಕ್ಕಮೇನ ಮರಣಂ ನ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ **ರಾಜಾ ತಸ್ಸಾ ಸರೀರಂ ಲೇಹಿತ್ವಾ ಯಾಪೇತಿ**। ನ ಹಿ ಅರಿಯಾ ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇನ್ತಿ।

ಮಗ್ಗಫಲಸುಖೇನಾತಿ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖವತಾ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಫಲಸುಖೂಪಸಞ್ಹಿತೇನ ಚಙ್ಕಮೇನ ಯಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಾರೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಅಪನೇಸ್ಸಾಮಿ। **ವೀತಚ್ಚಿತೇಹೀ**ತಿ ವಿಗತಅಚ್ಚಿತೇಹಿ ಜಾಲವಿಗತೇಹಿ ಸುದ್ಧಙ್ಗಾರೇಹಿ। **ಕೇನಚಿ ಸಞ್ಞತ್ತೋ**ತಿ ಕೇನಚಿ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಪಿತೋ, ಓವದಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಸ್ಸುಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಮಸ್ಸುವಿಸೋಧನತ್ಥಾಯ। **ಮನಂ ಕರೋಥಾ**ತಿ ಯಥಾ ರಞ್ಞೋ ಮನಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕರೋಥ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಪುರಿಮಭವೇ। **ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ**ತಿ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಪೂಜನಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಭೂಮಿತಲೇ। **ನಿಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಸೀದನತ್ಥಾಯ। **ಪಞ್ಞತ್ತಕಟಸಾರಕ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಉತ್ತಮಕಿಲಞ್ಜಂ। ತಥಾವಿಧೋ ಕಿಲಞ್ಜೋ ಹಿ "ಕಟಸಾರಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮದ್ವಯಸ್ಸ। ತಂ ಪನ ಮನೋಪದೋಸವಸೇನೇವ ತೇನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ -

> "ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಮನೋಸೇಟ್ಠಾ ಮನೋಮಯಾ।
> ಮನಸಾ ಚೇ ಪದುಟ್ಠೇನ, ಭಾಸತಿ ವಾ ಕರೋತಿ ವಾ।
> ತತೋ ನಂ ದುಕ್ಖಮನ್ವೇತಿ, ಚಕ್ಕಂವ ವಹತೋ ಪದ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೦)।

ಪರಿಚಾರಕೋತಿ ಸಹಾಯಕೋ। ಅಭೇದೇಪಿ ಭೇದಮಿವ ವೋಹಾರೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"**ತಿ। ಏಕಾಯಪಿ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾಯ ಇಧ ಭೇದವೋಹಾರೋ, ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಹುತ್ವಾ, ಪವತ್ತಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಂ ಸಾತಿಸಯನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ಞಾಪೇತುಂ ಏಕಾಯೇವ ಕಿರಿಯಾ ಪದದ್ವಯೇನ ವುತ್ತಾ। ತಥಾವಚನಞ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ "ಮಕ್ಕಟಕೋ ನಾಮ ದೇವಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫) ಕಣ್ಟಕೋ ನಾಮ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ) ಮಣ್ಡೂಕೋ ನಾಮ...ಪೇ॰...

ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾ ಪದಾನಂ ಭಾವತ್ಥಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಯಕ್ಖೋ"ತಿಆದೀಸು ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಕತಂ ಪುರಿಮಾಯ ಪಚ್ಛಿಮವಿಸೇಸನತೋ, ಪರಿಚಾರಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ವಾ ಏತ್ಥ ತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಭಾವತೋ ಪವತ್ತನಹೇತೂತಿ। ಅಸ್ಸ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಸಮಾನಸ್ಸ ತತ್ಥ ಬಹುಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಪುಬ್ಬತಾಯ ಚಿರಪರಿಚಿತನಿಕನ್ತಿ ವಸೇನ ತತ್ಥೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಂ ದಿವಸಮೇವಾತಿ ರಞ್ಞೋ ಮರಣದಿವಸೇಯೇವ। **ಖೋಭೇತ್ವಾ**ತಿ ಪುತ್ತಸ್ನೇಹಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ, ತಂಸಹಜಾತಪೀತಿ ವೇಗಸ್ಸ ಚ ಸವಿಪ್ಫಾರತಾಯ ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಫರಣವಸೇನ ಸಕಲಸರೀರಂ ಆಲೋಳೇತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಆಹಚ್ಚ ಅಟ್ಠಾಸೀ"**ತಿ। **ಪಿತುಗುಣ**ನ್ತಿ ಪಿತುನೋ ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಗುಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಯಿ ಜಾತೇಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಥಾ**ತಿ ತುರಿತವಸೇನ, ಸೋಕವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಂ।

ಅನುಟ್ಠುಭಿತ್ವಾತಿ ಅಛಡ್ಡೇತ್ವಾ।

ನಾಳಾಗಿರಿಹತ್ಥಿಂ ಮುಞ್ಚಾಪೇತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, ತೇನ "ಅಭಿಮಾರಕಪುರಿಸಪೇಸನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನಾ"ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರತ್ತಯಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಸೋ ನ ದಿಟ್ಠೋ। **ಪಞ್ಚ ವತ್ಥೂನೀ**ತಿ "ಸಾಧು ಭನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಯಾವಜೀವಂ ಆರಞ್ಞಿಕಾ ಅಸ್ಸೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾರಾ॰ ೪೦೯; ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ವಿನಯೇ ವುತ್ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ವತ್ಥೂನಿ। **ಯಾಚಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಾಚನಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಕಾಮೋ ಯಾಚತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ **ವಿನಯೇ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೧೦) ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಸಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸಙ್ಘಭೇದಂ ಕತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರತಾದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಸೋ ಪನ ಅಕತೇಪಿ ಸಙ್ಘಭೇದೇ ತೇಹಿ ಸಞ್ಞಾಪೇತಿಯೇವ। **ಉಣ್ಹಲೋಹಿತ**ನ್ತಿ ಬಲವಸೋಕಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಉಣ್ಹಭೂತಂ ಲೋಹಿತಂ। **ಮಹಾನಿರಯೇ**ತಿ ಅವೀಚಿನಿರಯೇ। **ವಿತ್ಥಾರಕಥಾನಯೋ**ತಿ ಅಜಾತಸತ್ತುಪಸಾದನಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾಯ ಕಥಾಯ ನಯಮತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸಾ ನ ವುತ್ತಾ, ನನು ಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ ವಿಯ **ಖನ್ಧಕೇ** (ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ಆಗತಾಪಿ ಸಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಚೋದನಾಯ ಆಹ **"ಆಗತತ್ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ನ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ, ಖನ್ಧಕೇ ಆಗತತ್ತಾ, ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಸ್ಸ ಚ ವಚನಕ್ಕಮಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾ ನಿಗಮನಂ।

ಕೋಸಲರಞ್ಞೋತಿ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲಸ್ಸ ಪಿತು ಮಹಾಕೋಸಲರಞ್ಞೋ। ನನು ವಿದೇಹಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಧೀತಾ ವೇದೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **"ನ ವಿದೇಹರಞ್ಞೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಅಥ ಕೇನಟ್ಠೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪಣ್ಡಿತಾಧಿವಚನಮೇತ"**ನ್ತಿ, ಪಣ್ಡಿತವೇವಚನಂ, ಪಣ್ಡಿತನಾಮನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನ ಪದತ್ಥೋ ಕೇನ ನಿಬ್ಬಚನೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತತ್ರಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ವಿದನ್ತೀ**ತಿ ಜಾನನ್ತಿ। **ವೇದೇನಾ**ತಿ ಕರಣಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ। **"ಈಹತೀ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪವತ್ತತೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ **ಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತೋ। **ವೇದೇಹೀ**ತಿ ಇಧ ನದಾದಿಗಣೋತಿ ಆಹ **"ವೇದೇಹಿಯಾ"**ತಿ।

ಸೋಯೇವ ಅಹೋ **ತದಹೋ,** ಸತ್ತಮೀವಚನೇನ ಪನ **"ತದಹೂ"**ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ। ಉಪಸದ್ದೇನ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಸಸದ್ದೋ ಉಪವಸನೇಯೇವ, ನ ವಸನಮತ್ತೇ, ಉಪವಸನಞ್ಚ ಸಮಾದಾನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಲೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಅರಿಯುಪೋಸಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅನಸನೇನಾ**ತಿ ಅಭುಞ್ಜನಮತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಬಾಹಿರುಪೋಸಥಂ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ, ತೇನ ಏಕಚ್ಚಂ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ, ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದಿಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಗೋಪಾಲಕುಪೋಸಥೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಸಹಗತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ನಿಗಣ್ಠುಪೋಸಥೋ ಮೋಸವಜ್ಜಾದಿವಸೇನ। ಯಥಾಹ ವಿಸಾಖುಪೋಸಥೇ "ಸೋ ತೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ದಿವಸಂ ಅತಿನಾಮೇತೀ"ತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧) "ಇತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೇ ಸಮಾದಪೇತಬ್ಬಾ, ಮುಸಾವಾದೇ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಮಾದಪೇತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧) ಚ ಆದಿ।

ಏವಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಾನುರೂಪಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನಾನುರೂಪಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಉಪೋಸಥಸದ್ದೇ। ಸಮಾನಸದ್ದವಚನೀಯಾನಂ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಅತ್ಥಾನಮುದ್ಧರಣಂ **ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ** ಸಮಾನಸದ್ದವಚನೀಯೇಸು ವಾ ಅತ್ಥೇಸು ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉದ್ಧರಣಂ **ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ**ತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಅನೇಕತ್ಥದಸ್ಸನಞ್ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸ್ಸ ಉದ್ಧರಣತ್ಥಮೇವ। ನನು ಚ "ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪತಿ ಸದ್ದಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಚೋದನಾ, ಸೋಧನಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾಯೇವ। ಅಪಿಚ ವಿಸೇಸಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಾಚಕಭಾವತೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾದಿವಿಸಯೋಪಿ ಉಪೋಸಥಸದ್ದೋ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪೋ ಏವ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾದಿವಿಸೇಸವಿಸಯೋ ವುತ್ತೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ತಾದಿಸಂ ಸದ್ದಸಾಮಞ್ಞಮನಾದಿಯಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮ್ಭವತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ವುತ್ತೋತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಸೀಲದಿಟ್ಠಿವಸೇನ (ಸೀಲಸುದ್ಧಿವಸೇನ ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫೦) ಉಪೇತೇಹಿ ಸಮಗ್ಗೇಹಿ ವಸೀಯತಿ ನ ಉಟ್ಠೀಯತೀತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ। ಸಮಾದಾನವಸೇನ, ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಾ ಉಪೇಚ್ಚ ಅರಿಯವಾಸಾದಿಅತ್ಥಾಯ ವಸಿತಬ್ಬೋ ಆವಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಸೀಲಂ। ಅನಸನಾದಿವಸೇನ ಉಪೇಚ್ಚ ವಸಿತಬ್ಬೋ ಅನುವಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ವತಸಮಾದಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪವಾಸೋ। ನವಮಹತ್ಥಿಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಹತ್ಥಿನಾಗೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿರಿಯಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತಂಕುಲಸಮ್ಭೂತತಾಮತ್ತಂ ಪತಿ ರುಳ್ಹಿವಸೇನೇವ **ಉಪೋಸಥೋ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅರಯೋ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಉಸೇತಿ ದಾಹೇತೀತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಉಸಸದ್ದೋ ದಾಹೇತಿಪಿ ಸದ್ದವಿದೂ ವದನ್ತಿ। ದಿವಸೇ ಪನ ಉಪೋಸಥ ಸದ್ದಪವತ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಾಯೇವ। **"ಸುದ್ಧಸ್ಸ ವೇ ಸದಾಫಗ್ಗೂ"**ತಿಆದೀಸು **ಸುದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಮಲಾಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ। **ವೇ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಬ್ಯತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಸದಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಮ್ಪಿ। **ಫಗ್ಗೂ**ತಿ ಫಗ್ಗುಣೀನಕ್ಖತ್ತಮೇವ ಯುತ್ತಂ ಭವತಿ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಚೇತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸುನ್ದರಿಕಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಸ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಫಗ್ಗುಣಮಾಸೇ ಉತ್ತರಫಗ್ಗುಣೀಯುತ್ತದಿವಸೇ ತಿತ್ಥನ್ಹಾನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಂವಚ್ಛರಮ್ಪಿ ಕತಪಾಪಪವಾಹನಂ ಹೋತೀತಿ ಲದ್ಧಿ। ತತೋ ತಂ ವಿವೇಚೇತುಂ ಇದಂ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಾವರೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ। **ಸುದ್ಧಸ್ಸುಪೋಸಥೋ ಸದಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಿಲೇಸಮಲಸುದ್ಧಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ, ವತಸಮಾದಾನಾನಿ ಚ ಅಸಮಾದಿಯತೋಪಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಉಪೋಸಥವಾಸೋ ಏವ ಭವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ನ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದೀಸು "ಅಭಿಕ್ಖುಕೋ ಆವಾಸೋ ನ ಗನ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಉಪವಸಿತಬ್ಬದಿವಸೋ**ತಿ ಉಪವಸನಕರಣದಿವಸೋ, ಅಧಿಕರಣೇ ವಾ ತಬ್ಬಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನಿಬ್ಬಚನೇನ ಸಮೇತಿ। ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣೇನ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪೋಹನೇನ ಚ ನಿವಾರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸೇಸದ್ವಯನಿವಾರಣತ್ಥ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಪನ್ನರಸೇ"ತಿ ಪದಮಾರಬ್ಭ ದಿವಸವಸೇನ ಯಥಾವುತ್ತನಿಬ್ಬಚನಂ ಕತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇನೇವ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಞ್ಚದಸನ್ನಂ ತಿಥೀನಂ ಪೂರಣವಸೇನ "ಪನ್ನರಸೋ"ತಿ ಹಿ ದಿವಸೋ ವುತ್ತೋ।

"ತಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ತಕೇಯೇವ ವುತ್ತೇ ನನ್ವೇತಾನಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಸನ್ತೀತಿ ಚೋದನಾ ಸಿಯಾತಿ ತಂ ನಿವಾರೇತುಂ **"ತದಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅನೇನ ಬಹುಸೋ, ಅತಿಸಯತೋ ವಾ ಏತ್ಥ ತದ್ಧಿತವಿಸಯೋ ಪಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಚಾತುಮಾಸೀ, ಚಾತುಮಾಸಿನೀತಿ ಚ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೇಯೇವ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। **ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಾ**ತಿ ಚ ಪೂರಣಭಾವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ ತಾಯ ಸಹೇವ ಚತುಮಾಸಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವತೋ। **ಇಧಾ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ। ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪೂರೇತೀತಿ **ಪುಣ್ಣಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಮಾಸಪುಣ್ಣತಾಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ ತದಾ ಕತ್ತಿಕಮಾಸಸ್ಸ ಪುಣ್ಣತಾಯ **ಮಾಸಪುಣ್ಣತಾ**। ಪುರಿಮಪುಣ್ಣಮಿತೋ ಹಿ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಪರಾ ಪುಣ್ಣಮೀ, ತಾವ ಏಕೋ ಮಾಸೋತಿ ತತ್ಥ ವೋಹಾರೋ। ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಉತುನೋ ಪುಣ್ಣತಾಯ **ಉತುಪುಣ್ಣತಾ**। ಕತ್ತಿಕಮಾಸಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಸಂವಚ್ಛರಸ್ಸ ಪುಣ್ಣತಾಯ **ಸಂವಚ್ಛರಪುಣ್ಣತಾ**। ಪುರಿಮಕತ್ತಿಕಮಾಸತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ ಅಪರಕತ್ತಿಕಮಾಸೋ, ತಾವ ಏಕೋ ಕತ್ತಿಕಸಂವಚ್ಛರೋತಿ ಏವಂ ಸಂವಚ್ಛರಪುಣ್ಣತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಲೋಕಿಕಾನಂ ಮತೇನ ಪನ ಮಾಸವಸೇನ ಸಂವಚ್ಛರಸಮಞ್ಞಾ ಲಕ್ಖಿತಾ। ತಥಾ ಚ ಲಕ್ಖಣಂ ಗರುಸಙ್ಕನ್ತಿವಸೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಜೋತಿಸತ್ಥೇ** –

“ನಕ್ಖತ್ತೇನ ಸಹೋದಯ-ಮತ್ಥಂ ಯಾತಿ ಸೂರಮನ್ತಿ।
ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಂ ತತ್ರ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ವಸ್ಸಂ ಮಾಸಕಮೇನೇವಾ”ತಿ॥

ಮಿನೀಯತಿ ದಿವಸೋ ಏತೇನಾತಿ **ಮಾ**। ತಸ್ಸ ಹಿ ಗತಿಯಾ ದಿವಸೋ ಮಿನಿತಬ್ಬೋ “ಪಾಟಿಪದೋ ದುತಿಯಾ, ತತಿಯಾ”ತಿಆದಿನಾ। **ಏತ್ಥ ಪುಣ್ಣೋ**ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಕಲಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪುಣ್ಣೋ। ಚನ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಸೋಳಸಮೋ ಭಾಗೋ “ಕಲಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತದಾ ಚ ಚನ್ದೋ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಕಲಾನಂ ವಸೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ “ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪನ್ನರಸೇ”ತಿ ಪದಾನಿ ದಿವಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, “ಕೋಮುದಿಯಾ”ತಿಆದೀನಿ ತದೇಕದೇಸರತ್ತಿವಸೇನ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ರಾಜಾ ಅಮಚ್ಚಪರಿವುತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ, ನ ಏಕಕೋವಾತಿ ಚೋದನಾಯ ಸೋಧನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಪದತ್ಥಮೇವ ಅವತ್ವಾ **“ಏವರೂಪಾಯಾ”**ತಿಆದೀನಿಪಿ ವದತಿ। ಏತೇಹಿ ಚಾಯಂ ಸೋಧನಾಲೇಸೋ ದಸ್ಸಿತೋ “ಏವಂ ರುಚಿಯಮಾನಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ತದಾ ಪವತ್ತತ್ತಾ ತಥಾ ಪರಿವುತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ”ತಿ। **ಧೋವಿಯಮಾನದಿಸಾಭಾಗಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವಿಯಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ರಜತವಿಮಾನನಿಚ್ಛರಿತೇಹೀ**ತಿ ರಜತವಿಮಾನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೇಹಿ, ರಜತವಿಮಾನಪ್ಪಭಾಯ ವಾ ವಿಪ್ಫುರಿತೇಹಿ। **“ವಿಸರೋ”**ತಿ ಇದಂ ಮುತ್ತಾವಳಿಆದೀನಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸನಪದಂ। ಅಬ್ಭಂ ಧೂಮೋ ರಜೋ ರಾಹೂತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಪಾಳಿನಯೇನ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೫೦; ಪಾಚಿ॰ ೪೪೭)। **ರಾಜಾಮಚ್ಚೇಹೀ**ತಿ ರಾಜಕುಲಸಮುದಾಗತೇಹಿ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ। ಅಥ ವಾ ಅನುಯುತ್ತಕರಾಜೂಹಿ ಚೇವ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಞ್ಚನಾಸನೇ**ತಿ ಸೀಹಾಸನೇ। “ರಞ್ಞಂ ತು ಹೇಮಮಾಸನಂ, ಸೀಹಾಸನಮಥೋ ವಾಳಬೀಜನಿತ್ಥೀ ಚ ಚಾಮರ”ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಸ್ಮಾ ನಿಸಿನ್ನೋ**ತಿ ನಿಸೀದನಮತ್ತೇ ಚೋದನಾ। **ಏತ** ನ್ತಿ ಕನ್ದನಂ, ಪಬೋಧನಂ ವಾ। **ಇತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಹೇತುನಾ। **ನಕ್ಖತ್ತ** ನ್ತಿ ಕತ್ತಿಕಾನಕ್ಖತ್ತಛಣಂ। ಸಮ್ಮಾ ಘೋಸಿತಬ್ಬಂ ಏತರಹಿ ನಕ್ಖತ್ತನ್ತಿ **ಸಙ್ಘುಟ್ಠಂ**। ಪಞ್ಚವಣ್ಣಕುಸುಮೇಹಿ ಲಾಜೇನ, ಪುಣ್ಣಘಟೇಹಿ ಚ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಘರೇಸು ದ್ವಾರಂ ಯಸ್ಸ ತದೇತಂ ನಗರಂ **ಪಞ್ಚ…ಪೇ॰… ದ್ವಾರಂ**। **ಧಜೋ** ವಟೋ। **ಪಟಾಕೋ** ಪಟ್ಟೋತಿ ಸೀಹಳಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ತದಾ ಕಿರ ಪದೀಪುಜ್ಜಲನಸೀಸೇನ ಕತನಕ್ಖತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಉಮ್ಮಾದನ್ತಿಜಾತಕಾ**ದೀಸುಪಿ (ಜಾ॰ ೨.೧೮.೫೭) ಕತ್ತಿಕಮಾಸೇ ಏವಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಸಮುಜ್ಜಲಿತದೀಪಮಾಲಾಲಙ್ಕತಸಬ್ಬದಿಸಾಭಾಗ”**ನ್ತಿ। **ವೀಥಿ** ನಾಮ ರಥಿಕಾ ಮಹಾಮಗ್ಗೋ। **ರಚ್ಛಾ** ನಾಮ ಅನಿಬ್ಬಿದ್ಧಾ ಖುದ್ದಕಮಗ್ಗೋ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನವಸೇನ ಸಮಾನಭಾಗೇನ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ನಕ್ಖತ್ತಕೀಳಂ ಅನುಭವಮಾನೇನ ಸಮಭಿಕಿಣ್ಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಏವಂ ವತ್ವಾಪಿ ತತ್ಥೇವ ಇತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉದಾನಂ ಉದಾಹಾರೋತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। **ಮಾನ**ನ್ತಿ ಮಾನಪತ್ತಂ ಕತ್ತುಭೂತಂ। ಛಡ್ಡನವಸೇನ **ಅವಸೇಕೋ**। ಸೋತವಸೇನ **ಓಘೋ**। **ಪೀತಿವಚನ**ನ್ತಿ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನವಚನಂ ಕಮ್ಮಭೂತಂ। **ಹದಯ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಕತ್ತುಭೂತಂ। **ಗಹೇತು**ನ್ತಿ ಬಹಿ ಅನಿಚ್ಛರಣವಸೇನ ಗಣ್ಹಿತುಂ, ಹದಯನ್ತೋಯೇವ ಠಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಅಧಿಕಂ ಹುತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಂ ವಚನಂ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕ ನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಕೇವಲಂ ಉಳಾರಾಯ ಪೀತಿಯಾ ವಸೇನ ಸರಸತೋ ಸಹಸಾವ ಮುಖತೋ ನಿಚ್ಛರತಿ, ತದೇವಿಧ “ಉದಾನ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ।

ದೋಸೇಹಿ ಇತಾ ಗತಾ ಅಪಗತಾತಿ **ದೋಸಿನಾ** ತ-ಕಾರಸ್ಸ ನ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ “ಕಿಲೇಸೇ ಜಿತೋ ವಿಜಿತಾವೀತಿ ಜಿನೋ”ತಿ ಆಹ **“ದೋಸಾಪಗತಾ”**ತಿ। ಯದಿಪಿ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ “ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ಯೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ನ ತಪನ್ತಿ ನ ಭಾಸನ್ತಿ ನ ವಿರೋಚನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಅಬ್ಭಾ ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಮಹಿಕಾ। ಧೂಮೋ ರಜೋ। ರಾಹು ಭಿಕ್ಖವೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ”ತಿ, (ಚೂಳವ॰ ೪೪೭) ತಥಾಪಿ ತತಿಯುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಭೇದದಸ್ಸನ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪಞ್ಚಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಚ ರಮಣೀಯಾದಿಸದ್ದಯೋಗತೋ ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। ಅನೀಯ-ಸದ್ದೋಪಿ ಬಹುಲಾ ಕತ್ತತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕೋ ಯಥಾ “ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೯೭) ದಸ್ಸೇತಿ **“ರಮಯತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಜುಣ್ಹಾವಸೇನ ರತ್ತಿಯಾ ಸುರೂಪತ್ತಮಾಹ **“ವುತ್ತದೋಸವಿಮುತ್ತಾಯಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಅಬ್ಭಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ವುತ್ತದೋಸಾ। ಅಯಞ್ಚ ಹೇತು **“ದಸ್ಸಿತುಂ ಯುತ್ತಾ”**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ। ತೇನ ಕಾರಣೇನ, ಉತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪಾಸಾದಿಕತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಈದಿಸಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತೋ ದಿವಸೋ ಮಾಸೋ ಉತು ಸಂವಚ್ಛರೋತಿ ಏವಂ ದಿವಸಮಾಸಾದೀನಂ **ಲಕ್ಖಣಾ** ಸಲ್ಲಕ್ಖಣುಪಾಯಾ **ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಾ,** ತಸ್ಮಾ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ **ಲಕ್ಖಣಿಯಾ,** ಸಾ ಏವ **ಲಕ್ಖಞ್ಞಾ** ಯ-ವತೋ ಣ-ಕಾರಸ್ಸ ಞ-ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ ಯಥಾ “ಪೋಕ್ಖರಞ್ಞೋ ಸುಮಾಪಿತಾ”ತಿ ಆಹ **“ದಿವಸಮಾಸಾದೀನ”**ನ್ತಿಆದಿ।

“ಯಂ ನೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ವಚನತೋ **ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪರಮತ್ಥಸಮಣೋ, ಪರಮತ್ಥಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತಸಮಣೋ, ನ ಚ ಜಾತಿಮತ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಮಿತಪಾಪತಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। ಬಹತಿ ಪಾಪೇ ಬಹಿ ಕರೋತೀತಿ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಬಹುವಚನೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕವಚನಂ, ಏಕವಚನೇ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಬಹುವಚನಂ ವಚನಬ್ಯತ್ತಯೋ ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಪನ “ಪಯಿರುಪಾಸತ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪಯಿರುಪಾಸತೋ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಬಹುವಚನೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕವಚನವಸೇನ ವಚನಬ್ಯತ್ತಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಅತ್ತನಿ, ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇ ಚ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ನಿರುಳ್ಹೋ। **ಪಯಿರುಪಾಸತೋತಿ** ಚ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯನಿದ್ದೇಸೋ ಏಸ ಯಥಾ “ಪಯಿರುದಾಹಾಸೀ”ತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಬಹುಲಂ ದಿಟ್ಠಪಯೋಗೋ, ಯದಿದಂ ಪರಿಸದ್ದೇ ಯ-ಕಾರಪರೇ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ವದನ್ತಿ “ಪರಿಯಾದೀನಂ ರಯಾದಿವಣ್ಣಸ್ಸ ಯರಾದೀಹಿ ವಿಪರಿಯಾಯೋ”ತಿ। **ಯನ್ತಿ** ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ। **ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇನಪಿ ವಚನೇನಾತಿ** “ರಮಣೀಯಾ ವತಾ”ತಿಆದಿವಚನೇನ। **ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಓಭಾಸಭೂತಂ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ , ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಪರಾಧತಾಯಾತಿ** ಮಹಾದೋಸತಾಯ।

“ತೇನ ಹೀ”ತಿಆದಿ ತದತ್ಥವಿವರಣಂ। **ದೇವದತ್ತೋ ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯವಸೇನ ಅತ್ಥುಪನಯನೇ, ತೇನ ಯಥಾ ರಾಜಾ ಅಜಾತಸತ್ತು ಅತ್ತನೋ ಪಿತು ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಉಪಟ್ಠಾಕಸ್ಸ ಘಾತನೇನ ಮಹಾಪರಾಧೋ, ಏವಂ ಭಗವತೋ ಮಹಾನತ್ಥಕರಸ್ಸ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಅಪಸ್ಸಯಭಾವೇನಾಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಪನೇತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಭಾಯಾಯಾತಿ** ವೋಹಾರಮತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಜೀವಕಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯೇನ, ತಂ ಪಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ಅಪಸ್ಸಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಕ್ಖೇಪಪಚ್ಛೇದನತ್ಥನ್ತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಕಥಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಂ, ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಸಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಅಸಿಕ್ಖಿತಾನನ್ತಿ** ಕಾಯವಚೀಸಂಯಮನೇ ವಿಗತಸಿಕ್ಖಾನಂ। **ಕುಲೂಪಕೇತಿ** ಕುಲಮುಪಗತೇ ಸತ್ಥಾರೇ। **ಗಹಿತಾಸಾರತಾಯಾತಿ** ಗಹೇತಬ್ಬಗುಣಸಾರವಿಗತತಾಯ। **ನಿಬ್ಬಿಕ್ಖೇಪನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಸಮಪನಯನವಿರಹಿತಂ।

ಭದ್ದನ್ತಿ ಅವಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಸುನ್ದರಂ।

೧೫೧. ಅಯಞ್ಚತ್ಥೋ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಚ್ಛಾಯಾಯ ಅಧಿಗತೋ, ಇಮಮತ್ಥಮೇವ ವಾ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಮೇವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ತೇನಾಹಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಅಸತ್ಥಾಪಿ ಸಮಾನೋ ಸತ್ಥಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತೋ ಯೇನಾತಿ **ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಾತೋ,** ತಸ್ಸ ಅಬುದ್ಧಸ್ಸಾಪಿ ಸಮಾನಸ್ಸ ಬುದ್ಧಪಟಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ “ಅಹಮೇಕೋ ಲೋಕೇ ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನುಸಾಸಕೋ”ತಿ ಆಚರಿಯಪಟಿಞ್ಞಾತಭಾವಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **“ಸೋ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಅನುಸ್ಸುತಿಮತ್ತಂ ಪತಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಯೋವ ಕಿರಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಪರತೋ ಮಕ್ಖಲಿಪದನಿಬ್ಬಚನೇಪಿ । **ಏಕೂನದಾಸಸತಂ ಪೂರಯಮಾನೋತಿ** ಏಕೇನೂನದಾಸಸತಂ ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅನೂನದಾಸಸತಂ ಕತ್ವಾ ಪೂರಯಮಾನೋ। ಏವಂ ಜಾಯಮಾನೋ ಚೇಸ ಮಙ್ಗಲದಾಸೋ ಜಾತೋ। **ಜಾತರೂಪೇನೇವಾತಿ** ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ವಿಜಾತವೇಸೇನೇವ, ಯಥಾ ವಾ ಸತ್ತಾ ಅನಿವತ್ಥಾ ಅಪಾರುತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ತಥಾ ಜಾತರೂಪೇನೇವ। **ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ** ಉಪಗತಾ ಭಜನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ತದೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀತಿ** ತದೇವ ನಗ್ಗರೂಪಂ “ಅಯಮೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ”ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಕತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। **ಪಬ್ಬಜಿಂಸೂತಿ** ತಂ ಪಬ್ಬಜಿತಮನುಪಬ್ಬಜಿಂಸು।

“ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ”ತಿ ಏತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹತಾಮತ್ತೇನ ಸಙ್ಘೋ, ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಸೀಲಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಸಂಹತತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭಾವೇನ ಅತ್ಥಿ। **“ಸಙ್ಘೀ ಗಣೀ”**ತಿ ಚೇದಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, ಸಙ್ಘೀತಮತ್ತತೋ ನಾನನ್ತಿ ಆಹ **“ಸ್ವೇವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಸ್ವೇವಾತಿ** ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಏವ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹವಸೇನ **ಸಙ್ಘೀ,** ಗಹಟ್ಠಸಮೂಹವಸೇನ **ಗಣೀ”**ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ ಗಣೀ ಏವ ಲೋಕೇ ಸಙ್ಘ-ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ। ಅಚೇಲಕವತಚರಿಯಾದಿ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಮತ್ತಂ **ಆಚಾರೋ।** **ಪಞ್ಞಾತೋ ಪಾಕಟೋ** ಸಙ್ಘೀಆದಿಭಾವೇನ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ**ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಾಪ್ಪಿಚ್ಛತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ವತ್ಥಮ್ಪಿ ನ ನಿವಾಸೇತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನಿಕೇ ವಿಯ ಸನ್ತಗುಣನಿಗ್ಗೂಹಣಲಕ್ಖಣಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಲಬ್ಭತಿ। **ಯಸೋ**ತಿ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ। ತರನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಂಸಾರೋಘನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತತಾಯ ಲದ್ಧಿ **ತಿತ್ಥಂ** ನಾಮ “ಸಾಧೂ”ತಿ ಸಮ್ಮತೋ, ನ ಚ ಸಾಧೂಹಿ ಸಮ್ಮತೋತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ **“ಅಯ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಾಧೂಹಿ ಸಮ್ಮತತಾ ಲಬ್ಭತಿ। **ಸುನ್ದರೋ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ**ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಸುತವತೋ**ತಿ ಅಸ್ಸುತಾರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಕತ್ತುತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। “ಇಮಾನಿ ಮೇ ವತಸಮಾದಾನಾನಿ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಸುಚಿಣ್ಣಾನೀ”ತಿ ಬಹೂ ರತ್ತಿಯೋ ಜಾನಾತಿ। ತಾ ಪನಸ್ಸ ರತ್ತಿಯೋ ಚಿರಕಾಲಭೂತಾತಿ ಕತ್ವಾ **“ಚಿರಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಅನ್ತತ್ಥಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೋ ಚೇಸ ಯಥಾ “ಮಾಸಜಾತೋ”ತಿ। ಅಥ ತಸ್ಸ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಕೋ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚೇ? ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಗ್ಗಹಣೇನಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಸೀಲತಾ, ರತ್ತಞ್ಞೂಗಹಣೇನ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಅಯಮೇತಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸೋ ಅಮಚ್ಚೋ ಆಹಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ। **ಓಕಪ್ಪನೀಯಾ**ತಿ ಸದ್ದಹನೀಯಾ। **ಅದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ದೀಘಕಾಲಂ। ಕಿತ್ತಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ **“ದ್ವೇ ತಯೋ ರಾಜಪರಿವಟ್ಟೇ”**ತಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ, ತಿಣ್ಣಂ ವಾ ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಾನುಸಾಸನಪಟಿಪಾಟಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಅದ್ಧಗತೋ”ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಕತಂ ವಯಗ್ಗಹಣಂ ಓಸಾನವಯಾಪೇಕ್ಖಂ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಸಮ್ಭವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಪಚ್ಛಿಮವಯ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಉಭಯ**ನ್ತಿ “ಅದ್ಧಗತೋ, ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ”ತಿ ಪದದ್ವಯಂ।

ಕಾಜರೋ ನಾಮ ಏಕೋ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸೋ, ಯೋ “ಪಣ್ಣಕರುಕ್ಖೋ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ದಿಸ್ವಾ ವಿಯ ಅನತ್ತಮನೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಪಿತರಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ಸುತಪುಬ್ಬತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಝಾನಾ…ಪೇ॰… ಕಾಮೋ”**ತಿ। **ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತ**ನ್ತಿ ತೀಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಅಭಿಘಟಿತಂ। **ದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ದಿಸ್ವಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಲ್ಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ ಕತ್ವಾ , ತತೋ ಅಕಿರಿಯವಾದಂ ಸುತ್ವಾ ಚ ಅನತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ। **ಗುಣಕಥಾಯಾ**ತಿ ಅಭೂತಗುಣಕಥಾಯ। ತೇನಾಹ **“ಸುಟ್ಠುತರಂ ಅನತ್ತಮನೋ”**ತಿ। ಯದಿ ಅನತ್ತಮನೋ, ಕಸ್ಮಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ ಚೋದನಂ ವಿಸೋಧೇತಿ **“ಅನತ್ತಮನೋ ಸಮಾನೋಪೀ”**ತಿಆದಿನಾ।

೧೫೨. **ಗೋಸಾಲಾಯಾ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ಗಾಮೇತಿ ವುತ್ತಂ। ವಸ್ಸಾನಕಾಲೇ ಗುನ್ನಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಸಾಲಾಯಾತಿ ಪನ ಅತ್ಥೇ ತಬ್ಬಸೇನ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ ಸಾತಿಸಯಮುಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಬಹುಲಮಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ಸೋ ಪೋರಾಣೇಹಿ ಅನನುಸ್ಸುತೋತಿ ಏಕಚ್ಚವಾದೋ ನಾಮ ಕತೋ। **“ಮಾ ಖಲೀತಿ ಸಾಮಿಕೋ ಆಹಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಥಾವಚನಮುಪಾದಾಯ ತಸ್ಸ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಞ್ಞಾಯ ಹಿ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಾಯ ಆಖ್ಯಾತಪದಮ್ಪಿ ನಾಮಿಕಂ ಭವತಿ ಯಥಾ “ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೭)। **ಸೇಸ**ನ್ತಿ “ಸೋ ಪಣ್ಣೇನ ವಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ।

೧೫೩. ದಾಸಾದೀಸು ಸಿರಿವಡ್ಢಕಾದಿನಾಮಮಿವ **ಅಜಿತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಮತ್ತಂ। ಕೇಸೇಹಿ ವಾಯಿತೋ ಕಮ್ಬಲೋ ಯಸ್ಸಾತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಪಟಿಕಿಟ್ಠತರ**ನ್ತಿ ನಿಹೀನತರಂ। **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ತಿಕನಿಪಾತೇ ಮಕ್ಖಲಿಸುತ್ತ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೮) ಮಾಹರಿ। **ತನ್ತಾವುತಾನೀ**ತಿ ತನ್ತೇ ವೀತಾನಿ। **“ಸೀತೇ ಸೀತೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ತಸ್ಸ ಪಟಿಕಿಟ್ಠತರಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೫೪. ಪಕುಜ್ಝತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕೇಸು ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತೀತಿ **ಪಕುಧೋ। ವಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿ ಅಸುಚಿನಾ ಮಕ್ಖಿತ್ವಾಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। **ವಾಲಿಕಾಥೂಪಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ವತಸಮಾದಾನಸೀಸೇನ ವಾಲಿಕಾಸಙ್ಖಯಂ ಕತ್ವಾ, ತಥಾರೂಪೇ ಅನುಪಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಪುನ ವತಂ ಸಮಾದಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೫೬. **"ಗಣ್ಠನಕಿಲೇಸೋ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಪಲಿಬುನ್ಧನಕಿಲೇಸೋ"ತಿ ಅತ್ಥವಚನಂ, ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಬುನ್ಧನಕಿಚ್ಚೋ ಖೇತ್ತವತ್ಥುಪುತ್ತದಾರಾದಿವಿಸಯೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಏವಂವಾದಿತಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲದ್ಧಿವಸೇನಸ್ಸ ನಾಮಂ, ನ ಪನತ್ಥತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಾವ ಹಿ ಸೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತೋ, ತಾವ ಅತ್ಥಿಯೇವ। ಅಯಂ ಪನ ವಚನತ್ಥೋ - "ನತ್ಥಿ ಮಯ್ಹಂ ಗಣ್ಠೋ"ತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ನಿಗಣ್ಠೋ**ತಿ। **ನಾಟಪುತ್ತೋ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕಸ್ಸ।

ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಜೀವಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೭. ಸಬ್ಬಥಾ ತುಣ್ಹೀಭೂತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಸ ನಾಗ...ಪೇ॰... ವಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಪಣ್ಣೋ**ತಿ ಗರುಳೋ, ಗರುಡೋ ವಾ ಸಕ್ಕಟಮತೇನ। "ಡ-ಳಾನ'ಮವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಹಿ ತತ್ಥ ವದನ್ತಿ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನ ವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ **"ಅನತ್ಥೋ ವತ ಮೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಸನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಞ್ಞಮೇನ ಉಪಸಮಂ ಗತಸ್ಸ। ಜೀವಕಸ್ಸ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ಮಮ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಮದ್ದನಸದಿಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತದೇವ ತುಣ್ಹೀಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕಥಾಪನೇನ ಮಮ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ರಞ್ಞೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಹತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಿನ್ತಿ** ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾಯಂ ನಿಪಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಯೇನ ತುವಂ ತುಣ್ಹೀ, ಕಿಂ ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಕಾರಣಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾ ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ಕುಲೂಪಕೋ ಅತ್ಥಿ ಯಥಾ, ಇಮೇಸಂ ನು ಖೋ ತಿಣ್ಣಂ ಕಾರಣಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಕಾರಣೇನ ತುಣ್ಹೀ ಭವಸೀತಿ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕಥಾಪೇತೀತಿ ಕಥಾಪೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ। **ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಠಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪಾದಜಾಣು ಕಪ್ಪರ ಹತ್ಥ ಸೀಸಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಓನಾಮೇತ್ವಾ ಅಭಿಮುಖಂ ಠಿತೇನ ಪಠಮಂ ವನ್ದಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ "ನವಕತರೇನುಪಾಲಿ ಭಿಕ್ಖುನಾ ವುಡ್ಢತರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಾದೇ ವನ್ದನ್ತೇನ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಾದಾ ವನ್ದಿತಬ್ಬಾ'ತಿಆದಿಕಂ (ಪರಿ॰ ೪೬೯) ವಿನಯಪಾಳಿಮಾಹರಿತ್ವಾ ಏಕಂಸಕರಣಅಞ್ಜಲಿಪಗ್ಗಹಣಪಾದಸಮ್ಬಾಹನಪೇಮಗಾರವುಪಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತವನ್ದನಾ"ತಿ, ತಮೇತ್ಥಾನಧಿಪ್ಪೇತಂ ದೂರತೋ ವನ್ದನೇ ಯಥಾವುತ್ತಪಞ್ಚಙ್ಗಸ್ಸ ಅಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ। ವನ್ದನಾ ಚೇತ್ಥ ಪಣಮನಾ ಅಞ್ಜಲಿಪಗ್ಗಹಣಕರಪುಟಸಮಾಯೋಗೋ। **"ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ ಚ ಕಾಯಪಣಾಮೋ ವುತ್ತೋ, **"ಮಮ ಸತ್ಥುನೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ವಚೀಪಣಾಮೋ, ತದುಭಯಪುರೇಚರಾನುಚರವಸೇನ ಮನೋಪಣಾಮೋತಿ। ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತರೂಪಾವ, ತಥಾಪಿ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿ ಅಭಿಜಾತಿ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯದೇವೋರೋಹನಾನಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅತಿವಿಯ ಸುಪಾಕಟಾನಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಪಟಿಬಾಹಿತುನ್ತಿ ತಾನಿಯೇವೇತ್ಥ ಉದ್ಧಟಾನಿ।

ಇತ್ಥಂ ಇಮಂ ಪಕಾರಂ ಭೂತೋ ಪತ್ತೋತಿ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತೋ,** ತಸ್ಸ ಆಖ್ಯಾನಂ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನಂ,** ಸೋಯೇವತ್ಥೋ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೋ**। ಅಥ ವಾ ಇತ್ಥಂ ಏವಂಪಕಾರೋ ಭೂತೋ ಜಾತೋತಿ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತೋ,** ತಾದಿಸೋತಿ ಆಖ್ಯಾನಂ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನಂ,** ತದೇವತ್ಥೋ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೋ,** ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ **ಅಭಿ**ಸದ್ದೋ ಪಧಾನವಸೇನ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥಜೋತಕೋ ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯೋ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಮನಕಿರಿಯಾಪಕಾರಸ್ಸ ದೀಪನತೋ, ತೇನ ಪಯೋಗತೋ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಸಮಾನಮ್ಪಿ

ಅಪ್ಪಧಾನವಸೇನ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥದೀಪನತೋ "ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಭಗವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ನನು ಚ "ಸಾಧು ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪಯುತ್ತೋ, ಕಥಮೇತ್ಥ ತಂಪಯೋಗತೋ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಸಿಯಾತಿ? ಅತ್ಥತೋ ಪಯುತ್ತತ್ತಾ। ಅತ್ಥಸದ್ದಪಯೋಗೇಸು ಹಿ ಅತ್ಥಪಯೋಗೋಯೇವ ಪಧಾನೋತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ "ಸಾಧು ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದಪಯೋಗತೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿ ಏವಂ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಉಗ್ಗತೋ"ತಿ ಅಭಿಸದ್ದಪಯೋಗತೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ "ಸಾಧು ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತರಮಭಿ ಮಾತುವಿಸಯೇ, ಮಾತುಯಾ ವಾ ಸಾಧೂ"ತಿ ಏವಂ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೇ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ವಾ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ, ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ವಾ ಪಸಙ್ಗೇ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನಜೋತಕೇನ ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯೇನ ಅಭಿಸದ್ದೇನ ಪಯೋಗತೋ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ "ದೇವದತ್ತೋ ಮಾತುವಿಸಯೇ, ಮಾತು ಸಮ್ಬನ್ಧೀ ವಾ ಸಾಧುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಭಗವತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೀ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಮನಪ್ಪಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ದೇವದತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಇಧ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ, "ಮಾತರ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ವಿಯ "ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ವಚನಂ, ಸಾಧುಸದ್ದೋ ವಿಯ ಉಗ್ಗತಸದ್ದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಲ್ಯಾಣೋತಿ ಭದ್ದಕೋ। ಕಲ್ಯಾಣಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣವಿಸಯತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಬ್ಬಿಸಯತಾಯ ಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ವಿಸಯತಾ ಹೇತ್ಥ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣವಿಸಯತಾಯ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೇಟ್ಠಗುಣವಿಸಯತಾ ಏವ ಹಿ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠತಾ "ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೨; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೯) ವಿಯ। "ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಗುಣಾನಂ ಸಂಕಿತ್ತನತೋ, ಸದ್ದನೀಯತೋ ಚ ವಣ್ಣೋಯೇವ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಕಿತ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ। ವಣ್ಣೋ ಏವ ಹಿ ಕಿತ್ತೇತಬ್ಬತೋ **ಕಿತ್ತಿ,** ಸದ್ದನೀಯತೋ **ಸದ್ದೋ**ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಸದ್ದಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ಉಳಾರಸದ್ದಾ ಇಸಯೋ, ಗುಣವನ್ತೋ ತಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿ। ಕಿತ್ತಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸದ್ದೋ **ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ**ತಿ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಥುತಿಘೋಸೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ಥುತಿಪರಿಯಾಯೋ ಕಿತ್ತನಮಭಿತ್ಥವನಂ ಕಿತ್ತೀತಿ। ಥುತಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಘೋಸೋ **ಥುತಿಘೋಸೋ,** ಅಭಿತ್ಥವುದಾಹಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿಸದ್ದೋ ಅಭಿಭವನೇ, ಅಭಿಭವನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಭಿಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿನ್ತಿ-ಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ ಚೋದನಾಯ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಿನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪದಾನಂ ಸಮ್ಬಜ್ಝನಂ **ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸೋ ಭಗವಾ**ತಿ ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದೇವಾನಮತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಮತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಮತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ಪತ್ಥಟಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। ಯಂ ತಂ-ಸದ್ದಾ ಹಿ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಾ। "ಭಗವಾ"ತಿ ಚ ಇದಮಾದಿಪದಂ ಸತ್ಥು ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಪಿತರಾ ಕತ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೭೭; ಚೂಳನಿ॰ ೨)। ಪರತೋ ಪನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಪದಂ ಗುಣಕಿತ್ತನಂ। ಯಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ"ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನವಸು ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಇತಿಪಿಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರೀಯನ್ತಿ, ಏವಮಿಧ ಬುದ್ಧಗುಣಸಂಕಿತ್ತಕೇನಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ...ಪೇ॰... ಇತಿಪಿ ಭಗವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ"ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ನವಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೇ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟಾ ಪಞ್ಞಾತಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ತೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋನ್ತಿ "ಇತಿಪೀ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ತೇಸಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಾದೀಪನತೋ। "ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತಂ, ಇತಿಪೇತಂ

ತಚ್ಛ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬) ವಿಯ ಹಿ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥೋ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ಚ ನೇಸಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ, ತಾನಿ ಚ ಗುಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕಾರಣಾನಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಸಂಕಿತ್ತೇನ್ತೇನ ವಿಞ್ಞುನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಾನೇವ ಕತ್ವಾ ಸಂಕಿತ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಞ್ಹಿ ನಿರೂಪೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇನ್ತೇ ಯಸ್ಸ ಸಂಕಿತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವತಿ ಅತಿವಿಯ ಪಸಾದೋ ಹೋತಿ।

ಆರಕತ್ತಾತಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸುವಿದೂರತ್ತಾ। **ಅರೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ। **ಅರಾನ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಾನಂ। **ಹತತ್ತಾ**ತಿ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀನ**ನ್ತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚೇವ ಪೂಜಾ ವಿಸೇಸಾನಞ್ಚ। **ರಹಾಭಾವಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುರಹಾದೀನಮಭಾವತೋ। ರಹೋಪಾಪಕರಣಾಭಾವೋ ಹಿ ಪದಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ರಹಾಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ। **ತತೋ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೩)। ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ, ಏವಂ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯ **ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೨೪) ನೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಜೀವಕೋ ಬಹುಸೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಸುತ್ವಾ ಠಿತೋ, ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚತಾಯ ಚ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ವಿಗತಕಥಂಕಥೋ, ಸತ್ಥುಗುಣಕಥನೇ ಚ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಏವ ಆಹಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಜೀವಕೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥಮಾಹ। **ಥಾಮೋ** ದೇಸನಾಞಾಣಮೇವ, **ಬಲಂ** ಪನ ದಸಬಲಞಾಣಂ। **ವಿಸ್ಸತ್ಥ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಪದಂ, ಅನಾಸಙ್ಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಞ್ಚವಣ್ಣಾಯಾತಿ ಖುದ್ದಿಕಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಪಕಾರಾಯ। **ನಿರನ್ತರಂ ಫುಟಂ ಅಹೋಸಿ** ಕತಾಧಿಕಾರಭಾವತೋ। ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯವಸೇನ ಹಿಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಗುಣಸರೀರಂ ಖತೂಪಹತಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಜೀವಕಮೇವ ಗಮನಸಜ್ಜಾಯ ಆಣಾಪೇತೀತಿ ಆಹ **"ಇಮಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

೧೫೮. "ಉತ್ತಮ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ನ ಕೇವಲಂ ಉತ್ತಮಭಾವೋಯೇವೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಪ್ಪಸದ್ದತಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಸ್ಸಯಾನರಥಯಾನಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಹತ್ಥಿಯಾನೇಸು ಚ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಹತ್ಥಿನಿಯೋಪಿ ಕಪ್ಪಾಪೇಸಿ। **ಪದಾನುಪದ**ನ್ತಿ ಪದಮನುಗತಂ ಪದಂ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಿಯಾನಸ್ಸ ಪದೇ ತೇಸಂ ಪದಂ ಕತ್ವಾ, ಪದಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪದವಳಞ್ಜೇ। **ನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸದರಥವೂಪಸಮಸ್ಸ । **ನಿಬ್ಬುತೇಹೇವಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಸದ್ದತಾಯ ಸದ್ದಸಙ್ಖೋಭನವೂಪಸಮೇಹೇವ।

ಕರೇಣೂತಿ ಹತ್ಥಿನಿಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಕಣತಿ ಸದ್ದಂ ಕರೋತೀತಿ ಹಿ **ಕರೇಣು,** ಕರೋವ ಯಸ್ಸಾ, ನ ದೀಘೋ ದನ್ತೋತಿ ವಾ **ಕರೇಣು, "ಕರೇಣುಕಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ। **ಆರೋಹನಸಜ್ಜನಂ** ಕುಥಾದೀನಂ ಬನ್ಧನಮೇವ। **ಓಪವಯ್ಹ**ನ್ತಿ ರಾಜಾನಮುಪವಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ। **"ಓಪಗುಯ್ಹ"**ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ರಾಜಾನಮುಪಗೂಹಿತುಂ ಗೋಪಿತುಂ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ಪಣ್ಡಿತಭಾವವಿಭಾವನಂ। **ಕಥಾ ವತ್ತತೀ**ತಿ ಲದ್ಧೋಕಾಸಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಪವತ್ತತಿ। "ರಞ್ಞೋ ಆಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಆಸನ್ನಚಾರೀಭಾವೇನ ಹತ್ಥಿನೀಸು ಇತ್ಥಿಯೋ ನಿಸಜ್ಜಾಪಿತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫೮) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಇತ್ಥಿಯೋ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುರಿಸಾನಂ ಭಯಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸುಖಂ ಇತ್ಥಿಪರಿವುತೋ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಪನ ಆಚರಿಯೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ। ರಞ್ಞೋ ಪರೇಸಂ ದೂರುಪಸಙ್ಕಮನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತಾ ಪುರಿಸವೇಸಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಆವುಧಹತ್ಥಾ ಕಾರಿತಾ। **ಹತ್ಥಿನಿಕಾಸತಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಹತ್ಥಿನಿಯೋ ಏವ ಹತ್ಥಿನಿಕಾ। "ಪಞ್ಚ ಹತ್ಥಿನಿಯಾ ಸತಾನೀ"ತಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಅಯುತ್ತೋವ "ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧) ವಿಯ ಈದಿಸೇಸು ಪಚ್ಛಿಮಪದಸ್ಸ ಸಮಾಸಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನತೋ।

ಕಸ್ಸಚಿದೇವಾತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ ಮಹಾಜನೇ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಏವ, ತದಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಆಯತಿಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಮುಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಸಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾಯ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ ಞಾಪೇಸಿ। **ಉಪಚಾರವಚನನ್ತಿ** ವೋಹಾರವಚನಮತ್ತಂ ತೇನೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸ್ಸ ಅಪರಿಯೋಸಾನತೋ । ತೇನಾಹ **"ತದೇವ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಕರೋಹೀ"**ತಿ। ಇಮಿನಾಯೇವ ಹಿ ತದತ್ಥಪರಿಯೋಸಾನಂ। **ಮಞ್ಞಸೀತಿ** ಪಕತಿಯಾವ ಜಾನಾಸಿ। **ತದೇವಾತಿ** ಗಮನಾಗಮನಮೇವ। ಯದಿ ಗನ್ತುಕಾಮೋ, ಗಚ್ಛ, ಅಥ ನ ಗನ್ತುಕಾಮೋ, ಮಾ ಗಚ್ಛ, ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯೇವೇತ್ಥ ಪಮಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೫೯. ಪಾಟಿಏಕ್ಕಾಯೇವ ಸನ್ಧಿವಸೇನ **ಪಚ್ಚೇಕಾ**। "ಮಹಚ್ಚಾ"ನ್ತಿ ಪದೇ ಕರಣತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಮಹತಾ"**ತಿ। ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಹಚ್ಚಂ**। **ನ** ಕೇವಲಂ ನಿಗ್ಗಹೀತನ್ತವಸೇನೇವ ಪಾಠೋ, ಅಥ ಖೋ ಆಕಾರನ್ತವಸೇನಾಪೀತಿ ಆಹ **"ಮಹಚ್ಚಾತಿಪಿ ಪಾಳೀ"**ತಿ। ಯಥಾ "ಖತ್ತಿಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಖತ್ಯಾ"ತಿ, ಏವಂ "ಮಹತಿಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಮಹತ್ಯಾ, ಪುನ ಚ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಚ್ಚಾತಿ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ **ಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಯಾಯೋ**। ವಿಸೇಸನಞ್ಹಿ ಭಿಯ್ಯೋ ವಿಸೇಸ್ಯಲಿಙ್ಗಾದಿಗಾಹಕಂ। **ತಿಯೋಜನಸತಾನನ್ತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿಯೋಜನಸತಪರಿಮಣ್ಡಲಾನಂ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಸಿರೀತಿ** ಅಙ್ಗಮಗಧರಟ್ಠಾನಮಾಧಿಪಚ್ಚಮಾಹ। ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **"ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಪಟಿಮುಕ್ಕವೇಠನಾನೀತಿ** ಆಬನ್ಧಸಿರೋವೇಠನಾನಿ। **ಆಸತ್ತಖಗ್ಗಾನೀತಿ** ಅಂಸೇ ಓಲಮ್ಬನವಸೇನ ಸನ್ನದ್ಧಾಸೀನಿ। **ಮಣಿದಣ್ಡತೋಮರೇತಿ** ಮಣಿದಣ್ಡಙ್ಕುಸೇ।

"ಅಪರಾಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪದಸಾ ಪರಿವಾರಾ ವುತ್ತಾ। ಖುಜ್ಜವಾಮನಕಾ ವೇಸವಸೇನ, ಕಿರಾತಸವರಅನ್ಧಕಾದಯೋ ಜಾತಿವಸೇನ ತಾಸಂ ಪರಿಚಾರಕಿನಿಯೋ ದಸ್ಸಿತಾ। **ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಪುರಿಸಾತಿ** ವಸ್ಸವರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಕುಲಭೋಗಇಸ್ಸರಿಯಾದಿವಸೇನ ಮಹತೀ ಮತ್ತಾ ಪಮಾಣಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಮಹಾಮತ್ತಾ,** ಮಹಾನುಭಾವಾ ರಾಜಾಮಚ್ಚಾ। **ವಿಜ್ಜಾಧರತರುಣಾ ವಿಯಾತಿ** ಮನ್ತಾನುಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಾಮಯಿದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ವಿಜ್ಜಾಧರಕುಮಾರಕಾ ವಿಯ। **ರಟ್ಠಿಯಪುತ್ತಾತಿ** ಭೋಜಪುತ್ತಾ। ರಟ್ಠೇ ಪರಿಚರನ್ತೀತಿ ಹಿ ಲುದ್ದಕಾ **ರಟ್ಠಿಯಾ,** ತೇಸಂ ನಾನಾವುಧಪರಿಚಯತಾಯ ರಾಜಭಟಭೂತಾ ಪುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅನ್ತರರಟ್ಠಭೋಜಕಾನಂ ವಾ ಪುತ್ತಾ **ರಟ್ಠಿಯಪುತ್ತಾ,** ಖತ್ತಿಯಾ ಭೋಜರಾಜಾನೋ। "ಅನುಯುತ್ತಾ ಭವನ್ತು ತೇ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹಿ **ಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫೯) ವುತ್ತೋ ಭೋಜಸದ್ದೋ ಭೋಜಕವಾಚಕೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಉದ್ಧಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ। **ಜಯಸದ್ದನ್ತಿ** "ಜಯತು ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿಆದಿಜಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಸದ್ದಂ। **ಧನುಪನ್ತಿಪರಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಧನುಪನ್ತಿಪರಿವಾರೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ತಂಗಾಹಕವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಹತ್ಥಿಘಟಾತಿ** ಹತ್ಥಿಸಮೂಹಾ। **ಪಹರಮಾನಾತಿ** ಫುಸಮಾನಾ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಘಟ್ಟನಾತಿ** ಅವಿಚ್ಛೇದಗಮನೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಾ। **ಸೇಣಿಯೋತಿ** ಗನ್ಧಿಕಸೇಣೀದುಸ್ಸಿಕಸೇಣೀಆದಯೋ "ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ವಾ ಸಙ್ಘಂ ವಾ ಗಣಂ ವಾ ಪೂಗಂ ವಾ ಸೇಣಿಂ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಕಪ್ಪಾ ವುಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೬೮೧) ವಿಯ। "ಅಟ್ಠಾರಸ ಅಕ್ಖೋಭಿಣೀ ಸೇನಿಯೋ"ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಲಿಖನ್ತಿ, ಸೋ ಅನೇಕೇಸುಪಿ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ನ ದಿಟ್ಠೋ। ಅನೇಕಸಙ್ಖ್ಯಾ ಚ ಸೇನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಣಿತಾತಿ ಅಯುತ್ತೋಯೇವ। ತದಾ ಸಬ್ಬಾವುಧತೋ ಸರೋವ ದೂರಗಾಮೀತಿ ಕತ್ವಾ ಸರಪತನಾತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಮಾಣೇನ ರಞ್ಞೋ ಪರಿಸಂ ಸಂವಿದಹತಿ। ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಚೇ"**ತಿಆದಿ।

ಸಯಂ ಭಾಯನಟ್ಠೇನ **ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ ಭಯಂ** ಯಥಾ ತಥಾ ಭಾಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಭಾಯಿತಬ್ಬೇ ಏವ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಭಯತೋ ಉಪಟ್ಠಿತೇ "ಭಾಯಿತಬ್ಬಮಿದ"ನ್ತಿ ಭಾಯಿತಬ್ಬಾಕಾರೇನ ತೀರಣತೋ **ಞಾಣಂ ಭಯಂ** ಭಯತೋ ತೀರೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಾಹ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೫೧) "ಭಯತುಪಟ್ಠಾನಞಾಣಂ ಪನ ಭಾಯತಿ, ನ ಭಾಯತೀತಿ? ನ ಭಾಯತಿ। ತಞ್ಹಿ 'ಅತೀತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುದ್ಧಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಅನಾಗತಾ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ ತೀರಣಮತ್ತಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ। ಭಾಯನಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ **ಆರಮ್ಮಣಂ ಭಯಂ** ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಭಾಯನಹೇತುಟ್ಠೇನ **ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಭಯಂ** ಪಾಪತೋ ಭಾಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ।

ಭಯಾನಕನ್ತಿ ಭಾಯನಾಕಾರೋ। **ತೇಪೀತಿ** ದೀಘಾಯುಕಾ ದೇವಾಪಿ। **ಧಮ್ಮದೇಸನನ್ತಿ** ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಪನ್ನರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ। **ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ಖೀಣಾಸವದೇವೇ ತದಞ್ಞೇಸಂ ವಸೇನ ಬಾಹುಲ್ಲತೋ। ಖೀಣಾಸವತ್ತಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಾಮಂ **ಸೀಹೋಪಮಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೩೩) ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಮ್ಪಿ ತದತ್ಥಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ಪಕರಣಾನುರೂಪತೋ ಞಾಣಭಯಮೇವ ಗಹಿತಂ। **ಸಂವೇಗನ್ತಿ** ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ। **ಸನ್ತಾಸನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನಂ। ಭಾಯಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಭಯಮೇವ ಭೀಮಭಾವೇನ ಭೇರವನ್ತಿ **ಭಯಭೇರವಂ,** ಭೀತಬ್ಬವತ್ಥು। ತೇನಾಹ **"ಆಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ, ಏತಂ ನರಂ ತಂ ಭಯಭೇರವಂ ಆಗಚ್ಛತಿ ನೂನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭೀರುಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಪಾಪತೋ ಭಾಯನತೋ ಉತ್ರಾಸನತೋ ಭೀರುಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ। **ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಸೂರ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಾಪಕರಣೇ ಸೂರಂ ಪಗಬ್ಭಧಂಸಿನಂ ನ ಹಿ ಪಸಂಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭಯಾ ಹಿ ಸನ್ತೋ ನ ಕರೋನ್ತಿ ಪಾಪ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಭಯಾತಿ** ಪಾಪುತ್ರಾಸತೋ, ಓತ್ತಪ್ಪಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಛಮ್ಭಿತಸ್ಸಾತಿ ಥಮ್ಭಿತಸ್ಸ, ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಛ-ಕಾರಾದೇಸೋ। ತದತ್ಥಮಾಹ **"ಸಕಲಸರೀರಚಲನ"**ನ್ತಿ, ಭಯವಸೇನ ಸಕಲಕಾಯಪಕಮ್ಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಯ್ಯೋಧನಂ **ಸಮ್ಪಹಾರೋ।**

ಏಕೇತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। **"ರಾಜಗಹೇ"**ತಿಆದಿ ತೇಸಮಧಿಪ್ಪಾಯವಿವರಣಂ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಮಹಾದ್ವಾರೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಕತ್ವಾ **ಚತುಸಟ್ಠಿ ಖುದ್ದಕದ್ವಾರಾನಿ। "ತದಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಅಕಾರಣಭಾವೇ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಸಕವಾದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಜೀವಕೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ಆಸಙ್ಕನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಜಾತಸತ್ತುರಞ್ಞೋ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋತಿ** ಅನಭಿರತೋ। ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತುಕಾಮೋ ಮಞ್ಞೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ । **ಭಾಯಿತ್ವಾತಿ** ಭಾಯನಹೇತು। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಜೀವಕಸ್ಸ। ಸಮ್ಮಸದ್ದೋ ಸಮಾನತ್ಥೋ, ಸಮಾನಭಾವೋ ಚ ವಯೇನಾತಿ ಆಹ **"ವಯಸ್ಸಾಭಿಲಾಪೋ"**ತಿ। ವಯೇನ ಸಮಾನೋ **ವಯಸ್ಸೋ** ಯಥಾ "ಏಕರಾಜಾ ಹರಿಸ್ಸವಣ್ಣೋ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭)। ಸಮಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಸಾದೇಸಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ, ತೇನ ಅಭಿಲಾಪೋ ಆಲಪನಂ ತಥಾ, ರುಳ್ಹೀನಿದ್ದೇಸೋ ಏಸ, "ಮಾರಿಸಾ"ತಿ ಆಲಪನಮಿವ। ಯಥಾ ಹಿ ಮಾರಿಸಾತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾಭಿಲಾಪೋ ಸದುಕ್ಖೇಪಿ ನೇರಯಿಕೇ ವುಚ್ಚತಿ "ಯದಾ ಖೋ ತೇ ಮಾರಿಸ ಸಙ್ಕುನಾ ಸಙ್ಕು ಹದಯೇ ಸಮಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೧೨) ಏವಂ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಹಾಯೋ ಅಸಮಾನವಯೋಪಿ "ಸಮ್ಮಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಹಾಯಾಭಿಲಾಪೋ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಕಚ್ಚಿ ನ ವಞ್ಚೇಸೀತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ನ ಪಲಮ್ಭೇಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಇಧ ಪರಿಕಪ್ಪತ್ಥೋವ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ನ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೇಯ್ಯಾಸೀ"**ತಿ, ನ ಪಲೋಭೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಾಯ ಸಲ್ಲಾಪೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಗ್ಘೋಸೋ ತಥಾ।

ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯಾತಿ ಚಿತ್ತವಿಘಾತೇನ ವಿಹಞ್ಞೇಯ್ಯ। "ನ ತಂ ದೇವಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತುರಿತವಸೇನಿದಮಾಮೇಡಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತರಮಾನೋವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। "ಅಭಿಕ್ಕಮ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಏತೇ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಹಾರಾಜ ಚೋರಬಲಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸಾಮಞ್ಞಫಲಪುಚ್ಛಾವಣ್ಣನಾ

೧೬೦. ಅಯಂ ಬಹಿದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೋಕಾಸೋ **ನಾಗಸ್ಸ ಭೂಮಿ ನಾಮ**। ತೇನಾಹ **"ವಿಹಾರಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಭಗವತೋ ತೇಜೋತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ। **ರಞ್ಞೋ ಸರೀರಂ ಫರಿ** ಯಥಾ ತಂ ಸೋಣದಣ್ಡಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋವನಸಣ್ಡಗತಸ್ಸ। **"ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧಂ ಸರಿತ್ವಾ ಮಹಾಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀ"**ತಿ ಇದಂ ಸೇದಮುಞ್ಚನಸ್ಸ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವತೋ ಸೇದಮುಞ್ಚನಂ ಸಮ್ಭವತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಹೇತುಭಾವತೋ।

ಏಕೇತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋಯೇವ। ತದಯುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇಮಿನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಅಭಿಮಾರೇತಿ** ಧನುಗ್ಗಹೇ। **ಧನಪಾಲನ್ತಿ** ನಾಳಾಗಿರಿಂ। ಸೋ ಹಿ ತದಾ ನಾಗರೇಹಿ ಪೂಜಿತಧನರಾಸಿನೋ ಲಬ್ಭನತೋ "ಧನಪಾಲೋ"ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬತೋಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಪಕತಿಯಾಪಿ ಭಗವಾ ಸಞ್ಞಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಕಿಣ್ಣವರಲಕ್ಖಣೋತಿ** ಬತ್ತಿಂಸ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋತಿ** ಅಸೀತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನೇ (ಜಿನಾಲಙ್ಕಾರಟೀಕಾಯ ವಿಜಾತಮಙ್ಗಲವಣ್ಣನಾಯಂ ವಿತ್ಥಾರೋ)। **ಛಬ್ಬಣ್ಣಾಹಿ ರಸ್ಮೀಹೀತಿ** ತದಾ ವತ್ತಮಾನಾ ರಸ್ಮಿಯೋ। **ಇಸ್ಸರಿಯಲೀಳಾಯಾತಿ** ಇಸ್ಸರಿಯವಿಲಾಸೇನ। ನನು ಚ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಇಸ್ಸರಿಯಲೀಲಾಯ ಪುಚ್ಛಾ ಅಗಾರವೋಯೇವ ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಾಯ **"ಪಕತಿ ಹೇಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ಪಕತಿಯಾ ಪುಚ್ಛನತೋ ನ ಅಗಾರವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಪುರೇ ಕತೇಪಿ ಅತ್ಥತೋ ತಸ್ಸ **ಪುರತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ** ನಾಮ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ।

೧೯೧. **ಯೇನ, ತೇನಾತಿ** ಚ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯತ್ಥ, ತತ್ಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಯೇನ ಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ, ತೇನೂಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇಧ ಉಪಗಮನಮೇವ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಪಗತೋ"**ತಿ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇತಿ** ಯತ್ಥ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾ ಅಟ್ಠಂಸು, ತಸ್ಮಿಂ। ಕೋ ಪನೇಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಪದೇಸೋ ನಾಮ? ಅತಿದೂರತಾದಿಛನಿಸಜ್ಜದೋಸವಿರಹಿತೋ ಪದೇಸೋ, ನಪಚ್ಛತಾದಿಅಟ್ಠನಿಸಜ್ಜದೋಸವಿರಹಿತೋ ವಾ। ಯಥಾಹು ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ -

"ನ ಪಚ್ಛತೋ ನ ಪುರತೋ, ನಾಪಿ ಆಸನ್ನದೂರತೋ।
ನ ಕಚ್ಛೇ ನೋ ಪಟಿವಾತೇ, ನ ಚಾಪಿ ಓನತುನ್ನತೇ।
ಇಮೇ ದೋಸೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಅಹೂ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಏವಮಿಚ್ಚಾದಿಪಾಠವಣ್ಣನಾ; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೯೧)।

ತದಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ತುಣ್ಹೀಭಾವಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಬ್ಯಾಪಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತ"**ನ್ತಿ ವಿಚ್ಛಾವಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯತೋ…ಪೇ॰… ಮೇವಾ"**ತಿ, ಯತೋ ಯತೋ ಭಿಕ್ಖುತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಹತ್ಥೇನ, ಹತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ಕುಕತಭಾವೋ **ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ,** ಅಸಞ್ಞಮೋ, ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿರಿಯಾ ಚ। ತಥಾ **ಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪನೇ, ತೇನ ತದಞ್ಞೋಪಿ ಚಕ್ಖುಸೋತಾದಿಅಸಞ್ಞಮೋ ನತ್ಥೀತಿ ವಿಭಾವಿತೋ। ತತ್ಥ ಪನ ಚಕ್ಖುಅಸಂಯಮೋ ಸಬ್ಬಪಠಮೋ ದುನ್ನಿವಾರಿತೋ ಚಾತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿಪ್ಪಸನ್ನರಹದಮಿವಾತಿ ಅನಾವಿಲೋದಕಸರಮಿವ। ಯೇನೇತರಹಿ…ಪೇ॰… ಇಮಿನಾ ಮೇ…ಪೇ॰… ಹೋತೂತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **"ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯಿಕ-ವಾಚಸಿಕೇನ ಉಪಸಮೇನ ಲದ್ಧೇನ ಮಾನಸಿಕೋಪಿ ಉಪಸಮೋ ಅನುಮಾನತೋ ಲದ್ಧೋ ಏವಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಮಾನಸಿಕೇನ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೀಲೂಪಸಮೇನಾತಿ** ಸೀಲಸಞ್ಞಮೇನ। ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಲೋಕಪಕತಿಯಾ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ದುಲ್ಲಭಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಲದ್ಧಾತಿ** ಲಭಿತ್ವಾ।

ಉಪಸಮನ್ತಿ ಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಸಂಯಮಂ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಥಾ ಇಚ್ಛಾಯ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ । **ಸೋತಿ** ಅಯ್ಯಕೋ, ಉದಯಭದ್ದೋ ವಾ। **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ತದತ್ಥ-ಸಮತ್ಥನಂ। **ಘಾತೇಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ** ತಂಕಾಲಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಘಾತೇಸೀ"**ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಸಮ್ಪತಿಪೇಕ್ಖವಚನಂ। **ಪಞ್ಚಪರಿವಟ್ಟೋತಿ** ಪಞ್ಚರಾಜಪರಿವಟ್ಟೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ, ನನು ಭಗವನ್ತಮುದ್ದಿಸ್ಸ ರಾಜಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವದತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಚೀಭೇದೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಉದಾನವಚೀಭೇದೇ। **ತುಣ್ಹೀ ನಿರವೋತಿ** ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। **"ಅಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ಚಿತ್ತಜಾನನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ।

ಅಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ಇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಚನಾನನ್ತರನ್ತಿ** ಉದಾನವಚನಾನನ್ತರಂ। **ಯೇನಾತಿ** ಯತ್ಥ ಪದೇಸೇ, ಯೇನ ವಾ ಸೋತಪಥೇನ। **ಯೇನ ಪೇಮನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಮೇಸ ನಯೋ।

ಕತಾಪರಾಧಸ್ಸ ಆಲಪನಂ ನಾಮ ದುಕ್ಕರನ್ತಿ ಸನ್ಧಾಯ **"ಮುಖಂ ನಪ್ಪಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಆಗಮಾ ಖೋ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ ಯಥಾಪೇಮ"ನ್ತಿ ವಚನನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ವಾ ತದಾ ತದತ್ಥದೀಪನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಂ ನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಮಧುರವಚನಮ್ಪಿ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಕಮ್ಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಯಥಾ ಸೋತೂನಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಥಾ ದೇಸೇತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ "ಭಗವತಾ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ತನ್ತಿಪದಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಞೇವ ಅತ್ಥೋಪಿ ಭಾಸಿತೋ"ತಿ। **ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸಮಭಾವಾದಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ** (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮, ೧೯೨) -

"ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ತಾದೀ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ, ಚತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ, ತಿಣ್ಣಾವೀತಿ ತಾದೀ, ಮುತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ, ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ।

ಕಥಂ ಅರಹಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ? ಅರಹಾ ಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀ, ಅಲಾಭೇಪಿ, ಯಸೇಪಿ, ಅಯಸೇಪಿ, ಪಸಂಸಾಯಪಿ, ನಿನ್ದಾಯಪಿ, ಸುಖೇಪಿ, ದುಕ್ಖೇಪಿ ತಾದೀ, ಏಕಂ ಚೇ ಬಾಹಂ ಗನ್ಧೇನ ಲಿಮ್ಪೇಯ್ಯುಂ, ಏಕಂ ಚೇ ಬಾಹಂ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಅಮುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ರಾಗೋ, ಅಮುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ಪಟಿಘಂ, ಅನುನಯಪಟಿಘವಿಪ್ಪಹೀನೋ, ಉಗ್ಘಾತಿನಿಘಾತಿವೀತಿವತ್ತೋ, ಅನುರೋಧವಿರೋಧಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ಏವಂ ಅರಹಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ।

ಕಥಂ ಅರಹಾ ಚತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ? ಅರಹತೋ…ಪೇ॰… ಥಮ್ಭೋ, ಸಾರಮ್ಭೋ, ಮಾನೋ, ಅತಿಮಾನೋ, ಮದೋ, ಪಮಾದೋ, ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಾ, ಸಬ್ಬೇ ದುಚ್ಚರಿತಾ, ಸಬ್ಬೇ ದರಥಾ, ಸಬ್ಬೇ ಪರಿಳಾಹಾ , ಸಬ್ಬೇ ಸನ್ತಾಪಾ, ಸಬ್ಬಾ ಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ಚತ್ತಾ ವನ್ತಾ ಮುತ್ತಾ ಪಹೀನಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾ, ಏವಂ ಅರಹಾ ಚತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ।

ಕಥಂ ಅರಹಾ ತಿಣ್ಣಾವೀತಿ ತಾದೀ? ಅರಹಾ ಕಾಮೋಘಂ ತಿಣ್ಣೋ, ಭವೋಘಂ ತಿಣ್ಣೋ, ದಿಟ್ಠೋಘಂ ತಿಣ್ಣೋ, ಅವಿಜ್ಜೋಘಂ ತಿಣ್ಣೋ, ಸಬ್ಬಂ ಸಂಸಾರಪಥಂ ತಿಣ್ಣೋ ಉತ್ತಿಣ್ಣೋ ನಿತ್ತಿಣ್ಣೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ ವೀತಿವತ್ತೋ, ಸೋ ವುಟ್ಠವಾಸೋ ಚಿಣ್ಣಚರಣೋ ಜಾತಿಮರಣಸಙ್ಖಯೋ, ಜಾತಿಮರಣಸಂಸಾರೋ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮) ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪುನಬ್ಭವೋತಿ, ಏವಂ ಅರಹಾ ತಿಣ್ಣಾವೀತಿ ತಾದೀ।

ಕಥಂ ಅರಹಾ ಮುತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ? ಅರಹತೋ ರಾಗಾ ಚಿತ್ತಂ ಮುತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಂ ಸುವಿಮುತ್ತಂ, ದೋಸಾ, ಮೋಹಾ, ಕೋಧಾ, ಉಪನಾಹಾ, ಮಕ್ಖಾ, ಪಳಾಸಾ, ಇಸ್ಸಾಯ, ಮಚ್ಛರಿಯಾ, ಮಾಯಾಯ, ಸಾಠೇಯ್ಯಾ, ಥಮ್ಭಾ, ಸಾರಮ್ಭಾ, ಮಾನಾ, ಅತಿಮಾನಾ, ಮದಾ, ಪಮಾದಾ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಸಬ್ಬದುಚ್ಚರಿತೇಹಿ, ಸಬ್ಬದರಥೇಹಿ, ಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹೇಹಿ, ಸಬ್ಬಸನ್ತಾಪೇಹಿ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಂ ಸುವಿಮುತ್ತಂ; ಏವಂ ಅರಹಾ ಮುತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ।

ಕಥಂ ಅರಹಾ ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ? ಅರಹಾ 'ಸೀಲೇ ಸತಿ ಸೀಲವಾ'ತಿ ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ, 'ಸದ್ಧಾಯ ಸತಿ ಸದ್ಧೋ'ತಿ, 'ವೀರಿಯೇ ಸತಿ ವೀರಿಯವಾ'ತಿ, 'ಸತಿಯಾ ಸತಿ ಸತಿಮಾ'ತಿ, 'ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಸತಿ ಸಮಾಹಿತೋ'ತಿ, 'ಪಞ್ಞಾಯ ಸತಿ ಪಞ್ಞವಾ'ತಿ, 'ವಿಜ್ಜಾಯ ಸತಿ ತೇವಿಜ್ಜೋ'ತಿ, 'ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸತಿ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ'ತಿ ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ, ಏವಂ ಅರಹಾ ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ"ತಿ।

ಭಗವಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತಾದೀನಮತಿಸಯೋ **ತಾದೀ**। ತೇನಾಹ "**ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ**"ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ **ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತನ್ತೇ** "ಇತಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ತಾದೀಯೇವ ತಾದೀ, ತಮ್ಹಾ ಚ ಪನ ತಾದಿಮ್ಹಾ ಅಞ್ಞೋ ತಾದೀ ಉತ್ತರಿತರೋ ವಾ ಪಣೀತತರೋ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪)। ಅಥ ವಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾರಿಯಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ತಾದಿಲಕ್ಖಣೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** –

> "ಕತಮಾ ಅರಿಯಾ ಇದ್ಧಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ 'ಪಟಿಕೂಲೇ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ, ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ 'ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ, ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ 'ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ, ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ 'ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ವಿಹರೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ, ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ 'ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ ಚ ತದುಭಯಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರೇಯ್ಯಂ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ'ತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೧೭)।

ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ಸಾಸನತೋ ಬಹಿಸಮಯೇ।

೧೬೨. **ಏಸಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ವನ್ದನಾಕಾರೋ। ತಮತ್ಥಂ ಲೋಕಸಿದ್ಧಾಯ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇತುಂ "**ರಾಜಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಓಕಾಸ**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ।

ನ ಮೇ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಭಾರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಸತ್ಥು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಾಯ ದಸ್ಸನಂ। "ಯದಿ ಆಕಙ್ಖಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ ಹಿ ಏಸ ಅತ್ಥೋ ಆಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬಂ ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ। "ಯಂ ಆಕಙ್ಖಸಿ, ತಂ ಪುಚ್ಛಾ"ತಿ ವಚನೇನೇವ ಹಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಅಸಾಧಾರಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯದಿ "ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ"ತಿ ನ ವದನ್ತಿ, ಅಥ ಕಥಂ ವದನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಸುತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। ಪದೇಸಞಾಣೇಯೇವ ಠಿತತ್ತಾ ತಥಾ ವದನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಬುದ್ಧಾ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

"ಪುಚ್ಛಾವುಸೋ ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ"ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ಯೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಸೇನ ಆಗತಾನಿ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "**ಯಕ್ಖನರಿನ್ದದೇವಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ "**ಪುಚ್ಛಾವುಸೋ ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ**"ತಿ ಆಳವಕಸ್ಸ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣಂ, "**ಪುಚ್ಛ ಮಹಾರಾಜಾ**"ತಿ ನರಿನ್ದಾನಂ, "**ಪುಚ್ಛ ವಾಸವಾ**"ತಿಆದಿ ದೇವಾನಮಿನ್ದಸ್ಸ, "**ತೇನ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಸಮಣಾನಂ, "**ಬಾವರಿಸ್ಸ ಚಾ**"ತಿಆದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ, "**ಪುಚ್ಛ ಮಂ ಸಭಿಯಾ**"ತಿಆದಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ ಓಕಾಸಕರಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಾಸವಾ**ತಿ ದೇವಾನಮಿನ್ದಾಲಪನಂ। ತದೇತಞ್ಹಿ **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತೇ**। **ಮನಸಿಚ್ಛಸೀ**ತಿ ಮನಸಾ ಇಚ್ಛಸಿ।

ಕತಾವಕಾಸಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಮಯಾ ಕತೋಕಾಸಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಾವರಿಸ್ಸ ಚ ತುಯ್ಹಂ ಅಜಿತಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಸೇಸಾನಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಬ್ಬಂ ಸಂಸಯಂ ಯಥಾ ಮನಸಾ ಇಚ್ಛಥ, ತಥಾ ಪುಚ್ಛವ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಬಾವರಿಸ್ಸ ಸಂಸಯಂ ಮನಸಾ ಪುಚ್ಛವ್ಹೋ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಂಸಯಂ ಮನಸಾ ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ಯಥಾ ಇಚ್ಛಥ, ತಥಾ ಪುಚ್ಛವ್ಹೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಬಾವರೀ ಹಿ "ಅತ್ತನೋ ಸಂಸಯಂ ಮನಸಾವ ಪುಚ್ಛಥಾ"ತಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಆಣಾಪೇಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ –

> "ಅನಾವರಣದಸ್ಸಾವೀ, ಯದಿ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
> ಮನಸಾ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಪಞ್ಹೇ, ವಾಚಾಯ ವಿಸ್ಸಜೇಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೧೧)।

ತದೇತಂ **ಪಾರಾಯನವಗ್ಗೇ**। ತಥಾ “ಪುಚ್ಛ ಮಂ ಸಭಿಯಾ”ತಿಆದಿಪಿ।

ಬುದ್ಧಭೂಮಿನ್ತಿ ಬುದ್ಧಟ್ಠಾನಂ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚ। **ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿ** ನಾಮ ಬೋಧಿಸತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಪಾರಮೀಸಮ್ಪೂರಣಞಾಣಂ, ಭೂಮಿಸದ್ದೋ ವಾ ಅವತ್ಥಾವಾಚಕೋ, ಬುದ್ಧಾವತ್ಥಂ, ಬೋಧಿಸತ್ತಾವತ್ಥಾಯನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥೋ। ಏಕತ್ತನಯೇನ ಹಿ ಪವತ್ತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಅವತ್ಥಾಯೇವ ತಂ ತದಾಕಾರನಿಸ್ಸಿತಾ।

ಯೋ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸಿ, ತಸ್ಸ ತದೇವ ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **“ಕೋಣ್ಡಞ್ಞ ಪಞ್ಹಾನೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಾ**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನ ಸರಭಙ್ಗಮಾಲಪನ್ತಿ। **ವಿಯಾಕರೋಹೀ**ತಿ ಬ್ಯಾಕರೋಹಿ। **ಸಾಧುರೂಪಾ**ತಿ ಸಾಧುಸಭಾವಾ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸನನ್ತನೋ ಪವೇಣೀಧಮ್ಮೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ಆಗಮನಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ, ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತೇನ ವಿಯಾಕರೋಹೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸೀಲಪಞ್ಞಾದೀಹಿ ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಂ, ಗರುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಸ ಭಾರೋ**ತಿ ಸಂಸಯುಪಚ್ಛೇದನಸಙ್ಖಾತೋ ಏಸೋ ಭಾರೋ, ಆಗತೋ ಭಾರೋ ತಯಾ ಅವಸ್ಸಂ ವಹಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಯಾ ಕತಾವಕಾಸಾ ಭೋನ್ತೋ ಪುಚ್ಛನ್ತು। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಅಹಞ್ಹಿ ತಂ ತಂ ವೋ ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸಂ ಞತ್ವಾ ಸಯಂ ಲೋಕಮಿಮಂ, ಪರಞ್ಚಾತಿ। **ಸಯ**ನ್ತಿ ಚ ಸಯಮೇವ ಪರೂಪದೇಸೇನ ವಿನಾ। ಏವಂ ಸರಭಙ್ಗಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪಞ್ಹಾನನ್ತಿ ಧಮ್ಮಯಾಗಪಞ್ಹಾನಂ। **ಅನ್ತಕರ**ನ್ತಿ ನಿಟ್ಠಾನಕರಂ। **ಸುಚಿರತೇನಾ**ತಿ ಏವಂ ನಾಮಕೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ। **ಪುಟ್ಠು**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತುಂ। **ಜಾತಿಯಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ, “ವಿಜಾತಿಯಾ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಪಂಸುಂ ಕೀಳನ್ತೋ ಸಮ್ಭವಕುಮಾರೋ ನಿಸಿನ್ನೋವ ಹುತ್ವಾ ಪವಾರೇಸೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತಗ್ಘಾತಿ ಏಕಂಸತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಯಥಾಪಿ ಕುಸಲೋ ತಥಾ**ತಿ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕುಸಲೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮವಿದೂ ಬುದ್ಧೋ ಜಾನಾತಿ ಕಥೇತಿ, ತಥಾ ತೇ ಅಹಮಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಾನಾತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ ಸಮ್ಬನ್ಧಮುಪಗಚ್ಛತಿ । ಯಥಾಹ “ಯೇನ ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ದೂರಟ್ಠಮ್ಪಿ ಚ ತಸ್ಸ ತ”ನ್ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)। ಜಾನನಾ ಚೇತ್ಥ ಕಥನಾ। ಯಥಾ “ಇಮಿನಾ ಇಮಂ ಜಾನಾತೀ”ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇನ। **ರಾಜಾ ಚ ಖೋ ತಂ ಯದಿ ಕಾಹತಿ ವಾ, ನ ವಾ**ತಿ ಯೋ ತಂ ಇಧ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಪೇಸೇಸಿ, ಸೋ ಕೋರಬ್ಯರಾಜಾ ತಂ ತಯಾ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ, ತಯಾ ವಾ ಪುಟ್ಠೇನ ಮಯಾ ಅಕ್ಖಾತಮತ್ಥಂ ಯದಿ ಕರೋತು ವಾ, ನ ವಾ ಕರೋತು, ಅಹಂ ಪನ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ತೇ ಅಕ್ಖಿಸ್ಸಂ ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ -

> **“ರಾಜಾ ಚ ಖೋ ತ**ನ್ತಿ ಅಹಂ ತಂ ಪಞ್ಹಂ ಯಥಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ರಾಜಾ ಜಾನಾತಿ ಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾ ಅಕ್ಖಿಸ್ಸಂ। ತತೋ ಉತ್ತರಿ ರಾಜಾ ಯಥಾ ಜಾನಾತಿ, ತಥಾ ಯದಿ ಕರಿಸ್ಸತಿ ವಾ, ನ ವಾ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಾ ತಸ್ಸೇವೇತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತೀ”ತಿ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫.೧೬.೧೮೨) -

ಜಾನಾತಿ-ಸದ್ದೋ ವಾಕ್ಯದ್ವಯಸಾಧಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತೋ।

೧೮೩. ಸಿಪ್ಪಮೇವ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ ಆಯತನಸದ್ದಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತ್ತಾ। ಅಪಿಚ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತಾಯ ಸಿಪ್ಪಞ್ಚ ತಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವತೋ, ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ ವಾ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ**। **ಸೇಯ್ಯಥಿದ**ನ್ತಿ ಏಕೋವ ನಿಪಾತೋ, ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ ವಾ। ತಸ್ಸ ತೇ ಕತಮೇತಿ ಇಧ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಕತಮೇ ಪನ ತೇ”**ತಿ। ಇಮೇ ಕತಮೇತಿಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಮತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಇದಞ್ಚ ವತ್ತಬ್ಬಾಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಿಕಾ ಕತಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

“ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನೀ”ತಿ ಹಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ಸಿಪ್ಪಾನಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ತಂತಂಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವಿನೋವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಪಪಞ್ಚಂ ಪರಿಹರಿತುಕಾಮತ್ತಾ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ ತಾವ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ತಂತಂಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವಿನೋಪಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ ತೇಸಮೇವೇತ್ಥ ಪಧಾನತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಕಥಾಪಪಞ್ಚೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪಪಞ್ಚಂ ಪರಿಹರಿತುಂ ಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವೀಹಿ ತಂತಂಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಹತ್ಥಾರೋಹಾತಿಆದೀಹಿ ಯೇ ತಂ ತಂ ಸಿಪ್ಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ “**ಅಯಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಸಿಪ್ಪಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತೀತಿ **ಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವಿನೋ**।

ಹತ್ಥಿಮಾರೋಹನ್ತೀತಿ **ಹತ್ಥಾರೋಹಾ,** ಹತ್ಥಾರುಳ್ಹಯೋಧಾ। ಹತ್ಥಿಂ ಆರೋಹಾಪಯನ್ತೀತಿ **ಹತ್ಥಾರೋಹಾ,** ಹತ್ಥಾಚರಿಯ ಹತ್ಥಿವೇಜ್ಜ ಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಾದಯೋ। ಯೇನ ಹಿ ಪಯೋಗೇನ ಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥಿನೋ ಆರೋಹನಯೋಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಪಯೋಗಂ ವಿಧಾಯನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪೇತೇಸಂ ಗಹಣಂ। ತೇನಾಹ “**ಸಬ್ಬೇಪೀ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಹತ್ಥಾಚರಿಯಾ** ನಾಮ ಯೇ ಹತ್ಥಿನೋ, ಹತ್ಥಾರೋಹಕಾನಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ। **ಹತ್ಥಿವೇಜ್ಜಾ** ನಾಮ ಹತ್ಥಿಭಿಸಕ್ಕಾ। **ಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಾ** ನಾಮ ಹತ್ಥೀನಂ ಪಾದರಕ್ಖಕಾ। ಹತ್ಥಿಂ ಮಣ್ಡಯನ್ತಿ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಹತ್ಥಿಮಣ್ಡಾ, ತೇಯೇವ **ಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಾ,** ಹತ್ಥಿಂ ಮಿನೇನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ವಿದಹನೇನ ಹಿಂಸನ್ತೀತಿ ವಾ **ಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಾ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಹತ್ಥೀನಂ ಯವಪದಾಯಕಾದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಸ್ಸಾರೋಹಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಸುದ್ಧಹೇತುಕತ್ತುವಸೇನ ಯಥಾವುತ್ತೋವ ಅತ್ಥೋ। ರಥೇ ನಿಯುತ್ತಾ **ರಥಿಕಾ**। **ರಥರಕ್ಖಾ** ನಾಮ ರಥಸ್ಸ ಆಣಿರಕ್ಖಕಾ। ಧನುಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಧನುಗ್ಗಹಾ,** ಇಸ್ಸಾಸಾ, ಧನುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತೀತಿ **ಧನುಗ್ಗಹಾ,** ಧನುಸಿಪ್ಪಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ ಧನ್ವಾಚರಿಯಾ।

ಚೇಲೇನ ಚೇಲಪಟಾಕಾಯ ಯುದ್ಧೇ ಅಕನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಚೇಲಕಾ,** ಜಯದ್ಧಜಗಾಹಕಾತಿ ಆಹ “**ಯೇ ಯುದ್ಧೇ**”ತಿಆದಿ। **ಜಯಧಜ**ನ್ತಿ ಜಯನತ್ಥಂ, ಜಯಕಾಲೇ ವಾ ಪಗ್ಗಹಿತಧಜಂ। **ಪುರತೋ**ತಿ ಸೇನಾಯ ಪುಬ್ಬೇ। ಯಥಾ ತಥಾ ಠಿತೇ ಸೇನಿಕೇ ಬ್ಯೂಹವಿಚಾರಣವಸೇನ ತತೋ ತತೋ ಚಲಯನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾಲೇನ್ತೀತಿ **ಚಲಕಾ**ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಇಧ ರಞ್ಞೋ**”ತಿಆದಿ। ಸಕುಣಗ್ಘಿಆದಯೋ ವಿಯ ಮಂಸಪಿಣ್ಡಂ ಪರಸೇನಾಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಂ ಪಿಣ್ಡಂ ಸಾಹಸಿಕತಾಯ ಛೇತ್ವಾ ಛೇತ್ವಾ ದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡದಾಯಕಾ**। ತೇನಾಹ “**ತೇ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿ। ಸಾಹಸಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ಸಾಹಸಿಕಾ,** ತೇಯೇವ ಮಹಾಯೋಧಾ। **ಪಿಣ್ಡಮಿವಾ**ತಿ ತಾಲಫಲಪಿಣ್ಡಮಿವಾತಿ ವದನ್ತಿ, “ಮಂಸಪಿಣ್ಡಮಿವಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೩) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ “ಆಚರಿಯೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ**ವ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪಿಣ್ಡೇ ಜನಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೇ ಸಮ್ಮದ್ದೇ ದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪತನ್ತಾ ವಿಯ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡದಾಯಕಾ, ದಯ**-ಸದ್ದೋ ಗತಿಯಂ, ಅಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಾ ದ-ಕಾರಾಗಮೇನ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ।

ಉಗ್ಗತುಗ್ಗತಾತಿ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಪತ್ವಾ ಜವಪರಕ್ಕಮಾದಿವಸೇನ ಅತಿವಿಯ ಉಗ್ಗತಾ। **ತದೇವಾ**ತಿ ಪರೇಹಿ ವುತ್ತಂ ತಮೇವ ಸೀಸಂ ವಾ ಆವುಧಂ ವಾ। **ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ವೀರಸೂರಭಾವೇನ ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ ಪರಸೇನಮನುಪವಿಸನ್ತಿ। ಥಾಮಜವಬಲಪರಕ್ಕಮಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾನಾಗಸದಿಸತಾ। ತೇನಾಹ “**ಹತ್ಥಿಆದೀಸುಪೀ**”ತಿಆದಿ। **ಏಕನ್ತಸೂರಾ**ತಿ ಏಕಚರಸೂರಾ ಅನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತೋ, ಸೂರಭಾವೇನ ಏಕಾಕಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಜಾಲಿಕಾ**ತಿ ಸವಮ್ಮಿಕಾ। ಸನ್ನಾಹೋ ಕಙ್ಕಟೋ ವಮ್ಮಂ ಕವಚೋ ಉರಚ್ಛದೋ ಜಾಲಿಕಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। **ಸಚಮ್ಮಿಕಾ**ತಿ ಜಾಲಿಕಾ ವಿಯ ಸರೀರಪರಿತ್ತಾಣೇನ ಚಮ್ಮೇನ ಸಚಮ್ಮಿಕಾ। **ಚಮ್ಮಕಞ್ಚುಕ**ನ್ತಿ ಚಮ್ಮಮಯಕಞ್ಚುಕಂ। **ಪವಿಸಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ, ಪಟಿಮುಞ್ಚಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸರಪರಿತ್ತಾಣಂ ಚಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಚಮ್ಮಪಟಿಸಿಬ್ಬಿತಂ ಚೇಲಕಂ, ಚಮ್ಮಮಯಂ ವಾ ಫಲಕಂ। **ಬಲವಸಿನೇಹಾ**ತಿ ಸಾಮಿನಿ ಅತಿಸಯಪೇಮಾ। **ಘರದಾಸಯೋಧಾ**ತಿ ಅನ್ತೋಜಾತದಾಸಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಯೋಧಾ, “**ಘರದಾಸಿಕಪುತ್ತಾ**”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅನ್ತೋಜಾತದಾಸೀನಂ ಪುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಳಾರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾನಸಂ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ **ಆಳಾರಿಕಾ**। **ಪೂವಿಕಾ**ತಿ ಪೂವಸಮ್ಪಾದಕಾ, ಯೇ ಪೂವಮೇವ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಿಣನ್ತಾ ಜೀವನ್ತಿ। ಕೇಸನಖಸಣ್ಠಪನಾದಿವಸೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಲಙ್ಕಾರವಿಧಿಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ

ಸಂವಿದಹನ್ತೀತಿ **ಕಪ್ಪಕಾ**। ಚುಣ್ಣವಿಲೇಪನಾದೀಹಿ ಮಲಹರಣವಣ್ಣಸಮ್ಪಾದನವಿಧಿನಾ ನ್ಹಾಪೇನ್ತಿ ನಹಾನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ನ್ಹಾಪಿಕಾ**। ನವನ್ತಾದಿವಿಧಿನಾ ಪವತ್ತೋ ಗಣನಗನ್ಥೋ ಅನ್ತರಾ ಛಿದ್ದಾಭಾವೇನ **ಅಚ್ಛಿದ್ದಕೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತದೇವ ಪಠೇನ್ತೀತಿ **ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಪಾಠಕಾ**। ಹತ್ಥೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪನಂ, ಗಣನಂ ವಾ **ಹತ್ಥಮುದ್ದಾ**। ಅಙ್ಗುಲಿಸಙ್ಕೋಚನಞ್ಹಿ **ಮುದ್ದಾ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ, ಗಣನಂ ವಾ **ಹೋತಿ**। **ಹತ್ಥ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ತದೇಕದೇಸೇಸು ಅಙ್ಗುಲೀಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ನ ಭುಞ್ಜಮಾನೋ ಸಬ್ಬಂ ಹತ್ಥಂ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೬೧೮) ವಿಯ, ತಮುಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತೀತಿ **ಮುದ್ದಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **"ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಯಕಾರೋ ಕಮ್ಮಾರಕಾರಕೋ। **ದನ್ತಕಾರೋ** ಭಮಕಾರೋ। **ಚಿತ್ತಕಾರೋ** ಲೇಪಚಿತ್ತಕಾರೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕೋಟ್ಟಕಲೇಖಕವಿಲೀವಕಾರಇಟ್ಠಕಕಾರದಾರುಕಾರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ। ಕರಣನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ **ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**। **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಮೇವಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಪರಾಯಿಕತಾಯ ಸಾಮಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಸಯಮನುಭವಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಜೀವನ್ತೀ**ತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತಿ। **ಸುಖಿತ**ನ್ತಿ ಸುಖಪ್ಪತ್ತಂ। ಥಾಮಬಲೂಪೇತಭಾವೋವ ಪೀಣನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪೀಣಿತಂ ಥಾಮಬಲೂಪೇತ"**ನ್ತಿ। **ಉಪರೀ**ತಿ ದೇವಲೋಕೇ। ತಥಾ **ಉದ್ಧ**ನ್ತಿಪಿ। ಸೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ ಉಪರಿಮೋ। ಅಗ್ಗಂ ವಿಯಾತಿ **ಅಗ್ಗಂ,** ಫಲಂ। "ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಫಲಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ ತಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿಸಿಖಾ ವಿಯ ಹೋತೀ"ತಿ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ **ಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ, ಫಲಂ। **ಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಅಗ್ಗಂ, ರೂಪಸದ್ದಾದಿದಸವಿಧಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಂ ಅರಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಅಗ್ಗಿಕಾವ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ **ಸೋವಗ್ಗಿಕಾ,** ದಕ್ಖಿಣಾಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸುಖೋ**ತಿ ಸುಖೂಪಾಯೋ ಇಟ್ಠೋ ಕನ್ತೋ। **ಅಗ್ಗೇ**ತಿ ಉಳಾರೇ। ಅತ್ತನಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಬಾಹಿರಂ **ರೂಪಂ,** ಅತ್ತನೋ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾ **ವಣ್ಣೋ**ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ದಕ್ಖನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದಕ್ಖಿಣಾ,** ಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞನ್ತಿ ಆಹ **"ದಕ್ಖಿಣಂ ದಾನ"**ನ್ತಿ।

ಮಗ್ಗೋ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಸಮಿತಪಾಪಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕತ್ತಾ ಅರಿಯಫಲಂ **ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ**। **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಹಾವಗ್ಗಸಂಯುತ್ತಪಾಳಿವಸೇನ ತದತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। **ತಂ ಏಸ ರಾಜಾ ನ ಜಾನಾತಿ** ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದತಾಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸ "ದಾಸಕಸ್ಸಕಾದಿಭೂತಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಲೋಕತೋ ಅಭಿವಾದನಾದಿಲಾಭೋ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ನಾಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಕೋಚಿ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಈದಿಸಮತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತೋ"ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ ಪೂರಣಾದಿಕೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಕಥಾಯ ಅನಧಿಗತವಿತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಮ್ಪಿ ಏತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ದಾಸಕಸ್ಸಕೋಪಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

ರಾಜಾಮಚ್ಚಾತಿ ರಾಜಕುಲಸಮುದಾಗತಾ ಅಮಚ್ಚಾ, ಅನುಯುತ್ತಕರಾಜಾನೋ ಚೇವ ಅಮಚ್ಚಾ ಚಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಣ್ಹಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತೇ ಅತ್ಥೇ ಲಬ್ಭಮಾನದಿಟ್ಠಿಗತೂಪಸಂಹಿತಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ। **ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಧುರಂ ಉಪರಿ ಸುತ್ತಾಗತಂ ವೋದಾನಪಕ್ಖಂ। **ಸಮಣಕೋಲಾಹಲ**ನ್ತಿ ಸಮಣಕೋತೂಹಲಂ ತಂ ತಂ ಸಮಣವಾದಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧಂ। **ಸಮಣಭಣ್ಡನ**ನ್ತಿ ತೇನೇವ ವಿರೋಧೇನ "ಏವಂವಾದೀನಂ ತೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಯಂ ದೋಸೋ, ಏವಂವಾದೀನಂ ತೇಸಂ ಅಯಂ ದೋಸೋ"ತಿ ಏವಂ ತಂ ತಂ ವಾದಸ್ಸ ಪರಿಭಾಸನಂ। **ಇಸ್ಸರಾನುವತ್ತಕೋ ಹಿ ಲೋಕೋ**ತಿ ಧಮ್ಮತಾದಸ್ಸನೇನ ತದತ್ಥಸಮತ್ಥನಂ। ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲೇನ **ರಞ್ಞೋ ಭಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ,** ನ ತದಞ್ಞೇನ ಪರವಮ್ಭನಾದಿಕಾರಣೇನ।

೧೬೪. ನು-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ನೋ-ಸದ್ದೋಪಿ ಪುಚ್ಛಾಯಂ ನಿಪಾತೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನೂ"**ತಿ। **ಅಯಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ನ ಕೇವಲಂ ಅಭಿಜಾನಾಸಿಪದೇನೇವ, ಅಥ ಖೋ "ಪುಚ್ಛಿತಾ"ತಿ ಪದೇನ ಚಾತಿ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ ಅನುಯೋಗಮಪನೇತಿ **"ಇದಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಪುಚ್ಛಿತಾ ನೂ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ತಾ ನು। **ನಂ ಪುಟ್ಠಭಾವ**ನ್ತಿ ತಾದಿಸಂ ಪುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನು। **ನ ತೇ ಸಮ್ಮುಟ್ಠ**ನ್ತಿ ತವ ನ ಪಮುಟ್ಠಂ ವತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಫಾಸುಕಭಾವೋ**ತಿ ತಥಾ ಭಾಸನೇನ ಅಸುಖಭಾವೋ। **ಪಣ್ಡಿತಪತಿರೂಪಕಾನ**ನ್ತಿ (ಸಾಮಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಸಕ್ಕಾರಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಭಾಸಾನಂ) ಆಮಂ ವಿಯ ಪಕ್ಕಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಾ ಭಾಸಾನಂ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೩) **ಪಾಳಿಪದಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇಸೂ**ತಿ ಪಾಳಿಸಞ್ಞಾತೇ ಪದೇ, ತದತ್ಥೇ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಕ್ಖರೇ ಚ,

ವಾಕ್ಯಪರಿಯಾಯೋ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಸದ್ದೋ “ಅಕ್ಖರಂ ಪದಂ ಬ್ಯಞ್ಜನ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ನೇತ್ತಿ॰ ೨೮) ವಿಯ। ಭಗವತೋ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ವಿಯ ರೂಪಮಸ್ಸಾತಿ **ಭಗವನ್ತರೂಪೋ,** ಭಗವಾ ವಿಯ ಏಕನ್ತಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪೂರಣಕಸ್ಸಪವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೬೫. ಏಕಮಿದಾಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಏಕಂ ಸಮಯಮಿಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಮೋದೇತಿ ಸಮ್ಮೋದನಂ ಕರೋತೀತಿ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ।** ಅನೀಯಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲಾ ಕತ್ವತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕೋ ಯಥಾ “ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ”ತಿ, (ಧ॰ ಸ॰ ಸುತ್ತನ್ತದುಕಮಾತಿಕಾ ೯೭) ಸಮ್ಮೋದನಂ ವಾ ಜನೇತೀತಿ **ಸಮ್ಮೋದನಿಯಂ** ತದ್ಧಿತವಸೇನ। ಸರಿತಬ್ಬನ್ತಿ **ಸಾರಣೀಯಂ,** ಸರಣಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ ವಾ **ಸಾರಣಿಯಂ,** ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಮ್ಮೋದಜನಕಂ ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕನ್ತಿ ಚ ಸರಣಾನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೬೬. ಸಹತ್ಥಾತಿ ಸಹತ್ಥೇನೇವ, ತೇನ ಸುದ್ಧಕತ್ತಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಆಣತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಪನ ಹೇತುಕತ್ತಾರಂ, ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಥಾವರಾದಯೋಪಿ ಇಧ ಸಹತ್ಥ ಕರಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **ಹತ್ಥಾದೀನೀ**ತಿ ಹತ್ಥಪಾದಕಣ್ಣನಾಸಾದೀನಿ। ಪಚನಂ ದಹನಂ ವಿಬಾಧನನ್ತಿ ಆಹ **“ದಣ್ಡೇನ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** ನಾಮ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ **“ಪಚತೋ”**ತಿ ಏತಸ್ಸ “ತಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ವಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೯೭) ದುತಿಯೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಇಧ ಪನ ತಜ್ಜನಂ, ಪರಿಭಾಸನಞ್ಚ ದಣ್ಡೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ “ದಣ್ಡೇನ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತಸ್ಸ ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೬) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಧುನಾ ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು “ತಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ವಾ”ತಿ ಪಾಠೋಪಿ ಬಹುಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಸೋಕ**ನ್ತಿ ಸೋಕಕಾರಣಂ, ಸೋಚನನ್ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಾರಣಸಮ್ಪಾದನೇನ ಫಲಸ್ಸಪಿ ಕತ್ತಬ್ಬತೋ। **ಪರೇಹೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಚನಕರೇಹಿ ಕಮ್ಮಭೂತೇಹಿ। **ಫನ್ದತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಸ್ಸ ಫನ್ದನವಸೇನ ಸುದ್ಧಕತ್ತುತ್ಥೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಫನ್ದನವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ **“ಪರಂ ಫನ್ದನ್ತಂ ಫನ್ದನಕಾಲೇ ಸಯಮ್ಪಿ ಫನ್ದತೋ”**ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಕತೇನ ಪರಸ್ಸ ವಿಬಾಧನಪಯೋಗೇನ ಸಯಮ್ಪಿ ಫನ್ದತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಅತಿಪಾತಾಪಯತೋ”**ತಿ ಪದಂ ಸುದ್ಧಕತ್ತರಿ, ಹೇತುಕತ್ತರಿ ಚ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಹನನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಹನಾಪೇನ್ತಸ್ಸಾಪೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ “ಆದಿಯತೋ”ತಿಆದೀಸು। **ಕರಣಕಾರಣವಸೇನಾ**ತಿ ಸಯಂಕಾರಪರಂಕಾರವಸೇನ।

ಘರಭಿತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತೋ ಚ ಬಹಿ ಚ ಸನ್ಧಿ **ಘರಸನ್ಧಿ।** ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ನಿರವಸೇಸೋ ಲೋಪೋ ವಿಲುಮ್ಪನಂ **ನಿಲ್ಲೋಪೋ**ತಿ ಆಹ **“ಮಹಾವಿಲೋಪ”**ನ್ತಿ। ಏಕಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ ವಿಲೋಪೋ **ಏಕಾಗಾರಿಕೋ।** ತೇನಾಹ **“ಏಕಮೇವಾ”**ತಿಆದಿ। “ಪರಿಪನ್ಥೇ ತಿಟ್ಠತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಮೇವ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಕರಣತೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಆಗತಾಗತಾನ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **“ಪರಿತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪನ್ಥೇ ಹನನಂ ಪರಿಪನ್ಥೋ”**ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೬) ಅಯಮತ್ಥೋಪಿ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತೋ। **ಕರೋಮೀತಿ ಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಸಚ್ಚೇತನಿಕಭಾವಮಾಹ, ತೇನೇತಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಕರೋತೋಪಿ ನ ಕರೀಯತಿ ನಾಮ, ಪಗೇವ ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಾ”ತಿ। **ಪಾಪಂ ನ ಕರೀಯತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಸತೋ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಪಾಪಂ ಅಕತಮೇವ ನಾಮ। ತೇನಾಹ **“ನತ್ಥಿ ಪಾಪ”**ನ್ತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಸತ್ತಾ ಪಾಪೇ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ವಾದೇ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತಂ ದೋಸಮಪನೇತುಕಾಮೋ ಪೂರಣೋ ಇಮಮತ್ಥಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಆಹ **“ಸತ್ತಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಮೇತಂ “ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ, ಪಾಪಂ ಪನ ನತ್ಥೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಹೋತಿ - ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿಂಸಾದಿಕಿರಿಯಾ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ ತಸ್ಸ ನಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತ್ತಾ, ಸರೀರಂ ಪನ ಅಚೇತನಂ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಕೋಪಿತೇಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪನ್ತಿ। ಪರಿಯನ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ **ನೇಮಿ** ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಠಿತತ್ತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಆಚರಿಯೇನ “ನಿಸಿತಖುರಮಯನೇಮಿನಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೬)। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಚಕ್ಕಪರಿಯೋಸಾನಮೇವ ಪರಿಯನ್ತೋ, ಖುರೇನ ಸದಿಸೋ ಪರಿಯನ್ತೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಖುರಪರಿಯನ್ತೋ।** ಖುರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ

ಖುರಧಾರಾ ಗಹಿತಾ ತದವರೋಧತೋ। ಪಾಳಿಯಂ **ಚಕ್ಕೇನಾ**ತಿ ಚಕ್ಕಾಕಾರಕತೇನ ಆವುಧವಿಸೇಸೇನ। ತಂ ಮಂಸಖಲಕರಣಸಙ್ಖಾತಂ ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ತತೋನಿದಾನಂ,** "ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ತೋಆದೇಸೋ, ಸಮಾಸೇ ಚಸ್ಸ ಲೋಪಾಭಾವೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧) ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೋ। "ಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ।** "ಕಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ"ತಿಪಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ।

ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾ ಅಪ್ಪತಿರೂಪದೇಸೋ, ಉತ್ತರದಿಸಾ ಪನ ಪತಿರೂಪದೇಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ದಕ್ಖಿಣಞ್ಚೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ದೇಸದಿಸಾಪದೇಸೇನ ತನ್ನಿವಾಸಿನೋ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಕ್ಖಿಣತೀರೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಹನನದಾನಕಿರಿಯಾ ಹಿ ತದಾಯತ್ತಾ। **ಮಹಾಯಾಗ**ನ್ತಿ ಮಹಾವಿಜಿತರಞ್ಞೋ ಯಞ್ಞಸದಿಸಮ್ಪಿ ಮಹಾಯಾಗಂ। ದಮಸದ್ದೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸ್ಸ, ಉಪೋಸಥಸೀಲಸ್ಸ ಚ ವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಇನ್ದ್ರಿಯದಮೇನ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನಾ"**ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ 'ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನಾ'ತಿ ಇದಂ ಇನ್ದ್ರಿಯದಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ, ತಸ್ಮಾ 'ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಭೂತೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯದಮೇನಾ'ತಿ" ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ತದುಭಯತ್ಥವಾಚಕತ್ತಾ ದಮಸದ್ದಸ್ಸ, ಅತ್ಥದ್ವಯಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸವುತ್ತಿತೋ। ಅಧುನಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪೋತ್ಥಕೇ ವಾ-ಸದ್ದೋ, ಚ-ಸದ್ದೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಸೀಲಸಂಯಮೇನಾ**ತಿ ತದಞ್ಞೇನ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಸಂವರೇನ। **ಸಚ್ಚವಚನೇನಾ**ತಿ ಅಮೋಸವಜ್ಜೇನ। ತಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಚನಂ ಲೋಕೇ ಗರುತರಪುಞ್ಞಸಮ್ಮತಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಸು ಮುಸಾವಾದೋ ಗರುತರೋ, ಏವಂ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮೇಸು ಅಮೋಸವಜ್ಜೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **ಇತಿವುತ್ತಕೇ** –

"ಏಕಧಮ್ಮಂ ಅತೀತಸ್ಸ, ಮುಸಾವಾದಿಸ್ಸ ಜನ್ತುನೋ।
ವಿತಿಣ್ಣಪರಲೋಕಸ್ಸ, ನತ್ಥಿ ಪಾಪಂ ಅಕಾರಿಯ"ನ್ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೨೫)।

ಪವತ್ತೀತಿ ಯೋ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಫಲುಪ್ಪಾದಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ "ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ, ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಫಲ"ನ್ತಿ ಅಕಿರಿಯವಾದಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾ। ಸತಿ ಹಿ ಕಮ್ಮಫಲೇ ಕಮ್ಮಾನಮಕಿರಿಯಭಾವೋ ಕಥಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಸಬ್ಬಥಾಪೀ**ತಿ "ಕರೋತೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನಪಿ।

ಲಬುಜನ್ತಿ ಲಿಕುಚಂ। **ಪಾಪಪುಞ್ಞಾನಂ ಕಿರಿಯಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ,** ನ ರಞ್ಞಾ ಪುಟ್ಠಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಬ್ಯಾಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಞ್ಚ ಅವಧಾರಣಂ ವಿಪಾಕಪಟಿಕ್ಖೇಪನಿವತ್ತನತ್ಥಂ। ಯೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತೇನ ಅತ್ಥತೋ ವಿಪಾಕೋಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನಾಪೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦-೧೭೨)।

ಪಟಿರಾಜೂಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯಭಾವೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಜಿತನ್ತಿ **ವಿಜಿತಂ,** ಏಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಪವತ್ತಿದೇಸೋ। "ಮಾ ಮಯ್ಹಂ ವಿಜಿತೇ ವಸಥಾ"ತಿ ಅಪಸಾದನಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಾಜನಸಙ್ಖಾತಾ ವಿಹೇಠನಾಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿಹೇಠೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ಉಪಧಾರಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ **ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ,** ತದಮಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ ಆಹ **"ಸಾರತೋ ಅಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅದ್ಧನಿಯಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸನ್ಧಾರಣಂ **ನಿಕ್ಕುಜ್ಜನಂ,** ತದಮಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಾರವಸೇನೇವ...ಪೇ॰... ಅಟ್ಠಪೇನ್ತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಸಾರವಸೇನೇವಾ**ತಿ ಉತ್ತಮವಸೇನೇವ, ಅವಿತಥತ್ತಾ ವಾ ಪರೇಹಿ ಅನುಚ್ಚಾಲಿತೋ ಥಿರಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ ಅಫೇಗ್ಗುಭಾವೇನ ಸಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂವಸೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಸ್ಸರಣ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾನಂ। **ಪರಮತ್ಥೋ**ತಿ ಅವಿಪರೀತತ್ಥೋ, ಉತ್ತಮಸ್ಸ ವಾ ಞಾಣಸ್ಸಾರಮ್ಮಣಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಪನ ತೇನ ಉಗ್ಗಹಿತಞ್ಚೇವ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಞ್ಚ** ತಥಾಯೇವ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಭಾಸಿತತ್ತಾ।

ಮಕ್ಖಲಿಗೋಸಾಲವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೯೮. **ಉಭಯೇನಾತಿ** ಹೇತುಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇಧವಚನೇನ। **“ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಣಮೇವ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಂಕಿಲೇಸಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನಸ್ಸ ಮಲೀನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ । **ವಿಸುದ್ಧಿಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ವೋದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಂ। **ಅತ್ತಕಾರೇ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ಏ-ಕಾರವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ಯಥಾ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ ಯಥಾ ಫುಸಿತಗ್ಗೇ”ತಿ, (ಖು॰ ಪಾ॰ ೧೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೩೬) ಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥೇ ವಾ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಯಥಾ “ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೪), ತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅತ್ತಕಾರೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸೋ ಚ ತೇನ ತೇನ ಸತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ, ಅತ್ತನಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬಪಯೋಗೋ ವಾ। ತೇನಾಹ **“ಯೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। **ತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ ಕತಕಮ್ಮಂ। **ದುತಿಯಪದೇನಾತಿ** “ನತ್ಥಿ ಪರಕಾರೇ”ತಿ ಪದೇನ। **ಪರಕಾರೋ ಚ ನಾಮ** ಪರಸ್ಸ ವಾಹಸಾ ಇಜ್ಝನಕಪಯೋಗೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಯಂ ಪರಕಾರ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿ**ನ್ತಿ ಓವಾದಭೂತಮನುಸಾಸನಿಂ, ಪಠಮಂ ವಾ ಓವಾದೋ, ಪಚ್ಛಾ ಅನುಸಾಸನೀ। “ಪರಕಾರ”ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ, ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಪರಕಾರಾವಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **“ಠಪೇತ್ವಾ ಮಹಾಸತ್ತ”**ನ್ತಿ। ಅತ್ಥೇವೇಸ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇ ಯಥಾ ತಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಆಳಾರುದಕೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಲೋಕಿಯಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೋ, ತಞ್ಚ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಮಹಾಸತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ತೇಸಮ್ಪಿ ತದಭಾವತೋ। **ಮನುಸ್ಸಸೋಭಗ್ಯತ**ನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಸುಭಗಭಾವಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಕಮ್ಮವಾದಸ್ಸ, ಕಿರಿಯವಾದಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ। **ಜಿನಚಕ್ಕೇ**ತಿ “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಕಮ್ಮಂ ಕಣ್ಹಂ ಕಣ್ಹವಿಪಾಕ”ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ४.೨೩೨) ನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಕಮ್ಮಾನಂ, ಕಮ್ಮಫಲಾನಞ್ಚ ಅತ್ಥಿತಾಪರಿದೀಪನೇ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ। ಪಚ್ಚನೀಕಕಥನಂ ಪಹಾರದಾನಸದಿಸನ್ತಿ **“ಪಹಾರಂ ದೇತಿ ನಾಮಾ”**ತಿ।

ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ತಕಾರಪರಕಾರಾಭಾವತೋ ಏವ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥೀತಿ ಸನ್ಧಾಯ **“ನತ್ಥಿಪುರಿಸಕಾರೇ”**ತಿ ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “ದೇವತ್ತಮ್ಪೀ”ತಿಆದಿನಾ, “ಮನುಸ್ಸಸೋಭಗ್ಯತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ**। “ಬಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ವೀರಿಯಮೇವಿಧ ಬಲನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವೀರಿಯಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹಂ ವೀರಿಯಬಲಂ ನತ್ಥೀತಿ ಸೋ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ವೋದಾನಿಯಬಲಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಸ್ಸಾಪಿ ಬಲಸ್ಸ ತೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನತೋ। ಯದಿ ವೀರಿಯಾದೀನಿ ಪುರಿಸಕಾರವೇವಚನಾನಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಇದಂ ನೋ ವೀರಿಯೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಇದಂ ನೋ ವೀರಿಯೇನಾತಿ** ಇದಂ ಫಲಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವೀರಿಯೇನ ಪವತ್ತಂ। **ಪವತ್ತವಚನಪಟಿಕ್ಖೇಪಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪವತ್ತವೋಹಾರವಚನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಕರಣವಸೇನ । ವೀರಿಯಥಾಮಪರಕ್ಕಮಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ಪವತ್ತಬಲವಾದೀನಂ ವಾದಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಕರಣವಸೇನ “ನತ್ಥಿ ಬಲ”ನ್ತಿ ಪದಮಿವ ಸಬ್ಬಾನಿಪೇತಾನಿ ತೇನ ಆದೀಯನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಞ್ಚ ವಚನೀಯತ್ಥತೋ ವುತ್ತಂ, ವಚನತ್ಥತೋ ಪನ ತಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯ ಉಸ್ಸನ್ನಟ್ಠೇನ **ಬಲಂ**। ಸೂರವೀರಭಾವಾವಹಟ್ಠೇನ **ವೀರಿಯಂ**। ತದೇವ ದಳ್ಹಭಾವತೋ, ಪೋರಿಸಧುರಂ ವಹನ್ತೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ ಚ **ಪುರಿಸಥಾಮೋ**। ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಪುರಿಸಪರಕ್ಕಮೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತವಿಸತ್ತತಾಯ **ಸತ್ತಾ**। ಅಸ್ಸಸನಪಸ್ಸಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಾಣನತೋ **ಪಾಣಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಸಮಾನೇಪಿ ಪದದ್ವಯೇ ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವಸೇನ ಪಾಣೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸತ್ತತೋ ವಿಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಏಸ ವದತೀತಿ ಆಹ **“ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯೋ”**ತಿಆದಿ। ಭವನ್ತೀತಿ **ಭೂತಾ**ತಿ ಸತ್ತಪಾಣಪರಿಯಾಯೇಪಿ ಸತಿ ಅಣ್ಡಕೋಸಾದೀಸು ಸಮ್ಭವನಟ್ಠೇನ ತತೋ ವಿಸೇಸಾವ, ತೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಣ್ಡ...ಪೇ॰... ವದತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ವತ್ಥಿಕೋಸೋ** ಗಬ್ಭಾಸಯೋ। ಜೀವನತೋ ಪಾಣಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ ವಡ್ಢನತೋ **ಜೀವಾ**। ತೇನಾಹ **“ಸಾಲಿಯವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ವಿರುಳ್ಹಧಮ್ಮಾ ತಿಣರುಕ್ಖಾ ಗಹಿತಾ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧೀಸು ವಸೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ **ಅವಸಾ**। ತಥಾ **ಅಬಲಾ ಅವೀರಿಯಾ**। ತೇನಾಹ **“ತೇಸ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ನಿಯತಾ**ತಿ ನಿಯಮನಾ, ಅಛೇಜ್ಜಸುತ್ತಾವುತಸ್ಸ ಅಭೇಜ್ಜಮಣಿನೋ ವಿಯ ನಿಯತಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ ಗತಿಜಾತಿಬನ್ಧಾಪವಗ್ಗವಸೇನ ನಿಯಾಮೋತಿ

ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಾಸು ತಾಸು ಜಾತೀಸು। **ಛನ್ನಂ ಅಭಿಜಾತೀನಂ** ಸಮ್ಬನ್ಧೀಭೂತಾನಂ **ಗಮನಂ** ಸಮವಾಯೇನ ಸಮಾಗಮೋ। ಸಮ್ಬನ್ಧೀನಿರಪೇಕ್ಖೋಪಿ ಭಾವಸದ್ದೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಸಹಿತೋ ವಿಯ ಪಕತಿಯತ್ಥವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಸಭಾವೋಯೇವಾ"**ತಿ, ಯಥಾ ಕಣ್ಟಕಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತಾ, ಕಪಿತ್ಥಫಲಾದೀನಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾ, ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಂ ವಿಚಿತ್ತಾಕಾರತಾ ಚ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಮನ್ತರೇನ ತಥಾ ತಥಾ ಪರಿಣಾಮೋ ಅಕುತ್ತಿಮೋ ಸಭಾವೋಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಣಮನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಾಪತ್ತಿ। **ಯೇನಾ**ತಿ ಸತ್ತಪಾಣಾದಿನಾ। ಯಥಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಥೇವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಛಳಭಿಜಾತಿಯೋ ಪರತೋ ವಿತ್ಥಾರೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। "ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಮಕ್ಖಲಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಭೂಮಿಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಞ್ಞಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಭೂಮಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। ಅಯಂ "ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ ವಚನಂ ಕರಣಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಿ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ **"ಅಞ್ಞಾ ಸುಖದುಕ್ಖಭೂಮಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ ದಿಟ್ಠೋ, ನ "ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಭೂಮೀ"ತಿ। ಏವಂ ಸತಿ "ಛಸ್ವೇವಾಭಿಜಾತೀಸೂ"ತಿ ವಚನಂ ಅಧಿಕರಣಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಛಸು ಏವ ಅಭಿಜಾತೀಸು ಸುಖದುಕ್ಖಪಟಿಸಂವೇದನಂ, ನ ತೇಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ, ತಾಯೇವ ಸುಖದುಕ್ಖಭೂಮಿ, ನ ತದಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇವ ಚ ಯುತ್ತತರೋ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಭೂಮಿವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯದಿ ಹಿ "ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ ವಚನೇನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಿತಬ್ಬಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ ಸಿಯಾ, ಅಥ "ಅಞ್ಞಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ, ನ "ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಭೂಮೀ"ತಿ ದಸ್ಸನಹೇತುವಚನಸ್ಸ ಭೂಮಿಅತ್ಥಾಭಾವತೋ। ದಸ್ಸೇತಿ ಚೇತಂ ತಾಸಂ ಭೂಮಿಯಾ ಅಭಾವಮೇವ, ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಅಯಂ ಪಾಠೋ, ಅಯಞ್ಚತ್ಥೋ ಯುತ್ತತರೋತಿ।

ಪಮುಖಯೋನೀನನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿವಸೇನ, ತಿರಚ್ಛಾನಾದೀಸು ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿವಸೇನ ಪಧಾನಯೋನೀನಂ, ಪಧಾನತಾ ಚೇತ್ಥ ಉತ್ತಮತಾ। ತೇನಾಹ **"ಉತ್ತಮಯೋನೀನ"**ನ್ತಿ। **ಸಟ್ಠಿ ಸತಾನೀ**ತಿ ಛ ಸಹಸ್ಸಾನಿ। "ಪಞ್ಚ ಚ ಕಮ್ಮುನೋ ಸತಾನೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ **"ಪಞ್ಚ ಕಮ್ಮಸತಾನಿ ಚಾ"**ತಿ। **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಕೇವಲಂ ತಕ್ಕಮತ್ತಕೇನ ನಿರತ್ಥಕಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ದೀಪೇತೀ"ತಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಮತಿದಿಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ **"ತಕ್ಕಮತ್ತಕೇನಾ"**ತಿ ವದನ್ತೋ ಯಸ್ಮಾ ತಕ್ಕಿಕಾ ಅವಸ್ಸಯಭೂತತಥತ್ಥಗ್ಗಹಣಅಙ್ಕುಸನಯಮನ್ತರೇನ ನಿರಙ್ಕುಸತಾಯ ಪರಿಕಪ್ಪನಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಸಾರತೋ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ತಥೇವ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ತತ್ಥ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗಾಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಿಚಾರಣಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಇಮಮಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। **ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನಾ**ತಿ ಚಕ್ಖಾದಿಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ। ತೇ ಹಿ "ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ 'ಪಞ್ಚ ಕಮ್ಮಾನೀ'ತಿ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ "ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಚ 'ತೀಣಿ ಕಮ್ಮಾನೀ'ತಿ"। **ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲದ್ಧೀ**ತಿ ತದುಭಯಂ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲದ್ಧಿ। ಮನೋಕಮ್ಮಂ ಅನೋಳಾರಿಕತ್ತಾ ಉಪಡ್ಢಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲದ್ಧೀತಿ ಯೋಜನಾ। "ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಂ ಅಜಾನನ್ತೋ "ದ್ವಟ್ಠಿಪಟಿಪದಾ"ತಿ ವದತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಪಟಿಪದಾ"**ತಿ। ಸದ್ದರಚಕಾ ಪನ "ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಸಲೋಪೋ, ಅತ್ತಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯಾ ಯೋಗತೋ ಅಸಿದ್ಧತ್ತಾ । ಯದಿ ಹಿ ಸಾ ಯೋಗೇನ ಸಿದ್ಧಾ ಅಸ್ಸ, ಏವಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯೇವ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮತೇನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ವದನ್ತಿ। "ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿಆದಿಕಾ ಪನ ಅಞ್ಞತ್ರ ದಿಟ್ಠಪಯೋಗಾ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯೇವ। ದಿಸ್ಸತಿ ಹಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದೀಸು** –

"ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಕಪ್ಪಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಯೇ ಮರೂ।
ನ ತ್ವೇವ ತೇಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ದ್ವೀಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಸಮೋಹಿತಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೭೦೫; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦, ೩೯)।

ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇತಿ ಚತುನ್ನಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಾನಂ ಅಞ್ಞತರಭೂತೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೇ। ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ **"ದ್ವಟ್ಠನ್ತರಕಪ್ಪಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸೋ ಅಸ್ಸುತಸಾಸನಧಮ್ಮೋ ಇತರೇ ಜಾನಾತಿ

ಬಾಹಿರಕಾನಮವಿಸಯತ್ತಾ, ಅಜಾನನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉರಬ್ಭೇ ಹನನ್ತಿ, ಹನ್ತ್ವಾ ವಾ ಜೀವಿತಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀತಿ **ಓರಬ್ಭಿಕಾ**। ಏಸ ನಯೋ **ಸಾಕುಣಿಕಾ**ದೀಸುಪಿ। **ಲುದ್ದಾ**ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸಕಾ ಯೇ ಕೇಚಿ ಚಾತುಪ್ಪದಜೀವಿಕಾ ನೇಸಾದಾ। ಮಾಗವಿಕಪದಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ರೋಹಿತಾದಿಮಿಗಜಾತಿಯೇವ ಗಹಿತಾ। ಬನ್ಧನಾಗಾರೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೀತಿ **ಬನ್ಧನಾಗಾರಿಕಾ**। **ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾ**ತಿ ದಾರುಣಕಮ್ಮನ್ತಾ। **ಅಯಂ** ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕಣ್ಹಕಮ್ಮಪಸುತತಾಯ **ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತೀತಿ ವದತಿ** ಕಣ್ಹಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿ ಅಬ್ಭುಪ್ಪತ್ತಿ ಯಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಭಿಕ್ಖೂ। **ಕಣ್ಟಕೇ**ತಿ ಛನ್ದರಾಗೇ। ಸಙ್ಕಿಲೇಸಭಾಗವಸೇನ ತೇಸಂ ಪಕ್ಖಿಪನಂ। ಕಣ್ಟಕಸದಿಸಛನ್ದರಾಗೇನ ಸಙ್ಖಿತ್ತಾ ಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ಕಣ್ಟಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ "ತೇ ಪಣೀತಪಣೀತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಸೇವನ್ತೀ"ತಿ ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ, ತಸ್ಮಾ ಞಾಯಲದ್ಧೇಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಭುಞ್ಜಮಾನಾ ಆಜೀವಕಸಮಯಸ್ಸ ವಿಲೋಮಗಾಹಿತಾಯ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಕಣ್ಟಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ವದತಿ **ಕಣ್ಟಕವುತ್ತಿಕಾ**ತಿ ಕಣ್ಟಕೇನ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸಹ ಜೀವಿಕಾ। **ಅಯಞ್ಹಿಸ್ಸ ಪಾಳಿಯೇವಾ**ತಿ ಅಯಂ ಮಕ್ಖಲಿಸ್ಸ ವಾದದೀಪನಾ ಅತ್ತನಾ ರಚಿತಾ ಪಾಳಿಯೇವಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ಕಣ್ಟಕವುತ್ತಿಕಾ ಏವ ನಾಮ **ಏಕೇ** ಅಪರೇ **ಪಬ್ಬಜಿತಾ** ಬಾಹಿರಕಾ ಸನ್ತಿ, ತೇ ನೀಲಾಭಿಜಾತೀತಿ **ವದತೀ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಹಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಕಣ್ಟಕೇ ವತ್ತನ್ತಾ ವಿಯ ಭವನ್ತೀತಿ **ಕಣ್ಟಕವುತ್ತಿಕಾ**ತಿ ವುತ್ತಾ। ನೀಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿ ಯಸ್ಸಾತಿ **ನೀಲಾಭಿಜಾತಿ**। ಏವಮಿತರೇಸುಪಿ।

ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಙ್ಕಿಲೇಸಜನಗಣ್ಠೋ ನತ್ಥೀತಿ ವಾದಿನೋ ಬಾಹಿರಕಪಬ್ಬಜಿತಾ **ನಿಗಣ್ಠಾ**। ಏಕಮೇವ ಸಾಟಕಂ ಪರಿದಹನ್ತಾ **ಏಕಸಾಟಕಾ**। ಕಣ್ಹತೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ನೀಲೋ, ತತೋ ಪನ ಲೋಹಿತೋತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ವಾದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮೇ ಕಿರಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಣ್ಡರತರಾ**ತಿ ಭುಞ್ಜನನಹಾನಪಟಿಕ್ಖೇಪಾದಿವತಸಮಾಯೋಗೇನ ಪರಿಸುದ್ಧತರಾ ಕಣ್ಹನೀಲಮುಪಾದಾಯ ಲೋಹಿತಸ್ಸಾಪಿ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬತೋ। **ಓದಾತವಸನಾ**ತಿ ಓದಾತವತ್ಥಪರಿದಹನಾ। **ಅಚೇಲಕಸಾವಕಾ**ತಿ ಆಜೀವಕಸಾವಕಭೂತಾ। **ತೇ ಕಿರ** ಆಜೀವಕಲದ್ಧಿಯಾ ವಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತತಾಯ ನಿಗಣ್ಠೇಹಿಪಿ **ಪಣ್ಡರತರಾ** ಹಲಿದ್ದಾಭಾನಮ್ಪಿ ಪುರಿಮೇ ಉಪಾದಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ। "**ಏವ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ಛನ್ದಾಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನ್ದಾದೀನಂ ಸಾವಕಭೂತಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ **ಆಜೀವಕಾ**। ತಥಾ **ಆಜೀವಕಿನಿಯೋ**। ನನ್ದಾದಯೋ ಕಿರ ತಥಾರೂಪಂ ಆಜೀವಕಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಉಕ್ಕಂಸಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ನಿಗಣ್ಠೇಹಿ ಆಜೀವಕಸಾವಕೇಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಪಣ್ಡರತರಾ ವುತ್ತಾ ಪರಮಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತೀತಿ ಅಯಂ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ।

ಪುರಿಸಭೂಮಿಯೋತಿ ಪಧಾನನಿದ್ದೇಸೋ। ಇತ್ಥೀನಮ್ಪಿ ಹೇತಾ ಭೂಮಿಯೋ ಏಸ ಇಚ್ಛತೇವ। **ಸತ್ತ ದಿವಸೇ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಚನಂ, ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಮನ್ದಾ ಮೋಮೂಹಾತಿ। **ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನತೋ**ತಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ರೋದನ್ತಿ ಚೇವ ವಿರವನ್ತಿ ಚ** ತಮನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ। ಖೇದನಂ, ಕೀಳನಞ್ಚ ಖಿಡ್ಡಾಸದ್ದೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ **ಖಿಡ್ಡಾಭೂಮಿ** ವುತ್ತಾ। ಪದಸ್ಸ ನಿಕ್ಖಿಪನಂ **ಪದನಿಕ್ಖಿಪನಂ**। ಯದಾ ತಥಾ ಪದಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ, ತದಾ **ಪದವೀಮಂಸಭೂಮಿ ನಾಮಾ**ತಿ ಭಾವೋ। ವತಾವತಸ್ಸ **ಜಾನನಕಾಲೇ**। **ಭಿಕ್ಖು ಚ ಪನ್ನಕೋ**ತಿಆದಿಪಿ ತೇಸಂ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ಪಾಳಿಯೇವ। ತತ್ಥ **ಪನ್ನಕೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಯ ವಿಚರಣಕೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪನ್ನಕೋ। **ಜಿನೋ**ತಿ ಜಿಣ್ಣೋ ಜರಾವಸೇನ ಹೀನಧಾತುಕೋ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಜಿನಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಸೋ ಕಿರ ತಥಾಭೂತೋ ಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ನ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ "**ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾ**"ತಿ। ಓಟ್ಠವದನಾದಿವಿಪ್ಪಕಾರೇ ಕತೇಪಿ ಖಮನವಸೇನ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಲಾಭಿ**ನ್ತಿ "ಸೋ ನ ಕುಮ್ಭಿಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫) ವುತ್ತಅಲಾಭಹೇತುಸಮಾಯೋಗೇನ ಅಲಾಭಿಂ। ತತೋಯೇವ ಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲಪರೇತತಾಯ ಸಯನಪರಾಯನಟ್ಠೇನ **ಸಮಣಂ ಪನ್ನಭೂಮೀತಿ ವದತಿ**।

ಆಜೀವವುತ್ತಿಸತಾನೀತಿ ಸತ್ತಾನಮಾಜೀವಭೂತಾನಿ ಜೀವಿಕಾವುತ್ತಿಸತಾನಿ। "ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸತಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇಪಿ ಚೇಸ ಸಭಾವಲಿಙ್ಗಮಜಾನನ್ತೋ **"ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸತೇ"**ತಿ ವದತಿ। ಏವಮಞ್ಞೇಸುಪಿ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸತಾನೀ"**ತಿ। ನಾಗಭವನಂ **ನಾಗಮಣ್ಡಲಂ** ಯಥಾ "ಮಹಿಂಸಕಮಣ್ಡಲ"ನ್ತಿ। ಪರಮಾಣುಆದಿ **ರಜೋ। ಪಸುಗ್ಗಹಣೇನ** ಏಳಕಜಾತಿ ಗಹಿತಾ। **ಮಿಗಗ್ಗಹಣೇನ** ರುರುಗವಯಾದಿ ಮಿಗಜಾತಿ। **ಗಣ್ಠಿಮ್ಹೀತಿ** ಫಳುಮ್ಹಿ, ಪಬ್ಬೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿವಸೇನ, ತೇಸಞ್ಚ ಅನ್ತರಭೇದವಸೇನ **ಬಹೂ ದೇವಾ।** ತತ್ಥ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಏಕಚ್ಚಅನ್ತರಭೇದೋ **ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **"ಸೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪನೇಸ ಬಹೂ ದೇವೇಪಿ ಸತ್ತ ಏವ ವದತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮಾಣತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಅನನ್ತಾತಿ** ದೀಪದೇಸಕುಲವಂಸಾಜೀವಾದಿವಿಭಾಗವಸೇನ। ಪಿಸಾಚಾ ಏವ **ಪೇಸಾಚಾ,** ತೇ ಅಪರಪೇತಾದಿವಸೇನ **ಮಹನ್ತಮಹನ್ತಾ,** ಬಹುತರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ ಪನ "ಛದ್ದನ್ತದಹಮನ್ದಾಕಿನಿಯೋ ಕುವಾಳಿಯಮುಚಲಿನ್ದನಾಮೇನ **ವೋಹರಿತಾ**"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೮) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ।

ಗಣ್ಠಿಕಾತಿ ಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಕಾ। ಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಮ್ಹಿ ಹಿ ಪವುಟಸದ್ದೋ। **ಮಹಾಪಪಾತಾತಿ** ಮಹಾತಟಾ। ಪಾರಿಸೇಸನಯೇನ **ಖುದ್ದಕಪಪಾತಸತಾನಿ।** ಏವಂ ಸುಪಿನೇಸುಪಿ। **"ಮಹಾಕಪ್ಪಿನೋ"**ತಿ ಇದಂ "ಮಹಾಕಪ್ಪಾನ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸದ್ದತೋ ಪನೇಸ ಅಜಾನನ್ತೋ ಏವಂ ವದತೀತಿ ನ ವಿಚಾರಣಕ್ಖಮಂ। ತಥಾ **"ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ"**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ। ಸೋ ಹಿ "ಚತುರಾಸೀತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ವತ್ತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಏವಂ ವದತಿ। ಸದ್ದರಚಕಾ ಪನ "ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ತುಲೋಪೋ, ಚಸ್ಸ ಚು, ರಸ್ಸ ಲೋ, ದ್ವಿತ್ತಞ್ಚಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಏತ್ತಕಾ ಮಹಾಸರಾತಿ** ಏತಪ್ಪಮಾಣವತಾ ಮಹಾಸರತೋ, ಸತ್ತಮಹಾಸರತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಿರಾತಿ** ತಸ್ಸ ವಾದಾನುಸ್ಸವನೇ ನಿಪಾತೋ। **ಪಣ್ಡಿತೋಪಿ...ಪೇ॰... ನ ಗಚ್ಛತಿ,** ಕಸ್ಮಾ? ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಸರಣಕಾಲಸ್ಸ ನಿಯತಭಾವತೋ।

"ಅಚೇಲಕವತೇನ ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚೀ"ತಿ ವುತ್ತಮತಿದಿಸತಿ **"ತಾದಿಸೇನೇವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ತಪೋಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ತಪಕರಣೇನ। ಏತ್ಥಾಪಿ "ತಾದಿಸೇನೇವಾ"ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ। ಯೋ...ಪೇ॰... ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಸೋ ಅಪರಿಪಕ್ಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ ನಾಮಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅನ್ತರಾತಿ** ಚತುರಾಸೀತಿಮಹಾಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾನಮಬ್ಭನ್ತರೇ। **ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸಾತಿ** ಪತ್ವಾ ಪತ್ವಾ। **ವುತ್ತಪರಿಮಾಣಂ ಕಾಲನ್ತಿ** ಚತುರಾಸೀತಿಮಹಾಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಪಮಾಣಂ ಕಾಲಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - **ಅಪರಿಪಕ್ಕಂ** ಸಂಸರಣನಿಮಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಸೀಲಾದಿನಾ ಸೀಘಂಯೇವ ವಿಸುದ್ಧಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಪರಿಪಾಚೇತಿ ನಾಮ। ಪರಿಪಕ್ಕಂ** ಕಮ್ಮಂ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಕಾಲೇನ ಪರಿಪಕ್ಕಭಾವಾನಾಪಾದನೇನ **ಬ್ಯನ್ತಿಂ** ವಿಗಮನಂ **ಕರೋತಿ ನಾಮಾತಿ। ದೋಣೇನಾತಿ** ಪರಿಮಿನನದೋಣತುಮ್ಬೇನ। ರೂಪಕವಸೇನತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಿತಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। ನ ಹಾಪನವಡ್ಢನಂ ಪಣ್ಡಿತಬಾಲವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನ ಸಂಸಾರೋ"**ತಿಆದಿನಾ। ವಡ್ಢನಂ **ಉಕ್ಕಂಸೋ।** ಹಾಪನಂ **ಅವಕಂಸೋ।**

ಕತಸುತ್ತಗುಳೇತಿ ಕತಸುತ್ತವಟ್ಟಿಯಂ। **ಪಲೇತೀತಿ** ಪರೇತಿ ಯಥಾ "ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೋ"ತಿ, (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೪) ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಪನ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಪಲಿಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಚೂಳನಿ॰ ೧೫; ಮಿ॰ ಪ॰ ೩.೬)। ಸೋ ಚ ಚುರಾದಿಗಣವಸೇನ ಗತಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ। ಇಮಾಯ ಉಪಮಾಯ ಚೇಸ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಖೀಯತೇವ, ನ ವಡ್ಢತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪತ್ತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ಆಹ **"ಸುತ್ತೇ ಖೀಣೇ"**ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ಖೀಯನಟ್ಠಾನೇಯೇವ।

ಅಜಿತಕೇಸಕಮ್ಬಲವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೧. **ದಿನ್ನನ್ತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸೀಸೇನ ದಾನಚೇತನಾಯೇವ ವುತ್ತಾ। ತಂಮುಖೇನ ಚ ಫಲನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ದಿನ್ನಸ್ಸ ಫಲಾಭಾವ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ದಿನ್ನಞ್ಹಿ ಮುಖ್ಯತೋ ಅನ್ನಾದಿವತ್ಥು, ತಂ ಕಥಮೇಸ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸತಿ । ಏಸ ನಯೋ **ಯಿಟ್ಠಂ ಹುತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಂ ಮಹಾದಾನಂ **ಮಹಾಯಾಗೋ**। ಪಾಹುನಭಾವೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರೋ **ಪಾಹುನಕಸಕ್ಕಾರೋ**। **ಫಲನ್ತಿ** ಆನಿಸಂಸಫಲಂ, ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಞ್ಚ। **ವಿಪಾಕೋ**ತಿ ಸದಿಸಫಲಂ। ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ದಾನೇ ಠಾನನ್ತರಾದಿಪತ್ತಿ ವಿಯ ಹಿ ಆನಿಸಂಸೋ, **ಸಙ್ಖಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ** ದಾನೇ (ಜಾ॰ ೧.೧೦.೩೯) ತಾಣಲಾಭಮತ್ತಂ ವಿಯ ನಿಸ್ಸನ್ದೋ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾತಂ ಸದಿಸಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ। **ಅಯಂ ಲೋಕೋ, ಪರಲೋಕೋತಿ** ಚ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ವುತ್ತೋ ಫಲಾಭಾವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನತೋ। ಪಚ್ಚಕ್ಖದಿಟ್ಠೋ ಹಿ ಲೋಕೋ ಕಥಂ ತೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸಿಯಾ। "**ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣಮಾಹ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಭವಯೋನಿಆದೀಸು ಠಿತಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ವಿನಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸೂತಿ** ಮಾತಾಪಿತೂಸು। **ಫಲಾಭಾವವಸೇನೇವ ವದತಿ,** ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ನಾಪಿ ತೇಸು ಇದಾನಿ ಕರಿಯಮಾನಸಕ್ಕಾರಾಸಕ್ಕಾರಾನಮಭಾವವಸೇನ ತೇಸಂ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬುಳಸ್ಸ ವಿಯ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ನಾಮ ಕೇವಲೋ, ನ ಚವಿತ್ವಾ ಆಗಮನಪುಬ್ಬಕೋ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಚವಿತ್ವಾ ಉಪಪಜ್ಜನಕಾ ಸತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**"ತಿ। ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅಹೋಪುರಿಸಿಕಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ। ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪಾದನಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅವಸ್ಸಯೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನತೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಯೇ ಇಮಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪವೇದೇನ್ತೀ**"ತಿ ಆಹ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇಸಕೋ ಅತ್ಥೋ।

ಚತೂಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ **ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ,** ಅತ್ಥಮತ್ತತೋ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಮತ್ತಿಕಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಭಾಜನಂ ಮತ್ತಿಕಾಮಯಂ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಪಥವೀಧಾತೂ**ತಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಾ ಪಥವೀಧಾತು। **ಬಾಹಿರಪಥವೀಧಾತು**ನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಮಹಾಪಥವಿಂ, ತೇನ ಪಥವೀಯೇವ ಕಾಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅನುಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಅನುಬನ್ಧತಿ। **ಉಭಯೇನಾಪೀ**ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ। **ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಬಾಹಿರಪಥವಿಕಾಯತೋ ತದೇಕದೇಸಭೂತಾ ಪಥವೀ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ತಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಾ, ಸಾ ಚ ಮಹಾಪಥವೀ ಘಟಾದಿಗತಪಥವೀ ವಿಯ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಬಾಹಿರಂ ಪಥವಿಕಾಯಂ ಸಮುದಾಯಭೂತಂ ಪುನ ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ತೇನ ಬಾಹಿರಪಥವಿಕಾಯೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತಂ ಏಕೀಭಾವಮೇವ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಪಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಜ್ಜುನ್ನೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದತೋ ಗಹಿತಆಪೋ ವಿಯ ವಸ್ಸೋದಕಭಾವೇನ ಪುನಪಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ, ಸೂರಿಯರಂಸಿತೋ ಗಹಿತಇನ್ದಗ್ಗಿಸಞ್ಞಾತತೇಜೋ ವಿಯ ಪುನಪಿ ಸೂರಿಯರಂಸಿಂ, ಮಹಾವಾಯುಕ್ಖನ್ಧತೋ ನಿಗ್ಗತಮಹಾವಾತೋ ವಿಯ ಪುನಪಿ ಮಹಾವಾಯುಕ್ಖನ್ಧಂ ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀತಿ ಮನಮೇವ ಛಟ್ಠಂ ಯೇಸಂ ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾನಂ, ತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। **ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತಿ** ತೇಸಂ ವಿಸಯಭಾವಾತಿ ವದನ್ತಿ। ವಿಸಯೀಗಹಣೇನ ಹಿ ವಿಸಯಾಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ ಗಣಿತಾ ಮಞ್ಚಪಞ್ಚಮಾತಿ ಆಹ "**ಮಞ್ಚೋ ಚೇವ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ಆಳಾಹನಂ ಸುಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। **ಗುಣಾಗುಣಪದಾನೀ**ತಿ ಗುಣದೋಸಕೋಟ್ಠಾಸಾನಿ। **ಸರೀರಮೇವ ವಾ ಪದಾನಿ** ತಂತಂಕಿರಿಯಾಯ ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ। **ಪಾರಾವತಪಕ್ಖಿವಣ್ಣಾನೀ**ತಿ ಪಾರಾವತಸ್ಸ ನಾಮ ಪಕ್ಖಿನೋ ವಣ್ಣಾನಿ। "**ಪಾರಾವತಪಕ್ಖವಣ್ಣಾನೀ**"ತಿ ಪಾಠೋ, ಪಾರಾವತಸಕುಣಸ್ಸ ಪತ್ತವಣ್ಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಸ್ಮನ್ತಾತಿ** ಛಾರಿಕಾಪರಿಯನ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಛಾರಿಕಾವಸಾನಮೇವಾ**"ತಿ। ಆಹುತಿಸದ್ದೇನೇತ್ಥ "ದಿನ್ನಂ ಯಿಟ್ಠಂ ಹುತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ದಾನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಪಾಹುನಕಸಕ್ಕಾರಾದಿಭೇದಂ ದಿನ್ನದಾನ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ ಏಸ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಅತ್ಥೋ ಸದ್ದತೋ ತಸ್ಸ ಅನಧಿಗಮಿತತ್ತಾ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ದಬ್ಬನ್ತಿ ಮುಯ್ಹನ್ತೀತಿ ದತ್ತೂ, ಬಾಲಪುಗ್ಗಲಾ, ತೇಹಿ

ದತ್ಥೂಹಿ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಬಾಲಾ ದೇನ್ತೀ**”ತಿಆದಿ। ಪಾಳಿಯಂ “ಲೋಕೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಮತಿ ಯೇಸಂ ತೇ **ಅತ್ಥಿಕಾ,** “ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಚೇದಂ ನೇಪಾತಿಕಪದಂ, ತೇಸಂ ವಾದೋ ಅತ್ಥಿಕವಾದೋ, ತಂ **ಅತ್ಥಿಕವಾದಂ**।

ತತ್ಥಾತಿ ತೇಸು ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ತೀಸು ಮಿಚ್ಛಾವಾದೀಸು। **ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ** ಅಕಿರಿಯವಾದಿಭಾವತೋ। **ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಆಯತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನತೋ। **ವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ಚ ಆನಿಸಂಸನಿಸ್ಸನ್ದಸದಿಸಫಲವಸೇನ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ವಿಪಾಕಂ। **ಉಭಯಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಹೇತುಪಟಿಸೇಧನೇನೇವ ಫಲಸ್ಸಾಪಿ ಪಟಿಸೇಧಿತತ್ತಾ। **ಉಭಯ**ನ್ತಿ ಚ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕಮ್ಪಿ। ಸೋ ಹಿ “ಅಹೇತೂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಸತ್ತಾ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತಿ, ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ ಚಾ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಯ ವಿಪಾಕಸ್ಸಾಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧೀನಂ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾಭಾವಜೋತನತೋ ತದುಭಯಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ ನಾಮ। **ವಿಪಾಕೋ ಪಟಿಬಾಹಿತೋ ಹೋತಿ** ಅಸತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ವಿಪಾಕಾಭಾವತೋ। **ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತಂ ಹೋತಿ** ಅಸತಿ ವಿಪಾಕೇ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿರತ್ಥಕತಾಪತ್ತಿತೋ। **ಇತೀ**ತಿ ವುತ್ತತ್ಥನಿದಸ್ಸನಂ। **ಅತ್ಥತೋ**ತಿ ಸರೂಪತೋ, ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ತಂತಂದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾಪಿ ತದುಭಯಪಟಿಬಾಹಕಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧದಿಟ್ಠಿಕಾ ಏವ ತೇ ಉಭಯಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ। “**ಉಭಯಪ್ಪಟಿಬಾಹಕಾ**”ತಿ ಹಿ ಹೇತುವಚನಂ ಹೇತುಗಬ್ಭತ್ತಾ ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ। **ಅಹೇತುಕವಾದಾ ಚೇವಾ**ತಿಆದಿ ಪಟಿಞ್ಞಾವಚನಂ ತಪ್ಫಲಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ವಿಪಾಕಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ **ನತ್ಥಿಕವಾದಾ,** ಕಮ್ಮಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ **ಅಕಿರಿಯವಾದಾ,** ತದುಭಯಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ **ಅಹೇತುಕವಾದಾ**ತಿ ಯಥಾಲಾಭಂ ಹೇತುಫಲತಾಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯೋ ಹಿ ವಿಪಾಕಪಟಿಬಾಹನೇನ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿಕೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೀ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಕಮ್ಮಪಟಿಬಾಹನೇನ ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಉಭಯಪಟಿಬಾಹನೇನ ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿಕೋ ಚ ಹೋತಿ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

“**ಯೇ ವಾ ಪನಾ**”ತಿಆದಿನಾ ತೇಸಮನುದಿಟ್ಠಿಕಾನಂ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕನ್ತಿವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಪೂರಣಾದೀನಂ। **ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೀ**ತಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಂ ಗನ್ಥಂ ಯಥಾ ತಥಾ ತೇಹಿ ಕತಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಠನ್ತಿ। **ವೀಮಂಸನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ। “**ತೇಸ**”ನ್ತಿಆದಿ ವೀಮಂಸನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। “ಕರೋತೋ…ಪೇ॰… ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ಏವಂ ವೀಮಂಸನ್ತಾನಂ ತೇಸನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತೇ ಕಮ್ಮಫಲಾಭಾವಾದಿಕೇ “ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪ”ನ್ತಿಆದಿ ನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಾಯ ಲದ್ಧಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಲದ್ಧಿಸಹಗತಾ ತಣ್ಹಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ। “ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪ”ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಹಿ ಅನುಸ್ಸವೂಪಲದ್ಧೇ ಅತ್ಥೇ ತದಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನೇಹಿ ಸವಿಗ್ಗಹೇ ವಿಯ ಸರೂಪತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಚಿರಕಾಲಪರಿಚಯೇನ “ಏವಮೇತ”ನ್ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಭಾವೂಪಗಮನೇ, ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಗಹಿತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಥೇವ ಆಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೇನ ಸಮಾನೀಯಮಾನಾ ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮುಪತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಅತಂಸಭಾವಮ್ಪಿ “ತಂಸಭಾವ”ನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಮಿಚ್ಛಾಲದ್ಧಿಸಹಗತಾ ತಣ್ಹಾ ಮುಸಾ ವಿತಥಂ ಸರಣತೋ ಪವತ್ತನತೋ ಮಿಚ್ಛಾಸತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಚತುರಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಯ**ಮ್ಪಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೩೦) ಚೇಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ವಿಯ ಹಿ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ನಾಮ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ, ತಣ್ಹಾಸೀಸೇನ ಗಹಿತಾನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಕ್ಖನ್ಧಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ **ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೩) ವುತ್ತಂ।

ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತೀತಿ ಯಥಾಸಕಂ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಟ್ಠಿತತಾಯ ಅನೇಕಗ್ಗತಂ ಪಹಾಯ ಏಕಗ್ಗಂ ಅಪ್ಪಿತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧಿ ಏವ ವುತ್ತೋ। ಸೋ ಹಿ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇಹಿ ಲದ್ಧಭಾವನಾಬಲೋ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಸಮಾಧಾನಪತಿರೂಪಕಕಿಚ್ಚಕರೋಯೇವ ಹೋತಿ ವಾಲವಿಜ್ಝನಾದೀಸು ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತೀ**ತಿ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ತೇನಾಕಾರೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇಸು ಜವನವಾರೇಸು ಪವತ್ತೇಸು ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೇ ಜವನವಾರೇ ಸತ್ತ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। “**ಪಠಮಜವನೇ ಸತೇಕಿಚ್ಛಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಾದೀಸೂ**”ತಿ ಇದಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವದಸ್ಸನಮೇವ, ನ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ತೇಸಂ ತಿಕಿಚ್ಛಾ ಕೇನಚಿ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುನ್ತಿ ದಸ್ಸನಂ ತೇಸ್ವೇವ ಠತ್ವಾ ಸತ್ತಮಜವನಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ನಿವತ್ತಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತೇ ಚ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಓವಾದಾನುಸಾಸನ

ವಸೇನ ತಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅತೇಕಿಚ್ಛಾ ಅನಿವತ್ತಿನೋ"**ತಿ । **ಅರಿಟ್ಠಕಣ್ಟಕಸದಿಸಾ**ತಿ ಅರಿಟ್ಠಭಿಕ್ಖುಕಣ್ಟಕಸಾಮಣೇರಸದಿಸಾ, ತೇ ವಿಯ ಅತೇಕಿಚ್ಛಾ ಅನಿವತ್ತಿನೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾಯೇವ ಜಾತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ ತೇಸು ತೀಸು ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇಸು। **ಕೋಚಿ ಏಕಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅಭಿನಿವೇಸೋ, ಆಸೇವನಾ ಚ ಪವತ್ತಾ, ಸೋ ಏಕಮೇವ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। **ಕೋಚಿ ದ್ವೇ, ಕೋಚಿ ತೀಣಿಪೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ದ್ವೀಸು, ತೀಸುಪಿ ವಾ ಅಭಿನಿವೇಸೋ, ಆಸೇವನಾ ಚ ಪವತ್ತಾ, ಸೋ ದ್ವೇ , ತೀಣಿಪಿ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಏತೇನ ಪನ ವಚನೇನ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ "ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಅತ್ಥತೋ ಉಭಯಪ್ಪಟಿಬಾಹಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಉಭಯಪ್ಪಟಿಬಾಹಕತಾಮುಖೇನ ದೀಪಿತಾ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಕತಾ, ಸಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾ। ಯಾ ಪನ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕನ್ತಿಭೂತಾ, ಸಾ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗಮಸಿದ್ಧಿತೋ ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಿಯ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೇಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಮಾನಸಾಮತ್ಥಿಯತಂ, ಸಮಾನಫಲತಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತಿ। ಸಗ್ಗಾವರಣಾದಿನಾ ಹೇತಾ ಸಮಾನಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಚೇವ ಸಮಾನಫಲಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾ ಏಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಾ ಏವ, ಏಕಾಯ ವಿಪಾಕೇ ದಿನ್ನೇ ಇತರಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಿಕಾಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಪತ್ತೋ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚೇವಾ"**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ **"ಅಭಬ್ಬೋ"**ತಿಆದಿನಾ ತದೇವತ್ಥಂ ಆವಿಕರೋತಿ। **ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾವರಣ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಪಥಭೂತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿವಾರಣಂ। **ಪಗೇವಾ**ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಮೋಕ್ಖಸಙ್ಖಾತಂ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗನ್ತುಂ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ **ಪಗೇವಾ**ತಿ ಪಾ ಏವ, ಪಠಮತರಮೇವ ಮೋಕ್ಖಂ ಗನ್ತುಮಭಬ್ಬೋ, ಮೋಕ್ಖಗಮನತೋಪಿ ದೂರತರಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಮಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ।

"ವಟ್ಟಖಾಣು ನಾಮೇಸ ಸತ್ತೋ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ನೇಯ್ಯತ್ಥಮೇವ, ನ ನೀತತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** ನಾಮ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಕಿಂ ಪನೇಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಯತೋ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪೀತಿ? ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿಯತೋ, ಆಸೇವನವಸೇನ ಪನ ಭವನ್ತರೇಪಿ ತಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ರೋಚೇತಿಯೇವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೦೩)। ಅಕುಸಲಞ್ಹಿ ನಾಮೇತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ, ನ ಕುಸಲಂ ವಿಯ ಸಬಲಂ ಮಹಾಬಲಂ, ತಸ್ಮಾ "ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಯತೋ"ತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋ ವಿಯ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ। ಯದೇವಂ ವಟ್ಟಖಾಣುಜೋತನಾ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ "ಆಸೇವನವಸೇನಾ"ತಿಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ **ಸತ್ತಙ್ಗುತ್ತರಪಾಳಿಯಂ** "ಸಕಿಂ ನಿಮುಗ್ಗೋಪಿ ನಿಮುಗ್ಗೋ ಏವ ಬಾಲೋ"ತಿ [ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೧೫ (ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)] ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ವಟ್ಟಖಾಣುಜೋತನಾಪಿ ವುತ್ತಾ। ಯಾದಿಸೇ ಹಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಯಂ ತಂ ತಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ, ಪುನ ಕದಾಚಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ತತೋ ಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಮಸ್ಸ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೦೨) ಇಧ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **"ಏವರೂಪಸ್ಸ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ಯೇಭುಯ್ಯಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ಇತಿ ಆಸೇವನವಸೇನ ಭವನ್ತರೇಪಿ ತಂತಂದಿಟ್ಠಿಯಾ ರೋಚನತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನಸ್ಸ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥೀತಿ ಕತ್ವಾ ವಟ್ಟಖಾಣುಕೋ ನಾಮೇಸ ಜಾತೋ, ನ ಪನ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕತಾಯಾತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬತ್ಥತಾಯ ನೇಯ್ಯತ್ಥಮಿದಂ, ನ ನೀತತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ**ಪಿ "ಅರಹಾ, ಯೇ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಮಗ್ಗಂ ನ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನನ್ತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಯಮ॰ ೧.ಖನ್ಧಯಮಕ ೨೧೦) ವುತ್ತಂ। **ಪಥವಿಗೋಪಕೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನ ಪಥವಿಪಾಲಕೋ। ತದತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪರಮಸಾವಜ್ಜಾನುಸಾರೇನ ಸೋತೂನಂ ಸತಿಮುಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ಸಂಸಾರಖಾಣುಭಾವಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಅಪಣ್ಣಕಜಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಕಲ್ಯಾಣಜನ**ನ್ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮವಿರಹಿತಜನಂ ಅಸಾಧುಜನಂ। **ಆಸೀವಿಸ**ನ್ತಿ ಆಸುಮಾಗತಹಲಾಹಲಂ। **ಭೂತಿಕಾಮೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ವುಡ್ಢಿಕಾಮೋ। **ವಿಚಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ವಿವಿಧತ್ಥಸ್ಸ ಪಸ್ಸಕೋ, ಧೀರೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಕುಧಕಚ್ಚಾಯನವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೪. "ಅಕಟಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ-ಕಾರಾದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಅಕತಾ"**ತಿ, ಸಮೇನ, ವಿಸಮೇನ ವಾ ಕೇನಚಿಪಿ ಹೇತುನಾ ಅಕತಾ, ನ ವಿಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ **ಅಕಟವಿಧಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ನತ್ಥಿ ಕತವಿಧೋ ಕರಣವಿಧಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಕಟವಿಧಾ**। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ನೇಸಂ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ಕರೋಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇದ್ಧಿಯಾಪಿ ನ ನಿಮ್ಮಿತಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಇದ್ಧಿಮತೋ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ದೇವಸ್ಸ, ಇಸ್ಸರಾದಿನೋ ಚ ಇದ್ಧಿಯಾಪಿ ನ ನಿಮ್ಮಿತಾ। **ಅನಿಮ್ಮಾಪಿತಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಿಮ್ಮಾಪಿತಾ। ಕಾಮಂ ಸದ್ದತೋ ಯುತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ಪುರಿಮೇನ ಸಮಾನಂ, ತಥಾಪಿ ಪಾಳಿಯಮಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಅನಾಗತಮೇವ ಅಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೇ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಂ ನೇವ ಪಾಳಿಯ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦) **ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ**। ಇದಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾಮತ್ತಂ - ವಞ್ಝಾತಿ ಹಿ ವಞ್ಝಪಸುವಞ್ಝತಾಲಾದಯೋ ವಿಯ ಅಫಲಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಜನಕಾ, ತೇನ ಪಥವಿಕಾಯಾದೀನಂ ರೂಪಾದಿಜನಕಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ರೂಪಸದ್ದಾದಯೋ ಹಿ ಪಥವಿಕಾಯಾದೀಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕಾತಿ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ। ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಕೂಟಮಿವ ಠಿತಾತಿ **ಕೂಟಟ್ಠಾ,** ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ಕೇನಚಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಚ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಸತ್ತಕಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಮಿದಂ "ಬೀಜತೋ ಅಙ್ಕುರಾದಿ ಜಾಯತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ, ಇತರಥಾ ಅಞ್ಞತೋಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪಲದ್ಧಿ ಸಿಯಾ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಸತ್ತಕಾಯಾ, ತಸ್ಮಾ **ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತಾ**ತಿ। **ಠಿತತ್ತಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಭಾವೇನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ। **ನ ಚಲನ್ತೀ**ತಿ ನ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ವಿಕಾರಾಭಾವತೋ ಹಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಕಾಯಾನಂ ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತತಾ, ಅನಿಞ್ಜನಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿಯಾ ಅವಟ್ಠಾನಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ನ ವಿಪರಿಣಮನ್ತೀ"**ತಿ। **ಪಕತಿ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಂ । ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮತ್ತಾ ಏವ **ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪಹನನ್ತಿ**। ಸತಿ ಹಿ ವಿಕಾರಮಾಪಾದೇತಬ್ಬಭಾವೇ ಉಪಘಾತಕತಾ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಅನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೇ ಸತಿ ಅನುಗ್ಗಾಹಕತಾಪೀತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ **"ನಾಲ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಥವೀಯೇವ ಕಾಯೇಕದೇಸತ್ತಾ **ಪಥವಿಕಾಯೋ** ಯಥಾ "ಸಮುದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ, **ಪಥವಿಸಮೂಹೋ ವಾ** ಕಾಯಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮೂಹವಾಚಕತ್ತಾ ಯಥಾ "ಹತ್ಥಿಕಾಯೋ"ತಿ। ಜೀವಸತ್ತಮಾನಂ ಕಾಯಾನಂ ನಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಭಾವತೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬತಾ, ನ ಘಾತೇತಬ್ಬತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ನೇವ ಕೋಚಿ ಹನ್ತಾ, ಘಾತೇತಾ ವಾ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ **"ಸತ್ತನ್ನಂ ತ್ವೇವ ಕಾಯಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಕೋಚಿ ಹನ್ತಾ ನತ್ಥಿ, ಕಥಂ ತೇಸಂ ಸತ್ಥಪ್ಪಹಾರೋತಿ ತತ್ಥ ಚೋದನಾಯಾಹ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸತ್ತನ್ನಂ ತ್ವೇವಾ**ತಿ ಸತ್ತನ್ನಮೇವ। **ಇತಿಸದ್ದೋ** ಹೇತ್ಥ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಪಹತ**ನ್ತಿ ಪಹರಿತಂ। ಏಕತೋಧಾರಾದಿಕಂ **ಸತ್ಥಂ**। ಅನ್ತರೇನೇವ ಪವಿಸತಿ, ನ ತೇಸು। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - **ಕೇವಲಂ** "ಅಹಂ ಇಮಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಮೀ"ತಿ ತೇಸಂ ತಥಾ **ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಮೇವ,** ಹನನಘಾತನಾದಿ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ನತ್ಥೇವ ಕಾಯಾನಂ ಅವಿಕೋಪನೀಯಭಾವತೋತಿ।

ನಿಗಣ್ಠನಾಟಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೭. ಚತ್ತಾರೋ ಯಾಮಾ ಭಾಗಾ ಚತುಯಾಮಂ, ಚತುಯಾಮಂ ಏವ **ಚಾತುಯಾಮಂ**। ಭಾಗತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ **ಯಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೬೮)। ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಭಾಗೋ ಸಂವರಲಕ್ಖಿತೋತಿ ಆಹ **"ಚತುಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಸಂವರೇನ ಸಂವುತೋ"**ತಿ, ಸಂಯಮತ್ಥೋ ವಾ **ಯಾಮ**ಸದ್ದೋ ಯಮನಂ ಸಞ್ಞಮನಂ ಯಾಮೋತಿ ಕತ್ವಾ। "ಯತತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹಿ ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಸಞ್ಞಮತ್ಥವಾಚಕೋ, ಸೋ ಪನ ಚತೂಹಿ ಆಕಾರೇಹೀತಿ ಆಹ **"ಚತುಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಸಂವರೇನಾ"**ತಿ। ಆಕಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ವಾರಿತೋ ಸಬ್ಬವಾರಿ ಯಸ್ಸಾಯಂ **ಸಬ್ಬವಾರಿವಾರಿತೋ** ಯಥಾ "ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಾರಿತಸಬ್ಬಉದಕೋ"**ತಿ। ವಾರಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ವಾರಿಪರಿಭೋಗೋ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ "ರತ್ತೂಪರತೋ"ತಿ। ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸಬ್ಬಸೀತೋದಕೋ ತಪ್ಪರಿಭೋಗೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ। **ತ**ನ್ತಿ ಸೀತೋದಕಂ। **ಸಬ್ಬವಾರಿಯುತ್ತೋ**ತಿ ಸಂವರಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ಕಥಿತಂ। **ಸಬ್ಬವಾರಿಧುತೋ**ತಿ ಪಾಪನಿಜ್ಜರಲಕ್ಖಣಂ। **ಸಬ್ಬವಾರಿಫುಟೋ**ತಿ

ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಬ್ಬೇನಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ, **ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಯುತ್ತೋ**ತಿ ಹಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಂವರಲಕ್ಖಣೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಧುತಪಾಪೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ನಿಜ್ಜರಲಕ್ಖಣೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ವಿಧುತಪಾಪೋ। **ಫುಟ್ಠೋ**ತಿ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಖೇಪನೇನ ಮೋಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಲಕ್ಖಣೇನ ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಫುಟ್ಠೋ, ತಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “ದ್ವೇಯೇವ ಗತಿಯೋ ಭವನ್ತಿ, ಅನಞ್ಞಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೮; ೨.೩೪; ೩.೧೯೯, ೨೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೪, ೩೯೮) ವಿಯ ಗಮುಸದ್ದೋ ನಿಟ್ಠಾನತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತೋ**”ತಿ, ಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮೇನ ಉತ್ತಮಮರಿಯಾದಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಯಾದೀಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಸಂಯಮೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ಸಂಯತಚಿತ್ತೋ**। ಅತೀತೇ ಹೇತ್ಥ ತ-ಸದ್ದೋ। ಸಂಯಮೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅವಸೇಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ**। **ಕಿಞ್ಚಿ ಸಾಸನಾನುಲೋಮ**ನ್ತಿ ಪಾಪವಾರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅಸುದ್ಧಲದ್ಧಿತಾಯಾ**ತಿ “ಅತ್ಥಿ ಜೀವೋ, ಸೋ ಚ ಸಿಯಾ ನಿಚ್ಚೋ, ಸಿಯಾ ಅನಿಚ್ಚೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೭೭)। ಏವಮಾದಿಮಲೀನಲದ್ಧಿತಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಪಕತಿವಿಭಾಗಾದಿವಿಸಯಾಪಿ ಸಬ್ಬಾ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯೋ। **ದಿಟ್ಠಿಯೇವಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಜಾತಾ।

ಸಞ್ಚಯಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೯-೧೮೧. **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೇ ವುತ್ತನಯೋ ಏವಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೧) ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। ಕಸ್ಮಾ? ವಿಕ್ಖೇಪಬ್ಯಾಕರಣಭಾವತೋ, ತಥೇವ ಚ ತತ್ಥ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಸ್ಸ ಆಗತತ್ತಾ।

ಪಠಮಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೨. **ಪೀಳೇತ್ವಾ**ತಿ ತೇಲಯನ್ತೇನ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ, ಇಮಿನಾ ರಞ್ಞೋ ಆಭೋಗಮಾಹ। ವದತೋ ಹಿ ಆಭೋಗವಸೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಚ ತದಾಭೋಗಞ್ಞೂ, ಪರಮ್ಪರಾಭತತ್ಥಸ್ಸಾವಿರೋಧಿನೋ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾ ತಥಾ ವಚನೋಕಾಸಲದ್ಧಭಾವಮತ್ತೇನ ಅತ್ಥೋ ನ ವುತ್ತೋ, ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತವಸೇನಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಾದಿವಸೇನ ಅತ್ಥವಿವೇಚನಾ ಕತಾತಿ।

೧೮೩. **ಯಥಾ ತೇ ರುಚ್ಚೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ಯಥಾ ತವ ಚಿತ್ತೇ ರುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ತಯಾ ಚಿತ್ತೇ ರುಚ್ಚೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಮ್ಮತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಕಿರಿಯಾಪದಂ। ಮಯಾ ವಾ ದಾನಿ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನಮತ್ಥಂ ತವ ಸಮ್ಪದಾನಭೂತಸ್ಸ ರೋಚೇಯ್ಯಾತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಘರದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಜಾತೋ **ಅನ್ತೋಜಾತೋ**। ಧನೇನ ಕೀತೋ **ಧನಕ್ಕೀತೋ**। ಬನ್ಧಗ್ಗಾಹಗಹಿತೋ **ಕರಮರಾನೀತೋ**। ಸಾಮಮೇವ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಹೇತುನಾ ದಾಸಭಾವಮುಪಗತೋ **ಸಾಮಂದಾಸಬ್ಯೋಪಗತೋ**। **ಸಾಮ**ನ್ತಿ ಹಿ ಸಯಮೇವ। **ದಾಸಬ್ಯ**ನ್ತಿ ದಾಸಭಾವಂ। ಕೋಚಿ ದಾಸೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಅಲಸೋ ಕಮ್ಮಂ ಅಕರೋನ್ತೋ “ಕಮ್ಮಕಾರೋ”ತಿ ನ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಪನ ನ ತಥಾಭೂತೋತಿ ವಿಸೇಸನಮೇತನ್ತಿ ಆಹ “**ಅನಲಸೋ**”ತಿಆದಿ। **ದೂರತೋ**ತಿ ದೂರದೇಸತೋ ಆಗತಂ। **ಪಠಮಮೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಸನ್ನತರಟ್ಠಾನುಪಸಙ್ಕಮನತೋ ಪಗೇವ ಪುರೇತರಮೇವ। **ಉಟ್ಠಹತೀ**ತಿ ಗಾರವವಸೇನ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಛಾ**ತಿ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ನಿಪಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಛಾ। **ಸಯನತೋ ಅವುಟ್ಠಿತೇ**ತಿ ರತ್ತಿಯಾ ವಿಭಾಯನವೇಲಾಯ ಸೇಯ್ಯತೋ ಅವುಟ್ಠಿತೇ। **ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲತೋ**ತಿ ಅತೀತರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲತೋ । **ಯಾವ ಸಾಮಿನೋ ರತ್ತಿಂ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನ**ನ್ತಿ ಅಪರಾಯ ಭಾವಿನಿಯಾ ರತ್ತಿಯಾ ಪದೋಸವೇಲಾಯಂ ಯಾವ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಂ। ಯಾ ಅತೀತರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚೂಸವೇಲಾ, ಭಾವಿನಿಯಾ ಚ ಪದೋಸವೇಲಾ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಪತತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಿಂ ಕಾರಮೇವಾ**ತಿ ಕಿಂ ಕರಣೀಯಮೇವ ಕಿನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಕಾತಬ್ಬತೋ, ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಸ್ಸವೇನೇವ ಸಮೀಪಚಾರಿತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ “**ಪಟಿಸುಣನ್ತೋ ವಿಚರತೀ**”ತಿ। ಪಟಿಕುದ್ಧಂ ಮುಖಂ ಓಲೋಕೇತುಂ ನ ವಿಸಹತೀತಿಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ತುಟ್ಠಪಹಟ್ಠ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ।

ದೇವೋ ವಿಯಾತಿ ಆಧಿಪಚ್ಚಪರಿವಾರಾದಿಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪಧಾನದೇವೋ ವಿಯ, ತೇನ ಮಞ್ಞೇ-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಉಪಮತ್ಥೋತಿ ಞಾಪೇತಿ ಯಥಾ "ಅಕ್ಖಾಹತಂ ಮಞ್ಞೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅನ್ತೇಪುರಂ ಉಪಸೋಭಯಮಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೫)। **ಸೋ ವತಸ್ಸಾಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋ ವತ ಅಸ್ಸಂ ಅಹನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ, ಸೋ ರಾಜಾ ವಿಯ ಅಹಮ್ಪಿ ಭವೇಯ್ಯಂ। ಕೇನಾತಿ ಚೇ? ಯದಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯಂ, ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಸೋ ವತ ಅಹ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ವತ**ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾಯಂ। ತೇನಾಹ **"ಏವರೂಪೋ"**ತಿ। **ಪುಞ್ಞಾನೀ**ತಿ ಉಳಾರತರಂ ಪುಞ್ಞಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಅಞ್ಞದಾ ಕತಪುಞ್ಞತೋ ಉಳಾರಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **"ಸೋ ವತಸ್ಸಾಯ"**ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೇ ಸೋ ರಾಜಾ ವಿಯ ಅಯಂ ಅಹಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸಂ। ಕಥಂ? "ಯದಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ **"ಅಯಮೇವತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಹಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಯೋಗೇ ಅಹಂ-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪಯುತ್ತೋಪಿ ಅಯಂ-ಸದ್ದೇನ ಪರಾಮಸನತೋ ಪಯುತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಸೋ ಅಹಂ ಏವರೂಪೋ ಅಸ್ಸಂ ವತ, ಯದಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯನ್ತಿ ಪಠಮಪಾಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಏವಂ ಸತಿ ದುತಿಯಪಾಠೇ "ಅಯಮೇವತ್ಥೋ"ತಿ ಅವತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ ತತ್ಥ ಅಯಂ-ಸದ್ದೇನ ಅಹಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಾಮಸನತೋ, "ಸೋ"ತಿ ಚ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ದಾನಂ। **ಸತಭಾಗಮ್ಪೀ**ತಿ ಸತಭೂತಂ ಭಾಗಮ್ಪಿ, ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನದಾನಂ ಸತಧಾ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಏಕಭಾಗಮ್ಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯಾವಜೀವಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ ದಾತು**ನ್ತಿ ಯಾವಜೀವಂ ದಾನತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸತಭಾಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಯಂನೂನಾ"**ತಿ ನಿಪಾತೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕನತ್ಥೇತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಚಿನ್ತನಭಾವ"**ನ್ತಿ।

ಕಾಯೇನ ಪಿಹಿತೋತಿ ಕಾಯೇನ ಸಂವರಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಾಯದ್ವಾರೇನ ಪವತ್ತನಕಸ್ಸ ಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಂವರಣವಸೇನ ಪಿದಹಿತೋ। ಉಸ್ಸುಕ್ಕವಚನವಸೇನ ಪನತ್ಥೋ ವಿಹರೇಯ್ಯ-ಪದೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಅಕುಸಲಪವೇಸನದ್ವಾರಂ ಥಕೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಹುತ್ವಾತಿ ಹಿ ಸೇಸೋ। **ಅಕುಸಲಪವೇಸನದ್ವಾರ**ನ್ತಿ ಚ ಕಾಯಕಮ್ಮಭೂತಾನಮಕುಸಲಾನಂ ಪವೇಸನಭೂತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ದ್ವಾರಂ। **ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪೀ**ತಿ "ವಾಚಾಯ ಸಂವುತೋ, ಮನಸಾ ಸಂವುತೋ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇಪಿ। **ಘಾಸಚ್ಛಾದನೇನ ಪರಮತಾಯಾ**ತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಿಯೇಸನೇ ಸಲ್ಲೇಖವಸೇನ ಪರಮತಾಯ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಭಾವೇ ವಾ ಸಣ್ಠಿತೋ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮತ್ತಮೇವ ಪರಮಂ ಪಮಾಣಂ ಕೋಟಿ ಏತಸ್ಸ , ನ ತತೋ ಪರಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಮಿಸಜಾತಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಪಚ್ಚಾಸಿಸತಿ ಚಾತಿ **ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾ**ತಿಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ। ಘಸಿತಬ್ಬೋ ಅಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಘಾಸೋ, ಆಹಾರೋ, ಆಭುಸೋ ಛಾದೇತಿ ಪರಿದಹತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಚ್ಛಾದನಂ,** ನಿವಾಸನಂ, ಅಪಿಚ ಘಸನಂ **ಘಾಸೋ,** ಆಭುಸೋ ಛಾದೀಯತೇ **ಅಚ್ಛಾದನ**ನ್ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಏತದತ್ಥಮ್ಪೀ**ತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನತ್ಥಾಯಾಪಿ। **ಅನೇಸನ**ನ್ತಿ ಏಕವೀಸತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಅನನುರೂಪಮೇಸನಂ।

ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಾನನ್ತಿ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕತೋ ಪವಿವಿತ್ತೇ ಠಿತಕಾಯಾನಂ, ಸಮ್ಬನ್ಧೀಭೂತಾನಂ ಕಾಯವಿವೇಕೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನ**ನ್ತಿ ಝಾನಾಭಿರತಾನಂ। **ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ತಾಯ ಏವ ಝಾನಾಭಿರತಿಯಾ ಪರಮಂ ಉತ್ತಮಂ ವೋದಾನಂ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪತ್ತಾನಂ। **ನಿರುಪಧೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸೂಪಧಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರೂಪಧೀಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗತಾನಂ। ವಿಸಙ್ಖಾರಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತದಧಿಗಮನೇತಾ **ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಾ,** ಅರಹನ್ತೋ, ತೇಸಂ। **"ಏವಂ ವುತ್ತೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ** (ಮಹಾನಿ॰ ೭, ೯) ಆಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮೋ ವಿವೇಕೋ ಇತರೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ವಿವೇಕೇಹಿ ಸಹಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಇತರೇಸು ಸಿದ್ಧೇಸು ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಿಜ್ಝನತೋ, ವಿನಾ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಸಿದ್ಧೇಪಿ ಇತರೇ ಸಮಸಿಜ್ಝನತೋ। ತಥಾ ದುತಿಯೋಪಿ। ತತಿಯೋ ಪನ ಇತರೇಹಿ ಸಹೇವ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನ ವಿನಾ ಇತರೇಸು ಸಿದ್ಧೇಸುಯೇವ ತಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ತದಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಂ। ತತ್ಥ ಗಣೇ ಜನಸಮಾಗಮೇ ಸನ್ನಿಪತನಂ **ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾ,** ತಂ **ಪಹಾಯ। ಕಾಯೇನ ಏಕೋ ವಿಹರತಿ** ವಿಚರತಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಅಸಹಾಯತ್ತಾ। ಚಿತ್ತೇ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸನ್ನಿಪತನಂ **ಚಿತ್ತಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾ,** ತಂ **ಪಹಾಯ। ಏಕೋ ವಿಹರತಿ** ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಅಸಹಾಯತ್ತಾ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ, ಗೋತ್ರಭುಆದೀನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಮತ್ತತ್ತಾ ನ ತೇಸಂ ವಸೇನ

ಸಾತಿಸಯಾ ನಿಬ್ಬುತಿಸುಖಸಮ್ಫುಸನಾ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ಸಾತಿಸಯಾತಿ ಆಹ **“ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ”**ತಿ। ಫಲಪರಿಯೋಸಾನೋ ಹಿ ನಿರೋಧೋ। **ಪವಿಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಸ್ಸುಕ್ಕವಚನಮೇತಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇನ, ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ನಿರೋಧೇನ ಚ ನಿಬ್ಬುತಿಪಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಚೋದನತ್ಥೇ**ತಿ ಜಾನಾಪೇತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಕರಣತ್ಥೇ।

೧೮೪. **ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ನೇತ್ವಾ। ನನ್ತಿ ತಥಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ವಿಹರನ್ತಂ। **ಅಭಿಹಾರೋ**ತಿ ನಿಮನ್ತನವಸೇನ ಅಭಿಹರಣಂ। “ಚೀವರಾದೀಹಿ ಪಯೋಜನಂ ಸಾಧೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವಚನಸೇಸೇನ ಯೋಜನಾ। ತಥಾ “ಯೇನತ್ಥೋ, ತಂ ವದೇಯ್ಯಾಥಾ”ತಿ। **ಚೀವರಾದಿವೇಕಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಚೀವರಾದೀನಂ ಲೂಖತಾಯ ವಿಕಲಭಾವಂ। **ತದುಭಯಮ್ಪೀ**ತಿ ತದೇವ ಅಭಿಹಾರದ್ವಯಮ್ಪಿ। **ಸಪ್ಪಾಯ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಗೇಲಞ್ಞಾಪಹರಣವಸೇನ ಉಪಕಾರಾವಹಂ। ಭಾವಿನೋ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಅಜನನವಸೇನ ಪರಿಪಾಲನಂ ರಕ್ಖಾಗುತ್ತಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪನ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ನಿಸೇಧವಸೇನ ಪರಿಪಾಲನಂ ಆವರಣಗುತ್ತಿ। ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ “ಧಮ್ಮಿಕ”ನ್ತಿ ವಿಸೇಸನನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಾ ಪನೇಸಾ”**ತಿಆದಿ। **ವಿಹಾರಸೀಮಾಯಾ**ತಿ ಉಪಚಾರಸೀಮಾಯ, ಲಾಭಸೀಮಾಯ ವಾ।

೧೮೫. ಕೇವಲೋ ಯದಿ-ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತತ್ಥಾಪೇಕ್ಖಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಯದಿ ತವ ದಾಸೋ”**ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇ**ತಿ ಏವಂ ಲಬ್ಭಮಾನೇ ಸತಿ। ದುತಿಯಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಠಮಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ “ಪಠಮ”ನ್ತಿ ಭಣನ್ತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಿತಂ ದೀಪೇತಿ। ತದೇವ ಚ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ರಾಜಾಪಿ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪಠಮನ್ತಿ ಭಣನ್ತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇನೇವಾ**ತಿ ಪಠಮಸದ್ದೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಿತಾದೀಪನೇನೇವ।

ದುತಿಯಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೬. **ಕಸತೀ**ತಿ ವಿಲೇಖತಿ ಕಸಿಂ ಕರೋತಿ। **ಗಹಪತಿಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕ**-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಏಕಗೇಹಮತ್ತೇ ಜೇಟ್ಠಕೋ”**ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಗಹಸ್ಸ ಪತಿ **ಗಹಪತಿ,** ಖುದ್ದಕೋ ಗಹಪತಿ **ಗಹಪತಿಕೋ** ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಗೇಹಮತ್ತೇ ಜೇಟ್ಠಕತ್ತಾತಿ, ಖುದ್ದಕಭಾವೋ ಪನಸ್ಸ ಗೇಹವಸೇನೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ “ಏಕಗೇಹಮತ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಹಿ ಅನೇಕಕುಲಜೇಟ್ಠಕಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಗಹಂ, ಗೇಹನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಮೇವ। **ಕರ**ಸದ್ದೋ ಬಲಿಮ್ಹೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಬಲಿಸಙ್ಖಾತ”**ನ್ತಿ। **ಕರೋತೀ**ತಿ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇತಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। **ವಡ್ಢೇತೀ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಉಪ್ಪಾದನೇನ ಮಹನ್ತಂ ಸನ್ನಿಚಯಂ ಕರೋತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರನ್ತಿ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ಪಗೇವ ಮಹನ್ತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। ಏಸಾ ಹಿ ಕಥಿಕಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನನ್ತಿ। ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರಭಾವೋ ಪನ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಲಟುಕಿಕೋಪಮಸುತ್ತೇನ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೮ ಆದಯೋ) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಉದಾಯಿ ಪುರಿಸೋ ದಲಿದ್ದೋ ಅಸ್ಸಕೋ ಅನಾಳ್ಹಿಯೋ, ತಸ್ಸ’ಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಗಾರಕಂ ಓಲುಗ್ಗವಿಲುಗ್ಗಂ ಕಾಕಾತಿದಾಯಿಂ ನಪರಮರೂಪಂ, ಏಕಾ ಖಟೋಪಿಕಾ ಓಲುಗ್ಗವಿಲುಗ್ಗಾ ನಪರಮರೂಪಾ”ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। ಯದಿ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಭೋಗಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರಂ, ಕಸ್ಮಾ ದಾಸವಾರೇಪಿ ಭೋಗಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತನ್ತಿ ಆಹ **“ದಾಸವಾರೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತನೋಪಿ ಅನಿಸ್ಸರೋ**ತಿ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಯಮನಿಸ್ಸರೋ। ಯಥಾ ಚ ದಾಸಸ್ಸ ಭೋಗಾಪಿ ಅಭೋಗಾಯೇವ ಪರಾಯತ್ತಭಾವತೋ, ಏವಂ ಞಾತಯೋಪೀತಿ ದಾಸವಾರೇ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪರಿವಟ್ಟತಿ ಪರಮ್ಪರಭಾವೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಆವಟ್ಟತೀತಿ **ಪರಿವಟ್ಟೋ,** ಞಾತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **“ಞಾತಿಯೇವ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೋ”**ತಿ।

ಪಣೀತತರಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. ತನ್ತಿ ಯಥಾ ದಾಸವಾರೇ "ಏವಮೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ತಥಾ ಇಧ ಕಸ್ಸಕವಾರೇ, ತದವಚನಂ ಕಸ್ಮಾತಿ ಅನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯ ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮೇವಾತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ**ತಿ ಯಥಾ ಪಠಮದುತಿಯಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ, ತಥಾಯೇವ ಪಞ್ಞಪೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋತಿ ವುತ್ತೇ। **ಏವರೂಪಾಹೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತದಾಸಕಸ್ಸಕೂಪಮಾಸದಿಸಾಹಿ ಉಪಮಾಹಿ। **ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ದೀಪೇತುಂ ಪಹೋತಿ** ಅನನ್ತಪಟಿಭಾನತಾಯ ವಿಚಿತ್ತನಯದೇಸನಭಾವತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಏವಂ ದೀಪನೇ। **ಪರಿಯನ್ತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಅನನ್ತನಯದೇಸನಭಾವತೋ, ಸವನೇ ವಾ ಅಸನ್ತೋಸನೇನ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಸೋತುಕಾಮತಾಜನನತೋ ಸೋತುಕಾಮತಾಯ ಪರಿಯನ್ತಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾಪೀ**ತಿ "ದೇಸನಾಯ ಉತ್ತರುತ್ತರಾಧಿಕನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಭಾವೇ ಸತಿಪೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೮೯) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಸತಿಪಿ ಏವಂ ಅಪರಿಯನ್ತಭಾವೇತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅನುಮಾನಞಾಣೇನ **ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ। ಉಪರಿ ವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತದುಪರಿ ವಿಸೇಸಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ **ಪುಚ್ಛನ್ತೋ।** ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ "**ಸವನೇ**"ತಿಆದಿ। ಏತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ - ಅನೇಕತ್ಥಾ ಸಮಾನಾಪಿ ಸದ್ದಾ ವತ್ತಿಚ್ಛಾನುಪುಬ್ಬಿಕಾಯೇವ ತಂತದತ್ಥದೀಪಕಾತಿ।

ಸಾಧುಕಂ ಸಾಧೂತಿ ಏಕತ್ಥಮೇತಂ ಸಾಧುಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಕ-ಕಾರೇನ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತೇನೇವ ಹಿ ಸಾಧುಕಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಸಾಧುಸದ್ದೋ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ಉದಾಹಟೋ। ತೇನ ಚ ನನು ಸಾಧುಕಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ನ ಸಾಧುಸದ್ದಸ್ಸಾತಿ ಚೋದನಾ ನಿಸೇಧಿತಾ। **ಆಯಾಚನೇ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಯಾಚನೇ, ಅಭಿಪತ್ಥನಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ**ತಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ। **ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ**ತಿ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣವಸೇನ ಹಂಸನೇ ತೋಸನೇ, ಉದಗ್ಗತಾಕರಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಾಧು ಧಮ್ಮರುಚೀತಿ ಗಾಥಾ ಉಮ್ಮಾದನ್ತೀಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೨.೧೮.೧೦೧)। ತತ್ಥಾಯಮಟ್ಠಕಥಾವಿನಿಚ್ಛಯಪವೇಣೀ - ಸುಚರಿತಧಮ್ಮೇ ರೋಚೇತೀತಿ **ಧಮ್ಮರುಚಿ,** ಧಮ್ಮರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾದಿಸೋ ಹಿ ಜೀವಿತಂ ಜಹನ್ತೋಪಿ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ನ ಕರೋತಿ। **ಪಞ್ಞಾಣವಾ**ತಿ ಪಞ್ಞವಾ ಞಾಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಮಿತ್ತಾನಮದ್ದುಬ್ಭೋ**ತಿ ಮಿತ್ತಾನಂ ಅದುಸ್ಸನಭಾವೋ। "ಅದೂಸಕೋ ಅನುಪಘಾತಕೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೮೯) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। "ಅದ್ರುಬ್ಭೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ದ್ರ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ।

ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮೇತಿ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯಂ। **ಆಣತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಆಣಾಪನೇ। **ಇಧಾಪೀ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಪಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಾಧುಕಸದ್ದಸ್ಸ। "ಸುಣೋಹಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಹಿ ಸಾಧುಕಸದ್ದೇನ ಸವನಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಪಿ ತದಾಣಾಪನಮ್ಪಿ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ। ಆಯಾಚನೇನೇವ ಚ ಉಯ್ಯೋಜನಸಾಮಞ್ಞತೋ ಆಣತ್ತಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ನ ಸಾ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ವುತ್ತಾ। ಆಣಾರಹಸ್ಸ ಹಿ ಆಣತ್ತಿ , ತದನರಹಸ್ಸ ಆಯಾಚನನ್ತಿ ವಿಸೇಸೋ। **ಸುನ್ದರೇಪೀ**ತಿ ಸುನ್ದರತ್ಥೇಪಿ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸಾಧುಕಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥತ್ತಯೇನ ಪಕಾಸಿತಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, ತಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥತ್ತಯಸ್ಸ ಇಧ ಯೋಗ್ಯತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮತ್ಥೇನ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ**ತಿ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। **ಸುನ್ದರ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ। **ಭದ್ದಕ**ನ್ತಿ ಪಸತ್ಥಂ, "**ಧಮ್ಮ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸುನ್ದರಂ ಭದ್ದಕ**ನ್ತಿ ವಾ ಸವನಾನುಗ್ಗಹಣೇ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ।

ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ ಏತ್ಥ ನ ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದನಲಕ್ಖಣೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಅಥ ಖೋ ವೀಥಿಪಟಿಪಾದನಜವನಪಟಿಪಾದನಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಕೇ ಚಿತ್ತೇ ಠಪನಲಕ್ಖಣೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಆವಜ್ಜ, ಸಮನ್ನಾಹರಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮನಸಿಕಾರದ್ವಯಪುಬ್ಬಕಾಯ ಚಿತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಠಪನವಸೇನ ಅನುದ್ಧತಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ। **ನಿಸಾಮೇಹೀ**ತಿ ಸುಣಾಹಿ, ಅನಗ್ಘರತನಮಿವ ವಾ ಸುವಣ್ಣಮಞ್ಜುಸಾಯ ದುಲ್ಲಭಧಮ್ಮರತನಂ ಚಿತ್ತೇ ಪಟಿಸಾಮೇಹೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ । ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಚಿತ್ತೇ ಕರೋಹೀ**"ತಿ। ಏವಂ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜನಾವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿಯೋಗೀವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪವಾರಣಂ** ಸವನೇ ನಿಯೋಜನವಸೇನ ಕಿರಿಯನ್ತರಪಟಿಸೇಧನತೋ, ತೇನ ಸೋತಂ ಓದಹಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪವಾರಣಂ** ಮನಸಿಕಾರೇನ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮನಿಯೋಜನೇನ ಅಞ್ಞಚಿನ್ತಾಪಟಿಸೇಧನತೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣಂ** "ಸಾಧುಕ"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಅತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣೇ**ಪಿ ಏಸ ನಯೋ।

ಧಾರಣೂಪಪರಿಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತುಲನತೀರಣಾದಿಕೇ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವೇಧೇ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತಿ ಪಕಾಸೇತಿ, ಸಯಮೇತೇನಾತಿ ವಾ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ, ಸಹ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನಾತಿ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋ,** ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಹಪ್ಪವತ್ತಿ ಹಿ "ಸಮ್ಪನ್ನತಾ ಸಮವಾಯತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕವಿಧಾ, ಇಧ ಪನ ಸಮ್ಪನ್ನತಾಯೇವ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಸಹ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕತ್ವಾಪಿ "ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೯೦) ಅತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ತಂ "ನ ಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಾ, ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಅನುಧಾತಬ್ಬತೋ **ಅತ್ಥೋ,** ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದಿ, ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ **ಸಾತ್ಥೋ,** ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾಧುಕಪದಂ ಏಕಮೇವ ಸಮಾನಂ ಆವುತ್ತಿನಯಾದಿವಸೇನ ಉಭಯತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿ। **ದೇಸನಾ** ನಾಮ ತಸ್ಸಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ। **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಯಾ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾತ್ಥಪಟಿವೇಧಾ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯಸ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ, ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ, ಉಪ್ಪಾದೇತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ, ತಬ್ಬಿಸಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಮೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಮೇವ।

"ಸುಣಾಹಿ ಸಾಧುಕ"ನ್ತಿ **"ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ"**ತಿ ವದನ್ತೋ ನ ಕೇವಲಂ ಅತ್ಥಕ್ಕಮತೋ ಏವ ಅಯಂ ಯೋಜನಾ, ಅಥ ಖೋ ಸದ್ದಕ್ಕಮತೋಪಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಸಕ್ಕಾ ಮಹಾರಾಜಾ"**ತಿ ಇಧಾಪಿ "ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ...ಪೇ॰... ಪಣೀತತರಞ್ಚಾ"ತಿ ಇದಮನುವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲದೇಸನ"**ನ್ತಿ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಭಾಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥಮೇವ ದಳ್ಹಂ ಕರೋತಿ **"ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಂಖಿತ್ತದೀಪನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಹಿ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - **ದೇಸನಂ** ನಾಮ ಉದ್ದಿಸನಂ। **ಭಾಸನಂ** ನಾಮ ನಿದ್ದಿಸನಂ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಥನಂ। ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗಸಂಯುತ್ತೇ **ವಙ್ಗೀಸಸುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೪) ಗಾಥಾಪದೇನ ಸಾಧೇತುಂ **"ತೇನಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಾಳಿಕಾಯಿವ ನಿಗ್ಘೋಸೋತಿ ಸಾಳಿಕಾಯ ನಿಗ್ಘೋಸೋ ವಿಯ, ಯಥಾ ಸಾಳಿಕಾಯ ಆಲಾಪೋ ಮಧುರೋ ಕಣ್ಣಸುಖೋ ಪೇಮನೀಯೋ, ಏವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿಭಾನ**ನ್ತಿ ಚೇತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ಲಿಙ್ಗಭೇದಸ್ಸಪಿ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ದಿಸ್ಸನತೋ ಯಥಾ "ಗುಣೋ ಪಮಾಣ"ನ್ತಿ। **ಪಟಿಭಾನ**ನ್ತಿ ಚ ಸದ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಟಿಭಾತಿ ತಂತದಾಕಾರೇನ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಉದೀರಯೀ**ತಿ ಉಚ್ಚಾರಯಿ, ವುಚ್ಚತಿ ವಾ, ಕಮ್ಮಗಬ್ಭಞ್ಚೇತಂ ಕಿರಿಯಾಪದಂ। ಇಮಿನಾ ಚೇತಂ ದೀಪೇತಿ - ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ಥೋಮೇತುಕಾಮೇನ ದೇಸನಾಭಾಸನಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ **ಆಯಸ್ಮತಾ ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರೇನ** "ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ, ವಿತ್ಥಾರೇನಾ"ತಿ ಚ ವಿಸೇಸನಂ ಕತಂ, ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇತಿ "ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ। "ನ ಕಿರ ಭಗವಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ದೇಸೇಸ್ಸತಿ, ಅಥ ಖೋ ವಿತ್ಥಾರೇನಪಿ ಭಾಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಹಿ ತಂ ಪದಂ ಸುತ್ವಾವ **ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ** ಸಞ್ಜಾತುಸ್ಸಾಹೋ, ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮಾಚರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಪಿಚ "ತೇನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜ ಸುಣೋಹಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹಿ, ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಉಯ್ಯೋಜನಪಟಿಞ್ಞಾಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಕಾರಣಂ ಸಬ್ಬೇನೇವ ಉಸ್ಸಾಹಸಮ್ಭವತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಏವಂ ವುತ್ತೇ**ತಿ "ಸುಣೋಹಿ, ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹಿ, ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇಹೇವ ತೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸೀ**ತಿ ಪತಿ ಅಸ್ಸೋಸಿ ಭಗವತೋ ವಚನಸಮನನ್ತರಮೇವ ಪಚ್ಛಾ ಅಸ್ಸೋಸಿ, "ಸಕ್ಕಾ ಪನ ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ

ವಾ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪುನ “ಏವಂ ಭನ್ತೇ”ತಿ ಅಸ್ಸೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಪತಿಸ್ಸವನಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ, ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸೀ”**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ “ಇತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ ಅವತ್ವಾ **“ಇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೯೦. “ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಏತದವೋಚಾ”ತಿ ವಚನಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಏತಂ ಅವೋಚಾ”ತಿ ಪದಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇದಾನೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **“ಇಧಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಅಧಿಕರಣಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಲೋಕಮೇವಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ದೇಸೋಪದೇಸೇ ನಿಪಾತೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ದೇಸಸ್ಸ ಉಪದಿಸನಂ **ದೇಸೋಪದೇಸೋ,** ತಸ್ಮಿಂ। ಯದಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ದೇಸೋಪದೇಸೇ, ಅಥಾಯಮತ್ಥೋ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾತಿ ಚೋದನಾಯಾಹ **“ಸ್ವಾಯ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಸಾಮಞ್ಞಭೂತಂ ಇಧಸದ್ದಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ “ಸ್ವಾಯ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ತು ಯಥಾವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಕತ್ಥಚಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೯೦)। **ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ** ಲೋಕಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವತೋ। **ಇಧ ಲೋಕೇ**ತಿ ಚ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ಚಕ್ಕವಾಳೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಸಾಸನಮುಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ** “ಸಮಣೋ”ತಿ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಚತುಕಙ್ಗುತ್ತರಪಾಳಿ। ತತ್ಥ **ಪಠಮೋ ಸಮಣೋ**ತಿ ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ**ತಿ ಸಕದಾಗಾಮೀ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ತತ್ಥೇವ -

> “ಕತಮೋ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪಠಮೋ ಸಮಣೋ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀ”ತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) “ಕತಮೋ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಹೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಚ ಆದಿ।

ಓಕಾಸನ್ತಿ ಕಞ್ಚಿ ಪದೇಸಮುಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ “ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸಾ”ತಿ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನತೋ।

ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಂಯೇವ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ಪತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ, **ದೇವಭೂತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ**ತಿ ದೇವಭಾವೇನ, ದೇವೋ ಹುತ್ವಾ ವಾ ಭೂತಸ್ಸ ಸಮಾನಸ್ಸ। **ಮೇ**ತಿ ಅನಾದರಯೋಗೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಪುನ **ಮೇ**ತಿ ಕತ್ತುತ್ಥೇ। ಇದಞ್ಹಿ ಸಕ್ಕಪಞ್ಹತೋ ಉದಾಹಟಂ।

ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವ ಓಕಾಸಾಪದಿಸನಸ್ಸಾಪಿ ಅಸಮ್ಭವೇನ ಅತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ಅಬೋಧನತೋ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ **“ಲೋಕ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುರಿಮಂ ಉಯ್ಯೋಜನಪಟಿಞ್ಞಾಕರಣವಿಸಯೇ ಆಲಪನನ್ತಿ ಪುನ **“ಮಹಾರಾಜಾ”**ತಿ ಆಲಪತಿ। “ಅರಹ”ನ್ತಿ ಆದಯೋ ಸದ್ದಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಅತ್ಥತೋ ಹಿ ವಿತ್ಥಾರಣಂ ಸದ್ದಮುಖೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ “ಅಪರೇಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮) ತಥಾಗತ-ಸದ್ದೋ **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾದೀಸು,** “ಅರಹ”ನ್ತಿ ಆದಯೋ ಚ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೩೦) ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಕಾರೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ ಆಚರಿಯೇನ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ವುತ್ತನಯೇನಪಿ ತೇಸಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸತ್ತನಿಕಾಯನ್ತೋಗಧತಾಯ “ಇಧ ಪನ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥಾಯಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ, ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಓಕಾಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸತ್ತಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ **ದೇವಲೋಕೇ, ನ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

ತಸ್ಸಾಪರೇನಾತಿ ತಸ್ಸ ನಿಗಮಸ್ಸ ಅಪರೇನ, ತತೋ ಬಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತತೋ**ತಿ ಮಹಾಸಾಲತೋ। **ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೋ। **ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ**ತಿ ಪಞ್ಚನಿಮಿತ್ತಬದ್ಧಾ ಸೀಮಾ ವಿಯ ಪಞ್ಚಹಿ ಯಥಾವುತ್ತನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ। **ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಯೋಜನಸತೇ**ತಿ ಪಣ್ಣಾಸಯೋಜನೇಹಿ ಊನತಿಯೋಜನಸತೇ। ಅಯಞ್ಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಜನಪದೋ ಮುದಿಙ್ಗಸಣ್ಠಾನೋ, ನ ಸಮಪರಿವಟ್ಟೋ, ನ ಚ ಸಮಚತುರಸ್ಸೋ, ಉಜುಕೇನ ಕತ್ಥಚಿ ಅಸೀತಿಯೋಜನೋ ಹೋತಿ, ಕತ್ಥಚಿ

ಯೋಜನಸತಿಕೋ, ತಥಾಪಿ ಚೇಸ ಕುಟಿಲಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಮಿನಿಯಮಾನೋ ಪರಿಯನ್ತ ಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ನವಯೋಜನಸತಿಕೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ನವಯೋಜನಸತೇ**"ತಿ। **ಅಸೀತಿಮಹಾಥೇರಾ**ತಿ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಸುನಾಪರನ್ತಕಸ್ಸ ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಸ್ಸಾಪಿ ಮಹಾಸಾವಕೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದೋ ಹಿ ಪಚ್ಚನ್ತವಿಸಯೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಚನ್ದನಮಣ್ಡಲಮಾಳಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಭಗವಾ ನ ತತ್ಥ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಪೇತೀ"ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮ-** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೩೯೭) **ಸಂಯುತ್ತಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೪.೮೮-೮೯) ವುತ್ತಂ। **ಸಾರಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ಕುಲಭೋಗಿಸ್ಸರಿಯಾದಿವಸೇನ, ಸೀಲಸಾರಾದಿವಸೇನ ಚ ಸಾರಭೂತಾ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾ**ತಿಬ್ರಹ್ಮಾಯುಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಆದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚೇವ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಾದಿಗಹಪತಿಕಾ ಚ।

ತತ್ಥಾತಿ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೇ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನೇ ವಾ। **ಸುಜಾತಾಯಾ**ತಿ ಏವಂನಾಮಿಕಾಯ ಪಠಮಂ ಸರಣಗಮನಿಕಾಯ **ಯಸತ್ಥೇರ**ಮಾತುಯಾ। ಚತೂಸು ಪನೇತೇಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಪಠಮೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಆಸನ್ನತರಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಆಸನ್ನತರಾಯ ಹಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತೋಪಿ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ, ಪಗೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕೇ ಠಿತೋ। ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾವಹಪಬ್ಬಜ್ಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆಸನ್ನಮತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ, ತತಿಯೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ। ನ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಾನಂ ಅನ್ತಿಮಭವೂಪಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ ಬುದ್ಧತ್ಥಾಯ ಕಾಲಮಾಗಮಯಮಾನೇನೇವ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠನತೋ। ಚತುತ್ಥೋ ಬುದ್ಧಭಾವಕರಧಮ್ಮಸಮಾರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಭಾವದಸ್ಸನೇನ। ಬೋಧಿಯಾ ಹಿ ನಿಯತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಭುತಿ "ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪನ "ಸನ್ದನ್ತಿ ನದಿಯೋ"ತಿ ಸನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದಮುಪಾದಾಯ ವತ್ತಮಾನಪ್ಪಯೋಗೋ , ಏವಂ ಉಪ್ಪಾದತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದಮುಪಾದಾಯ ಚತೂಸುಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇಸು "**ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪವತ್ತಾಪರತವತ್ತಮಾನವಚನಞ್ಚೇತಂ। ಚತುಬ್ಬಿಧಞ್ಹಿ ವತ್ತಮಾನಲಕ್ಖಣಂ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಪಕಾಸಿತಂ -

"ನಿಚ್ಚಪವತ್ತಿ ಸಮೀಪೋ, ಪವತ್ತುಪರತೋ ತಥಾ।
ಪವತ್ತಾಪರತೋ ಚೇವ, ವತ್ತಮಾನೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ"ತಿ॥

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾವಕಾನಂ ವಿಯ ನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದೀನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಹೇವ ಪನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಕಲೋಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಗುಣರಾಸಿ ಆಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮಾತಿ **ಏಕಙ್ಗುತ್ತರವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦) ವುತ್ತಂ। ಅಸತಿ ಹಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚತ್ತೇ ನ ತಾವತಾ "ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವತ್ತುಮರಹತಿ। **ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವ**ನ್ತಿ ಚತೂಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸಬ್ಬಪಠಮಂ "ತಥಾಗತೋ ಸುಜಾತಾಯ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ। ತದೇವ **ಸನ್ಧಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ** ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಆಸನ್ನತರಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಮುಖ್ಯತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ತಥಾಗತೋ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥೋ**"ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಅತೀತಕಾಲವಸೇನ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧೭) ವಿಯ ಹಿ ಇಧ ಉಪ್ಪನ್ನಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕೋ। ನನು ಚ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಙ್ಗೀಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋಯೇವ ತಥಾಗತೋ ಪವೇದನದೇಸನಾದೀನಿ ಸಾಧೇತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪರಿಯೋಸಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಯೇವ ತಥಾಗತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಪವೇದನದೇಸನಾದೀನಿ ಸಾಧೇತಿ ಮಧುಪಾಯಾಸಭೋಜನತೋ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ, ತಾವ ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಾನಮಸಾಧನತೋತಿ? ನ ಹೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಆಸನ್ನತರಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಗಹಣೇನೇವ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಙ್ಗೀಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ

ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಾರಣಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಹಿ ಫಲಮ್ಪಿ ಗಹಿತಂ ತದವಿನಾಭಾವಿತ್ತಾ। ಇತಿ ಪವೇದನದೇಸನಾದಿಸಾಧಕಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಙ್ಗಿನೋಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ನೇಯ್ಯತ್ಥಮಿದಂ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦) ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ, ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ತೀಹಿ ಕಾಲೇಹಿ ಅತ್ಥವಿಭಜನೇ "ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ ಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣತೋ ಯಾವ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಮತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ **ಏಕಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦) ಸುತ್ತಪದವಣ್ಣನಾಯಂ "ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, "ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦) ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ। ತೇನಾಹ **"ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವ**ನ್ತಿ ಚ ಸಬ್ಬವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಠಮತರಂ ಅರಹತ್ತಫಲವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಅತೀತಕಾಲಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ। ಅಯಮೇವ ಚ ನಯೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಕಾರೇನ **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ।

ಸೋ ಭಗವಾತಿ ಯೋ ಸೋ ತಥಾಗತೋ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಕಿತ್ತಿತಗುಣೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಇಮಸದ್ದೇನ ನಿದಸ್ಸೇತಿ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಪರಾಮಸನತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ನಯಿದಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಇಮಂ ಲೋಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ। **"ಸಹ ದೇವೇಹಿ ಸದೇವಕ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವಾಕ್ಯಂ ಪದನಿಬ್ಬಚನಂ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾಪದಂ ಪನ "ಸದೇವಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಇಮೇ ಚ ತಗ್ಗುಣಸಂವಿಞ್ಞಾಣಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಅವಯವೇನ ವಿಗ್ಗಹೋ, ಸಮುದಾಯೋ ಸಮಾಸತ್ಥೋ ಹೋತಿ ಲೋಕಾವಯವೇನ ಕತವಿಗ್ಗಹೇನ ಲೋಕಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ಸಮವಾಯಜೋತಕಸಹಸದ್ದಯೋಗೇ ಹಿ ಅಯಮೇವ ಸಮಾಸೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ದೇವೇಹೀ**ತಿ ಚ ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವೇಹಿ, ಅರೂಪಾವಚರದೇವೇಹಿ ವಾ। **ಬ್ರಹ್ಮುನಾ**ತಿ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಬ್ರಹ್ಮುನಾ, ರೂಪಾವಚರಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಏವ ವಾ, ಬಹುಕತ್ತುಕಾದೀನಮಿವ ನೇಸಂ ಸಿದ್ಧಿ। **ಪಜಾತತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಪಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಕತ್ತಾ।

ಏವಂ ವಚನತ್ಥತೋ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಚನೀಯತ್ಥತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇಹಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಮಾರೋ ಜಾತೋ, ತನ್ನಿವಾಸೀ ಚ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇಸ ದಾಮರಿಕರಾಜಪುತ್ತೋ ವಿಯ ತತ್ಥ ವಸಿತತ್ತಾ ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಮಾ ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ವಸವತ್ತಿಮಹಾರಾಜಾದೀಸು ಪಾಕಟತರೇನ ತೇನೇವ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋತಿ, ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೯೦) ಪಕಾಸಿತೋವ। ಮಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ದೇವಾಪಿ ಗಹಿತಾ ಓಕಾಸಲೋಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಗಹಣತೋ। ಏವಞ್ಚಿ ವಸವತ್ತಿಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ಹೋತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ** ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಏವ ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾ, ತೇಯೇವ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ತೇಸಂ ಗಹಣಂ ತಥಾ, ತೇನ ಬಾಹಿರಕಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣಂ ವುತ್ತಂ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಇಮಿನಾ ಗಹಣತೋ। **ಸಮಿತಪಾಪಬಾಹಿತಪಾಪಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಪನ ಸಾಸನಿಕಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಾಮಂ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನೇವ ಸತ್ತವಿಸಯೋಪಿ ಲೋಕಸದ್ದೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಸಮವಾಯತ್ಥವಸೇನ ತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ, "ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥವಸೇನ ಅತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯೇಪಿ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರದಸ್ಸನತೋ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೇನತ್ಥಞಾಪಕಂ ಪಜಾಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ, ನ ಪನ ಲೋಕಸದ್ದೇನ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

ತೇನಾಹ **“ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಓಕಾಸಲೋಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಲೋಕೋ”**ತಿ। ಸದೇವಕಾದಿವಚನೇನ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾನಂ, ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀವಚನೇನ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನಞ್ಚ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಸದೇವ...ಪೇ॰... ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾ** ರಾಜಾನೋ । **ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಚ ಅವಸಿಟ್ಠಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗಹಣಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಪದೇಸು। **ತೀಹಿ ಪದೇಹೀ**ತಿ ಸದೇವಕಸಮಾರಕಸಬ್ರಹ್ಮಕಪದೇಹಿ। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಸದೇವಮನುಸ್ಸಪದೇಹಿ। ಸಮಾಸಪದತ್ಥೇಸು ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ **“ಓಕಾಸಲೋಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಲೋಕೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

“ಅಪರೋ ನಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ಅಪರಮ್ಪಿ ವಚನೀಯತ್ಥಮಾಹ। ಅರೂಪಿನೋಪಿ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತೋ “ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ ದೇವಾ”ತಿ ಇದಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಲದ್ಧುಮರಹನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ”**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀಸು** “ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತ”ನ್ತಿಆದಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೭) ಅರೂಪಾವಚರಭೂತೋ ಓಕಾಸಲೋಕೋ, ಸತ್ತಲೋಕೋ ಚ ಗಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ **ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ, ರೂಪೀ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಮಾರವಸೇ ಪವತ್ತನತೋ ವುತ್ತಂ **“ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ”**ತಿ। ಸೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ದಾಮರಿಕಸ್ಸ ವಿಯ ವಸಪವತ್ತನೋಕಾಸೋ। **ರೂಪೀ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಅರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಚತುಪರಿಸವಸೇನಾ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಸಮಣಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತಾವತಿಂಸಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಞ್ಞಾತಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ಖತ್ತಿಯಾದಿಚತುಪರಿಸವಸೇನೇವ ತದಞ್ಞಾಸಂ ಸದೇವಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತುಪರಿಸವಸೇನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ ಗಹಿತೋತಿ? “ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಣಪರಿಸಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸಾ ಚ ಗಹಿತಾ, “ಸದೇವಮನುಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾ, ಗಹಪತಿಪರಿಸಾ ಚಾತಿ। “ಪಜ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಇಮಾಯೇವ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ವುತ್ತಾ। ಚತುಪರಿಸಸಞ್ಞಾತಂ ಪಜನ್ತಿ ಹಿ ಇಧ ಅತ್ಥೋ।

ಅಞ್ಞಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಮಾಹ **“ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ ವಾ ಸಹ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ”**ತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಗಹಿತೋತಿ? “ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗಹಿತಾ, “ಸದೇವಮನುಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಸಞ್ಞಾತಾ ಖತ್ತಿಯಾ, ಗಹಪತಿಸುದ್ದಸಞ್ಞಾತಾ ಚ ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಾತಿ। ಇತೋ ಪನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಸತ್ತಾನಮಭಾವತೋ “ಪಜ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಏತೇಯೇವ ಚತೂಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಠಿತಾ ಮನುಸ್ಸಸತ್ತಾ ವುತ್ತಾ। ಚತುಕುಲಪ್ಪಭೇದಂ ಪಜನ್ತಿ ಹಿ ಇಧ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ವಿಕಪ್ಪದ್ವಯೇಪಿ ಪಜಾಗಹಣೇನ ಚತುಪರಿಸಾದಿವಸೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಞೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿ ಅವಸೇಸಸತ್ತೇಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಚತುಪರಿಸವಸೇನ ಗಹಿತೇನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇನ ಸಹ ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ, ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ ವಾ ಸಹ ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ನಾಗಗರುಳಾದಿವಸೇನ ಚ ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಚತುಪರಿಸಸಹಿತೋ ಅವಸೇಸಸುದ್ದನಾಗಸುಪಣ್ಣನೇರಯಿಕಾದಿಸತ್ತಲೋಕೋ, ಚತುಕುಲಪ್ಪಭೇದಮನುಸ್ಸಸಹಿತೋ ವಾ ಅವಸೇಸನಾಗಸುಪಣ್ಣನೇರಯಿಕಾದಿಸತ್ತಲೋಕೋ ಗಹಿತೋತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಅಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚೇತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಿಪರಿಚ್ಛೇದತೋ, ತಬ್ಬಿಜಾನನೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಠಮನಯೇನ ಹಿ ಪಞ್ಚಸು ಗತೀಸು ದೇವಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾವ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ದೀಘಾಯುಕತಾಯಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಸೇಟ್ಠಾ। ದುತಿಯನಯೇನ ಪನ ಅರೂಪಿನೋ ದೂರಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಕಿಲೇಸದುಕ್ಖತಾಯ, ಸನ್ತಪಣೀತಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಅತಿವಿಯ ದೀಘಾಯುಕತಾಯಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಅತಿವಿಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ। ಆಚರಿಯೇಹಿ ಪನ ದುತಿಯನಯಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಪಠಮಪದೇನೇವ ಪಧಾನನಯೇನ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಿತಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇಪಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣವಿಸೇಸೇನ ಸೇಸಪದಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ತತೋ**

ಯೇಸ”ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ತತೋತಿ** ಪಠಮಪದತೋ ಪರಂ ಆಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। “ಛಕಾಮಾವಚರಿಸ್ಸರೋ” ತಿಯೇವ ವುತ್ತೇ ಸಕ್ಕಾದೀನಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ ಸಿಯಾತಿ ಆಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **“ವಸವತ್ತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಸಾಹಸಿಕಕರಣೇನ ವಸವತ್ತಾಪನಮೇವ ತಸ್ಸಾಧಿಪಚ್ಚನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಛಟ್ಠದೇವಲೋಕೇಪಿ ಅನಿಸ್ಸರೋ ತತ್ಥ ವಸವತ್ತಿದೇವರಾಜಸ್ಸೇವ ಇಸ್ಸರತ್ತಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮ**ವರೇ ಅಟ್ಠನಿಪಾತೇ **ದಾನಾನಿಸಂಸಸುತ್ತೇ** “ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಸವತ್ತೀ ದೇವಪುತ್ತೋ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಂ ಅತಿರೇಕಂ ಕರಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀ ದೇವೇ ದಸಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅಧಿಗಣ್ಹಾತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೬) ವಿತ್ಥಾರೋ। **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ “ತತ್ರ ಹಿ ವಸವತ್ತಿರಾಜಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತಿ, ಮಾರೋ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ರಜ್ಜಪಚ್ಚನ್ತೇ ದಾಮರಿಕರಾಜಪುತ್ತೋ ವಿಯ ವಸತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೦) **“ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ”**ತಿಆದಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಸೇನ ವದತಿ। “ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ”ತಿ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **“ಏಕಙ್ಗುಲಿಯಾ”**ತಿಆದಿ ಏಕದೇಸೇನ ಮಹಾನುಭಾವತಾದಸ್ಸನಂ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ ನವಲೋಕುತ್ತರಂ। **ಪುಥೂತಿ** ಬಹುಕಾ, ವಿಸುಂ ಭೂತಾ ವಾ। **ಉಕ್ಕಟ್ಠಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಿಕಾನಂ। **ಭಾವಾನುಕ್ಕಮೋತಿ** ಭಾವವಸೇನ ಪರೇಸಮಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ “ಸದೇವಕ”ನ್ತಿಆದಿಪದಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೋ, ಭಾವವಸೇನ ಅನುಸನ್ಧಿಕ್ಕಮೋ ವಾ **ಭಾವಾನುಕ್ಕಮೋ,** ಅತ್ಥಾನಞ್ಚೇವ ಪದಾನಞ್ಚ ಅನುಸನ್ಧಾನಪಟಿಪಾಟೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ ತಥಾಯೇವ **ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ ೧) ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ಚ ವಣ್ಣಿತತ್ತಾ। “ವಿಭಾವನಾನುಕ್ಕಮೋ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಪನ ತೇಸು ಅದಿಟ್ಠತ್ತಾ ನ ಸುನ್ದರೋ।

ಇದಾನಿ ಪೋರಾಣಕಾನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹೂ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅಞ್ಞಪದೇನ ನಿರವಸೇಸಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ **ಅವಸೇಸಲೋಕ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ತಿಭವೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ”**ತಿ, ತೇಧಾತುಕಸಙ್ಖಾತೇ ತಯೋ ಭವೇ ಉಪಗತಸತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಹಿತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। **ತೀಸು ಪದೇಸೂತಿ** “ಸದೇವಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು। **ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ಅತ್ಥವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ। ತೇಯೇವ ತಿಭವೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ “ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ, ಸದೇವಮನುಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇ ಪಕ್ಖಿಪತೀತಿ ಞಾಪೇತುಂ **“ಪುನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನಾತಿ** ಸದೇವಕತ್ತಾದಿನಾ, ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಭಾವಾದಿನಾ ಚ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ। “ತಿಭವೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ”ತಿ ವತ್ವಾ **“ತೇಧಾತುಕಮೇವಾ”**ತಿ ವದನ್ತಾ ಓಕಾಸಲೋಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನನ್ತಿ ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹೂತಿ ಯೋಜನಾ।

ಸಾಮನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ। ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪೋಹನೇನ, ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣೇನ ವಾ ತಪ್ಪಟಿಸೇಧನಮಾಹ **“ಅಪರನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ”**ತಿ, ಅಪರೇಹಿ ಅನಭಿಜಾನಾಪೇತಬ್ಬೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ** ಯ-ಕಾರಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋ ಯಥಾ “ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨, ೪೨೨; ೨.೨೪; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೬) ವುತ್ತಂ **“ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾ”**ತಿ। ಅಭಿಸದ್ದೇನ ನ ವಿಸೇಸನಮತ್ತಂ ಜೋತಿತಂ, ಅಥ ಖೋ ವಿಸೇಸನಮುಖೇನ ಕರಣಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಅನುಮಾನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಉಪಮಾನಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಸಮ್ಪಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಸಹಚರಣಾದಿನಾ ಕಾರಣಲೇಸಮತ್ತೇನ ಪವೇದನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ। **ಬೋಧೇತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ** ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಪಕಾಸೇತೀತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿವೇಚಿತಬ್ಬೋ।

ಅನುತ್ತರಂ ವಿವೇಕಸುಖನ್ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ। **ಹಿತ್ವಾಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾ ಠಿತಿಕಾಪಿ ಕದಾಚಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಕತಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪರಿಸಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ವಾ ದೇತಿ, ಯಥಾಸುತಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಖಣಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰

೧.೩೮೭) ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋತಿ** ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಸ್ಸ, ನೇಯ್ಯಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋ। ಕಥಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಆಹ **"ಆದಿಮ್ಹಿಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜಭಾವೇನೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ದೇಸನಾಯಾತಿ** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಹಿ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಯೇಸು ಪನ ಅವಯವೇಸು ಸಮುದಾಯರೂಪೇನ ಅವೇಕ್ಖಿತೇಸು ಗಾಥಾದಿಸಮಞ್ಞಾ, ತಂ ತತೋ ಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಸಂಸಾಮಿವೋಹಾರಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅತ್ಥಿ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸಾಸನಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಹಿ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿನಾ ಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ, ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಿನಯನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೋ "ಸಾಸನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅತ್ಥಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚತುಪ್ಪದಿಕಾಯಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ, ತೇನ ಏವಂ ಅಪ್ಪಕತರಾಯಪಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಕಲ್ಯಾಣತಾ, ಪಗೇವ ಬಹುತರಾಯಾತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। ಪದಞ್ಚೇತ್ಥ ಗಾಥಾಯ ಚತುತ್ಥಂಸೋ, ಯಂ "ಪಾದೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏತೇನೇವ ತಿಪಾದಿಕಛಪಾದಿಕಾಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಂ ಸುತ್ತಾವಯವೇ ಕಲ್ಯಾಣತ್ತಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಕಲೇಪಿ ಸುತ್ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ನಾತಿಬಹುವಿಭಾಗಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾ ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಆಹ। ಇತರಸ್ಮಿಂ ಪನ ತೇನೇವ ಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ **"ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿದಾನನ್ತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** ಠಪಿತಂ ಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾದಿಅಪದಿಸನಲಕ್ಖಣಂ ನಿದಾನಗನ್ಥಂ। **ಇದಮವೋಚಾತಿ** ನಿಗಮನಂ ಉಪಲಕ್ಖಣಮೇವ "ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ನಿಗಮನಸ್ಸಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ। ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇಹಿ ಠಪಿತಾನಿಪಿ ಹಿ ನಿದಾನನಿಗಮನಾನಿ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಯ ಅನುವಿಧಾನತೋ ತದನ್ತೋಗಧಾನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅನ್ತೇ ಅನುಸನ್ಧೀತಿ** ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೋ ಅನುಸನ್ಧಿ।

"**ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಇಧ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ -

"ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ।
ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಪನಂ, ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೦, ೫೦, ೧೧೬, ೧೨೪)।

ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸ ಪಕಾಸಕೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಏವ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥವಸೇನ ಕಲ್ಯಾಣತ್ತಯವಿಭಾವನೇ ವುತ್ತೋ। ಇಧ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿಯೇವ। ತೇನ ವಕ್ಖತಿ "ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"ನ್ತಿ। **ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಆದಿ ನಾಮ** ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಭೂತಾನಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ। **ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ। **ದಿಟ್ಠೀತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಅವಿನಾಭಾವತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿಗ್ಗಹಣಂ। ಮಹಾವಗ್ಗಸಂಯುತ್ತೇ **ಬಾಹಿಯಸುತ್ತಪದ**ಮಿದಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೧)। ಕಾಮಂ ಸುತ್ತೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನ್ತದ್ವಯವಿಗಮೇನ ತೇಸಂ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಮಜ್ಝಿಮಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆರಮ್ಭನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ ಮಜ್ಝಿಮಭಾವಸ್ಸಾಪಿ ಸಾಧಕಭಾವೇ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಮಜ್ಝಂ ನಾಮಾ"**ತಿ, ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಆರಮ್ಭಾನಂ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಾನಞ್ಚ ನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ ವೇಮಜ್ಝಭಾವತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಮಜ್ಝಂ ನಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುವಸೇನ **ಫಲಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ,** ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುವಸೇನ ಪನ **ನಿಬ್ಬಾನಂ**। ಸಾಸನಪರಿಯೋಸಾನಾ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಫಲವಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಹೋತಿ ತತೋ ಪರಂ ಕತ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋತಿ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನತಂ ಆಗಮೇನ ಸಾಧೇತುಂ **"ಏತದತ್ಥಂ ಇದ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತದೇವ ಫಲಂ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏತದತ್ಥಂ**।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಪಿಙ್ಗಲಕೋಚ್ಛಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭಗವಾ ಆಲಪತಿ। ಇದಞ್ಚ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಚೂಳಸಾರೋಪಮಸುತ್ತ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೨ ಆದಯೋ) ಪದಂ। ಏತದೇವ ಫಲಂ ಸಾರಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏತಂಸಾರಂ** ನಿಗ್ಗಹಿತಾಗಮೇನ। ತಥಾ **ಏತಂಪರಿಯೋಸಾನಂ। ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತೋಗಧಂ। **ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖಾ**ತಿ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಯ ಥೇರಿಯಾ ವಿಸಾಖಗಹಪತಿಮಾಲಪನಂ। ಇದಞ್ಚ **ಚೂಳವೇದಲ್ಲಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦ ಆದಯೋ) "**ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**"ನ್ತಿಆದಿಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನತೋ "**ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಸದ್ದಪಬನ್ಧವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಕಲ್ಯಾಣತ್ತಯವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದತ್ಥವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಭಗವಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತ್ಥತೋಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪೇತಭಾವಂ **ಹಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ತಥಾ ಸಮತ್ಥನಮುಖೇನ ಚ ಅತ್ಥವಸೇನ ಕಲ್ಯಾಣತ್ತಯವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕತವಿಧಿ ಸದ್ದಪಬನ್ಧೋ ಗಾಥಾಸುತ್ತವಸೇನ ವವತ್ಥಿತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ಇಧ ದೇಸನಾತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಚತ್ಥೋ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀಲಾದಿ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಆದಿಮ್ಹಿ ಸೀಲ**"ನ್ತಿಆದಿ। ವಿಸೇಸಕಥನಞ್ಹೇತಂ। ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪನ ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಸೀಲಂ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ ಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಮಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥತ್ತಯವಸೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣತ್ತಯವಿಭಾಗೋ ಅಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣೋ ಸಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೀಲಮೂಲಕತ್ತಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಸೀಲೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಮಜ್ಝಭಾವತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣತಾ। ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮತೋ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತಾ। **ತೇನಾ**ತಿ ಸೀಲಾದಿದಸ್ಸನೇನ। ಅತ್ಥವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। "**ತಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸೋತೂನಮನುಸಾಸನೀದಸ್ಸನಂ।

ಏಸಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಕಥನಾ। **ಕಥಿಕಸಣ್ಠಿತೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ ಕಥನವಸೇನ ಸಮವಟ್ಠಾನಂ।

ವಣ್ಣನಾ ಅತ್ಥವಿವರಣಾ, ಪಸಂಸನಾ ವಾ। **ನ ಸೋ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತಿ** ನಿಯ್ಯಾನತ್ಥವಿರಹತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿನಿಯ್ಯಾನತ್ಥದೇಸನತೋ। **ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಯುತ್ತಾ**ತಿ ಸಿಥಿಲಧನಿತಾದಿಭೇದೇಸು ದಸಸು ಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನೇವ, ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಯುತ್ತಾ **ದಮಿಳ**ಭಾಸಾ ವಿಯ। **ಸಬ್ಬನಿರೋಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ**ತಿ ವಿವಟಕರಣತಾಯ ಓಟ್ಠೇ ಅಫುಸಾಪೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬತೋ ಸಬ್ಬಥಾ ಓಟ್ಠಫುಸನರಹಿತವಿಮುತ್ತಬ್ಯಞ್ಜನಾ **ಕಿರಾತ**ಭಾಸಾ ವಿಯ। **ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಯುತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿಸ್ಸಗ್ಗಬ್ಯಞ್ಜನಾ **ಸವರ**ಭಾಸಾ ವಿಯ। **ಸಬ್ಬನಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಯಞ್ಜನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಸಾನುಸಾರತಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ಬಿನ್ದುಸಹಿತಬ್ಯಞ್ಜನಾ ಪಾರಸಿಕಾದಿ**ಮಿಲಕ್ಖು**ಭಾಸಾ ವಿಯ। ಏವಂ "ದಮಿಳಕಿರಾತಸವರಮಿಲಕ್ಖೂನಂ ಭಾಸಾ ವಿಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಮಿಲಕ್ಖೂ**ತಿ ಚ ಪಾರಸಿಕಾದಯೋ। ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಕದೇಸವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ ನಾಮಾ**"ತಿ।

ಠಾನಕರಣಾನಿ ಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಮಕ್ಖರಂ ಪಞ್ಚಸು ವಗ್ಗೇಸು ಪಠಮತತಿಯಂ **ಸಿಥಿಲಂ**। ತಾನಿ ಅಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಮಕ್ಖರಂ ತೇಸ್ವೇವ ದುತಿಯಚತುತ್ಥಂ **ಧನಿತಂ**। ದ್ವಿಮತ್ತಕಾಲಮಕ್ಖರಂ **ದೀಘಂ**। ಏಕಮತ್ತಕಾಲಂ **ರಸ್ಸಂ**।

> ಪಮಾಣಂ ಏಕಮತ್ತಸ್ಸ, ನಿಮೀಸುಮ್ಮೀಸತೋ' ಬ್ರವುಂ।
> ಅಙ್ಗುಲಿಫೋಟಕಾಲಸ್ಸ, ಪಮಾಣೇನಾಪಿ ಅಬ್ರವುಂ॥

ಸಞ್ಞೋಗಪರಂ, ದೀಘಞ್ಚ **ಗರುಕಂ**। ಅಸಂಯೋಗಪರಂ ರಸ್ಸಂ **ಲಹುಕಂ**। ಠಾನಕರಣಾನಿ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅವಿವಟೇನ ಮುಖೇನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ನಿಗ್ಗಹಿತಂ**। ಪರಪದೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ಸಮ್ಬನ್ಧಂ**। ತಥಾ ಅಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ **ವವತ್ಥಿತಂ**। ಠಾನಕರಣಾನಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ ಕತ್ವಾ ವಿವಟೇನ ಮುಖೇನ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ವಿಮುತ್ತಂ**। **ದಸಧಾ**ತಿಆದೀಸು ಏವಂ ಸಿಥಿಲಾದಿವಸೇನ

ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅಕ್ಖರುಪ್ಪಾದಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ದಸಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಪಭೇದೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಹಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪಕಾಸನತೋ **ಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀ**ತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಕರಣಭೂತಾಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ದಸಧಾ ಪಭೇದೋತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ ಅಮಿಲೇಚ್ಛೇತ್ವಾ ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ, ಅಹಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದತ್ಥಮಾಹ **"ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ಕತ್ವಾ"**ತಿ, ಯಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಞಾಪೇತುಂ ಏಕಗಾಥಂ, ಏಕವಾಕ್ಯಮ್ಪಿ ದೇಸೇತಿ, ತಮತ್ಥಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ ಏವ ದೇಸನಾಯ ದೇಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಧಮ್ಮದೇಸನತೋ । **ಕೇವಲ**ಸದ್ದೋ ಇಧ ಅನವಸೇಸವಾಚಕೋ। ನ ಅವೋಮಿಸ್ಸತಾದಿವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಸಕಲಾಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಪರಿಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಂ। ತಂ ಪನತ್ಥತೋ ಊನಾಧಿಕನಿಸೇಧನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನೂನಾಧಿಕವಚನ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯದತ್ಥಂ ದೇಸಿತೋ, ತಸ್ಸ ಸಾಧಕತ್ತಾ ಅನೂನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಬ್ಬಿಧುರಸ್ಸ ಪನ ಅಸಾಧಕತ್ತಾ ಅನಧಿಕತಾ। ಉಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ವೋದಾನತ್ಥಸ್ಸ ಅವುತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅನೂನತಾ, ಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸತ್ಥಸ್ಸ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅನಧಿಕತಾ। **ಸಕಲ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗವನ್ತಂ। **ಪರಿಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ಏಕದೇಸೇನಾಪಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ದೇಸನಾ ಹೋತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ। ಲೋಕೇಹಿ ತಣ್ಹಾಯ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ **ಲೋಕಾಮಿಸಾ,** ಚೀವರಾದಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ, ತೇಸು ಅಗಧಿತಚಿತ್ತತಾಯ **ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖೋ**। **ಹಿತಫರಣೇನಾ**ತಿ ಹಿತತೋ ಫರಣೇನ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೇನ ವಿಸೇಸನಭೂತೇನ। **ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ** ಕರಣಭೂತಾಯ **ಮುದುಹದಯೋ**। **ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೇನಾ**ತಿ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸತೋ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಚ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರಸಣ್ಠಿತೇನ, ಕಾರುಞ್ಞಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

"ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಞ್ಚ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ದಾನಂ **ವತಂ**। ಪಣ್ಡಿತಪಞ್ಞತ್ತತಾಯ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಾ ಸೇಟ್ಠಾನಂ ಚರಿಯನ್ತಿ ದಾನಮೇವ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ**। ಮಚ್ಛರಿಯಲೋಭಾದಿನಿಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮಾಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ದಾನಮೇವ **ಸುಚಿಣ್ಣಂ**। **ಇದ್ಧೀ**ತಿ ದೇವಿದ್ಧಿ। **ಜುತೀ**ತಿ ಪಭಾ, ಆನುಭಾವೋ ವಾ। **ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತೀ**ತಿ ಮಹತಾ ಬಲೇನ, ವೀರಿಯೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ। **ನಾಗಾ**ತಿ ವರುಣನಾಗರಾಜಾನಂ ವಿಧುರಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಆಲಪನಂ।

ದಾನಪತೀತಿ ದಾನಸಾಮಿನೋ। **ಓಪಾನಭೂತ**ನ್ತಿ ಉದಕತಿತ್ಥಮಿವ ಭೂತಂ।

ಧೀರಾತಿ ಸೋ ವಿಧುರಪಣ್ಡಿತಮಾಲಪತಿ।

ಮಧುಸ್ಸವೋತಿ ಮಧುರಸಸನ್ದನಂ। **ಪುಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪುಞ್ಞಫಲಂ, ಕಾರಣವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ಬ್ರಹ್ಮಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಾ ಚರಿಯನ್ತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ತಿತ್ತಿರಿಯನ್ತಿ ತಿತ್ತಿರಸಕುಣರಾಜೇನ ಭಾಸಿತಂ।

ಅಞ್ಞತ್ರ ತಾಹೀತಿ ಪರದಾರಭೂತಾಹಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಅಮ್ಹ**ನ್ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ।

ತಪಸ್ಸೀ , ಲೂಖೋ, ಜೇಗುಚ್ಛೀ, ಪವಿವಿತ್ತೋತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ**। **ಸುದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಲೋಮಹಂಸನಸುತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ, "ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತ"**ನ್ತಿಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೬) ತಂ ವದನ್ತಿ।

ಇದ್ಧನ್ತಿ ಸಮಿದ್ಧಂ। **ಫೀತ**ನ್ತಿ ಫುಲ್ಲಿತಂ। **ವಿತ್ಥಾರಿಕ**ನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರಭೂತಂ। **ಬಾಹುಜಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಬಹೂಹಿ ಜನೇಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಞಾತಂ। **ಪುಥುಭೂತ**ನ್ತಿ ಬಹುಭೂತಂ। **ಯಾವ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ದೇವಲೋಕತೋ ಯಾವ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಾ

ಸುಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ **ಪಾಸಾದಿಕಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೭೦) ವುತ್ತಂ, ಯಾವ ದೇವಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಸಕಲಸಾಸನಂ ಇಧ "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ। "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ಏವಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚಾ"**ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸದ್ದೇನ ಧಮ್ಮಸದ್ದಾದೀನಂ ಸಮಾನತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀ"ತಿ ವಚನಂ ಸರೂಪತೋ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥನ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವೇತಿ।

೧೯೧. **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸಮ್ಪದನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾದಿಪ್ಪಭೇದಗುಣಸಮ್ಪದಂ। ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಮಾನಸ್ಸೇವ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಮಾನಜಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ"**ತಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾತಿ** ಬಹುಲಭಾವತೋ। ಭೋಗರೂಪಾದಿವತ್ಥುಕಾ ಮದಾ ಸುಪ್ಪಹೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ, ನ ತಥಾ ಕುಲವಿಜ್ಜಾದಿಮದಾ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮವಟ್ಠಾನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೀನಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಮ್ಪಿ ಜಾತಿವಿಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಜಪ್ಪನಂ ದುಪ್ಪಜಹನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇಭುಯ್ಯೇನ...ಪೇ॰... ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೀ"**ತಿ। **ವಿಜಾತಿತಾಯಾತಿ** ವಿಪರೀತಜಾತಿತಾಯ, ಹೀನಜಾತಿತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸುಜಾತಿಕಾ ಏವ, ನ ದುಜ್ಜಾತಿಕಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ** ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿತುಂ ನ ಉಸ್ಸಹನ್ತಿ, ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೀಲಮೇವ ಹಿ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾ, **ಪತಿಟ್ಠಾತುನ್ತಿ** ವಾ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ। ಸಾ ಹಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾ ನಾಮ।

ಏವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಅನ್ವಯತೋಪಿ ವದತಿ **"ಗಹಪತಿದಾರಕಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಕಚ್ಛೇಹಿ ಸೇದಂ ಮುಞ್ಚನ್ತೇಹೀತಿ** ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಕರಣವಚನಂ। ತಥಾ **ಪಿಟ್ಠಿಯಾ ಲೋಣಂ ಪುಪ್ಫಮಾನಾಯಾತಿ**, ಸೇದಂ ಮುಞ್ಚನ್ತಕಚ್ಛಾ ಲೋಣಂ ಪುಪ್ಫಮಾನಪಿಟ್ಠಿಕಾ ಹುತ್ವಾ, ತೇಹಿ ವಾ ಪಕಾರೇಹಿ ಲಕ್ಖಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭೂಮಿಂ ಕಸಿತ್ವಾತಿ** ಭೂಮಿಯಾ ಕಸ್ಸನತೋ, ಖೇತ್ತೂಪಜೀವನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಾದಿಸಸ್ಸಾತಿ** ಜಾತಿಮನ್ತೂಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ। ದುಬ್ಬಲಂ **ಮಾನಂ**। ಬಲವಂ **ದಪ್ಪಂ**। **ಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಪರಿಕಮ್ಮಂ। **"ಇತರೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ "ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ"ತಿ ಹೇತುಪದಂ ವಿವರತಿ। **"ಇತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತದಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ"**ತಿಆದಿನಾ, **ಇತಿಸದ್ದೋ** ವಾ ನಿದಸ್ಸನೇ, ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು।

ಪಚ್ಚಾಜಾತೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರೋ ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪತಿಜಾತೋ"**ತಿ। **ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ** ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಹಾನದೀಪನತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ಸುದ್ಧಂ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಮೀ ತದುಪ್ಪಾದಕಟ್ಠೇನ, ಧಮ್ಮೇನ ವಾ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಾಮೀತಿ **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ। ಸದ್ಧನ್ತಿ** ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾವಸೇನ ಸದ್ದಹನಂ। ವಿಞ್ಞೂಜಾತಿಕಾನಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಗಹಣಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸದ್ಧಾಸಿದ್ಧಿ ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನಪುಗ್ಗಲಭಾವತೋ। "ಯೋ ಏವಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಧಮ್ಮೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತಿ। **ಯೋಜನಸತನ್ತರೇಪಿ ವಾ** ಪದೇಸೇ। **ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾತಿ** ಜಾನಿಪತಿಕಾ। ಕಾಮಂ "ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ ಘರಸಾಮಿಕಘರಸಾಮಿನೀವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಮೇವ ಗಹಣಂ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅನೇಕಾ ಪಜಾಪತಿಯೋ, ತಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಏಕಾಯಪಿ ತಾವ ಸಂವಾಸೋ ಸಮ್ಬಾಧೋಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ದ್ವೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ರಾಗಾದಿನಾ **ಕಿಞ್ಚನಂ,** ಖೇತ್ತವತ್ಥಾದಿನಾ **ಪಲಿಬೋಧನಂ,** ತದುಭಯೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಕಿಞ್ಚನಪಲಿಬೋಧನೋ,** ಸೋಯೇವತ್ಥೋ ತಥಾ। ರಾಗೋ ಏವ ರಜೋ, ತದಾದಿಕಾ ದೋಸಮೋಹರಜಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ರಾಗೋ ರಜೋ ನ ಚ ಪನ ರೇಣು ವುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೯; ಚೂಳನಿ॰ ೭೪) ಆಗಮನಪಥತಾಪಿ ಉಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನತಾ ಏವಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। **ಅಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಅಪ್ಪಟಿಬನ್ಧಸಭಾವೇನ। ರೂಪಕವಸೇನ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ವಿಯ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ಏವಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತೀನಂ ಠಾನಾಠಾನಭಾವೇನ ಘರಾವಾಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಂ ಸಮ್ಬಾಧಬ್ಭೋಕಾಸತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ಅಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ತೇಸಂ ತಬ್ಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ರಜಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನಂ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪದುದ್ಧಾರಮಕತ್ವಾ ಸಮಾಸತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ **ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾ**। **ಏಕಮ್ಪಿ ದಿವಸನ್ತಿ** ಏಕದಿವಸಮತ್ತಮ್ಪಿ। **ಅಖಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾತಿ** ದುಕ್ಕಟಮತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಅನಾಪಜ್ಜನೇನ ಅಛಿದ್ದಂ ಕತ್ವಾ। **ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಚುತಿಚಿತ್ತಂ। **ಕಿಲೇಸಮಲೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿಮಲೇನ। **ಅಮಲೀನನ್ತಿ** ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ। ಪರಿಯೋದಾತಟ್ಠೇನ ನಿಮ್ಮಲಭಾವೇನ ಸಙ್ಖಂ ವಿಯ ಲಿಖಿತಂ ಧೋತನ್ತಿ **ಸಙ್ಖಲಿಖಿತಂ**। ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಲಿಖಿತಸಙ್ಖಸದಿಸ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧೋತಸಙ್ಖಸಪ್ಪಟಿಭಾಗ**ನ್ತಿ ತದತ್ಥಸ್ಸೇವ ವಿವರಣಂ। ಅಪಿಚ ಲಿಖಿತಂ ಸಙ್ಖಂ **ಸಙ್ಖಲಿಖಿತಂ** ಯಥಾ "ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ"ತಿ, ತಸ್ಸದಿಸತ್ತಾ ಪನ ಇದಂ ಸಙ್ಖಲಿಖಿತನ್ತಿಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ। **ಅಜ್ಝಾವಸತಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯೇನ ಯೋಗತೋ **"ಅಗಾರ"**ನ್ತಿ ಏತಂ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ"**ತಿ। ಯಂ ನೂನ ಯದಿ ಪನ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯಂ, ಸಾಧು ವತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಸಾಯೇನ ರತ್ತಾನಿ **ಕಾಸಾಯಾನೀತಿ** ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕಸಾಯರಸಪೀತತಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಕಸ್ಮಾ ಚೇತಾನಿ ಗಹಿತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾನೀ"**ತಿ। **ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾತಿ** ವೋಹಾರವಚನಮತ್ತಂ, ಪರಿದಹಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ನಿವಾಸನಪಾರುಪನವಸೇನ। ಅಗಾರವಾಸೋ **ಅಗಾರಂ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಸ್ಸ **ಹಿತಂ** ವುಡ್ಢಿಆವಹಂ **ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಂ**। **ತಂ ಅನಗಾರಿಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅನಗಾರಿಯೇ।

೧೯೧. **ಸಹಸ್ಸತೋತಿ** ಕಹಾಪಣಸಹಸ್ಸತೋ। **ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧೋ** ಭೋಗರಾಸಿ। **ಆಬನ್ಧನಟ್ಠೇನಾತಿ** "ಪುತ್ತೋ ನತ್ತಾ ಪನತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪೇಮವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ, ಏತೇನ ಆಬನ್ಧನತ್ಥೋ **ಪರಿವಟ್ಟ**-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಿತಾಮಹಪಿತುಪುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ **ಪರಿವಟ್ಟೋ**ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। "ಅಮ್ಹಾಕಮೇತೇ"ತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಞಾತಯೋ**।

೧೯೩. ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೋ ಸಮಾನೋ ತೇನ ಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ನಾಮಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆಚಾರಗೋಚರಾನಂ ವಿತ್ಥಾರೋ **ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾದೀಸು** (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೧೩) ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **"ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ಚ ತಸ್ಸೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನಂ। ಅಣುಸದಿಸತಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ "ಅಣೂ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸೂ"**ತಿ। ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಅನುಖುದ್ದಕಾಪತ್ತಿವಸೇನ, ಸಹಸಾ ಉಪ್ಪನ್ನಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಚ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕತಾ। **ಭಯದಸ್ಸೀತಿ** ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋ। **ಸಮ್ಮಾತಿ** ಅವಿಪರೀತಂ, ಸುನ್ದರಂ ವಾ, ತಬ್ಭಾವೋ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಯಾವಜೀವಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ। "ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ"ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ ತದವಯವಭೂತಂ "ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಕಮ್ಮಪದಂ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದ"**ನ್ತಿ, ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸಂ, ಸಿಕ್ಖಾಯ ವಾ ಅಧಿಗಮುಪಾಯಂ, ತಸ್ಸಾ ವಾ ನಿಸ್ಸಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತ್ಥಾತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿಆದಿವಚನೇ। **ಆಚಾರಗೋಚರಗ್ಗಹಣೇನೇವಾತಿ** "ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವಚನೇನೇವ। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲೇ ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇ ಗಹಿತೇಪೀ"**ತಿ। ನ ಹಿ ಆಚಾರಗೋಚರಸದ್ದಮತ್ತೇನ ಕುಸಲಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಗ್ಗಹಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ಇಮಿನಾ ಪುನರುತ್ತಿತಾಯ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಸ್ಸ। **ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾಯವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದ್ವಾರಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಪದೇಸೇನ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಏತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚೋದನಾಯ ಸೋಧನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸಿದ್ಧೇಪಿ ಸತಿ ಪುನಾರಮ್ಭೋ ನಿಯಮಾಯ ವಾ ಹೋತಿ, ಅತ್ಥನ್ತರಬೋಧನಾಯ ವಾ, ಇಧ ಪನ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ಬೋಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ। **ಕುಸಲೇನಾತಿ** ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನೇಸನಪಹಾನತೋ ಅನವಜ್ಜೇನ। ಕಥಂ ತೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಅನವಜ್ಜೇನ ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತದುಭಯಮೇವ ಹಿ ಆಜೀವಹೇತುಕಂ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ।

ಇದಾನಿ ಸುತ್ತನ್ತರೇನ ಸಂಸನ್ದಿತುಂ **"ಮುಣ್ಡಿಕಪುತ್ತಸುತ್ತನ್ತವಸೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತನ್ತರಸಂಸನ್ದನಾಸಙ್ಖಾತಅತ್ಥನ್ತರವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ। **ಮುಣ್ಡಿಕಪುತ್ತಸುತ್ತನ್ತಂ** ನಾಮ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೇ ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ, ಯಂ

“ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಪುತ್ತಸುತ್ತ”ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಥಪತೀತಿ** ಪಞ್ಚಕಙ್ಗಂ ನಾಮ ವಡ್ಢಕಿಂ ಭಗವಾ ಆಲಪತಿ। **ಥಪತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ವಡ್ಢಕಿಪರಿಯಾಯೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಸ್ಮಾ “ಕತಮೇ ಚ ಥಪತಿ ಕುಸಲಾ ಸೀಲಾ? ಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕುಸಲಂ ವಚೀಕಮ್ಮ”ನ್ತಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಕುಸಲಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಮ್ಪಿ ಖೋ ಅಹಂ ಥಪತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ವದಾಮೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೫) ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ ಮುಣ್ಡಿಕಪುತ್ತಸುತ್ತದೇಸನಾಯ “ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕುಸಲೇನಾ”ತಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಕುಸಲಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಅಯಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತದೇಸನಾ ಏಕಸಙ್ಗಹಾ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ ಯಥಾ ತಂ ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಯಮುನೋದಕಂ, ತಸ್ಮಾ ಈದಿಸೀಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾವಿಭೂತಿ ಅತ್ಥೇವಾತಿ । **ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ವದಾಮೀತಿ** ಸೀಲನ್ತಿ ವದಾಮಿ, ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ವಾ ಆಧಾರಭೂತೇ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ನಿದ್ಧಾರಣಸಮುದಾಯಭೂತೇ ವಾ ಏಕಂ ಸೀಲನ್ತಿ ವದಾಮಿ।

ತಿವಿಧೇನಾತಿ ಚೂಳಸೀಲಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಮಹಾಸೀಲತೋ ತಿವಿಧೇನ। **“ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸೂ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಯಪಞ್ಚಮಾನಮೇವ ಗಹಣಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಉಪರಿ ನಿದ್ದೇಸೇ ವಕ್ಖಮಾನೇಸು **ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು। ತಿವಿಧೇನಾತಿ** ಚತೂಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯಥಾಲಾಭಯಥಾಬಲಯಥಾಸಾರುಪ್ಪತಾವಸೇನ ತಿಬ್ಬಿಧೇನ।

ಚೂಳಮಜ್ಝಿಮಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೯೪-೨೧೧. ಏವನ್ತಿ “ಸೋ ಏವಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ। **“ಸೀಲಸ್ಮಿ”**ನ್ತಿ ಇದಂ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ನಿದ್ಧಾರಣೀಯತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಏಕಂ ಸೀಲ”**ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಇಮಿನಾ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಯವಾಧಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಯಥಾ “ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ”ತಿ। **“ಇದ”**ನ್ತಿ ಪದೇನ ಕತ್ವತ್ಥವಸೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ಕತ್ವತ್ಥೇ ಪವತ್ತನತೋ ಯಥಾ “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ ಯಥ ಫುಸಿತಗ್ಗೇ”ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೩೬) ದಸ್ಸೇತಿ **“ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಭುಮ್ಮ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಅಯಮೇವತ್ಥೋತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೋ ಏವ। **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭) ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಪದೇ ವಾ। ಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ **ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** ಅತ್ಥೋ। “ಇದಮಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮಹಾಸೀಲಪರಿಯೋಸಾನೇನ ನಿದ್ಧಾರಿಯಮಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೋಯೇವ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **“ಇದಂ ಅಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ, ತತೋಯೇವ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಅಪಿಗ್ಗಹಣಮಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೨೧೨. ಅತ್ತಾನುವಾದಪರಾನುವಾದದಣ್ಡಭಯಾದೀನಿ **ಅಸಂವರಮೂಲಕಾನಿ ಭಯಾನಿ। “ಸೀಲಸ್ಸಾಸಂವರತೋತಿ** ಸೀಲಸ್ಸ ಅಸಂವರಣತೋ, ಸೀಲಸಂವರಾಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೦) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, “ಯದಿದಂ ಸೀಲಸಂವರತೋ”ತಿ ಪನ ಪದಸ್ಸ “ಯಂ ಇದಂ ಭಯಂ ಸೀಲಸಂವರತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಅತ್ಥವಚನತೋ, “ಸೀಲಸಂವರಹೇತು ಭಯಂ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಸೀಲಸಂವರತೋ ಸೀಲಸಂವರಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋಯೇವ ಸಮ್ಭವತಿ। “ಯಂ ಇದಂ ಭಯಂ ಸೀಲಸಂವರತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಹಿ ಪಾಠೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। **“ಸಂವರತೋ”**ತಿ ಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ತದಧಿಗಮಿತಅತ್ಥವಸೇನ **“ಅಸಂವರಮೂಲಕಸ್ಸ ಭಯಸ್ಸ ಅಭಾವಾ”**ತಿಪಿ ಹೇತುಂ ವದತಿ। **ಯಥಾವಿಧಾನವಿಹಿತೇನಾತಿ** ಯಥಾವಿಧಾನಂ ಸಮ್ಪಾದಿತೇನ। **ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಭಾವಾವಹೇನ ಅಭಿಸೇಕೇನ। **ಮುದ್ಧನಿ ಅವಸಿತ್ತೋತಿ** ಮತ್ಥಕೇಯೇವ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ಯಥಾವಿಧಾನವಿಹಿತೇನಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪೋರಾಣಕಾಚಿಣ್ಣವಿಧಾನಸಮಙ್ಗಿತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಖತ್ತಿಯಭಾವಾವಹತಾಸಙ್ಖಾತಂ, “ಮುದ್ಧನಿ ಅವಸಿತ್ತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಮುದ್ಧನಿಯೇವ ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ। ಇತಿ ತಿವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಯೇನ ಅಭಿಸಿತ್ತರಾಜೂನಂ ರಾಜಾನುಭಾವೋ ಸಮಿಜ್ಝತಿ। ಕೇನ ಪನಾಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ? ಪೋರಾಣಕಸತ್ಥಾಗತನಯೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಮಹಾಸಮ್ಮತಾಭಿಸೇಕವಿಭಾವನಾಯ “ತೇ ಪನಸ್ಸ ಖೇತ್ತಸಾಮಿನೋ ತೀಹಿ ಸಙ್ಖೇಹಿ ಅಭಿಸೇಕಮ್ಪಿ ಅಕಂಸೂ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೩೧) **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತಂ

“**ಮುದ್ಧಾವಸಿತ್ತೇನಾ**ತಿ ತೀಹಿ ಸಙ್ಖೇಹಿ ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸಿತ್ತೇನಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೯೦) **ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** ಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ “ಪಠಮಂ ತಾವ ಅಭಿಸೇಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ರಾಜೂನಂ ಸುವಣ್ಣಮಯಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಸಙ್ಖಾನಿ ಚ ಗಙ್ಗೋದಕಞ್ಚ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಞ್ಚ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಯಂ ಪನ ತತ್ಥಾಗತನಯೇನ **ಅಭಿಸೇಕವಿಧಾನವಿನಿಚ್ಛಯೋ** – ಅಭಿಸೇಕಮಙ್ಗಲತ್ಥಞ್ಹಿ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಸ್ಸ ಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಅನ್ತೋಕತಸ್ಸ ಉದುಮ್ಬರಸಾಖಮಣ್ಡಪಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಉದುಮ್ಬರಭದ್ದಪೀಠಮ್ಹಿ ಅಭಿಸೇಕಾರಹಂ ಅಭಿಜಚ್ಚಂ ಖತ್ತಿಯಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಪಠಮಂ ತಾವ ಮಙ್ಗಲಾಭರಣಭೂಸಿತಾ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಾ ಗಙ್ಗೋದಕಪುಣ್ಣಂ ಸುವಣ್ಣಮಯಸಾಮುದ್ದಿಕದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಸಙ್ಖಂ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀಸೋಪರಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ “ದೇವ ತಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಖತ್ತಿಯಗಣಾ ಅತ್ತಾನಮಾರಕ್ಖತ್ಥಂ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಿಕಂ ಮಹಾರಾಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತ್ವಂ ರಾಜಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಸು ಖತ್ತಿಯಗಣೇಸು ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಹಿತಚಿತ್ತೋ, ಹಿತಸಮಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಚ ಭವ, ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ರಕ್ಖಿತೋ ಚ ಭವಾಹೀ”ತಿ। ತತೋ ಪುನ ಪುರೋಹಿತೋಪಿ ಪೋರೋಹಿಚ್ಚಠಾನಾನುರೂಪಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೋ ಗಙ್ಗೋದಕಪುಣ್ಣಂ ರಜತಮಯಂ ಸಙ್ಖಂ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೀಸೋಪರಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ “ದೇವ ತಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಣಾ ಅತ್ತಾನಮಾರಕ್ಖತ್ಥಂ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಿಕಂ ಮಹಾರಾಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತ್ವಂ ರಾಜಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಣೇಸು ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಹಿತಚಿತ್ತೋ, ಹಿತಸಮಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಚ ಭವ, ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ರಕ್ಖಿತೋ ಚ ಭವಾಹೀ”ತಿ। ತತೋ ಪುನ ಸೇಟ್ಠಿಪಿ ಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂಸನಭೂಸಿತೋ ಗಙ್ಗೋದಕಪುಣ್ಣಂ ರತನಮಯಂ ಸಙ್ಖಂ ಉಭೋಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೀಸೋಪರಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿಸೇಕೋದಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ “ದೇವ ತಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಹಪತಿಗಣಾ ಅತ್ತಾನಮಾರಕ್ಖತ್ಥಂ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸೇಕಿಕಂ ಮಹಾರಾಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತ್ವಂ ರಾಜಧಮ್ಮೇಸು ಠಿತೋ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಸು ಗಹಪತಿಗಣೇಸು ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಹಿತಚಿತ್ತೋ, ಹಿತಸಮಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಚ ಭವ, ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ರಕ್ಖಿತೋ ಚ ಭವಾಹೀ”ತಿ। ತೇ ಪನ ತಸ್ಸ ಏವಂ ವದನ್ತಾ “ಸಚೇ ತ್ವಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಚನಾನುರೂಪಂ ರಜ್ಜಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ತವ ಮುದ್ಧಾ ಸತ್ತಧಾ ಫಲತೂ”ತಿ ಏವಂ ರಞ್ಞೋ ಅಭಿಸಪನ್ತಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ। **ವಡ್ಢಕೀಸೂಕರಜಾತಕಾದೀಹಿ** ಚಾಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ಅಭಿಸೇಕೋಪಕರಣಾನಿಪಿ **ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾದೀಸು** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ನಿಹತಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅನವಜ್ಜತಾ ಕುಸಲಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ “**ಕುಸಲಂ ಸೀಲಪದಟ್ಠಾನೇಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕುಸಲಸೀಲಪದಟ್ಠಾನಾ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಾಮೋಜ್ಜಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಧಮ್ಮಾ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಚೇತಸಿಕಸುಖಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸರೀರಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಯಿಕಸುಖನ್ತಿ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೩. ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋಪಿ ವಿಸೇಸೋ ತೇನ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಚಕ್ಖುಸದ್ದೋ ಕತ್ಥಚಿ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ವತ್ತತೀ**”ತಿಆದಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಹಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭಾವೇನ ವಿಸೇಸತ್ಥಂ ವಿಸೇಸನ್ತರನಿವತ್ತನೇನ ವಿಸೇಸಸದ್ದೋ ವಿಭಾವೇತಿ, ನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಬುದ್ಧಾನಮೇವ ಚಕ್ಖು ದಸ್ಸನನ್ತಿ **ಬುದ್ಧಚಕ್ಖು,** ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣಞ್ಚ। ಸಮನ್ತತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖೂತಿ

ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। **ತಥೂಪಮನ್ತಿ** ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧೂಪಮಂ, ಧಮ್ಮಮಯಂ ಪಾಸಾದನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸುಮೇಧ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು ತ್ವಂ ಜನತಮವೇಕ್ಖಸ್ಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗತ್ತಯಪಞ್ಞಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮಾರಿಯಮಗ್ಗತ್ತಯಪಞ್ಞಾ। "ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ನಾಮ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ, ತೀಣಿ ಚ ಫಲಾನೀ"ತಿ **ಸಳಾಯತನವಗ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೪.೪೧೮) ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ಮಗ್ಗೇಹೇವ ಫಲಾನಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಚತುಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾತೇ ಧಮ್ಮೇ ಚಕ್ಖೂತಿ ಹಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು**। ಪಞ್ಞಾಯೇವ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖೂತಿ **ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು,** ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮ್ಹೀತಿ** ದುತಿಯವಿಜ್ಜಾಯ। **ಇಧಾತಿ** "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ। **ಅಯನ್ತಿ** ಚಕ್ಖುಸದ್ದೋ। **"ಪಸಾದಚಕ್ಖುವೋಹಾರೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇಧ ಚಕ್ಖುಸದ್ದೋ ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇಯೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ವತ್ತತಿ, ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇಪಿ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇಧಾಪಿ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ಅವಸಿಟ್ಠಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಸೇಸಪದೇಸುಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ, "ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ"ತಿಆದಿಪದೇಸುಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಿಧಂ ಅಸನಂ ಖೇದನಂ **ಬ್ಯಾಸೇಕೋ,** ಕಿಲೇಸೋ ಏವ ಬ್ಯಾಸೇಕೋ, ತೇನ ವಿರಹಿತೋ ತಥಾ, ವಿರಹಿತತಾ ಚ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾ, ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಪರಿಸುದ್ಧತಾತಿ ಆಹ **"ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಪರಿಸುದ್ಧ"**ನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖೇನ ಅವೋಮಿಸ್ಸಂ, ತತೋ ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿ ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ ನೀವರಣೇಸು ಪಧಾನಭೂತಪಾಪಧಮ್ಮವಿಗಮೇನ ಅಧಿಚಿತ್ತಾನುಯೋಗೋ ಹತ್ಥಗತೋ ಏವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಸುಖಮೇವ "ಅಬ್ಯಾಸೇಕಸುಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಧಿಚಿತ್ತಸುಖ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೪. ಸಮನ್ತತೋ ಪಕಾರೇಹಿ, ಪಕಟ್ಠಂ ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ,** ತಥಾಪವತ್ತಞಾಣಂ, ತಸ್ಸ ವಿಭಜನಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾಜನೀಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾಜನೀಯಮ್ಹಿ**। **"ಗಮನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಭಾವಸಾಧನಮಾಹ। ತಥಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ **ಪಟಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ವುತ್ತಂ **"ನಿವತ್ತನ"**ನ್ತಿ। ಗಮನಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ, ಅನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಚ ಗಮನಂ, ನಿವತ್ತನಂ ಪನ ನಿವತ್ತಿಮತ್ತಮೇವ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮುಪಾದಾನಕಿರಿಯಾಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ದ್ವಯಂ। ಕಥಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಗಮನೇ"**ತಿಆದಿ। **ಅಭಿಹರನ್ತೋತಿ** ಗಮನವಸೇನ ಕಾಯಂ ಉಪನೇನ್ತೋ। **ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋತಿ** ತತೋ ಪುನ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ। **ಅಪನಾಮೇನ್ತೋತಿ** ಅಪಕ್ಕಮನವಸೇನ ಪರಿಣಾಮೇನ್ತೋ। **ಆಸನಸ್ಸಾತಿ** ಪೀಠಕಾದಿಆಸನಸ್ಸ। **ಪುರಿಮಅಙ್ಗಾಭಿಮುಖೋತಿ** ಅಟನಿಕಾದಿಪುರಿಮಾವಯವಾಭಿಮುಖೋ। **ಸಂಸರನ್ತೋತಿ** ಸಂಸಪ್ಪನ್ತೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಅಙ್ಗಪದೇಸನ್ತಿ** ಅಟನಿಕಾದಿಪಚ್ಛಿಮಾಯವಪ್ಪದೇಸಂ। **ಪಚ್ಚಾಸಂಸರನ್ತೋತಿ** ಪಟಿಆಸಪ್ಪನ್ತೋ। **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಅಭಿಮುಖಂ ಸಂಸಪ್ಪನಪಟಿಆಸಪ್ಪನಾನಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಸಯನೇಸು ಹಿ ಯೋ ಗಮನವಿಧುರೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಪುರತೋ ಅಭಿಹಾರೋ, ಸೋ **ಅಭಿಕ್ಕಮೋ**। ಪಚ್ಛತೋ ಅಪಹಾರೋ **ಪಟಿಕ್ಕಮೋತಿ** ಲಕ್ಖಣಂ।

ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಮ್ಪಜಾನಂ,** ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ** ಆಹ **"ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ"**ತಿ। **"ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮೇವ ವಾ ಕಾರೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ** ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ। **"ಸಮ್ಪಜಞ್ಞ"**ನ್ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ **ಸಮ್ಪಜಾನ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಯಾಯತಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ "ಸಮನ್ತತೋ, ಸಮ್ಮಾ, ಸಮಂ ವಾ ಪಜಾನನಂ ಸಮ್ಪಜಾನಂ, ತದೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೨.೫೨೩) ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯಥಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತಥಾ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಕಾರೋ ಕರಣಂ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ**।

ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಾತ್ಥಕಂ,** ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿ, ಸಾತ್ಥಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪತಿರೂಪಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ಪವತ್ತೇಸು ಅವಿಜಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಗೋಚರೇ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಹಿ

ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಗೋಚರಸದ್ದೋ ತದತ್ಥದ್ವಯೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ। ಅತಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಸಙ್ಖಾತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಮೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ಚಿತ್ತವಸೇನೇವಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನೇವ, ಚಿತ್ತವಸಮನುಗತೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ತುಲಯಿತ್ವಾ ತೀರೇತ್ವಾ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಙ್ಘದಸ್ಸನೇನೇವ ಉಪೋಸಥಪವಾರಣಾದಿಅತ್ಥಾಯ ಗಮನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಂ ತದತ್ಥಮೇವ ವಿವರಿತುಂ **"ಚೇತಿಯಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತೀ**ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋ ಏಸ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನುಪ್ಪಾದನಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಡ್ಢಿಯೇವ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣೇ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। **ಆಮಿಸತೋ**ತಿ ಚೀವರಾದಿಆಮಿಸಪಚ್ಚಯತೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಅತ್ಥೇ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿಯೇವ ಅತ್ಥೋ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ "ಸಾತ್ಥಕ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಗಮನಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಮೇವಾತಿ ಸಿಯಾ ಅವಿಸೇಸೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಮಹಾಪೂಜಾಯಾ**ತಿ ಮಹತಿಯಾ ಪೂಜಾಯ, ಬಹೂನಂ ಪೂಜಾದಿವಸೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಾನೀ ವಿಯಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ, ಯನ್ತಪಯೋಗೇನ ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರವಿಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಾಸು ಪರಿಸಾಸು। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಂ** ನಾಮ ಗೇಹಸ್ಸಿತಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋ ಗಹಣಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮) ಮಾತುಗಾಮಸಮ್ಫಸ್ಸವಸೇನ **ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗಾಪತ್ತಿ।** ಹತ್ಥಿಆದಿಸಮ್ಮದ್ದೇನ **ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋ।** ವಿಸಭಾಗರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋ।** "ದಸದ್ವಾದಸಯೋಜನನ್ತರೇ ಪರಿಸಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ। ಮಹಾಪರಿಸಪರಿವಾರಾನ**ನ್ತಿ ಕದಾಚಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿಅತ್ಥಾಯ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಮ್ಮಿಸ್ಸಪರಿವಾರೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

ತದತ್ಥದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ ಅಸುಭದಸ್ಸನಸ್ಸ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತ್ಥಂ। **ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ** ಪಟಿವಚನದಾನವಸೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುವತ್ತನಕಥಾ ಆಚಿಣ್ಣಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿವಚನಸ್ಸ ಅದಾನವಸೇನ ಅನನುವತ್ತನಕಥಾ ತಸ್ಸ ದುತಿಯಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇ ಕಥಾ ನಾಮ ನ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ದ್ವೇ ಕಥಾ**ತಿ ಹಿ ವಚನಕರಣಾಕರಣಕಥಾ। ತತ್ಥ ವಚನಕರಣಕಥಾಯೇವ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ, ದುತಿಯಾ ನ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ ಸುಬ್ಬಚತ್ತಾ ಪಟಿವಚನಮದಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। "ಸಚೇ ಪನ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಮಹಾಪೂಜಾಯಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ನ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮಾಸುಭ"ನ್ತಿಆದಿಕಮೇವ। ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಸಾತ್ಥಕಂ, ಸಪ್ಪಾಯಞ್ಚ ಯೇನ ಸೋ **ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಾತ್ಥಕಸಪ್ಪಾಯೋ,** ತಸ್ಸ, ತೇನ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಿಕಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಗ್ಗಹಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವುಚ್ಚಮಾನಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ,** ತದೇವ ಭಾವನಾಯ ವಿಸಯಭಾವತೋ **ಗೋಚರ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರ"**ನ್ತಿ। **ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಉಗ್ಗಹಣಂ ಕತ್ವಾ। **ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಸಙ್ಖಾತೇ ಗೋಚರೇ, ಅನೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ, ಭಿಕ್ಖಾಚಾರೇ ಚ ಗೋಚರಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇಧಾತಿ ಸಾಸನೇ। **ಹರತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪವತ್ತನವಸೇನ ನೇತಿ, ಯಾವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕಮಾ ಅನುಯುಞ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಪಚ್ಚಾಹರತೀ**ತಿ ಆಹಾರೂಪಯೋಗತೋ ಯಾವ ದಿವಾಠಾನುಪಸಙ್ಕಮನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪಟಿನೇತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ಚತೂಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು। **ಆವರಣೀಯೇಹೀ**ತಿ ನೀವರಣೇಹಿ। **ಪಗೇವಾ**ತಿ ಪಾತೋಯೇವ । **ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮುಖಧೋವನಾದಿಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ। **ದ್ವೇ ತಯೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ**ತಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ನಿಸಜ್ಜಾವಾರೇ। ಊರುಬದ್ಧಾಸನಞ್ಹೇತ್ಥ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ। **ಉಸುಮ**ನ್ತಿ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಉಣ್ಹಾಪನಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ತದಹೇ ಮೂಲಭೂತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮುಖೇನೇವ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮವಿಜಹನ್ತೋ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತೇನ

“ಪತೋಪಿ ಅಚೇತನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೦೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ३.೫.೧೬೮; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೩) ವಕ್ಖಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಯಥಾಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ವಾ ಅವಿಜಹಿತ್ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಗನ್ತ್ವಾತಿ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ। ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಚೇ, ತದೇವ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಸಾಧನಂ। ಅಞ್ಞಞ್ಚೇ, ಅನಿಪಚ್ಚಕಾರಕರಣಮಿವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಚೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಬ್ಬಿಸಯೇನ **ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ**। **“ಮಹನ್ತಂ ಚೇತಿಯಂ ಚೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚಾಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಅಞ್ಞೇನ ಪನ ತಥಾಪಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ವನ್ದಿತಬ್ಬಮೇವ। **ತಥೇವಾ**ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಮೇವ। ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯತೋ ಸಾರೀರಿಕಚೇತಿಯಂ ಗರುತರನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **“ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ”**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ “ಚೇತಿಯಂ ಬಾಧಯಮಾನಾ ಬೋಧಿಸಾಖಾ ಹರಿತಬ್ಬಾ”ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ४.೧೨೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೭೫; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೦೯) ಅಯಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಿ, **“ಬೋಧಿಯಙ್ಗಣಂ ಪತ್ತೇನಾಪೀ”**ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಯದಿ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣತೋ ಗತೇ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗೇ ಬೋಧಿಯಙ್ಗಣಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಸಾಪಿ ವನ್ದಿತಬ್ಬಾತಿ ಮಗ್ಗಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ “ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ”ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾವಚನಂ, ನ ತು ಗರುಕಾತಬ್ಬತಾನುಕ್ಕಮೇನ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಬೋಧಿಯಙ್ಗಣಂ ಪಠಮಂ ಪತ್ತೇನಾಪಿ ಬೋಧಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ಏಕಮೇವ ಪತ್ತೇನಾಪಿ ತದೇವ ವನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪತ್ತೇನ ನ ವನ್ದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸುವಿಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗತಮಗ್ಗೇನ ಹಿ ಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಕತ್ತಬ್ಬಅನ್ತರಾವತ್ತದಸ್ಸನಮೇತಂ, ನ ಪನ ಧುವವತ್ತದಸ್ಸನಂ। ಪುಬ್ಬೇ ಹೇಸ ಕತವತ್ತೋಯೇವ। ತೇನಾಹ “ಪಗೇವ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಬೋಧಿಯಙ್ಗಣವತ್ತಂ ಕತ್ವಾ”ತಿಆದಿ। ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನೇವ ಬೋಧಿಆದಿಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯೇಪಿ ನಿಪಚ್ಚಕರಣಂ ಉಪಪನ್ನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಪಟಿಸಾಮಿತಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸೋಪಾನಮೂಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ವುತ್ತಂ, ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಪೀತಿವಿಸಯಭೂತಚೇತಿಯಙ್ಗಣಬೋಧಿಯಙ್ಗಣತೋ ಬಾಹಿರಟ್ಠಾನಂ ಪತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಗಾಮಸಮೀಪೇತಿ ಗಾಮೂಪಚಾರೇ। ತಾವ ಪಞ್ಹಂ ವಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಸೋತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥ**ನ್ತಿ “ಮಯಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಏತೇಸಂ ಕೋ ಕಥೇಸ್ಸತೀ”ತಿ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **“ಧಮ್ಮಕಥಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ “ಧಮ್ಮಕಥಾ ನಾಮ ಕಾತಬ್ಬಾಯೇವಾ”ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೫೨೩) ಪನ “ತಸ್ಮಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಕಥೇತಬ್ಬಾಯೇವಾತಿ ವದನ್ತೀ”ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಜಹನವಸೇನ, ತದನುಗುಣಂಯೇವ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ”ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಗಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮನಟ್ಠಾನೇಯೇವ।

“ಪೋರಾಣಕಭಿಕ್ಖೂ”ತಿಆದಿನಾ ಪೋರಾಣಕಾಚಿಣ್ಣದಸ್ಸನೇನ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ದಳ್ಹಂ ಕರೋತಿ। **ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದೇನೇವಾ**ತಿ “ಪರಿಚಿತೋ ಅಪರಿಚಿತೋ”ತಿಆದಿವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಕೋಟಿಯಾ ಏವ, ಸಮಾಗಮಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಅನುಗ್ಗಹಬಲೇನ। **ಭಯೇ**ತಿ ಪರಚಕ್ಕಾದಿಭಯೇ। **ಛಾತಕೇ**ತಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖೇ।

“ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇಪಿ ನಿಸಜ್ಜಾಚಙ್ಕಮೇಹಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ”ತಿಆದಿನಾ **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ। ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕರಮಾನಸ್ಸೇವ, ಅನಾದರೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ**ತಿ ಗಹಣಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪಜ್ಜಲತೀ**ತಿ ಉಣ್ಹಭಾವಂ ಜನೇತಿ। ತತೋಯೇವ ಉಪಾದಿನ್ನಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವೀಥಿಂ ನಾರೋಹತಿ** ಖುದಾಪರಿಸ್ಸಮೇನ ಕಿಲನ್ತಕಾಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಾಭಾವತೋ। **ಅನುಪಾದಿನ್ನಂ** ಓದನಾದಿವತ್ಥು। **ಉಪಾದಿನ್ನಂ** ಉದರಪಟಲಂ। ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಯಞ್ಹಿ ಓದನಾದಿವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉದರಪಟಲಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, “ಛಾತೋಸ್ಮಿ, ಆಹಾರಂ ಮೇ ದೇಥಾ”ತಿ ವದಾಪೇತಿ, ಭುತ್ತಕಾಲೇ

ಉದರಪಟಲಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ವತ್ಥುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಥ ಸತ್ತೋ ಏಕಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ಯತೋ "ಛಾಯಾರಕ್ಖಸೋ ವಿಯ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೋ। **ಸೋ ಪಗೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ "ತಸ್ಮಾ"ತಿ ಸೇಸೋ। **ಗೋರೂಪಾನ**ನ್ತಿ ಗುನ್ನಂ, ಗೋಸಮೂಹಾನಂ ವಾ, ವಜತೋ ಗೋಚರತ್ಥಾಯ ನಿಕ್ಖಮನವೇಲಾಯಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತವಿಪರೀತನಯೇನ **ಉಪಾದಿನ್ನಕಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅನ್ತರಾಭತ್ತೇ**ತಿ ಭತ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ, ಯಾವ ಭತ್ತಂ ನ ಭುಞ್ಜತಿ, ತಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನ ಆಹಾರಞ್ಚ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅವಸೇಸಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಯಾಗುಯಾ ಅಗ್ಗಹಿತಟ್ಠಾನೇ। **ತತೋ**ತಿ ಭುಞ್ಜನತೋ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅನವಚ್ಛೇದದಸ್ಸನಮೇತಂ, ಉತ್ತರುತ್ತರಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಥಾ ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖಂ ಪವತ್ತಾಯ ಸರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅನವಚ್ಛೇದೋ, ಏವಮೇತಸ್ಸಾಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಪಟ್ಠಾನಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ಏದಿಸಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸಾಪಿ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆಸನ**ನ್ತಿ ನಿಸಜ್ಜಾಸನಂ।

ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋತಿ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇ ಅನುಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ ಅನಾರದ್ಧವೀರಿಯೋ। ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಪೂರಣೇನ ಸಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ಪಞ್ಚವಿಧಚೇತೋಖೀಲವಿನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಚೇತೋಖೀಲೇನ, ವಿನಿಬನ್ಧೇನ ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮೇ ಚೇತೋಖೀಲಸುತ್ತೇ –**

> "ಕತಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಚೇತೋಖೀಲಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖತಿ, ಧಮ್ಮೇ ಕಙ್ಖತಿ, ಸಙ್ಘೇ ಕಙ್ಖತಿ, ಸಿಕ್ಖಾಯ ಕಙ್ಖತಿ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಕುಪಿತೋ ಹೋತೀ"ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫)
>
> "ಕತಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಚೇತಸೋ ವಿನಿಬನ್ಧಾ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಮೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬)। ಚ -

ವಿತ್ಥಾರೋ । ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೫) ಪನ ಪಞ್ಚವಿಧಚೇತೋವಿನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತಭಾವೋಯೇವ ಪದೇಕದೇಸಮುಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತೋ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಚವರಖಾಣುಕಭಾವೋ ಹಿ ಚೇತೋಖೀಲೋ, ಚಿತ್ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮುಟ್ಠಿಯಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನಭಾವೋ ಚೇತಸೋ ವಿನಿಬನ್ಧೋ। ಪಠಮೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದೋಸವಸೇನ, ದುತಿಯೋ ಲೋಭವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಚರಿತ್ವಾ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿರಹವಸೇನ **ತುಚ್ಛೋ**।

ಭಾವನಾಸಹಿತಮೇವ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಗತಂ, ಪಚ್ಚಾಗತಞ್ಚ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕಂ,** ತದೇವ ವತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಅತ್ತಕಾಮಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಮಿಚ್ಛನ್ತಾ, ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಹಿತಂ, ಸುಖಞ್ಚ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಅತ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತ್ತಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ತಾ ನಾಮ, ತಂ ಕಾಮೇನ್ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅತ್ತಕಾಮಾ**। ಅಧುನಾ ಪನ **ಅತ್ಥಕಾಮಾ**ತಿ ಹಿತವಾಚಕೇನ ಅತ್ಥಸದ್ದೇನ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಸಞ್ಞುತ್ತಂ ಹಿತಮಿಚ್ಛನ್ತಾ, ಹಿತಭೂತಂ ವಾ ಧಮ್ಮಮಿಚ್ಛನ್ತಾತಿ ತಸ್ಸತ್ಥೋ। **ಇಣಟ್ಟಾ**ತಿ ಇಣೇನ ಪೀಳಿತಾ। ತಥಾ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಸಾಸನೇ।

ಉಸಭಂ ನಾಮ ವೀಸತಿ ಯಟ್ಠಿಯೋ, **ಗಾವುತಂ** ನಾಮ ಅಸೀತಿ ಉಸಭಾ। **ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ತಾದಿಸಾಯ ಪಾಸಾಣಸಞ್ಞಾಯ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇನ "ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಮಾಗತಾ"ತಿ ಜಾನನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಪಾದುದ್ಧಾರಣಮಕತ್ತುಕಾಮತೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಚ್ಛಾಗತೋ ಪನ ಠಿತಿಮನತಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮತೋ। **ಸೋ**ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲೇಸೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾಗತೋ । **ಏತ**ನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಜಾನನಂ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ। **ಸೋಯೇವ ನಯೋ**ತಿ "ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿಕಾ ಯೋ ಪತಿಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ನಯೋ। ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಛಿನ್ನಭತ್ತಭಾವಭಯೇನಾಪಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತೀತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಪರಸ್ಸ ಜಾನನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುರಿಮಪಾದೇಯೇವಾತಿ ಪಠಮಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಉದ್ಧರಿತಪಾದವಳಞ್ಜೇಯೇವ। **ಏತೀ**ತಿ ಗಚ್ಛತಿ। **"ಆಲಿನ್ದಕವಾಸೀ ಮಹಾಫುಸ್ಸದೇವತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಅಟ್ಠಾನೇಯೇವೇತಂ ಕಥಿತಂ। "ಕ್ವಾಯಂ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನಪುಬ್ಬೋ"ತಿ ಆಸಙ್ಕಂ ನಿವತ್ತೇತಿ।

ಮದ್ದನ್ತಾತಿ ಧಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನೇ ಸಾಲಿಸೀಸಾದೀನಿ ಮದ್ದನ್ತಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ, ಉಭಯಾಪೇಕ್ಖವಚನಮೇತಂ। ಅಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತದಿವಸೇ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯನ್ತಿ ಚ । ಅಧಿಗಮಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಕತ್ವಾ, ನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಚ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾಯೇವ **ಆರೋಚೇಸಿ**।

ಪಠಮಂ ತಾವಾತಿ ಪದಸೋಭನತ್ಥಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। **ಮಹಾಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅತ್ಥಾಯ ಲೋಕನಾಥೇನ ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ಕತಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ "ಏವಾಹಂ ಯಥಾಬಲಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂಜಾಯೇವ ಹಿ ಪಸತ್ಥತರಾ ಸತ್ಥುಪೂಜಾ, ನ ತಥಾ ಆಮಿಸಪೂಜಾ। **ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಇರಿಯಾಪಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಭೋಜನಕಾಲಾದೀಸು ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ। **ಏವ**ಸದ್ದೇನ ಹಿ ಇತರಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾಯ, ಸಯನಸ್ಸ ಚ ನಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ। **ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಉದ್ಧಟೇ ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ**ತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಉದ್ಧರಿತಪಾದೇಯೇವ ಪುನ ಠಪನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **"ಗಾಮಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **"ಗಾವೀ ನೂ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಕಚ್ಛಕನ್ತರತೋ**ತಿ ಉಪಕಚ್ಛನ್ತರತೋ, ಉಪಕಚ್ಛೇ ಲಗ್ಗಿತಕಮಣ್ಡಲುತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉದಕಗಣ್ಡೂಸ**ನ್ತಿ ಉದಕಾವಗಣ್ಡಕಾರಕಂ। ಕತಿನಂ ತಿಥೀನಂ ಪೂರಣೀ **ಕತಿಮೀ,** "ಪಞ್ಚಮೀ ನು ಖೋ ಪಕ್ಖಸ್ಸ, ಅಟ್ಠಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ದಿವಸಂ ವಾ ಪುಚ್ಛಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನಾರೋಚನಸ್ಸ ಅಕತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **ಆರೋಚೇತಿ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಅನುಜಾನಾಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಪಕ್ಖಗಣನಂ ಉಗ್ಗಹೇತು"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೫೬)।

"ಉದಕಂ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇತೀ"ತಿ **ವುತ್ತನಯೇನ**। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಗಾಮದ್ವಾರೇ। **ನಿಟ್ಠುಭನ**ನ್ತಿ ಉದಕನಿಟ್ಠುಭನಟ್ಠಾನಂ। **ತೇಸೂ**ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು। ಞಾಣಚಕ್ಖುಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ **ಚಕ್ಖುಮಾ**। **ಈದಿಸೋ**ತಿ ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಚೇತಿಯಙ್ಗಣಾದಿಕೋ। **ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣ**ನ್ತಿ ಖೀಣಾಸವಭಾವೇನ ಪವಾರಣಂ।

ವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಠಮಮೇವ ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ"ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೩೨)। ತಂ ಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ನ ಹಿ ಜವೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಯಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಜವೇನ ಗಮನೇ ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರಿತಾ ವಿಯ ಅಸಾರುಪ್ಪತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉದಕಸಕಟ**ನ್ತಿ ಉದಕಸಾರಸಕಟಂ। ತಞ್ಹಿ ವಿಸಮಭೂಮಿಭಾಗಪ್ಪತ್ತಂ ನಿಚ್ಚಲಮೇವ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ತದನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖಾದಾನಾನುರೂಪಂ। **"ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ರಥಸ್ಸ ಅಕ್ಖಾನಂ ತೇಲೇನ ಅಬ್ಭಞ್ಜನಂ, ವಣಸ್ಸ ಲೇಪನಂ, ಪುತ್ತಮಂಸಸ್ಸ ಖಾದನಞ್ಚ ತಿಧಾ ಉಪಮಾ ಯಸ್ಸ ಆಹರಣಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ**ನ್ತಿ "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ, ಯಾಪನಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ೨.೨೪, ೩೮೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ೫.೯; ವಿಭ॰ ೫೧೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) ವುತ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಕತ್ವಾ। **"ನೇವ ದವಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। **ಭತ್ತಕಿಲಮಥ**ನ್ತಿ ಭತ್ತವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲಮಥಂ। **ಪುರೇಭತ್ತಾ**ದಿ ದಿವಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಪುರಿಮಯಾಮಾ**ದಿ ರತ್ತಿವಸೇನ।

ಗತಪಚ್ಚಾಗತೇಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹರಣಂ ವತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಹರಣಪಚ್ಚಾಹರಣಸಙ್ಖಾತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **"ಯದಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಇದಂ "ದೇವಪುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ ಕಪ್ಪಾನಂ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ತಜ್ಜಾ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ,

ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಏಕಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ, ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ವಿತ್ಥಾರೋ) ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮೇವ, ಇತರೇಸಂ ಪನ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ವಿವಟ್ಟುಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಕಾಲನಿಯಮಮನ್ತರೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಕುಸಲಂ। **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನನ್ತರೇ ಏತದಗ್ಗಟ್ಠಪಿತಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಸಕ್ಖಿದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಥೇರೋ ಬಾಹಿಯೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋ**ತಿ ಬಾಹಿಯವಿಸಯೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವಡ್ಢತಾಯ ಬಾಹಿಯೋ, ದಾರುಚೀರಪರಿಹರಣತೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋತಿ ಚ ಸಮಞ್ಞಿತೋ ಥೇರೋ। ಸೋ ಹಾಯಸ್ಮಾ –

> "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ ಬಾಹಿಯ ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುತೇ, ಮುತೇ, ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ, ಏವಞ್ಹಿ ತೇ ಬಾಹಿಯ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಬಾಹಿಯ ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುತೇ, ಮುತೇ, ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ತ್ವಂ ಬಾಹಿಯ ನ ತೇನ। ಯತೋ ತ್ವಂ ಬಾಹಿಯ ನ ತೇನ, ತತೋ ಬಾಹಿಯ ನ ತತ್ಥ। ಯತೋ ತ್ವಂ ಬಾಹಿಯ ನ ತತ್ಥ, ತತೋ ತ್ವಂ ಬಾಹಿಯ ನೇವಿಧ ನ ಹುರಂ ನ ಉಭಯಮನ್ತರೇನ, ಏಸೇವನ್ತೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ'ತಿ" (ಉದಾ॰ ೧೦)।

ಏತ್ತಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ಏವಂ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಾದೀನಮ್ಪಿ ಮಹಾಪಞ್ಞತಾದಿದೀಪನಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ಏತದಗ್ಗಸುತ್ತಪದಾನಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೮) **ಸಿಖಾಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿಪುಣ್ಣತೋ।

ತನ್ತಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಿಗಾಹವಸೇನ, **"ಅಹಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಾನಗಾಹವಸೇನ, ತದುಭಯಸ್ಸ ಪನ ವಿನಾ ತಣ್ಹಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ ತಣ್ಹಾಗಾಹವಸೇನಾತಿ ತೀಹಿಪಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ ಅನ್ಧಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮೇ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತದೇವ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಯೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೇನ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನವಾಯೋಧಾತೂ**ತಿ ತೇನೇವ ಅಭಿಕ್ಕಮನಚಿತ್ತೇನ ಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ತಂಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾ ವಾ ವಾಯೋಧಾತು। **ವಿಞ್ಞತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ। **ಜನಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ತಸ್ಸಾ ವಿಕಾರಭಾವತೋ। **ಇತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿಚಲನಾಕಾರಸಙ್ಖಾತಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಸ್ಸ। **ಅಭಿಕ್ಕಮತೋ**ತಿ ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ। **ಓಮತ್ತಾ**ತಿ ಅವಮತ್ತಾ ಲಾಮಕಪ್ಪಮಾಣಾ। ವಾಯೋಧಾತುತೇಜೋಧಾತುವಸೇನ **ಇತರಾ ದ್ವೇ** ಧಾತುಯೋ।

ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ತೇಜೋಧಾತು ಉದ್ಧರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಉದ್ಧರಣಗತಿಕಾ ಹಿ ತೇಜೋಧಾತು, ತೇನ ತಸ್ಸಾ ಉದ್ಧರಣೇ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ತಥಾ ಅಭಾವತೋ ಪನ ಇತರಾಸಂ ಓಮತ್ತತಾತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ವಾಯೋಧಾತು ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ಕಿರಿಯಗತಿಕಾಯ ಹಿ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು ಸಾತಿಸಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋ, ತೇನ ತಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ತದಭಾವತೋ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಥಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸೂ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸತಿಪಿ ಚೇತ್ಥ ಅನುಗಮಕಾನುಗನ್ತಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇ ತೇಜೋಧಾತುವಾಯೋಧಾತುಭಾವಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಥಾಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಪಠಮೇ ಹಿ ನಯೇ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗಮಕತಾ, ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗನ್ತಬ್ಬತಾ, ದುತಿಯೇ ಪನ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗಮಕತಾ, ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗನ್ತಬ್ಬತಾತಿ। ತತ್ಥ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ಪಾದಸ್ಸ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಉದ್ಧರಣಂ,** ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಹರಣಂ

ಅತಿಹರಣಂ। ಖಾಣುಆದಿಪರಿಹರಣತ್ಥಂ, ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದಘಟ್ಟನಾಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ವಾ ಪಸ್ಸೇನ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣಂ,** ಯಾವ ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ, ತಾವ ಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ,** ತತೋ ಪರಂ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣ**ನ್ತಿ ವಾ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಆಪೋಧಾತು ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪಚ್ಚಯೋ। ಗರುತರಸಭಾವಾ ಹಿ ಆಪೋಧಾತು, ತೇನ ತಸ್ಸಾ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ತದಭಾವತೋ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಪಥವೀಧಾತು ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇ ವಿಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇಪಿ ತಸ್ಸಾ ಸಾತಿಸಯಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಘಟ್ಟನಕಿರಿಯಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ ತಸ್ಸಾ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನೇಪಿ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತಥಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಜ್ಝನೇಸೂ"**ತಿ।

ಅನುಗಮಕಾನುಗನ್ತಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇಪಿ ಸತಿ ಪಥವೀಧಾತುಆಪೋಧಾತುಭಾವಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಥಾಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಪಠಮೇ ಹಿ ನಯೇ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗಮಕತಾ, ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗನ್ತಬ್ಬತಾ, ದುತಿಯೇ ಪನ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗಮಕತಾ, ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗನ್ತಬ್ಬತಾತಿ। **ವೋಸ್ಸಜ್ಜನ**ಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಾದಸ್ಸ ಓನಾಮನವಸೇನ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ, ತತೋ ಪರಂ ಭೂಮಿಆದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ **ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಂ,** ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ನಿಮ್ಮದ್ದನವಸೇನ ಗಮನಸ್ಸ ಸನ್ನಿರೋಧೋ **ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನಂ।**

ತತ್ಥಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮನೇ, ತೇಸು ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಉದ್ಧರಣಾತಿಹರಣವೀತಿಹರಣವೋಸ್ಸಜ್ಜನಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಜ್ಝನಸಙ್ಖಾತೇಸು ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಉದ್ಧರಣೇ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಕ್ಖಣೇ। **ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ಚ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ। **ಅತಿಹರಣಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ** ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನತೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಸ ನಯೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಉದ್ಧರಣಾದಿಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸನ್ತರಸಙ್ಕಮನಂ ಅತ್ಥಿ ಲಹುಪರಿವತ್ತನತೋ। **ಪಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ। **ಸನ್ಧಿ ಸನ್ಧೀ**ತಿ ಗಣ್ಠಿ ಗಣ್ಠಿ। **ಓಧಿ ಓಧೀ**ತಿ ಭಾಗಂ ಭಾಗಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತಂ ಉದ್ಧರಣಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ಸಭಾಗಸನ್ತತಿವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತರೋ ಏವ ಹಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೋ ಗಮನಯೋಗಗಮನಸ್ಸಾದಾನಂ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಧಾವನ್ತಾನಂ ಸಿರಸಿ, ಪಾದೇ ಚ ಬನ್ಧಖುರಧಾರಾಸಮಾಗಮತೋಪಿ ಸೀಘತರೋ, ಯಥಾ ತಿಲಾನಂ ಭಿಜ್ಜಯಮಾನಾನಂ ಪಟಪಟಾಯನೇನ ಭೇದೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಟಪಟಾಯನ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಪ್ಪಾದವಸೇನ ಪಟಪಟ-ಸದ್ದಂ ಅಕರೋನ್ತಾಪಿ ಕರೋನ್ತಾ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಿಲಭೇದಲಕ್ಖಣಂ ಪಟಪಟಾಯನಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಙ್ಖತಭೇದಲಕ್ಖಣಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಮೇಕನ್ತತೋ ಭಿನ್ನತ್ತಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಭಿಕ್ಕಮನೇ। **ಕೋ ಏಕೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ** ನಾಭಿಕ್ಕಮತಿಯೇವ। **ಕಸ್ಸ ವಾ ಏಕಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ** ಸಿಯಾ, ನ ಸಿಯಾ ಏವ। ಕಸ್ಮಾ? **ಪರಮತ್ಥತೋ ಹಿ... ಪೇ॰... ಧಾತೂನಂ ಸಯನಂ,** ತಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನ್ಧಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಸಮ್ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿಕ್ಕಮನನಿವತ್ತನಞ್ಚೇತಂ ವಚನಂ। ಅಥ ವಾ **"ಕೋ ಏಕೋ...ಪೇ॰... ಅಭಿಕ್ಕಮನ"**ನ್ತಿ ಚೋದನಾಯ "ಪರಮತ್ಥತೋ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸೋಧನಾ ವುತ್ತಾ।

ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಛಬ್ಬಿಧೇಪಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಗಮನಾದಿಕಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠತ್ತಾ। "ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ, ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಚ ಸಿಲೋಕಪದೇನ ಸಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮಪದಸಮ್ಬನ್ಧೇ **ರೂಪೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸಹುಪ್ಪಜ್ಜನಕೇನ ರೂಪೇನ। ದುತಿಯಪದಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಪನ **"ರೂಪೇನಾ"**ತಿ ಇದಂ ಯಂ ತತೋ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಚಿತ್ತತೋ ಉಪರಿ ಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತದೇವ ತಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝನಕಂ ಸತ್ತರಸಚಿತ್ತಕ್ಖಣಾಯುಕಂ ರೂಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಮಾನಾಯುಕಾ ಸಿಯುಂ। ಯದಿ ಚ ಸಿಯುಂ, ಅಥ "ರೂಪಂ ಗರುಪರಿಣಾಮಂ ದನ್ಧನಿರೋಧ"ನ್ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನೇಹಿ, "ನಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞಂ

ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮) ಏವಮಾದಿಪಾಳಿವಚನೇಹಿ ಚ ವಿರೋಧೋ ಸಿಯಾ। ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಹಿ ಸಾರಮ್ಮಣಸಭಾವಾ ಯಥಾಬಲಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತಂಸಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಅನನ್ತರಂ ನಿರೋಧೋ, ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪನ ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಸೋಳಸಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಾತೀತೇನ ಸಹ ಸತ್ತರಸಚಿತ್ತಕ್ಖಣಾಯುಕತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮಿಚ್ಛಿತಾತಿ। ಲಹುಪರಿವತ್ತನವಿಞ್ಞಾಣವಿಸೇಸಸ್ಸ ಸಙ್ಗತಿಮತ್ತಪಚ್ಚಯತಾಯ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ, ವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿತಾ, ದನ್ಧಮಹಾಭೂತಪಚ್ಚಯತಾಯ ರೂಪಸ್ಸ ಗರುಪರಿವತ್ತಿತಾ। ಯಥಾಭೂತಂ ನಾನಾಧಾತುಞಾಣಂ ಖೋ ಪನ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ, ತೇನ ಚ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಧಮ್ಮೋವ ವುತ್ತೋ, ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ ತಥೇವಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನಕ್ಖಣತಾ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ **ಆಚರಿಯೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೪) ವುತ್ತಂ , ತದೇತಂ ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿಯಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಏಕನಿರೋಧಭಾವಸ್ಸ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಸವಿಞ್ಞತ್ತಿಕೇನ ಪುರೇತರಂ ಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ **ರೂಪೇನ** ಸದ್ಧಿಂ **ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಮೇವ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸತೋ ಚೇತ್ಥ ಅಞ್ಞಥಾ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇಸಮುಭಿನ್ನಂ ಅನ್ತರೋ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯಾತಿ ಚೋದನಂ “ನೋ”ತಿ ಅಪನೇತುಮಾಹ **“ಅವೀಚಿ ಮನುಸಮ್ಬನ್ಧೋ”**ತಿ, ಯಥಾ ವೀಚಿ ಅನ್ತರೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತದೇವೇದನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸಂ ವಿದೂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನು ಅನು ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋ, ರೂಪಸನ್ತಾನೋ ಚ **ನದೀಸೋತೋವ** ನದಿಯಂ ಉದಕಪ್ಪವಾಹೋ ವಿಯ **ವತ್ತತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ। **ಅವೀಚೀತಿ** ಹಿ ನಿರನ್ತರತಾವಸೇನ ಭಾವನಪುಂಸಕವಚನಂ।

ಅಭಿಮುಖಂ ಲೋಕಿತಂ **ಆಲೋಕಿತ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ಪುರತೋಪೇಕ್ಖನ”**ನ್ತಿ। ಯಂದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ಗಚ್ಛತಿ, ತಿಟ್ಠತಿ, ನಿಸೀದತಿ, ಸಯತಿ ವಾ, ತದಭಿಮುಖಂ ಪೇಕ್ಖನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಾದಿಸಮಾಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದನುಗತದಿಸಾಲೋಕನಂ ವಿಲೋಕಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನ”**ನ್ತಿ, ಅಭಿಮುಖದಿಸಾನುರೂಪಗತೇಸು ವಾಮದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇಸು ವಿವಿಧಾ ಪೇಕ್ಖನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಹೇಟ್ಠಾಉಪರಿಪಚ್ಛಾಪೇಕ್ಖನಞ್ಹಿ **“ಓಲೋಕಿತಉಲ್ಲೋಕಿತಾಪಲೋಕಿತಾನೀ”**ತಿ ಗಹಿತಾನಿ। **ಸಾರುಪ್ಪವಸೇನಾತಿ** ಸಮಣಪತಿರೂಪವಸೇನ, ಇಮಿನಾವ ಅಸಾರುಪ್ಪವಸೇನ ಇತರೇಸಮಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಸಮ್ಮಜ್ಜನಪರಿಭಣ್ಡಾದಿಕರಣೇ ಓಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಉಲ್ಲೋಕಹರಣಾದೀಸು ಉಲ್ಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಪರಿಸ್ಸಯಪರಿವಜ್ಜನಾದೀಸು ಅಪಲೋಕಿತಸ್ಸ ಚ ಸಿಯಾ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **“ಇಮಿನಾ ವಾ”**ತಿಆದಿ, ಏತೇನ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಞ್ಚೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಾಯಸಕ್ಖಿನ್ತಿ ಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿನಂ, ಸಾಧಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇ “ಯಮೇವಾಹಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಸನೇ ಅನಭಿರತಿಆದಿವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪತ್ತೋ, ತಮೇವ ಸುಟ್ಠು ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಬಲವಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋ, ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ತೇನೇವ ನಂ ಸತ್ಥಾ “ಏತದಗ್ಗಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾನಂ, ಯದಿದಂ ನನ್ದೋ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೦) ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ। **ನನ್ದಸ್ಸಾತಿ** ಕತ್ತುತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಇತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಆಲೋಕನೇನ।

ಸಾತ್ಥಕತಾ ಚ ಸಪ್ಪಾಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಸ್ಸಾತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನಸ್ಸೇವ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತೇ। ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾವತೋ **ಏತ್ಥಾತಿ** ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತೇ। **ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನೇವಾತಿ** ಖನ್ಧಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ನ ಅಞ್ಞೋ ಉಪಾಯೋ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮುಖೇನೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಲೋಕಿತಾದಿ

ನಾಮ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಬ್ಭನ್ತರೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಲೋಕೇತಾತಿ** ಆಲೋಕೇನ್ತೋ। ತಥಾ **ವಿಲೋಕೇತಾ। ವಿಞ್ಞತ್ತಿನ್ತಿ** ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ। **ಇತೀತಿ** ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನಾತಿ** ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿಚಲನಾಕಾರಸಙ್ಖಾತಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ। **ಅಕ್ಖಿದಲನ್ತಿ** ಅಕ್ಖಿಪಟಲಂ। **ಅಧೋ ಸೀದತೀತಿ** ಓಸೀದನ್ತಂ ವಿಯ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಚ್ಛತಿ। **ಉದ್ಧಂ ಲಙ್ಘೇತೀತಿ** ಲಙ್ಘೇನ್ತಂ ವಿಯ ಉಪರಿ ಗಚ್ಛತಿ। **ಯನ್ತಕೇನಾತಿ** ಅಕ್ಖಿದಲೇಸು ಯೋಜಿತರಜ್ಜುಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಭಮನಕಚಕ್ಕೇನ। **ತತೋತಿ** ತಥಾ ಅಕ್ಖಿದಲಾನಮೋಸೀದನುಲ್ಲಙ್ಘನತೋ। ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಪರಿಜಾನನಂ **ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾ।** ಆಗನ್ತುಕಸ್ಸ ಅಬ್ಭಾಗತಸ್ಸ, ತಾವಕಾಲಿಕಸ್ಸ ಚ ತಙ್ಖಣಮತ್ತಪವತ್ತಕಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕಭಾವೋ,** ತೇಸಂ ವಸೇನ।

ತತ್ಥಾತಿ ತೇಸು ಗಾಥಾಯ ದಸ್ಸಿತೇಸು ಸತ್ತಸು ಚಿತ್ತೇಸು। **ಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನನ್ತಿ** ಪಧಾನಭೂತಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಂ, ಸರೀರಂ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭವಙ್ಗಞ್ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸದಿಸತ್ತಾ ಪಧಾನಮಙ್ಗಂ, ಪಧಾನಞ್ಚ "ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಅವಿಚ್ಛೇದಪ್ಪವತ್ತಿಹೇತುಭಾವೇನ ವಾ ಕಾರಣಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಭವಙ್ಗಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಪವತ್ತಾಕಾರವಿಸೇಸವಸೇನ ಪನ ಅತೀತಾದಿನಾ ತಿಬ್ಬಿಧಂ, ತತ್ಥ ಚ ಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದಸ್ಸೇವ ಆವಟ್ಟನಂ। **ತನ್ನಿರೋಧಾತಿ** ತಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝನತೋ, ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಹೇತುವಚನಂ। "**ಪಠಮಜವನೇಪಿ...ಪೇ॰... ಸತ್ತಮಜವನೇಪೀ**"ತಿ ಇದಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕವೀಥಿಯಂ "ಅಯಂ ಇತ್ಥೀ, ಅಯಂ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನಾನಮಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾನಂ ಪುರೇತರಂ ಪವತ್ತಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಇಟ್ಠೇ ಇತ್ಥಿರೂಪಾದಿಮ್ಹಿ ಲೋಭಸಹಗತಮತ್ತಂ ಜವನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಚ ದೋಸಸಹಗತಮತ್ತಂ, ನ ಪನೇಕನ್ತರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಾದಿ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ ಏಕನ್ತರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಾದಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಸ್ಸ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಾದಿನೋ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನಂ ಮೂಲಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಭವಙ್ಗಾದಿ, ಏವಂ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣವಸೇನ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ, ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕತಾ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕ ಜವನಸ್ಸೇವ ಅಪುಬ್ಬಭಾವವಸೇನ, ಇತ್ತರತಾವಸೇನ ಚ। **ಯುದ್ಧಮಣ್ಡಲೇತಿ** ಸಙ್ಗಾಮಪ್ಪದೇಸೇ। **ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಉಪರಿ ಚ ಪರಿವತ್ತಮಾನವಸೇನ, ಅಪರಾಪರಂ ಭವಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಭವಙ್ಗುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಹಿ ತೇಸಂ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತನಂ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ, ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಚ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನತೋ ವಿಸದಿಸಸ್ಸ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ ತಸ್ಸ ವಸೇನೇವ ರಜ್ಜನಾದಿಪವತ್ತನತೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಆಪಾಥನ್ತಿ ಗೋಚರಭಾವಂ। **ಸಕಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನಾತಿ** ಆವಜ್ಜನಾದಿಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ। **ತನ್ತಿ** ಜವನಂ। ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ರೂಪಸ್ಸ ಆಪಾಥಗಮನೇನ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ಪವತ್ತನತೋ ಪವತ್ತಿಕಾರಣವಸೇನೇವ "**ಗೇಹಭೂತೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ। **ಆಗನ್ತುಕಪುರಿಸೋ ವಿಯಾತಿ** ಅಬ್ಭಾಗತಪುರಿಸೋ ವಿಯ। ದುವಿಧಾ ಹಿ ಆಗನ್ತುಕಾ ಅತಿಥಿಅಬ್ಭಾಗತವಸೇನ। ತತ್ಥ ಕತಪರಿಚಯೋ "**ಅತಿಥೀ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಅಕತಪರಿಚಯೋ "**ಅಬ್ಭಾಗತೋ**"ತಿ, ಅಯಮೇವಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ ಪರಗೇಹೇ**"ತಿಆದಿ । **ತಸ್ಸಾತಿ** ಜವನಸ್ಸ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನಂ ಅಯುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಸಿನೇಸೂತಿ** ನಿಸಿನ್ನೇಸು। **ಆಣಾಕರಣನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ವಸಕರಣಂ।

ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ಫಸ್ಸಾದೀಹಿ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ** ಸಕಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನಟ್ಠಾನೇ **ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಇತೀತಿ** ತಸ್ಮಾ ಆವಜ್ಜನಾದಿವೋಟ್ಠಬ್ಬನಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಭಿಜ್ಜನತೋ। **ಇತ್ತರಾನೀತಿ** ಅಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾನಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ ಅಯಂ ಉಪಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉದಯಬ್ಬಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾವ ತತ್ತಕೋ ಕಾಲೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಾವಕಾಲಿಕಾನಿ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ, ತಂವಸೇನ।

ಏತನ್ತಿ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸಮುದಾಯೇ। **ದಸ್ಸನಂ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನೇವ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಪಞ್ಞಾಯನತೋ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಮಗ್ಗಹಣಂ।

ಸಮವಾಯೇತಿ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೇ। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ, ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಕೋ **ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ** ನ ತ್ವೇವ ಆಲೋಕೇತಿ। **ಕೋ** ಚ ಏಕೋ **ವಿಲೋಕೇತಿ** ನತ್ವೇವ ವಿಲೋಕೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ತಥಾ"ತಿಆದಿ ಆಯತನವಸೇನ, ಧಾತುವಸೇನ ಚ ದಸ್ಸನಂ। ಚಕ್ಖುರೂಪಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ, ತಥಾ ಆವಜ್ಜನಾ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯೋ, ಆಲೋಕೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋತಿ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪಚ್ಚಯತಾ ವುತ್ತಾ। **ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋಪಿ** ದಸ್ಸನಸ್ಸೇವ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭನತೋ, "ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಪಿ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾಪಾಠಂ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೇಸು ಸಮ್ಪಜಾನಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಬ್ಬಾನನ್ತಿ** ಪಬ್ಬಭೂತಾನಂ। ತಂಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೇನೇವ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಪಬ್ಬಮೇತೇಸನ್ತಿ ವಾ **ಪಬ್ಬಾ** ಯಥಾ "ಸದ್ಧೋ"ತಿ, ಪಬ್ಬವನ್ತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಿತ್ತವಸೇನೇವಾತಿ** ಚಿತ್ತರುಚಿಯಾ ಏವ, ಚಿತ್ತಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ವಾ। ಯಂ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸಾತ್ಥೇಪಿ ಅನತ್ಥೇಪಿ ಸಮಿಞ್ಜಿತುಂ, ಪಸಾರಿತುಂ ವಾ, ತಂತಂಚಿತ್ತಾನುಗತೇನೇವ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಮಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೇಸು ಅತ್ಥಾನತ್ಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಖಣೇ ಖಣೇತಿ** ತಥಾ ರಿತಕ್ಖಣಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಚನಂ। **ವೇದನಾತಿ** ಸನ್ಧಮ್ಭನಾದೀಹಿ ರುಜ್ಜನಾ। **"ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಪರಮ್ಪರಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ **"ತಾ ವೇದನಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ। ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಞ್ಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಕಾಲೇತಿ** ಸಮಿಞ್ಜಿತುಂ, ಪಸಾರಿತುಂ ವಾ ಯುತ್ತಕಾಲೇ। **ಥಾತಿನ್ತಿ** ವುದ್ಧಿಂ। ಝಾನಾದಿ ಪನ **ವಿಸೇಸೋ**।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋತಿ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಅಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇ ವತ್ಥುಸನ್ದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತೋ ನಯೋ। ತದಪರಿಗ್ಗಹಣೇ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನೇವ ಪರಿಗ್ಗಹಣೇಪಿ ಆನಿಸಂಸೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ತೇಸಮಿಧ ಉದಾಹರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇತಿ** ದುಟ್ಠಗಾಮಣಿರಞ್ಞಾ ಕತಸ್ಸ ಹೇಮಮಾಲೀನಾಮಕಸ್ಸ ಮಹಾಚೇತಿಯಸ್ಸ ಅಙ್ಗಣೇ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ದೀಪಪ್ಪಸಾದಕೋ ಥೇರೋ, ರಾಜಿನೋ ಅಯ್ಯಕಸ್ಸ ಮೇ।
ಏವಂ ಕಿರಾಹ ನತ್ತಾ ತೇ, ದುಟ್ಠಗಾಮಣಿ ಭೂಪತಿ॥

ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಮಹಾಥೂಪಂ, ಸೋಣ್ಣಮಾಲಿಂ ಮನೋರಮಂ।
ವೀಸಂ ಹತ್ಥಸತಂ ಉಚ್ಚಂ, ಕಾರೇಸ್ಸತಿ ಅನಾಗತೇ"ತಿ॥

ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೋ ಚೇತ್ಥ **ಅಙ್ಗಣಂ** "ಉದಙ್ಗಣೇ ತತ್ಥ ಪಪಂ ಅವಿನ್ದು"ನ್ತಿಆದಿಸು (ಜಾ॰ ೧.೧.೨) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರಭೂತೇ ಸುಸಜ್ಜಿತೇ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ ಗಿಹೀ ಜಾತೋತಿ** ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗಸಮಾಪಜ್ಜನಹೇತುನಾ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತೋ। **ಝಾಯೀತಿ** ಝಾಯನಂ ಡಯ್ಹನಮಾಪಜ್ಜಿ। ಮಹಾಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇಪಿ ಚೀವರಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಚೀವರಕುಟಿದಣ್ಡಕೇ"**ತಿ, ಚೀವರಕುಟಿಯಾ ಚೀವರಛದನತ್ಥಾಯ ಕತದಣ್ಡಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಮಣಿಸಪ್ಪೋ** ನಾಮ ಸೀಹಳದೀಪೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಏಕಾ ಸಪ್ಪಜಾತೀತಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ

ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೇನ, (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೨೪೨) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೪) ಚ ವುತ್ತಂ। "ಕೇಚಿ, ಅಪರೇ, ಅಞ್ಞೇ"ತಿ ವಾ ಅವತ್ವಾ "ವದನ್ತಿ"ಚ್ಚೇವ ವಚನಞ್ಚ ಸಾರತೋ ಗಹೇತಬ್ಬತಾವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅವಚನತೋ, ತಸ್ಮಾ ನ ನೀಲಸಪ್ಪಾದಿ ಇಧ "ಮಣಿಸಪ್ಪೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಹಾಥೇರವತ್ಥುನಾತಿ ಏವಂನಾಮಕಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುನಾ। **ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹೀತಿ** ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೇಸು ಬಹೂಸು ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸು ಏಕೇನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇನ। ತೇನಾಹ **"ತಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ಪುಚ್ಛಿಂಸೂ"**ತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** "ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪) ವಕ್ಖಮಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ಪಕರಣತೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ। ತತ್ಥ ಠಿತಾನಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಸಙ್ಗಹಣವಸೇನ "ತುಮ್ಹೇಹೀ"ತಿ ಪುನ ಪುಥುವಚನಕರಣಂ। ಏವಂ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏವರೂಪೋ** ನಿಗ್ಗಹಿತಲೋಪವಸೇನ ತೇನ , ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮೇತ್ಥಾಪೀತಿ ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಪಕ್ಖಮಪೇಕ್ಖನಂ ಕರೋತಿ। ಅಯಂ ನಯೋ ಉಪರಿಪಿ।

ಸುತ್ತಾಕಡ್ಢನವಸೇನಾತಿ ಯನ್ತೇ ಯೋಜಿತಸುತ್ತಾನಂ ಆವಿಞ್ಛನವಸೇನ। **ದಾರುಯನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ದಾರುನಾ ಕತಯನ್ತರೂಪಸ್ಸ। ತಂ ತಂ ಕಿರಿಯಂ ಯಾತಿ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಹತ್ಥಪಾದಾದೀಹಿ ವಾ ತಂ ತಂ ಆಕಾರಂ ಕುರುಮಾನಂ ಯಾತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಯನ್ತಂ,** ನಟಕಾದಿಪಞ್ಚಾಲಿಕಾರೂಪಂ, ದಾರುನಾ ಕತಂ ಯನ್ತಂ ತಥಾ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ನಂ ಪೋತ್ಥೇನ ವತ್ಥೇನ ಅಲಙ್ಕರಿಯತ್ತಾ **ಪೋತ್ಥಲಿಕಾ,** ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಯಸ್ಸಾ ಸಜೀವಸ್ಸೇವಾತಿ **ಪಞ್ಚಾಲಿಕಾತಿ** ಚ ವೋಹರನ್ತಿ। **ಹತ್ಥಪಾದಲಳನನ್ತಿ** ಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಕಮ್ಪನಂ, ಹತ್ಥಪಾದೇಹಿ ವಾ ಲೀಳಾಕರಣಂ।

ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಾನಂ ಸಮಾನಧಾರಣತಾಯ ಏಕತೋದಸ್ಸನಂ ಗನ್ಥಗರುತಾಪನಯನತ್ಥಂ, ಅನ್ತರವಾಸಕಸ್ಸ **ನಿವಾಸನವಸೇನ,** ಸೇಸಾನಂ **ಪಾರುಪನವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾರಹಮತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಧಾರಣಪತ್ತಧಾರಣೇಸು। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿಧಿನಾ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೋ।

ಉಣ್ಹಪಕತಿಕಸ್ಸಾತಿ ಉಣ್ಹಾಲುಕಸ್ಸ ಪರಿಳಾಹಬಹುಲಕಾಯಸ್ಸ। **ಸೀತಾಲುಕಸ್ಸಾತಿ** ಸೀತಬಹುಲಕಾಯಸ್ಸ। **ಘನನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಿತಂ। **ದುಪಟ್ಟನ್ತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। "ಉತುದ್ಧಟಾನಂ ದುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಗ್ಗುಣಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ, ದಿಗುಣಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ, ದಿಗುಣಂ ಅನ್ತರವಾಸಕಂ, ಪಂಸುಕೂಲೇ ಯಾವದತ್ಥ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೪೮) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಪರೀತನ್ತಿ** ತದುಭಯತೋ ವಿಪರೀತಂ, ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ **ಅಸಪ್ಪಾಯಂ।** ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ಅಗ್ಗಳಾದಿದಾನೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಅಲ್ಲೀಯಾಪನಖಣ್ಡಂ **ಅಗ್ಗಳಂ। ಆದಿಸದ್ದೇನ** ತುನ್ನಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನುಕಡ್ಢನತ್ಥೋ, ಅಸಪ್ಪಾಯಮೇವಾತಿ। ಪಟ್ಟುಣ್ಣದೇಸೇ ಪಾಣಕೇಹಿ ಸಞ್ಜಾತವತ್ಥಂ **ಪಟ್ಟುಣ್ಣಂ।** ವಾಕವಿಸೇಸಮಯಂ ಸೇತವಣ್ಣಂ **ದುಕೂಲಂ। ಆದಿಸದ್ದೇನ** ಕೋಸೇಯ್ಯಕಮ್ಬಲಾದಿಕಂ ಸಾನುಲೋಮಂ ಕಪ್ಪಿಯಚೀವರಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಾದಿಸಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅರಞ್ಞೇ ಏಕಕಸ್ಸ ನಿವಾಸನ್ತರಾಯಕರನ್ತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೇಕದೇಸಮಾಹ। ಚೋರಾದಿಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ತಂ ಅಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅನೇನೇವ ಯಥಾವುತ್ತಮಸಪ್ಪಾಯಂ ಅನೇಕನ್ತಂ ತಥಾರೂಪಪಚ್ಚಯೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಕದಾಚಿ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಭವತೋ। ಇದಂ ಪನ ದ್ವಯಂ ಏಕನ್ತಮೇವ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಕದಾಚಿಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಾಭಾವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಿಚ್ಛಾ ಆಜೀವನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ,** ಅನೇಸನವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನಪಯೋಗೋ। ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಾದೀಹಿ ಪವತ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ ತಥಾ, ಏತೇನ ಏಕವೀಸತಿವಿಧಂ ಅನೇಸನಪಯೋಗಮಾಹ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಮೇತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** –

"ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಪಯೋಜೇತಿ, ಖಣ್ಡಸೀಲೋ ಹೋತಿ , ಏಕವೀಸತಿವಿಧಂ ಅನೇಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ವೇಳುದಾನಂ, ಪತ್ತದಾನಂ, ಪುಪ್ಫ, ಫಲ,

ದನ್ತಕಟ್ಠ, ಮುಖೋದಕ, ಸಿನಾನ, ಚುಣ್ಣ, ಮತ್ತಿಕಾದಾನಂ, ಚಾಟುಕಮ್ಯತಂ, ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಂ, ಪಾರಿಭಟುತಂ, ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕಂ, ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ, ದೂತಕಮ್ಮಂ, ಪಹಿಣಗಮನಂ, ಪಿಣ್ಡಪಟಿಪಿಣ್ಡಂ, ದಾನಾನುಪ್ಪದಾನಂ, ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಂ, ನಕ್ಖತ್ತವಿಜ್ಜಂ, ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜ"ನ್ತಿ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಟೀಕಾಕಾರೇನ ಪನ **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** ಏವಂ ವುತ್ತಂ -

"ಏಕವೀಸತಿ ಅನೇಸನಾ ನಾಮ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ದೂತಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಪಹಿಣಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಗಣ್ಡಂ ಫಾಲೇತಿ, ಅರುಮಕ್ಖನಂ ದೇತಿ, ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನಂ ದೇತಿ, ಅಧೋವಿರೇಚನಂ ದೇತಿ, ನತ್ಥುತೇಲಂ ಪಚತಿ, ವಣತೇಲಂ ಪಚತಿ, ವೇಳುದಾನಂ ದೇತಿ, ಪತ್ತ, ಪುಪ್ಫ, ಫಲ, ಸಿನಾನ, ದನ್ತಕಟ್ಠ, ಮುಖೋದಕ, ಚುಣ್ಣ, ಮತ್ತಿಕಾದಾನಂ ದೇತಿ, ಚಾಟುಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಮುಗ್ಗಸೂಪಿಯಂ, ಪಾರಿಭಟುಂ, ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕಂ ದ್ವಾವೀಸತಿಮಂ ದೂತಕಮ್ಮೇನ ಸದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾ ಏಕವೀಸತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೧೫೦-೫೧)।

ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಞ್ಚೇತ್ಥ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಸುತ್ತನ್ತ**ನಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಟೀಕಾವಚನಂ ಪನ **ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗಾ**ದಿಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ, ಅತೋ ಚೇತ್ಥ ಕೇಸಞ್ಚಿ ವಿಸಮತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ **"ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಾದೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಪರಿಕಥಾಯೋ ವುತ್ತಾ। **"ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ"**ತಿ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಪಯೋಗೋ, ತಸ್ಮಾ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಞ್ಚ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ ಚ, ತಬ್ಬಸೇನ **ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ** ಸೀಲವಿನಾಸನೇನ ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಾಹಾರದ್ವನ್ದೇಪಿ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪಯೋಗೋ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ "ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ"ತಿ। ಅತಿರುಚಿಯೇ ರಾಗಾದಯೋ, ಅತಿಅರುಚಿಯೇ ಚ ದೋಸಾದಯೋತಿ ಆಹ **"ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿವಡ್ಢನ್ತೀ"**ತಿ। ತನ್ತಿ ತದುಭಯಂ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನವಸೇನಾ**ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅವಿಜಹನವಸೇನ।

"ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **"ತತ್ಥ ಚೀವರಮ್ಪಿ ಅಚೇತನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚೀವರಸ್ಸ ವಿಯ **"ಕಾಯೋಪಿ ಅಚೇತನೋ"**ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನೇನ ತಮತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪೇನ್ತೋ **"ತಸ್ಮಾ ನೇವ ಸುನ್ದರಂ ಚೀವರಂ ಲಭಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಇತರೀತರಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ - ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಬ್ಭನ್ತರೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನೇನ ಪನ ತದತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪಿತುಂ ವುತ್ತಂ **"ತತ್ಥ ಚೀವರ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಇದಾನಿ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಭೂತಂ ಇತರೀತರಸನ್ತೋಸಸಙ್ಖಾತಂ ಲದ್ಧಗುಣಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತಸ್ಮಾ ನೇವ ಸುನ್ದರ"**ನ್ತಿಆದೀತಿ।

ತತ್ಥ **ಅಬ್ಭನ್ತರೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಚೀವರಪಾರುಪನೇ। ತೇಸು ವಾ ಪಾರುಪಕತ್ತಪಾರುಪಿತಬ್ಬಚೀವರೇಸು। **ಕಾಯೋಪೀ**ತಿ ಅತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೋ ಕಾಯೋಪಿ। "ತಸ್ಮಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಂ, ಅಚೇತನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಭೂತೋ ಕಾಯೋ। **ಧಾತುಯೋ**ತಿ ಚೀವರಸಙ್ಖಾತೋ ಬಾಹಿರಾ ಧಾತುಯೋ। **ಧಾತುಸಮೂಹ**ನ್ತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಧಾತುಸಮೂಹಂ। ಪೋತ್ಥಕರೂಪಪಟಿಚ್ಛಾದನೇ ಧಾತುಯೋ ಧಾತುಸಮೂಹಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುಸನಂ ಸ್ನೇಹಸೇಚನಂ, ಪೂರಣಂ ವಾ **ಪೋತ್ಥಂ,** ಲೇಪನಖನನಕಿರಿಯಾ, ತೇನ ಕತನ್ತಿ **ಪೋತ್ಥಕಂ,** ತಮೇವ ರೂಪಂ ತಥಾ, ಖನನಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ದಾರುಮತ್ತಿಕಾದಿರೂಪಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಅಚೇತನತ್ತಾ, ಅತ್ತಸುಞ್ಞಭಾವತೋ ವಾ।

ನಾಗಾನಂ ನಿವಾಸೋ ವಮ್ಮಿಕೋ **ನಾಗವಮ್ಮಿಕೋ।** ಚಿತ್ತೀಕರಣಟ್ಠಾನಭೂತೋ ರುಕ್ಖೋ **ಚೇತಿಯರುಕ್ಖೋ।** ಕೇಹಿಚಿ ಸಕ್ಕತಸ್ಸಾಪಿ ಕೇಹಿಚಿ ಅಸಕ್ಕತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಉಪಮಾನಭಾವೇನ ಯೋಗ್ಯತ್ತಾ ತೇಸಮಿಧ ಕಥನಂ। **ತೇಹೀ**ತಿ ಮಾಲಾಗನ್ಧಗೂಥಮುತ್ತಾದೀಹಿ। ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಯ ನಾಗವಮ್ಮಿಕಚೇತಿಯರುಕ್ಖಾದೀಹಿ ವಿಯ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ತನಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ವಾ ನ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

“ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ ವಾ, ನೋ ವಾ”ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪುಬ್ಬಕೇನ “ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಪಸ್ಸನೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಭವತೀತಿ ಆಹ **“ಸಹಸಾವ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ।

ಗರುಪತ್ತೋತಿ ಅತಿಭಾರಭೂತೋ ಪತ್ತೋ। ಚತ್ತಾರೋ ವಾ ಪಞ್ಚ ವಾ ಗಣ್ಠಿಕಾ **ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾ** ಯಥಾ “ದ್ವತ್ತಿಪತ್ತಾ (ಪಾಚಿ॰ ೨೩೨), ಛಪ್ಪಞ್ಚವಾಚಾ”ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೬೧) ಅಞ್ಞಪದಭೂತಸ್ಸ ಹಿ ವಾ-ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥೋ ಇಧ ಪಧಾನೋ ಚತುಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ ವಾ ಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ ವಾ ಪತ್ತೋ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯೋತಿ ವಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಯ್ಹಮಾನತ್ತಾ। ಆಹತಾ ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ** ಯಥಾ “ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ”ತಿ, ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹಿ ವಾ ಆಹತೋ ತಥಾ, ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಗಬ್ಭವಚನಞ್ಚೇತಂ। ಕಾಮಞ್ಚ **ಊನಪಞ್ಚಬನ್ಧನಸಿಕ್ಖಾಪದೇ** (ಪಾರಾ॰ ೬೧೨) ಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋಪಿ ಪತ್ತೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ, ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯತಾಮತ್ತೇನ ಪನ ಪಲಿಬೋಧಕರಣತೋ ಇಧ ಅಸಪ್ಪಾಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ದುದ್ಧೋತಪತ್ತೋ**ತಿ ಅಗಣ್ಠಿಕಾಹತಮ್ಪಿ ಪಕತಿಯಾವ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯಪತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **“ತಂ ಧೋವನ್ತಸ್ಸೇವಾ”**ತಿಆದಿ ತದುಭಯಸ್ಸಾಪಿ ಅಸಪ್ಪಾಯಭಾವೇ ಕಾರಣಂ। **“ಮಣಿವಣ್ಣಪತ್ತೋ ಪನ ಲೋಭನೀಯೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ವಿನಯಪರಿಯಾಯೇನ ಕಪ್ಪಿಯೋ, ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಅನ್ತರಾಯಕರಣತೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಪತ್ತಂ ಭಮಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಚನ್ತಿ ‘ಮಣಿವಣ್ಣಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ, ನ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಾಳಿಮುತ್ತಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ) ಹಿ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸು** ಪಚನಕಿರಿಯಾಮತ್ತಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ “ಮಣಿವಣ್ಣಂ ಪನ ಪತ್ತಂ ಅಞ್ಞೇನ ಕತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೨.೮೫) “ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ಅರಞ್ಞೇ ಏಕಕಸ್ಸ ನಿವಾಸನ್ತರಾಯಕರ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚೀವರೇ ವುತ್ತನಯೇನ “ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಲದ್ಧೋ ಪನ ಏಕನ್ತಅಕಪ್ಪಿಯೋ ಸೀಲವಿನಾಸನೇನ ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತನಯೋಪಿ ಯಥಾರಹಂ ನೇತಬ್ಬೋ। **ಸೇವಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಹೇತ್ವನ್ತೋ ಗಧವಚನಂ ಅಭಿವಡ್ಢನಪರಿಹಾಯನಸ್ಸ।

“ಅಬ್ಭನ್ತರೇ”ತಿಆದಿ ಸಙ್ಖೇಪೋ। **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನೇನ ವಿತ್ಥಾರೋ। **ಸಣ್ಡಾಸೇನಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಾರಾನಂ ಅಯೋಗಹಣವಿಸೇಸೇನ। **ಅಗ್ಗಿವಣ್ಣಪತ್ತಗ್ಗಹಣೇ**ತಿ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಪಿತತ್ತಾ ಅಗ್ಗಿವಣ್ಣಭೂತಪತ್ತಸ್ಸ ಗಹಣೇ। ರಾಗಾದಿಪರಿಳಾಹಜನಕಪತ್ತಸ್ಸ ಈದಿಸಮೇವ ಉಪಮಾನಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

“ಅಪಿಚಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಪತ್ತಧಾರಣೇಸು ಏಕತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಛಿನ್ನಹತ್ಥಪಾದೇ ಅನಾಥಮನುಸ್ಸೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾ** ನಾಮ ಆಸಾಟಿಕಕಾರಿಕಾ। ಗವಾದೀನಞ್ಹಿ ವಣೇಸು ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾಹಿ ಕತಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಹೇತುಭೂತಾ ಅಣ್ಡಕಾ **ಆಸಾಟಿಕಾ** ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನಾಥಸಾಲಾಯ**ನ್ತಿ ಅನಾಥಾನಂ ನಿವಾಸಸಾಲಾಯಂ। **ದಯಾಲುಕಾ**ತಿ ಕರುಣಾಬಹುಲಾ। **ವಣಮತ್ತಚೋಳಕಾನೀ**ತಿ ವಣಪ್ಪಮಾಣೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಾಯ ಛಿನ್ನಚೋಳಖಣ್ಡಕಾನಿ। **ಕೇಸಞ್ಚೀ**ತಿ ಬಹೂಸು ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅನಾಥಮನುಸ್ಸಾನಂ। **ಥೂಲಾನೀ**ತಿ ಥದ್ಧಾನಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಾಪುಣನೇ, ಭಾವಲಕ್ಖಣೇ, ನಿಮಿತ್ತೇ ವಾ ಏತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ವಣಪಟಿಚ್ಛಾದನಮತ್ತೇನೇವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಚೋಳಕೇನ, ಕಪಾಲೇನಾ**ತಿ ಚ ಅತ್ಥಯೋಗೇ ಕಮ್ಮತ್ಥೇ ತತಿಯಾ, ಕರಣತ್ಥೇ ವಾ। ವಣಪಟಿಚ್ಛಾದನಮತ್ತೇನೇವ ಭೇಸಜ್ಜಕರಣಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಪನ ವಿಸೇಸನಂ, ನ ಪನ ಮಣ್ಡನಾನುಭವನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥೋತಿ। ಸಙ್ಘಾರದುಕ್ಖತಾದೀಹಿ ನಿಚ್ಚಾತುರಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗಭೂತಾನಂ ಪತ್ತಚೀವರಾನಂ ಏದಿಸಮೇವ ಉಪಮಾನಮುಪಪನ್ನನ್ತಿ ತಥಾ ವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸುಖುಮತ್ತಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲತ್ತಾ, ಪುರಿಮೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀಹಿ ಉತ್ತಮತ್ತಾ **ಉತ್ತಮಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ**।

ಅಸನಾದಿಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮವಿಸೇಸಯೋಗತೋ ಅಸಿತಾದಿಪದೇಹೇವ ಕಮ್ಮವಿಸೇಸಸಹಿತೋ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಸಿತೇತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನೇ”**ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಅಟ್ಠಪ್ಪಕಾರೋಪಿ ಪಯೋಜನವಿಸೇಸೋ।

ತತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನಾದೀಸು ಅತ್ಥೋ ನಾಮ ಇಮಿನಾ **ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರ**ವಾದವಸೇನ “ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ೮.೯; ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೫; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠವಿಧಮ್ಪಿ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧.೧೩೫೫) ಹಿ “ಹೇಟ್ಠಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ, ಉಪರಿ ಪನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ ವದತಿ। ತತ್ಥ “ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ”ತಿ ಏಕಮಙ್ಗಂ, “ಯಾಪನಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀ”ತಿ ಏಕಂ, “ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಏಕಂ, “ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏಕಂ, “ಅನವಜ್ಜತಾ ಚಾ”ತಿ ಏಕಂ, ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಪನ ಭೋಜನಾನಿಸಂಸಮತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾನಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪನ “ನೇವ ದವಾಯಾ”ತಿ ಏಕಮಙ್ಗಂ, “ನ ಮದಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ನ ಮಣ್ಡನಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ”ತಿ ಏಕಂ, “ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ, ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಏಕಂ, “ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏಕಂ, “ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾ”ತಿ ಪನ ಭೋಜನಾನಿಸಂಸಮತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಇಧಾನಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಪಯೋಜನಾನಮೇವ ಅಭಾವತೋ, ತೇಸಮೇವ ಚ ಇಧ ಅತ್ಥಸದ್ದೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ನನು ಚ **“ನೇವದವಾಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೋ”**ತಿ ಮರಿಯಾದವಚನೇನ ದುತಿಯನಯಸ್ಸೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಭಾವೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ? ನ, “ನೇವ ದವಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಙ್ಗದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪಾಳಿಯಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ, ಯಥಾದೇಸಿತತನ್ತಿಕ್ಕಮಸ್ಸೇವ ಮರಿಯಾದಭಾವೇನ ದಸ್ಸನತೋ। ಪಾಠಕ್ಕಮೇನೇವ ಹಿ “ನೇವ ದವಾಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೇನ, ತೇನ ಪನ “ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ।

ತಿಧಾ ದೇನ್ತೇ ದ್ವಿಧಾ ಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ನಾಮಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಭೋಜನಾದಿಗಹಣತ್ಥಾಯ ಹತ್ಥಓತಾರಣಂ ಭುಞ್ಜನಾದಿಅತ್ಥಾಯ ಆಲೋಪಕರಣನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭುಞ್ಜನಾದಿಪಯೋಗೋ ವಾಯೋಧಾತುವಸೇನೇವ ವಿಭಾವಿತೋ। **ವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏವ-ಸದ್ದೇನ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ನ ಕೋಚೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಕುಞ್ಚಿಕಾ** ನಾಮ ಅವಾಪುರಣಂ, ಯಂ “ತಾಳೋ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಯನ್ತಕೇನಾ**ತಿ ಚಕ್ಕಯನ್ತಕೇನ। ಯತತಿ ಉಗ್ಘಾಟನನಿಗ್ಘಾಟನಉಕ್ಖಿಪನನಿಕ್ಖಿಪನಾದೀಸು ವಾಯಮತಿ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ಯನ್ತಕಂ**। ಸಞ್ಚುಣ್ಣಕರಣಂ **ಮುಸಲಕಿಚ್ಚಂ**। ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ **ಉದುಕ್ಖಲಕಿಚ್ಚಂ**। ಆಲೋಳಿತವಿಲೋಳಿತವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ **ಹತ್ಥಕಿಚ್ಚಂ**। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಹತ್ಥಕಿಚ್ಚಸಾಧನೇ, ಭಾವಲಕ್ಖಣೇ, ನಿಮಿತ್ತೇ ವಾ ಭುಮ್ಮಂ। **ತನುಕಖೇಳೋ**ತಿ ಪಸನ್ನಖೇಳೋ। **ಬಹಲಖೇಳೋ**ತಿ ಆವಿಲಖೇಳೋ। ಜಿವ್ಹಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಹತ್ಥೇನ ಆಲೋಳಿತವಿಲೋಳಿತವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತಕಂ **ಜಿವ್ಹಾಹತ್ಥಪರಿವತ್ತಕಂ**। **ಕಟಚ್ಛು, ದಬ್ಬೀ**ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। “ಪುಮೇ ಕಟಚ್ಛು ದಬ್ಬಿತ್ಥೀ”ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಯೇನ ಭೋಜನಾದೀನಿ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ **ಕಟಚ್ಛು,** ಯಾಯ ಪನ ತೇಸಮುದ್ಧರಣಾದೀನಿ ಕರೋತಿ, ಸಾ **ದಬ್ಬೀ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಲಾಲಸನ್ಥಾರ**ನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪಲಾಲಾದಿಸನ್ಥಾರಂ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ। **ಧಾರೇನ್ತೋ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೋ। ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಜಲಸ್ಸ ತಂಸನ್ಧಾರಕವಾಯುನಾ ವಿಯ ಪರಿಭುತ್ತಾಹಾರಸ್ಸ ವಾಯೋಧಾತುನಾವ ಆಮಾಸಯೇ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ವಾಯೋಧಾತುವಸೇನೇವ ತಿಟ್ಠತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ತಥಾ ಪರಿಭುತ್ತಞ್ಚ ಆಹಾರಂ ವಾಯೋಧಾತು ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ತಿರಿಯಞ್ಚ ಘನಂ ಪರಿವಟುಮಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಪಕ್ಕಾ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಆಮಾಸಯೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕರೋತೀತಿ। **ಉದ್ಧನಂ** ನಾಮ ಯತ್ಥ ಉಕ್ಖಲಿಯಾದೀನಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಚನ್ತಿ, ಯಾ “ಚುಲ್ಲೀ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ರಸ್ಸದಣ್ಡೋ **ದಣ್ಡಕೋ**। ಪತೋದೋ **ಯಟ್ಠಿ**। **ಇತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮತಿದಿಸತಿ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸೇವ ಹಿ ಧಾತುವಸೇನ ವಿಭಾವನಾ। ತತ್ಥ **ಅತಿಹರತೀತಿ** ಯಾವ ಮುಖಾ ಅಭಿಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ತತೋ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ವಿಮಿಸ್ಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೪) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ, ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೋ** ಪನ “ತತೋ ಯಾವ ಕುಚ್ಛಿ, ತಾವ ಹರತೀ”ತಿ (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೫೨೩) ಆಹ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಮೇವ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಕುಚ್ಛಿಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತಂ ಹರಣಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

ಅಪಿಚ **ಅತಿಹರತೀತಿ** ಮುಖದ್ವಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇನ್ತೋ ಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀತಿ** ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪಸ್ಸತೋ ಹರತಿ। **ಧಾರೇತೀತಿ** ಆಮಾಸಯೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕರೋತಿ । **ಪರಿವತ್ತೇತೀತಿ** ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ। **ಸಞ್ಚುಣ್ಣೇತೀತಿ** ಮುಸಲೇನ ವಿಯ ಸಞ್ಚುಣ್ಣನಂ ಕರೋತಿ। **ವಿಸೋಸೇತೀತಿ** ವಿಸೋಸನಂ ನಾತಿಸುಕ್ಖಂ ಕರೋತಿ। **ನೀಹರತೀತಿ** ಕುಚ್ಛಿತೋ ಬಹಿ ನಿದ್ಧಾರೇತಿ। ಪಥವೀಧಾತುಕಿಚ್ಚೇಸುಪಿ ಯಥಾವುತ್ತೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ। ತಾನಿ ಪನ ಆಹಾರಸ್ಸ ಧಾರಣಪರಿವತ್ತನಸಞ್ಚುಣ್ಣನವಿಸೋಸನಾನಿ ಪಥವೀಸಹಿತಾ ಏವ ವಾಯೋಧಾತು ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಕೇವಲಾ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾಪಿ ಕಿಚ್ಚಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಸಿನೇಹೇತೀತಿ** ತೇಮೇತಿ। **ಅಲ್ಲತ್ತಞ್ಚ ಅನುಪಾಲೇತೀತಿ** ಯಥಾ ವಾಯೋಧಾತುಆದೀಹಿ ಅತಿವಿಯ ಸೋಸನಂ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಲ್ಲಭಾವಞ್ಚ ನಾತಿಅಲ್ಲತಾಕರಣವಸೇನ ಅನುಪಾಲೇತಿ। **ಅಞ್ಜಸೋತಿ** ಆಹಾರಸ್ಸ ಪವಿಸನಪರಿವತ್ತನನಿಕ್ಖಮನಾದೀನಂ ಮಗ್ಗೋ। **ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ** ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಪರಿಯೇಸನಜ್ಝೋಹರಣಾದಿವಿಜಾನನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯೇಸನಜ್ಝೋಹರಣಾದಿಕಿಚ್ಚೇ। ತಂತಂವಿಜಾನನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ತಂನಿಪ್ಫಾದಕೋಯೇವ ಪಯೋಗೋ **ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ** ನಾಮ। ಯೇನ ಹಿ ಪಯೋಗೇನ ಪರಿಯೇಸನಾದಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ,। ಸೋ ತಬ್ಬಿಸಯವಿಜಾನನಮ್ಪಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ ನಾಮ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। **ತಮನ್ವಾಯ** ಆಗಮ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಭುಜತೀತಿ** ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ, ಅಜ್ಝೋಹರಣಜಿಣ್ಣಾಜಿಣ್ಣತಾದಿಪಟಿಸಂವೇದನವಸೇನ ಚ ತಾನಿ ಪರಿಯೇಸನಜ್ಝೋಹರಣಜಿಣ್ಣಾಜಿಣ್ಣತಾದೀನಿ ಆವಜ್ಜೇತಿ ವಿಜಾನಾತಿ। ಆವಜ್ಜನಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ವಿಜಾನನಸ್ಸ ವಿಜಾನನಮ್ಪೇತ್ಥ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ **ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ** ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ। **ತಮನ್ವಾಯ** ಆಗಮ್ಮ। "ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಭುಞ್ಜನಕೋ ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಆಭುಜತಿ** ಸಮನ್ನಾಹರತಿ, ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಭೋಗಪುಬ್ಬಕೋ ಹಿ ಸಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ "ಆಭುಜತಿ"ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ।

ಗಮನತೋತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವಸೇನ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಮನತೋ। ಪಚ್ಚಾಗಮನಮ್ಪಿ ಗಮನಸಭಾವತ್ತಾ ಇಮಿನಾವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಪರಿಯೇಸನತೋತಿ** ಗೋಚರಗಾಮೇ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಆಹಿಣ್ಡನತೋ। ಪರಿಯೇಸನಸಭಾವತ್ತಾ ಇಮಿನಾವ ಪಟಿಕ್ಕಮನಸಾಲಾದಿಉಪಸಙ್ಕಮನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಪರಿಭೋಗತೋತಿ** ದನ್ತಮುಸಲೇಹಿ ಸಞ್ಚುಣ್ಣೇತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾಯ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಅನ್ತರಹಿತವಣ್ಣಗನ್ಧಸಙ್ಖಾರವಿಸೇಸಂ ಸುವಾನದೋಣಿಯಂ ಸುವಾನವಮಥು ವಿಯ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಂ ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। **ಆಸಯತೋತಿ** ಏವಂ ಪರಿಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಾಸಯಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಪರಮಜಿಗುಚ್ಛನಹೇತುಭೂತತೋ ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಕಪಿತ್ತಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಾಸಯತೋ। ಆಸಯತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಕಮ್ಮಬಲವವತ್ಥಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಮರಿಯಾದವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಹಿ **ಆಸಯೋ,** ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಕೋ ಪಿತ್ತಾದಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಸಯೋ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ। **ನಿಧಾನತೋತಿ** ಆಮಾಸಯತೋ। ನಿಧೇತಿ ಯಥಾಭುತ್ತೋ ಆಹಾರೋ ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಹಿ ಆಮಾಸಯೋ "**ನಿಧಾನ**"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋತಿ** ಭುತ್ತಾಹಾರಪರಿಪಾಚನೇನ ಗಹಣೀಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜಸಾ ಅಪರಿಪಾಕತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕತೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಮ್ಮಜತೇಜಸಾವ ಪರಿಪಾಕತೋ। **ಫಲತೋತಿ** ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ, ಸಮ್ಮಾಪರಿಪಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ, ಅಸಮ್ಮಾಪರಿಪಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಚ ಭುತ್ತಾಹಾರಸ್ಸ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕೇಸಾದಿಕುಣಪದದ್ದುಆದಿರೋಗಾಭಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಪಯೋಜನತೋತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। "ಇದಮಸ್ಸ ಫಲ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿಸ್ಸನ್ದನತೋತಿ** ಅಕ್ಖಿಕಣ್ಣಾದೀಸು ಅನೇಕದ್ವಾರೇಸು ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಸ್ಸನ್ದನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ –

"ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಭೋಜನಞ್ಚ ಮಹಾರಹಂ।
ಏಕದ್ವಾರೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ, ನವದ್ವಾರೇಹಿ ಸನ್ದತೀ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೩)।

ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋತಿ ಹತ್ಥಓಟ್ಠಾದಿಅಙ್ಗೇಸು ನವಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇ, ಪರಿಭುತ್ತಕಾಲೇ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಕ್ಖನತೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಯೋಜನಾ।

ತಂತಂಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಪಟಿಪಾಟಿವಸೇನ ಚಾಯಂ “ಗಮನತೋ”ತಿಆದಿಕಾ ಅನುಪುಬ್ಬೀ ಠಪಿತಾ। ಸಮ್ಮಕ್ಖನಂ ಪನ ಪರಿಭೋಗಾದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸನ್ದವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಾ ಠಪಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪತ್ತಕಾಲೇತಿ ಯುತ್ತಕಾಲೇ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಾ ತೇಜೇನ ಪರಿಪಚ್ಚನತೋ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಭಾವಂ ಪತ್ತಕಾಲೇ। ವೇಗಸನ್ಧಾರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಳಾಹತ್ತಾ **ಸಕಲಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ**। ತತೋಯೇವ **ಅಕ್ಖೀನಿ** ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಿ, **ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಏಕಗ್ಗಂ ನ ಹೋತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಚ** ಸೂಲಭಗನ್ದರಾದಯೋ **ರೋಗಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಂ ತನ್ತಿ** ಸೇದಮುಚ್ಚನಾದಿಕಂ।

ಅಟ್ಠಾನೇತಿ ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಖೇತ್ತದೇವಾಯತನಾದಿಕೇ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ। ತಾದಿಸೇ ಹಿ ಕರೋನ್ತಂ ಕುದ್ಧಾ ಮನುಸ್ಸಾ, ಅಮನುಸ್ಸಾ ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಮ್ಪಿ ಪಾಪೇನ್ತಿ। **ಆಪತ್ತೀ**ತಿ ಪನ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ದುಕ್ಕಟಪಾಚಿತ್ತಿಯಾ। **ಪತಿರೂಪೇ ಠಾನೇ**ತಿ ವುತ್ತವಿಪರೀತೇ ಠಾನೇ। **ಸಬ್ಬಂ ತನ್ತಿ** ಆಪತ್ತಿಆದಿಕಂ।

ನಿಕ್ಖಮಾಪೇತಾ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಮತಾಯ ನಿಕ್ಖಮನನ್ತಿ ಬಾಲಮಞ್ಞನಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ **“ಅಕಾಮತಾಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ತನೋ ಅನಿಚ್ಛಾಯ ಅಪಯೋಗೇನ ವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸನ್ನಿಚಿತಾ**ತಿ ಸಮುಚ್ಚಯೇನ ಠಿತಾ। **ವಾಯುವೇಗಸಮುಪ್ಪೀಳಿತಾ**ತಿ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವೇಗೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಅವಪೀಳಿತಾ, ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಚೇತಂ ಹೇತುವಚನಂ। **“ಸನ್ನಿಚಿತಾ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾ”**ತಿ ವತ್ವಾ **“ಸೋ ಪನಾಯಂ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವೋ”**ತಿ ಪುನ ವಚನಂ ಸಮಾಹಾರದ್ವನ್ದೇಪಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಏಕತ್ತಮೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ನಿಯತಲಕ್ಖಣನ್ತಿ। ಅತ್ತನಾ ನಿರಪೇಕ್ಖಂ ನಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ ನೇವ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ಸನ್ತಕಂ ವಾ ಹೋತಿ, ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ದೀಯನವಸೇನ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ, ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ ಚ ನ ಪರಸ್ಸಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸರೀರನಿಸ್ಸನ್ದೋವಾ**ತಿ ಸರೀರತೋ ವಿಸ್ಸನ್ದನಮೇವ ನಿಕ್ಖಮನಮತ್ತಂ। ಸರೀರೇ ಸತಿ ಸೋ ಹೋತಿ, ನಾಸತೀತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಮತ್ತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತದಯುತ್ತಮೇವ ನಿದಸ್ಸನೇನ ವಿಸಮಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ **“ಪಟಿಜಗ್ಗನಮತ್ತಮೇವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪಟಿಸೋಧನಮತ್ತಂ ಏವಾತಿ ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। ವೇಳುನಾಳಿಆದಿಉದಕಭಾಜನಂ **ಉದಕತುಮ್ಬೋ। ತನ್ತಿ** ಛಡ್ಡಿತಉದಕಂ।

“ಗತೇತಿ ಗಮನೇ”ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಗಹಣೇನ ಗಮನೇಪಿ ಪುರತೋ, ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ಅತಿಹರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಧ ಗಮನಮೇವ ಗಹಿತ”ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೫೨೫) **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ, ತಂ ಕೇಚಿವಾದೋ ನಾಮ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಕತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಗಮನೇ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಪುರತೋ, ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಕಾಯಾತಿಹರಣಸ್ಸ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಪದವೀತಿಹಾರನಿಯಮಿತಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಏವ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾದೀಹಿ (ಅಭಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೨೩) ಚ ವಿರೋಧನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಗಮನಸ್ಸ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮವರೋಧತ್ತಂ, ಭೇದತ್ತಞ್ಚ –

> “ಏತ್ಥ ಚ ಏಕೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಆಗತೋ। ಸೋ ಹೇಟ್ಠಾ ‘ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ’ತಿ ಏತ್ಥ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗಾಮಂ ಗಚ್ಛತೋ ಚ ಆಗಚ್ಛತೋ ಚ ಅದ್ಧಾನಗಮನವಸೇನ ಕಥಿತೋ। ‘ಗತೇ ಠಿತೇ ನಿಸಿನ್ನೇ’ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ಚುಣ್ಣಿಕಪಾದುದ್ಧಾರಇರಿಯಾಪಥವಸೇನ ಕಥಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಗತೇ”ತಿಆದೀಸು ಅವತ್ಥಾಭೇದೇನ ಕಿರಿಯಾಭೇದೋಯೇವ, ನ ಪನ ಅತ್ಥಭೇದೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ । ತತ್ಥ **ಸುತ್ತೇ**ತಿ ದೀಘನಿಕಾಯೇ, ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಚ ಸಙ್ಗೀತೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೫) **ಅದ್ಧಾನಇರಿಯಾಪಥಾ**ತಿ ಚಿರಪವತ್ತಕಾ ದೀಘಕಾಲಿಕಾ ಇರಿಯಾಪಥಾ ಅದ್ಧಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಚಿರಕಾಲವಚನತೋ “ಅದ್ಧನಿಯಂ ಅಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ೩.೧೭೭; ಪಾರಾ॰ ೧೮) ವಿಯ, ಅದ್ಧಾನಗಮನಪವತ್ತಕಾ ವಾ ದೀಘಮಗ್ಗಿಕಾ ಇರಿಯಾಪಥಾ। ಅದ್ಧಾನಸದ್ದೋ ಹಿ ದೀಘಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ “ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಮಯೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೨೧೨, ೨೧೭) ವಿಯ। **ಮಜ್ಝಿಮಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ

ನಾತಿಚಿರಕಾಲಿಕಾ, ನಾತಿದೀಘಮಗ್ಗಿಕಾ ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಾ। **ಚುಣ್ಣಿಯಇರಿಯಾಪಥಾತಿ** ವಿಹಾರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಭಾವೇನ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಿಯಭೂತಾ ಇರಿಯಾಪಥಾ। ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಹಿ "ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣ"ನ್ತಿ ಲೋಕೇ ವದನ್ತಿ। **"ಖುದ್ದಕಚುಣ್ಣಿಕಇರಿಯಾಪಥಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಖುದ್ದಕಾ ಹುತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಚುಣ್ಣಿಕಾ ಇರಿಯಾಪಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಏವಂ ಅವತ್ಥಾಭೇದೇನ ಇರಿಯಾಪಥಭೇದಮತ್ತಸ್ಸ ಕಥನತೋ। **ತೇಸುಪೀ**ತಿ "ಗತೇ ಠಿತೇ"ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ"ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ।

ಅಪರಭಾಗೇತಿ ಗಮನಇರಿಯಾಪಥತೋ ಅಪರಭಾಗೇ। **ಠಿತೋ**ತಿ ಠಿತಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಏತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಚಙ್ಕಮನೇಯೇವ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ।

ಗಮನಠಾನನಿಸಜ್ಜಾನಂ ವಿಯ ನಿಸೀದನಸಯನಸ್ಸ ಕಮವಚನಮಯುತ್ತಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಥಾ ಕಮಾಭಾವತೋತಿ **"ಉಟ್ಠಾಯ"** ಮಿಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ।

ಜಾಗರಿತಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಚೇತ್ಥ ಭವಙ್ಗೋತರಣವಸೇನ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಮೇವ ಸಯನಂ, ನ ಪನ ಪಿಟ್ಠಿಪಸಾರಣಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕಿರಿಯಾಮಯಪವತ್ತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ದಿವಾಸೇಯ್ಯಸಿಕ್ಖಾಪದೇ (ಪಾರಾ॰ ೭೭) ವಿಯ ಪಿಟ್ಠಿಪಸಾರಣಸ್ಸಾಪಿ ಸಯನಇರಿಯಾಪಥಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಏತ್ಥಾವರೋಧನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕರಣಂ **ಕಿರಿಯಾ,** ಕಾಯಾದಿಕಿಚ್ಚಂ, ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಕಿರಿಯಾಮಯಾನಿ** ತದ್ಧಿತಸದ್ದಾನಮನೇಕತ್ಥವುತ್ತಿತೋ। ಅಥ ವಾ ಆವಜ್ಜನದ್ವಯಕಿಚ್ಚಂ **ಕಿರಿಯಾ,** ತಾಯ ಪಕತಾನಿ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ ವಾ **ಕಿರಿಯಾಮಯಾನಿ**। ಆವಜ್ಜನವಸೇನ ಹಿ ಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದೇ ಸತಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ। ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವತ್ತನ್ತಿ ಪರಿವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಪವತ್ತಾನಿ**। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ಚಿತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾದೀಹಿ, (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೩) ತಟ್ಟೀಕಾಹಿ ಚ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ನ ಪೋರಾಣಪಾಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿರಿಯಾಮಯಾನಿ ಏವ ಪವತ್ತಾನಿ ತಥಾ, ಜವನಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಛದ್ವಾರಿಕವೀಥಿಚಿತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟೀಕಾಯಂ** (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೫೨೫) "ಕಾಯಾದಿಕಿರಿಯಾಮಯತ್ತಾ , ಆವಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಚ ಜವನಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಛದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾಮಯಪವತ್ತಂ ನಾಮಾ"ತಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಕಾಲೇ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ **ಸುತ್ತಂ ನಾಮಾ**ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ನೇಯ್ಯತ್ಥವಚನಞ್ಹಿ ಇದಂ, ಇತರಥಾ ಛದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತಾನಂ ಪುರೇಚರಾನುಚರವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ದ್ವಾರವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಪವತ್ತಂ ಸುತ್ತಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಕಾಲತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ದ್ವಾರವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಂ ಜಾಗರಿತೇ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಯೋಗಕಾರಣಭೂತೇ ಓಟ್ಠಾದಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಠಾನೇ ಸದ್ದೋ ಜಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಓಟ್ಠೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸದ್ದೋ ಯಥಾಠಾನಂ ಜಾಯತಿ, ಓಟ್ಠಾಲನಾದಿನಾ ಪನ ಪಯೋಗೇನೇವ ಜಾಯತಿ, ನ ವಿನಾ ತೇನ ಪಯೋಗೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕೇಚಿ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಓಟ್ಠೇ ಚಾತಿಆದಿ ಸದ್ದುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನನಿದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ತಥಾ ಅವಚನತೋ। ನ ಹಿ "ಓಟ್ಠೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಸಮುಚ್ಚಯೇನ ಕಮ್ಮವಚನೇನ ಠಾನವಚನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। **ತದನುರೂಪ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ। ಭಾಸನಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖಿಕ್ಖನವಿರೋಧತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವಪಕ್ಖೇ "ಅಪರಭಾಗೇ ಭಾಸಿತೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಚ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ "ತುಣ್ಹೀಭೂತೋವ ಪಟಿಸಙ್ಖಿಕ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ।

ಭಾಸನತುಣ್ಹೀಭಾವಾನಂ ಸಭಾವತೋ ಭೇದೇ ಸತಿ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ನಾಸತೀತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **"ಉಪಾದಾರೂಪಪವತ್ತಿಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಉಪಾದಾರೂಪಸ್ಸ ಸದ್ದಾಯತನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ತಥಾ, ಸದ್ದಾಯತನಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ ಭಾಸನಂ, ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ ತುಣ್ಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವಾದೇ ಅನನ್ತರೇ ಅನನ್ತರೇ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪವತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿರೋಧದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾ ಗಹಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೯) ಆಗತಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಿಪಸ್ಸನಾವಾರವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ನ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಿಭಾಗವಸೇನ, ಅತೋ ತತ್ಥೇವ ತಮಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಇಧಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತಯಿದ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಸಮ್ಮೋಹಸಙ್ಖಾತಂ ಧುರಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಯಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಮ್ಮೋಹಧುರಂ,** ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇಯೇವ ತಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಗಬ್ಭಮಿದಂ ವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಲಬ್ಭತಿ ಯಾವದೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನಪಧಾನತ್ತಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ನನು "ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಸ್ಸಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನೇವ ವಿತ್ಥಾರೋ ಕತೋತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ "**ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ, ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿದಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರೋ ಕತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "**ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸೇವಾ**"ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಧಾನತಾ ಗಹಿತಾ, ಏವಂ ಸತಿಯಾಪೀತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಪನೇತಂ ಸತಿಯಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಹ ಭಾವಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಸತಿರಹಿತಾ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥೀತಿ।

ನನು ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನೇವಾಯಂ ವಿತ್ಥಾರೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಚೋದನಮ್ಪಿ ಸೋಧೇತಿ "**ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಏತಸ್ಸ ಹಿ ಪದಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"ತಿ ಏವಂ ಏಕತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತ್ತಾ ಉದ್ದೇಸೇ ವಿಯ ನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ತದುಭಯಂ ಸಮಧುರಭಾವೇನೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ ಹಿ ಸತಿಯಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮಧುರತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ ಏಕತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಭಾವದಸ್ಸನೇನ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಇದಾನಿ **ವಿಭಙ್ಗನಯೇನಾಪಿ** ತದತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ "**ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾಪಿ ಹಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಯ ಸತಿಯಾಪೇತ್ಥ ಪಧಾನತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ಥ **ಏತಾನಿ ಪದಾನೀತಿ** "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಉದ್ದೇಸಪದಾನಿ। **ವಿಭತ್ತಾನೇವಾತಿ** ಸತಿಯಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗಮಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನೇಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಿಭತ್ತಾನಿಯೇವ।

ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ, ಪನ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಾ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೩) ಚ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಏಕೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಏಕೋ ನಿಸೀದನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ನಿಸೀದತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ನಿಸೀದತಿ। ಏಕೋ ಸಯನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಸಯತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ। ಏತ್ತಕೇನ ಪನ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಚಙ್ಕಮನೇನ ದೀಪೇನ್ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಚಙ್ಕಮಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಠಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ "ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾಪಿ ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನವೇಮಜ್ಝೇ ಪವತ್ತಾ ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಠಾನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಠಾನೇ ಪವತ್ತಾ ನಿಸಜ್ಜಂ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪವತ್ತಾ ಸಯನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಾರೇತಿ, ಉಟ್ಠಹನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಉಟ್ಠಹತಿ। ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು **ಗತಾದೀಸು ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಭೂತಂ ನ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಾವ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಾವ ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಯಮಾನೋ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಯತಿ "ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೋ, ಮಞ್ಚೋ ಅಚೇತನೋ, ಕಾಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ 'ಅಹಂ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ'ತಿ, ಮಞ್ಚೋಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ 'ಮಯಿ ಕಾಯೋ ಸಯಿತೋ'ತಿ।

ಅಚೇತನೋ ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೇ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ"ತಿ। ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಾರೇತಿ, ಪಬುಜ್ಝನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಪಬುಜ್ಝತಿ, ಅಯಂ **ಸುತ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ।

"ಕಾಯಾದಿಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫತ್ತನೇನ ತಮ್ಮಯತ್ತಾ, ಆವಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಚ ಜವನಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಛದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾಮಯಪವತ್ತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಜಾಗರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು **ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ಅಪಿಚ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಛ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಜಗ್ಗನ್ತೋಪಿ **ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ।

ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ, ಬಾತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ ಪಹಾಯ ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಂ ಸಪ್ಪಾಯಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ **ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ।

ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋಪಿ **ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ದುತಿಯಞ್ಹಿ ಝಾನಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರವಿರಹತೋ ವಿಸೇಸತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ನಾಮಾತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ನಯೋ ಪುರಿಮನಯತೋ ವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ ಇಧಾಪಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೩) "ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಪರೋಪಿ ನಯೋ"ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ। "ಏವಂ ಖೋ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿಆದಿ ಯಥಾನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ನಿದ್ದೇಸಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸಾ**ತಿ ಹಿ ನಿದ್ದೇಸಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। ತತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಏವನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಪಟಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸನ್ತೋಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೫. ಅತ್ಥದಸ್ಸನೇನ ಪದಸ್ಸಪಿ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ ಪದಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸನ್ತುಸ್ಸತಿ ನ ಲುದ್ಧೋ ಭವತೀತಿ ಹಿ ಪದನಿಬ್ಬಚನಂ। ಅಪಿಚ ಪದನಿಬ್ಬಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೇ ವುತ್ತೇ ಯಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ಥಿಭಾವತೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ನಾಮ, ಸೋ ಅಪಾಕಟೋತಿ ತಂ ಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ **"ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತಮಾಹ, ಚೀವರಾದಿಕೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚಯೇ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತರ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಅನಿಯಮವಚನೋ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚಯೇ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಇತರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಹೀನಂ ಪಣೀತತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ, ತಥಾ ಪಣೀತಮ್ಪಿ ಹೀನತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಾ ಹಿ ಇತರತಾ, ತಸ್ಮಾ ಹೀನೇನ ವಾ ಪಣೀತೇನ ವಾ ಚೀವರಾದಿಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚಯೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸನ್ತುಸ್ಸತಿ ತೇನ, ಸನ್ತುಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ವಾ **ಸನ್ತೋಸೋ,** ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಅಲೋಭೋ, ಅಲೋಭಪಧಾನಾ ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ। ಲಭನಂ **ಲಾಭೋ,** ಅತ್ತನೋ ಲಾಭಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ। ಬಲನ್ತಿ** ಕಾಯಬಲಂ, ಅತ್ತನೋ ಬಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ। ಸಾರುಪ್ಪನ್ತಿ** ಸಪ್ಪಾಯಂ ಪತಿರೂಪಂ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕತಾ, ಅತ್ತನೋ ಸಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ।**

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಲಬ್ಭತೇತಿ **ಲಾಭೋ,** ಯೋ ಯೋ ಲಾಭೋ **ಯಥಾಲಾಭಂ,** ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯೋ, ಯಥಾಲಾಭೇನ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ।** ಬಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಯಥಾಬಲಂ,** ಅತ್ತನೋ ಬಲಾನುಚ್ಛವಿಕಪಚ್ಚಯೋ, ಯಥಾ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಸಾಧನಂ ಅನುರೂಪಕಿರಿಯಂ ವದತಿ, ಯಥಾ ತಂ "ಅಧಿಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಧಿ-ಸದ್ದೋ ಸಸಾಧನಂ ಅಧಿಕರಣಕಿರಿಯನ್ತಿ। ಯಥಾಬಲೇನ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ।** ಸಾರುಪ್ಪತಿ ಪತಿರೂಪಂ ಭವತಿ, ಸೋಭನಂ ವಾ

ಆರೋಪೇತೀತಿ **ಸಾರುಪ್ಪಂ,** ಯಂ ಯಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಂ,** ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಪ್ಪಾಯಪಚ್ಚಯೋ, ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪೇನ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ।** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಭೇದಮನುಗತಾ ವಣ್ಣನಾ **ಪಭೇದವಣ್ಣನಾ।**

ಇಧಾತಿ ಸಾಸನೇ। **ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತೀತಿ** ಅಪ್ಪತ್ತಪತ್ಥನಭಾವಮಾಹ, **ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಪತ್ತಪತ್ಥನಾಭಾವಂ। ಪಠಮೇನ ಅಪ್ಪತ್ತಪತ್ಥನಾಭಾವೇಯೇವ ವುತ್ತೇ ಯಥಾಲದ್ಧತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಪತ್ಥನಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯಪಿ ಸಿಯಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಪಸಙ್ಗಭಾವತೋ ತತೋಪಿ ನಿವತ್ತಮೇವ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಸರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ದುತಿಯೇನ ಪತ್ತಪತ್ಥನಾಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಮುಪರಿಪಿ। **ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೋತಿ** ಆಬಾಧಾದಿವಿರಹೇಪಿ ಸಭಾವದುಬ್ಬಲೋ। ಸಮಾನೋ ಸೀಲಾದಿಭಾಗೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸಭಾಗೋ,** ಸಹ ವಾ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣಭಾಗೇಹಿ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಭಾಗೋ,** ಲಜ್ಜೀಪೇಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು, ತೇನ। **ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ** ಪಕತಿದುಬ್ಬಲಾದೀನಂ ಗರುಚೀವರಂ ನ ಫಾಸುಭಾವಾವಹಂ, ಸರೀರಖೇದಾವಹಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ। ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಹಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕಚೀವರಪರಿಭೋಗೋ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ತದಭಾವತೋ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಯೋಜನವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕಚೀವರಪರಿಭೋಗೋಪಿ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ **"ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಪಯೋಜನವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕಚೀವರಪರಿಭೋಗೋಪಿ ನ ತಾವ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀ, ಪಗೇವ ತಥಾ ಅಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೇತಿ ಸಮ್ಭಾವಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ಚೀವರನಿದ್ದೇಸೇಪಿ **"ಪತ್ತಚೀವರಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರ"**ನ್ತಿ ವಚನಂ ಯಥಾರುತಂ ಗಹಿತಾವಸೇಸಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಚೀವರಸನ್ತೋಸೇ ಸಮವರೋಧಿತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ। "ಥೇರಕೋ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಮಲ್ಲಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಥೇರವೋಹಾರಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೇಪಿ ಪವತ್ತಿತೋ ದಸವಸ್ಸತೋ ಪಭುತಿ ಚಿರವಸ್ಸಪಬ್ಬಜಿತೇಸ್ವೇವ ಇಧ ಪವತ್ತಿಞಾಪನತ್ಥಂ **"ಥೇರಾನಂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, **ಥೇರಾನನ್ತಿ** ವಾ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಂ ವದತಿ। **ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನನ್ತಿ** ಪನ ತದವಸೇಸೇ ವುಡ್ಢಭಿಕ್ಖೂ। **ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದಿತೋತಿ** ಕಚವರರಾಸಿಆದಿತೋ। **ಅನನ್ತಕಾನೀತಿ** ನನ್ತಕಾನಿ ಪಿಲೋತಿಕಾನಿ। "ಅ-ಕಾರೋ ಚೇತ್ಥ ನಿಪಾತಮತ್ತ"ನ್ತಿ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧೪೫) **ವಿಮಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಚಾಹು "ನನ್ತಕಂ ಕಪ್ಪಟೋ ಜಿಣ್ಣವಸನಂ ತು ಪಟಚ್ಚರ"ನ್ತಿ ನತ್ಥಿ ದಸಾಸಙ್ಖ್ಯಾತೋ ಅನ್ತೋ ಕೋಟಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಹಿ **ನನ್ತಕಾನಿ,** ನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತು ಅನಾದೇಸೇ **ಅನನ್ತಕಾನೀತಿಪಿ** ಯುಜ್ಜತಿ। ಸಙ್ಕೇತಕೋವಿದಾನಂ ಪನ ಆಚರಿಯಾನಂ ತಥಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **"ಸನನ್ತಕಾನೀ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ನನ್ತಕೇನ ಸಹ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ಚೀವರಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಘಾಟಿನ್ತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ಚೀವರಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಚೀವರಂ। ತೀಣಿಪಿ ಹಿ ಚೀವರಾನಿ ಸಙ್ಘಟಿತತ್ತಾ "ಸಙ್ಘಾಟೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಮಹಗ್ಘಂ ಚೀವರಂ, ಬಹೂನಿ ವಾ ಚೀವರಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ ತಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಗಹಣಮ್ಪಿ ಮಹಿಚ್ಛತಾದಿನಯೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಯೇ ಏವ ಠಿತತ್ತಾ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ...ಪೇ॰... ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಯೇನ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಗಹಣಮ್ಪಿ ನ ತಾವ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀ, ಪಗೇವ ಅನಞ್ಞಗಹಣೇನ ಯಥಾಲದ್ಧಸ್ಸೇವ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಂ ಪರಿಭೋಗೇತಿ ಸಮ್ಭಾವಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ **ಅಪಿ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ, ಏವಂ ಸೇಸಪಚ್ಚಯೇಸುಪಿ ಯಥಾಬಲಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸೇಸು ಅಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಕತಿವಿರುದ್ಧನ್ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ। ಸಮಣಧಮ್ಮಕರಣಸೀಸೇನ ಸಪ್ಪಾಯಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನಂ, ಪರಿಭುಞ್ಜನಞ್ಚ ವಿಸೇಸತೋ ಯುತ್ತತರನ್ತಿ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ "ಯಾಪೇನ್ತೋಪೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಿಸ್ಸಕಾಹಾರನ್ತಿ** ತಣ್ಡುಲಮುಗ್ಗಾದೀಹಿ ನಾನಾವಿಧಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣೇಹಿ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಂ ಆಹಾರಂ।

ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸೇನಾಸನೇ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಪಠಮೇ ಹಿ ನಯೇ ಯಥಾಲದ್ಧಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ, ದುತಿಯೇ ಪನ ಯಥಾಪತ್ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ ವುತ್ತೋತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ತರಜೋತಕೋ। **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **"ಉತ್ತಮಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ ಪಮಾದಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಬ್ಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿದ್ದಾಭಿಭೂತಸ್ಸಾತಿ**

ಥಿನಮಿದ್ಧೋಕ್ಕಮನೇನ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಗೇಲಞ್ಞಭಾವತೋ ಭವಙ್ಗಸನ್ತತಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ನಿದ್ದಾಯ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ, ನಿದ್ದಾಯನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿಬುಜ್ಝತೋತಿ** ತಥಾರೂಪೇನ ಆರಮ್ಮಣನ್ತರೇನ ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಬುಜ್ಝನಹೇತು ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾ ಪಾತುಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ಪಟಿಬುಜ್ಝನತೋ"**ತಿಪಿ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಅಯಮ್ಪೀತಿ** ಪಠಮನಯಂ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತಂ।

ತೇಸಂ ಆಭತೇನಾತಿ ತೇಹಿ ಥೇರಾದೀಹಿ ಆಭತೇನ, ತೇಸಂ ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸನ್ತಕೇನಾತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮುತ್ತಹರೀತಕನ್ತಿ** ಗೋಮುತ್ತಪರಿಭಾವಿತಂ, ಪೂತಿಭಾವೇನ ವಾ ಮೋಚಿತಂ ಛಡ್ಡಿತಂ ಹರೀತಕಂ, ಇದಾನಿ ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು "ಗೋಮುತ್ತಹರೀತಕ"ನ್ತಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ನ ಪೋರಾಣಪಾಠೋ ತಬ್ಬಣ್ಣನಾಯ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೫) ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ। **ಚತುಮಧುರನ್ತಿ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೇ ಮಹಾಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೪ ಆದಯೋ) ವುತ್ತಂ ದಧಿಮಧುಸಪ್ಪಿಫಾಣಿತಸಙ್ಖಾತಂ ಚತುಮಧುರಂ, ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಚ ಭಾಜನೇ ಚತುಮಧುರಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇಸು ಯದಿಚ್ಛಸಿ, ತಂ ಗಣ್ಹಾಹಿ ಭನ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಸಚಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತದುಭಯಸ್ಸ ರೋಗವೂಪಸಮನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ** "ಪೂತಿಮುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೭೩, ೧೨೮) ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಸತ್ಥಂ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ನಿಯೋಜನತೋ ಪರಮೇನ ಉಕ್ಕಂಸಗತೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸತೀತಿ **ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋ।**

ಕಾಮಞ್ಚ ಸನ್ತೋಸಪ್ಪಭೇದಾ ಯಥಾವುತ್ತತೋಪಿ ಅಧಿಕತರಾ ಚೀವರೇ ವೀಸತಿ ಸನ್ತೋಸಾ, ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಪನ್ನರಸ, ಸೇನಾಸನೇ ಚ ಪನ್ನರಸ, ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ ವೀಸತೀತಿ, ಇಧ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ದ್ವಾದಸವಿಧೋಯೇವ ಸನ್ತೋಸೋ ವುತ್ತೋ। ತದಧಿಕತರಪ್ಪಭೇದೋ ಪನ ಚತುರಙ್ಗುತ್ತರೇ **ಮಹಾಅರಿಯವಂಸಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೨೮) ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಿನಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಏವಂ "ಇಧ ಮಹಾರಾಜ ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನನಿದ್ದಿಟ್ಠೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠಪದೇನೇವ ಸನ್ತೋಸಪ್ಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಚೀವರೇನ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನಾ"ತಿಆದಿ ದೇಸನಾನುರೂಪಂ ತೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಭೇದಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಾಮಞ್ಚಸ್ಸ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತೇಹೇವ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಾಯಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯೇಹಿ ಸನ್ತುಟ್ಠತಾ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ಸೇಸಪರಿಕ್ಖಾರಚತುಕ್ಕೇನ ಚ ವಿನಾ ವಿಚರಣಮಯುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಕಾಯಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅಯಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ದನ್ತಕಟ್ಠಚ್ಛೇದನವಾಸೀತಿ** ಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ತದಞ್ಞಕಿಚ್ಚಸ್ಸಾಪಿ ತಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬತ್ತಾ, ತೇನ ವಕ್ಖತಿ "ಮಞ್ಚಪೀಠಾನಂ ಅಙ್ಗಪಾದಚೀವರಕುಟಿದಣ್ಡಕಸಜ್ಜನಕಾಲೇ ಚಾ"ತಿಆದಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು "ನ ಹೇತಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಪಾಳಿಯಮಾಗತ"ನ್ತಿ।

ಬನ್ಧನನ್ತಿ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ। **ಪರಿಸ್ಸಾವನೇನ** ಪರಿಸ್ಸಾವನಞ್ಚ, ತೇನ ಸಹಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಯುತ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಯೋಗೋ ಯಸ್ಸ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಯೋಗೋ ಯುತ್ತೋತಿ **ಯುತ್ತಯೋಗೋ,** ತಸ್ಸ।

ಕಾಯಂ ಪರಿಹರನ್ತಿ ಪೋಸೇನ್ತಿ, ಕಾಯಸ್ಸ ವಾ ಪರಿಹಾರೋ ಪೋಸನಮತ್ತಂ ಪಯೋಜನಮೇತೇಹೀತಿ **ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಯಾ** ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಪೋಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ವಡ್ಢನಂ, ಭರಣಂ ವಾ, ತಥಾ **ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯಾಪಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಬಹಿದ್ಧಾವ ಕಾಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕಭಾವೇನ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಯತಾ, ಅಜ್ಝೋಹರಣವಸೇನ ಸರೀರಟ್ಠಿತಿಯಾ ಉಪಕಾರಕಭಾವೇನ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯತಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನಾಹ **"ತಿಚೀವರಂ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಪರಿಹರತೀ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ **ಪೋಸೇತೀತಿ** ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಇತೀತಿ** ನಿದಸ್ಸನೇ ನಿಪಾತೋ, ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಯಂ ಹೋತೀತಿ ಕಾರಣಜೋತನೇ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಪೋಸನತೋ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಯಂ ಹೋತೀತಿ। ಏವಮುಪರಿಪಿ। **ಚೀವರಕಣ್ಣೇನಾತಿ** ಚೀವರಪರಿಯನ್ತೇನ।

ಕುಟಿಪರಿಭಣ್ಡಕರಣಕಾಲೇತಿ ಕುಟಿಯಾ ಸಮನ್ತತೋ ವಿಲಿಮ್ಪನೇನ ಸಮ್ಮಟ್ಠಕರಣಕಾಲೇ।

ಅಙ್ಗಂ ನಾಮ ಮಞ್ಚಪೀಠಾನಂ ಪಾದೂಪರಿ ಠಪಿತೋ ಪಧಾನಸಮ್ಭಾರವಿಸೇಸೋ। ಯತ್ಥ ಪದರಸಞ್ಚಿನನಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಿ, ಯೋ "ಅಟನೀ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಮಧುದ್ದುಮಪುಪ್ಫಂ **ಮಧುಕಂ** ನಾಮ, ಮಕ್ಖಿಕಾಮಧೂಹಿ ಕತಪೂವಂ ವಾ। **ಪರಿಕ್ಖಾರಮತ್ತಾ** ಪರಿಕ್ಖಾರಪಮಾಣಂ। **ಸೇಯ್ಯಂ ಪವಿಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಕುಞ್ಚಿಕಾನಂ ತಾದಿಸೇ ಕಾಲೇ ಪರಿಭುತ್ತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ರಟ್ಠಕಂ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣ"**ನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಸೇನಾಸನೇ ಠಿತ್ತನಕಞ್ಚಿ "ತತ್ರಟ್ಠಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಕಪ್ಪನವಚನತೋ ಪನ ತೇಸಮಞ್ಞತರಸ್ಸ ನವಮತಾ, ಯಥಾವುತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚೇತ್ಥ ನವಮಭಾವೋ, ನ ತು ತೇಸಂ ತಥಾಪತಿನಿಯತಭಾವೇನ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ತಥಾಯೇವ ತೇಸಮಧಾರಣತೋ। ಏಸ ನಯೋ ದಸಮಾದೀಸುಪಿ। ತೇಲಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ಹರಿತಾ ವೇಳುನಾಳಿಆದಿಕಾ **ತೇಲನಾಳಿ।** ನನು ಸನ್ತುಟ್ಠಪುಗ್ಗಲದಸ್ಸನೇ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಿಕೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಯಥಾರಹಂ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏತೇಸು ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಹನ್ತೋ ಪರಿಕ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತೋ ಭಾರೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಹಾಭಾರಾ,** ಅಯಂ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ, **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನ **"ಮಹಾಗಜಾ"**ತಿ ಪಾಠಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ "ದುಪ್ಪೋಸಭಾವೇನ ಮಹಾಗಜಾ ವಿಯಾತಿ ಮಹಾಗಜಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೫) ವುತ್ತಂ, ನ ತೇ ಏತ್ತಕೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ "ಮಹಿಚ್ಛಾ, ಅಸನ್ತುಟ್ಠಾ, ದುಬ್ಭರಾ, ಬಾಹುಲ್ಲವುತ್ತಿನೋ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯದಿ ಇತರೇಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಸಭಾವಾ, ಕಿಮೇತೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಇಚ್ಛಿತಭಾವೋ ಕಥಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಅನುಯೋಗಮ್ಪಿ ಅಪನೇತಿ **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ, ತಸ್ಸೇವ ತಥಾ ಪಕ್ಕನ್ತಭಾವೇನ "ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಚೀವರೇನಾ"ತಿಆದಿ ಪಾಳಿಯಾ ಯೋಗ್ಯತೋ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಭಾವೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಚನೀಯಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಹಿ ವಾಚಕಸ್ಸಾಪಿ ಹೇತುಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ । ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **"ಇತಿ ಇಮಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ಲದ್ಧಗುಣವಚನಮ್ಪಿ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಸಲ್ಲಹುಕಾ ವುತ್ತಿ ಜೀವಿಕಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿತಾ,** ತಂ। **ಕಾಯಪಾರಿಹಾರಿಯೇನಾ**ತಿ ಭಾವಪ್ಪಧಾನನಿದ್ದೇಸೋ, ಭಾವಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕಾಯಂ ಪರಿಹರಣಮತ್ತಕೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಕಾಯಪೋಸನಪ್ಪಮಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ **ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಯೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ವುತ್ತನಯೇನ ಚೇತ್ಥ ದ್ವಿಧಾ ವಚನತ್ಥೋ, **ಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೫) ಪನ ಪರಮಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ದುತಿಯೋವ ಇಧ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮಮಾಯನತಣ್ಹಾಯ **ಆಸಙ್ಗೋ।** ಪರಿಗ್ಗಹತಣ್ಹಾಯ **ಬನ್ಧೋ। ಜಿಯಾಮುತ್ತೋ**ತಿ ಧನುಜಿಯಾಯ ಮುತ್ತೋ। **ಯೂಥಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿಗಣತೋ। ತಿಧಾ ಪಭಿನ್ನಮದೋ **ಮದಹತ್ಥೀ। ವನಪಬ್ಭಾರ**ನ್ತಿ ವನೇ ಪಬ್ಭಾರಂ।

ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸುಖವಿಹಾರಿತಾಯ ಸುಖವಿಹಾರಟ್ಠಾನಭೂತಾ, "ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೪೫೯, ೫೦೯; ೨.೩೦೯) ವಾ ನಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾಫರಣಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಚತುದ್ದಿಸೋ,** ಸೋ ಏವ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ,** ಚತಸ್ಸೋ ವಾ ದಿಸಾ **ಚತುದ್ದಿಸಂ,** ವುತ್ತನಯೇನ ತಮಸ್ಸಾತಿ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ** ಯಥಾ "ಸದ್ಧೋ"ತಿ। ತಾಸ್ವೇವ ದಿಸಾಸು ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ಭಯೇನ ನ ಪಟಿಹನತಿ, ಸಯಂ ವಾ ತೇಹಿ ನ ಪಟಿಹಞ್ಞತೇತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಘೋ। ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ**ತಿ ಸಕೇನ, ಸನ್ತೇನ ವಾ, ಸಮಮೇವ ವಾ ತುಸ್ಸನಕೋ। **ಇತರೀತರೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಚ್ಚಯೇನ, ಉಚ್ಚಾವಚೇನ ವಾ। ಪರಿಚ್ಚ ಸಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ವಾ ಪರಿಸಯನ್ತಿ ಅಭಿಭವನ್ತೀತಿ **ಪರಿಸ್ಸಯಾ,** ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ ಬಾಹಿರಾ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಕಾಯಚಿತ್ತುಪದ್ದವಾ, ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಸಹಿತಾ**ತಿ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿಯಾ, ವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಖನ್ತಾ, ಗಹನ್ತಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಥದ್ಧಭಾವಕರಭಯಾಭಾವೇನ **ಅಛಮ್ಭೀ। ಏಕೋ ಚರೇ**ತಿ ಅಸಹಾಯೋ ಏಕಾಕೀ ಹುತ್ವಾ ಚರಿತುಂ ವಿಹರಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। ಸಮತ್ಥನೇ ಹಿ **ಏಯ್ಯ**-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ಕೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩) ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪತಾಯ ಏಕವಿಹಾರೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸಣ್ಠಾನೇನ ಖಗ್ಗಸದಿಸಂ ಏಕಮೇವ ಮತ್ಥಕೇ ಉಟ್ಠಿತಂ ವಿಸಾಣಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಖಗ್ಗೋ;**

ಖಗ್ಗಸದ್ದೇನ ತಂಸದಿಸವಿಸಾಣಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ, ಮಹಿಂಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಮಿಗವಿಸೇಸೋ, ಯೋ ಲೋಕೇ "ಪಲಾಸಾದೋ, ಗಣ್ಡಕೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ವಿಸಾಣೇನ ಏಕೀಭಾವೇನ ಸದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಏಕವಿಹಾರಿತಾಯ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೋ **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ,** (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೧) **ಚೂಳನಿದ್ದೇಸೇ** (ಚೂಳನಿ॰ ೧೨೮) ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತೇ ಭಗವತಾ ತಥಾ ದೇಸನಾಯ ವಿವರಿತಂ, ಥೋಮಿತಂ ವಾ। ಖಗ್ಗಸ್ಸ ನಾಮ ಮಿಗಸ್ಸ ವಿಸಾಣೇನ ಕಪ್ಪೋ ಸದಿಸೋ ತಥಾ। ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ "ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ವತ ಭೋ ಕಿರ ಸಾವಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತಯಮಾನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೦) ವಿಯ ಪಟಿಭಾಗೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪತಾ,** ತಂ ಸೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ವಾತಾಭಿಘಾತಾದೀಹಿ ಸಿಯಾ ಸಕುಣೋ ಛಿನ್ನಪಕ್ಖೋ, ಅಸಞ್ಜಾತಪಕ್ಖೋ ವಾ, ಇಧ ಪನ ಡೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಸಪಕ್ಖಿಕೋವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಂ **"ಪಕ್ಖೀ ಸಕುಣೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ತು "ಆಕಾಸೇ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಚಙ್ಕಮತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೧೧) ವಿಯ ಪರಿಯಾಯಮತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಕ್ಖಯುತ್ತೋ ಸಕುಣೋ"**ತಿ। **ಉಪ್ಪತತೀ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಪತತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಧುನನ್ತೋ**ತಿ ವಿಭಿನ್ದನ್ತೋ, ವಿಚಾಲೇನ್ತೋ ವಾ। **ಅಜ್ಜತನಾಯಾ**ತಿ ಅಜ್ಜಭಾವತ್ಥಾಯ। ತಥಾ **ಸ್ವಾತನಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಂ ಏವ ಭಾರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸಪತ್ತಭಾರೋ**। ಮಮಾಯನತಣ್ಹಾಭಾವೇನ **ನಿಸ್ಸಙ್ಗೋ**। ಪರಿಗ್ಗಹತಣ್ಹಾಭಾವೇನ **ನಿರಪೇಕ್ಖೋ**। **ಯೇನ ಕಾಮ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿ, ತತ್ಥ। ಭಾವನಪುಂಸಕಂ ವಾ ಏತಂ। ಯೇನ ಯಥಾ ಪವತ್ತೋ ಕಾಮೋತಿ ಹಿ **ಯೇನಕಾಮೋ,** ತಂ, ಯಥಾಕಾಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೬. ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಚತುಕ್ಕಸ್ಸ ಪುನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಕಥನಂ ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅನುಯೋಗಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸೋಧೇತಿ **"ಸೋ…ಪೇ… ಕಿಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಭಾರಪಾರಿಪೂರಿಂ। **ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ಸೀಲಸಂವರೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸನ್ತೋಸೋತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಾ। **ನ ಇಜ್ಝತೀ**ತಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ಸಫಲೋ ಭವತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಅನಿಜ್ಝನಮತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಯಮ್ಪಿ ದೋಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇಹಿ ವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ "ಅಸುಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅರಞ್ಞೇ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಂ ವಿಯ, ವನಚರಕಾನಂ ವಿಯ ಚ ನಿವಾಸನಮತ್ತಮೇವ, ನ ಪನ ಅರಞ್ಞವಾಸಾನುಚ್ಛವಿಕಾ ಕಾಚಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಅಪವಾದವಸೇನ ವಚನೀಯಭಾವಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪನ ದಸ್ಸನೇನ ವಿರುಜ್ಝನತೋ ಸದ್ಧಿಂ-ಸದ್ದೋ ನ ಪೋರಾಣೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಆರಞ್ಞಕೇಹಿ ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇಹಿ, ವನಚರವಿಸಭಾಗಜನೇಹಿ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ವಸನೀಯಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। "ನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪಣಿಧಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವತ್ಥಬ್ಬಂ, ಯೋ ವಸೇಯ್ಯ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೨೩) ವಿಯ ಹಿ **ವತ್ಥಬ್ಬ**-ಸದ್ದೋ ವಸಿತಬ್ಬಪರಿಯಾಯೋ। ತಥಾ ಹಿ **ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** ವುತ್ತಂ "ಏವರೂಪಸ್ಸ ಹಿ ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ಕಾಳಮಕ್ಕಟಅಚ್ಛತರಚ್ಛದೀಪಿಮಿಗಾನಂ ಅಟವಿವಾಸಸದಿಸೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೬) **ಅಧಿವತ್ಥಾ**ತಿ ಅಧಿವಸನ್ತಾ। ಪರಮಂ **ಭೇರವಸದ್ದಂ ಸಾವೇನ್ತಿ**। ತಾವತಾ ಅಪಲಾಯನ್ತಸ್ಸ **ಹತ್ಥೇಹಿ**ಪಿ ಸೀಸಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಲಾಪನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಕಥಿತಂ। ಏವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸಿತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನ್ವಯತೋಪಿ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಸ ಪನೇತೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಕಾಳಕೋ ತಿಲಕೋ**ತಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರಾಪನರೋಗವಸೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ –

"ದುನ್ನಾಮಕಞ್ಚ ಅರಿಸಂ, ಛದ್ದಿಕೋ ವಮಥೂರಿತೋ।

ದವಥು ಪರಿತಾಪೋಥ, ತಿಲಕೋ ತಿಲಕಾಳಕೋ"ತಿ॥

ತಿಲಸಣ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಜಾಯತೀತಿ ಹಿ **ತಿಲಕೋ, ಕಾಳೋ** ಹುತ್ವಾ ಜಾಯತೀತಿ **ಕಾಳಕೋ।** ಇಧ ಪನ ಪಣ್ಣತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತಂ ಥುಲ್ಲವಜ್ಜಂ ಕಾಳಕಸದಿಸತ್ತಾ **ಕಾಳಕಂ,** ಮಿಚ್ಛಾವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತಂ ಅಣುಮತ್ತವಜ್ಜಂ ತಿಲಕಸದಿಸತ್ತಾ **ತಿಲಕ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। **ತ**ನ್ತಿ ತಥಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಪೀತಿಂ। ವಿಗತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಖಯವಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನಂ। ಖೀಯನಟ್ಠೇನ ಹಿ **ಖಯೋ**ವ ವಿಗತೋ, ವಿಪರೀತೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ಅಯನಟ್ಠೇನ **ವಯೋ**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅರಿಯಭೂಮಿ** ನಾಮ ಲೋಕುತ್ತರಭೂಮಿ। **ಇತೀತಿ** ಅರಿಯಭೂಮಿಓಕ್ಕಮನತೋ, ದೇವತಾನಂ ವಣ್ಣಭಣನತೋ ವಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇವತಾನಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಯಸೋ ಪತ್ಥಟೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಅಯಸಪತ್ಥರಣಮ್ಪಿ ದೇವತಾನಮಾರೋಚನವಸೇನಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ವಿವಿತ್ತ-ಸದ್ದೋ ಜನವಿವೇಕೇತಿ ಆಹ **"ಸುಞ್ಞ"**ನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಜನಸದ್ದನಿಗ್ಘೋಸಾಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಸದ್ದಕಣ್ಟಕತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜನಕಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಹಿ ಇಧ ಜಞ್ಞಂ ಗಹಿತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ವಿಭಙ್ಗೇ** "ಯದೇವ ತಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ, ತದೇವ ತಂ ವಿಜನವಾತ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೩೩)। **ಅಪ್ಪಸದ್ದ**ನ್ತಿ ಚ ಪಕತಿಸದ್ದಾಭಾವಮಾಹ। **ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸ**ನ್ತಿ ನಗರನಿಗ್ಘೋಸಾದಿಸದ್ದಾಭಾವಂ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಾವಸೇಸಂ ವಿಯ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ನಿರವಸೇಸೋತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೭೪) ಪನ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ** ಏವಮಾಹ "ಅಪ್ಪಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಪರಿಯಾಯಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ 'ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಾವಸೇಸಂ ಸಿಯಾ'ತಿ। ತೇನಾಹ 'ನ ಹಿ ತಸ್ಸಾ'ತಿಆದಿ। **ಅಪ್ಪ**ಸದ್ದೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಭಾವತ್ಥೋತಿಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ 'ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಞ್ಚ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀ'ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೫) ವಿಯಾ"ತಿ। ತಮತ್ಥಂ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಾ** (ವಿಭ॰ ೫೨೮) ಸಂಸನ್ದನ್ತೋ **"ಏತದೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತದೇವಾ**ತಿ ಚ ಮಯಾ ಸಂವಣ್ಣಿಯಮಾನಂ ನಿಸ್ಸದ್ದತಂ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ತಿಕೇಪೀ**ತಿ ಗಾಮಾದೀನಂ ಸಮೀಪೇಪಿ ಏದಿಸಂ ವಿವಿತ್ತಂ ನಾಮ, ಪಗೇವ ದೂರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಾಕಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಅಸಙ್ಕಿಣ್ಣಂ ಅಸಮ್ಬಾಧಂ। ಯಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಗಾವುತಮ್ಪಿ ಅಡ್ಢಯೋಜನಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬತಗಹನಂ ವನಗಹನಂ ನದೀಗಹನಂ ಹೋತಿ, ನ ಕೋಚಿ ಅವೇಲಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಇದಂ ಸನ್ತಿಕೇಪಿ ಅನಾಕಿಣ್ಣಂ ನಾಮ। **ಸೇತೀ**ತಿ ಸಯತಿ। **ಆಸತೀ**ತಿ ನಿಸೀದತಿ। **"ಏತ್ಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ **ಸೇನ**-ಸದ್ದಸ್ಸ, **ಆಸನ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಕರಣತ್ಥಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಚ ತದುಭಯಪದಸ್ಸ ಚತ್ಥಸಮಾಸಭಾವಂ। **"ತೇನಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿ**ಮೇವ ಆಹರತಿ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾಯೇವತ್ಥಂ ಸೇನಾಸನಪ್ಪಭೇದದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ ನಿದಸ್ಸನನಯೇನ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸಿತಸೇನಾಸನಸ್ಸೇವ ಹಿ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ। ತತ್ಥ **ವಿಹಾರೋ** ಪಾಕಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಕಲೋ ಆವಾಸೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ದೀಘಪಾಸಾದೋ, "ಗರುಳಸಣ್ಠಾನಪಾಸಾದೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಪಾಸಾದೋ। **ಅಟ್ಟೋ** ಪಟಿರಾಜೂನಂ ಪಟಿಬಾಹನಯೋಗ್ಗೋ ಚತುಪಞ್ಚಭೂಮಕೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **ಮಾಳೋ** ಏಕಕೂಟಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅನೇಕಕೋಣವನ್ತೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। ಅಪರೋ ನಯೋ - **ವಿಹಾರೋ** ದೀಘಮುಖಪಾಸಾದೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ಏಕಪಸ್ಸಛದನಕಗೇಹಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಏಕಪಸ್ಸೇ ಭಿತ್ತಿ ಉಚ್ಚತರಾ ಹೋತಿ, ಇತರಪಸ್ಸೇ ನೀಚಾ, ತೇನ ತಂ ಏಕಚ್ಛದನಕಂ ಹೋತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ಆಯತಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಕಂ ಚನ್ದಿಕಙ್ಗಣಯುತ್ತಂ। **ಗುಹಾ** ಕೇವಲಾ ಪಬ್ಬತಗುಹಾ। **ಲೇಣಂ** ದ್ವಾರಬನ್ಧಂ ಪಬ್ಭಾರಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। "ಮಣ್ಡಪೋತಿ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೬) ಏವಂ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ,** ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಕಾರೇನ ಚ **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ।

ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೭) ಪನ **ವಿಹಾರೋ**ತಿ ಸಮನ್ತಾ ಪರಿಹಾರಪಥಂ, ಅನ್ತೋಯೇವ ಚ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಟ್ಠಾನಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಸೇನಾಸನಂ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ**ತಿ ಸುಪಣ್ಣವಙ್ಕಗೇಹಂ। **ಪಾಸಾದೋ**ತಿ ದ್ವೇ ಕಣ್ಣಿಕಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಕತೋ ದೀಘಪಾಸಾದೋ। **ಅಟ್ಟೋ**ತಿ ಪಟಿರಾಜಾದಿಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಕತೋ ಬಹಲಭಿತ್ತಿಕೋ ಚತುಪಞ್ಚಭೂಮಕೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **ಮಾಳೋ**ತಿ ಭೋಜನಸಾಲಾಸದಿಸೋ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಏಕಕೂಟಸಙ್ಗಹಿತೋ ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೮೨-೪೮೭) ವುತ್ತಂ। **ಲೇಣ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬತಂ ಖಣಿತ್ವಾ ವಾ ಪಬ್ಭಾರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೋನಕಟ್ಠಾನೇ ಕುಟ್ಟಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ವಾ ಕತಸೇನಾಸನಂ। **ಗುಹಾ**ತಿ ಭೂಮಿದರಿ ವಾ ಯತ್ಥ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ದೀಪಂ ಲದ್ಧುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಪಬ್ಬತಗುಹಾ ವಾ ಭೂಮಿಗುಹಾ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಂ ಆವಸಥಭೂತಂ ಪತಿಸ್ಸಯಸೇನಾಸನಂ ವಿಹರಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ, ವಿಹಾರಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಚ **ವಿಹಾರಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ**। ಮಸಾರಕಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧೋ **ಮಞ್ಚೋ**। ತಥಾ **ಪೀಠಂ**। ಉಣ್ಣಭಿಸಿಆದಿಪಞ್ಚವಿಧಾ **ಭಿಸಿ**। ಸೀಸಪ್ಪಮಾಣಂ **ಬಿಮ್ಬೋಹನಂ**। ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲತಾ, ದೀಘತೋ ಮಞ್ಚವಿತ್ಥಾರಪ್ಪಮಾಣತಾ ಚೇತ್ಥ ಸೀಸಪ್ಪಮಾಣಂ। ಮಸಾರಕಾದೀನಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಭಾವತೋ, ಭಿಸಿಉಪಧಾನಞ್ಚ ಮಞ್ಚಪೀಠಸಮ್ಬನ್ಧತೋ **ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನಂ**। ಮಞ್ಚಪೀಠಭೂತಞ್ಹಿ ಸೇನಾಸನಂ, ಮಞ್ಚಪೀಠಸಮ್ಬನ್ಧಞ್ಚ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ "ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋಪಿ** ಏವಮೇವ ವದತಿ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನ **"ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನ**ನ್ತಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಞ್ಚೇವ ಮಞ್ಚಪೀಠಸಮ್ಬನ್ಧಸೇನಾಸನಞ್ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೬) ವುತ್ತಂ। **ಚಿಮಿಲಿಕಾ** ನಾಮ ಸುಧಾಪರಿಕಮ್ಮಕತಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ವಣ್ಣಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಪಟಖಣ್ಡಾದೀಹಿ ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಕತಾ। **ಚಮ್ಮಖಣ್ಡೋ** ನಾಮ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘದೀಪಿತರಚ್ಛಚಮ್ಮಾದೀಸುಪಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಮ್ಮಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧೨; ವಿ॰ ಸಙ್ಗ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೨) ಹಿ ಸೇನಾಸನಪರಿಭೋಗೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಚಮ್ಮಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। **ತಿಣಸನ್ಥಾರೋ**ತಿ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ತಿಣಾನಂ ಸನ್ಥಾರೋ। ಏಸೇವ ನಯೋ **ಪಣ್ಣಸನ್ಥಾರೇ**ಪಿ। ಚಿಮಿಲಿಕಾದಿ ಭೂಮಿಯಂ ಸನ್ಥರಿತಬ್ಬತಾಯ **ಸನ್ಥತಸೇನಾಸನಂ**। **ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ವಾ ಏತಾನಿ ಮಞ್ಚಾದೀನಿ ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ, **ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಂ** ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅವಸೇಸಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಾದಿಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಾಭಾವತೋ ಕೇವಲಂ ಸಯನಸ್ಸ, ನಿಸ್ಸಜ್ಜಾಯ ಚ ಓಕಾಸಭೂತತ್ತಾ **ಓಕಾಸಸೇನಾಸನಂ**। **ಸೇನಾಸನಗ್ಗಹಣೇನಾ**ತಿ "ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೇನಾಸನಸದ್ದೇನ ವಿವಿತ್ತಸೇನಾಸನಸ್ಸ ವಾ ಆದಾನೇನ, ವಚನೇನ ವಾ ಗಹಿತಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ, ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ।

ಯದೇವಂ ಕಸ್ಮಾ "ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದಿ ಪುನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇನ **"ಇಧ ಪನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏವಂ ಗಹಿತೇಸುಪಿ ಸೇನಾಸನೇಸು ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಮೇವ ಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮತ್ತಾ ಪುನ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವಸೇನ ಆಗತ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ವಿನಯೇ ಆಗತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ। ವಿನಯೇ ಹಿ **ಗಣಮ್ಹಾಓಹೀಯನಸಿಕ್ಖಾಪದೇ** (ಪಾಚಿ॰ ೬೯೧) ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಆರಞ್ಞಕಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಇದಮ್ಪಿ ಚ ತಾಸಂ ಅರಞ್ಞಂ ನಾಮ, ನ ಪನ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಸೇನಾಸನಂ, ಇದಮ್ಪಿ ಚ ತಾಸಂ ಗಣಮ್ಹಾಓಹೀಯನಾಪತ್ತಿಕರಂ, ನ ತು ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಾದಿಮೇವ ಅರಞ್ಞಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ -

> "ಏಕಾ ವಾ ಗಣಮ್ಹಾ ಓಹೀಯೇಯ್ಯಾತಿ ಅಗಾಮಕೇ ಅರಞ್ಞೇ ದುತಿಯಿಕಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ದಸ್ಸನೂಪಚಾರಂ ವಾ ಸವನೂಪಚಾರಂ ವಾ ವಿಜಹನ್ತಿಯಾ ಆಪತ್ತಿ ಥುಲ್ಲಚ್ಚಯಸ್ಸ, ವಿಜಹಿತೇ ಆಪತ್ತಿ ಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಸ್ಸಾ"ತಿ।

ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸುಪಿ (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೯೨) ಹಿ ತಥಾವ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನ "ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೯) ಆಗತಂ। ವಿನಯಸುತ್ತನ್ತಾ ಹಿ ಉಭೋಪಿ ಪರಿಯಾಯದೇಸನಾ ನಾಮ, ಅಭಿಧಮ್ಮೋ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ನ ಗಾಮಪದೇಸನ್ತೋಗಧಂ, ತಂ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ

ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಇನ್ದಖೀಲಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಯಂ ಠಾನಂ ಪವತ್ತಂ , ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞಂ ನಾಮಾತಿ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಆರಞ್ಞಕಂ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಛಿಮನ್ತಿ ಇದಂ** ಪನ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ **ಆರಞ್ಞಕಸಿಕ್ಖಾಪದೇ** (ಪಾರಾ॰ ೬೫೨) ಆರಞ್ಞಿಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುರೂಪಂ,** ತಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೯) ಯಂ **ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ,** ತಂ ಯುತ್ತಮೇವ, ಅತೋ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸನ್ದಚ್ಛಾಯನ್ತಿ ಸೀತಚ್ಛಾಯಂ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ರುಕ್ಖಮೂಲನ್ತಿ** ರುಕ್ಖಸಮೀಪಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಾವತಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇ ಸಮನ್ತಾ ಛಾಯಾ ಫರತಿ, ನಿವಾತೇ ಪಣ್ಣಾನಿ ನಿಪತನ್ತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ರುಕ್ಖಮೂಲ"ನ್ತಿ। **ಪಬ್ಬತನ್ತಿ** ಸುದ್ಧಪಾಸಾಣಸುದ್ಧಪಂಸುಉಭಯಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ತಿವಿಧೋಪಿ ಪಬ್ಬತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಸಿಲಾಮಯೋ ಏವ। **ಸೇಲ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ಅವಿಸೇಸತೋ ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಯೋತಿ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **"ತತ್ಥ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತದುಭಯಸ್ಸ ಅನುರೂಪತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದಿಸಾಸು ಖಾಯಮಾನಾಸೂತಿ** ದಸಸು ದಿಸಾಸು ಅಭಿಮುಖೀಭಾವೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಾಸು। ತಥಾರೂಪೇನಪಿ ಕಾರಣೇನ ಸಿಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾತಿ ಏತಂ ವುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬದಿಸಾಹಿ ಆಗತೇನ ವಾತೇನ ಬೀಜಿಯಮಾನಭಾವಹೇತುದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ** ಪಿಪಾಸವಿನೋದನಸ್ಸ ಕಾರಕತ್ತಾ। **"ಯಂ ನದೀತುಮ್ಬನ್ತಿಪಿ ನದೀಕುಞ್ಜನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ,** ತಂ ಕನ್ದರನ್ತಿ ಅಪಬ್ಬತಪದೇಸೇಪಿ ವಿದುಗ್ಗನದೀನಿವತ್ತನಪದೇಸಂ ಕನ್ದರನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೫೩೦) **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೋ,** ತೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ "ನದೀತುಮ್ಬನದೀಕುಞ್ಜಸದ್ದಾ ನದೀನಿವತ್ತನಪದೇಸವಾಚಕಾ"ತಿ। ನದೀನಿವತ್ತನಪದೇಸೋ ಚ ನಾಮ ನದಿಯಾ ನಿಕ್ಖಮನಉದಕೇನ ಪುನ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಗತೋ ವಿದುಗ್ಗಪದೇಸೋ। "ಅಪಬ್ಬತಪದೇಸೇಪೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ ಪಠಮಂ ಪಬ್ಬತಪದೇಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾವುತ್ತೋ ಪನ ನದೀಪದೇಸೋಪಿ ಕನ್ದರೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ತತ್ಥ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾಪಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತೇನೇವ ತಸ್ಸಾನುರೂಪಭಾವಮಾಹ। **ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಪುಞ್ಜಂ ಕತ್ವಾ। "ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಮ್ಪಿ ಆಸನ್ನತರೇ ಠಿತಾನಂ ಓವರಕಾದಿಸದಿಸಂ ವಿವರಂ ಹೋತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪನ ಪಬ್ಬತೇ ಉಮಙ್ಗಸದಿಸ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ। ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಹಿ ಉಮಙ್ಗಸದಿಸಂ ಅನ್ತೋಲೇಣಂ ಹೋತಿ ಉಪರಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ, ನ ದ್ವೀಸು ತಥಾ ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಉಮಙ್ಗಸದಿಸ"ನ್ತಿ ಇದಂ "ಏಕಸ್ಮಿಂ ಯೇವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯಂ। "ಮಹಾವಿವರ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಉಭಯೇಹಿಪಿ। **ಉಮಙ್ಗಸದಿಸನ್ತಿ** ಚ "ಸುದುಙ್ಗಾಸದಿಸ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೬) **ಆಚರಿಯೇನ** ವುತ್ತಂ। **ಸುದುಙ್ಗಾತಿ** ಹಿ ಭೂಮಿಘರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, "ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುದುಙ್ಗಾಯ ರವನ್ತಂ ಯಕ್ಖಿನೀ ಖಿಪೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪಕತಿಸಞ್ಚಾರವಸೇನ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನ ಸಞ್ಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ಕಸ್ಸನವಪ್ಪನಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಪಕತಿಸಞ್ಚಾರಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ **"ಯತ್ಥ ನ ಕಸನ್ತಿ ನ ವಪನ್ತೀ"**ತಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪನ "ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ವನಸಣ್ಡಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಭೀಸನಕಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಸಲೋಮಹಂಸಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ನ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೩೧) ಇಮಂ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಸೇಸಂ** ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪತ್ಥೋತಿ** ಹಿ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಸಮಾನಭೂಮಿ, ಯೋ "ಸಾನೂ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸದಿಸತ್ತಾ ಪನ ಮನುಸ್ಸಾನಮಸಞ್ಚರಣಭೂತಂ ವನಂ, ತಸ್ಮಾ ಪತ್ಥಸದಿಸಂ ವನಂ **ವನಪತ್ಥೋತಿ** ವಿಸೇಸನಪರನಿಪಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಬ್ಬಾಸು ದಿಸಾಸು ಅಭಿಮುಖೋ ಓಕಾಸೋ **ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋತಿ** ಆಹ **"ಅಚ್ಛನ್ನ"**ನ್ತಿ, ಕೇನಚಿ ಛದನೇನ ಅನ್ತಮಸೋ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಯಪಿ ನ ಛಾದಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಣ್ಡಕಾನಂ ಉಪರಿ ಚೀವರಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಕತಾ **ಚೀವರಕುಟಿ। ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾತಿ** ನೀಹರಿತ್ವಾ। ಅನ್ತೋಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೋ ಪಲಾಲರಾಸಿಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಇತರಥಾ ತಿಣಪಣ್ಣಸನ್ಥಾರಸಙ್ಖೋಪಿ ಸಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೇ ಆಲಯೇ"**ತಿ, ಪಬ್ಭಾರಸದಿಸೇ, ಲೇಣಸದಿಸೇ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಚ್ಛಗುಮ್ಬಾದೀನಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪುರಿಮನಯಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನಂ **ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತತೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ** ಆಹ **"ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಯೇಸನತೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ"**ತಿ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ "ಸಮನ್ತತೋ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಸಮನ್ತತೋ ಅಙ್ಕನಂ ಆಸನಂ **ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ, ದ್ವಿಭಾವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ "ಪಲಿಬುದ್ಧೋ"ತಿ, (ಮಿ॰ ಪ॰

೬.೩.೯) ಸಮನ್ತಭಾವೋ ಚ ವಾಮೋರುಂ, ದಕ್ಖಿಣೋರುಞ್ಚ ಸಮಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧನಕರಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನ"**ನ್ತಿ। ಊರೂನಂ ಬನ್ಧನವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾವ ಇಧ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ, ನ ಆಹರಿಮೇಹಿ ವಾಳೇಹಿ ಕತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆಭುಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಯಥಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಆಭುಗ್ಗೇ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಕತ್ವಾ, ತಂ ಪನ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ತಥಾಬನ್ಧತಾಕರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಬನ್ಧಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಉಜುಂ ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಮಕಾಯವಿಸಯೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಜುಕಂ ಠಪನಸ್ಸ ನಿಸಜ್ಜಾವಚನೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಪಿತತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪರಿಮಂ ಸರೀರಂ ಉಜುಂ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ತಂ ಪನ ಉಪರಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಉಜುಕಂ ಠಪನಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಟ್ಠಾರಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ, ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠಿಕಾನಂ ಕೋಟಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿಪಾದನಮೇವ ತಥಾ ಠಪನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದಾನಿ ತಥಾ ಠಪನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏವ**ನ್ತಿ ತಥಾ ಠಪನೇ ಸತಿ, ಇಮಿನಾ ವಾ ತಥಾಠಪನಹೇತುನಾ। **ನ ಪಣಮನ್ತೀ**ತಿ ನ ಓನಮನ್ತಿ। **"ಅಥಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ಪನ ಪರಮ್ಪರಪಯೋಜನದಸ್ಸನಂ। **ಅಥಾ**ತಿ ಏವಂ ಅನೋನಮನೇ। **ವೇದನಾ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಿಗಿಲಾನಾದಿವೇದನಾ। **ನ ಪರಿಪತತೀ**ತಿ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ ವೀಥಿಂ ನ ವಿಲಙ್ಘೇತಿ। ತತೋ ಏವ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ **ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ।** ಪರಿಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ ಅಭಿಮುಖತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖ"**ನ್ತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮೀಪತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಮುಖಸಮೀಪೇ ವಾ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಮುಖಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ವಿಯ ಚಿತ್ತೇ ನಿಬದ್ಧಂ ಉಪಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪರಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮೀಪತ್ಥತಂ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಾ** (ವಿಭ॰ ೫೩೭) ಸಾಧೇತುಂ **"ತೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ**ತಿ ನಾಸಪುಟಗ್ಗೇ। **ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝಪ್ಪದೇಸೋ, ಯತ್ಥ ನಾಸಿಕವಾತೋ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ "ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಭಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಏವಂ "ನಿಸೀದತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೋ ಸನ್ತೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ, "ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ದಳ್ಹಭಾವೋ, "ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹಣೂಪಾಯೋತಿ। **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ "ಪರಿಣಾಯಿಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬) ವಿಯ। **ಮುಖ**-ಸದ್ದೋ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ "ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖಮನಮೇವ ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಂ। ಅಸಮ್ಮೋಸನಭಾವೋ **ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ। ತತ್ರಾ**ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಯೇ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಗಹಿತಾಸಮ್ಮೋಸತಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಪರಿಚ್ಚತ್ತಸಮ್ಮೋಸಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಚ ನಿಯ್ಯಾನಂ **ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ,** ಪರಮಂ ಸತಿನೇಪಕ್ಕಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಯಂ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ, ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಚ ಮತಿ। ಅಥ ವಾ "ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಟ್ಠುಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ತತೋ ಏವ ಚ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವಯುತ್ತಂ, ಕಾಯಾದಿಪರಿಗ್ಗಹಣಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾಯ ವಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ನಿಯ್ಯಾನಭೂತಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಅಯಂ **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ** (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೫೩೭) ಮತಿ।

೧೦೭. ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ ಗಿಜ್ಝತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ,** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ। **ಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ,** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೭) **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಕಾರೇನ** ಚ **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತೇಸು ಚ ದಿಸ್ಸತಿ "ಲುಜ್ಜತೀತಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಲೋಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿಞ್ಚ ಲುಜ್ಜತಿ? ಚಕ್ಖು ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಲುಜ್ಜತಿ, ರೂಪಾ ಲುಜ್ಜನ್ತಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಲುಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ। (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೨) **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ,** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭-೧೩) ಪನ ಇಧ ಚ ಅಧುನಾ ಪೋತ್ಥಕೇ "ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾ"ತಿ ಲಿಖಿತಂ। ತತ್ಥ ಲುಜ್ಜನಮೇವ ಪಲುಜ್ಜನಪರಿಯಾಯೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಲುಜಸದ್ದೋ ಹಿ ಅಪೇಕ್ಖನಾದಿಅತ್ಥೋಪಿ ಭವತಿ "ಓಲೋಕೇತೀ"ತಿಆದೀಸು, ಭಿಜ್ಜನಪಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಂಸತ್ಥಪಕಾಸಿನಿಯಂ** ಪನ ವುತ್ತಂ "ಖಣಭಙ್ಗವಸೇನ ಲುಜ್ಜನಸಭಾವತೋ, ಚುತಿಭಙ್ಗವಸೇನ ಚ ಪಲುಜ್ಜನಸಭಾವತೋ ಲೋಕೋ ನಾಮಾ"ತಿ (ವಂಸತ್ಥಪಕಾಸಿನಿಯಂ ನಾಮ ಮಹಾವಂಸಟೀಕಾಯಂ ಪಠಮಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾ ವಣ್ಣನಾಯಂ) ಕೇಚಿ ಪನ

“ಭಿಜ್ಜನಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾ”ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತವಚನತ್ಥೇನ ವಿರುಜ್ಝನತೋ, ಲುಜಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಅನುಪ್ಪಾದವಾಚಕತ್ತಾ ಅಯುತ್ತಮೇವೇತಂ। ಅಪಿಚ ಆಚರಿಯೇಹಿಪಿ “ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾ”ತಿ ಪಾಠಮೇವ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ತಥಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಪರಮ್ಪರಾಭತವಸೇನ ಪಮಾದಲೇಖತ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನ ದಿಟ್ಠೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಲುಜ್ಜತಿ ನ ಪಲುಜ್ಜತೀತಿ ಯೋ ಗಹಿತೋಪಿ ತಥಾ ನ ಹೋತಿ, ಸ್ವೇವ ಲೋಕೋ, ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ವಾ ಲುಜ್ಜತಿ ಭಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋವ ಲೋಕೋತಿ ತಂಗಹಣರಹಿತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ನತ್ಥಿ ಲೋಕತಾ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ವಾ ಲೋಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಲೋಕೋ”**ತಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಚನತೋಪಿ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅತ್ಥೋ ನ ಯುತ್ತೋತಿ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಮೇವ ಲೋಕಭಾವತೋ। **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ** ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನೇವ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ, ನ ಪನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಸುಟ್ಠುಪಹೀನಂ। **“ಪಹೀನತ್ತಾ”**ತಿ ಹಿ ತಥಾಪಹೀನಸದಿಸತಂ ಏವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಝಾನಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। ಏವಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ತಥಾ ಪಹಾನತೋಯೇವೇತಂ ಚಿತ್ತಂ **ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಂ** ನಾಮ, ನ ತು ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮಿವ ಸಭಾವತೋ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿರಹಿತತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸದಿಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾ ತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ತನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, **ತಂ** ಚಿತ್ತಂ ವಾ। ಅಧುನಾ ಮುಞ್ಚನಸ್ಸ, ಅನಾಗತೇ ಚ ಪುನ ಅನಾದಾನಸ್ಸ ಕರಣಂ ಪರಿಸೋಧನಂ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಇಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ಪರಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝತಾ, ಏವಂ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನತಾ, ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧತಾ, ಅನುದ್ಧತತಾ, ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಬ್ಯಾಪಾದಪದೋಸಂ ಪಹಾಯಾತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ”**ತಿ ಆಹ। **ಪೂತಿಕುಮ್ಮಾಸಾದಯೋ**ತಿ ಆಭಿದೋಸಿಕಯವಕುಮ್ಮಾಸಾದಯೋ। **ಪುರಿಮಪಕತಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಪಣ್ಡರಸಭಾವಂ, ಇಮಿನಾ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಕಾರಾಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಪುರಿಮಪಕತಿವಿಜಹನಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜನೇನ। **“ಉಭಯ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತುಲ್ಯತ್ಥಸಮಾಸಭಾವಮಾಹ। “ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಲತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೨; ವಿಭ॰ ೫೪೬) ಥಿನಸ್ಸ, “ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಲತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ **“ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಂ, ಮಿದ್ಧಂ ಚೇತಸಿಕಗೇಲಞ್ಞ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಚಿತ್ತಕಾಯಲಹುತಾದೀನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಂತಂವಿಸೇಸಸ್ಸ ಯಾ ತೇಸಂ ಅಕಲ್ಲತಾದೀನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಾ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ದಿಟ್ಠಾಲೋಕೋ** ನಾಮ ಪಸ್ಸಿತೋ ರತ್ತಿಂ ಚನ್ದಾಲೋಕದೀಪಾಲೋಕಉಕ್ಕಾಲೋಕಾದಿ, ದಿವಾ ಚ ಸೂರಿಯಾಲೋಕಾದಿ। ರತ್ತಿಮ್ಪಿ ದಿವಾಪಿ ತಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾನನಸಮತ್ಥಾ ಸಞ್ಞಾ **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾ,** ತಸ್ಸಾ ಚ ವಿಗತನೀವರಣಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಅತ್ಥಿತಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಅತಿಸಯತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಬೋಧಕೋ ಅಯಮೀಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ರತ್ತಿಮ್ಪೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ, ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತೇಸು ಪಾಕಟೋವಾಯಮತ್ಥೋ।

ಸರತೀತಿ **ಸತೋ,** ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಸತಿಯಾ ಚ ಞಾಣೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಆದೀಸು ಕಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಉಭಯಂ ವುತ್ತಂ, ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಾದೀಸು ವಾ ಇದಂ ಉಭಯಂ ಅವತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ಇಧೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಮಪನೇತುಂ **“ಇದಂ ಉಭಯ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಂ ಇದಂ ಉಭಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತೀತತ್ಥತಂ ಆಹ, ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ಪಜಹನಮೇವ ಚ ಅತಿಕ್ಕಮನಂ। “ಕಥಂ ಇದಂ ಕಥಂ ಇದ”ನ್ತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಕಥಂಕಥಾ,** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಥಂಕಥೀ,** ನ ಕಥಂಕಥೀ **ಅಕಥಂಕಥೀ,** ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛೋತಿ ವಚನತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಥಂ ಇದಂ ಕಥಂ ಇದ'ನ್ತಿ ಏವಂ ನಪ್ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಕಥಂಕಥೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ”ತಿ ಇದಂ “ಅಕಥಂಕಥೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತಿ, ನ ಕಙ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। **ವಚನತ್ಥಲಕ್ಖಣಾದಿಭೇದತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪಚ್ಚಯಪಹಾನಪಹಾಯಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇಪಿ ಹಿ ಪಭೇದತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ।

೨೧೮. ವಡ್ಢಿಯಾ ಗಹಿತಂ ಧನಂ ಇಣಂ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಡ್ಢಿಯಾ ಧನಂ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। ವಿಗತೋ ಅನ್ತೋ **ಬ್ಯನ್ತೋ,** ಸೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಬ್ಯನ್ತೀ**। ತೇನಾಹ **"ವಿಗತನ್ತ"**ನ್ತಿ, ವಿರಹಿತದಾತಬ್ಬಇಣಪರಿಯನ್ತಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಚೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸನ್ತಿ** ವಡ್ಢಿಯಾ ಗಹಿತಾನಂ ಇಣಧನಾನಂ। **ಪರಿಯನ್ತೋ ನಾಮ** ತದುತ್ತರಿ ದಾತಬ್ಬಇಣಸೇಸೋ। ನತ್ಥಿ ಇಣಮಸ್ಸಾತಿ **ಅಣಣೋ**। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಣಣ್ಯಂ**। ತಮೇವ ನಿದಾನಂ **ಆಣಣ್ಯನಿದಾನಂ,** ಆಣಣ್ಯಹೇತು ಆಣಣ್ಯಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಣಣ್ಯಮೇವ ಹಿ ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಮಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಆಣಣ್ಯನಿದಾನಂ,** "ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಸೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಇಣಪಲಿಬೋಧತೋ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀ"ತಿ **ಬಲವಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಲಭತಿ**। "ಜೀವಿಕಾನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ಮೇ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ **ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ**।

೨೧೯. **ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ** ನಾಮ ದುಕ್ಖವೇದನಾ। ಸಾ ಹಿ ಕುಸಲವಿಪಾಕಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿರೋಧಿಭಾವತೋ ಸುಖವೇದನಾಯ ವಿಸಭಾಗಾ, ತಸ್ಸಾ **ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ** ಕರಣಭೂತಾಯ। **ಕಕಚೇನೇವಾತಿ** ಕಕಚೇನ ಇವ। **ಚತುಇರಿಯಾಪಥ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ। ಬ್ಯಾಧಿತೋ ಹಿ ಯಥಾ ಠಾನಗಮನೇಸು ಅಸಮತ್ಥೋ, ಏವಂ ನಿಸಜ್ಜಾದೀಸುಪಿ। **ಆಬಾಧೇತೀತಿ** ಪೀಳೇತಿ। ವಾತಾದೀನಂ ವಿಕಾರಭೂತಾ ವಿಸಮಾವತ್ಥಾಯೇವ **"ಆಬಾಧೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ದುಕ್ಖೇನ ದುಕ್ಖಿತೋ"**ತಿ, ಆಬಾಧಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ದುಕ್ಖವೇದನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ದುಕ್ಖೇನ ದುಕ್ಖಿತೋ ದುಕ್ಖಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಪನ ಆಬಾಧಭಾವೇನ ಆದಿಮ್ಹಿ ಬಾಧತೀತಿ **ಆಬಾಧೋತಿ** ಕತ್ವಾ ಆಬಾಧಸಙ್ಖಾತೇನ ಮೂಲಬ್ಯಾಧಿನಾ **ಆಬಾಧಿಕೋ,** ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಬನ್ಧಬ್ಯಾಧಿನಾ **ದುಕ್ಖಿತೋತಿ** ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಿತಪದಸ್ಸ ಆಬಾಧಿಕಪದೇನ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬತಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೯) ವುತ್ತನಯೋ। ಅಧಿಕಂ ಮತ್ತಂ ಪಮಾಣಂ **ಅಧಿಮತ್ತಂ,** ಬಾಳ್ಹಂ, ಅಧಿಮತ್ತಂ ಗಿಲಾನೋ ಧಾತುಸಙ್ಖಯೇನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಸರೀರೋತಿ **ಅಧಿಮತ್ತಗಿಲಾನೋ**। **ಅಧಿಮತ್ತಬ್ಯಾಧಿಪರೇತತಾಯಾತಿ** ಅಧಿಮತ್ತಬ್ಯಾಧಿಪೀಳಿತತಾಯ। **ನ ರುಚ್ಚೇಯ್ಯಾತಿ** ನ ರುಚ್ಚೇಥ, ಕಮ್ಮತ್ಥಪದಞ್ಚೇತಂ "ಭತ್ತಞ್ಚಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಕತ್ತುದಸ್ಸನತೋ। ಮತ್ತಾಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಬಲಮತ್ತಾತಿ ಬಲಮೇವಾ"**ತಿ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ವಾ ಬಲಂ **ಬಲಮತ್ತಾ**। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ। **ಲಭೇಥ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ** "ರೋಗತೋ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀ"ತಿ। **ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸೋಮನಸ್ಸಂ** "ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಕಾಯಬಲ"ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ।

೨೨೦. **ಕಾಕಣಿಕಮತ್ತಂ** ನಾಮ "ಏಕಗುಞ್ಜಮತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। "ದಿಯಡ್ಢವೀಹಿಮತ್ತ"ನ್ತಿ **ವಿನಯಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ **ಕಣ**-ಸದ್ದೋ ಕುಣ್ಡಕೇ -

"ಅಕಣಂ ಅಥುಸಂ ಸುದ್ಧಂ, ಸುಗನ್ಧಂ ತಣ್ಡುಲಪ್ಫಲಂ।
ತುಣ್ಡಿಕೀರೇ ಪಚಿತ್ವಾನ, ತತೋ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಭೋಜನ"ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೧) ಆದೀಸು ವಿಯ।

"ಕಣೋ ತು ಕುಣ್ಡಕೋ ಭವೇ"ತಿ (ಅಭಿಧಾನೇ ಭಕಣ್ಡೇ ಚತುಬ್ಬಣ್ಣವಗ್ಗೇ ೪೫೪ ಗಾಥಾ) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಕೋ ಪನ ಕಣೋ **ಕಾಕಣೋತಿ** ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಕಾಲವಣ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಕಣೋವ ಪಮಾಣಮಸ್ಸಾತಿ **ಕಾಕಣಿಕಂ,** ಕಾಕಣಿಕಮೇವ **ಕಾಕಣಿಕಮತ್ತಂ,** ಖುದ್ದಕಕುಣ್ಡಕಪ್ಪಮಾಣಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ "ರಾಜದಾಯೋ ನಾಮ ಕಾಕಣಿಕಮತ್ತಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಅಡ್ಢಮಾಸಗ್ಘನಿಕಂ ಮಂಸಂ ದೇತೀ"ತಿ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.ಉಮಙ್ಗಜಾತಕವಣ್ಣನಾಯ) ವುತ್ತೇನ **ಉಮಙ್ಗಜಾತಕವಚನೇನ** ಚ ಅವಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ। **ವಯೋತಿ** ಖಯೋ ಭಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ "ಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀ"ತಿ ಆವಜ್ಜಯತೋ ತದುಭಯಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಲಭೇಥ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿ। ವಚನಾವಸೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಚ ಪಠಮದುತಿಯಪದೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** ತತಿಯಾದೀಸು ತೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। ಏಕೇಕೋ ಹಿ ಉಪಮಾಪಕ್ಖೋ "ಪದ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ।

೨೨೧-೨೨೨. **ಅಧೀನೋತಿ** ಆಯತ್ತೋ, ನ ಸೇರಿಭಾವಯುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ನ ಲಭತೀ**"ತಿ। ಏವಮಿತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ। ಯೇನ ಗನ್ತುಕಾಮೋ, ತೇನ ಕಾಮಂ ಗಮೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಪಾಠಸೇಸಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೇನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಮ**ನ್ತಿ ಚೇತಂ ಭಾವನಪುಂಸಕವಚನಂ, ಕಾಮೇನ ವಾ ಇಚ್ಛಾಯ ಗಮೋ **ಕಾಮಂಗಮೋ** ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮೇನ। **ದಾಸಬ್ಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಬ್ಯ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಭಾವತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ದಾಸಭಾವಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। ಅಪರಾಧೀನತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಭುಜೋ ವಿಯ ಸಕಿಚ್ಚೇ ಏಸಿತಬ್ಬೋ ಪೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಭುಜಿಸ್ಸೋ,** ಸಯಂವಸೀತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ। "ಭುಜೋ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಸುಖಂ ವಿನಿಯೋಗೋ, ಸೋ ಇಸ್ಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಭುಜಿಸ್ಸೋ,** ಅಸ್ಸಾಮಿಕೋ"ತಿ **ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೋ**"ತಿ ಆಹ, ಅತ್ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೋ, ನ ಪರಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅನುದಕತಾಯ ಕಂ ಪಾನೀಯಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರೋ,** ಅದ್ಧಾನಸದ್ದೋ ಚ ದೀಘಪರಿಯಾಯೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ನಿರುದಕಂ ದೀಘಮಗ್ಗ**"ನ್ತಿ।

೨೨೩. **ಸೇಸಾನೀ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಿ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ದಸ್ಸನೇ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ **ಸದಿಸತಾ,** ಯೇನ ಇಣಾದೀನಂ ಉಪಮಾಭಾವೋ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಞ್ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ನೇಸಂ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಸದಿಸತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತೇಹೀ**ತಿ ಪರೇಹಿ ಇಣಸಾಮಿಕೇಹಿ। **ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಬಾಹಿತು**ನ್ತಿ ಫರುಸವಚನಾದಿಕಂ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಪಟಿಸೇಧೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಇಣಂ ದಾತುಮಸಕ್ಕುಣತ್ತಾ। ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣ**"ನ್ತಿಆದಿ, ಇಣಸ್ಸ ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೋ ಯಮ್ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ರಜ್ಜತೀ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಮ್ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ರಜ್ಜತಿ। **ತಣ್ಹಾಸಹಗತೇನ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾಭೂತೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ತಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ "ಮಮೇತ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಹಗತಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ತಬ್ಭಾವಮತ್ಥೋ "ಯಾಯಂ ತಣ್ಹಾ ಪೋನೋಭವಿಕಾ ನನ್ದೀರಾಗಸಹಗತಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩, ೪೬೦; ೩.೩೭೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ವಿಯ। **ತೇನಾ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತೇನ ಪುಗ್ಗಲೇನ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ "**ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣ**"ನ್ತಿಆದಿ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಿತಿಕ್ಖಾಸದಿಸೋ ಚೇತ್ಥ ರಾಗಪಧಾನೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ "ತಿತಿಕ್ಖಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ನ ತು "**ಖನ್ತೀ** ಪರಮಂ ತಪೋ ತಿತಿಕ್ಖಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೪) ವಿಯ ತಪಭೂತೋ ಅದೋಸಪಧಾನೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। **ಘರಸಾಮಿಕೇಹೀ**ತಿ ಘರಸ್ಸ ಸಾಮಿಕಭೂತೇಹಿ ಸಸ್ಸುಸಸುರಸಾಮಿಕೇಹಿ। ಇತ್ಥೀನಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ತಿತಿಕ್ಖಾಕಾರಣಂ ಹೋತಿ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

"**ಯಥಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಸೇಸಾನಂ ರೋಗಾದಿಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಪಿತ್ತದೋಸಕೋಪನವಸೇನ **ಪಿತ್ತರೋಗಾತುರೋ।** ತಸ್ಸ ಪಿತ್ತಕೋಪನತೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮಧುಸಕ್ಕರಾದಿಕಂ ಅಮಧುರಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ತಿತ್ತಕಂ ತಿತ್ತಕನ್ತಿ ಉಗ್ಗಿರತಿಯೇವಾ**"ತಿ। **ತುಮ್ಹೇ ಉಪದ್ದವೇಥಾ**ತಿ ಟೀಕಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೨೩) ಉದ್ಧಟಪಾಠೋ, "ಉಪದ್ದವಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ನಾಮಧಾತುವಸೇನ ಅತ್ಥೋ, ಇದಾನಿ ಪನ "ತುಮ್ಹೇಹಿ ಉಪದ್ದುತಾ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ವಿಬ್ಭಮತೀ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಆಹಿಣ್ಡತಿ, ಹೀನಾಯ ವಾ ಆವತ್ತತಿ। ಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀನಂ ರಸಂ **ನ ವಿನ್ದತಿ** ನಾನುಭವತಿ ನ ಜಾನಾತಿ ನ ಲಭತಿ ಚ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಾಸನರಸ**ನ್ತಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ರಸಂ, ಸಾಸನಮೇವ ವಾ ರಸಂ।

ನಕ್ಖತ್ತಭಣಂ **ನಕ್ಖತ್ತಂ।** ತೇನಾಹ "**ಅಹೋ ನಚ್ಚಂ, ಅಹೋ ಗೀತ**"ನ್ತಿ। **ಮುತ್ತೋ**ತಿ ಬನ್ಧನತೋ ಪಮುತ್ತೋ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸಾ**ತಿ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ।

ಸೀಘಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ **ಅಚ್ಚಾಯಿಕಂ।** ಸೀಘತ್ಥೋ ಹಿ **ಅತಿ**ಸದ್ದೋ "ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೩; ವಿಭ॰ ೯೭೮) ವಿಯ। **ವಿನಯೇ ಅಪಕತಞ್ಞುನಾ**ತಿ ವಿನಯಕ್ಕಮೇ ಅಕುಸಲೇನ। ಪಕತಂ ನಿಟ್ಠಾನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಪಕತಞ್ಞೂ,** ನ ಪಕತಞ್ಞೂ ತಥಾ। ಸೋ ಹಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ಯಾಥಾವತೋ ನ ಜಾನಾತಿ। ತೇನಾಹ "**ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಕಪ್ಪಿಯಮಂಸೇಪೀ**ತಿ ಸೂಕರಮಂಸಾದಿಕೇಪಿ। **ಅಕಪ್ಪಿಯಮಂಸಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಅಚ್ಛಮಂಸಾದಿಸಞ್ಞಾಯ।

ದಣ್ಡಕಸದ್ದೇನಾಪೀತಿ ಸಾಖಾದಣ್ಡಕಸದ್ದೇನಪಿ। **ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತೋತಿ** ಅವಸಙ್ಕಿತೋ ಚೇವ ಸಮನ್ತತೋ ಸಙ್ಕಿತೋ ಚ, ಅತಿವಿಯ ಸಙ್ಕಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತದಾಕಾರದಸ್ಸನಂ "**ಗಚ್ಛತಿಪೀ**"ತಿಆದಿ। ಸೋ ಹಿ ಥೋಕಂ ಗಚ್ಛತಿಪಿ। ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪನ ತಾಯ ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ **ತಿಟ್ಠತಿಪಿ।** ಈದಿಸೇ ಕನ್ತಾರೇ ಗತೇ "ಕೋ ಜಾನಾತಿ, ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ **ನಿವತ್ತತಿಪಿ,** ತಸ್ಮಾ ಚ **ಗತಟ್ಠಾನತೋ ಅಗತಟ್ಠಾನಮೇವ ಬಹುತರಂ ಹೋತಿ,** ತತೋ ಏವ ಚ **ಸೋ ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ವಾ, ನ ವಾ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನಾತಿ** ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖೇನ ಖೇದನಂ ವಾ **ಕಿಚ್ಛಂ,** ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖೇನ ಪೀಳನಂ **ಕಸಿರಂ। ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿನ್ತಿ** ಖೇಮಭೂತಂ ಭೂಮಿಂ ಅನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವತ್ತಾ, ಭಯಸ್ಸ ಖೀಯನಂ ವಾ **ಖೇಮೋ,** ಸೋವ ಅನ್ತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಯಸ್ಸಾ ತಥಾ, ಸಾ ಏವ ಭೂಮೀತಿ **ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿ,** ತಂ ನಿಬ್ಭಯಪ್ಪದೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ? ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತಿ। ಧಮ್ಮೇ। ಸಙ್ಘೇ। ಸಿಕ್ಖಾಯ। ಪುಬ್ಬನ್ತೇ। ಅಪರನ್ತೇ। ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇ। ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಕಙ್ಖತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೧೫) **ವಿಭಙ್ಗೇ** ವುತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು। **ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾತಿ** ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ, ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ವಾ। **ಸದ್ಧಾಯ ಗಣ್ಹಿತುನ್ತಿ** ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ "ಇದಮೇವ"ನ್ತಿ ಸದ್ದಹನವಸೇನ ಗಣ್ಹಿತುಂ, ಸದ್ದಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತೀತಿ** ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಸಕ್ಕುಣನತೋ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ, ನತ್ಥಿ ನು ಖೋ"ತಿ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಆದಿಮ್ಹಿ ಏವ ಸಪ್ಪನಂ ಸಂಸಯೋ **ಆಸಪ್ಪನಂ।** ತತೋ ಪರಂ ಸಮನ್ತತೋ, ಉಪರೂಪರಿ ವಾ ಸಪ್ಪನಂ **ಪರಿಸಪ್ಪನಂ।** ಉಭಯೇನಪಿ ತತ್ಥೇವ ಸಂಸಯವಸೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅಪರಿಯೋಗಾಹನ**"ನ್ತಿ, "ಏವಮಿದ"ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಅನೋಗಾಹನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛಮ್ಭಿತತ್ತನ್ತಿ** ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಛಮ್ಭಿತಭಾವಂ ಹದಯಮಂಸಚಲನಂ, ಉತ್ರಾಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಪಮೇಯ್ಯಪಕ್ಖೇಪಿ ಯಥಾರಹಮೇಸಮತ್ಥೋ।

೧೨೪. **ತತ್ರಾಯಂ ಸದಿಸತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಅಪ್ಪಹೀನಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸದಿಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಇಣಾದಿಸದಿಸಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಚ ತೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಆಣಣ್ಯಾದಿಸದಿಸತಾತಿ। ಇದಂ ಪನ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥಮತ್ತಂ - **ಸಮಿದ್ಧತನ್ತಿ** ಅಡ್ಢತಂ। ಪುಬ್ಬೇ ಪಣ್ಣಮಾರೋಪಿತಾಯ ವಡ್ಢಿಯಾ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸವಡ್ಢಿಕಂ। ಪಣ್ಣನ್ತಿ** ಇಣದಾನಗ್ಗಹಣೇ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಲಿಖಿತಪಣ್ಣಂ। ಪುನ **ಪಣ್ಣನ್ತಿ** ಇಣಯಾಚನವಸೇನ ಸಾಸನಲಿಖಿತಪಣ್ಣಂ। **ನಿಲ್ಲೇಪತಾಯಾತಿ** ಧನಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಾವೇನ ಅವಿಲಿಮ್ಪನತಾಯ। ತಥಾ **ಅಲಗ್ಗತಾಯ।** ಪರಿಯಾಯವಚನಞ್ಹೇತಂ ದ್ವಯಂ। ಅಥ ವಾ **ನಿಲ್ಲೇಪತಾಯಾತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಅವಿಲಿಮ್ಪನಭಾವೇನ ವಿಸೇಸನಭೂತೇನ **ಅಲಗ್ಗತಾಯಾತಿ** ಅತ್ಥೋ। **ಛ ಧಮ್ಮೇತಿ** ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ, ಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ। **ಭಾವೇತ್ವಾತಿ** ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ, ಅತ್ತನಿ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। ಅನುಪ್ಪನ್ನಅನುಪ್ಪಾದನಉಪ್ಪನ್ನಪ್ಪಹಾನಾದಿವಿಭಾವನವಸೇನ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಾಳಿಯಾ ಆಗತತ್ತಾ "**ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। "**ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ**"ತಿ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದೀಘಾಗಮೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೨ ಆದಯೋ) ಸಙ್ಗೀತಮಾಹ, ನ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮೇ ನಿಕಾಯನ್ತರತ್ತಾ। ನಿಕಾಯನ್ತರಾಗತೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವುತ್ತೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಬ್ಯಾಪಾದಾದಿಪ್ಪಹಾನಭಾಗೇಪಿ। **ಪರವತ್ಥುಮ್ಹೀತಿ** ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। ಮಮಾಯನಾಭಾವೇನ **ನೇವ ಸಙ್ಗೋ।** ಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವೇನ ನ **ಬದ್ಧೋ। ದಿಬ್ಬಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೋ ಕಿಲೇಸೋ ನ ಸಮುದಾಚರತಿ,** ಪಗೇವ ಮಾನುಸಿಯಾನೀತಿ ಸಮ್ಭಾವನೇ **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ।

ಅನತ್ಥಕರೋತಿ ಅತ್ತನೋ, ಪರಸ್ಸ ಚ ಅಹಿತಕರೋ। **ಛ ಧಮ್ಮೇತಿ** ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾನುಯೋಗೋ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಹುಲತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ। **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಯೇವ। ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಮೇವ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಂ "**ಆಚಾರಪಣ್ಣತ್ತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಾರಿತ್ತಪಣ್ಣತ್ತಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಪವೇಸಿತೋತಿ ಪವೇಸಾಪಿತೋ। ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ಪವೇಸಾಪಿತತ್ತಾ ಅಲದ್ಧನಕ್ಖತ್ತಾನುಭವನೋ ಪುರಿಸೋ ಹಿ "**ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ಪವೇಸಿತೋ ಪುರಿಸೋ**"ತಿ ವುತ್ತೋ, ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಏವ ವಾ ತದನನುಭವನತ್ಥಂ ತಥಾ ಕತೋ ಪುರಿಸೋ ಏವಂ ವುತ್ತೋತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಅಪರಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ತತೋ ಪಚ್ಛಿಮೇ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ। **ಓಕಾಸ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಕಾರಣಂ, ಕಮ್ಮಕಾರಣಕ್ಖಣಂ ವಾ। **ಮಹಾನತ್ಥಕರ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಹಾಪನಮುಖೇನ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕಂ। **ಛ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅತಿಭೋಜನೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪರಿವತ್ತನತಾ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರೋ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸವಾಸೋ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮಾ, **ಧಮ್ಮನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಹಸ್ಸ। ಸಾಧೂನಂ ರತಿಜನನತೋ ಹಿ ಧಮ್ಮೋಪಿ ಛಣಸದಿಸತ್ತೇನ "ನಕ್ಖತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ **ಮಹಾನತ್ಥಕರ**ನ್ತಿ ಪರಾಯತ್ತತಾಪಾದನೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕಂ। **ಛ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತತಾ, ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ, ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ, ವುಡ್ಢಸೇವಿತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮಾ। ಬಲಸ್ಸ, ಬಲೇನ ವಾ ಅತ್ತನಾ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಕರಣಂ **ಬಲಕ್ಕಾರೋ,** ತೇನ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ನೀವರಣತೋ ನಿಕ್ಖಮನಪಟಿಪದಂ ಉಪಚಾರಭಾವನಮೇವ, ನ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಉಪಚಾರಭಾವನಾಧಿಕಾರೋ।

ಬಲವಾತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕವಿಧಮನಸಮತ್ಥೇನ ಬಲೇನ ಬಲವಾ ವನ್ತು-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಭಿಸಯತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಯತ್ಥಸ್ಸ ಬೋಧನತೋ। **ಹತ್ಥಸಾರ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥಗತಧನಸಾರಂ। **ಸಜ್ಜಾವುಧೋ**ತಿ ಸಜ್ಜಿತಧನ್ವಾದಿಆವುಧೋ, ಸನ್ನದ್ಧಪಞ್ಚಾವುಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೂರವೀರಸೇವಕಜನವಸೇನ **ಸಪರಿವಾರೋ। ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪುರಿಸಂ। ಬಲವನ್ತತಾಯ, ಸಜ್ಜಾವುಧತಾಯ, ಸಪರಿವಾರತಾಯ ಚ **ಚೋರಾ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಲಾಯೇಯ್ಯುಂ। ಅನತ್ಥಕಾರಿಕಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧಕರಣತೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಹಿತಕಾರಿಕಾ। **ಛ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತತಾ, ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ , ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ, ಅಧಿಮೋಕ್ಖಬಹುಲತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮಾ। ಯಥಾ ಬಾಹುಸಚ್ಚಾದೀನಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಪೀತಿ ಇಧಾಪಿ ಬಹುಸ್ಸುತತಾದಯೋ ತಯೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಪನ ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾ ಚ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸು ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ನೀವರಣಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಸೇವನತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ತಿಣಂ ವಿಯಾ**ತಿ ತಿಣಂ ಭಯವಸೇನ ನ ಗಣೇತಿ ವಿಯ। **ದುಚ್ಚರಿತಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿತ್ವಾ**ತಿ ದುಚ್ಚರಿತಚರಣೂಪಾಯಭೂತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ನಿತ್ಥರಣವಸೇನ ದುಚ್ಚರಿತಸಙ್ಖಾತಂ ಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿತ್ವಾ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನನಿಮಿತ್ತತಾಮುಖೇನ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಮೇವ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪಹಾನಂ ದುಚ್ಚರಿತಚರಣೂಪಾಯೋ, ಪಹಾನಞ್ಚ ದುಚ್ಚರಿತವಿಧೂನನೂಪಾಯೋತಿ।

೧೧೫. "**ತುಟ್ಠಾಕಾರೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ನಾಮ ತರುಣಪೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾ ಹಿ ತರುಣತಾಯ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ತುಟ್ಠಾವತ್ಥಾ ತುಟ್ಠಾಕಾರಮತ್ತಂ। "**ತುಟ್ಠಸ್ಸಾ**"ತಿ ಇದಂ "ಪಮುದಿತಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ "ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ವಸೇನ ತುಟ್ಠಸ್ಸಾ"ತಿ **ಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಸತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಪದೇನ ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾ ಪೀತಿಯೇವ ಗಹಿತಾ ಸಿಯಾ। "**ಸಕಲಸರೀರಂ ಖೋಭಯಮಾನಾ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ**"ತಿ ಏತಸ್ಸಾ ಚತ್ಥೋ "ಅತ್ತನೋ ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ, ಅತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಕಲಸರೀರಂ ಖೋಭಯಮಾನಾ ಫರಣಲಕ್ಖಣಾ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಪೀತಿಪದೇನ ಫರಣಾ ಪೀತಿಯೇವ ಗಹಿತಾ ಸಿಯಾ, ಕಾರಣಂ ಪನೇತ್ಥ ಗವೇಸಿತಬ್ಬಂ। ಇಧ, ಪನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ತರುಣಬಲವತಾಮತ್ತಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಅತ್ಥದೀಪನತೋ ಯಾ ಕಾಚಿ ತರುಣಾ ಪೀತಿ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ,** ಬಲವತೀ **ಪೀತಿ,** ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ವಾ ಪೀತಿಯಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತರುಣಬಲವತಾಸಮ್ಭವತೋ ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ** , ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ **ಪೀತೀ**ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ತದನುಚ್ಛವಿಕೋ ಅತ್ಥೋ। **ತುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಸಙ್ಖಾತಾಯ ತರುಣಪೀತಿಯಾ ವಸೇನ ತುಟ್ಠಸ್ಸ। ತ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಅತೀತತ್ಥೋ, ಇತರಥಾ ಹೇತುಫಲಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ, ಹೇತುಫಲಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ। "**ಸಕಲಸರೀರಂ ಖೋಭಯಮಾನಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪೀತಿ ನಾಮ ಏತ್ಥ ಬಲವಪೀತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ,

ಅತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಕಲಸರೀರಂ ಸಙ್ಖೋಭಯಮಾನಾ ಜಾಯತಿ। ಸಕಲಸರೀರೇ ಪೀತಿವೇಗಸ್ಸ ಪೀತಿವಿಪ್ಫಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೋಭನಂ।

ಪೀತಿಸಹಿತಂ **ಪೀತಿ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। ಕಿಂ ಪನ ತಂ? ಮನೋ, ಪೀತಿ ಮನೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಮಾಸೋ। ಪೀತಿಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಮನೋ ಯಸ್ಸಾತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ತಸ್ಸ। ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಯೋ**ತಿ ಇಧ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅರೂಪಕಲಾಪೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪನ ಕಾಯಲಹುತಾದೀಸು ವಿಯ ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಮೇವ, ನ ಚ ಕಾಯಾಯತನಾದೀಸು ವಿಯ ರೂಪಕಾಯಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನಾಮಕಾಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯವಸೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಮಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ ಪನ ವಿಗತಕಿಲೇಸದರಥತಾತಿ ಆಹ **"ವಿಗತದರಥೋ ಹೋತೀ"**ತಿ, ಪಹೀನಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಕಿಲೇಸದರಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ವಸೇನ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋಯೇವ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟಸರೀರತಾಯ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ವೇದಯತೀ"**ತಿ। **ಇಮಿನಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖೇನಾ**ತಿ "ಸುಖಂ ವೇದೇತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ಸಂಕಿಲೇಸನೀವರಣಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ಚ ಯಥಾರಹಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಉಪಚಾರಸುಖೇನ ಅಪ್ಪನಾಸುಖೇನ ಚ। ಸಮಾಧಾನಮ್ಪೇತ್ಥ ತದುಭಯೇನೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪಚಾರವಸೇನಾಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನಾಪೀ"**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಪನಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪ್ಪಹಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾ, ತಾವ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ, ತಥಾ ಇಧಾಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯೇವ ವುತ್ತಾ, ನ ಅಪ್ಪನಾ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪ್ಪಹಾನೇ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ "ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ, ನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತಾ, ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಚ ಪಹೀನಸದಿಸತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೧)। ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾಯ ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ವಸೇನ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋಯೇವ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟಸರೀರತಾಯ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ। ಅಪಿಚ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ "ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನೇ ಪನ ಸುಖಸ್ಸ ಉಪಚಾರಭಾವನಾಯ ವಿಯ ಅಪ್ಪನಾಯಪಿ ಕಾರಣತ್ತಾ, "ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಅಪ್ಪನಾಯ ಹೇತುಫಲವಸೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝನತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸಮಾಧಿ , ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ ಚ ವುತ್ತೋ, ಪುಬ್ಬಭಾಗಸುಖಮಿವ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಸುಖಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾರಣಮೇವಾತಿ ತಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪನಾಸುಖಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನೋ ಕಾರಣಭಾವೇನ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಗಹಿತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಮಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪದತ್ಥಂ ಯಥಾತಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ ಸಂಕಿಣ್ಣಾಕುಲಂ ಕೇಚಿ ಕರೋನ್ತೀತಿ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೨೬. ಯದೇವಂ "ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ ಏತೇನೇವ ಉಪಚಾರವಸೇನಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಂ ಕಥಿತಂ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ "ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ ಕಿಮತ್ಥಿಯಾತಿ ಚೋದನಾಯ **"ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ...ಪೇ॰... ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ಸಮಾಹಿತೇ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ "ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತತ್ತಾ ತಥಾ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಉಪರಿವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿತೋ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಾಧಿತೋ ಚ ಉಪರಿ ಪತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಸಮಧಿಗಮೇನೇವ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸೋ ಸಮಧಿಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ನ ಪನ ತೇನ ವಿನಾ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಧಿಗಮೇಪಿ ಪಾಮೋಜ್ಜುಪ್ಪಾದಾದಿಕಾರಣಪರಮ್ಪರಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ದುತಿಯಮಗ್ಗಾದಿಸಮಧಿಗಮೇ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ। **ತಸ್ಸ**

ಸಮಾಧಿನೋತಿ ಯೋ ಅಪ್ಪನಾಲಕ್ಖಣೋ ಸಮಾಧಿ "ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ। **ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿವಿಭಾಗಸ್ಸ ಚೇವ ಪಠಮಾಭಿಞ್ಞಾದಿವಿಭಾಗಸ್ಸ ಚ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಕರಜಕಾಯ**ನ್ತಿ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಸಮುದಾಯಭೂತಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಕಾಯಂ। ಸೋ ಹಿ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ ಕರೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಕರಸಙ್ಖಾತತೋ ಪುಪ್ಫಸಮ್ಭವತೋ ಜಾತತ್ತಾ **ಕರಜೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕರೋ**ತಿ ಹಿ ಮಾತು ಸೋಣಿತಸಙ್ಖಾತಪುಪ್ಫಸ್ಸ, ಪಿತು ಸುಕ್ಕಸಙ್ಖಾತಸಮ್ಭವಸ್ಸ ಚ ನಾಮಂ, ತತೋ ಜಾತೋ ಪನ ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜವಸೇನ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಕಾಯೋವ। ಕಾಮಂ ಓಪಪಾತಿಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಸಮಾಧಿಸಮಧಿಗಮೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯತ್ತಾ, ಪಾಕಟತ್ತಾ ಚ ಸ್ವೇವ ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋತಿ। ಕರೋತಿ ಪುತ್ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ **ಕರೋ,** ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಂ, ಕರೇನ ಜಾತೋ **ಕರಜೋ**ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ನನು ಚ ನಾಮಕಾಯೋಪಿ ವಿವೇಕಜೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ತಥಾ ಲದ್ಧೂಪಕಾರೋವ ಸಿಯಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ರೂಪಕಾಯೋವ ಇಧ ಗಹಿತೋತಿ? ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। "ಅಭಿಸನ್ದೇತೀ"ತಿಆದಿಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ಹಿ ರೂಪಕಾಯೋ ಏವ ಇಧ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋತಿ ಅಧಿಗಮೀಯತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅಭಿಸನ್ದನಾದಿಕಿರಿಯಾಯೋಗ್ಯತ್ತಾತಿ। **ಅಭಿಸನ್ದೇತೀ**ತಿ ಅಭಿಸನ್ದನಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ವಿವೇಕಜೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನಾತಿ ಹಿ ಭೇದವಸೇನ, ಸಮುದಾಯಾವಯವವಸೇನ ಚ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧಾ ಹೇತುಕಿರಿಯಾ ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ, ಅಭಿಸನ್ದನಂ ಪನೇತಂ ಝಾನಮಯೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ತಿನ್ತಭಾವಾಪಾದನಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಚ ಲೂಖಭಾವಸ್ಸಾಪನಯನನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇಮೇತಿ ಸ್ನೇಹೇತೀ"**ತಿ, ಅವಸ್ಸುತಭಾವಂ, ಅಲ್ಲಭಾವಞ್ಚ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಅಭಿಸನ್ದನಂ ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತಪೀತಿಸುಖಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಪ್ಫರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತಪೀತಿ ಸುಖಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ। ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಫರಣವಸೇನೇವ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತಪೀತಿಸುಖತಾ। **ಪರಿಸನ್ದೇತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಭಸ್ತಂ** ನಾಮ ಚಮ್ಮಪಸಿಬ್ಬಕಂ। **ಪರಿಪ್ಫರತೀ**ತಿ ಸುದ್ಧಕಿರಿಯಾಪದಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಮನ್ತತೋ ಫುಸತೀ"**ತಿ, ಸೋ ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ವಿವೇಕಜೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಫುಟ್ಠೋ ಭವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಫುಸನಕಿರಿಯಾಯೇವೇತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾ, ನ ಬ್ಯಾಪನಕಿರಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸೇವ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಬ್ಬವಾ** ಯಥಾ "ಗುಣವಾ"ತಿ, ತಸ್ಸ **ಸಬ್ಬವತೋ,** "ಅವಯವಾವಯವೀಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಅವಯವಿನಿ ಸಾಮಿವಚನ"ನ್ತಿ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಪನೇತಸ್ಸ "ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ಅವಯವೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝನತೋ ಅವಯವೀವಿಸಯೋಯೇವೇಸ ಸಬ್ಬಸದ್ದೋತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಛವಿಮಂಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತೇನ ಅವಯವೇನ ಅವಯವೀಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸವತೋ ಕಾಯಸ್ಸಾ"**ತಿ। **"ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ **"ಉಪಾ...ಪೇ॰... ಠಾನ"**ನ್ತಿ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಉಪಾದಿನ್ನಕಸನ್ತತಿಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಕಮ್ಮಜರೂಪಸನ್ತತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ಅಫುಟಂ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಛವಿಮಂಸಲೋಹಿತಾನುಗತ**ನ್ತಿ ಛವಿಮಂಸಲೋಹಿತಾದಿಕಮ್ಮಜರೂಪಮನುಗತಂ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಕಮ್ಮಜರೂಪಂ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಜರೂಪಸ್ಸಾಪಿ ಬ್ಯಾಪನತೋ ತೇನ ತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಫುಟಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಫುಟಂ ನಾಮ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೨೨೭. **ಛೇಕೋ**ತಿ ಕುಸಲೋ, ತಂ ಪನ ಕೋಸಲ್ಲಂ "ಕಂಸಥಾಲೇ ನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣಾನಿ ಆಕಿರಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನತೋ, ಪಕರಣತೋ ಚ ನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣಾನಂ ಕರಣೇ, ಪಯೋಜನೇ, ಪಿಣ್ಡನೇ ಚ ಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪಟಿಬಲೋ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಕಂಸ**ಸದ್ದೋ ಪನ "ಮಹತಿಯಾ ಕಂಸಪಾತಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೧) ಸುವಣ್ಣೇ ಆಗತೋ, "ಕಂಸೋ ಉಪಹತೋ ಯಥಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೩೪) ಕಿತ್ತಿಮಲೋಹೇ, "ಉಪಕಂಸೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಮಹಾಕಂಸಸ್ಸ ಅತ್ರಜೋ"ತಿಆದೀಸು [ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೧೦.೧೬೪ (ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)] ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ। ಇಧ ಪನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಲೋಹೇತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಲೋಹೇನ ಕತಭಾಜನೇ"**ತಿ। ನನು ಉಪಮಾಕರಣಮತ್ತಮೇವಿದಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಕಂಸಥಾಲಕಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರತಿ **"ಮತ್ತಿಕಾಭಾಜನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **"ಸನ್ದೇನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಪರಿಮದ್ದೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ, ನ ಪನ ಸನ್ದನಕ್ಖಮಂ ಹೋತಿ, ಅನಾದರಲಕ್ಖಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಕಿರಿಯನ್ತರಸ್ಸ ಪವತ್ತನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಕಿರಿಯನ್ತರಸ್ಸ ಪವತ್ತನಞ್ಹಿ ಅನಾದರಲಕ್ಖಣಂ। "ಪರಿಪ್ಫೋಸಕಂ ಪರಿಪ್ಫೋಸಕ"ನ್ತಿ ಇದಂ

ಭಾವನಪುಂಸಕನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಫುಸಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪರಿಸಿಞ್ಚನೇ ಯಥಾ ತಂ ವಾತವುಟ್ಠಿಸಮಯೇ “ದೇವೋ ಚ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಫುಸಾಯತೀ”ತಿ, (ಪಾಚಿ॰ ೩೬೨) ತಸ್ಮಾ ತತೋ ತತೋ ನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣತೋ ಉಪರಿ ಉದಕೇನ ಬ್ಯಾಪನಕರಣವಸೇನ ಪರಿಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪರಿಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಪಕರಣಾಧಿಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕೋ, “ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ”ತಿ ಪನ ವಚನಂ “ಪರಿಪ್ಫೋಸಕಂ ಪರಿಪ್ಫೋಸಕ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಸನ್ದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸನಭಾವವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। “ಸನ್ದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ದ-ಸದ್ದೋ ಪಿಣ್ಡಕರಣೇತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪಿಣ್ಡಂ ಕರೇಯ್ಯಾ”**ತಿ। **ಅನುಗತಾತಿ** ಅನುಪವಿಸನವಸೇನ ಗತಾ ಉಪಗತಾ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ** ಪರಿತೋ ಗಹಿತಾ ಸಮನ್ತತೋ ಫುಟ್ಠಾ।

ಅನ್ತರೋ ಚ ಬಾಹಿರೋ ಚ ಪದೇಸೋ, ತೇಹಿ ಸಹ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಸನ್ತರಬಾಹಿರಾ,** ನ್ಹಾನಿಯಪಿಣ್ಡಿ, **“ಸಮನ್ತರಬಾಹಿರಾ”**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗಮೋ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾಕಾರಣೇನೇವ ಸನ್ತರಬಾಹಿರೋ ನ್ಹಾನಿಯಪಿಣ್ಡಿ ಫುಟಾ ಉದಕಸ್ನೇಹೇನಾತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಉದಕಸಿನೇಹೇನ ಫುಟಾ”**ತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತನಂ **ಸಬ್ಬತ್ಥಕಂ,** ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ, ಸಬ್ಬಪದೇಸೇ ಹುತ್ವಾ ಏವ ಫುಟಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸನ್ತರಬಾಹಿರಾ ಫುಟಾ”ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ನ್ಹಾನಿಯಪಿಣ್ಡಿಯಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಉದಕೇನ ತೇಮಿತಭಾವಮಾಹ, “ನ ಚ ಪಗ್ಘರಣೀ”ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ತಿನ್ತಾಯಪಿ ತಾಯ ಘನಥದ್ಧಭಾವಂ। ತೇನಾಹ **“ನ ಚ ಬಿನ್ದುಂ ಬಿನ್ದು”**ನ್ತಿಆದಿ। ಉದಕಸ್ಸ ಫುಸಿತಂ ಫುಸಿತಂ, ನ ಚ ಪಗ್ಘರಣೀ ಸೂದನೀತಿ ಅತ್ಥೋ, “ಬಿನ್ದುಂ ಉದಕಂ” ತಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಉದಕಸಙ್ಖಾತಂ ಬಿನ್ದುನ್ತಿ ತಸ್ಸತ್ಥೋ। ಬಿನ್ದುಸದ್ದೋ ಹಿ “ಬ್ಯಾಲಮ್ಬಮ್ಬುಧರಬಿನ್ದೂ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಧಾರಾವಯವೇ। ಏವಂ ಪನ ಅಪಗ್ಘರಣತೋ ಹತ್ಥೇನಪಿ ದ್ವೀಹಿಪಿ ತೀಹಿಪಿ ಅಙ್ಗುಲೇಹಿ ಗಹೇತುಂ, ಓವಟ್ಟಿಕಾಯ ವಾ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ಯದಿ ಹಿ ಸಾ ಪಗ್ಘರಣೀ ಅಸ್ಸ, ಏವಂ ಸತಿ ಸ್ನೇಹವಿಗಮನೇನ ಸುಕ್ಖತ್ತಾ ಥದ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ತಥಾ ಗಹೇತುಂ, ಕಾತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಓವಟ್ಟಿಕಾಯಾತಿ** ಪರಿವಟ್ಟುಲವಸೇನ, ಗುಳಿಕಾವಸೇನ ಸಾ ಪಿಣ್ಡಿ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೨೮. ತಾಹಿ ತಾಹಿ ಉದಕಸಿರಾಹಿ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜತಿ ಉದ್ಧಂ ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ **ಉಬ್ಭಿದಂ,** ತಾದಿಸಂ ಉದಕಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಉಬ್ಭಿದೋದಕೋ,** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ಪನ ತ-ಕಾರೇ ಕತೇ **ಉಬ್ಭಿತೋದಕೋ,** ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಉಬ್ಭಿನ್ನಉದಕೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನದೀತೀರೇ ಖತಕೂಪಕೋ ವಿಯ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಕಉದಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಕಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ಕತ್ಥಚಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಧಾರಾವಸೇನ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ತಂ ಕೋಚಿ ಅನ್ತೋಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಧಾರಾವಸೇನ ಉಟ್ಠಹನತೋ, ಇಧ ಪನ ವಾಲಿಕಾತಟೇ ವಿಯ ಉದಕರಹದಸ್ಸ ಅನ್ತೋಯೇವ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಧಾರಾವಸೇನ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಅಖೋಭಕಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸೇವ ಉದಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ನ ಹೇಟ್ಠಾ”**ತಿಆದಿ। **ಹೇಟ್ಠಾತಿ** ಉದಕರಹದಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾಉದಕಸಿರಾ, ಲೋಹಿತಾನುಗತಾ ಲೋಹಿತಸಿರಾ ವಿಯ ಉದಕಾನುಗತೋ ಪಥವಿಪದೇಸೋ “ಉದಕಸಿರಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉಗ್ಗಚ್ಛನಕಉದಕೋತಿ** ಧಾರಾವಸೇನ ಉಟ್ಠಹನಕಉದಕೋ। **ಅನ್ತೋಯೇವಾತಿ** ಉದಕರಹದಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಸಮತಲಪದೇಸೇ ಏವ। **ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಕಉದಕೋತಿ** ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠನಕಉದಕೋ। **ಆಗಮನಮಗ್ಗೋತಿ** ಬಾಹಿರತೋ ಉದಕರಹದಾಭಿಮುಖಂ ಆಗಮನಮಗ್ಗೋ। **ಕಾಲೇನ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ರುಳ್ಹೀಪದಂ “ಏಕೋ ಏಕಾಯಾ”ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೪೩, ೪೪೪, ೪೫೨) ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ”**ತಿ। **ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನು**ಸದ್ದೋ ಬ್ಯಾಪನೇ। ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಅದ್ಧಮಾಸಂ ಅದ್ಧಮಾಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ **ಅನುದಸಾಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ವುಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ವಸ್ಸನಂ। **ಅನುಪ್ಪವಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** ನ ಉಪವಚ್ಛೇಯ್ಯ। ವಸ್ಸಸದ್ದತೋ ಚಸ್ಸ ಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ನ ವಸ್ಸೇಯ್ಯಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ।

“ಸೀತಾ ವಾರಿಧಾರಾ”ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದಸ್ಸ **“ಸೀತಂ ಧಾರ”**ನ್ತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ಅತ್ಥವಚನಂ ಧಾರಸದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿಲಿಙ್ಗಿಕಭಾವವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। **ಸೀತ**ನ್ತಿ ಖೋಭನಾಭಾವೇನ ಸೀತಲಂ, ಪುರಾಣಪಣ್ಣತಿಣಕಟ್ಠಾದಿಸಂಕಿಣ್ಣಾಭಾವೇನ ವಾ **ಸೇತಂ** ಪರಿಸುದ್ಧಂ। ಸೇತಂ ಸೀತನ್ತಿ ಹಿ ಪರಿಯಾಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಬ್ಭಿದೋದಕೋಯೇವ ರಹದೋ ಗಹಿತೋ, ನ ಇತರೇತಿ

ಅನುಯೋಗಮುಪನೇತಿ **"ಹೇಟ್ಠಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛನಉದಕಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತ**ನ್ತಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಧಾರಾಕಿರಣವಸೇನ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನ್ತಂ, ವಿನಸ್ಸನ್ತಂ ವಾ। **ಖೋಭೇತೀ**ತಿ ಆಲೋಳೇತಿ। **ವುಟ್ಠೀ**ತಿ ವಸ್ಸನಂ। **ಧಾರಾನಿಪಾತಪುಬ್ಬುಳಕೇಹೀ**ತಿ ಉದಕಧಾರಾನಿಪಾತೇಹಿ ಚ ತತೋಯೇವ ಉಟ್ಠಿತಉದಕಪುಬ್ಬುಳಕಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಫೇಣಪಟಲೇಹಿ ಚ। ಏವಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ರಹದಾನಮಗಹೇತಬ್ಬತಂ ವತ್ವಾ ಉಬ್ಭಿದೋದಕಸ್ಸೇವ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ವದತಿ **"ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಮೇವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಮೇವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ, ಸಮಂ ವಾ ನಿಸಿನ್ನಮೇವ, ಅಪರಿಕ್ಖೋಭತಾಯ ನಿಚ್ಚಲಮೇವ, ಸುಪ್ಪಸನ್ನಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಿತಮಿವಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಮತಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ತಥಾ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಇವ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯವಚನೇ। **ಸೇಸ**ನ್ತಿ "ಅಭಿಸನ್ದೇತೀ"ತಿಆದಿಕಂ।

ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೦. **"ಉಪ್ಪಲಿನೀ"**ತಿಆದಿ ಗಚ್ಛಸ್ಸಪಿ ವನಸ್ಸಪಿ ಅಧಿವಚನಂ। ಇಧ ಪನ "ಯಾವ ಅಗ್ಗಾ, ಯಾವ ಚ ಮೂಲಾ"ತಿ ವಚನಯೋಗೇನ "ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪ್ಪಲಗಚ್ಛಾದೀನಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ ವನಮೇವಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ **"ಉಪ್ಪಲಾನೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಲಗಚ್ಛಾನಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಲವನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅವಯವೇನ ಹಿ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕತಂ। ಏಕಞ್ಹಿ ಉಪ್ಪಲಗಚ್ಛಾದಿ ಉಪ್ಪಲಾದಿಯೇವ, ಚತುಪಞ್ಚಮತ್ತಮ್ಪಿ ಪನ ಉಪ್ಪಲಾದಿವನನ್ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ, **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** ಪನ ಜಲಾಸಯೋಪಿ ಉಪ್ಪಲಿನಿಆದಿಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ। **ಏತ್ಥ ಚಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದತ್ತಯೇ, ಏತೇಸು ವಾ ತೀಸು ಉಪ್ಪಲಪದುಮಪುಣ್ಡರೀಕಸಙ್ಖಾತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು। **"ಸೇತರತ್ತನೀಲೇಸೂ"**ತಿ ಉಪ್ಪಲಮೇವ ವುತ್ತಂ, ಸೇತುಪ್ಪಲರತ್ತುಪ್ಪಲನೀಲುಪ್ಪಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪ್ಪಲಂ ಉಪ್ಪಲಮೇವ** ಉಪ್ಪಲಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞನಾಮವಸೇನ ತೇಸು ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಪವತ್ತನತೋ। **ಸತಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸತ**ಸದ್ದೋ ಬಹುಪರಿಯಾಯೋ "ಸತಗ್ಘೀ ಸತರಂಸಿ ಸೂರಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅನೇಕಸಙ್ಖ್ಯಾಭಾವತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅನೇಕಪತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಪದುಮಭಾವೇ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಚ ಪುಪ್ಫದಲಮಧಿಪ್ಪೇತಂ। ವಣ್ಣನಿಯಮೇನ **ಸೇತಂ ಪದುಮಂ, ರತ್ತಂ ಪುಣ್ಡರೀಕ**ನ್ತಿ ಸಾಸನವೋಹಾರೋ, ಲೋಕೇ ಪನ "ರತ್ತಂ ಪದುಮಂ, ಸೇತಂ ಪುಣ್ಡರೀಕ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಪುಣ್ಡರೀಕಂ ಸಿತಂ ರತ್ತಂ, ಕೋಕನದಂ ಕೋಕಾಸಕೋ"ತಿ। ರತ್ತವಣ್ಣತಾಯ ಹಿ ಕೋಕನಾಮಕಾನಂ ಸುನಖಾನಂ ನಾದಯತೋ ಸದ್ದಾಪಯತೋ, ತೇಹಿ ಚ ಅಸಿತಬ್ಬತೋ **"ಕೋಕನದಂ, ಕೋಕಾಸಕೋ"**ತಿ ಚ ಪದುಮಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಪದ್ಮಂ ಯಥಾ ಕೋಕನದಂ ಸುಗನ್ಧ"ನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಚನತ್ಥೋ ಉದಕಂ ಪಾತಿ, ಉದಕೇ ವಾ ಪ್ಲವತೀತಿ **ಉಪ್ಪಲಂ**। ಪಙ್ಕೇ ದವತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಕಾರೇನ ವಾ ದವತಿ ವಿರುಹತೀತಿ **ಪದುಮಂ**। ಪಣ್ಡರಂ ವಣ್ಣಮಸ್ಸ, ಮಹನ್ತತಾಯ ವಾ ಮುಡಿತಬ್ಬಂಖಣ್ಡೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಪುಣ್ಡರೀಕಂ** ಮ-ಕಾರಸ್ಸ ಪ-ಕಾರಾದಿವಸೇನ। ಮುಡಿಸದ್ದಞ್ಹಿ ಮುಡರಿಸದ್ದಂ ವಾ ಖಣ್ಡನತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ, ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ಚೇತ್ಥ ಪದಸಿದ್ಧಿ। ಯಾವ ಅಗ್ಗಾ, ಯಾವ ಚ ಮೂಲಾ ಉದಕೇನ ಅಭಿಸನ್ದನಾದಿಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಉದಕಾನುಗ್ಗತಾನೀ"ತಿ ವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಉದಕತೋ ನ ಉಗ್ಗತಾನಿಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ, ನ ತು ಉದಕೇ ಅನುರೂಪಗತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಉದಕಾ...ಪೇ॰... ಗತಾನೀ"**ತಿ। ಇಧ ಪನ ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ಉದಕಂ ವಿಯ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೩. ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಮೇವ "ಚೇತಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ರಾಗಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಮಲಾಪಗಮತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ನಿಮ್ಮಲಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಗಮನಮೇವ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಟ್ಠೇನ ಪರಿಸುದ್ಧ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಪರಿಯೋದಾತತಾ ಸುದ್ಧನ್ತಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ನಿಘಂಸನೇನ ಪಭಸ್ಸರತಾ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಪಭಸ್ಸರತಾಯೇವ ಪರಿಯೋದಾತತಾತಿ ಆಹ **"ಪಭಸ್ಸರಟ್ಠೇನ ಪರಿಯೋದಾತ"**ನ್ತಿ। ವಿಜ್ಜು ವಿಯ ಪಭಾಯ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ನಿಚ್ಛರಣಂ **ಪಭಸ್ಸರಂ** ಯಥಾ "ಆಭಸ್ಸರಾ"ತಿ। **ಓದಾತೇನ ವತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಓದಾತೇನಾ"ತಿ ಗುಣವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಓದಾತೇನ...ಪೇ॰... ಇದ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉತುಫರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉಣ್ಹಸ್ಸ ಉತುನೋ ಫರಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ

“ಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥೇನಾ”ತಿಆದಿ। **ಉತುಫರಣಂ ನ ಹೋತೀತಿ** ಓದಾತವತ್ಥೇನ ವಿಯ ಸವಿಸೇಸಂ ಉತುಫರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಕಮತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । ತೇನಾಹ **“ತಙ್ಖಣ...ಪೇ॰... ಬಲವಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। **“ತಙ್ಖಣಧೋತಪರಿಸುದ್ಧೇನಾ”**ತಿ ಚ ಏತೇನ ಓದಾತಸದ್ದೋ ಏತ್ಥ ಪರಿಸುದ್ಧವಚನೋ ಏವ “ಗಿಹೀ ಓದಾತವತ್ಥವಸನೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ , ನ ಸೇತವಚನೋ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ತಙ್ಖಣಧೋತಪರಿಸುದ್ಧೇನೇವ ಉತುಫರಣಸಮ್ಭವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ನನು ಚ ಪಾಳಿಯಂ “ನಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಬ್ಬಾವತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಓದಾತೇನ ವತ್ಥೇನ ಅಫುಟಂ ಅಸ್ಸಾ”ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಓದಾತವತ್ಥಫರಣಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ವತ್ಥಸ್ಸ ಉತುಫರಣಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಉತುಫರಣಂ ಇಧ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **“ಇಮಿಸ್ಸಾಯ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ಉತುಫರಣಂ ವಿಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಂ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏತೇನ ಚ ಓದಾತೇನ ವತ್ಥೇನ ಸಬ್ಬಾವತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಫರಣಾಸಮ್ಭವತೋ, ಉಪಮೇಯ್ಯೇನ ಚ ಅಯುತ್ತತ್ತಾ ಕಾಯಗ್ಗಹಣೇನ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತವತ್ಥಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ವತ್ಥಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ಉತುಫರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನೇಯ್ಯತ್ಥತೋ ಹಿ ಅಯಂ ಉಪಮಾ ವುತ್ತಾ। ವಿಚಿತ್ರದೇಸನಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋತಿ। ಯೋಗಿನೋ ಹಿ ಕರಜಕಾಯೋ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಉತುಫರಣಸದಿಸೇನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖೇನ ಫರಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಉತುಫರಣಂ ವಿಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಂ ವತ್ಥಸ್ಸ ವಿಯ ತೇನ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಫರಣತೋ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸರೀರಂ ವಿಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಉತುಫರಣಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। ಇದಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ಗುಣದಸ್ಸನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಳಿಯಂ “ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಚೇತಸಾ”ತಿ ಚೇತೋಗಹಣೇನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಞಾಪೇತುಂ “ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖೇನಾ”ತಿ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಂ ನಾಮ ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾಯೇವ “ಸುಖ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** “ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸನ್ತತ್ತಾ, ಸುಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೩೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೪೪; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೫)।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಪರಿದೀಪನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಪರಿದೀಪನಾ, ತಾವತಾ ವಚನಕ್ಕಮೇನ। ಲಭನಂ **ಲಾಭೋ,** ಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಲಾಭೀ,** ರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಲಾಭೀ **ರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀ** ಯಥಾ “ಲಾಭೀ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನ”ನ್ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೭೦; ಉದಾ॰ ೩೮) ಲಭನಸೀಲೋ ವಾ **ಲಾಭೀ**। ಕಿಂ ಲಭನಸೀಲೋ? ರೂಪಜ್ಝಾನಾನೀತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏವಮಿತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ। ನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀತಿ ನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ, ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಉಪರಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಧಿಗಮೇ ಅವಿನಾಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** “ಕಸಿಣಾನುಲೋಮತೋ, ಕಸಿಣಪಟಿಲೋಮತೋ ಕಸಿಣಾನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ, ಝಾನಾನುಲೋಮತೋ, ಝಾನಪಟಿಲೋಮತೋ, ಝಾನಾನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ, ಝಾನುಕ್ಕನ್ತಿಕತೋ, ಕಸಿಣುಕ್ಕನ್ತಿಕತೋ, ಝಾನಕಸಿಣುಕ್ಕನ್ತಿಕತೋ, ಅಙ್ಗಸಙ್ಕನ್ತಿತೋ, ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಕನ್ತಿತೋ , ಅಙ್ಗಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಕನ್ತಿತೋ ಅಙ್ಗವವತ್ಥಾನತೋ, ಆರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನತೋ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೩೬೫) **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ವುತ್ತೇಹಿ ಇಮೇಹಿ ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ। ಸತಿಪಿ ಝಾನೇಸು ಆವಜ್ಜನಾದಿಪಞ್ಚವಿಧವಸೀಭಾವೇ ಅಯಮೇವ ಚುದ್ದಸವಿಧೋ ವಸೀಭಾವೋ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಏಕನ್ತೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **“ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ ಚ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವಂ ವಿನಾ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಏವ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿ ನ ಇಜ್ಝತೀತಿ ತಾಸಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಧಿಗಮೇ ಅವಿನಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನನು ಯಥಾಪಾಠಮೇವ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತಿ **“ಪಾಳಿಯಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿನಾ, ಸಾವಸೇಸಪಾಠಭಾವತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಏಸ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾವಸೇಸಪಾಠೋ ಭಗವತಾ ಕತೋತಿ? ಸಬ್ಬಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಾದಕತ್ತಾ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ತಾಸಂ ತಥಾ ಅವಿನಾಭಾವೇ ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತಾ

ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಾದಕಾ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ತಪ್ಪಾದಕಭಾವವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ತತ್ಥೇವ ಠತ್ವಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ನ ಪನ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಇಧ ಅನನುಪಯೋಗತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೪. "ಪುನ ಚಪರಂ ಮಹಾರಾಜ (ಪಾಳಿಯಂ ನತ್ಥಿ) ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸೋ"ತಿ ಪದಂ ಪುನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಾಯಾಹ **"ಸೋ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ, ಯಥಾರುತವಸೇನ, ನೇಯ್ಯತ್ಥವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚಿಣ್ಣವಸಿತಾವಿಸಿಟ್ಠಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಸನ್ತಿ** "ಸೋ"ತಿ ಪದತ್ಥತೋ ಸೇಸಂ "ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ"ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ಥಜಾತಂ। ಞೇಯ್ಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಞಾಣಂ,** ತದೇವ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ದಸ್ಸನಂ,** ಞಾಣಮೇವ ದಸ್ಸನಂ ನ ಚಕ್ಖಾದಿಕನ್ತಿ **ಞಾಣದಸ್ಸನಂ,** ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ಞಾಣಂ, ತಯಿದಂ ಪನ ಞಾಣದಸ್ಸನಪದಂ ಸಾಸನೇ ಯೇಸು ಞಾಣವಿಸೇಸೇಸು ನಿರುಳ್ಹಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧತ್ಥನ್ತಿ** ಞಾಣದಸ್ಸನಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಪಯೋಜನಾಯ। **ಫಾಸುವಿಹಾರೋತಿ** ಅರಿಯವಿಹಾರಭೂತೋ ಸುಖವಿಹಾರೋ। **ಭಗವತೋಪೀತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ದೇವತಾರೋಚನಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ತದಾ ಭಗವತೋಪಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಉದಪಾದೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತಾಹಂ ಕಾಲಙ್ಕತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸತ್ತಾಹಕಾಲಙ್ಕತೋ। "ಕಾಲಾಮೋ"**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ** [ವಿಮುತ್ತಿ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] ನಾಮ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಞೇಯ್ಯಸಙ್ಖಾತೇ ತೇಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರೇ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಜಾನಾತಿ, ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನತೋ ಚ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ತೇ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಟ್ಠೇನ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಜಾತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ।

ಅಭಿನೀಹರತೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಮುಖಂ ಚಿತ್ತಂ ತದಙ್ಗಕರಣೀಯತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಹರತೀತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಪನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತದಭಿಮುಖಭಾವೋಯೇವ ಹಿಸ್ಸ ತನ್ನಿನ್ನತಾದಿಕರಣಂ, ತಂ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಕಮೇನ ಜಾತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಮುಖಂ ಚಿತ್ತಪೇಸನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತನ್ನಿನ್ನನ್ತಿ** ತಸ್ಸಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಂ ನಿನ್ನಂ। ಇತರದ್ವಯಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ತಸ್ಸಂ **ಪೋಣಂ** ವಙ್ಕಂ **ಪಬ್ಭಾರಂ** ನೀಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ **ವುತ್ತೋಯೇವ**। ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೇಹಿ ಉಪಚೀಯತಿ ವಡ್ಢಾಪೀಯತಿ, ಉಪಚಯತಿ ವಾ ವಡ್ಢತೀತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಓದನೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನಿಚ್ಚುಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನಭೇದನವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೋತಿ** ಏತ್ಥ "ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮೋತಿ** ಪಭಙ್ಗುತಾಯ ಅದ್ಧುವಸಭಾವೋ। **ದುಗ್ಗನ್ಧವಿಘಾತತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸರೀರೇ ದುಗ್ಗನ್ಧಸ್ಸ ವಿಗಮಾಯ। **ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮೋತಿ** ಉಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬತಾಸಭಾವೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸ ದುಗ್ಗನ್ಧಭಾವತೋ ಗನ್ಧೋದಕಾದೀಹಿ ಉಬ್ಬಟ್ಟನವಿಲಿಮ್ಪನಜಾತಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಚ್ಛಾದನೇನ ಹಿ ಪೂತಿಕಾಯೇ ಸೇದವಾತಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ ಗರುಭಾವದುಗ್ಗನ್ಧಾನಮಪಗಮೋ ಹೋತಿ। ಮಹಾಸಮ್ಬಾಹನಂ ಮಲ್ಲಾದೀನಂ ಬಾಹುವಡ್ಢನಾದಿಅತ್ಥಂವ ಹೋತಿ, ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾಬಾಧವಿನೋದನತ್ಥಂ ಪನ ಖುದ್ದಕಸಮ್ಬಾಹನಮೇವ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಖುದ್ದಕಸಮ್ಬಾಹನೇನಾ"**ತಿ, ಮನ್ದಸಮ್ಬಾಹನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋತಿ** ಪರಿಮದ್ದಿತಬ್ಬತಾಸಭಾವೋ।

ಏವಂ ಅನಿಯಮಿತಕಾಲವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿಯಮಿತಕಾಲವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ **"ದಹರಕಾಲೇ"**ತಿಆದಿನಾ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಕಪ್ಪನಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ ನ ಪಯುತ್ತೋ, ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ವಾ। **ದಹರಕಾಲೇತಿ** ಅಚಿರವಿಜಾತಕಾಲೇ। ಸಯಾಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಛನಪೀಳನಾದಿವಸೇನ ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮಿತನ್ತಿ** ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ ಯಥಾಪಮಾಣಂ, ಮನ್ದಂ ವಾ ಅಞ್ಛನಪೀಳನಾದೀನಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಞ್ಛನಞ್ಚೇತ್ಥ** ಆಕಡ್ಢನಂ। **ಪೀಳನಂ** ಸಮ್ಬಾಹನಂ। **ಆದಿಸದ್ದೇನ** ಸಮಿಞ್ಜನಉಗ್ಗಮನಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏವಂ ಪರಿಹರಿತೋಪೀತಿ** ಉಚ್ಛಾದನಾದಿನಾ ಸುಖೇಧಿತೋಪಿ। **ಭಿಜ್ಜತಿ ಚೇವಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚತಾದಿವಸೇನ ನಸ್ಸತಿ ಚ। **ವಿಕಿರತಿ ಚಾತಿ** ಏವಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಜನಂ

ಅಸಾಧೇನ್ತೋ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣೋವ ಹೋತಿ। ಏವಂ ನವಹಿ ಪದೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಯೇ ಸಮುದಯವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಛಹಿ ಪದೇಹೀ**ತಿ "ರೂಪೀ, ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ, ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ, ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯೋ, ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮೋ, ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಹೋತು ಮಜ್ಝೇ ತೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದಯಕಥನಂ ತೇಸಂ ತದತ್ಥದೀಪನತೋ, "ರೂಪೀ, ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮೋ, ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಪನ ತೀಹಿ ತ್ಪದೇಹಿ ಕಥಂ ತಸ್ಸ ತಥಾಕಥನಂ ಯುತ್ತಂ ಸಿಯಾ ತೇಸಂ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಅದೀಪನತೋತಿ? ಯುತ್ತಮೇವ ತೇಸಮ್ಪಿ ತದತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಿತತ್ತಾ। **"ರೂಪೀ"**ತಿ ಹಿ ಇದಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇನ ಉತುಆಹಾರಲಕ್ಖಣೇನ ರೂಪೇನ ರೂಪವಾತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕಂ। ಪಚ್ಚಯಸಙ್ಗಮವಿಸಿಟ್ಠೋ ಹಿ ತದಸ್ಸತ್ಥಿಅತ್ಥೋ ಅಯಮೀಕಾರೋ। "ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮೋ, ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಪದದ್ವಯಂ ತಥಾವಿಧರೂಪುಪ್ಪಾದನೇನ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕನ್ತಿ। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ "ಭೇದನಧಮ್ಮೋ, ವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೋ"ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ। **ನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ** ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಹದಯವತ್ಥುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ। ತದಾ ಪವತ್ತಞ್ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಮೇವ "ಇದಞ್ಚ ಮೇ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಬದ್ಧಞ್ಚ** ಕಾಯೇನ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಕಾಯಸಞ್ಞಿತಾನಞ್ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣತೋ।

೧೩೫. ಸುಟ್ಠು ಓಭಾಸತೀತಿ **ಸುಭೋ,** ಪಭಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ಮಣಿ, ತಾಯ ಏವ ಪಭಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಣಿನೋ ಭದ್ರತಾತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಭೋತಿ ಸುನ್ದರೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಸುದ್ಧಾಕರಸಮುಟ್ಠಾನಮೇವ ಮಣಿನೋ ಸುವಿಸುದ್ಧಜಾತಿತಾತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿಮಾತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಾಕರಸಮುಟ್ಠಿತೋ"**ತಿ। ಸುವಿಸುದ್ಧರತನಾಕರತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಕರಪರಿವಿಸುದ್ಧಿಮೂಲಕೋ ಏವ ಹಿ ಮಣಿನೋ ಕುರುವಿನ್ದಜಾತಿಆದಿಜಾತಿವಿಸೇಸೋತಿ। ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಪನ ವೇಳುರಿಯಮಣಿನೋ ವಿಳೂರ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೪ ಆದಯೋ ವಾಕ್ಯಕ್ಖ್ಖ್ಧ್ಧೇಸು ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಪಬ್ಬತಸ್ಸ, ವಿಳೂರ ಗಾಮಸ್ಸ ಚ ಅವಿದೂರೇ ಪರಿಸುದ್ಧಾಕರೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಸೋ ತತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ವಿಳೂರನಾಮಕಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ, ಗಾಮಸ್ಸ ಚ ಅವಿದೂರೇ ಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ವೇಳುರಿಯೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ, ದೇವಲೋಕೇ ಪವತ್ತಸ್ಸಪಿ ಚ ತಂಸದಿಸವಣ್ಣನಿಭತಾಯ ತದೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ ಯಥಾ ತಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಲದ್ಧನಾಮವಸೇನ ದೇವಲೋಕೇ ದೇವತಾನಂ, ಸೋ ಪನ ಮಯೂರಗೀವಾವಣ್ಣೋ ವಾ ಹೋತಿ ವಾಯಸಪತ್ತವಣ್ಣೋ ವಾ ಸಿನಿದ್ಧವೇಣುಪತ್ತವಣ್ಣೋ ವಾತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೪) ವುತ್ತಂ। **ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿ॰ ವಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೮೧) ಪನ "ಅಲ್ಲವೇಳುವಣ್ಣೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ವಂಸವಣ್ಣೋ"ತಿಪಿ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। "ಮಜ್ಜಾರಕ್ಖಿಮಣ್ಡಲವಣ್ಣೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ, ತತೋಯೇವ ಸೋ ಇಧ ಪದೇಸೇ ಮಜ್ಜಾರಮಣೀತಿ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿಪರಿಭೋಗಾರಹಪಣೀತತರಮಣಿಭಾವತೋ ಪನ ತಸ್ಸೇವ ಪಾಳಿಯಂ ವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ "ಪುನ ಚಪರಂ ಆನನ್ದ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಮಣಿರತನಂ ಪಾತುರಹೋಸಿ, ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಮಣಿ ವೇಳುರಿಯೋ ಸುಭೋ ಜಾತಿಮಾ ಅಟ್ಠಂಸೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೮)। ಪಾಸಾಣಸಕ್ಖರಾದಿದೋಸನೀಹರಣವಸೇನೇವ ಪರಿಕಮ್ಮನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಪನೀತಪಾಸಾಣಸಕ್ಖರೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಛವಿಯಾ ಏವ ಸಣ್ಹಭಾವೇನ ಅಚ್ಛತಾ, ನ ಸಚ್ಛಾತಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಅಚ್ಛೋತಿ ತನುಚ್ಛವೀ"**ತಿ। ತತೋ ಚೇವ ವಿಸೇಸೇನ ಪಸನ್ನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಟ್ಠು ಪಸನ್ನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಭೋಗಮಣಿರತನಾಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನತಾ । ತೇನಾಹ **"ಧೋವನವೇಧನಾದೀಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಪಾಸಾಣಾದೀಸು ಧೋತತಾ **ಧೋವನಂ,** ಕಾಳಕಾದಿಅಪಹರಣತ್ಥಾಯ ಚೇವ ಸುತ್ತೇನ ಆವುನತ್ಥಾಯ ಚ ವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬತಾ **ವೇಧನಂ। ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ತಾಪಸಣ್ಹಕರಣಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಆವುನಿತಸುತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಾದಿಸ"**ನ್ತಿಆದಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸೇವ ಆವುತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಮಣಿ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ। **ಆವುತಸುತ್ತಂ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಣಂ** ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ। **ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಲಾಭೀ ಭಿಕ್ಖು** ಸಮ್ಮದೇವ ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಣಿನೋ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವತೋ। ಸುತ್ತಸ್ಸಾವಿಭೂತಕಾಲೋ ವಿಯ ತೇಸಂ

ಧಮ್ಮಾನಮಾವಿಭೂತಕಾಲೋ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವತೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಉಪಮಾಸಮ್ಪಾದನೇ ಕಾರಣವಿಭಾವನಾ, **"ಆವುತಸುತ್ತಂ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣ"**ನ್ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, "ಇದಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಪನ "ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಪಾಠೋವ ಸುನ್ದರತರೋ, "ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾಭಿಮುಖಂ ಚಿತ್ತಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ।

ತತ್ರಾತಿ ವೇಳುರಿಯಮಣಿಮ್ಹಿ। **ತದಾರಮ್ಮಣಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತರೂಪಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾನಂ। "ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾನ"ನ್ತಿಆದಿಪದತ್ತಯಸ್ಸೇತಂ ವಿಸೇಸನಂ ಅತ್ಥವಸಾ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನವಿಪರಿಣಾಮೋತಿ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಪದಸ್ಸಾಪಿ ವಿಸೇಸನಭಾವತೋ। ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಗ್ಗಹಣೇನ, ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಗಹಿತಧಮ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣಗತಿಕತ್ತಾ ಆವುತಸುತ್ತಂ ವಿಯ "ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತವಚನಂ ಅವಿರೋಧಿತಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ಗಹಣನ್ತಿ? "ಇದಞ್ಚ ಮೇ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಏತ್ಥ ಸಿತಂ ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸೇವ ವಚನತೋ। "ಅಯಂ ಖೋ ಮೇ ಕಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ "ತದೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಏತ್ಥ ಸಿತಂ ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧ"ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಯವಿಸಯಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸೇವ ಇಧ ಗಹಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ವಾ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ"**ತಿ। ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಾದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೨ ಆದಯೋ) ದೇಸಿತನಯೇನ ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಚೇತ್ಥ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾನಂ ಗಹಣಂ, ನಿರವಸೇಸಪರಿಗ್ಗಹಣತೋ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ, ಯಥಾರುತಂ ದೇಸಿತವಸೇನ ಪಧಾನಭಾವತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಿಂ ಪನೇತೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಆವಿಭವನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾತಿ? ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸೇವ, ತಸ್ಸ ಪನ ಆವಿಭೂತತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾಪಿ ಆವಿಭೂತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನಿದಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನನ್ತರಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪರತೋ, ಛಟ್ಠಭಿಞ್ಞಾಯ ಚ ಪುರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪುರತೋವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಇದಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। "ಇದಞ್ಚ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನನ್ತರ"ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **"ಮಗ್ಗಞಾಣಾನನ್ತರ"**ನ್ತಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾಭೂತಂ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತದೇವ ಹಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಾನಮನನ್ತರಂ ಹೋತಿ, ಪಧಾನತೋ ಪನ ತಬ್ಬಚನೇನೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ತಸ್ಸ ಇಧ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಮಗ್ಗಸದ್ದೇನ ಚ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ ತಸ್ಸೇವಾಭಿಞ್ಞಾಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ, ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಚ ಚೋದನಾಸಮ್ಭವತೋ। ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪುರತೋ ವುತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ತಾಸಂ ನಾನನ್ತರತಾಯ ಅನುಪಕಾರಂ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾಭಿಞ್ಞಾಯ ಪುರತೋ ವುತ್ತಂ ತಸ್ಸಾ ಅನನ್ತರತಾಯ ಉಪಕಾರಂ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪರತೋ, ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾಯ ಚ ಪುರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಉಪಕಾರಟ್ಠಾನೇ ತಥಾ ಅವತ್ವಾ ಅನುಪಕಾರಟ್ಠಾನೇವ ಭಗವತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಹಿ ಚೋದನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। **"ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ"**ತಿಆದಿ ಪರಿಹಾರದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಞಾಣಾನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರತಾಯ ಉಪಕಾರಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿಞ್ಞಾವಾರೇತಿ ಛಳಭಿಞ್ಞಾವಸೇನ ವುತ್ತೇ ದೇಸನಾವಾರೇ। **ಏತಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ವಾರೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಪಞ್ಚಸು ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸು ಕಥಿತಾಸು ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ವಿಯ ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾಪಿ ಅವಸ್ಸಂ ಕಥೇತಬ್ಬಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಭಾವೇನ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ, ನ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ, ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾಯ ಚ ಅನ್ತರಾ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಅನಭಿಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಭಾವೇನ ತದಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ। ಇತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ತಾಸಮಭಿಞ್ಞಾನಂ ಅನ್ತರಾ ವಾರೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಅವಸರಾಭಾವತೋ ಇಧೇವ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನನ್ತರಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಯಸ್ಮಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥನ್ತರಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಇಧ ದಸ್ಸನೇ ತದೇವ

ಕಾರಣಂ, ಅಥ **ಖೋ** ಇದಮ್ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮುಚ್ಚಿನಾತೀತಿ **ಆಚರಿಯೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೩೫) ವುತ್ತಂ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಚ-ಸದ್ದೋ ವಾ-ಸದ್ದತ್ಥೋ, ಸೋ ಚ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋತಿ ವದನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಯುತ್ತಮೇವ ಅತ್ಥನ್ತರದಸ್ಸನೇ ಪಯುತ್ತತ್ತಾ। ಅತ್ತನಾ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥಸ್ಸೇವ ಜೋತಕಾ ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾ ಯಥಾ ಮಗ್ಗನಿದಸ್ಸನೇ ಸಾಖಾಭಙ್ಗಾ, ಯಥಾ ಚ ಅದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಜೋತನೇ ಪದೀಪಾತಿ ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

> "ಅತ್ಥನ್ತರದಸ್ಸನಮ್ಹಿ , ಚ ಸದ್ದೋ ಯದಿ ದಿಸ್ಸತಿ।
> ಸಮುಚ್ಚಯೇ ವಿಕಪ್ಪೇ ಸೋ, ಗಹೇತಬ್ಬೋ ವಿಭಾವಿನಾ"ತಿ॥

ಅಕತಸಮ್ಮಸನಸ್ಸಾತಿ ಹೇತುಗಬ್ಭಪದಂ। ತಥಾ **ಕತಸಮ್ಮಸನಸ್ಸಾತಿ** ಚ। "**ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಭೇರವಮ್ಪಿ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣೇನ ಭೇರವಂ ರೂಪಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತೋತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಲಾಭಿನೋ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಸ್ಸ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಚ್ಚವಾಲಿಕವಾಸಿಮಹಾನಾಗತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯಾ"ತಿ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೩೫) ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ **ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ಭೇರವಂ ಸದ್ದಂ ಸುಣತೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣೇನ ಭೇರವಂ ಸದ್ದಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಮಂಸಸೋತೇನ ಸುಣತೋಪೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಲಾಭಿನೋ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಸ್ಸ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಚ್ಚವಾಲಿಕವಾಸಿಮಹಾನಾಗತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ। ಥೇರೋ ಹಿ ಕೋಞ್ಚನಾದಸಹಿತಂ ಸಬ್ಬಸೇತಂ ಹತ್ಥಿನಾಗಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ದಿಸ್ವಾ, ಸುತ್ವಾ ಚ ಸಞ್ಜಾತಭಯಸನ್ತಾಸೋತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೮೮೨; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೧; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೩೩) ವುತ್ತೋ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಕತಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಾಯ...ಪೇ॰... ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಭಯವಿನೋದನಹೇತು** ನಾಮ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಕತಸಮ್ಮಸನತಾ, ತಸ್ಸ, ತೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಾದನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧೇವಾತಿ** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನನ್ತರಮೇವ। "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಪಾಠಂ ಯುತ್ತತರನಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪವತ್ತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾಗತಸುಖಂ **ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಂ। ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕನ್ತಿ** ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾದೀಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ವಿಸುಂ ಭೂತಂ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **ಧಮ್ಮಪದೇ** -

> "ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
> ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿಆದಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಂ "ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ...ಪೇ॰... ಪಣೀತತರಞ್ಚಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಾ ಸಂಸನ್ದನತೋ ಇಮಮೇವ ನಯಂ ಯುತ್ತತರನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಆದಿತೋವಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾನಮಾದಿಮ್ಹಿಯೇವ।

ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೬-೭. ಮನೋಮಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಮಯ**ಸದ್ದೋ ಅಪರಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಕಾರಪದಪೂರಣನಿಬ್ಬತ್ತಿಆದೀಸು ಅನೇಕೇಸ್ವತ್ಥೇಸು ಆಗತೋ। ಇಧ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅತ್ಥೇತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಅಭಿಞ್ಞಾಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಚರಿಯೇನಾತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೩೬, ೨೩೭) ವುತ್ತಂ। ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೩೯೭) ಪನ "ಅಧಿಟ್ಠಾನಮನೇನ ನಿಮ್ಮಿತತ್ತಾ ಮನೋಮಯ"ನ್ತಿ ಆಗತಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಮನೇನ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಮನೇನ ಚಾತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಯುತ್ತಮೇವ । **ಅಙ್ಗಂ** ನಾಮ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿತಂತಂಸಮುದಾಯಂ, **ಪಚ್ಚಙ್ಗಂ** ನಾಮ ಕಪ್ಪರಜಣ್ಣುಆದಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮುದಾಯೇ ಅವಯವಂ। "ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯೇವ ಅಹೀನತಾ, ನ ತು ಅಪ್ಪಣೀತತಾ, ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೋ ಚ ಚಕ್ಖುಸೋತಾದೀನಂ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನೇವ। ನಿಮ್ಮಿತರೂಪೇ ಹಿ ಪಸಾದೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಅವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಮಿನಾವ ತಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಣ್ಠಾನವಸೇನಾತಿ** ಚ ಕಮಲದಲಾದಿಸದಿಸಸಣ್ಠಾನಮತ್ತವಸೇನ, ನ ರೂಪಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ। "ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಿಂ

ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇನ್ತೋ "**ಇದ್ಧಿಮತಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಿದ್ಧಕಣ್ಣೋತಿ** ಕುಲಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ಕಣ್ಣಾಲಙ್ಕಾರಪಿಳನ್ಧನತ್ಥಂ ಅವಿಜ್ಝಿತಕಣ್ಣೋ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹೀ**"ತಿ, ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾವಯವವಿಸೇಸಾದಿಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನಾತಿ** ಇದ್ಧಿಮತಾ।

ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ಆಹ "**ಮುಞ್ಜಮ್ಹಾ ಈಸಿಕನ್ತಿಆದಿಉಪಮಾತ್ತಯಮ್ಪಿ ಹಿ...ಪೇ॰... ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "**ಮುಞ್ಜಮ್ಹಾ ಈಸಿಕನ್ತಿಆದಿ ಉಪಮಾಮತ್ತಂ। ಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ "**ಉಪಮಾಮತ್ತ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥನ್ತರದಸ್ಸನಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, "**ಯಮ್ಪಿ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಉಪಮಾಭಾವಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ನಿಯತಾನಪೇಕ್ಖೇನ ಚ ಯಂ-ಸದ್ದೇನ "ಮುಞ್ಜಮ್ಹಾ ಈಸಿಕ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವಾತಿ** ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ವಣ್ಣತೋಪಿ ಅವಯವವಿಸೇಸತೋಪಿ ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂಯೇವ। ಕಥಂ ಸದಿಸಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಮುಞ್ಜಸದಿಸಾ ಏವ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಮುಞ್ಜಂ** ನಾಮ ತಿಣವಿಸೇಸೋ, ಯೇನ ಕೋಚ್ಛಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಿ। "ಪವಾಹೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಅನ್ತೋ ಠಿತಾ ಏವ ಈಸಿಕಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಅನ್ತೋ ಈಸಿಕಾ ಹೋತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಈಸಿಕಾತಿ** ಚ ಕಳೀರೋ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ** ಪನ "ಕಣ್ಡ"ನ್ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೯೯) ವುತ್ತಂ। **ವಟ್ಟಾಯ ಕೋಸಿಯಾತಿ** ಪರಿವಟ್ಟುಲಾಯ ಅಸಿಕೋಸಿಯಾ। **ಪತ್ಥಟಾಯಾತಿ** ಪಟ್ಟಿಕಾಯ। ಕರಡಿತಬ್ಬೋ ಭಾಜೇತಬ್ಬೋತಿ **ಕರಣ್ಡೋ,** ಪೇಳಾ। ಕರಡಿತಬ್ಬೋ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ **ಕರಣ್ಡೋ,** ನಿಮ್ಮೋಕಂ। ಇಧಾಪಿ ನಿಮ್ಮೋಕಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಕರಣ್ಡಾತಿ ಇದಮ್ಪೀ**"ತಿಆದಿ। **ವಿಲೀವಕರಣ್ಡೋ** ನಾಮ ಪೇಳಾ। ಕಸ್ಮಾ ಅಹಿಕಞ್ಚುಕಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ, ನ ವಿಲೀವಕರಣ್ಡಕಸ್ಸಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತಿ "**ಅಹಿಕಞ್ಚುಕೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ, ಸ್ವೇವ ಅಹಿನಾ ಸದಿಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸೇವ ನಾಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ** ಪನ "**ಕರಣ್ಡಾಯಾತಿ** ಪೇಳಾಯ, ನಿಮ್ಮೋಕತೋತಿ ಚ ವದನ್ತೀ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೯೯) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪೇಳಾಗಹಣಂ ಅಹಿನಾ ಅಸದಿಸತಾಯ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಯಜ್ಜೇವಂ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪನ ಮಹಾರಾಜ ಪುರಿಸೋ ಅಹಿಂ ಕರಣ್ಡಾ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕರಣ್ಡತೋ ಅಹಿಉದ್ಧರಣೂಪಮಾಯ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಸೋ ಹತ್ಥೇನ ತತೋ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ। "ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಹಿ ಅನಿಯಮವಚನೇಪಿ ಹತ್ಥೇನ ಉದ್ಧರಣಸ್ಸೇವ ಪಾಕಟತ್ತಾ ತಂದಸ್ಸನಮಿವ ಜಾತಂ। ತೇನಾಹ "**ಹತ್ಥೇನ ಉದ್ಧರಮಾನೋ ವಿಯ ದಸ್ಸಿತೋ**"ತಿ। "**ಅಯಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಚಿತ್ತೇನ ಉದ್ಧರಣಸ್ಸ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ। ಅಹಿನೋ ನಾಮ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಸಜಾತಿಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ ಉಪಪತ್ತಿಯಂ, ಚುತಿಯಂ, ವಿಸ್ಸಟ್ಠನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನೇ, ಸಮಾನಜಾತಿಯಾ ಮೇಥುನಪಟಿಸೇವನೇ, ಜಿಣ್ಣತಚಾಪನಯನೇತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಜಾತಿಯಂ ಠಿತೋ**"ತಿ। ಉರಗಜಾತಿಯಮೇವ ಠಿತೋ ಪಜಹತಿ, ನ ನಾಗಿದ್ಧಿಯಾ ಅಞ್ಞಜಾತಿರೂಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಚ ಮಹಿದ್ಧಿಕೇ ನಾಗೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಸರೀರಂ ಖಾದಯಮಾನಂ ವಿಯಾತಿ** ಅತ್ತನೋಯೇವ ತಚಂ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಂ ಖಾದಯಮಾನಂ ವಿಯ। **ಪುರಾಣತಚಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** ಜಿಣ್ಣತಾಯ ಕತ್ಥಚಿ ಮುತ್ತಂ ಕತ್ಥಚಿ ಓಲಮ್ಬಿತಂ ಜಿಣ್ಣತಚಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಚತೂಹೀತಿ** "ಸಜಾತಿಯಂ ಠಿತೋ, ನಿಸ್ಸಾಯ, ಥಾಮೇನ, ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ"ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ತತೋತಿ** ಕಞ್ಚುಕತೋ। **ಅಞ್ಞೇನಾತಿ** ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ। **ಚಿತ್ತೇನಾತಿ** ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇನೇವ, ನ ಹತ್ಥೇನ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ ಅಹಿಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ಇಮಂ ಅಹಿಂ ಕಞ್ಚುಕತೋ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅಹಿಂ ಕರಣ್ಡಾ ಚಿತ್ತೇನ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಏವಮಸ್ಸ "ಅಯಂ ಅಹಿ, ಅಯಂ ಕರಣ್ಡೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅಹಿ, ಅಞ್ಞೋ ಕರಣ್ಡೋ, ಕರಣ್ಡಾ ತ್ವೇವ ಅಹಿ ಉಬ್ಭತೋ"ತಿ, ಏವಮೇವ...ಪೇ॰... ಸೋ ಇಮಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಾತಿ...ಪೇ॰... ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೯. ಭಾಜನಾದಿವಿಕತಿಕಿರಿಯಾನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ **ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಮತ್ತಿಕಾದಯೋ ವಿಯ** ವಿಕುಬ್ಬನಕಿರಿಯಾನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ **ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।**

೧೪೧. ಪುಬ್ಬೇ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನವಾರೇ ವಿಯ ಕನ್ತಾರಗ್ಗಹಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣಂ ಖೇಮಮಗ್ಗದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಖೇಮಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನಂ, ನ ಕನ್ತಾರಮಗ್ಗಸ್ಸ, ನನು ಉಪಮಾದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ಅಪ್ಪಟಿಭಯಞ್ಚೇ"**ತಿಆದಿ ಪನ ಖೇಮಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ಗಹಣಕಾರಣದಸ್ಸನಂ। ವಾತಾತಪಾದಿನಿವಾರಣತ್ಥಂ **ಸೀಸೇ ಸಾಟಕಂ ಕತ್ವಾ**। ತಥಾ ತಥಾ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣವಚನಂ ಉಪಮಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಮೇಯ್ಯಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಸುವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ, ಹೇತುದಾಹರಣಭೇದ್ಯಭೇದಕಾದಿಸಮ್ಪನ್ನವಚನೇನ ಚ ವಿಞ್ಞೂಜಾತಿಕಾನಂ ಚಿತ್ತಾರಾಧನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಸುಖಂ ವವತ್ಥಪೇತೀ**ತಿ ಅಕಿಚ್ಛಂ ಅಕಸಿರೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ, ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ ಚ।

೧೪೩. ಮನ್ದೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕದಾರಕೋಪಿ "ದಹರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "ಯುವಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಯುವಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಮೇವ ದಹರಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತರುಣೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಯುವಾಪಿ ಕೋಚಿ ಅನಿಚ್ಛನಕೋ, ಅನಿಚ್ಛನತೋ ಚ ಅಮಣ್ಡನಜಾತಿಕೋತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "ಮಣ್ಡನಜಾತಿಕೋ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಮಣ್ಡನಜಾತಿಕಾದಿಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಮೇವ ಯುವಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋಬ್ಬನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಳಿಯಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪದತ್ತಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬವಿಸೇಸಕಭಾವೇನ ವಚನತೋ ತಥಾ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕತಾ, ಇತರಥಾ ಏಕಕೇನಾಪಿ ಪದೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಾಧಿಗಮಿಕಾ ಸಪರಿವಾರಾ ಸಂವಣ್ಣನಾವ ಕಾತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾತಿ। "ಮಣ್ಡನಪಕತಿಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವ ವಿವರಿತುಂ **"ದಿವಸಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಣಿಕ**ಸದ್ದೋ ದೋಸಪರಿಯಾಯೋ, ದೋಸೋ ಚ ನಾಮ ಕಾಳತಿಲಕಾದೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕಾಳತಿಲಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಕಾಳತಿಲಪ್ಪಮಾಣಾ ಬಿನ್ದವೋ **ಕಾಳತಿಲಕಾನಿ, ಕಾಳಾ** ವಾ ಕಮ್ಮಾಸಾ, ಯೇ "ಸಾಸಪಬೀಜಿಕಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಿಲಪ್ಪಮಾಣಾ ಬಿನ್ದವೋ **ತಿಲಕಾನಿ**। **ವಙ್ಗಂ** ನಾಮ ವಿಯಙ್ಗಂ ವಿಪರಿಣಾಮಿತಮಙ್ಗಂ। ಯೋಬ್ಬನ್ನಪೀಳಕಾದಯೋ **ಮುಖದೂಸಿಪೀಳಕಾ,** ಯೇ "ಖರಪೀಳಕಾ" ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಮುಖನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಮುಖಚ್ಛಾಯಂ। ಮುಖೇ ಗತೋ ದೋಸೋ **ಮುಖದೋಸೋ** । ಲಕ್ಖಣವಚನಮತ್ತಮೇತಂ ಮುಖೇ ಅದೋಸಸ್ಸಪಿ ಪಾಕಟಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಯಥಾ ವಾ ಮುಖೇ ದೋಸೋ, ಏವಂ ಮುಖೇ ಅದೋಸೋಪಿ **ಮುಖದೋಸೋ**ತಿ ಸರಲೋಪೇನ ವುತ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸತೋಪಿ ಅನೇಕತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬತ್ತಾ, ಪಿಸದ್ದಲೋಪೇನ ವಾ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅವುತ್ತೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಬಿಣ್ಡನವಸೇನ ವುತ್ತೋ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಮುಖದೋಸೋ ಚ ಮುಖಅದೋಸೋ ಚ **ಮುಖದೋಸೋ**ತಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ "ಪರೇಸಂ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸಾವಸಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಗಾಹೋ ನಿದಸ್ಸನಾದಿನಾ।
ಅಪಿಸದ್ದಾದಿಲೋಪೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ॥

ಅಸಮಾನೇ ಸದ್ದೇ ತಿಧಾ, ಚತುಧಾ ಚ ಸಮಾನಕೇ।
ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸತೋಪಿ, ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಭಾವಿನಾ"ತಿ॥

"ಸರಾಗಂ ವಾ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ **ಸೋಳಸವಿಧಂ ಚಿತ್ತಂ**।

೧೪೫. **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೂಪಮಾಯ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಸ್ಸ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇ ವಾ ದಸ್ಸಿತಾಯ ಉಪಮಾಯ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಗಾಮತ್ತಯಮೇವ ಉಪಮಾನೇ ಗಹಿತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ತಂ ದಿವಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ದಿವಸಂ ಕತಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ದಿವಸಂ ಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಗಾಮತ್ತಯಮೇವ ಭಗವತಾ ಗಹಿತಂ, ನ ತದುತ್ತರೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ತಂದಿವಸಗ್ಗಹಣಂ ನತ್ಥಿ, ಗಾಮತ್ತಯಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ತದಹೇವ ಕತಕಿರಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಂದಿವಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಂದಿವಸಗತಗಾಮತ್ತಯಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀನಂ ತೀಸುಪಿ ಭವೇಸು ಕತಕಿರಿಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದೀಪಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತದತ್ಥಮ್ಪಿ ಹಿ ಗಾಮತ್ತಯಗ್ಗಹಣನ್ತಿ। **ತೀಸು ಭವೇಸು ಕತಕಿರಿಯಾಯಾ**ತಿ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೇಸು ಪುಬ್ಬೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಪನ ಇದಾನಿ, ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ।

೧೪೭. ಪಾಳಿಯಂ **ರಥಿಕಾಯ ವೀಥಿಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ**ತಿ ಅಞ್ಞಾಯ ರಥಿಕಾಯ ಅಞ್ಞಂ ರಥಿಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ"**ತಿ, ತಂತಂಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರನ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ರಥಿವೀಥಿಸದ್ದಾನಮೇಕತ್ಥತ್ತಾ। **ಸಿಙ್ಘಾಟಕಮ್ಹೀ**ತಿ ವೀಥಿಚತುಕ್ಕೇ। **ಪಾಸಾದೋ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಕರಜಕಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬದಸ್ಸನಸಿದ್ಧಿತೋ। ಮಂಸಚಕ್ಖುಮತೋ ಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸಮಧಿಗಮೋ। ಯಥಾಹ "ಮಂಸಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ, ಮಗ್ಗೋ ದಿಬ್ಬಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನೋ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೬೧)। **ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅಯಮೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖು** ದಟ್ಠಬ್ಬಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। ಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತೋ, ತತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪವಿಸನ್ತೋ, ತತೋ ಚ ವಿಜಾತಿವಸೇನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಾ ಗೇಹಸದಿಸತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಮಾತರಂ ಕುಟಿಕಂ ಬ್ರೂಸಿ, ಭರಿಯಂ ಬ್ರೂಸಿ ಕುಲಾವಕ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯)। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - ಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತೋ ವಿಯ ಅತ್ತಭಾವಂ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋ, ಗೇಹಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಅತ್ತಭಾವತೋ ಚವನವಸೇನ ಅಪಕ್ಕಮನ್ತೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಗೇಹಸದಿಸತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋಸಿ, ಪುನ ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೪)।

ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕಸತ್ತಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಬ್ಭಮನಕಸತ್ತಾ। **ಅಬ್ಭೋಕಾಸಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಅಜ್ಝೋಕಾಸದೇಸಭೂತೇ। **ಮಜ್ಝೇ**ತಿ ನಗರಸ್ಸ ಮಜ್ಝಭೂತೇ **ಸಿಙ್ಘಾಟಕೇ। ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇಕದೇಸೇ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಕಸತ್ತಾ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಜಾತಸಂವದ್ಧೇ ಸತ್ತೇ ವದತಿ, "ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕಸತ್ತಾ"ತಿ ಪನ ಏತೇನ ತಥಾ ಅನಿಯಮಿತಕಾಲಿಕೇ ಸಾಧಾರಣಸತ್ತೇ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಞ್ಚರಣಕಸನ್ನಿಸಿನ್ನಕಜನೋಪಮತಾ ಉಪಪನ್ನಾ ಹೋತೀತಿ। **ತೀಸು ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಆವಿಭೂತಕಾಲೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅನಿಯಮತೋ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನನು ಚಾಯಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಥಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ತೀಸು ಭವೇಸೂ"ತಿ ಚತುವೋಕಾರಭವಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೋತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಇದಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **"ಇದನ್ತಿ** ತೀಸು ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೪೭) ಅಯಮೇತ್ಥ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅನುಯೋಗೋ ಪರಿಹರಿತೋತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ - ನನು ಚಾಯಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಥಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಸೇಸತೋ ಚತುವೋಕಾರಭವೂಪಗಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೋತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಇದಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇದನ್ತಿ** "ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ"ತಿಆದಿವಚನಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಪಾಳಿಯಮೇವ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅನುಯೋಗೋ ಪರಿಹರಿತೋತಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ಸೋ ಪಾಳಿಯಂ ಪರಿಹರಿತೋ, ತದಗ್ಗೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ ತಸ್ಸಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಭಾವತೋ। **ದೇಸನಾಸುಖತ್ಥಮೇವಾ**ತಿ ಕೇವಲಂ ದೇಸನಾಸುಖತ್ಥಂ ಏವ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಚತುವೋಕಾರಭವೂಪಗಾನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆವಿಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ। "ಠಪೇತ್ವಾ ಅರೂಪಭವ"ನ್ತಿ ವಾ "ದ್ವೀಸು ಭವೇಸೂ"ತಿ ವಾ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಕಾಮಾವಚರಭವತೋ, ರೂಪಾವಚರಭವತೋ ಚ ಚವಮಾನೇತಿ ವಾ ಕಾಮಾವಚರಭವೇ, ರೂಪಾವಚರಭವೇ ಚ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇತಿ ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಯಥಾರಹಂ ಭೇದ್ಯಭೇದಕಾದಿವಿಭಾವನೇನ ಸುಖಾಸುಖಾವಬೋಧಾ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಏವಮೇವ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಸುಖಾಸುಖಾವಬೋಧಾ ಚ। ದೇಸೇತುಂ, ಅವಬೋಧೇತುಞ್ಚ ಸುಕರತಾಪಯೋಜನಞ್ಹಿ "ದೇಸನಾಸುಖತ್ಥ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ಆರುಪ್ಪೇ...ಪೇ॰... ನತ್ಥೀ"**ತಿ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಗೋಚರಭೂತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪೮. ಇಧ **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ,** ನ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸು ವಿಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ ತಿವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸಕಪುಗ್ಗಲಭೇದೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಸಾವಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚಿನ್ತಾಮಯಞಾಣಸಮ್ಬನ್ಧಿಕಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣಭೂತಾ, ಸಾವಕಾನಂ ಪನ ಸುತಮಯಞಾಣಸಮ್ಬನ್ಧಿಕಾ ಪರೋಪದೇಸಸಮ್ಭೂತಾ। ಸಾ "ಠಪೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅವಸೇಸರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ, ಅರೂಪಮುಖವಸೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ ವುತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹಮುಖಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞತರಮುಖವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಚ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೬೪) ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪಭೇದಗಮನತೋ ನಾನಾನಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತರಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಹೋತಿ , ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು "ಮಹಾವಜಿರಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಪಾದಕಭಾವೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಯಮಾನಾ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ಸತ್ಥು ವಳಞ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ **ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜುಸಾಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪೪) ಉದ್ದೇಸತೋ ಆಚರಿಯೇನ ದಸ್ಸಿತೋ, ತತೋ ಸೋ ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇಧ ಪನ ಸಾವಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

"ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಿರಿಯಾಪಯೋಜನಭೂತೇ ತದತ್ಥೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಸತಿಪಿ ಪಯೋಜನವಾಚಕೇ ಪಯೋಜನವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಖಯಞಾಣನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಇಧ **ಖಯೋ** ನಾಮ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ **ಖಯಞಾಣಂ,** ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ಪಯೋಜನಂ, ತದತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಖೇಪೇತಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತೀತಿ **ಖಯೋ,** ಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಪನ ಪಾಪಕ್ಖಯೋ ಆಸವಕ್ಖಯೇನ ವಿನಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ಖಯೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಸುತ್ತನ್ತದುಕಮಾತಿಕಾ ೧೪೮) ಏತ್ಥ ಖಯಗ್ಗಹಣೇನ ಆಸವಕ್ಖಯೋವ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಅನುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಆಸವಾನಮನುಪ್ಪಾದಭೂತೇ ಅರಿಯಫಲೇ ಞಾಣಂ। ಖೀಯಿಂಸು ಆಸವಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಖಯೋ,** ಫಲಂ। ಸಮಿತಪಾಪತಾಯ **ಸಮಣೋ,** ಸಮಿತಪಾಪತಾ ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅರಹತ್ತಫಲೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀತಿ ಏತ್ಥ ಫಲ"**ನ್ತಿ। **ಖಯಾ**ತಿ ಚ ಖೀಣತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಖೀಯನ್ತಿ ಆಸವಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಖಯೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। "ಆಸವಕ್ಖಯಾ"ತಿ ಪನ ಸಮಾಸವಸೇನ ದ್ವಿಭಾವಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಆಸವಕ್ಖಯಪದಗ್ಗಹಣಂ।

"ಪರವಜ್ಜಾನುಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿಗಾಥಾ ಧಮ್ಮಪದೇ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೫೩)। ತತ್ಥ **ಉಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ಗರಹಸಞ್ಞಿನೋ। **ಅರಾ**ತಿ ದೂರಾ। "ಅರಾ ಸಿಙ್ಘಾಮಿ ವಾರಿಜ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪; ಜಾ॰ ೧.೬.೧೧೬) ವಿಯ ಹಿ ದೂರತ್ಥೋಯಂ ನಿಪಾತೋ। "ಆರಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಅರಾಸದ್ದೋ ವಿಯ ಆರಾಸದ್ದೋಪಿ ದೂರತ್ಥೇ ಏಕೋ ನಿಪಾತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತದೇವ ಹಿ ಪದಂ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಉದಾಹಟಂ। ಕಾಮಞ್ಚ **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಾ ಆರಾ ದೂರಂ ಗತೋವ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೫೩) ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ಆಸವವಡ್ಢಿಯಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ವಿಸಙ್ಖಾರತೋ ಸುವಿದೂರದೂರೋ, ತಸ್ಮಾ "ಆರಾ ಸೋ ಆಸವಕ್ಖಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆಸವಕ್ಖಯಪದಂ ವಿಸಙ್ಖಾರಾಧಿವಚನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ। ಖಯನಂ **ಖಯೋ,** ಆಸವಾನಂ ಖಣನಿರೋಧೋ। ಸೇಸಂ ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಭಙ್ಗೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। ಇಧ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗೋಪಿ ಅವಿನಾಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಮನಾರಬ್ಭ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ತನ್ನಿನ್ನನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣೇ ನಿನ್ನಂ। ಸೇಸಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಪಾಳಿಯಂ **ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ, ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಚ ತದಾ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತ್ತಕ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋತಿ** ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಜಾನನಮೇವ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನಂ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ರಸೋತಿ** ಸಭಾವೋ ರಸಿತಬ್ಬೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋತಿ ಕತ್ವಾ, ಅತ್ತನೋ ರಸೋ **ಸರಸೋ,** ಸೋ ಏವ ಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಞ್ಚ ನಾಮ ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"**ತಿ। **"ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ "ದುಕ್ಖಂ ಸಮುದೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ"**ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತದುಭಯನ್ತಿ** ದುಕ್ಖಂ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ ಚ। **ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾತಿ** ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆಗಮ್ಮ। **ಠಾನನ್ತಿ** ಹಿ ಕಾರಣಂ ವುಚ್ಚತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ತದುಭಯಂ ಪತ್ವಾತಿ** ಚ ತದುಭಯವತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತದುಭಯಸ್ಸ ಪತ್ತಿ ವಿಯ ವುತ್ತಾ। ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸೇವ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತದುಭಯಸ್ಸ। ಅಪಿಚ **ಪತ್ವಾತಿ** ಪಾಪುಣನಹೇತು, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಮಾನಕತ್ತುಕೇ ವಿಯ ಹಿ ಸಮಾನಕತ್ತುಕೇಪಿ ತ್ವಾಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಪವತ್ತಿ ಸದ್ದಸತ್ಥೇಸು ಪಾಕಟಾ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ "ನ ಪವತ್ತತಿ ತದುಭಯಮೇತೇನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ಅಪ್ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ "ನ ಪವತ್ತತಿ ತದುಭಯಮೇತ್ಥಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ಅನೇನ ಚ "ದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ"**ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯಸ್ಸ ಪನ ಗಹಣಂ ತಂನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝನತೋ ತಸ್ಸಾಪಿ ನಿರುಜ್ಝನದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನಿಬ್ಬಾನಪದೇಯೇವ ತ-ಸದ್ದೋ ನಿವತ್ತತೀತಿ ಅಯಂ-ಸದ್ದೋ ಪುನ ವುತ್ತೋ। ಸಬ್ಬನಾಮಿಕಞ್ಹಿ ಪದಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ಗಾಹಕಂ, ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ವಾ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸ್ಸ। **ಸಮ್ಪಾಪಕನ್ತಿ** ಸಚ್ಛಿಕರಣವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಪಕಂ, ಏತೇನ ಚ "ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ಗಮಯತಿ, ಗಚ್ಛತಿ ವಾ ಏತಾಯಾತಿ **ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ,** ಸಾಯೇವ ಪಟಿಪದಾ **ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾ"**ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಿಲೇಸವಸೇನಾತಿ ಆಸವಸಙ್ಖಾತಕಿಲೇಸವಸೇನ। ತದೇವ ಆಸವಪರಿಯಾಯೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪುನ ಆಹ, ತಸ್ಮಾ ನ ಏತ್ಥ ಪುನರುತ್ತಿದೋಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪರಿಯಾಯದೇಸನಾಭಾವೋ ನಾಮ ಹಿ ಆವೇಣಿಕೋ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೋತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ನನು ಚ ಆಸವಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋವ ಅತ್ಥಿ, ನ ಸೇಸಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸಿತಸಚ್ಚಾನಿಯೇವ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪುನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾ ಪನ ಸೇಸಸಚ್ಚಾನಂ ತಂಸಮುದಯಾದಿಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯಭೂತಆಸವಸಮ್ಬನ್ಧಾನಿ ಹಿ ಆಸವಸಮುದಯಾದೀನೀತಿ, ಸಚ್ಚಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ"ತಿ ಆರದ್ಧತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಆಸವಾನಮೇವ ಗಹಣಂ, ನ ಸೇಸಕಿಲೇಸಾನಂ ತಥಾ ಅನಾರದ್ಧತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೩; ೩.೧೯) ಆಸವವಿಮುತ್ತಸೀಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। "ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋವ ಇಧ ಕಥಿತೋ ಲೋಕಿಯವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸ್ಸ ಮಿಸ್ಸಕತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ। "ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಯೋಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯಾ ವುತ್ತಾ ಚತುಸಚ್ಚಪಜಾನನಾಯ ಏವ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ, ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ ಪನ ಪಾರಿಸೇಸತೋ "ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಮಗ್ಗಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। ಚತ್ತಾರಿ ಹಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಜಾನನಾಯ ಏವ ಸಿದ್ಧಾನಿ। ಯಥಾಹ "ತಂ ಖೋ ಪನಿದಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಪರಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೯)। ಅಯಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ** ನಯೋ - **ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ಚ ಹೇತುನಿದ್ದೇಸೋ, "ಜಾನನಹೇತು ಪಸ್ಸನಹೇತು ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜನಾ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ

ಜಾನನಪಸ್ಸನಕಿರಿಯಾನಂ, ವಿಮುಚ್ಚನಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸಮಾನಕಾಲತಾ, ತಥಾಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನಕಾಲಿಕಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾ ಸಹಜಾತಾದಿಕೋಟಿಯಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ, ಹೇತುಗಬ್ಭವಿಸೇಸನತಾದಸ್ಸನಮೇತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಭವಾಸವಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಭವರಾಗಸ್ಸ ವಿಯ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಸಮವರೋಧೋತಿ ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅಧುನಾ ಪನ "ದಿಟ್ಠಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ನ ಪೋರಾಣೋ, ಪಚ್ಛಾ ಪಮಾದಲಿಖಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಭಯಭೇರವಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೪) ಅನೇಕಾಸುಪಿ ತಥೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೋ ಅನಿಯಮಿತಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನಿಯಮಿತಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ಅಭಿಸಮಯಕಾಲೇ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಏವಂ ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ"ತಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಸೋ ಚ ಕಾಮಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣತೋ ಪರಂ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕೋ ಏವ, ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪನಸ್ಸ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಂ ಫಲಕ್ಖಣೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಮುತ್ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಫಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣ**ನ್ತಿ ಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಸೇಸಾನಿ ನಿರವಸೇಸಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ಏಕದೇಸಾನಿ ವಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾಯಪಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ। **"ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"**ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ "ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ"ತಿ ಪದಪರಿಯೋಸಾನೇಹಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ। **ಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ನನು ಚ "ವಿಮುತ್ತಸ್ಮಿಂ ವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಫಲಮೇವ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಾ ಭೂಮಿ, ಅಥ ಕಥಂ "ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ತಸ್ಸ ಭೂಮಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ತೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವತೋ "ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹಿ "ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ತಸ್ಸ ಭೂಮಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ತೇನ ಞಾಣೇನಾ"ತಿ ಹಿ ಯಥಾರುತತೋ, ಅವಿನಾಭಾವತೋ ಚ ಗಹಿತೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋತುಜನಾನಂ ಸುವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪರಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ **"ಕತಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಯೇನ ಪನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಚೋದನಾ ಕತಾ, ತದಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಪರಿಹಾರಂ ವತ್ತುಕಾಮೋ **"ನ ತಾವಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। "ನ ತಾವ…ಪೇ॰… ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ಚೋದನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಾ, ತತ್ಥ **ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ, ನ ತಾವ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಖೀಣಾ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ"**ತಿ, ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಪುರಿಮತರಮೇವ ನಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಖೀಣತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನ ಅನಾಗತಾ ಅಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾತಿ ಯೋಜನಾ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ"**ತಿ, ಇದಞ್ಚ ಅನಾಗತಭಾವಸಾಮಞ್ಞಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಲೇಸೇನ ಚೋದನಾಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನತ್ಥಂ ವದತಿ, ನ ಅನಾಗತವಿಸೇಸಂ ಅನಾಗತೇ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಖೇಪನಪಯೋಗಾಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಯೇವ ಹಿ ಪಯೋಗೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅನಾಗತವಿಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಖೇಪನೇ ವಾಯಾಮೋಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ। ತೇನಾಹ **"ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅನಾಗತವಿಸೇಸೋ**ತಿ ಚ ಅಭಾವಿತೇ ಮಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹೋ ಅನನ್ತರಜಾತಿಭೇದೋ ವುಚ್ಚತಿ। ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಅಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾತಿ ಯೋಜನಾ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ"**ತಿ, ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಜಾತಿ। "ಯಾ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಕಿಲೇಸಹೇತುವಿನಾಸನಮುಖೇನ ಅನಾಗತಜಾತಿಯಾ ಏವ ಖೀಣಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸೂ**ತಿ ಭವತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಾತಿಯಾ ಖೀಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಪುಬ್ಬಪದದ್ವಯೇಪೇತ್ಥ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೋ। **ಏಕಚತುಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಪ್ಪಭೇದಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **"ತಂ ಸೋ"**ತಿಆದಿ "ಕಥಞ್ಚ ನಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಚೋದನಾಯ ಸೋಧನಾವಚನಂ। ತತ್ಥ **ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಜಾತಿಂ। **ಸೋ**ತಿ ಖೀಣಾಸವೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಜಾನನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣದಸ್ಸನಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪರಮ್ಪರಾಯ ತಥಾ

ಪಜಾನನಾ ಸಿದ್ಧಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತರವಿಭಾವನತ್ಥಮೇವ ಹಿ **"ಜಾನನ್ತೋ ಪಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವತ್ತಮಾನವಚನದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ, ಜಾನನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ, ಜಾನನಹೇತು ವಾ ಪಜಾನಾತಿ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ನಾಮ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸತೋ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿವುತ್ಥ"**ನ್ತಿ, ಸಮನ್ತತೋ ನಿರವಸೇಸೇನ ವಸಿತಂ ಪರಿಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಿದಂ ಸೋ ಅತೀತಕಾಲವಸೇನ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **"ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕೇನ ಹಿ ಸದ್ಧಿ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕೋಪಿ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನಾಮ **ದಕ್ಖಿಣವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) ತಥಾ ಏವ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ವಸನ್ತಿ ನಾಮಾ**ತಿ ವಸನ್ತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ನ ವುತ್ಥವಾಸಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ವುತ್ಥವಾಸತ್ತಾ। ನನು ಚ "ಸೋ 'ಇದಂ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯೇವ ವುತ್ತಾ, ನ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ **"ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಾಪಿತ"**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಮ್ಪಿ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಹಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಮ್ಪಿ ಸೇಸಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾನುಗುಣಾವ ಪವತ್ತಿ, ಇತರಸಚ್ಚೇಸು ಚ ನೇಸಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಾ ಏವಾತಿ। ದುಕ್ಖನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಪಿ ಯಾವದೇವ ಸಮುದಯಪಹಾನತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ ತದತ್ಥೇಯೇವ ತಾಸಂ ಪಕ್ಖಿಪನೇನ "ಕತಂ ಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ದುಕ್ಖಮೂಲಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ತದೇವ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಕತಂ ಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ ಅತೀತನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಆಹ **"ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಾದಯೋ"**ತಿಆದಿ। ಇಮೇ ಪಕಾರಾ **ಇತ್ಥಂ,** ತಬ್ಭಾವೋ **ಇತ್ಥತ್ತ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇತ್ಥಭಾವಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, **ಆಯ**-ಸದ್ದೋ ಚ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥೇ, ತದತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾದಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ ಮಗ್ಗೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತೇ ತಂಕಿಚ್ಚಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯಪಿ ಸುಖೇನ ಸಿದ್ಧಿತೋ। ಏವಂ ಸಾಧಾರಣತೋ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ತೇಸುಪಿ ಕಿಚ್ಚೇಸು ಪಹಾನಮೇವ ಪಧಾನಂ ತದತ್ಥತ್ತಾ ಇತರೇಸಂ ಪರಿಞ್ಞಾದೀನನ್ತಿ ತದೇವ ವಿಸೇಸತೋ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಭಾವಾಯ ವಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಅಪಿಚ ಪುರಿಮನಯೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪರಮ್ಪರಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಧಾನತ್ತಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿಧಿಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಅಯಂ ಪಕಾರೋ **ಇತ್ಥಂ,** ತಬ್ಭಾವೋ **ಇತ್ಥತ್ತಂ, ಆಯ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಸ್ಸ ಕಾರಿಯಭೂತೋ ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇತ್ಥಭಾವತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। "ಇಮಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪಕಾರಾ"ತಿ ಪನ ವದನ್ತೋ ಪಕಾರೋ ನಾಮ ಪಕಾರವನ್ತತೋ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದೋ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ಸೋ ಭೇದೋ ಅಸ್ಸ, ತಸ್ಸೇವ ಸೋ ಪಕಾರೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಂ-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರವನ್ತವಾಚಕೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಅಭೇದೇಪಿ ಸತಿ ಅವಯವಾವಯವಿತಾದಿನಾ ಭೇದಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ಸಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಭೇದಮತ್ಥಂ, ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥತ್ತಸದ್ದೋ ಪಕಾರವಾಚಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಯಮಿಧ **ಟೀಕಾಯಂ,** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೪೮) **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾವಿನಯಟೀಕಾ**ದೀಸು (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪) ಚ ಆಗತನಯೋ।

ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಏವಮಿಚ್ಛನ್ತಿ - ಅಯಂ ಪಕಾರೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಇತ್ಥಂ,** ಪಕಾರವನ್ತೋ। ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಇತ್ಥತ್ತಂ,** ಪಕಾರೋ, ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತ್ಥಭಾವತೋ ಇಮಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪಕಾರಾ"**ತಿ ಆಹಾತಿ। ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಏಸ ನಯೋ। **ಇದಾನಿ ವತ್ತಮಾನಖನ್ಧಸನ್ತಾನಾ**ತಿ ಸರೂಪಕಥನಂ। **ಅಪರನ್ತಿ** ಅನಾಗತಂ। **"ಇಮೇ**

ಪನ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ ಇದಾನಿ ಪಾಠೋ, "ಇಮೇ ಪನ ಚರಿಮಕತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ ಪನ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವಿನಯಟೀಕಾ**ದೀಸು, (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪) ಇಧ ಚ **ಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೪೮) ಉಲ್ಲಿಙ್ಗಿತಪಾಠೋ। ತತ್ಥ **ಚರಿಮಕತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ**ತಿ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನ ಪಚ್ಛಿಮಕತ್ತಭಾವಕಥಿತಾ। **ಪರಿಞ್ಞಾತಾ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಞಾತಾ। **ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ ಅನೋಕಾಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಏತೇನ ಹಿ ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಾಭಾವೇನ ಅಪತಿಟ್ಠಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಿಕಾ ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾ, ತದಭಾವತೋ ಪನ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ। ಯಥಾಹ "ಕಬಳೀಕಾರೇ ಚೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ, ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ, ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರುಳ್ಹ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಕಥಾ॰ ೨೯೬; ಮಹಾನಿ॰ ೭)। ತದುಪಮಂ ವಿಭಾವೇತಿ **"ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಯಥಾ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ಮೂಲಾಭಾವತೋ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ ಅನೋಕಾಸಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಾಭಾವತೋತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಾ। **ಚರಿಮಕಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನಾ**ತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ। **ಅನುಪಾದಾನೋ**ತಿ ಅನಿನ್ಧನೋ। **ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವ**ನ್ತಿ ಯೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ತಥಾ ತಥಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಸಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತದಭಾವತೋ ತಸ್ಸಾಪಿ ಧರಮಾನಕಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೇನ ಅಪಞ್ಞತ್ತಿಕಭಾವಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ ಯಥಾ "ಪಞ್ಞಾಸ ಪಣ್ಣಾಸಾ"ತಿ। ಪಞ್ಞಾಸ ಪಣ್ಣಾದೇಸೋತಿ ಹಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ವದನ್ತಿ।

೨೪೯. ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಂಖಿಪತಿ ಸಙ್ಕುಚಿತೋ ಭವತೀತಿ **ಸಙ್ಖೇಪೋ,** ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಬ್ಬತಪಾದತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಬಹುಲಂ ಸಂಖಿತ್ತಂ ಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ"**ತಿ, ಪಬ್ಬತಸಿಖರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾ**ಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - ಸಙ್ಖಿಪೀಯತಿ ಪಬ್ಬತಭಾವೇನ ಗಣೀಯತೀತಿ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಪದೇಸೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಪದೇಸೇತಿ ಅತ್ಥೋತಿ। **ಅನಾವಿಲೋ**ತಿ ಅಕಾಲುಸಿಯೋ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅನಾವಿಲತಾ ಕದ್ದಮಾಭಾವೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಕ್ಕದ್ದಮೋ"**ತಿ। ಸಪತಿ ಅಪದಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಸಿಪ್ಪಿ,** ಖುದ್ದಕಾ ಸಿಪ್ಪಿ **ಸಿಪ್ಪಿಯೋ** ಕಾ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಯೋ "ಮುತ್ತಿಕೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸವತಿ ಪಸವತೀತಿ **ಸಮ್ಬುಕೋ,** ಯಂ "ಜಲಸುತ್ತಿ, ಸಙ್ಖಲಿಕಾ"ತಿ ಚ ವೋಹರನ್ತಿ। ಸಮಾಹಾರೇ ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ನಪುಂಸಕಪಯೋಗೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕ"**ನ್ತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಸಕ್ಖರಾ**ತಿ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಾ ಪಾಸಾಣಾ। **ಕಥಲಾನೀ**ತಿ ಕಪಾಲಖಣ್ಡಾನಿ। ಸಮೂಹವಾಚಕಸ್ಸ ಘಟಾಸದ್ದಸ್ಸ ಇತ್ಥಿ ಲಿಙ್ಗಸ್ಸಾಪಿ ದಿಸ್ಸನತೋ "ಗುಮ್ಬ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಘಟಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಕಾಮಞ್ಚ "ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕಮ್ಪಿ ಸಕ್ಖರಕಥಲಮ್ಪಿ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪಿ ಚರನ್ತಮ್ಪೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ, ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಾನಿ ಚರನ್ತಿಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿಪಿ, ತಥಾಪಿ ಸಹಚರಣನಯೇನ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಚರನ್ತಿ ವಿಯ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪಿ ಚರನ್ತಮ್ಪೀತಿ ಏತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಹಿ **"ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಯಥಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಸಹಚರಣನಯಂ। **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸಂಸೂಚನೇ, ತಥಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ತರನ್ತರಾ**ತಿ ಬಹೂನಂ ಗಾವೀನಮನ್ತರನ್ತರಾ ಠಿತಾಸು ಗಾವೀಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸುಪಿ। **ಗಾವೋ**ತಿ ಗಾವಿಯೋ। **ಇತರಾಪೀ**ತಿ ಠಿತಾಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ। **ಚರನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ** ಸಹಚರಣನಯೇನ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಮೇವಾ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಾನಂ ಚರಣಕಿರಿಯಾಯಪಿ ಯೋಗತೋ ಠಾನಕಿರಿಯಾಯ ಅನೇಕನ್ತತ್ತಾ ಏಕನ್ತತೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಮೇವ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಚರನ್ತಂ ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕಮ್ಪಿ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ತು ತೇಸಂ ಠಾನಕಿರಿಯಮುಪಾದಾಯ। ತೇಸಂ ಪನ ಚರಣಕಿರಿಯಮುಪಾದಾಯ "ಚರನ್ತಮ್ಪೀ"ತಿ ಪಿ-ಸದ್ದಲೋಪೋ ಹೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಇತರಮ್ಪಿ ದ್ವಯ**ನ್ತಿ ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಂ ಪದವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಇತರಞ್ಚ ದ್ವಯ**ನ್ತಿ ಸಿಪ್ಪಿಯಸಮ್ಬುಕಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಮೇವ। **ಚರನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತೇಸಂ ಠಾನಕಿರಿಯಮುಪಾದಾಯ "ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪೀ"ತಿ ಪಿ-ಸದ್ದಲೋಪೋ, ಏವಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಸಹಚರಣನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ಪನ ಯಥಾಲಾಭನಯೋಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಕಿಂ ವಾ ಇಮಾಯ ಸಹಚರಿಯಾಯ, ಯಥಾಲಾಭಗ್ಗಹಣಂ ಪನೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಕ್ಖರಕಥಲಸ್ಸ ಹಿ ವಸೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತನ್ತಿ, ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಬುಕಸ್ಸ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪಿ

ಚರನ್ತಮ್ಪೀತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೪೯)। ಅಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಹಯೋಗೀವಸೇನ ದೇಸನಾಮತ್ತಂ ಪತಿ ಸಹಚರಣನಯೋ, ಸಾಧಾರಣತೋ ದೇಸಿತಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಭವವಸೇನ ವಿವೇಚನಂ ಪತಿ ಯಥಾಲಾಭನಯೋತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ವದನ್ತಿ - **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ, ಇತರಾನಿ ಚರನ್ತಿಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿಪೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾಲಾಭನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವೇಚಿತತ್ತಾ, "ಯಥಾ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಸಹಚರಣನಯೋ ಅಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಹಯೋಗೀವಸೇನ ದೇಸನಾಮತ್ತಸ್ಸ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾತಿ , ತದೇತಮ್ಪಿ ಅನುಪವಜ್ಜಮೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಯುತ್ತತ್ತಾ, **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** ತಥಾ ದಸ್ಸನಸ್ಸಾಪಿ ಸಮ್ಭವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। **ತೀರೇತಿ** ಉದಕರಹದಸ್ಸ ತೀರೇ। **ಉದಕರಹದೋ** ಚ ನಾಮ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮುದ್ದೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ "ರಹದೋಪಿ ತತ್ಥ ಗಮ್ಭೀರೋ, ಸಮುದ್ದೋ ಸರಿತೋದಕೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೭೮)। ಕತ್ಥಚಿ ಜಲಾಸಯೋಪಿ "ರಹದೋಪಿ ತತ್ಥ ಧರಣೀ ನಾಮ, ಯತೋ ಮೇಘಾ ಪವಸ್ಸನ್ತಿ, ವಸ್ಸಾ ಯತೋ ಪತಾಯನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೧) ಇಧಾಪಿ ಜಲಾಸಯೋಯೇವ। ಸೋ ಹಿ ಉದಕವಸೇನ ರಹೋ ಚಕ್ಖುರಹಾದಿಕಂ ದದಾತೀತಿ **ಉದಕರಹದೋ** ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ಅ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ "ಉದಕಂ ಹರತೀತಿ **ಉದಕರಹದೋ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

"ಏತ್ತಾವತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನನ್ತರಂ ದಸ್ಸಿತವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। ತತ್ಥ **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** "ಪುನ ಚಪರಂ ಮಹಾರಾಜ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ...ಪೇ॰... ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಏತ್ತಕೇನ, ಏತಪರಿಮಾಣವನ್ತೇನ ವಾ ವಚನಕ್ಕಮೇನ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣನ್ತಿ** ಞಾಣದಸ್ಸನನಾಮೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ತಸ್ಸ ಚ ವಿಸುಂ ಗಣನದಸ್ಸನೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನನ್ತರಂ ವತ್ತಬ್ಬತಾಕಾರಣೇಸು ತೀಸು ನಯೇಸು ತತಿಯನಯಸ್ಸೇವ ಯುತ್ತತರಭಾವೋಪಿ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮನೋಮಯಞಾಣಸ್ಸ ಇದ್ಧಿವಿಧಸಮವರೋಧಿತಭಾವೇ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೭೯ ಆದಯೋ) ವುತ್ತೇಪಿ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಸುಂ ದೇಸಿತತ್ತಾ ವಿಸುಂ ಏವ ಗಹಣಂ, ತಥಾ ದೇಸನಾ ಚ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣದ್ವಯಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ **"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಸೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಬ್ಬಸೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಂ ತಂ ಞಾಣದ್ವಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಹಿ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಂ, ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ಞಾಣಾನಿ ಪರಿಭಣ್ಡಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣನ್ತಿ** ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣನಾಮೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ।

ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪನ ದಸನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗಸ್ಸ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಅನಾಗತತ್ತಾ ತತ್ಥಾನಾಗತಞಾಣಾನಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸನ್ತಿ** ದಸನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇ, ತೇಸು ವಾ ದಸಸು ಞಾಣೇಸು। ಭೂಮಿಭೇದತೋ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಂ, ಕಾಲಭೇದತೋ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ, ಸನ್ತಾನಭೇದತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಚಾತಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಸತ್ತವಿಧಾರಮ್ಮಣಂ**। ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿತಿಕತ್ತಯೇನೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೋ, ನ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣತಿಕೇನ। **ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಾಯತನಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ನಿಮ್ಮಿತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಮೇವ, ಅತ್ತನಾ ವಾ ನಿಮ್ಮಿತೇ ಮನೋಮಯೇ ಕಾಯೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ರೂಪಾಯತನಮೇವಾತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಇದಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿಯಮಾನೇ ಮನೋಮಯೇ ಕಾಯೇ ರೂಪಾಯತನಮೇವಾರಬ್ಭ ಪವತ್ತನತೋ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ತತ್ಥ ಗನ್ಧಾಯತನಾದೀನಮಭಾವತೋ । ನ ಹಿ ರೂಪಕಲಾಪೋ ಗನ್ಧಾಯತನಾದಿವಿರಹಿತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಮೇವ ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಂ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿತ್ತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣ"**ನ್ತಿ, ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಭೂಮಿಕಾಲಸನ್ತಾನಭೇದತೋ ತಿಬ್ಬಿಧಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ಏಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿತಿಕವಸೇನ ತಿವಿಧಾರಮ್ಮಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ

“**ಅಪ್ಪಮಾಣಬಹಿದ್ಧಾನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಪರಿತ್ತತಿಕವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಂ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವಸೇನ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ, ಅತೀತತಿಕವಸೇನ ನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಹೋತಿ।

ಉತ್ತರಿತರಸದ್ದೋ, ಪಣೀತತರಸದ್ದೋ ಚ ಪರಿಯಾಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಸೇಟ್ಠತರ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ರತನಕೂಟಂ ವಿಯ ಕೂಟಾಗಾರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಂ ಕೂಟಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗಭೂತಂ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾತಿ ಆಹ “**ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನಾ**”ತಿ। **ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀತಿ** ತಿತ್ಥಕರಮತಹರವಿಭಾವಿನಿಂ ನಾನಾವಿಧಕುಹನಲಪನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿದ್ಧಂಸಿನಿಂ ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತಪರಮಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಪರಿದೀಪಿನಿಂ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾದಿಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮವಿಭೂಸಿನಿಂ ಚುದ್ದಸವಿಧಮಹಾಸಾಮಞ್ಞಫಲಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲದೇಸನಂ ರತನಾಗಾರಂ ವಿಯ ರತನಕೂಟೇನ ಅರಹತ್ತಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ “ವಿಮುತ್ತಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ ದೇಸಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಜಾತಸತ್ತುಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೫೦. ಏತ್ತಾವತಾ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ “ಏವಂ ವುತ್ತೇ”ತಿಆದಿಪಾಠಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಠಮಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ರಾಜಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ, ಸುತ್ತಪದೇಸೇ ವಾ। ಕರಣಂ **ಕಾರೋ,** ಸಾಧು ಇತಿ ಕಾರೋ ತಥಾ, “ಸಾಧು ಭಗವಾ, ಸಾಧು ಸುಗತಾ”ತಿಆದಿನಾ ತಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ। **ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನ**ನ್ತಿ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಞ್ಚ ಮಜ್ಝಞ್ಚ ಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಚ। **ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ** ಸಾದರಂ ಗಾರವಂ **ಸುತ್ವಾ,** “ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಇದಂ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾವಚನಂ। ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಅಹಂ ಚಿರಂ ವತ ಅಮ್ಹಿ, ಏವಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಅಹಂ ಥುಸೇ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಕಞ್ಚಿ ಸಾರಂ ನಾಲತ್ಥನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ತಥಾ ಯೋ…ಪೇ॰… ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಗುಣಸಮ್ಪದಾ ಅಹೋ ವತ। ದಸಬಲಸ್ಸ ಗುಣಾನುಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಅಹಂ ವಞ್ಚಿತೋ ಸುಚಿರಂ ವತ ಅಮ್ಹೀತಿ। **ವಞ್ಚಿತೋತಿ** ಚ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ವಞ್ಚಿತೋ ಆವಟ್ಟಿತೋ, ಮೋಹೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತೋ ಅಮ್ಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ದಸಬಲಸ್ಸ ಗುಣಾನುಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋ**”ತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ। ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಆವಿಕರೋನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಉಲ್ಲಙ್ಘನಸಮತ್ಥಾಯಪಿ ಉಬ್ಬೇಗಪೀತಿಯಾ ಅನುಲ್ಲಙ್ಘನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ “**ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಫುಟಸರೀರೋ**”ತಿ। **ಫುಟಸರೀರೋತಿ** ಚ ಫುಸಿತಸರೀರೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಬ್ಯಾಪಿತಸರೀರೋತಿ ಸಬ್ಬಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಪಿತತ್ತಾ। **ತನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸ್ಸ ಆವಿಕರಣಂ, ಉಪಾಸಕತ್ತಪವೇದನಞ್ಚ। **ಆರದ್ಧಂ** ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ವಿಗತಾ, ವಿಗತಭಾವೋ ಚ ಖಯೋ ಏವಾತಿ ಆಹ “**ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತೀ**”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “**ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ**”ತಿ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತತರೋ ಮನೋರಮೋ, ತಾದಿಸೋ ಚ ಸುನ್ದರೋ ಭದ್ದಕೋ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸುನ್ದರೇ**”ತಿ।

“**ಕೋ ಮೇ**”ತಿಆದಿ ಗಾಥಾ **ವಿಮಾನವತ್ಥುಮ್ಹಿ** (ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೭)। ತತ್ಥ **ಕೋತಿ** ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕತಮೋ। **ಮೇತಿ** ಮಮ। **ಪಾದಾನೀತಿ** ಪಾದೇ, ಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಯಾಯೋಯಂ। **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** ಈದಿಸಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾತಿ** ಈದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ, ಪರಿಜನೇನ ಚ। **ಜಲನ್ತಿ** ಜಲನ್ತೋ ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ, ಅಭಿರೂಪೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಣ್ಣೇನಾತಿ** ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾತಿ** ಸಬ್ಬಾ ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಓಭಾಸಯನ್ತೋ। ಚನ್ದೋ ವಿಯ, ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋ ಕೋ ವನ್ದತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಅಭಿರೂಪೇತಿ ಅತಿರೇಕರೂಪೇ ಉಳಾರವಣ್ಣೇನ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೇ। **ಅಬ್ಭಾನುಮೋದನೇತಿ** ಅಭಿಅನುಮೋದನೇ ಅಭಿಪ್ಪಮೋದಿತಭಾವೇ। ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ “ಅಬ್ಭಾನುಮೋದನೇ”ತಿ ವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ತಸ್ಮಾ**”ತಿಆದಿ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಹೋತು

ಅಬ್ಭಾನುಮೋದನೇ, ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತೋತಿ ಚೋದನಾಯ ಸೋಧನಾಮುಖೇನ ಆಮೇಡಿತವಿಸಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಿ **"ಭಯೇ ಕೋಧೇ"**ತಿಆದಿನಾ, ಇಮಿನಾ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಏವಂ ವುತ್ತೋ, ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ವಿಸಯೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಸಾಧು ಸಾಧು ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಸಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾತಿಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಚೋರೋ ಚೋರೋ, ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ"ತಿಆದೀಸು **ಭಯೇ ಆಮೇಡಿತಂ,** "ವಿಜ್ಝ ವಿಜ್ಝ, ಪಹರ ಪಹರಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋಧೇ,** "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೭; ೩.೩೫; ೫.೧೦೮೫) **ಪಸಂಸಾಯಂ,** "ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ, ಲುನಾಹಿ ಲುನಾಹೀ"ತಿಆದೀಸು **ತುರಿತೇ,** "ಆಗಚ್ಛ ಆಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋತೂಹಲೇ,** "ಬುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೪೪) **ಅಚ್ಛರೇ,** "ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) **ಹಾಸೇ,** "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ, ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) **ಸೋಕೇ,** "ಅಹೋ ಸುಖಂ, ಅಹೋ ಸುಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೧೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫) **ಪಸಾದೇ। ಚ**ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಗರಹಾ ಅಸಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಪಾಪೋ ಪಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ **ಗರಹಾಯಂ,** "ಅಭಿರೂಪಕ ಅಭಿರೂಪಕಾ"ತಿಆದೀಸು **ಅಸಮ್ಮಾನೇ।** ಏವಮೇತೇಸು ನವಸು, ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ವಿಸಯೇಸು ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಬುಧೋ ಕರೇಯ್ಯ, ಯೋಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಮೇಡನಂ ಪುನಪ್ಪುನಮುಚ್ಚಾರಣಂ, ಆಮೇಡೀಯತಿ ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಮುಚ್ಚಾರೀಯತೀತಿ **ಆಮೇಡಿತಂ,** ಏಕಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಚನಂ। **ಮೇಡಿ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಉಮ್ಮಾದನೇ, ಆಪುಬ್ಬೋ ತು ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಮುಚ್ಚಾರಣೇ ವತ್ತತಿ ಯಥಾ "ಏತದೇವ ಯದಾ ವಾಕ್ಯ-ಮಾಮೇಡಯತಿ ವಾಸವೋ"ತಿ।

ಏವಂ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಯಿದಂ ಆಮೇಡಿತವಸೇನೇವ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಪಚ್ಚೇಕಮತ್ಥದ್ವಯವಸೇನಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಿಚ್ಛಾವಸೇನಾಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಬ್ಯಾಪೇತಬ್ಬಸ್ಸ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಮವುತ್ತತ್ತಾ। ಬ್ಯಾಪೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ಬ್ಯಾಪಕೇನ ಗುಣಕಿರಿಯಾದಬ್ಬೇನ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಚನಂ ವಿಚ್ಛಾ ಯಥಾ "ಗಾಮೋ ಗಾಮೋ ರಮಣೀಯೋ"ತಿ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಭಿಕ್ಕಮನೀಯಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಚ ಅತಿಇಟ್ಠತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅತಿಇಟ್ಠ"**ನ್ತಿಆದಿ, ಪದತ್ತಯಞ್ಚೇತಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ದ್ವೀಸು ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಸದ್ದೇಸು। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಯದಿದಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ"**ತಿ ಆಹ, ಯಾಯಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಮಯಾ ಸುತಾ, ತದಿದಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಂ ವಚನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೇದತ್ತಾ ಯುತ್ತೋ ಏವ "ಯತ್ಥ ಚ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಮಾಹೂ"ತಿಆದೀಸು (ವಿ॰ ವ॰ ೮೮೮) ವಿಯ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಮತ್ತದಸ್ಸನಂ ಏತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥವಸೇನ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಕಾರಿಯವಿಪರಿಣಾಮವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮತಾ। ವಚನನ್ತಿ ಹೇತ್ಥ ಸೇಸೋ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭಗವತೋ ವಚನಂ, ಯಾಯಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಮಯಾ ಸುತಾ, ಸಾ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ಪಸಾದನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ವುತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾರಹಮೇಸ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ।

"ಭಗವತೋ ವಚನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥದ್ವಯಸರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ದೋಸನಾಸನತೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸದೋಸವಿದ್ಧಂಸನತೋ। **ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಅಧಿಗಮಾಪನತೋ। ಯೇ ಗುಣೇ ದೇಸನಾ ಅಧಿಗಮೇತಿ, ತೇಸು "ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋ"ತಿ ವುತ್ತೇಸುಯೇವ ಗುಣೇಸು ಪಧಾನಭೂತಾ ಗುಣಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ತೇ ಪಧಾನಭೂತೇ ಗುಣೇ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದ್ಧಾಜನನತೋ ಪಞ್ಞಾಜನನತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಾಪಧಾನಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಾ ಗುಣಾ, ಪಞ್ಞಾಪಧಾನಾ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ, ಪಧಾನನಿದ್ದೇಸೋ ಚೇಸ ದೇಸನಾಯ ಅಧಿಗಮೇತಬ್ಬೇಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿದುಕಾದೀಹಿಪಿ ಯೋಜನಾಸಮ್ಭವತೋ। ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಾತ್ಥತೋ"**ತಿಆದಿನಾ। ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥತೋ।** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನತೋ।** ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದಪಯೋಗತಾಯ **ಉತ್ತಾನಪದತೋ।** ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವೇನ

ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ಥತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರತ್ಥತೋ।** ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮಧುರಸದ್ದಪಯೋಗತಾಯ **ಕಣ್ಣಸುಖತೋ।** ವಿಪುಲವಿಸುದ್ಧಪೇಮನೀಯತ್ಥತಾಯ **ಹದಯಙ್ಗಮತೋ।** ಮಾನಾತಿಮಾನವಿಧಮನೇನ **ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನತೋ।** ಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ **ಅಪರವಮ್ಭನತೋ।** ಹಿತಾಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೇಸಂ ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಿವೂಪಸಮನೇನ **ಕರುಣಾಸೀತಲತೋ।** ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇನ **ಪಞ್ಞಾವದಾತತೋ।** ಅವದಾತಂ, ಓದಾತನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುತಾಯ **ಆಪಾಥರಮಣೀಯತೋ।** ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಸುವಿಸುದ್ಧತಾಯ **ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತೋ।** ಆಪಾಥರಮಣೀಯತಾಯ ಏವ **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ।** ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತಾಯ, ಹಿತಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ ಚ **ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಹಿತತೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪನ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತನತೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾದವಿದ್ಧಂಸನತೋ, ಸಮ್ಮಾವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮುದ್ಧರಣತೋ, ಕುಸಲಮೂಲಸಂರೋಪನತೋ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿಧಾನತೋ, ಸಗ್ಗಮಗ್ಗದ್ವಾರವಿವರಣತೋ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನತೋ, ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾಟನತೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ನ ಕೇವಲಂ ಪದದ್ವಯೇನೇವ, **ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಚತೂಹಿ ಉಪಮಾಹೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। "ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ರೂಪಾನಿ ದಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿ ಇದಂ "ತೇಲಪಜ್ಜೋತಂ ಧಾರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚತುತ್ಥಉಪಮಾಯ ಆಕಾರಮತ್ತದಸ್ಸನಂ, ನ ಪನ ಉಪಮನ್ತರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತೂಹಿ ಉಪಮಾಹೀ"**ತಿ। **ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತ**ನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಂ ಜಾತಂ। **ಉಗ್ಘಾಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿವಟಂ ಕರೇಯ್ಯ। **"ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ ಸಮಾಚಿಕ್ಖಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, "ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ, ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಚನಮತ್ತಂ ಅವತ್ವಾ "ಏಸ ಮಗ್ಗೋ, ಏವಂ ಗಚ್ಛಾ"ತಿ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಸ್ಸನ್ದೇಹಂ ದಸ್ಸೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ಚಾತುದ್ದಸೀ **ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀ।** ನಿರನ್ತರರುಕ್ಖಗಹನೇನ ಏಕಗ್ಘನೋ ವನಸಣ್ಡೋ **ಘನವನಸಣ್ಡೋ।** ಮೇಘಸ್ಸ ಪಟಲಂ **ಮೇಘಪಟಲಂ,** ಮೇಘಚ್ಛನ್ನತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಂ ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಆಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನಾಧಾರಭೂತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಾಜನಂ ಆಧಾರಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ ಉಪರಿ ಮುಖಂ ಠಪೇಯ್ಯ। ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತತಾಯ **ವಿಮುಖಂ,** ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತತಾಯ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ **ಪತಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯಂ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಪದಸ್ಸ ಯಥಾದಸ್ಸಿತೇನ ಅತ್ಥದ್ವಯೇನ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ। ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಹಿ ಏಸ ರಾಜಾ ಸದ್ಧಮ್ಮವಿಮುಖೋ, ಪಾಪಮಿತ್ತೇನ ಪನ ದೇವದತ್ತೇನ ಪಿತುಘಾತಾದೀಸು ಉಯ್ಯೋಜಿತತ್ತಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪತಿತೋತಿ। ವುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

"ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ"ತಿಆದಿನಾ ತದಾ ರಞ್ಞಾ ಅವುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। ಕಾಮಞ್ಚ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾ ನೀವರಣಭಾವತೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಸತ್ತೇ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ"ತಿ, [ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೦ (ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)] ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಗುಮ್ಬಪಟಿಚ್ಛನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಸಾಸನಂ ವಿವರನ್ತೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಏಕಾವ ಅನುಸನ್ಧಿ, ಏಕಂವ ಸಾಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಸಾಸನಂ ಕರೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾದೀಸು**ಪಿ ಹಿ ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನಸ್ಸ ಸಾಸನಸ್ಸ ವಿವರಣವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ।

ಸಬ್ಬೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋ ಅಪಾಯಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ** ಕುಚ್ಛಿತೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮಾ **ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗೋ** ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗತೋ ಮಿಚ್ಛಾ ವಿತಥೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವ ಹಿ ತದುಭಯಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೋ ಹಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮೋ **ಸಗ್ಗಮಗ್ಗೋ।** ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಸಮ್ಮತ್ತಧಮ್ಮಾ **ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೋ।** ಸಪ್ಪಿಆದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪದೀಪೋ ನ ತಥಾ ಉಜ್ಜಲೋ, ಯಥಾ ತೇಲಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋತಿ **ತೇಲಪಜ್ಜೋತಗ್ಗಹಣಂ। ಧಾರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಧರೇಯ್ಯ, ಸಮಾಹರೇಯ್ಯ

ಸಮಾದಹೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬುದ್ಧಾದಿರತನರೂಪಾನೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ವಣ್ಣಾಯತನಾನಿ। ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾದಿರತನರೂಪಾನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಸ್ಸ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸಕಂ ತಥಾ। ದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಜ್ಜೋತಂ ತಥಾ। ತದುಭಯಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣವಸೇನ ವಿಯೂಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಧಾರಕೋ ಸಮಾದಹಕೋತಿ ಅತ್ಥೇನ **"ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮೋಹನ್ಧಕಾರವಿದ್ಧಂಸಕದೇಸನಾಪಜ್ಜೋತಧಾರಕೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತುಕ್ಕುಜ್ಜನಪಟಿಚ್ಛನ್ನವಿವರಣಮಗ್ಗಾಚಿಕ್ಖಣತೇಲಪಜ್ಜೋತಧಾರಣ ಸಙ್ಖಾತ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಮೋಪಮಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇಹಿ, ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ವಾ ನಾನಾವಿಧಕುಹನಲಪನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿಧಮನಾದಿವಿಭಾವನಪರಿಯಾಯೇಹಿ। ತೇನಾಹ **"ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ಪಕಾಸಿತೋ"**ತಿ।

"ಏವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ "ಏಸಾಹ"ನ್ತಿಆದಿಪಾಠಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಸನ್ನಚಿತ್ತತಾಯಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ಕರೋತಿ। ಪಸನ್ನಚಿತ್ತತಾ ಚ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ **"ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ** ಹೇತುಭೂತಾಯ। **ಪಸನ್ನಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಸಾಧುಜನೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರಂ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸರಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಪರಾಯಣ"**ನ್ತಿ। ಪರಾಯಣತಾ ಪನ ಅನತ್ಥನಿಸೇಧನೇನ, ಅತ್ಥಸಮ್ಪಾದನೇನ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ, ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾ"**ತಿ। **ಅಘಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಪಾಪತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಕ್ಖತೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ತಾಯತಿ ಅವಸ್ಸಯಂ ಕರೋತೀತಿ **ತಾತಾ**। **ಹಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ವಿದಹತಿ ಸಂವಿಧಾನಂ ಕರೋತೀತಿ **ವಿಧಾತಾ**। **"ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ"**ತಿ ವದನ್ತೋ "ಇತಿಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ಸೋ ಚ ಆಕಾರತ್ಥೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಗಮನಂ। ಹಿತಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಜನಂ, ಜಾನನಂ ವಾ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾದೀಸು** "ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಸಹೇವ ಇತಿಸದ್ದೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ನಾಯಂ ಗಮಿ-ಸದ್ದೋ ನೀ-ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ದ್ವಿಕಮ್ಮಿಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಅಜಂ ಗಾಮಂ ನೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ "ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, "ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಇತಿಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಯೋ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಬುದ್ಧಂ ವಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸರಣಂ ವಾ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗಮತೀಯದೀಪನಾ) **ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ** ಉದ್ಧಟಾ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ। ನ ಹಿ ಗಮಿ-ಸದ್ದಂ ದುಹಾದಿನ್ಯಾದಿಗಣಿಕಂ ಕರೋನ್ತಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾತಿ। ಹೋತು ತಾವ ಗಮಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕಕಮ್ಮಭಾವೋ, ತಥಾಪಿ "ಗಚ್ಛತೇವ ಪುಬ್ಬಂ ದಿಸಂ, ಗಚ್ಛತಿ ಪಚ್ಛಿಮಂ ದಿಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೯; ೩.೮೭) ವಿಯ "ಭಗವನ್ತಂ, ಸರಣ"ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತಾ ಯುತ್ತಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವಾನುಪಪತ್ತಿತೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪಟಿಹತಚಿತ್ತೋಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ನಾಮ ಸಿಯಾ। ಯಞ್ಹಿ ತಂ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತಂ ಸರಣಂ, ತಮೇವೇಸ ಗತೋತಿ, ನ ಚೇತ್ಥ ಅನುಪಪತ್ತಿಕೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ "ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ಗಮನೀಯತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನಂ, "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಪನ ಗಮನಾಕಾರಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಇತಿಲೋಪವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। **ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಸಙ್ಘಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

"ಗಮಿಸ್ಸ ಏಕಕಮ್ಮತ್ತಾ, ಇತಿಲೋಪಂ ವಿಜಾನಿಯಾ।
ಪಟಿಘಾತಪ್ಪಸಙ್ಗತ್ತಾ, ನ ಚ ತುಲ್ಯತ್ಥತಾ ಸಿಯಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಗಮನೀಯತ್ಥಸ್ಸ, ಪುಬ್ಬಪದಂವ ಜೋತಕಂ।
ಗಮನಾಕಾರಸ್ಸ ಪರಂ, ಇತ್ಯುತ್ತಂ ಸರಣತ್ತಯೇ"ತಿ॥

"ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪನ ವದನ್ತೋ ಅನೇನೇವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಜನಂ, ಜಾನನಂ ವಾ ಸರಣಗಮನಂ ನಾಮಾತಿ ನಿಯಮೇತಿ। ತತ್ಥ **"ಗಚ್ಛಾಮೀ"**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ಥವಚನಂ, **"ಗಚ್ಛಾಮೀ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಮೇವ ಅತ್ಥವಚನಂ **"ಭಜಾಮೀ"**ತಿಆದಿಪದತ್ತಯಂ।

ಭಜನಞ್ಚಿ ಸರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ, **ಸೇವನಂ** ಸನ್ತಿಕಾವಚರಭಾವೋ, **ಪಯಿರುಪಾಸನಂ** ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಂಯೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಂ "ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಗತಿಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಂ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತತ್ಥ **ಏವ**ನ್ತಿ "ಭಗವಾ ಮೇ ಸರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ "ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ "ಬುಜ್ಝಾಮೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತಿ **"ಯೇಸಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ, ಅನೇನ ಚ ನಿರುತ್ತಿನಯಮನ್ತರೇನ ಸಭಾವತೋವ ಗಮುಧಾತುಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಧಾತೂನ**ನ್ತಿ ಮೂಲಸದ್ದಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಇ, ಯಾ, ಕಮು, ಗಮುಇಚ್ಚಾದೀನಂ।

"ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ , ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಫಲಟ್ಠಾ ಏವ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। ನನು ಚ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ "ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ಏವ ತಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ಇತರೋ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಏವ **"ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನೇನ ಹಿ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಭವೋತಿ। ಏವಂ ಅನೇಕೇಹಿಪಿ ವಿನಯ- (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ಸುತ್ತನ್ತಟೀಕಾಕಾರೇಹೀ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೦) ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನವಸೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಕೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತದನುಪಪತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ಪರಿಯಾಯತೋ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಮ್ಪಿ "ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ"ತಿ ಪದೇನ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹೇಸ **ದಕ್ಖಿಣವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಭಾವೇನ ವುತ್ತೋತಿ, **ಛತ್ತವಿಮಾನೇ** (ವಿ॰ ವ॰ ೮೮೬ ಆದಯೋ) ಛತ್ತಮಾಣವಕೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ, ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇ ಚ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ ಸಪಾಠಸೇಸಯೋಜನಾ। ಅತೀತಕಾಲಿಕೇನ ಹಿ ಪುರಿಮಪದದ್ವಯೇನ ಫಲಟ್ಠಾನಮೇವ ಗಹಣಂ, ವತ್ತಮಾನಕಾಲಿಕೇನ ಚ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪದೇನ ಸಹ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೇನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾನಮೇವ। **"ಅಪತಮಾನೇ"**ತಿ ಪನ ಪದೇನ ಧಾರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ ಅಪತನಕರಣವಸೇನೇವ ಧಾರೇತೀತಿ, ಧಾರಣಸರೂಪದಸ್ಸನಂ ವಾ। ಧಾರಣಂ ನಾಮ ಅಪತನಕರಣಮೇವಾತಿ, ಅಪತನಕರಣಞ್ಚ ಅಪಾಯಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನವಸೇನ ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾನಮೇವ। "ಅಪಾಯೇಸೂ"ತಿ ಹಿ ದುಕ್ಖಬಹುಲಟ್ಠಾನತಾಯ ಪಧಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖೇಸು ಪನ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಚೇತ್ಥ ಅಪಾಯಭವತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ ಸುಗತಿಕಾಮಭವೇಕದೇಸತೋ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ ಕಾಮಭವತೋ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ರೂಪಾರೂಪಭವತೋ, ಸಬ್ಬಭವೇಹಿಪಿ ವುಟ್ಠಾತಿ ಏವಾತಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೦) ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯಾತಿ ಉಭಯಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮಾತಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಚ ಪಾಳಿಯಾ ಏವ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಆಹ **"ವುತ್ತಞ್ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಯಾವತಾ**ತಿ ಯತ್ತಕಾ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ತತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ। "ಅಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ಅ-ಕಾರಂ, ಮ-ಕಾರಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **"ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅಕ್ಖಾಯತೀ"**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಇತಿಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ "ಯಾವತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿಆದಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ಸುತ್ತಪದಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **"ವಿತ್ಥಾರೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಾ ತದವಸೇಸಸಙ್ಗಹೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅರಿಯಫಲಾನಂ "ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಾಯಾ"ತಿಆದಿ ವಚನತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಕಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಾನುಗುಣತಾ, ನಿಯ್ಯಾನಪರಿಯೋಸಾನತಾ ಚ, ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಪನ ನಿಯ್ಯಾನಧಮ್ಮಸಮಧಿಗಮಹೇತುತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಾನುಗುಣತಾತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ,

ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ “**ನ ಕೇವಲಞ್ಚಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಚ ಪಾಠಾರುಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನೇ**ತಿ ಛತ್ತೋ ಕಿರ ನಾಮ ಸೇತಬ್ಯಾಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವಕೋ, ಸೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯಂ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ “ಗರುದಕ್ಖಿಣಂ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಭಿಮುಖೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಚೋರನ್ತರಾಯಂ, ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ಸರಣಗಮನವಿಧಿಂ ದೇಸೇಸಿ, ತಸ್ಸ ತಾವತಿಂಸಭವನುಪಗಸ್ಸ ತಿಂಸಯೋಜನಿಕಂ ವಿಮಾನಂ ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನಂ। ದೇವಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ಮನುಸ್ಸಕಾಲೇ ಸಮಞ್ಞಾ ಯಥಾ “ಮಣ್ಡೂಕೋ ದೇವಪುತ್ತೋ, (ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೮ ಆದಯೋ) ಕುವೇರೋ ದೇವರಾಜಾ”ತಿ, ಇಧ ಪನ ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನಂ ವತ್ಥು ಕಾರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ “ನ ತಥಾ ತಪತಿ ನಭೇ ಸೂರಿಯೋ, ಚನ್ದೋ ಚ ನ ಭಾಸತಿ ನ ಫುಸ್ಸೋ, ಯಥಾ”ತಿಆದಿಕಾ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೮೯) ದೇಸನಾ “**ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನ**”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತ್ರಾಯಂ ಗಾಥಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ತಸ್ಮಾ ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನವತ್ಥುದೇಸನಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಾಮರಾಗೋ ಭವರಾಗೋತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೋ ಅನಾದಿಕಾಲವಿಭಾವಿತೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ವಿರಜ್ಜತಿ ಪಹೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ರಾಗವಿರಾಗೋ,** ಮಗ್ಗೋ। ಏಜಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ, ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ಸೋಕಸ್ಸ, ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಏಜಾ, ಸೋಕೋ ಚ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ಅನೇಜಂ, ಅಸೋಕಞ್ಚ,** ಫಲಂ। **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೮೭) ಪನ “ತಣ್ಹಾವಸಿಟ್ಠಾನಂ ಸೋಕನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋ ಅಸೋಕ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮಮಸಙ್ಖತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪಚ್ಚ ಸಮ್ಭೂಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಅಸಙ್ಖತಂ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಧಾರಣತೋ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ “ಧಮ್ಮನ್ತಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಂ। ಸಭಾವತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೋ ಹೇಸ, ಯದಿದಂ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ, ನ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ವಿಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನಾ”ತಿ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೮೭) ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ತೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲ**ಸದ್ದೇನ ಚ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಗಹಿತಂ “ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಪಟಿಕೂಲ”ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲ**ನ್ತಿ ಚ ಅವಿರೋಧದೀಪನತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವಿರುದ್ಧಂ, ಇಟ್ಠಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಪಗುಣರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಪಕಟ್ಠಗುಣವಿಭಾವನತೋ ವಾ **ಪಗುಣಂ**। ಯಥಾಹ “ವಿಹಿಂಸಸಞ್ಞೀ ಪಗುಣಂ ನ ಭಾಸಿಂ, ಧಮ್ಮಂ ಪಣೀತಂ ಮನುಜೇಸು ಬ್ರಹ್ಮೇ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ೨.೩೩೯; ಮಹಾವ॰ ೯)।

ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಇಧ ಚತೂಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ಗಹಿತೋ, **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ “ಸವನವೇಲಾಯಂ, ಉಪಪರಿಕ್ಖಣವೇಲಾಯಂ, ಪಟಿಪಜ್ಜನವೇಲಾಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಇಟ್ಠಮೇವಾತಿ **ಮಧುರಂ,** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾಯ ಪಟಿಭಾನಸಮ್ಪದಾಯ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ ಸುಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ, ನಿಪುಣಭಾವತೋ ಚ **ಪಗುಣಂ,** ವಿಭಜಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ, ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ, ಉದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ ಚ ಸುಟ್ಠು ವಿಭಜನತೋ **ಸುವಿಭತ್ತ**ನ್ತಿ ತೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಮೇವ ವದತೀ”ತಿ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೮೭) ವುತ್ತಂ। ಆಪಾಥಕಾಲೇ ವಿಯ ಮಜ್ಜನಕಾಲೇಪಿ, ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸುಣನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವತೋ ಉಭತೋಪಚ್ಚಕ್ಖತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಧೇವ “ಇಮ”ನ್ತಿ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಮಾಹ। ಪುನ “**ಧಮ್ಮ**”ನ್ತಿ ಇದಂ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಪಿ ಹಿ ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾನಮತ್ತಾಯಪಿ ಯಾಥಾವಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪಾಯಪತನತೋ ಧಾರೇತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಇದಮೇವ ಛತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನಂ ಸಾಧಕನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಾಧಾರಣಭಾವೇನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪುನ “**ಇಮ**”ನ್ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇಸಾ ಭ-ಕಾರತ್ತಯೇನ ಚ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ ದೋಧಕಗಾಥಾ, ತಸ್ಮಾ ತತಿಯಪಾದೇ ಮಧುರಸದ್ದೇ ಮ-ಕಾರೋ ಅಧಿಕೋಪಿ ಅರಿಯಚರಿಯಾದಿಪದೇಹಿ ವಿಯ ಅನೇಕಕ್ಖರಪದೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಅನುಪವಜ್ಜೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಙ್ಘಾತೇನಾತಿ “ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೧; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚೇವ “ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪಸತ್ಥಾನಿ

ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ, ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೨; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸೀಲಾನಞ್ಚ ಸಂಹತಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂಹತೋತಿ** ಸಙ್ಘಟಿತೋ, ಸಮೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತಾ ಏವ। **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಹಚ್ಚಪಾಠೇನ ಸಮತ್ಥೇತಿ।

ಯತ್ಥಾತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಘೇ। **ದಿನ್ನನ್ತಿ** ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ ಅನ್ನಾದಿದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ, ಗಾಥಾಬನ್ಧತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೋ। ದೋಧಕಗಾಥಾ ಹೇಸಾ। **ಮಹಪ್ಫಲಮಾಹೂತಿ** "ಮಹಪ್ಫಲ"ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಆಹು। **ಚತೂಸೂತಿ** ಚೇತ್ಥ ಚ-ಕಾರೋ ಅಧಿಕೋಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನುಪವಜ್ಜೋ। ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿತೋ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ **ಸುಚೀಸು**। "ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೮೮) ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು **ಪುರಿಸಯುಗೇಸು**। ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನೇನ, ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ವಾ **ಧಮ್ಮದಸಾ। ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ** ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠೇ ಯುಗಲೇ ಅಕತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪುಗ್ಗಲಗಣನೇನ **ಅಟ್ಠ ಚ** ಹೋನ್ತಿ। **ಇಮಂ ಸಙ್ಘಂ ಸರಣತ್ಥಂ** ಸರಣಾಯ ಪರಾಯಣಾಯ ಅಪಾಯದುಕ್ಖವಟ್ಟದುಕ್ಖಪರಿತಾಣಾಯ **ಉಪೇಹಿ** ಉಪಗಚ್ಛ ಭಜ ಸೇವ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾಹಿ ಬುಜ್ಝಸ್ಸೂತಿ ಸಹ ಯೋಜನಾಯ ಅತ್ಥೋ। ಯತ್ಥ ಯೇಸು ಸುಚೀಸು ಚತೂಸು ಪುರಿಸಯುಗೇಸು ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಮಾಹು, ಧಮ್ಮದಸಾ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಅಟ್ಠ ಚ, ಇಮಂ ಸಙ್ಘಂ ಸರಣತ್ಥಮುಪೇಹೀತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಯುತ್ತೋ ಏವ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ ಪುರಿಸಪದೇ ಈಕಾರಂ, ಪುಗ್ಗಲಾಪದೇ ಚ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ "ಏಸಾಹ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಕ್ಕಮೇನ। ತೀಣಿ ವತ್ಥೂನಿ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಗಮನಾನಿ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಗಮನಾನೀತಿ **ಸರಣಗಮನಾನಿ। ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಹದಯಗತಂ ವಾಚಾಯ ಪವೇದೇಸಿ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ವಿಸಯಪ್ಪಭೇದಫಲಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಾನಂ ವಿಯ, ಕತ್ತು ಚ ವಿಭಾವನಾ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತಿ ಯೇವಾತಿ ಸಹ ಕತ್ತುನಾ ತಂ ವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇದಾನಿ ತೇಸು ಸರಣಗಮನೇಸು ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಯೋ ಚ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಹಿ ಕತ್ತಾರಂ ವಿಭಾವೇತಿ ತೇನ ವಿನಾ ಸರಣಗಮನಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ, **"ಸರಣಗಮನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಸರಣಗಮನಮೇವ, **"ಸರಣ"**ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಪನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಿಸಯಾದಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವೋದಾನಂ ನ ಗಹಿತಂ, ನನು ವೋದಾನವಿಭಾವನಾಪಿ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅತ್ಥತೋ ವಿಭಾವಿತಂ ಹೋತೀತಿ ನ ಗಹಿತಂ। ಯಾನಿ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಕಾರಣಾನಿ ಅಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನೇನ, ಉಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಪಹಾನೇನ ವೋದಾನಂ ಹೋತೀತಿ। **ಅತ್ಥತೋತಿ** ಸರಣಸದ್ದತ್ಥತೋ, "ಸರಣತ್ಥತೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। ಹಿಂಸತ್ಥಸ್ಸ ಸರಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನೇತಂ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಧಾತ್ವತ್ಥವಸೇನ **"ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪನ ಹಿಂಸನಂ ಕೇಸಂ, ಕಥಂ, ಕಸ್ಸ ವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತಿ **"ಸರಣಗತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಕೇಸನ್ತಿ** ಹಿ ಸರಣಗತಾನಂ। **ಕಥನ್ತಿ** ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ। **ಕಸ್ಸಾತಿ** ಭಯಾದೀನನ್ತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸೋಧನಾ। ತತ್ಥ **ಸರಣಗತಾನನ್ತಿ** "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಗತಾನಂ। **ಸರಣಗಮನೇನಾತಿ** "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಗಮನೇನ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇನ। **ಭಯನ್ತಿ** ವಟ್ಟಭಯಂ। **ಸನ್ತಾಸನ್ತಿ** ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ ತೇನೇವ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಗ್ಗಹಣಂ। **ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸನ್ತಿ** ದುಗ್ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ "ದುಗ್ಗತಿಯಂ ಪರಿಕಿಲಿಸ್ಸನಂ ಸಂವಿಬಾಧನಂ, ಸಮುಪತಾಪನಂ ವಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರತೋ ಫಲಕಥಾಯಂ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಹಿಂಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿನಾಸನಮೇವ, ನ ಪನ ಸತ್ತಹಿಂಸನಮಿವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಹನತಿ ವಿನಾಸೇತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಏತನ್ತಿ** ಸರಣಪದಂ। **ಅಧಿವಚನನ್ತಿ** ನಾಮಂ, ಪಸಿದ್ಧವಚನಂ ವಾ, ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ ವಾ ಗುಣಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಪವತ್ತವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ರತನತ್ತಯಸ್ಸೇವಾ"**ತಿ।

ಏವಂ ಹಿಂಸನತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸರಣಸದ್ದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದತ್ಥವಸೇನೇವ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಹಿಂಸನಕಾರಣದಸ್ಸನಮೇವ ಹಿ ಪುರಿಮನಯತೋ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋತಿ। ತತ್ಥ **ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನಾತಿ** "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಿಹರಥಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪, ೬೯) ಅತ್ಥೇ ಸತ್ತಾನಂ ನಿಯೋಜನೇನ। **ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನಾತಿ** "ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಖೋ ಪಾಪಕೋ ವಿಪಾಕೋ, ಪಾಪಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ಅನತ್ಥತೋ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ನಿವತ್ತನೇನ। **ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ** ಹಿತಾಹಿತೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿಪವತ್ತಿಹೇತುಕಂ ಬ್ಯಸನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ವಿನಾಸೇತಿ। ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತಾರಣೇನ ಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಪನ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕಾರಾನ**ನ್ತಿ ದಾನವಸೇನ, ಪೂಜಾವಸೇನ ಚ ಉಪನೀತಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಾನಂ। ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವಾಚಕೋ "ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಕತಂ ಕಾರಂ, ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ ಮಹಪ್ಫಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂ ಸತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಹಿಂಸಕಭಾವಕಾರಣದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇನ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಿದಂ ಸರಣಪದಂ ನಾಥಪದಂ ವಿಯ ಸುದ್ಧನಾಮಪದತ್ತಾ ಧಾತ್ವತ್ಥಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಕೇತತ್ಥಮ್ಪಿ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಸರಣಂ ಪರಾಯಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಸರಣತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸರಣಗಮನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಪ್ಪಸಾದಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ತಸ್ಮಿಂ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸಾದೋ **ತಪ್ಪಸಾದೋ,** ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಗ್ಗರು,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಗ್ಗರುತಾ,** ತಪ್ಪಸಾದೋ ಚ ತಗ್ಗರುತಾ ಚ **ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾ,** ತಾಹಿ। **ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ** ವಿಧುತವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಮೋಹಾಸದ್ಧಿಯಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮತ್ತಾ, ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಪರಾಗತಿ ತಾಣಂ ಲೇಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಪ್ಪರಾಯಣೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ,** ಸಾಯೇವ ಆಕಾರೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರೋ,** ತೇನ ಪವತ್ತೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ।** ಏತ್ಥ ಚ **ಪಸಾದ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಮಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಸದ್ಧಾಪಧಾನಂ, ನ ಞಾಣಪಧಾನಂ, **ಗರುತಾ**ಗಹಣೇನ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಂ। ಅರಿಯಾ ಹಿ ರತನತ್ತಯಂ ಗುಣಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಪ್ಪಸಾದೇನ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ, ತಗ್ಗರುತಾಯ ಚ ಅಗಾರವಕರಣಹೇತೂನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ ಪನೇತ್ಥ ತಗ್ಗತಿಕತಾತಿ ತಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಸರಣಗಮನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಸಾದಗರುತಾ ಜೋತಿತಾತಿ ಪಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಅನವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಲೋಕಿಯಸ್ಸ, ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಗಹಣಂ, ತಥಾ **ಗರುತಾ**ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಗರುಕರಣಸ್ಸ, ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಚಾತಿ ಉಭಯೇನಪಿ ಪದೇನ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಮೇತೇನಾತಿ **ಉಪ್ಪಾದೋ,** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ, ಚಿತ್ತಞ್ಚ ತಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಚಾತಿ **ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ।** ಸಮಾಹಾರದ್ವನ್ದೇಪಿ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ, ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ **ಸರಣಗಮನಂ** ನಾಮ "ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ತಂಸಮಙ್ಗೀ"**ತಿಆದಿ ಕತ್ತುವಿಭಾವನಾ। ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಸಮಙ್ಗೀತಿ **ತಂಸಮಙ್ಗೀ।** ತೇನಾಹ **"ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ"**ತಿ । **ಉಪೇತೀತಿ** ಭಜತಿ ಸೇವತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಜಾನಾತಿ ವಾ, ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸರಣಗಮನಂ ಕೇಸನ್ತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾನ"**ನ್ತಿ, ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕದಾ ತಂ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ **"ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ"**ತಿ, "ಇಜ್ಝತೀ"ತಿ ಪದೇನ ಚೇತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಇಜ್ಝಮಾನೇನೇವ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮೇನ ಫಲಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಸರಣಗಮಕತಾ ಸಿಜ್ಝತಿ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಭೇದಾಭಾವತೋ, ತೇಸಞ್ಚ ಏಕಸನ್ತಾನತ್ತಾ। ಕಥಂ ತಂ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ **"ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದೇನಾ"**ತಿಆದಿ, ಉಪಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಕಿಚ್ಚತೋ ಚ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದೇನಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಂ ಸನ್ಧಾಯ

ವುತ್ತಂ, **ಆರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಂ। ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ ಚ ಹೇತುಅತ್ಥವಾಚಕೋ ಯಥಾ "ಸಕ್ಕೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨.೧೯)। ಅಪಿಚ "ಆರಮ್ಮಣತೋ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸರೂಪತೋ ನಿಯಮೇತಿ **"ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **"ಕಿಚ್ಚತೋ"**ತಿ ತದವಸೇಸಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **"ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ ಏತೇನ ವಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣಾನುರೂಪಂ ಏಕಾರಮ್ಮಣತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **"ಕಿಚ್ಚತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಹಾನತೋ ಅವಸೇಸಂ ಕಿಚ್ಚತ್ತಯಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ, ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅತ್ಥತೋ ಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತೋ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮನೇ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಭವತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಪನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಚ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋಯೇವ ಸರಣಗಮನತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ, ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪನ ಸಾವಕಗೋಚರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನಾ ಸರಣಗಮನತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ತಥಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀ"**ತಿ।

ಫಲಪರಿಯತ್ತೀನಮ್ಪೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಗ್ಗಾನುಗುಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಗಹಣಂ, ಅಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭೂತಾನಞ್ಚ ಬುದ್ಧಸಙ್ಘಗುಣಾನಂ ತಗ್ಗುಣಸಾಮಞ್ಞತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಚ ಸಕಲಭಾವವಿಸಿಟ್ಠವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ। ಇಜ್ಝನ್ತಞ್ಚ ಸಹೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಂ ವಿಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪದೀಪಸ್ಸ ವಿಯ ಹಿ ಏಕಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಸರಣಗಮನಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ನ ಪವತ್ತತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪನ ಅಧಿಗತಮೇವ ತಂ ಹೋತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಲೋಕಿಯವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಯಾ"ತಿ, ತೇಸಂ ಪನ ವಚನೇ ಲೋಕಿಯಮೇವ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಞ್ಚ ಅಯುತ್ತಮೇವ ದುವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ತಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ **ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ। ಆರಮ್ಮಣತೋ ಬುದ್ಧಾದಿಗುಣಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ, ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ। ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ। ಸಹಜಾತವಸೇನ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾಯೇವ ಹಿ ತಮ್ಮೂಲಿಕತಾ ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ, ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಾವಬೋಧವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ದಸ್ಸನತೋ। **"ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಿರಹಿತಾಪಿ ಸದ್ಧಾ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"**ತಿ ಪನ ಏತೇನ ಸದ್ಧೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾತಿ। ಲೋಕಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಸರಣಗಮನಂ ದುವಿಧಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಪಠಮೇನ ಪದೇನ ಮಾತಾದೀಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತದಾರಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಂ ಗಹಿತಂ, ದುತಿಯೇನ ಪನ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ। ತದುಭಯಮೇವ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ವಿಸೇಸಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಸಸು ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಸು ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ ಆಹ। ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಜುಂ ಕರೀಯತೀತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಭಾವೋ, ದಿಟ್ಠಿ ಉಜುಂ ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇನ ಪನ ಸದ್ಧಾಯಪಿ। ಸದ್ಧಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತಪ್ಪಧಾನಸ್ಸಾಪಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಗಹಣಂ, ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಪದೇನ ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಕರಣಸಾಧನೇನ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಸದ್ಧಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀನಂ ಪನ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ತಪ್ಪಧಾನತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಯಿದನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ತಥಾ ಭೇದಾಭಾವತೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಯೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಇಜ್ಝನತೋ ತಥಾವಿಧಸ್ಸ ಸಮಾದಾನಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಏಸ ಭೇದೋ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। ಅತ್ತಾ ಸನ್ನಿಯ್ಯಾತೀಯತಿ ಅಪ್ಪೀಯತಿ ಪರಿಚ್ಚಜೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ। ತಂ

ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಪಟಿಸರಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ತಪ್ಪರಾಯಣೋ** , ಪುಗ್ಗಲೋ, ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ,** ತದೇವ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ। "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಸಿಸ್ಸಭಾವಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಾದಿಕರಣಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ।** ಸರಣಗಮನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಪಣಿಪತತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಣಿಪಾತೋ,** ಪಣಿಪತನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಮೇವ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಯಥಾವುತ್ತದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಮೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ **ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಜನಂ। ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಹಿತೋಪದೇಸಕಥಾಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ಆಚರಿಯಭಾವೋ ಸಮುದಾಚರೀಯತಿ "ಫಲೋ ಅಮ್ಬೋ ಅಫಲೋ ಚ, ತೇ ಸತ್ಥಾರೋ ಉಭೋ ಮಮಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ"**ತಿ। **"ಅಭಿವಾದನಾ"**ತಿಆದಿ ಪಣಿಪಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ। **ಬುದ್ಧಾದೀನಂಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀಸುಪಿ ಸೀಹಗತಿಕವಸೇನ ಅಧಿಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ತದಞ್ಞನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ ಹೋತೀತಿ। **"ಇಮೇಸಞ್ಹಿ"**ತಿಆದಿ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತನಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ, ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ ವಾ।

ಏವಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀನಿ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಕಾರೇಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ, ಏತೇನ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನತಪ್ಪರಾಯಣತಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇಹಿಪಿ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನತಪ್ಪರಾಯಣತಾದಿ ಕತಮೇವ ಹೋತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ ಯಥಾ ತಂ "ಸಿಕ್ಖಾಪಚ್ಚಕ್ಖಾನಅಭೂತಾರೋಚನಾನೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಿಕನ್ತಿ** ಭಾವನಪುಂಸಕವಚನಂ, ಯಾವಜೀವಂ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ** ಕಿರ ಸಯಮೇವ ಪಬ್ಬಜಿತವೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಮಹಾತಿತ್ಥ**ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಿಗಾವುತಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಚ ರಾಜಗಹಂ, ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದಂ ಬಹುಪುತ್ತಕನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಏಕಕಮೇವ ನಿಸಿನ್ನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ "ಅಯಂ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಅಜಾನನ್ತೋಯೇವ "ಸತ್ಥಾರಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಸರಣಗಮನಮಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। ವಿತ್ಥಾರೋ **ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೫೪) ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಸತ್ಥಾರಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಸಚೇ ಅಹಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಇಮಂ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ। ನ ಹಿ ಮೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಸತ್ಥಾರಾ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ। **ಸುಗತಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಸಚೇ ಅಹಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸುಟ್ಠು ಗತತ್ತಾ ಸುಗತಂ ನಾಮ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಇಮಂ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ। ನ ಹಿ ಮೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಸುಗತೇನ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಞ್ಚ ವತಾಹಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಭಗವನ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಸಚೇ ಅಹಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ನಾಮ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಇಮಂ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ನ ಹಿ ಮೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ, **ವತ**-ಸದ್ದೋ ಚ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ, ಚೇ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ "ಸಚೇ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೫೪) ವುತ್ತತ್ತಾ। **ವತ**-ಸದ್ದೋ ಚ ಪಸ್ಸಿತುಕಾಮತಾಯ ಏಕಂಸತ್ಥಂ ದೀಪೇತೀತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

"ಸೋ ಅಹ"ನ್ತಿಆದಿ **ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಆಳವಕಸುತ್ತೇ।** ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಗ್ಗೇನೇವ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಮಾಗತಂ, ಸೋತಾಪನ್ನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಪನ ಪಸಾದಾನುರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಏವಂ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದತೀತಿ **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೮೧) ವುತ್ತಂ। **ಗಾಮಾ ಗಾಮನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಸ್ಮಾ ದೇವಗಾಮಾ ಅಞ್ಞಂ ದೇವಗಾಮಂ, ದೇವತಾನಂ ವಾ ಖುದ್ದಕಂ, ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಗಾಮನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುರಾ ಪುರನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸುಧಮ್ಮತನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸುಬುದ್ಧತಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಧಮ್ಮತಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಞ್ಚ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾತಿ ಸಹ ಸಮುಚ್ಚಯೇನ, ಪಾಠಸೇಸೇನ ಚ ಅತ್ಥೋ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಧಮ್ಮಘೋಸಕೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಆಳವಕಾದೀನನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಾತಾಗಿರಹೇಮವತಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ। ನನು ಚ ಏತೇ ಆಳವಕಾದಯೋ ಅಧಿಗತಮಗ್ಗತ್ತಾ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಆಗತಸರಣಗಮನಾ, ಕಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಸರಣಗಮನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸರಣಗಮನೇಹಿಪಿ ತೇಹಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಸ್ಸ ಪವೇದಿತತ್ತಾ। "ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ...ಪೇ॰... ಸುಧಮ್ಮತಂ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೪) ತೇ ಮಯಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ನಗಾ ನಗಂ...ಪೇ॰... ಸುಧಮ್ಮತ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೨) ಚ ಹಿ ಏತೇಹಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರೋ ಪವೇದಿತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸರಣಗಮನವಿಸೇಸಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವೇದನಾಕಾರಮತ್ತಂ ಉಪದಿಸನ್ತೇನ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಥಾತಿ** "ಕಥಂ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಟ್ಠವಿಧಪಞ್ಹಸ್ಸ "ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಯೋ ವೇದೀ"ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯಾಕರಣಪರಿಯೋಸಾನಕಾಲೇ। ಇದಞ್ಚ **ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೪) **ಪರಿಚುಮ್ಬತೀತಿ** ಪರಿಫುಸತಿ । **ಪರಿಸಮ್ಬಾಹತೀತಿ** ಪರಿಮಜ್ಜತಿ। **ಏವಮ್ಪಿ ಪಣಿಪಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಪರಮನಿಪಚ್ಚಕಾರೇನ ಪಣಿಪಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸೋ ಪನೇಸಾತಿ ಪಣಿಪಾತೋ। **ಞಾತಿ...ಪೇ॰... ವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಞಾತಿವಸೇನ, ಭಯವಸೇನ, ಆಚರಿಯವಸೇನ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ದ್ವನ್ದಪರತೋ ಸುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಞಾತಿವಸೇನಾತಿ** ಞಾತಿಭಾವವಸೇನ। ಭಾವಪ್ಪಧಾನನಿದ್ದೇಸೋ ಹಿ ಅಯಂ, ಭಾವಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ ತಬ್ಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಪಣಿಪಾತಪದೇನ ಚೇತೇಸಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ತಬ್ಬಸೇನ ಪಣಿಪಾತಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತೇನಾ"**ತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಹೇತುಕೇನ ಪಣಿಪಾತೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತರೇಹೀತಿ** ಞಾತಿಭಾವಾದಿಹೇತುಕೇಹಿ ಪಣಿಪಾತೇಹಿ। **"ಸೇಟ್ಠವಸೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ । ಇದಾನಿ "ನ ಇತರೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವ ಅತ್ಥತ್ತಯಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಸಾಕಿಯೋ ವಾ"**ತಿ ಪಿತುಪಕ್ಖತೋ ಞಾತಿಕುಲದಸ್ಸನಂ, **"ಕೋಲಿಯೋ ವಾ"**ತಿ ಪನ ಮಾತುಪಕ್ಖತೋ। **ವನ್ದತೀತಿ** ಪಣಿಪಾತಸ್ಸ ಉಪಲಕ್ಖಣವಚನಂ। **ರಾಜಪೂಜಿತೋತಿ** ರಾಜೂಹಿ, ರಾಜೂನಂ ವಾ ಪೂಜಿತೋ ಯಥಾ "ಗಾಮಪೂಜಿತೋ"ತಿ। ಪೂಜಾವಚನಪಯೋಗೇ ಹಿ ಕತ್ತರಿ ಸಾಮಿವಚನಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಭಗವತೋತಿ** ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತಸ್ಸ, ಬುದ್ಧಭೂತಸ್ಸ ವಾ ಭಗವತೋ। **ಉಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಿತಸಿಪ್ಪಂ।

"ಚತುಧಾ"ತಿಆದಿ **ಸಿಙ್ಗಾಲೋವಾದಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೫) **ಘರಮಾವಸ**ನ್ತಿ ಘರೇ ವಸನ್ತೋ, ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯಯೋಗತೋ ಚೇತ್ಥ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಕಮ್ಮಂ ಪಯೋಜಯೇತಿ** ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಂ ಪಯೋಜೇಯ್ಯ। ಕುಲಾನಞ್ಹಿ ನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಏಕಸದಿಸಂ ವತ್ತತಿ, ಕದಾಚಿ ರಾಜಾದಿವಸೇನ ಆಪದಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಪದಾಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ನಿಧಾಪೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಆಪದಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ಇಮೇಸು ಪನ ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು "ಏಕೇನ ಭೋಗೇ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಕೋಟ್ಠಾಸತೋಯೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಮ್ಪಿ ಕಪಣದ್ಧಿಕಾದೀನಮ್ಪಿ ದಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪೇಸಕಾರನ್ಹಾಪಿತಕಾದೀನಮ್ಪಿ ವೇತನಂ ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಭೋಗಪರಿಗ್ಗಹಣಾನುಸಾಸನೀ, ಏವರೂಪಂ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ, ಪನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಪಚ್ಚಾಸಿಸನ್ತೋಪಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತಮೇವ ಕರೋತಿ ನಾಮಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಯೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ "ಸೇಟ್ಠವಸೇನೇವ...ಪೇ॰... ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರವಚನಂ।

"ಏವ"ನ್ತಿಆದಿ ಪನ "ಸೇಟ್ಠವಸೇನ ಚ ಭಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯತಿರೇಕದಸ್ಸನಂ। ಅತ್ಥವಸಾ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋತಿ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತಸರಣಾಯ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಾತಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಪಬ್ಬಜಿತಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಗೇವ ಅಪಬ್ಬಜಿತ"**ನ್ತಿ। **ಸರಣಗಮನಂ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ** ಸೇಟ್ಠವಸೇನ ಅವನ್ದಿತತ್ತಾ। **ತಥಾತಿ** ಅನುಕಡ್ಢನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ "ಸರಣಗಮನಂ ನ ಭಿಜ್ಜತೀ"ತಿ। **ರಟ್ಠಪೂಜಿತತ್ತಾತಿ** ರಟ್ಠೇ, ರಟ್ಠವಾಸೀನಂ ವಾ ಪೂಜಿತತ್ತಾ। ತಯಿದಂ ಭಯವಸೇನ ವನ್ದಿತಬ್ಬಭಾವಸ್ಸೇವ ಸಮತ್ಥನಂ, ನ ತು ಅಭೇದಸ್ಸ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಸ ಪನ ಕಾರಣಂ ಸೇಟ್ಠವಸೇನ ಅವನ್ದಿತತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಸೇಟ್ಠವಸೇನ ಚ ಭಿಜ್ಜತೀ"ತಿ। **ಸೇಟ್ಠವಸೇನಾತಿ** ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಯ ಸೇಟ್ಠಭಾವವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ

“ಅಯಂ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ”ತಿ ವನ್ದತೀ”ತಿ। **ತಿತ್ಥಿಯಮ್ಪಿ ವನ್ದತೋ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ,** ಪಗೇವ ಇತರಂ। **ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋ**ತಿ ಸರಣಗಮನವಿಭಾಗೋ, ತಬ್ಬಿಭಾಗಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ಚೇತ್ಥ ಸಕ್ಕಾ ಅಭೇದೋಪಿ ಸುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ ಅಭೇದದಸ್ಸನಂ ಕತಂ।

ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಸಕಲಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಮ್ಮಸದಿಸಂ **ವಿಪಾಕಫಲಂ,** ತಬ್ಬಿಪರೀತಂ **ಆನಿಸಂಸಫಲ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಸಾಲಿಬೀಜಾದೀನಂ ಫಲಾನಿ ತಂಸದಿಸಾನಿ ವಿಪಕ್ಕಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಪಾಕನಿರುತ್ತಿಞ್ಚ ಲಭನ್ತಿ, ನ ಮೂಲಙ್ಕುರಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧನಾಳಾನಿ, ಏವಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಫಲಾನಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮಭಾವೇನ, ಸಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ಚ ಸದಿಸಾನಿ ವಿಪಕ್ಕಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಪಾಕನಿರುತ್ತಿಞ್ಚ ಲಭನ್ತಿ, ನ ತದಞ್ಞಾನಿ ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿಪಿ ಕಮ್ಮಅಸದಿಸಾನಿ, ತಾನಿ ಪನ ಆನಿಸಂಸಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಆನಿಸಂಸನಿರುತ್ತಿಮತ್ತಞ್ಚ ಲಭನ್ತೀತಿ। **“ವುತ್ತಞ್ಹೇತ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಧಮ್ಮಪದೇ ಅಗ್ಗಿದತ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಥುಪಾಳಿ**ಮಾಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯೋ ಚಾತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ, ಯೋ ಪನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥದೀಪನೇ ಯದಿ “ಬಹುಂ ವೇ ಸರಣಂ ಯನ್ತಿ, ಪಬ್ಬತಾನಿ ವನಾನಿ ಚಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೮) ವುತ್ತಂ ಖೇಮಂ ಸರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಉತ್ತಮಂ ಸರಣಂ, ಏತಞ್ಚ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ನ ಪಮುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಕಿಂ ನಾಮ ವತ್ಥು ಖೇಮಂ ಸರಣಂ ಹೋತಿ, ಉತ್ತಮಂ ಸರಣಂ, ಕಿಂ ನಾಮ ವತ್ಥುಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀತಿ ಚೇ?

> ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ, ಸಙ್ಘಞ್ಚ ಸರಣಂ ಗತೋ...ಪೇ॰...
> ಏತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ, ಏತಂ ಸರಣಮುತ್ತಮಂ।
> ಏತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೦-೯೨)।

ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾವನ್ದನಾದಿನಾ ಕುಪ್ಪನತೋ, ಚಲನತೋ ಚ ಅಕುಪ್ಪಂ ಅಚಲಂ ಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ಸರಣಗಮನಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **“ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಾಚಾಸಿಲಿಟ್ಠತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಸದ್ದಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ। **“ದುಕ್ಖ”**ನ್ತಿಆದಿ “ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ”ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅತಿಕ್ಕಮ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ। **ದುಕ್ಖೂಪಸಮಗಾಮಿನ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿಂ। **“ಏತ”**ನ್ತಿ “ಚತ್ತಾರಿ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೦) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚದಸ್ಸನಂ। **ಖೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ ಪದತ್ತಯೇಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

ನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಗಮನಾದಿವಸೇನಾತಿ “ನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ, ಇತಿನಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೇಹಿ ತೋ-ಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **“ವುತ್ತಞ್ಹೇತ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೮) ಆಗತಂ ಪಾಳಿಂ ಸಾಧಕಭಾವೇನ ಆಹರತಿ। **ಅಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಜನಕಹೇತುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅನವಕಾಸೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಹೇತುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಕಾರಣಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ। **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ಚತುಭೂಮಕೇಸು ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಏಕಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರಂ। **ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ “ನಿಚ್ಚೋ”ತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। **ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ “ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭೬) ಏವಂ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನ “ಸುಖೋ”ತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮತ್ಥಂ ಮತ್ತಹತ್ಥಿಪರಿತ್ತಾಸಿತೋ ಚೋಕ್ಖಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿಯ ಉಕ್ಕಾರಭೂಮಿಂ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಅತ್ತವಾರೇ ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ “ಸಙ್ಖಾರ”ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **“ಧಮ್ಮ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ **ಪರಿವಾರೇ –**

> “ಅನಿಚ್ಚಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ, ದುಕ್ಖಾನತ್ತಾ ಚ ಸಙ್ಖತಾ।

ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಅನತ್ತಾ ಇತಿ ನಿಚ್ಛಯಾ"ತಿ॥ (ಪರಿ॰ ೨೫೭)।

ಇಮೇಸು ಪನ ತೀಸುಪಿ ವಾರೇಸು ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಚತುಭೂಮಕವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇಭೂಮಕವಸೇನೇವ ವಾ। ಯಂ ಯಞ್ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ "ನಿಚ್ಚಂ ಸುಖಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ತಂ ಅರಿಯಸಾವಕೋ "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಗಾಹಂ ವಿನಿವೇಠೇತಿ।

"ಮಾತರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಜನಿಕಾ **ಮಾತಾ,** ಜನಕೋ **ಪಿತಾ,** ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಖೀಣಾಸವೋ **ಅರಹಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಕಿಂ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತೇಹಿ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಾಣಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾತಿ? ಏತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಾನಮೇವ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಸಕಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಹಿ ಸೋ ತಂ ಜೀವಿತಾ ನ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ತಥಾಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅರಿಯಭಾವಸ್ಸ ಚ ಬಲವತಾಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ**ತಿ ವಧಕಚಿತ್ತೇನ ಪದೂಸನಚಿತ್ತೋ, ಪದೂಸಿತಚಿತ್ತೋ ವಾ। **ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಜೀವಮಾನಕಸರೀರೇ ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾಯ ಪಿವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। **ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಮಾನಸಂವಾಸಕಂ ಸಮಾನಸೀಮಾಯಂ ಠಿತಂ ಸಙ್ಘಂ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ, ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಪಞ್ಚಹುಪಾಲಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಸಙ್ಘೋ ಭಿಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮೇನ, ಉದ್ದೇಸೇನ, ವೋಹರನ್ತೋ, ಅನುಸ್ಸಾವನೇನ, ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನಾ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೪೫೮) **ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರ**ನ್ತಿ ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ತಿತ್ಥಕರಂ "ಅಯಂ ಮೇ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವಸಮ್ಪದಾ**ತಿ ಸುಗತಿಭವೇನ ಸಮ್ಪದಾ, ಇದಂ ವಿಪಾಕಫಲಂ। **ಭೋಗಸಮ್ಪದಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಭೋಗದೇವಭೋಗೇಹಿ ಸಮ್ಪದಾ, ಇದಂ ಪನ ಆನಿಸಂಸಫಲಂ। **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ **ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತಾದಿಪಾಳಿಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭) ಸಾಧಕಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಗತಾ ಸೇತಿ ಏತ್ಥ **ಸೇ**-ಇತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ತೇ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಾಯಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಮಾನುಸ**ನ್ತಿ ಚ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ವಿಸಞ್ಞೋಗನಿದ್ದೇಸೋ, ಮನುಸ್ಸೇಸು ಜಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇವಕಾಯ**ನ್ತಿ ದೇವಸಙ್ಘಂ, ದೇವಪುರಂ ವಾ "ದೇವಾನಂ ಕಾಯೋ ಸಮೂಹೋ ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ।

"ಅಪರಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಳಾಯತನವಗ್ಗೇ **ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸಂಯುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧) ಆಗತಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಫಲಮಾಹ, ಅಪರಮ್ಪಿ ಫಲಂ **ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ**ತಿ ಅಸರಣಙ್ಗತೇ ದೇವೇ। **ದಸಹಿ ಠಾನೇಹೀ**ತಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **"ದಿಬ್ಬೇನಾ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ। **ಅಧಿಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಅಭಿಭವನ್ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **"ಏಸ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಸಾಧು ಖೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದ ಧಮ್ಮಸರಣಗಮನಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧) ಸುತ್ತಪದಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಂ** ನಾಮ **ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ** ನವನಿಪಾತೇ ಜಾತಿಗೋತ್ತರೂಪಭೋಗಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದೀಹಿ ಮರಿಯಾದವೇಲಾತಿಕ್ಕನ್ತೇಹಿ ಉಳಾರೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ವೇಲಾಮ**ನಾಮಕಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸರಾಜೂನಂ ಆಚರಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದಾನಕಥಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಂ ಸುತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦) ತತ್ಥ ಹಿ ಕರೀಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಭಾಗಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿರೂಪಿಯಪಾತಿಕಂಸಪಾತೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪಿಯಸುವಣ್ಣ ಹಿರಞ್ಞಪೂರಾನಂ, ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಹತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಅಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ರಥಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧೇನುಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಕಞ್ಞಾಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ವತ್ಥಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಚ ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಸತ್ತಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತವೇಲಾಮಮಹಾದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಸತಂಸೋತಾಪನ್ನಾನಂ ದಿನ್ನದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅರಹತೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ

ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಚಾತುದ್ದಿಸಂ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ವಿಹಾರಕರಣಂ, ತತೋ ಸರಣಗಮನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಯಂ ಗಹಪತಿ ವೇಲಾಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ ಮಹಾದಾನಂ, ಯೋ ಚೇಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಇದಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ಯೋ ಚ ಸತಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಯೋ ಚೇಕಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಇದಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರ”ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦)।

ಇಮಿನಾ ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸೇವ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಫಲಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ “ಸರಣಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗೇನಾಗತಂ ಅನಿವತ್ತನಸರಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಪರೇ ಪನಾಹು ‘ಅತ್ತಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಸರಣಗಮನಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರ’ನ್ತಿ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೯.೨೦) **ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ವಕ್ಖತಿ “ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸರಣಗಮನಂ ನಾಮ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೫೦, ೩೫೧) ಇಮಿನಾ ಪನ ನಯೇನ ಲೋಕಿಯಸ್ಸಾಪಿ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಫಲಂ ಇಧ ದಸ್ಸಿತಮೇವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ**ಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೦) ಹಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಇಧ ಚೇವ ಅಞ್ಞಾಸು ಚ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾದೀ**ಸು ಅವಿಸೇಸತೋಯೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ, **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾ**ಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅಭಿಮತೋ ಸಿಯಾ **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ,** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ.೧೫) **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಯ**ಞ್ಚ ತದುಭಯಸಾಧಾರಣವಚನತೋ। ಅಪರೇ ಪನ ವದನ್ತಿ “**ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೪೯) ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸೇವ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಫಲಂ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ತಥಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। “ಯಸ್ಮಾ…ಪೇ॰… ದೇತೀ”ತಿ ಹಿ ತದುಭಯಸಾಧಾರಣಕಾರಣವಸೇನ ತದುಭಯಸ್ಸಾಪಿ ಫಲಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತನ್ತಿ। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಭತ್ತಮಾಣವಕವಿಮಾನಾದೀನಂ** (ವಿ॰ ವ॰ ೮೮೬ ಆದಯೋ) ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾನಮಜಾನನಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹೋ। **ಸಂಸಯೋ** ನಾಮ “ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೧೬) ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। **ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂ** ನಾಮ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಗುಣಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅನಾದರಾಗಾರವಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ** ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಮಲೀನಂ ಭವತಿ। **ನ ಮಹಾಜುತಿಕ**ನ್ತಿಆದಿಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪರಿಯಾಯೋ ಏವ। ತತ್ಥ **ನ ಮಹಾಜುತಿಕ**ನ್ತಿ ನ ಮಹುಜ್ಜಲಂ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರ**ನ್ತಿ ನ ಮಹಾನುಭಾವಂ, ಅಪಣೀತಂ ಅನುಳಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾವಜ್ಜೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ಸದೋಸೋ। ತದೇವ ಫಲವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಅನಿಟ್ಠಫಲೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾವಜ್ಜತ್ತಾ ಅಕನ್ತಿಫಲೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಮಾದಾನಂ ವಿಯ ಅಗಹಿತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಖನ್ಧಭೇದೇನ ಭೇದೋ, ಸೋ ಚ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಾದಿವಿರಹಿತತ್ತಾ ಅದೋಸೋತಿ ಆಹ **“ಅನವಜ್ಜೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಅನವಜ್ಜೋ ಸರಣಗಮನಭೇದೋ। ಸತಿಪಿ ಅನವಜ್ಜತ್ತೇ ಇಟ್ಠಫಲೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ಅನಿಟ್ಠಫಲೋ ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಅಕುಸಲಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ಭೇದನಮತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭವನ್ತರೇಪೀ**ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಭವೇ।

ಧರಸದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿಕಮ್ಮಿಕತ್ತಾ “ಉಪಾಸಕ”ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಮೇವ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆಕಾರಟ್ಠಾನೇತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಉಪಾಸಕೋ ಅಯನ್ತಿ ಏವಂ ಧಾರೇತೂ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಾರೇತೂ**ತಿ ಚ ಉಪಧಾರೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಧಾರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಜಾನನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಜಾನಾತೂ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಉಪಾಸಕವಿಧಿಕೋಸಲ್ಲತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉಪಾಸಕಭಾವವಿಧಾನಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ। **ಕೋ ಉಪಾಸಕೋ**ತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ಕಿಂ ಲಕ್ಖಣೋ ಉಪಾಸಕೋ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಹೇತುಪುಚ್ಛಾ, ಕೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಉಪಾಸಕಸದ್ದೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”**ತಿ।

ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೇ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮೇವ ತದತ್ಥಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಕಾರಣಂ। **ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ** ವತಸಮಾದಾನಪುಚ್ಛಾ, ಕೀದಿಸಂ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಂ, ಕಿತ್ತಕೇನ ವತಸಮಾದಾನೇನಾಯಂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋ ಆಜೀವೋತಿ** ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಪುಚ್ಛಾ, ಕೋ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ, ಕೇನ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನೇನ ಅಸ್ಸ ಆಜೀವೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಹೋತೀತಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋಪಿ ವಿಭಜೀಯತಿ। **ಕಾ ವಿಪತ್ತೀತಿ** ತದುಭಯೇಸಂ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಪುಚ್ಛಾ, ಕಾ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ ವಿಪತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದಿಟ್ಠೇ ಹಿ ಸತಿ ಅನನ್ತರಸ್ಸೇವ ವಿಧಿ ವಾ ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾತಿ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಗಹಣಂ। **ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ತದುಭಯೇಸಮೇವ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪುಚ್ಛಾ, ಕಾ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ। ಸರೂಪವಚನತ್ಥಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಕಾರೇನ ಕಿರತೀತಿ **ಪಕಿಣ್ಣಂ,** ತದೇವ **ಪಕಿಣ್ಣಕಂ,** ಅನೇಕಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಂ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯೋ ಕೋಚೀತಿ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ, ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಅಕಾರಣಮೇತ್ಥ ಜಾತಿಆದಿವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಸರಣಗತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸರಣಗಮನಮೇವೇತ್ಥ ಪಮಾಣನ್ತಿ। **"ಗಹಟ್ಠೋ"**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಆಗಾರಿಕೇಸ್ವೇವ ಉಪಾಸಕಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋ, ನ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತೇಸೂತಿ। ತಮತ್ಥಂ ಮಹಾವಗ್ಗಸಂಯುತ್ತೇ **ಮಹಾನಾಮಸುತ್ತೇನ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೩) ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯತೋತಿ** ಬುದ್ಧಾದಿಸರಣಗಮನತೋ। **ಮಹಾನಾಮಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚೂಳಪಿತುನೋ ಸುಕ್ಕೋದನಸ್ಸ ಪುತ್ತಂ ಮಹಾನಾಮಂ ನಾಮ ಸಕ್ಯರಾಜಾನಂ ಭಗವಾ ಆಲಪತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಏತ್ತಕೇನ ಬುದ್ಧಾದಿಸರಣಗಮನೇನ ಉಪಾಸಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಾಮಞ್ಚ ತಪುಸ್ಸಭಲ್ಲಿಕಾನಂ ವಿಯ ದ್ವೇವಾಚಿಕಉಪಾಸಕಭಾವೋಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಪನ ತದಾ ವತ್ಥುತ್ತಯಾಭಾವತೋ ಕದಾಚಿಯೇವ ಹೋತೀತಿ ಸಬ್ಬದಾ ಪವತ್ತಂ ತೇವಾಚಿಕಉಪಾಸಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸರಣಗತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಪಿ ಹಿ ಪಚ್ಛಾ ತಿಸರಣಗತಾ ಏವ, ನ ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಭವತಿ ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಸರಣಗತೋ ಉಪಾಸಕೋ ನಾಮಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಮ್ಪಿ ಞಾಪೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಉಪಾಸನತೋತಿ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ, ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ಗಾರವಬಹುಮಾನಾದಿಯೋಗೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನತೋ, ಇಮಿನಾ ಕತ್ವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ವೇರಮಣಿಯೋತಿ ಏತ್ಥ ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಮಣನತೋ ಹನನತೋ ವಿನಾಸನತೋ ವೇರಮಣಿಯೋ ನಾಮ, ಪಞ್ಚ ವಿರತಿಯೋ ವಿರತಿಪಧಾನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ। ತಥಾ ಹಿ ಉದಾಹಟೇ **ಮಹಾನಾಮಸುತ್ತೇ** ವುತ್ತಂ **"ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೩) **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಾಧಕಂ, ಸರೂಪಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ ಯಥಾ ತಂ ಉಯ್ಯಾನಪಾಲಸ್ಸ ಏಕೇನೇವ ಉದಕಪತಿಟ್ಠಾನಪಯೋಗೇನ ಅಮ್ಬಸೇಚನಂ, ಗರುಸಿನಾನಞ್ಚ। ಯಥಾಹ **ಅಮ್ಬವಿಮಾನೇ** (ವಿ॰ ವ॰ ೧೧೫೧ ಆದಯೋ) –

"ಅಮ್ಬೋ ಚ ಸಿತ್ತೋ ಸಮಣೋ ಚ ನ್ಹಾಪಿತೋ,
ಮಯಾ ಚ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ।
ಇತಿ ಸೋ ಪೀತಿಯಾ ಕಾಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ಫರತಿ ಅತ್ತನೋ"ತಿ॥
["ಅಮ್ಬೋ ಚ ಸಿಞ್ಚಿತೋ ಆಸಿ, ಸಮಣೋ ಚ ನಹಾಪಿತೋ।
ಬಹುಞ್ಚ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ, ಅಹೋ ಸಫಲಂ ಜೀವಿತ"ನ್ತಿ॥ (ಇಧ ಟೀಕಾಯಂ ಮೂಲಪಾಠೋ)]

ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಏತ್ತಕೇನ ಪಞ್ಚವೇರವಿರತಿಮತ್ತೇನ।

ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾತಿ ಅಯುತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ, ನ ಸಮ್ಮಾವಣಿಜ್ಜಾ, ಅಸಾರುಪ್ಪವಣಿಜ್ಜಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಹಾಯಾತಿ** ಅಕರಣೇನೇವ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನ, ತೇನ ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಕಮ್ಮೇನ ಆಜೀವನತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಧಮ್ಮಿಕಂ ಆಜೀವನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಸಮೇನಾತಿ** ಅವಿಸಮೇನ, ತೇನ ಕಾಯವಿಸಮಾದಿದುಚ್ಚರಿತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಾಯಸಮಾದಿನಾ ಸುಚರಿತೇನ ಆಜೀವನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "**ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಪಞ್ಚಙ್ಗುತ್ತರಪಾಳಿ**ಮಾಹರಿತ್ವಾ ಸಾಧಕಂ, ಸರೂಪಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಾಣಿಜಾನಂ ಅಯನ್ತಿ **ವಣಿಜ್ಜಾ,** ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಕ್ಕಯೋ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಪದಮೇತಂ। **ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಆವುಧಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ವಾ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಯಥಾಕತಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಮನುಸ್ಸವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಸೂನಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಮಿಗಸೂಕರಾದಿಕೇ ಪೋಸೇತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಜ್ಜಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ವಿಸಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ, ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। ತತ್ಥ ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ ಪರೋಪರೋಧನಿಮಿತ್ತತಾಯ **ಅಕರಣೀಯಾತಿ** ವುತ್ತಾ, ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋ, ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾ ವಧಹೇತುತೋ, ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ ಪಮಾದಟ್ಠಾನತೋ, ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ ಪರೂಪಘಾತಕಾರಣತೋ।

ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವೇರಮಣಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಚೇವ ಪಞ್ಚಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾದಿಪ್ಪಹಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ। **ವಿಪತ್ತೀತಿ** ಭೇದೋ, ಪಕೋಪೋ ಚ । ಏವಂ ಸೀಲಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ವಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯಾಯಾತಿ** ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ಚಣ್ಡಾಲೋತಿ** ನೀಚಧಮ್ಮಜಾತಿಕಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲೋ। **ಮಲನ್ತಿ** ಮಲೀನಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕಮಲಂ। **ಪತಿಕಿಟ್ಠೋತಿ** ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕನಿಹೀನೋ। **ಸಾಪಿಸ್ಸಾತಿ** ಸಾಪಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ವಿಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಾ ಪನಾಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "**ತೇ ಚಾ**"ತಿಆದಿ। ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲಸುತ್ತಂ, (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೭೫) ಉಪಾಸಕರತನಸುತ್ತಞ್ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗುತ್ತರೇ। ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಾದೀಸು, ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು ಚ ಸದ್ಧಾವಿಪರಿಯಾಯೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿಮೋಕ್ಖೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ, ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸ್ಸದ್ಧೋ।** ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲವಿಪತ್ತಿಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ **ದುಸ್ಸೀಲೋ।** "ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿನಾ ಇದಂ ನಾಮ ಮಙ್ಗಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ಬಾಲಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತೇನ ಕೋತೂಹಲಸಙ್ಖಾತೇನ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತಮಙ್ಗಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ। ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ** ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಾದಿಭೇದಂ ಮಙ್ಗಲಮೇವ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ **ನೋ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ ನೋ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ಇತೋ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ** ಇತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋ, ಸಬ್ಬತ್ಥ "ಅಸ್ಸದ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತೀತಿ** ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಾರಹಸಞ್ಞೀ ಗವೇಸತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ। **ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀತಿ** ಪಠಮತರಂ ದಾನಮಾನನಾದಿಕಂ ಕುಸಲಕಿರಿಯಂ ಕರೋತಿ, ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ ಪಠಮತರಂ ಕುಸಲಕಿರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಾಸನೇ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ । **ತತ್ಥಾತಿ** ವಾ ತೇಸಂ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪರಿಯೇಸನಪುಬ್ಬಕಾರೇ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಸ್ಸಾತಿ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ। **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪಞ್ಚವೇರಮಣಿಲಕ್ಖಣೇನ ಸೀಲೇನ ಸಮ್ಪದಾ। **ಆಜೀವಸಮ್ಪದಾತಿ** ಪಞ್ಚಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾದಿಪ್ಪಹಾನಲಕ್ಖಣೇನ ಆಜೀವೇನ ಸಮ್ಪದಾ। ಏವಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಆಜೀವಸಮ್ಪದಾವಸೇನ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸದ್ಧಾದಿವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೇ ಚಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯೇ ಚ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಪಿ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ** ಗುಣೇಹಿ। ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕೋವ ರತನಂ **ಉಪಾಸಕರತನಂ।** ಗುಣಸೋಭಾಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸುಗನ್ಧತಾದೀಹಿ ಉಪಾಸಕೋವ ಪದುಮಂ **ಉಪಾಸಕಪದುಮಂ।** ತಥಾ **ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕಂ।** ಸೇಸಂ ವಿಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನಿಗಣ್ಠೇನನ್ತಿ ನಿಗಣ್ಠಸಮಣೇನಂ। **ಆದಿಮ್ಹೀತಿ** ಪಠಮತ್ಥೇ। **ಉಚ್ಚಗ್ಗನ್ತಿ** ಉಚ್ಚುಅಗ್ಗಂ ಉಚ್ಚುಕೋಟಿ। ತಥಾ **ವೇಳಗ್ಗನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಕೋಟಿಯನ್ತಿ** ಪರಿಯನ್ತಕೋಟಿಯಂ, ಪರಿಯನ್ತತ್ಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗನ್ತಿ** ಅಮ್ಬಿಲಕೋಟ್ಠಾಸಂ। ತಥಾ **ತಿತ್ತಕಗ್ಗನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ। **ವಿಹಾರಗ್ಗೇನಾತಿ** ಓವರಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಇದಂ ನಾಮ ಫಲಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ

ತಂತಂವಸನಟ್ಠಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಪರಿವೇಣಗ್ಗೇನಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಗ್ಗೇತಿ** ಏತ್ಥ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಏಕಾರಾದೇಸೋ, ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ವಾ, ಕತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ ಚ ಸೇಸೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ಭಾವತ್ಥೇ ತಾ-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಜ್ಜಭಾವ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಅಜ್ಜಭಾವೋ ಚ ನಾಮ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಮಯೇ ಧರಮಾನಕತಾಪಾಪುಣಕಭಾವೋ। ತದಾ ಹಿ ತಂ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಧರಮಾನತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತಂದಿವಸನಿಸ್ಸಿತಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪುನ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಾ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಅಜ್ಜಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧರಮಾನಕತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅಜ್ಜಭಾವಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಜ್ಜತನ್ತಿ** ವಾ ಅಜ್ಜಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ ತಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿತೋ ಯಥಾ "ದೇವತಾ"ತಿ, ಅಯಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮತಿ। ಏವಂ ಪಠಮಕ್ಖರೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಪಾಠಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತಿಯಕ್ಖರೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಪಾಠಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಜ್ಜದಗ್ಗೇತಿ ವಾ ಪಾಠೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಆಗಮಮತ್ತತ್ತಾ **ದಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। ಅಜ್ಜಾತಿ** ಹಿ ನೇಪಾತಿಕಮಿದಂ ಪದಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಜ್ಜ ಅಗ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

"ಪಾಣೋ"ತಿ ಇದಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಏವ, **"ಪಾಣುಪೇತ"**ನ್ತಿ ಚ ಕರಣತ್ಥೇನೇವ ಸಮಾಸೋತಿ ಞಾಪೇತುಂ **"ಯಾವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಾವ ಉಪೇತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಹಿ **ಉಪೇತೋ,** ಪಾಣೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಉಪೇತೋ **ಪಾಣುಪೇತೋತಿ** ಅತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಮತೋ। ಇಮಿನಾ ಚ "ಪಾಣುಪೇತನ್ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಾದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತಿ। "ಪಾಣುಪೇತ"ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಯಾವ ಮೇ ಪಾಣಾ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಸರಣಂ ಉಪೇತೋ, ಉಪೇನ್ತೋ ಚ ನ ವಾಚಾಮತ್ತೇನ, ನ ಚ ಏಕವಾರಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಪಾಣಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಯಾವಜೀವಂ ಉಪೇತೋತಿ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **"ತೀಹಿ...ಪೇ... ಗತ"**ನ್ತಿ ಇದಂ "ಸರಣಂ ಗತ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ। **"ಅನಞ್ಞಸತ್ಥುಕ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣೇನ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪೋಹನೇನ ಚ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬತ್ಥದಸ್ಸನಂ। ಏಕಚ್ಚೋ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಉಪಾಸಕಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನೀಯೋಪಿ ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪಾಸಕಂ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕ"**ನ್ತಿ, ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಸರಣಗಮನಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ "ಪಾಣುಪೇತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನೀತತ್ಥತೋ ದಸ್ಸಿತಂ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಪನೇಸ ರಾಜಾ "ಜೀವಿತೇನ ಸಹ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತೋ ಸರಣಗಮನಂ ರಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ನೇಯ್ಯತ್ಥತೋ ವಿಭಾವಿತಂ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಅಹಞ್ಹಿ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮತ್ಥನೇ, ಕಾರಣತ್ಥೇ ವಾ, ತೇನ ಇಮಾಯ ಯುತ್ತಿಯಾ, ಇಮಿನಾ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಉಪಾಸಕಂ ಮಂ ಭಗವಾ ಧಾರೇತೂತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ।

ಅಚ್ಚಯನಂ ಸಾಧುಮರಿಯಾದಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನಂ **ಅಚ್ಚಯೋ,** ಕಾಯಿಕಾದಿಅಜ್ಝಾಚಾರಸಙ್ಖಾತೋ ದೋಸೋತಿ ಆಹ **"ಅಪರಾಧೋ"**ತಿ, ಅಚ್ಚೇತಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಅಚ್ಚಯೋ,** ಕಾಯಿಕಾದಿವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಪವತ್ತನಕೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋ ದೋಸೋ ಏವ, ಸೋ ಚ ಅಪರಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪರಾಧೋತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅಪರಜ್ಝನ್ತಂ ಪುರಿಸಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ದಸರಾಜಧಮ್ಮಂ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನೇತಸ್ಸ **ಮಹಾಹಂಸಜಾತಕಾದೀಹಿ** ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। **ಚರತೀತಿ** ಆಚರತಿ ಕರೋತಿ। **ಧಮ್ಮೇನೇವಾತಿ** ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನೇವ, ಅನಪೇತಕುಸಲಧಮ್ಮೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ನ ಪಿತುಘಾತನಾದಿನಾ ಅಧಮ್ಮೇನಾ"**ತಿ। **"ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೂ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅಧಿವಾಸನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೂತಿ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಪನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಖಮತೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುನ ಅಕರಣಮೇತ್ಥ ಸಂವರೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪುನ ಏವರೂಪಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **"ಅಪರಾಧಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವೇವಚನಂ।

೨೫೧. **"ಯಥಾಧಮ್ಮೋ ರಿತೋ, ತಥೇವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಯಥಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನುರೂಪತ್ಥಮಾಹ, ಸಾಧುಸಮಾಚಿಣ್ಣಕುಸಲಧಮ್ಮಾನುರೂಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಸದ್ದಸ್ಸ ಅನತ್ಥಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕರೋಸೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋಸೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರಣಂ ನಾಮ ಕತಾಪರಾಧಸ್ಸ ಖಮಾಪನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಖಮಾಪೇಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। "ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅಧಿವಾಸನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಖಮಾಮಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ವುದ್ಧಿ ಹೇಸಾತಿ**

ಏತ್ಥ **ಹ**-ಕಾರೋ ಪದಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಆಗಮೋ, **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಏಸಾತಿ** ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕಿರಿಯಾ, ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಪಜ್ಜನಾ ಚ। ತೇನಾಹ "ಯೋ ಅಚ್ಚಯಂ…ಪೇ॰… ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ತಥಾಗತೋ **ಅರಿಯೋ** ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ"**ತಿ। ವಿನೇತಿ ಸತ್ತೇ ಏತೇನಾತಿ **ವಿನಯೋ,** ಸಾಸನಂ। ವಡ್ಢತಿ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪತ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವುಡ್ಢಿ**। ಕತಮಾ ಪನ ಸಾ, ಯಾ "ಏಸಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ವುಡ್ಢೀತಿ ಚೋದನಮಪನೇತುಂ "ಯೋ ಅಚ್ಚಯ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕತಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ, ಯಾ ಅಯಂ ಸಂವರಾಪಜ್ಜನಾ, ಸಾ "ಏಸಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ವುಡ್ಢಿ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರೋತೀ"ತಿ ಇದಂ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಪಜ್ಜನಾಯ ಪುಬ್ಬಕಿರಿಯಾದಸ್ಸನನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ **"ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರಿತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಪಜ್ಜನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಸಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಂ, ಏತಪದೇನ ಪನ ತಸ್ಸಾಪಿ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಸಮ್ಭವತಿ "ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರೋತೀ" ತಿಪಿ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರೋತೀ'ತಿ ಇದಂ ಪುಬ್ಬಕಿರಿಯಾಮತ್ತಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನಂ, ನ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ। 'ಆಯತಿಞ್ಚ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ'ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಸ್ಸೇವಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಖಮಾಪನಸ್ಸಾಪಿ ವುಡ್ಢಿಹೇತುಭಾವೇನ ಅರಿಯೂಪವಾದೇ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಖಮಾಪನಾಭಾವೇಪಿ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಪಜ್ಜನಾಯ ಏವ ಅರಿಯೂಪವಾದಾಪಗಮನಂ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಪನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ "ಯಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ನನು ಪಾಳಿಯಂ "ಯೋ ಅಚ್ಚಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ದೇಸನಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಪಿ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾತಿ ದುವಿಧಾ ಹೋತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ವುಡ್ಢಿ ಹೇಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ, ತಥಾಪಿ ಪುನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೇನ "ಯೋ ಅಚ್ಚಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸವಸೇನ, ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಚಾತಿ। ತದುಭಯವಸೇನೇವ ಹಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ದೇಸನಾ।

೧೫೨. ವಚಸಾಯತ್ತೇತಿ ವಚಸಾ ಆಯತ್ತೇ। ವಾಚಾಪಟಿಬನ್ಧತ್ತೇತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ "ಸೋ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ವಿರುದ್ಧಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ವಚಸಾಯತ್ಥೇತಿ** ಪನ ವಾಚಾಪರಿಯೋಸಾನತ್ಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ ಓಸಾನಕರಣತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಾಯಸದ್ದನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ ಯಥಾ "ದಾಯೋ"ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಮತ್ಥನವಚನಮ್ಪಿ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಗಮನಾಯ ಕತಂ ವಾಚಾಪರಿಯೋಸಾನಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ವತ್ತತೀತಿ। **ಹನ್ದ**ಸದ್ದಞ್ಹಿ ಚೋದನತ್ಥೇ, ವಚಸಗ್ಗತ್ಥೇ ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। "ಹನ್ದ ದಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಆಮನ್ತಯಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಹಿ ಚೋದನತ್ಥೇ, "ಹನ್ದ ದಾನಿ ಅಪಾಯಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೮೪೩) ವಚಸಗ್ಗತ್ಥೇ, **ವಚಸಗ್ಗೋ** ಚ ನಾಮ ವಾಚಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ತಞ್ಚ ವಾಚಾಪರಿಯೋಸಾನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದುಕ್ಕರಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಬಹುಕಿಚ್ಚತಾತಿ ಆಹ **"ಬಲವಕಿಚ್ಚಾ"**ತಿ। "ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ **ಕಿಚ್ಚಂ,** ಇತರಂ **ಕರಣೀಯಂ**। ಪಠಮಂ ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ **ಕಿಚ್ಚಂ,** ಪಚ್ಛಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ **ಕರಣೀಯಂ**। ಖುದ್ದಕಂ ವಾ **ಕಿಚ್ಚಂ,** ಮಹನ್ತಂ **ಕರಣೀಯ**"ನ್ತಿಪಿ **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾದೀಸು** (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೫) ವುತ್ತಂ। ಯಂ-ತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾ, ಗಮನಕಾಲಜಾನನತೋ, ಅಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಅನುಪಯುತ್ತತ್ತಾ **"ತಸ್ಸ ಕಾಲಂ ತ್ವಮೇವ ಜಾನಾಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ "ತಯಾ ಞಾತಂ ಗಮನಕಾಲಂ ತ್ವಮೇವ ಞತ್ವಾ ಗಚ್ಛಾಹೀ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚನಿಯೋಜನೇ "ಇಮಂ ಜಾನ, ಇಮಂ ದೇಹಿ, ಇಮಂ ಆಹರಾ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೮೮, ೯೩) ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಇಧಾಪಿ ತಯಾ ಞಾತಂ ಕಾಲಂ ತ್ವಮೇವ ಜಾನಾಸಿ, ಗಮನವಸೇನ ಕರೋಹೀತಿ ಗಮನೇ ನಿಯೋಜೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತ್ವಮೇವ ಜಾನಾಸೀ"**ತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ಯಥಾಸಮಾಚಿಣ್ಣಂ ಪಕರಣಾಧಿಗತಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪದಕ್ಖಿಣನ್ತಿ** ಪಕಾರತೋ ಕತಂ ದಕ್ಖಿಣಂ।

ತೇನಾಹ “**ತಿಕ್ಖತ್ತು**”ನ್ತಿ। **ದಸನಖಸಮೋಧಾನಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಿ** ದ್ವೀಸು ಹತ್ಥೇಸು ಜಾತಾನಂ ದಸನ್ನಂ ನಖಾನಂ ಸಮೋಧಾನೇನ ಏಕೀಭಾವೇನ ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತಂ, ತೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕರತಲಾನಂ ಸಮಟ್ಠಪನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಞ್ಜಲಿನ್ತಿ** ಹತ್ಥಪುಟಂ। ಅಞ್ಜತಿ ಬ್ಯತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಞ್ಜಲಿ।** ಅಞ್ಜ-ಸದ್ದಞ್ಹಿ ಬ್ಯತ್ತಿಯಂ, ಅಲಿಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಅಭಿಮುಖೋವಾತಿ** ಸಮ್ಮುಖೋ ಏವ, ನ ಭಗವತೋ ಪಿಟ್ಠಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಚಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತವನ್ದನಾನಯೋ ವುತ್ತೋ ಏವ।

೨೫೩. ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಚ್ಚನಕಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಕುಸಲಮೂಲಾನಂ ಖಣನೇನ **ಖತೋ,** ತೇಸಮೇವ ಉಪಹನನೇನ **ಉಪಹತೋ,** ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಪರಾಧಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನತ್ತಾ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ। ಕುಸಲಮೂಲಸಙ್ಖಾತಪತಿಟ್ಠಾಭೇದನೇನ ಖತೂಪಹತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಭಿನ್ನಪತಿಟ್ಠೋ ಜಾತೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪತಿಟ್ಠಾ, ಮೂಲನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। ಪತಿಟ್ಠಹತಿ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಂ ಏತಾಯಾತಿ ಹಿ **ಪತಿಟ್ಠಾ,** ತಸ್ಸ ಕುಸಲೂಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ, ಸಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧೇನ ಭಿನ್ನಾ ವಿನಾಸಿತಾ ಏತೇನಾತಿ **ಭಿನ್ನಪತಿಟ್ಠೋ।** ತದೇವ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ “**ತಥಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾ ಕುಸಲಮೂಲಸಙ್ಖಾತಾ ಅತ್ತನೋ ಪತಿಟ್ಠಾನಜಾತಾ, ತಥಾ ಅನೇನ ರಞ್ಞಾ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾ ಖತೋ ಖನಿತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಖತೋತಿ** ಹಿ ಇದಂ ಇಧ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಸಿದ್ಧಂ, ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ಕತ್ತುವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯತ್ತಾ “ಉಪಹತೋ”ತಿ ಇಧ ನ ವುತ್ತಂ।

“ರಾಗೋ ರಜೋ ನ ಚ ಪನ ರೇಣು ವುಚ್ಚತೀ”ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೯; ಚೂಳನಿ॰ ೭೪) ವಚನತೋ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾವ ಇಧ ರಜೋ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ರಾಗರಜಾದಿವಿರಹಿತ**”ನ್ತಿ। ವೀತಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಗತಪರಿಯಾಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ವಿಗತತ್ತಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಧಮ್ಮೇಸು ಚಕ್ಖುನ್ತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇಸು ಪವತ್ತಂ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖುಂ। **ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ತೀಸು ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇಸು। **ಚಕ್ಖುನ್ತಿ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಂ ಚಕ್ಖುಂ, ಸಮುದಾಯೇಕದೇಸವಸೇನ ಆಧಾರತ್ಥಸಮಾಸೋಯಂ, ನ ತು ನಿದ್ಧಾರಣತ್ಥಸಮಾಸೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಾಸನಗನ್ಥೇಸು, ಸಕ್ಕತಗನ್ಥೇಸು ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಸಿದ್ಧೋತಿ। **ಧಮ್ಮಮಯನ್ತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ “ಧಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಚಕ್ಖು **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂ**”ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಅಪಿಚ **ಧಮ್ಮಮಯನ್ತಿ** ಸೀಲಾದಿತಿವಿಧಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋಯೇವ **ಮಯ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಕತ್ಥೇ ಪವತ್ತನತೋ, ಅನೇನ “ಧಮ್ಮೋಯೇವ ಚಕ್ಖು **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂ**”ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। **ಅಞ್ಞೇಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು, ಏತೇನ ಯಥಾಪಾಠಂ ತಿವಿಧತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇಧ ಪನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸೇವೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅನಧಿಗತೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯೇವ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದಾನಿ “ಖತಾಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ರಾಜಾ”ತಿಆದಿಪಾಠಸ್ಸ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಾಭವಿಸ್ಸಾತಿ** ಸಚೇ ನ ಅಭವಿಸ್ಸಥ, ಏವಂ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತೀತೇ ಹಿ ಇದಂ ಕಾಲಾತಿಪತ್ತಿವಚನಂ, ನ ಅನಾಗತೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಪತ್ತೋ ಅಭವಿಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ। ನನು ಚ ಮಗ್ಗಪಾಪುಣನವಚನಂ ಭವಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಅನಿಯಮಿತೇ, ಇಧ ಪನ “**ಇಧೇವಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ**”ತಿ ನಿಯಮಿತತ್ತಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ರಞ್ಞೋ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸೇವ ಅವೋಚಾತಿ। **ಪಾಪಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗೇನಾತಿ** ದೇವದತ್ತೇನ, ದೇವದತ್ತಪರಿಸಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಚ ಪಾಪಮಿತ್ತೇನ ಸಂಸಗ್ಗತೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ। “**ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**”ತಿಆದಿನಾ ಪಾಠಾನಾರುಳ್ಹಂ ವಚನಾವಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಸರಣಂ ಗತತ್ತಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। “**ಮಮ ಚ ಸಾಸನಮಹನ್ತತಾಯಾ**”ತಿ ಪಾಠೋ ಯುತ್ತೋ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಸೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಕೇವಲಂ ಸರಣಂ ಗತತ್ತಾಯೇವ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತಿ, ಅಥ ಖೋ ಯತ್ಥ ಏಸ ಪಸನ್ನೋ, ಪಸನ್ನಾಕಾರಞ್ಚ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ತಿವಿಧಸ್ಸಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಉತ್ತಮತಾಯಾತಿ ಹಿ ಸಹ ಸಮುಚ್ಚಯೇನ ಅತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ।

“**ಯಥಾ ನಾಮಾ**”ತಿಆದಿ ದುಕ್ಕರಕಮ್ಮವಿಪಾಕತೋ ಸುಕರೇನ ಮುಚ್ಚನೇನ ಉಪಮಾದಸ್ಸನಂ। **ಕೋಚೀತಿ** ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ। **ಕಸ್ಸಚೀತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ, “ವಧ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಾವಯೋಗೇ ಕಮ್ಮತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಮತ್ತೇನ ದಣ್ಡೇನಾತಿ**

ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಮತ್ತಸಙ್ಖಾತೇನ ಧನದಣ್ಡೇನ। **ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಧಕಮ್ಮದಣ್ಡತೋ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ, **ದಣ್ಡೇನಾ**ತಿ ವಾ ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ "ಸುಮುತ್ತಾ ಮಯಂ ತೇನ ಮಹಾಸಮಣೇನಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೨; ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ವಿಯ, ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಮತ್ತೇನ ಧನದಣ್ಡತೋ, ವಧದಣ್ಡತೋ ಚ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಹಕುಮ್ಭಿಯ**ನ್ತಿ ಲೋಹಕುಮ್ಭಿನರಕೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ತದನುಭವನಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ಲೋಹಮಯಾ ಮಹತೀ ಕುಮ್ಭೀ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "**ಲೋಹಕುಮ್ಭೀ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಪರಿಮತಲತೋ **ಅಧೋ ಪತನ್ತೋ,** ಹೇಟ್ಠಿಮತಲತೋ **ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ,** ಉಭಯಥಾ ಪನ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ।
ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಮಾನಾನಂ, ಕದಾ ಅನ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ (ಪೇ॰ ವ॰ ೮೦೨; ಜಾ॰ ೧.೪.೫೪)।

"ಹೇಟ್ಠಿಮತಲಂ ಪತ್ವಾ, ಉಪರಿಮತಲಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ - ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತಾದಯೋ ಅಪರಾಪರಂ ಅಧೋ ಪತನ್ತಾ, ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಚ ಅನೇಕಾನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಅಯಂ, ಅಯಂ ಪನ ರಾಜಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನ ಏಕವಾರಮೇವ ಅಧೋ ಪತನ್ತೋ, ಉದ್ಧಞ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿಯೇವ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಕುತೋ ಲದ್ಧೋತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ "**ಇದಮ್ಪಿ ಕಿರ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಮೇವಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಕಿರ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೋ, ತೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರತೋ ಸುಯ್ಯಮಾನತಂ, ಇಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಭತಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಅಥ ಪಾಳಿಯಂ ಸಙ್ಗೀತಂ ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ "**ಪಾಳಿಯಂ ಪನ ನ ಆರುಳ್ಹ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಮನಾರುಳ್ಹತ್ತಾ ಪಾಠಭಾವೇನ ನ ಸಙ್ಗೀತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಮನಾರುಳ್ಹಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ।

ಯದಿ ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ನರಕೇ ಪಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಕೋ ರಞ್ಞೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಲದ್ಧೋತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾ ಸಿಯಾತಿ ತದಾಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಚೋದನಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತುಂ "**ಇದಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "**ಅಯಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಾಲಾಭಾದಿಕಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅನೇಕವಿಧಂ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ ಸರೂಪತೋ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ "**ಅಯಂ...ಪೇ॰... ನಿದ್ದಂ ಲಭತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿದ್ದಾಲಾಭಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತದಾ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಾಪಗತಭಾವಞ್ಚ ನಿದ್ದಾಲಾಭಸೀಸೇನ, "**ತಿಣ್ಣಂ...ಪೇ॰... ಅಕಾಸೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಕಿರಿಯಂ, "**ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾಯ...ಪೇ॰... ನಾಹೋಸೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಏವಮಾದಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ, "**ಅನಾಗತೇ...ಪೇ॰... ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅನವಸೇಸತೋ ಪನ ಅಪರಾಪರೇಸು ಭವೇಸು ಅಪರಿಮಾಣೋಯೇವ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಮಧುರಾಯಾ**ತಿ ಮಧುರರಸಭೂತಾಯ। **ಓಜವನ್ತಿಯಾ**ತಿ ಮಧುರರಸಸ್ಸಾಪಿ ಸಾರಭೂತಾಯ ಓಜಾಯ ಓಜವತಿಯಾ। ಪುಥುಜ್ಜನೇ ಭವಾ **ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ**। ಪಞ್ಚ ಮಾರೇ ವಿಸೇಸತೋ ಜಿತವಾತಿ **ವಿಜಿತಾವೀ,** ಪರೂಪದೇಸವಿರಹತಾ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸಭಾವೋ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ **ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ,** ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸಾಮಞ್ಞೇವ ಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಯಮೇವ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ಪರೇ ಬೋಧೇನ್ತಿ, ಅತ್ಥರಸಮೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ಧಮ್ಮರಸಂ। ನ ಹಿ ತೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ದೇಸೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಮೂಗೇನ ದಿಟ್ಠಸುಪಿನೋ ವಿಯ, ವನಚರಕೇನ ನಗರೇ ಸಾಯಿತಬ್ಯಞ್ಜನರಸೋ ವಿಯ ಚ ನೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಇದ್ಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಭೇದಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೦, ೯೧) ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯದಿ ರಞ್ಞೋ ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಥ, ಅಥ ಕಥಂ ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಚ ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿ, ಅಥ ಕಥಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಥ, ನನು ಇಮೇ ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಉಪನಿಸ್ಸಯಾ ಭಿನ್ನನಿಸ್ಸಯಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಬೋಧೀನಂ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ। ಅಸಾಧಾರಣಾ ಹಿ ಏತಾ ದ್ವೇ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಞ್ಞಙ್ಗದ್ವಯಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅಭಿನೀಹಾರಸಮಿದ್ಧಿವಸೇನ, ಪಾರಮೀಸಮ್ಪೂರಣಕಾಲವಸೇನ, ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನವಸೇನ ಚಾತಿ? ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ ಇತೋ ಪರತೋಯೇವಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಮ್ಭರಣೀಯತ್ತಾ। ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಾಪಿ ಹಿ ಅಸತಿ ತಸ್ಸಾ ಸಮವಾಯೇ ಕಾಲನ್ತರೇ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತಿ ತಥಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - "ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾಯೇವಾಯಂ ರಾಜಾ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ। ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾಪಿ ಹಿ ತತ್ಥ ನಿಯತಿಮಪ್ಪತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಅನುಪಗತತ್ತಾ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇ ಸಾವಕಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಭಗವಾ 'ಸಚಾಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ರಾಜಾ'ತಿಆದಿಮವೋಚ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಮೇವ ಚ ಆನನ್ತರಿಯಪರಿಮುತ್ತಿ ಹೋತಿ, ನ ಇತರೇಸಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಂ ನಿಯತೋ ಸಮಾನೋ ದೇವದತ್ತೋ ಚಿರಕಾಲಸಮ್ಭೂತೇನ ಲೋಕನಾಥೇ ಆಘಾತೇನ ಗರುತರಾನಿ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಾನಿ ಪಸವಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯೇನ ಅಯಂ ಇದಾನಿ ಅಸಮವೇತದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯೋ ರಾಜಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿನಿಯಾಮೇನ ಅನಾಗತೇ ವಿಜಿತಾವೀ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯುತ್ತತರಮೇತ್ಥ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಮೇವ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ನಿಗಮವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಮವೋಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋತಿ। ಅಪಿಚ ಪಾಳಿಯಮನಾರುಳ್ಹಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಹೇತುಂ **"ಇದಮವೋಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ನಿಗಮನಂ ಕರೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಸೋರಚ್ಚಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿಬುದ್ಧಿಖನ್ತಿವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಅಸಙ್ಗಾಸಂಹೀರವಿಸಾರದಞಾಣಚಾರಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಿನಾ ಮಹಾಗಣಿನಾ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಮಥೇರೇನ ಮಹಾಧಮ್ಮರಾಜಾಧಿರಾಜಗರುನಾ ಕತಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಿಯಾ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅದ್ಧಾನಗಮನವಣ್ಣನಾ

೨೫೪. ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಕೋಸಲೇಸೂತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಇತಿಸದ್ದೋ** ಚೇತ್ಥ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪದತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಜೋತಕೋ ಪನ ಇತಿಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ಆದಿಸದ್ದಲೋಪೋ ವಾ ಏಸ, ಉಪಲಕ್ಖಣನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ। **ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ** ನಾಮ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಗ್ಗಹಿತತಾಯ ಅಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಭಜನಾ। "ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತ-ಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ಹಿ ವುತ್ತಂ, "ಅನುಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ"ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಅಯುತ್ತೋವ ಟೀಕಾಯ ಅನುದ್ಧಟತ್ತಾ, ತಥಾ ಅಸಂವಣ್ಣಿತತ್ತಾ ಚ।

"ರಾಜಕುಮಾರಾ **ಗೋತ್ತವಸೇನ** ಕೋಸಲಾ ನಾಮಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೪) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಕೋಸಂ ಲನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಕುಸಲಂ ವಾ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಕೋಸಲಾ**"ತಿ। **ಜನಪದಿನೋ**ತಿ ಜನಪದವನ್ತೋ, ಜನಪದಸ್ಸ ವಾ ಇಸ್ಸರಾ। "ಕೋಸಲಾ ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ ಸಿದ್ಧೇಪಿ "ಜನಪದಿನೋ"ತಿ ವಚನಂ ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ತಂತಂನಾಮಪಞ್ಞಾತೇಸು ತತ್ಥ ನಿವಸನ್ತೇಸು ಜನಪದಿಭಾವತೋ ತೇಸಮೇವ ನಿವಸನಮುಪಾದಾಯ ಜನಪದಸ್ಸಾಯಂ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **"ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಕೋಸಲಾನಂ ನಿವಾಸಾ ಕೋಸಲಾ"ತಿ ತದ್ಧಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸದ್ದತೋಯೇವೇತಂ ಪುಥುವಚನಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನೇಸ ಏಕೋ ಏವಾತಿ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅನುಗ್ಗಹೇ, ತೇನ ಕಾಮಂ ಏಕೋಯೇವೇಸ ಜನಪದೋ, ತಥಾಪಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಪುಥುವಚನಮುಪಪನ್ನನ್ತಿ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯದಿ ಏಕೋವ ಜನಪದೋ, ಕಥಂ ತತ್ಥ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನಾ"**ತಿಆದಿ, ರುಳ್ಹೀಸದ್ದತ್ತಾ ಬಹುವಚನಮುಪಪನ್ನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನಿಸ್ಸಿತೇಸು ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಪುಥುವಚನಸ್ಸ, ಪುಥುಭಾವಸ್ಸ ವಾ ನಿಸ್ಸಯೇ ಅಭಿನಿರೋಪನಾ ಇಧ ರುಳ್ಹೀ, ತೇನ ವುತ್ತಂ ಆಚರಿಯೇನ ಇಧ ಚೇವ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾದೀಸು** "ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯುತ್ತೇ ವಿಯ ಈದಿಸಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ರುಳ್ಹೀ ಯಥಾ 'ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಕುರೂಸು ವಿಹರತಿ, ಅಙ್ಗೇಸು ವಿಹರತೀ'ತಿ ಚಾ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಕೋಸಲನಾಮಾಭಿನಿರೋಪನಮಿಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯುತ್ತಮೇತಂ ಪುಥುವಚನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ನಾಮಾಭಿನಿರೋಪನಾಯ ಹಿ ಏಕವಚನಮ್ಪಿ ಭವತಿ ಯಥಾ "ಸೀಹೋ ಗಾಯತೀ"ತಿ। ತಬ್ಬಿಸೇಸಿತೇಪಿ ಜನಪದಸದ್ದೇ ಜಾತಿಸದ್ದತ್ತಾ ಏಕವಚನಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಿಂ ಕೋಸಲೇಸು ಜನಪದೇ"**ತಿ, ಕೋಸಲನಾಮಕೇ ತಸ್ಮಿಂ ಜನಪದೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭೂತತೋ ಹಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ರುಳ್ಹೀ, ಭೂತತೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಹಿ –

"ಸನ್ತಿ ಪುತ್ತಾ ವಿದೇಹಾನಂ, ದೀಘಾವು ರಟ್ಠವಡ್ಢನೋ।
ತೇ ರಜ್ಜಂ ಕಾರಯಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಿಥಿಲಾಯಂ ಪಜಾಪತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೨೬೮) ಆದೀಸು –

ತಂಪುತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಏಕತ್ಥಸ್ಸ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ "ಪುತ್ತಾ"ತಿ ಬಹುವಚನಪಯೋಗೋ, ತಥಾ ಇಧಾಪಿ ತನ್ನಿವಾಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಏಕತ್ಥಸ್ಸ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ "ಕೋಸಲೇಸೂ"ತಿ ಬಹುವಚನಪಯೋಗೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ "ಪಾಣಂ ನ ಹಞ್ಞೇ, ನ ಚ'ದಿನ್ನಮಾದಿಯೇ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೪೧, ೪೩, ೪೫) ಜಾತಿವಸೇನ ಬಹ್ವತ್ಥಾನಮೇಕವಚನಪಯೋಗೋ, ತಥಾ ಇಧಾಪಿ ಜಾತಿವಸೇನ ಅವಯವಪ್ಪಭೇದೇನ ಬಹ್ವತ್ಥಸ್ಸ "ಜನಪದೇ"ತಿ ಏಕವಚನಪಯೋಗೋ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ ಆಚರಿಯೇನ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾಯಂ** "ತಬ್ಬಿಸೇಸನೇಪಿ ಜನಪದಸದ್ದೇ ಜಾತಿಸದ್ದೇ ಏಕವಚನಮೇವ। ತೇನಾಹ 'ತಸ್ಮಿಂ ಅಙ್ಗೇಸು ಜನಪದೇ'ತಿ"।

ಏವಂ ರುಳ್ಹಿವಸೇನ ಬಹುಮ್ಹಿ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಬಹುವಚನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಬಹ್ವತ್ಥವಸೇನ ಬಹುಮ್ಹಿ ಏವ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಬಹುವಚನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತನೋ, ತೇನ ಪುಥುಅತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಏವೇತಂ ಪುಥುವಚನಂ, ನ ರುಳ್ಹಿವಸೇನಾತಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಪದೇಸೋ ತಿಯೋಜನಸತಪರಿಮಾಣತಾಯ ಬಹುಪ್ಪಭೇದೋತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ನಯೇ ತೇಸು ಕೋಸಲೇಸು ಜನಪದೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾಪನಾದನ್ತಿ** ಮಹಾಪನಾದಜಾತಕ (ಜಾ॰ ೧.೩.೪೦, ೪೧, ೪೨) ಸುರುಚಿಜಾತಕೇಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೪.೧೦೨ ಆದಯೋ) ಆಗತಂ ಸುರುಚಿನೋ ನಾಮ ವಿದೇಹರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತಂ ಮಹಾಪನಾದನಾಮಕಂ ರಾಜಕುಮಾರಂ। **ನಾನಾನಾಟಕಾನೀತಿ** ಭಣ್ಡುಕಣ್ಣಪಣ್ಡುಕಣ್ಣಪಮುಖಾನಿ ಛಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಾನಾವಿಧನಾಟಕಾನಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಆದಿಸದ್ದೋಪಿ ದಿಟ್ಠೋ, ಸೋ ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯದಿ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ, ತೇನ ನಟಲಙ್ಘಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಿತಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ** ಮಿಹಿತಮತ್ತಮ್ಪಿ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ದಿಬ್ಬನಾಟಕಾನಂ ಅನನ್ತರಭವೇಯೇವ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಮನುಸ್ಸನಾಟಕಾನಂ ನಚ್ಚಂ ಅಮನುಞ್ಞಂ ಅಹೋಸಿ। **ನಙ್ಗಲಾನಿಪಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾತಿ** ಕಸಿಕಮ್ಮಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ನಙ್ಗಲಾನಿ ಪಹಾಯ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಂ ಕಸ್ಸಕಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಉಭಯರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಹಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಮಙ್ಗಲಟ್ಠಾನೇ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು। ತದಾ ಕಿರ ಮಹಾಪನಾದಕುಮಾರಸ್ಸ ಪಾಸಾದಮಙ್ಗಲಂ, ಛತ್ತಮಙ್ಗಲಂ, ಆವಾಹಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ತೀಣಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಏಕತೋ ಅಕಂಸು, ಕಾಸಿವಿದೇಹರಟ್ಠವಾಸಿನೋಪಿ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅತಿರೇಕಸತ್ತವಸ್ಸಾನಿ ಛಣಮನುಭವಿಂಸೂತಿ, ಅಧುನಾ ಪನ "ನಙ್ಗಲಾದೀನೀ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ನ ಪೋರಾಣಪಾಠೋ ಟೀಕಾಯಮನುದ್ಧಟತ್ತಾ।

ಮಹಾಜನಕಾಯೇ ಸನ್ನಿಪತಿತೇತಿ ಕೇಚಿ "ಪಹಂಸನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ರಾಜಕುಮಾರಂ ಹಾಸಾಪೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ, ಕೇಚಿ "ತಂ ಕೀಳನಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಮಹಾಜನಸಮೂಹೇ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ। ಅತುಲಮ್ಬಾಭಿರುಹನದಾರುಚಿತಕಪವೇಸನಾದಿ **ನಾನಾಕೀಳಾಯೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**। ಸಕ್ಕಪೇಸಿತೋ ಕಿರ ದಿಬ್ಬನಾಟಕೋ ರಾಜಙ್ಗಣೇ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಉಪಡ್ಢಭಾಗಂ ನಾಮ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏಕೋವ ಹತ್ಥೋ, ಏಕೋ ಪಾದೋ, ಏಕಂ ಅಕ್ಖಿ, ಏಕಾ ದಾಠಾ ನಚ್ಚತಿ ಚಲತಿ, ಉಪಡ್ಢಂ ಫನ್ದತಿ, ಸೇಸಂ ನಿಚ್ಚಲಮಹೋಸಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಪನಾದೋ ಥೋಕಂ ಹಸಿತಮಕಾಸಿ, ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಸೋ ದಿಬ್ಬನಾಟಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಹಸಾಪೇಸೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಹಜ್ಜಾ** ನಾಮ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಾ "ಸುಟ್ಠು ಹದಯಮೇತೇಸ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಞಾತಕಪರಿಜನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತಥಾ ವಚನತೋ। **ತಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ "ಕಚ್ಚಿ ಕುಸಲಂ? ಆಮ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವಚನಪಟಿವಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಕುಸಲವಾದಿತಾಯ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಆದಿತೋ "**ಕುಸಲಾ**"ತಿ ಸಮಞ್ಞಂ ಲಭಿಂಸು, ತೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಇಸ್ಸರಾತಿ ರಾಜಕುಮಾರಾ **ಕೋಸಲಾ** ನಾಮ ಜಾತಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಪನ ಪದೇಸೋ **ಕೋಸಲಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ತೇನಾಹ "**ಸೋ ಪದೇಸೋ ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ**"ತಿ। ಏವಂ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾಯಂ** ಆಚರಿಯೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ - "ಸೋ ಪದೇಸೋ ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಸಞ್ಞೀಸಞ್ಞಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏಕವಚನಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪುರಿಮನಯೇ ವಿಯ ಇಧಾಪಿ ರುಳ್ಹಿವಸೇನೇವ ಬಹುವಚನಂ ಹೋತಿ। ರಾಜಕುಮಾರಾನಂ ನಾಮಲಾಭಹೇತುಮತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋತಿ। ಇಧ ಪನ ಆಚರಿಯೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ **ಸೋ ಪದೇಸೋತಿ** ಪದೇಸಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ, ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವಾ, ತೇ ಪದೇಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಕುಸಲಾ ಏವ ಕೋಸಲಾತಿ ಕತ್ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೪) ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ - **ಸೋ ಪದೇಸೋತಿ** ಜಾತಿಸದ್ದವಸೇನ, ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪುಥುಅತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಏವ ಬಹುವಚನಂ ಹೋತಿ। ಪದೇಸಸ್ಸ ನಾಮಲಾಭಹೇತು ಹೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋತಿ। "ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ಹಿ ವಚನಮುಪಾದಾಯ ರುಳ್ಹಿನಾಮವಸೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಕೋಸಲಾ ಯಥಾ "ಯೇವಾಪನಕಂ, ನತುಮ್ಹಾಕವಗ್ಗೋ"ತಿ। ಅಪಿಚ ವಚನಪಟಿವಚನವಸೇನ "ಕುಸಲ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕೋಸಲಾ**। ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತೀತಿ। **ಕುಸಲನ್ತಿ** ಚ ಆರೋಗ್ಯಂ "ಕಚ್ಚಿ ನು ಭೋತೋ ಕುಸಲಂ, ಕಚ್ಚಿ ಭೋತೋ ಅನಾಮಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೧೪೫; ಜಾ॰ ೨.೨೦.೧೨೯) ವಿಯ, ಕಚ್ಚಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಆರೋಗ್ಯಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಛೇಕಂ ವಾ "ಕುಸಲಾ ನಚ್ಚಗೀತಸ್ಸ , ಸಿಕ್ಖಿತಾ ಚಾತುರಿತ್ಥಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೯೪) ವಿಯ, ಕಚ್ಚಿ ತೇಸಂ ನಾಟಕಾನಂ ಛೇಕತಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚರಣಂ **ಚಾರಿಕಾ,** ಚರಣಂ ವಾ ಚಾರೋ, ಸೋ **ಏವ ಚಾರಿಕಾ,** ತಯಿದಂ ಮಗ್ಗಗಮನಮೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಚುಣ್ಣಿಕಗಮನಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅದ್ಧಾನಗಮನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ, ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಙ್ಖಾತಾಯ ಚಾರಿಕಾಯ ಚರಮಾನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಭೇದೇಪಿ ವಾ ಭೇದವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ದಿವಾವಿಹಾರಂ ನಿಸೀದೀ"ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೮) ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ **ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ,** ಚರಣಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥಕೋ ಹಿ ಕರಭೂಧಾತೂನಮತ್ಥೋತಿ। "ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗ"ನ್ತಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ನ ಸುನ್ದರೋ। ನ ಹಿ ಚಾರಿಕಾಸದ್ದೋ ಮಗ್ಗವಾಚಕೋತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ನಿಯಮೇನ್ತೋ **"ಚಾರಿಕಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ರುಳ್ಹಿವಸೇನ ಚಾರಿಕಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತಿ **"ಭಗವತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋತಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಯಂ ಚಾರಿಕಾ ನಾಮ ಮಹಾಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಲಬ್ಭತಿ, ಬುದ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ಪನ ರುಳ್ಹಿಸದ್ದೇನ ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ಕಿಲಞ್ಜಾದೀಹಿ ಕತಬೀಜನೀಪಿ ತಾಲವಣ್ಟಂ ವಿಯಾ"ತಿ। **ದೂರೇಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ, **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಾ ನಾತಿದೂರೇಪೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ ತತ್ಥಾಪಿ ಚಾರಿಕಾಸಮ್ಭವತೋ। **ಬೋಧನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲ**ನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಬೋಧನಾರಹಪುಗ್ಗಲಂ। **ಸಹಸಾ ಗಮನ**ನ್ತಿ ಸೀಘಗಮನಂ। "ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದೀಸೂ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಪಚ್ಚುಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೋ**ತಿ ಪಟಿಮುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ, ಪಚ್ಚುಟ್ಠಹನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ತಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ತಿಂಸಯೋಜನ"ನ್ತಿ ಪದಮನುಕಡ್ಢತಿ। **ಪಕ್ಕುಸಾತಿ** ನಾಮ **ಗನ್ಧಾರರಾಜಾ। ಮಹಾಕಪ್ಪಿನೋ** ನಾಮ ಕುಕ್ಕುಟವತೀರಾಜಾ। **ಧನಿಯೋ** ನಾಮ ಕೋರಣ್ಡಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಗೋಪೋ।

ಏವಂ ಧಮ್ಮಗರುತಾಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದೀನಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೫೪) ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವನವಾಸಿತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಚಾರಿಕಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕದಿವಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಕೋ ಪನೇಸ ತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರೋ ನಾಮ? ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲೇ ಜಾತೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ "ಪಿಣ್ಡಪಾತದಾಯಕತಿಸ್ಸೋ, ಕಮ್ಬಲದಾಯಕತಿಸ್ಸೋ"ತಿ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಪಚ್ಛಾ "ವನವಾಸಿತಿಸ್ಸೋ"ತಿ ಪಾಕಟೋ ಖೀಣಾಸವಸಾಮಣೇರೋ। ವಿತ್ಥಾರೋ **ಧಮ್ಮಪದೇ** (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೪ ವನವಾಸೀತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರವತ್ಥು)। ಆಕಾಸಗಾಮೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಕಾಸೇನೇವ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ **"ಛಳಭಿಞ್ಞಾನಂ ಆರೋಚೇಹೀ"**ತಿ ಅವೋಚ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ। **ತನ್ತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪನ್ತಂ। ಸೋ ಥೇರೋ ಸೋ ಓರಮತ್ತಕೋ ವತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಗುಣೇನ ಲಾಮಕಪ್ಪಮಾಣಿಕೋ ಸೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಸನಪರಿಯನ್ತೇ। ತೇಸಂ ಗಾಮಿಕಾನಂ ದಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ **ಮಙ್ಗಲಂ ವತ್ವಾ।** ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗದೇಸಕೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಗ್ಗದೇಸಕೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಮಗ್ಗಸ್ಸ, ಸುಗತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ದೇಸಕೋ।

ತಾಯಾತಿ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ। ಸಬ್ಬಕಮ್ಮವಸೇನ ಸಿಕ್ಖಮಾನಾಪಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಸತ್ಥು ಆಣಾವಸೇನ ಸಿಜ್ಝನತೋ **"ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ತೇ ದಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ಅಪರಿಪುಣ್ಣವೀಸತಿವಸ್ಸಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅನುಜಾನನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ '**ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ತೇ ದಸ್ಸಾಮೀ**'ತಿ ಅವೋಚಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ **ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ,** ತತೋಯೇವೇಸ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೋತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೋ। **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಆದಿಥೇರಾನಂ ಚತ್ತಾಲೀಸಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಗಮನಂ, ಭಗವತೋ ಚ ಏಕಕಸ್ಸೇವ ಗಮನಂ **ಖುದ್ದಕಭಾಣಕಾನಂ** ಮತೇನ ವುತ್ತಂ, ಇಧ, ಪನ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೮೫) ಅಞ್ಞಥಾ ಗಮನಂ **ದೀಘಭಾಣಕಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾನಂ** ಮತೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯನ್ತಿ** ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದೀನಮತ್ಥಾಯ ಚಾರಿಕಾ। ಯಂ ಪನ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಗಮನಂ, ಅಯಂ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಇಮಂ ಪನ ಚಾರಿಕನ್ತಿ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಂ। **ಮಹಾಮಣ್ಡಲನ್ತಿ** ಮಜ್ಝಿಮದೇಸಪರಿಯಾಪನ್ನೇನೇವ ಬಾಹಿರಿಮೇನ ಪಮಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಮಹನ್ತತರಂ ಮಣ್ಡಲಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲನ್ತಿ** ಇತರೇಸಂ ಉಭಿನ್ನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ ಪವತ್ತಂ ಮಣ್ಡಲಂ। **ಅನ್ತೋಮಣ್ಡಲನ್ತಿ** ಇತರೇಹಿ ಖುದ್ದಕಂ ಮಣ್ಡಲಂ, ಇತರೇಸಂ ವಾ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಅನ್ತಿಮಂ ಮಣ್ಡಲಂ, ಅಬ್ಭನ್ತರಿಮಂ ಮಣ್ಡಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿಂ ಪನಿಮೇಸಂ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಕತ್ಥ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ನವಯೋಜನಸತಿಕತಾ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸಪರಿಯಾಪನ್ನವಸೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ತತೋ ಪರಂ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾಯ ಅಗಮನತೋ। ತದುತ್ತರಿ ಹಿ ತುರಿತಚಾರಿಕಾಯ ಏವ ತಥಾಗತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಾಯ। ಪವಾರೇತ್ವಾವ ಚಾರಿಕಾಚರಣಂ ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ಪವಾರೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇತಿ** ಪಠಮಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಿಯಾ ಅನನ್ತರೇ ಪಾಟಿಪದವಸೇ। **ಸಮನ್ತಾತಿ** ಗತಗತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಸಮನ್ತತೋ। ಮಹಾಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸನ್ನಿಪತನತೋ **ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಆಗತಾ ನಿಮನ್ತೇತುಂ ಲಭನ್ತಿ।** ತಥಾ ಸನ್ನಿಪತನಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತರೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ತರುಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಸಮಥಸ್ಸ ತರುಣಭಾವೋ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿವಸೇನ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಪರಿಚ್ಛೇದಞಾಣಂ, ಕಙ್ಖಾವಿತರಣಞಾಣಂ, ಸಮ್ಮಸನಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಞಾಣನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಹಿ ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣಾನಮಧಿವಚನಂ। **ಪವಾರಣಾಸಙ್ಗಹಂ ದತ್ವಾತಿ** ಅನುಮತಿದಾನವಸೇನ ದತ್ವಾ। **ಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಾಯನ್ತಿ** ಪಚ್ಛಿಮಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮಿಯಂ। **"ಮಿಗಸಿರಸ್ಸ ಪಠಮಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ"**ತಿ ಇದಂ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸವೋಹಾರವಸೇನ ಮಿಗಸಿರಮಾಸಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಪಾಟಿಪದದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಏತರಹಿ ಪವತ್ತವೋಹಾರವಸೇನ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಕತ್ತಿಕಮಾಸಸ್ಸ ಕಾಳಪಕ್ಖಪಾಟಿಪದದಿವಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾತರುಣಭಾವತೋ ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣೇನ। **ಚತುಮಾಸನ್ತಿ** ಆಸಳ್ಹೀಪುಣ್ಣಮಿಯಾ ಪಾಟಿಪದತೋ ಯಾವ ಪಚ್ಛಿಮಕತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಮೀ, ತಾವ ಚತುಮಾಸಂ। "ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ವಸನಂ ವಸ್ಸಂ,** ವಸನಕಿರಿಯಾ, ವುತ್ಥಂ ವಸಿತಂ ವಸ್ಸಮಸ್ಸಾತಿ **ವುತ್ಥವಸ್ಸೋ,** ತಸ್ಸ। ತಥಾಗತೇನ ವಿನೇತಬ್ಬತ್ತಾ **"ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾ"**ತಿ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ ವುತ್ತೋ, ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ ಏಸ। **ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾತಿ** ಚ ಚರಿತಾನುರೂಪಂ ವಿನೇತಬ್ಬಸತ್ತಾ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮಯಮಾನೋತಿ** ಸದ್ಧಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನಭಾವೇನ ಪರಿಪಕ್ಕಂ ಪಟಿಮಾನೇನ್ತೋ। ಫುಸ್ಸಮಾಘಫಗ್ಗುಣಚಿತ್ತಮಾಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮಾಸಸ್ಸ ಪಠಮದಿವಸೇ ನಿಕ್ಖಮನತೋ ಮಾಸನಿಯಮೋ ಏತ್ಥ ನ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಮಾಸಂ ವಾ ದ್ವಿತಿಚತುಮಾಸಂ ವಾ ತತ್ಥೇವ ವಸಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ವಸ್ಸೂಪಗಮನಟ್ಠಾನೇ ಏವ। **"ಸತ್ತಹಿ ವಾ"**ತಿಆದಿ "ಏಕಮಾಸಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ - ಯದಿ ಅಪರಮ್ಪಿ ಏಕಮಾಸಂ ತತ್ಥೇವ ವಸತಿ, ಸತ್ತಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಚಾರಿಕಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ। ಯದಿ ದ್ವಿಮಾಸಂ ಛಹಿ, ಯದಿ ತಿಮಾಸಂ ಪಞ್ಚಹಿ, ಯದಿ ಚತುಮಾಸಂ ತತ್ಥೇವ ವಸತಿ, ಚತೂಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಚಾರಿಕಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತೀತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಚಾರಿಕಾಗಮನನ್ತಿ ಆಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಇತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿರೇಕಂ ಜರಾದುಬ್ಬಲೋ **ಬಾಳ್ಹಜಿಣ್ಣೋ। ತೇ ಕದಾ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ,** ನ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ಏವ। **ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕಾಯಾತಿ** ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕಾಯ ಏವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ನ ಚೀವರಾದಿಹೇತೂ"ತಿ।

ಜಙ್ಘವಿಹಾರವಸೇನಾತಿ ಜಙ್ಘಾಹಿ ವಿಚರಣವಸೇನ, ಜಙ್ಘಾಹಿ ವಿಚರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕತಿಪಾಹಂ ನಿವಸನವಸೇನ ವಾ। ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥಸಾಧಾರಣಞ್ಹಿ ವಿಹಾರವಚನಂ। **ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಾಯಾತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಬದ್ಧವಾಸವಸೇನ ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸ ವಿಚರಣೇನ ಫಾಸುಭಾವತ್ಥಾಯ। **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾಭಿಕಙ್ಖನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಸುತ್ತ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ಮಘದೇವಜಾತಕಾದಿ (ಜಾ॰ ೧.೧.೯) ದೇಸನಾನಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಭಿಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲತ್ಥಾಯ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಸ್ಸ ವಾ ಅಭಿಕಙ್ಖನತ್ಥಾಯ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಧಮ್ಮದೇಸನತ್ಥಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸುರಾಪಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಾದಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೨೭, ೩೨೮, ೩೨೯) ಪಞ್ಞಾಪನೇ ವಿಯ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯ। **ಬೋಧನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಾದಯೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೭) ವಿಯ **ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ** ಚತುಸಚ್ಚಬೋಧನತ್ಥಾಯ। **ಮಹತಾತಿ**

ಮಹತಿಯಾ। ಕಞ್ಚಿ, ಕತಿಪಯೇ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಚಾರಿಕಾ **ನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ**। ತದಞ್ಞಾ ಸಮ್ಬಹುಲೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಾಮನಿಗಮನಗರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚಾರಿಕಾ **ಅನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಂ ಚರತೀತಿ** ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ।

"ಏಸಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತದಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾತಿ** ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭೂತಂ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ತತ್ಥೇವ ಭಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಭವತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತೇ ಭಬ್ಬೇ ಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಭಗವಾ ಞಾಣಜಾಲಂ ಪತ್ಥರತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇದಞ್ಚ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಮನುಸ್ಸಾ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚ ಸಪರಿವಾರೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಬೋಧನೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಬೋಧನೇಯ್ಯಬನ್ಧವೇತಿ** ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೇ ಭಗವತೋ ಬನ್ಧವೇ। ಗೋತ್ತಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಾ ವಿಯ ಹಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಸಮ್ಬನ್ಧಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಭಗವತೋ ಬನ್ಧವಾ ನಾಮಾತಿ। ಗೋಚರಭಾವೂಪಗಮನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಗವಾ ಕಿರ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಯೇ ಸತ್ತಾ ಭಬ್ಬಾ ಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣಾ, ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೂ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಸಮನ್ನಾಹರತಿ, ತಸ್ಸ ಸಹಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಏಕೋ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಸಮ್ಬಹುಲಾ ವಾ ತದಾ ವಿನಯೂಪಗಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ। ಏವಮಾಪಾಥಗತಾನಂ ಪನ ನೇಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಬ್ಬಚರಿಯಂ, ಪುಬ್ಬಹೇತುಂ, ಸಮ್ಪತಿ ವತ್ತಮಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತಿ। ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಞ್ಹಿ ಸಮನ್ನಾಹಾರೇ ಕತೇ ಪರಮಂ ನೇಸಂ ವೇನೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಅಥ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸರಣಗಮನಾದಿವಸೇನ ಕಞ್ಚಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ವೀಮಂಸಮಾನೋ ಪುಬ್ಬೂಪನಿಸ್ಸಯಾದೀನಿ ಓಲೋಕೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಥ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋತಿ** ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ। **ವಾದಪಟಿವಾದಂ ಕತ್ವಾತಿ** "ಏವಂ ನು ತೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೧) ಮಯಾ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ "ಯೇ ಚ ಖೋ ತೇ ಭೋ ಗೋತಮ ಮುಣ್ಡಕಾ ಸಮಣಕಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೩) ಪಟಿವಚನಂ ದತ್ವಾ, **ಅಸಬ್ಭಿವಾಕ್ಯನ್ತಿ** ಅಸಪ್ಪುರಿಸವಾಚಂ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಇಬ್ಭವಾದನಿಪಾತನವಸೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಸಾಧುಸಭಾವಾಯ ವಾಚಾಯ ವತ್ತುಮಯುತ್ತಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಕ್ಖತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಿಬ್ಬಿಸೇವನನ್ತಿ** ವಿಗತತುದನಂ, ಮಾನದಪ್ಪವಸೇನ ಅಪಗತಪರಿನಿಪ್ಫನ್ದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅವಸರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ಇದಂ ನಾಮಮತ್ತಂ, ಕಿಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಪರಿಯೇಸನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ"**ತಿ। "ಯೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನಾ"ತಿ ಕರಣನಿದ್ದೇಸಾನುರೂಪಂ ಕರಣತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತೇನ ಅವಸರೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। "ಯಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ"ತಿ ಪನ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಾನುರೂಪಂ **"ತಂ ವಾ ಅವಸರೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತದುಭಯಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **"ತೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಗತೋತಿ** ಉಪಗತೋ, ಅಗಮಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುನ **ಗತೋತಿ** ಸಮ್ಪತ್ತೋ, ಸಮ್ಪಾಪುಣೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲೇ"**ತಿ ಇದಂ ತದಾ ಭಗವತೋ ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನಂ, ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ । **"ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲವನಸಣ್ಡೇ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅಧಿಕರಣೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಪದಂ ವಿಸೇಸತ್ಥದಸ್ಸನೇನ ವಿವರನ್ತೋ **"ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । **"ಸೀಲಖನ್ಧಾವಾರ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇನೇಯ್ಯಹಿತಸಮಪೇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಧಮ್ಮನಿಗ್ಗಣ್ಹನಪರಾ ಏವ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸಾ ಚ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಸೇನಾತಿ ಸೀಲಾದಿತ್ತಯಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ। **ಸೀಲಖನ್ಧಾವಾರನ್ತಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ದಾರುಇಟ್ಠಕಾದಿಕತಂ ಖನ್ಧಾವಾರಸದಿಸಂ ಸೀಲಸಙ್ಖಾತಂ ಖನ್ಧಾವಾರಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಆಸಮನ್ತತೋ ವರನ್ತಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಹಿ **ಖನ್ಧಾವಾರೋ** ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ, ರಾಜೂನಂ ಅಚಿರನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಪನ ಭಗವತೋ ಅಚಿರನಿವಸನಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತೇನ ಭಯನಿವಾರಣಟ್ಠೇನ ತಂಸದಿಸತಾಯ ಸೀಲಮ್ಪಿ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮಾಧಿಕೋನ್ತನ್ತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಸಙ್ಖಾತಂ ಮಙ್ಗಲಸತ್ತಿಂ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ ಜಯಮನ್ತಪದಂ। **ಪರಿವತ್ತಯಮಾನೋತಿ** ಪರಿಜಪ್ಪಮಾನೋ। **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸರ"**ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ,

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವಜಿರಗ್ಗಸರಂ ಅಪರಾಪರಂ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾಭಿರುಚಿತೇನ ವಿಹಾರೇನಾತಿ** ಸಬ್ಬವಿಹಾರಸಾಧಾರಣದಸ್ಸನಂ, ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದೀಸು ಯೇನ ಯೇನ ಅತ್ತನಾ ಅಭಿರುಚಿತೇನ ವಿಹಾರೇನ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೨೫೫. ಮನ್ತೇತಿ ಇರುವೇದಾದಿಮನ್ತಸತ್ಥೇ। ಇರುವೇದಾದಯೋ ಹಿ ಗುತ್ತಭಾಸಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ "ಮನ್ತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಣ-ಸದ್ದೋ ಸದ್ದೇತಿ ಆಹ **"ಸಜ್ಝಾಯತೀ"**ತಿ। ಲೋಕಿಯಾ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಪಚ್ಚಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ನಾಗಮೋ, ಣತ್ತಂ, ದೀಘಾದೀ"ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಅಯಮೇವ ವಚನತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಇದಮೇವಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಥ ಕೇಸಂ ಇತರೋ ವಚನತ್ಥೋತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **"ಅರಿಯಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ಲೋಕಿಯಾ ವದನ್ತಿ "ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಜಾತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದಿನಿರುತ್ತಿಂ, ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। "ಇದಮೇವಾ"ತಿ ಹಿ ಅವಧಾರಣೇನ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **"ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ"**ನ್ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಸದ್ದನ್ತರೇನ ದಸ್ಸಿತೇಸು ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಸುದ್ಧಿಬ್ರಾಹ್ಮಣವಸೇನ ದುವಿಧೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ವಿಸುದ್ಧಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ನಿರುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅರಿಯಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಬಹನ್ತಿ ಪಾಪೇ ಬಹಿ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಹಿ ಅರಿಯಾ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। **"ತಸ್ಸ ಕಿರ ಕಾಯೋ ಸೇತಪೋಕ್ಖರಸದಿಸೋ"**ತಿ ಇದಮೇವಸ್ಸ ನಾಮಲಾಭಹೇತುದಸ್ಸನಂ, ಸೇಸಂ ಪನ ತಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಯಥಾವಿಜ್ಜಮಾನವಿಸೇಸದಸ್ಸನಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ಇತಿ ನಂ ಪೋಕ್ಖರಸದಿಸತ್ತಾ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೀ"**ತಿ। ಪೋಕ್ಖರೇನ ಸದಿಸೋ ಕಾಯೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಹಿ **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ । ಸಾತಸದ್ದೋ ವಾ ಸದಿಸತ್ಥೋ, ಪೋಕ್ಖರೇನ ಸಾತೋ ಸದಿಸೋ ಕಾಯೋ ತಥಾ, ಸೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ। ಸೇತಪೋಕ್ಖರಸದಿಸೋತಿ** ಸೇತಪದುಮವಣ್ಣೋ। **ದೇವನಗರೇತಿ** ಆಲಕಮನ್ದಾದಿದೇವಪುರೇ। **ಉಸ್ಸಾಪಿತರಜತತೋರಣ**ನ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರನೇಮನಿಖಾತಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಂ ರಜತಮಯಂ ಇನ್ದಖೀಲಂ । **ಕಾಳಮೇಘರಾಜೀತಿ** ಕದಾಚಿ ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಕಾಳಅಬ್ಭಲೇಖಾ। **ರಜತಪನಾಳಿಕಾತಿ** ರಜತಮಯತುಮ್ಬಂ। **ಸುವಟ್ಟಿತಾತಿ** ವಟ್ಟಭಾವಸ್ಸ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಸುಟ್ಠು ವಟ್ಟುಲಾ। ಕಾಳವಙ್ಗತಿಲಕಾದೀನಮಭಾವೇನ **ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ। "ಅರಾಜಕೇ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ ಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಭಾವಮೇವ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಪರಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಲಾಭಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಚ **"ಹಿಮವನ್ತಪದೇಸೇ ಮಹಾಸರೇ ಪದುಮಗಬ್ಭೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"**ತಿ ಇದಮೇವಸ್ಸ ನಾಮಲಾಭಹೇತುದಸ್ಸನಂ। ಸೇಸಂ ಪನ ತಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ತಥಾಪವತ್ತಾಕಾರದಸ್ಸನಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ಇತಿ ನಂ ಪೋಕ್ಖರೇ ಸಯಿತತ್ತಾ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೀ"**ತಿ। ಪೋಕ್ಖರೇ ಕಮಲೇ ಸಯತೀತಿ ಹಿ **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ,** ಸಾತಂ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಸಣ್ಠಾನಂ, ಪೋಕ್ಖರೇ ಜಾತಂ ಸಮಸಣ್ಠಾನಂ ತಥಾ, ತಮಸ್ಸತ್ಥೀತಿಪಿ **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ।** ಯಂ ಪನ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ "ಇಮಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕೀದಿಸೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ಯೇನ ನಂ ಭಗವಾ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತೋತಿ ಆಹಾ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೫) ತದೇತಂ "ಅಯಂ ಪನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಏಕದೇಸಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ಸೋ ತತೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ **ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಪರಾಪರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಏವ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾರೂಪೇನ ಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ **"ಮಾತುಕುಚ್ಛಿವಾಸಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಪದುಮಗಬ್ಭೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಂಸೇದಜೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನ ಪುಪ್ಫತೀತಿ** ನ ವಿಕಸತಿ। **ತೇನಾತಿ** ತಾಪಸೇನ। **ನಾಳತೋತಿ** ಪುಪ್ಫದಣ್ಡತೋ। ಸುವಣ್ಣಚುಣ್ಣೇಹಿ ಪಿಞ್ಜರಂ ಹೇಮವಣ್ಣೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸುವಣ್ಣಚುಣ್ಣಪಿಞ್ಜರೋ,** ತಂ, ಸುವಣ್ಣಚುಣ್ಣೇಹಿ ವಿಕಿಣ್ಣಭಾವೇನ ಹೇಮವಣ್ಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಿಞ್ಜರಸದ್ದೋ ಹಿ ಹೇಮವಣ್ಣಪರಿಯಾಯೋತಿ **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೨) ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಪದುಮರೇಣುಪಿಞ್ಜರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ರಜತಬಿಮ್ಬಕ**ನ್ತಿ ರೂಪಿಯಮಯರೂಪಕಂ। **ಪಟಿಜಗ್ಗಾಮೀತಿ** ಪೋಸೇಮಿ। **ಪಾರ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ ನದೀಸಮುದ್ದಾದೀನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಂ ಪಾರಂ ವಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಭಾವಞಾಣೇನ **ಪಣ್ಡಿತೋ।** ಇತಿ ಕತ್ತಬ್ಬೇಸು, ವೇದೇಸು ವಾ ವಿಸಾರದಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ **ಬ್ಯತ್ತೋ। ಅಗ್ಗಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ** ದಿಸಾಪಾಮೋಕ್ಖಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಸಿಪ್ಪ**ನ್ತಿ ವೇದಸಿಪ್ಪಂ ತಸ್ಸೇವ ಪಕರಣಾಧಿಗತತ್ತಾ। **ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ ಅದಾಸೀತಿ** ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ ಕತ್ವಾ ಅದಾಸಿ।

“ಅಜ್ಝಾವಸತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಆ**-ಸದ್ದೋ ಚ ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ, ತತೋ “ಉಕ್ಕಟ್ಠ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಜ್ಝಾಪುಬ್ಬವಸಯೋಗೇ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಇಸ್ಸರಿಯತ್ಥೋ, **ಆ**-ಸದ್ದೋ ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ತತೋ “ಉಕ್ಕಟ್ಠ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯಯೋಗೇ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಉಕ್ಕಟ್ಠನಾಮಕೇ”**ತಿಆದಿನಾ। ತದೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **“ತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **“ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಸಾಮಿಕೋ ಹುತ್ವಾ”**ತಿ ಹಿ “ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥವಿವರಣಂ, ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ “ಸಾಮಿಭಾವೋ ಅಭಿಭವನ”ನ್ತಿ। **“ಯಾಯ ಮರಿಯಾದಾಯಾ”**ತಿಆದಿ ಪನ ಆ-ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥವಿವರಣಂ, ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ “ಆಸದ್ದೋ ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ, ಮರಿಯಾದಾ ಚ ನಾಮ ಯಾಯ ತತ್ಥ ವಸಿತಬ್ಬಂ, ಸಾಯೇವ ಅಪರಾಧೀನತಾ”ತಿ। **ಯಾಯ ಮರಿಯಾದಾಯಾತಿ** ಹಿ ಯಾಯ ಅಪರಾಧೀನತಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾಯ ಅವತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನಾ”**ತಿಆದಿ ಪನ “ಉಕ್ಕಟ್ಠನಾಮಕೇ”ತಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥವಿವರಣಂ, ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ “ಸತಿಪಿ ಭುಮ್ಮವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಧಾತ್ವತ್ಥಾನುವತ್ತಕವಿಸೇಸಕಭೂತೇಹಿ ದುವಿಧೇಹಿಪಿ ಉಪಸಗ್ಗೇಹಿ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಮೇವೇತ್ಥ ವಿಹಿತ”ನ್ತಿ। **“ತಸ್ಸ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ಪನ ಅತ್ಥಾನುಗತಸಮಞ್ಞಾಪರಿದೀಪನಂ। **ವತ್ಥು** ನಾಮ ನಗರಮಾಪನಾರಹಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೋ “ಆರಾಮವತ್ಥು, ವಿಹಾರವತ್ಥೂ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ।

ಉಕ್ಕಾತಿ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಾ। **ಅಗ್ಗಹೇಸುನ್ತಿ** “ಅಜ್ಜ ಮಙ್ಗಲದಿವಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ಸುಖಣೋ ಮಾ ಅತಿಕ್ಕಮೀ”ತಿ ರತ್ತಿವಿಭಾಯನಂ ಅನುರಕ್ಖನ್ತಾ, ರತ್ತಿಯಂ ಆಲೋಕಕರಣತ್ಥಾಯ ಉಕ್ಕಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಜಲಮಾನಾಸು ನಗರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ - ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**। ಮೂಲವಿಭುಜಾದಿ ಆಕತಿಗಣಪಕ್ಖೇಪೇನ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ವಿಜ್ಜೋತಯನ್ತೀಸು ಠಿತಾತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ,** ತಥಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾಸು ಠಿತಾ ಆಸೀತಿಪಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**ತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ “ತಞ್ಚ ನಗರಂ ‘ಮಙ್ಗಲದಿವಸೋ ಸುಖಣೋ, ಸುನಕ್ಖತ್ತಂ ಮಾ ಅತಿಕ್ಕಮೀ’ತಿ ರತ್ತಿಮ್ಪಿ ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾಸು ಮಾಪಿತತ್ತಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ದಣ್ಡದೀಪಿಕಾಸು ಜಾಲೇತ್ವಾ ಧಾರಿಯಮಾನಾಸು ಮಾಪಿತತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) ತದಪಿಮಿನಾ ಸಂಸನ್ದತಿ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಚ ನಗರವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸಪಿ ನಗರಮಾಪನಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ “ಭೂಮಿಭಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಉಪಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತಂ ನಗರಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಯೋಗತೋ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**ತಿ ನಾಮಂ ಲಭತೀ”ತಿ। **ಲೋಕಿಯಾ** ಪನ ವದನ್ತಿ “ಉಕ್ಕಾ ಧಾರೀಯತಿ ಏತಸ್ಸ ಮಾಪಿತಕಾಲೇತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ,** ವಣ್ಣವಿಕಾರೋಯ”ನ್ತಿ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಚಾಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ, ತೇನೇವಿಧ ಪಯೋಗೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ಯಥಾ ಚ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯ ಅಞ್ಞಾನಿ ಉಪಾಸಕಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೯) **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ಚ “ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯಂ ವಿಹರತಿ ಸುಭಗವನೇ ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ”ತಿಆದಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಹೋತು ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಸೇಸಪದೇಸು ಸಿಯಾತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **“ತಸ್ಸ ಅನುಪಯೋಗತ್ತಾ ಸೇಸಪದೇಸೂ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಉಪಯೋಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ “ಉಕ್ಕಟ್ಠ”ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ। **ಅನುಪಯೋಗತ್ತಾತಿ** ವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ಅನುಪಯುತ್ತತ್ತಾ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** “ಸತ್ತುಸ್ಸದ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಸತ್ತಸು ಪದೇಸು।

ಕಿಂ ನು ಖ್ವಾಯಂ ಸದ್ದಪಯೋಗೋ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣಾನುಗತೋತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **“ತತ್ಥ...ಪೇ॰... ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ, ಅನುಪಯೋಗವಸೇನ ಚ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ದುಬ್ಬಿಧೇಪಿ ವಿಧಾನೇ। **ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಗಹಣೂಪಾಯಞಾಯಭೂತಂ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣಂ, ಸುತ್ತಂ ವಾ। **ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಸದ್ದಸತ್ಥೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಞಾಣೇನ ಗವೇಸಿತಬ್ಬಂ, ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತೇನ ಹಿ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣಾನುಗತೋವಾಯಂ ಸದ್ದಪಯೋಗೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸದ್ದವಿದೂ ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ “ಉಪಅನುಅಧಿಆಇಚ್ಚಾದಿಪುಬ್ಬವಸಯೋಗೇ ಸತ್ತಮಿಯತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಪದೇ ಚ ಯಥಾವಿಧಿಮನುಪಯೋಗೋ ವಿಸೇಸನಪದಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭೂತಾನ”ನ್ತಿ। ತತ್ರ ಯದಾ ಅಧಿ-ಸದ್ದೋ, ಆ-ಸದ್ದೋ ಚ ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ, ತದಾ “ತತಿಯಾಸತ್ತಮೀನಞ್ಚಾ”ತಿ ಲಕ್ಖಣೇನ ಅಜ್ಝಾಪುಬ್ಬವಸಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ

“ಸತ್ತಮಿಯತ್ಥೇ ಕಾಲದಿಸಾಸು ಉಪಾನ್ವಜ್ಝಾವಸಯೋಗೇ, ಅಧಿಪುಬ್ಬಸಿತಾವಸಾನಂ ಪಯೋಗೇ, ತಪ್ಪಾನಚಾರೇಸು ಚ ದುತಿಯಾ। **ಕಾಲೇ** ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ, ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ, ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಇಮಂ ರತ್ತಿಂ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ। **ದಿಸಾಯಂ** ಪುರಿಮಂ ದಿಸಂ ಧತರಟ್ಠೋ। **ಉಪಾದಿಪುಬ್ಬವಸಯೋಗೇ** ಗಾಮಂ ಉಪವಸತಿ, ಗಾಮಂ ಅನುವಸತಿ, ಗಾಮಂ ಆವಸತಿ, ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ, **ಅಧಿಪುಬ್ಬಸಿತಾವಸಾನಂ ಪಯೋಗೇ** ಪಥವಿಂ ಅಧಿಸೇಸ್ಸತಿ, ಗಾಮಂ ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ, ಗಾಮಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ। **ತಪ್ಪಾನಚಾರೇಸು** ನದಿಂ ಪಿವತಿ, ಗಾಮಂ ಚರತಿ ಇಚ್ಚಾದೀತಿ।

ಯದಾ ಪನ ಅಧಿ-ಸದ್ದೋ ಇಸ್ಸರಿಯತ್ಥೋ, ಆ-ಸದ್ದೋ ಚ ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ, ತದಾ “ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯಯುತ್ತೇ”ತಿ ಲಕ್ಖಣೇನ ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ “ಅನುಆದಯೋ ಉಪಸಗ್ಗಾ, ಧೀಆದಯೋ ನಿಪಾತಾ ಚ ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯಸಞ್ಞಾ ಹೋನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕಮ್ಮಂ ಪವಚನೀಯಂ ಯೇಸಂ ತೇ **ಕಮ್ಮಪ್ಪವಚನೀಯಾ**”ತಿ। ಸೇಸಪದಾನಂ ಪನ ಯಥಾವಿಧಿಮನುಪಯೋಗೇ ಕತರೇನ ಲಕ್ಖಣೇನ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ? ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನೇವ। ಯಜ್ಜೇವಂ ತೇಸಮ್ಪಿ ಆಧಾರಭಾವತೋ ನಾನಾಧಾರತಾ ಸಿಯಾತಿ? ನ, ಬಹೂನಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ನಗರವಸೇನ ಏಕತ್ಥಭಾವತೋ। ಸಕತ್ಥಮತ್ತಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ನಾನಾಕರಣನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ ಸದ್ದವಿದೂ ಏವಮಿಚ್ಛನ್ತಿ “ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಪದಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಪದೇನ ಸಮಾನವಚನತಾ ಯಥಾ ‘ಕಟಂ ಕರೋತಿ, ವಿಪುಲಂ, ದಸ್ಸನೀಯ’ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ‘ಕಟಂ ಕರೋತಿ, ವಿಪುಲಂ ಕರೋತಿ, ದಸ್ಸನೀಯಂ ಕರೋತೀ’ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ಕಮ್ಮತ್ಥೇಯೇವ ದುತಿಯಾ”ತಿ, ತದೇತಂ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ ವಿಸೇಸನಪದಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಂ ಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬಜ್ಝನಾಭಾವತೋ। ಯದಾ ಹಿ ಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬಜ್ಝನಂ, ತದಾ ವಿಸೇಸನಮೇವ ನ ಹೋತೀತಿ।

ಉಸ್ಸದತಾ ನಾಮೇತ್ಥ ಬಹುಲತಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಬಹುಜನ**”ನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಬಹುಲತಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಅರಞ್ಞಾದೀಸು ಗಹೇತ್ವಾ ಪೋಸೇತಬ್ಬಾ **ಪೋಸಾವನಿಯಾ,** ಏತೇನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ಖಣಿತ್ವಾ ಕತಾ **ಪೋಕ್ಖರಣೀ,** ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕತಂ ತಳಾಕಂ। ಅಚ್ಛಿನ್ನೋದಕಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಜಲಜಕುಸುಮಾನಿ ಜಾತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಉದಕಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಭರಿತಾನೇವಾ**”ತಿ। **ಉದಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ಪೂರಣಕಿರಿಯಾಯೋಗೇ ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ “ಮಹನ್ತೇ ಮಹನ್ತೇ ಸಾಣಿಪಸಿಬ್ಬಕೇ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಪೂರಾಪೇತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೩೪) ವಿಯ। **ಸಹ ಧಞ್ಞೇನಾತಿ ಸಧಞ್ಞ**ನ್ತಿ ನಗರಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾವಾಕ್ಯಂ ವಾ ಉಪಯೋಗವಚನೇನ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಾದಿಭೇದಂ ಬಹುಧಞ್ಞಸನ್ನಿಚಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಂ ಅಲಾಬುಕುಮ್ಭಣ್ಡಾದಿಸೂಪೇಯ್ಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ - ನಯಿಧ ಧಞ್ಞಸದ್ದೋ ಸಾಲಿಆದಿಧಞ್ಞವಿಸೇಸವಾಚಕೋ, ಪೋಸನೇ ಸಾಧುತ್ತಮತ್ತೇನ ಪನ ನಿರವಸೇಸಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಸೂಪೇಯ್ಯವಾಚಕೋ, ವಿರೂಪೇಕಸೇಸವಸೇನ ವಾ ಪಯುತ್ತೋತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪದತ್ತಯೇನ। **ರಾಜಲೀಲಾಯಾ**ತಿ ರಾಜೂನಂ ವಿಲಾಸೇನ। ಸಮಿದ್ಧಿಯಾ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಸಮ್ಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿ **ಸಮಿದ್ಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿ।**

“ರಾಜಭೋಗ್ಗ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ “ಕೇನ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿ ಅವಸ್ಸಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಕೇನಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ರಞ್ಞಾ ವಿಯ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವಾ **ರಾಜಭೋಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ। ಯಾವ ಪುತ್ತನತ್ತಪನತ್ತಪರಮ್ಪರಾ ಕುಲಸನ್ತಕಭಾವೇನ ರಾಜತೋ ಲದ್ಧತ್ತಾ “**ರಞ್ಞೋ ದಾಯಭೂತ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭವಥಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ವಿಯ ಚ **ದಾಯ**ಸದ್ದೋ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ “**ದಾಯಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। ಕಥಂ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ ನಾಮಾತಿ ಚೋದನಂ ಪರಿಹರತಿ “**ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ರಾಜನೀಹಾರೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಹಿ ಉದ್ಧಂ ಪರಿಭೋಗಲಾಭಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಇದಞ್ಚ ತಥಾ ದಿನ್ನಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಸರೀರದಣ್ಡಧನದಣ್ಡಾದಿಭೇದಂ ದಣ್ಡಮಾಹ। **ನದೀತಿತ್ಥಪಬ್ಬತಾದೀಸೂ**ತಿ ನದೀತಿತ್ಥಪಬ್ಬತಪಾದಗಾಮದ್ವಾರಅಟವಿಮುಖಾದೀಸು। **ಸೇತಚ್ಛತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ** ಸೇಸರಾಜಕಕುಧಭಣ್ಡಮ್ಪಿ ಗಹಿತಂ ತಪ್ಪಮುಖತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “**ರಞ್ಞಾ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬ**”ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತೇ

ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ ನ ಪಾಕಟೋತಿ **ಹುತ್ವಾ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ತಞ್ಹಿ ಸೋ ರಾಜಕುಲತೋ ಅಸಮುದಾಗತೋಪಿ ರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಲಭತೀತಿ ಅಯಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ। ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ **ದಾಯಂ,** "ರಾಜದಾಯ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾವ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇ "ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ ಪುನ ಚ ವಚನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ **"ದಾಯಕರಾಜದೀಪನತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಅಸುಕೇನ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನನ್ತಿ ದಾಯಕರಾಜಸ್ಸ ಅದೀಪಿತತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮನಯೇ "ರಾಜಭೋಗ್ಗ"ನ್ತಿ ಪದೇ ಪುಚ್ಛಾಸಮ್ಭವತೋ ಇದಂ ವುತ್ತಂ, ದುತಿಯನಯೇ ಪನ "ರಾಜದಾಯ"ನ್ತಿ ಪದೇತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಅತಿಬಹುಲತಾಯ ಪುರತೋ ಠಪನೋಕಾಸಾಭಾವತೋ ಪಸ್ಸೇನಪಿ ಓದನಸೂಪಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿ ದೀಯತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಸೇನದಿ,** ಅಲುತ್ತಸಮಾಸವಸೇನ। ಸೋ ಹಿ ರಾಜಾ ತಣ್ಡುಲದೋಣಸ್ಸ ಓದನಮ್ಪಿ ತದುಪಿಯೇನ ಸೂಪಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಭುಞ್ಜತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಂ ಭುತ್ತಪಾತರಾಸಕಾಲೇ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನ್ತಂ ನಿದ್ದಾಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನಂ ಉಜುಕಂ ನಿಸೀದಿತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ಭಗವಾ -

> "ಮಿದ್ಧೀ ಯದಾ ಹೋತಿ ಮಹಗ್ಘಸೋ ಚ,
> ನಿದ್ದಾಯಿತಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಸಾಯೀ।
> ಮಹಾವರಾಹೋವ ನಿವಾಪಪುಟ್ಠೋ,
> ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಬ್ಭಮುಪೇತಿ ಮನ್ದೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೨೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೨೬, ೯೦)।

ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಓವದಿ। ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಞ್ಚ ಸೋ ಸುದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಮಾಣವಂ -

> "ಮನುಜಸ್ಸ ಸದಾ ಸತೀಮತೋ,
> ಮತ್ತಂ ಜಾನತೋ ಲದ್ಧಭೋಜನೇ।
> ತನುಕಸ್ಸ ಭವನ್ತಿ ವೇದನಾ,
> ಸಣಿಕಂ ಜೀರತಿ ಆಯುಪಾಲಯ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೪) -

ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಗ್ಗಹಾಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಓಸಾನಪಿಣ್ಡಕಾಲೇ ದೇವಸಿಕಂ ಭಣಾಪೇತಿ, ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ತಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಓಸಾನಪಿಣ್ಡಪರಿಹರಣೇನ ನಾಳಿಕೋದನಮತ್ತಾಯ ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ತನುಸರೀರೋ ಬಲವಾ ಸುಖಪ್ಪತ್ತೋ ಅಹೋಸೀತಿ। **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೨) ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಂ ಪರಸೇನಂ ಜಿನಾತೀತಿ ಪಸೇನದೀ"ತಿ। ಸದ್ದವಿದೂಪಿ ಹಿ ಜ-ಕಾರಸ್ಸ ದ-ಕಾರೇ ಇದಮುದಾಹರನ್ತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಂ ಅಜಾತಸತ್ತುರಾಜಾನಂ, ಪಞ್ಚಚೋರಸತಾದೀನಿ ಚ ಅವರುದ್ಧಕಾನಿ ಜಿನಾತೀತಿ। ಕೋಸಲರಟ್ಠಸ್ಸಾಧಿಪತಿಭಾವತೋ **ಕೋಸಲೋ,** ತಸ್ಮಾ ಕೋಸಲಾಧಿಪತಿನಾ ಪಸೇನದಿ ನಾಮಕೇನ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಿಸ್ಸಟ್ಠಪರಿಚ್ಚತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪುನ ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೇನೇವ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಇಧ **ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯಂ** ನಾಮ, ನ ತು ಪುರಿಮನಯೇ ವಿಯ ರಾಜಸಙ್ಖೇಪೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ದಿನ್ನತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ। ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಹುತ್ವಾ, ನಿಸ್ಸಟ್ಠಭಾವೇನ ವಾ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ **ನಿಸ್ಸಟ್ಠಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ,** ಮುತ್ತಚಾಗವಸೇನ ಚಜಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸವನಂ ಉಪಲಬ್ಭೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಉಪಲಭೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಸೋ ಚಾಯಮುಪಲಬ್ಭೋ ಸವನವಸೇನೇವ ಜಾನನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸೋತದ್ವಾರಸಮ್ಪತ್ತವಚನನಿಗ್ಘೋಸಾನುಸಾರೇನ ಅಞ್ಞಾಸೀ"**ತಿ। ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿವಸೇನ ಜಾನನಮೇವ ಹಿ ಇಧ ಸವನಂ ತೇನೇವ "ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ, ನ ಪನ ಸೋತದ್ವಾರವೀಥಿವಸೇನ ಸುತಮತ್ತಂ ತೇನ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾ ಸದ್ದಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಂ। ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತಕಸದ್ದೇನ ವಿನಾಪಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪೋಹನವಸೇನ ಅಸ್ಸೋಸಿ ಏವ, ನಾಸ್ಸ ಕೋಚಿ

ಸವನನ್ತರಾಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ನಿಪಾತೋ”**ತಿ, ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣೇಪಿ ಚ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ ನೀತತ್ಥತೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥಂ ಖೋ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ “ಏವಾ”ತಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಏತದತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾತಿ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೋ ವುತ್ತೋ, ನೀತತ್ಥತೋ ಅವಧಾರಣೇನ ಕೋ ಅತ್ಥೋ ಏಕನ್ತಿಕೋ ಕತೋ, ಅವಧಾರಿತೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। ಅಥ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇನ ಖೋ-ಸದ್ದೇನ ಕಿಂ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **“ಪದಪೂರಣೇನಾ”**ತಿಆದಿನಾ, ಅಕ್ಖರಸಮೂಹಪದಸ್ಸ, ಪದಸಮೂಹವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಚ ಸಿಲಿಟ್ಠತಾಪಯೋಜನಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಅಸ್ಸೋಸೀ”**ತಿ ಹಿದಂ ಪದಂ ಖೋ-ಸದ್ದೇ ಗಹಿತೇ ತೇನ ಫುಲ್ಲಿತಂ ಮಣ್ಡಿತಂ ವಿಭೂಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋನ್ತಂ ಪೂರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದಾನಿ ಸುಖುಚ್ಚಾರಣವಸೇನ ಸಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇ, ತಸ್ಮಾ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಪಯೋಜನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮತ್ತಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತೇನಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರದೀಪನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, **ಏವ**-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಏಕನ್ತಿಕತಾ।

“ಸಮಣೋ ಖಲು”ತಿಆದಿ ಯಥಾಸುತತ್ಥನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಇದಾನೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವಾಸನಂ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಬಾಹಿರಕವೀತರಾಗಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪಾಪಸಮನತೋ ಭಗವತೋ ಪಾಪಸಮನಂ ಯಥಾರಹಂ ವಿಸೇಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಭಗವಾ ಚ ಅನುತ್ತರೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮಿತಪಾಪೋ”**ತಿ। ತದೇವತ್ಥಂ ನಿದ್ದೇಸಪಾಠೇನ ಸಾಧೇತುಂ “**ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ, ಭಗವತಾ ವಾ। **ಸಮಿತಾ**ತಿ ಸಮಾಪಿತಾ, ಸಮಭಾವಂ ವಾ ಆಪಾದಯಿತಾ, ಅಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಪದಾನಭೂತಸ್ಸ ಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥಾನುಗತಾ ಚಾಯಂ ಭಗವತಿ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಭಗವಾ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತಥಾ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ। ಯಥಾಭೂತಂ ಪವತ್ತೋ **ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ,** ತದೇವ ಗುಣೋ, ತೇನ ಅಧಿಗತಂ ತಥಾ। **“ಖಲೂ”**ತಿ ಇದಂ ನೇಪಾತಿಕಂ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಪದೇ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೧.೮) ವಿಯ, ನ ನಾಮಂ, ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಚ ನಿಪಾತಾನಂ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೋವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **“ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ”**ತಿ, ಪರಮ್ಪರಸವನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅನುಸ್ಸವನಂ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಸಮುದಾಗತ**ನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಯಾ ಆಗತಂ, ಜಾತಿಸಿದ್ಧನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆಲಪನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಲಪನವಚನಮತ್ತಂ, ನ ತದುತ್ತರಿ ಅತ್ಥಪರಿದೀಪನಂ। ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರಾ ಹೇತೇ “ಭೋ”ತಿ ವಾ “ಆವುಸೋ”ತಿ ವಾ “ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ”ತಿ ವಾ। **ಧಮ್ಮಪದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಥು**ಪಾಠೇನ, (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೬ ಆದಯೋ) **ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ** ಚ **ವಾಸೇಟ್ಠಸುತ್ತ**ಪದೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಸಮುದಾಗತಾಲಪನಭಾವಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **“ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ರಾಯಮತ್ಥೋ - ಸಚೇ ರಾಗಾದಿಕಿಞ್ಚನೇಹಿ ಸಕಿಞ್ಚನೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ಆಮನ್ತನಾದೀಸು “ಭೋ ಭೋ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರಣತೋ ಭೋವಾದೀಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। “ಅಕಿಞ್ಚನಂ ಅನಾದಾನಂ, ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯೬, ಸು॰ ನಿ॰ ೬೨೫) ಸೇಸಗಾಥಾಪದಂ। ತತ್ಥ ರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತೇ ಕಿಞ್ಚನ್ತಿ ಮದ್ದನ್ತಿ ಪಲಿಬುದ್ಧನ್ತೀತಿ **ಕಿಞ್ಚನಾನಿ**। ಮನುಸ್ಸಾ ಕಿರ ಗೋಣೇಹಿ ಖಲಂ ಮದ್ದಾಪೇನ್ತಾ “ಕಿಞ್ಚೇಹಿ ಕಪಿಲ, ಕಿಞ್ಚೇಹಿ ಕಾಳಕಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚನಸದ್ದೋ ಮದ್ದನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾಹ **ನಿದ್ದೇಸೇ** “ಅಕಿಞ್ಚನನ್ತಿ ರಾಗಕಿಞ್ಚನಂ, ದೋಸ, ಮೋಹ, ಮಾನ, ದಿಟ್ಠಿ, ಕಿಲೇಸಕಿಞ್ಚನಂ, ದುಚ್ಚರಿತಕಿಞ್ಚನಂ, ಯಸ್ಸೇತೇ ಕಿಞ್ಚನಾ ಪಹೀನಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ವೂಪಸನ್ತಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಾ ಅಭಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕಾ ಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢಾ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅಕಿಞ್ಚನೋ”ತಿ (ಚೂಳನಿ॰ ೧೮, ೩೨, ೬೦, ೬೩)। **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನ ಪರಿಕಿತ್ತನಂ, ಯಂ “ಆದಿಚ್ಚಗೋತ್ತ”ನ್ತಿಪಿ ಲೋಕೇ ವದನ್ತಿ, **ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ**ತಿ ಪನ ಜಾತಿವಸೇನ ಸಾಕಿಯೋತಿ ಚ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸುತ್ತೇ** -

“ಆದಿಚ್ಚಾ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸಾಕಿಯಾ ನಾಮ ಜಾತಿಯಾ।
ತಮ್ಹಾ ಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹಿ, ನ ಕಾಮೇ ಅಭಿಪತ್ಥಯ”ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೨೫)।

ತಥಾ ಚಾಹ **“ಗೋತಮೋತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಗೋತ್ತವಸೇನ ಪರಿಕಿತ್ತೇತೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಗಂ ತಾಯತೀತಿ **ಗೋತ್ತಂ,** “ಗೋತಮೋ”ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅಭಿಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ರಕ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ

ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಗೋತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ತಾನಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಗೋ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಧಾನೇ, ಬುದ್ಧಿಯಞ್ಚ ವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ -

"ಗೋ ಗೋಣೇ ಚೇನ್ದ್ರಿಯೇ ಭುಮ್ಯಂ, ವಚನೇ ಚೇವ ಬುದ್ಧಿಯಂ।
ಆದಿಚ್ಚೇ ರಸ್ಮಿಯಞ್ಚೇವ, ಪಾನೀಯೇಪಿ ಚ ವತ್ತತೇ।
ತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಗೋಣೇ ಥೀ, ಪುಮಾ ಚ ಇತರೇ ಪುಮಾ"ತಿ॥

ತತ್ಥ "ಗೋಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ, ಗೋಪಞ್ಚಮೋ"ತಿಆದೀಸು ಗೋಸದ್ದೋ ಗೋಣೇ ವತ್ತತಿ। "ಗೋಚರೋ"ತಿಆದೀಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇ। "ಗೋರಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಭೂಮಿಯಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯ ವಾಸೇಟ್ಠಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಗೋರಕ್ಖನ್ತಿ ಖೇತ್ತರಕ್ಖಂ, ಕಸಿಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಥವೀ ಹಿ 'ಗೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಪ್ಪಭೇದೋ ಚ "ಖೇತ್ತ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೧೯-೬೨೬)। "ಗೋತ್ತಂ ನಾಮ ದ್ವೇ ಗೋತ್ತಾನಿ ಹೀನಞ್ಚ ಗೋತ್ತಂ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಞ್ಚ ಗೋತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೫) ವಚನೇ, ಬುದ್ಧಿಯಞ್ಚ ವತ್ತತಿ। "ಗೋಗೋತ್ತಂ ಗೋತಮಂ ನಮೇ"ತಿ ಪೋರಾಣಕವಿರಚನಾಯ ಆದಿಚ್ಚೇ, ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧುಂ ಗೋತಮಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ನಮಾಮೀತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ, "ಉಣ್ಹಗೂ"ತಿಆದೀಸು ರಸ್ಮಿಯಂ, ಉಣ್ಹಾ ಗಾವೋ ರಸ್ಮಿಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಹಿ **ಉಣ್ಹಗು,** ಸೂರಿಯೋ। "ಗೋಸೀತಚನ್ದನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೯) ಪಾನೀಯೇ , ಗೋಸಙ್ಖಾತಂ ಪಾನೀಯಂ ವಿಯ ಸೀತಂ, ತದೇವ ಚನ್ದನಂ ತಥಾ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಉದ್ಧನತೋ ಉದ್ಧರಿತಪಕ್ಕುಥಿತತೇಲಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ತಂ ತೇಲಂ ಸೀತಲಂ ಹೋತೀತಿ। ಏತೇಸು ಪನ ಅತ್ಥೇಸು ಗೋಣೇ ವತ್ತಮಾನೋ ಗೋ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾರಹಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋ ಚೇವ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಚ, ಸೇಸೇಸು ಪನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋಯೇವ।

ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಗೋತ್ತಂ ನಾಮಾತಿ? ಅಞ್ಞಕುಲಪರಮ್ಪರಾಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪುರಿಸಸಮುದಾಗತಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಾಧಾರಣಮೇವ ಹಿ ಇದಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂಕುಲೇ ಜಾತಾ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಾದಯೋಪಿ "ಗೋತಮೋ" ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇನೇವ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಿತರಂ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಾನಂ "ಅತಿಕ್ಕನ್ತವರಾ ಖೋ ಗೋತಮ ತಥಾಗತಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೦೫) ಅವೋಚ, ವೇಸ್ಸವಣೋಪಿ ಮಹಾರಾಜಾ ಭಗವನ್ತಂ "ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಬುದ್ಧಂ ವನ್ದಾಮ ಗೋತಮ"ನ್ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೮) ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ವಙ್ಗೀಸೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ "ಸಾಧು ನಿಬ್ಬಾಪನಂ ಬ್ರೂಹಿ, ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಗೋತಮಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೨)। ಇಧ ಪನ ಭಗವನ್ತಮೇವ। ತೇನಾಹ "ಭಗವನ್ತಂ ಗೋತ್ತವಸೇನ ಪರಿಕಿತ್ತೇತೀ"ತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥತ್ತಯಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ **"ಸಮಣೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸರಿಕ್ಖಕಜನೇಹಿ ಭಗವತೋ ಬಹುಮತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ತಬ್ಬಿಸಯಸಮಿತಪಾಪತಾಪರಿಕಿತ್ತನತೋ, **"ಗೋತಮೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲೋಕಿಯಜನೇಹಿ ತಬ್ಬಿಸಯಉಳಾರಗೋತ್ತಸಮ್ಭೂತತಾಪರಿಕಿತ್ತನತೋ।

ಸಕ್ಯಸ್ಸ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ **ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ,** ಇಮಿನಾ ಪನ ಉಚ್ಚಾಕುಲಪರಿದೀಪನಂ ಉದಿತೋದಿತವಿಪುಲಖತ್ತಿಯಕುಲಸಮ್ಭೂತತಾಪರಿಕಿತ್ತನತೋ। ಸಬ್ಬಖತ್ತಿಯಾನಞ್ಹಿ ಆದಿಭೂತಮಹಾಸಮ್ಮತಮಹಾರಾಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಉಳಾರತಮಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲಂ। ಯಥಾಹ -

"ಮಹಾಸಮ್ಮತರಾಜಸ್ಸ, ವಂಸಜೋ ಹಿ ಮಹಾಮುನಿ।
ಕಪ್ಪಾದಿಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ರಾಜಾಸಿ, ಮಹಾಸಮ್ಮತನಾಮಕೋ"ತಿ॥ (ಮಹಾವಂಸೇ ದುತಿಯಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಪಠಮಗಾಥಾ)।

ಕಥಂ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಪರಿದೀಪನನ್ತಿ ಆಹ **"ಕೇನಚೀ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಜಿಯನಂ ಪರಿಹಾಯನಂ **ಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ,** ಪರಿಜಿರತೀತಿ ವಾ **ಪರಿಜಿಣ್ಣೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ,** ತೇನ। ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ

ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ ಹುತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದೇವ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಂಯೇವ ತಂ ಕುಲಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪರಿಕ್ಖೀಣ**ನ್ತಿ ಹಿ ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಅಪರಿಕ್ಖಯಂ। **ಸದ್ಧಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಸದ್ಧಾಯ ಏವ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। ಏವಞ್ಹಿ "ಕೇನಚೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಿವತ್ತಿತವಚನಂ ಸೂಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ನನು ಚ "ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ಇದಂ ಉಚ್ಚಾಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಪರಿದೀಪನಮೇವ ಸಿಯಾ ತದತ್ಥಸ್ಸೇವ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ, ನ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಪರಿದೀಪನಂ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಮಹನ್ತಂ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ, ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ, ಅಥ ಖೋ ವುಡ್ಢಿಯೇವ, ತತೋ ತಸ್ಸ ಸಮಿದ್ಧತಮಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ಏತ್ತಕೇಯೇವ ವುತ್ತೇ ತಥಾ ಸಮಿದ್ಧತಮಂ ಕುಲಂ ಪಹಾಯ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋಯೇವಾತಿ, ಇಮಂ ಪರಿಹಾರಂ "ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತತೋ ಪರ**ನ್ತಿ "ಕೋಸಲೇಸು ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ"ತಿಆದಿವಚನಂ।

"ಸಾಧು ಧಮ್ಮರುಚಿ ರಾಜಾ, ಸಾಧು ಪಞ್ಞಾಣವಾ ನರೋ।
ಸಾಧು ಮಿತ್ತಾನಮದುಬ್ಭೋ, ಪಾಪಸ್ಸಾಕರಣಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ ಆದೀಸು -

ವಿಯ ಸಾಧುಸದ್ದೋ ಇಧ ಸುನ್ದರತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರಂ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿ। **ಖೋ**ತಿ ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ಪನಾ**ತಿ ಪಕ್ಖನ್ತರತ್ಥೇ। ಏವಂ ಸಾತ್ಥಕತಾವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಞ್ಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಮೇತೇಸಂ ಗಹಣಂ। **ಸುನ್ದರ**ನ್ತಿ ಚ ಭದ್ದಕಂ, ಭದ್ದಕತಾ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ಥಾವಹಂ ಸುಖಾವಹ"**ನ್ತಿ। **ಅತ್ಥೋ** ಚೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹಿತಂ **ಸುಖ**ಮ್ಪಿ ತಥೇವ ತಿವಿಧಂ ಸುಖಂ।

ತಥಾರೂಪಾನನ್ತಿ ತಾದಿಸಾನಂ, ಅಯಂ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವರೂಪಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಾದಿಸೇಹಿ ಚ ಗುಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಾಲಮ್ಪಿ-ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ-ಸದ್ಧಾಯ-ಪಸಾದನೀಯೋ ತೇಸಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತ್ತಾ, ತಾದಿಸೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ "ತಥಾರೂಪಾನಂ ಅರಹತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾರೂಪೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಲದ್ಧಸದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಲದ್ಧಸದ್ದಹಾನಂ, ಪರಜನಸ್ಸ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭನ್ತಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲದ್ಧಸದ್ದಾನ**ನ್ತಿ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಕಿತ್ತಿಸದ್ದಾನಂ, ಏತೇನ "ಅರಹತ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅರಹನ್ತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅರಹನ್ತಸಮಞ್ಞಾಯ ಚ ಪಾಕಟಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಪಿಚ "ಯಥಾರೂಪೋ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ "ತಥಾರೂಪಾನ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅನಿಯಮವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸರೂಪನಿಯಮವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗಮೇನ ಲೋಕೇ ಅರಹನ್ತೋತಿ ಲದ್ಧಸದ್ಧಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಮ್ಪಿ ಹಿ "ತಥಾರೂಪಾನ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ, ಅಯಮೇವ ಚ ನಯೋ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಇಧ **ಟೀಕಾಯಂ,** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೫) **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಞ್ಚ** ತಥೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಯಥಾರೂಪಾ ತೇ ಭವನ್ತೋ ಅರಹನ್ತೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಯಥಾರೂಪೋ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ"ತಿ ವಚನಂ ಭಗವತಿಯೇವ ಗರುಗಾರವವಸೇನ "ತಥಾರೂಪಾನಂ ಅರಹತ"ನ್ತಿ ಪುಥುವಚನನಿದ್ದಿಟ್ಠಭಾವವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। ಅತ್ತನಿ, ಗರೂಸು ಚ ಹಿ ಬಹುವಚನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **"ಯಥಾಭುಚ್ಚ...ಪೇ॰... ಅರಹತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾನಂ, ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣಾನಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಭಗವತೋ ಪಸಾದಾವಹತಂ ಯಥಾರುತತೋ ದಸ್ಸೇತಿ ಅರಹನ್ತಭಾವಸ್ಸ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಯಥಾರಹಂ ವಿಸಯತ್ತಾ, ತಂದಸ್ಸನೇನ ಪನ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣಘೋಸಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಪಸಾದಾವಹತಾ ದಸ್ಸಿತಾಯೇವ ತದವಿನಾಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಸಾದಸೋಮ್ಮಾನೀತಿ ಪಸನ್ನಾನಿ, ಸೀತಲಾನಿ ಚ, ಪಸಾದವಸೇನ ವಾ ಸೀತಲಾನಿ, ಅನೇನ ಪಸನ್ನಮನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ತದುತ್ತರಿ ಕತ್ತಬ್ಬತಾಸಮ್ಭವತೋ ಅಯಂ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು**

ಹೋತೀ"ತಿ। ಇತರಥಾ ಹಿ "ದಸ್ಸನಞ್ಞೇವ ಸಾಧು, ನ ತದುತ್ತರಿ ಕರಣ"ನ್ತಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ, ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ ವಾ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ "ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಮುಪಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ "ಸಾಧು ಹೋತೀ"ತಿ ಇಧ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಮಾಣವಂ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ, "ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಚ ಪಾಠಸೇಸೋ ತದತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಸದ್ದೋ ನ ಪಯುಜ್ಜತಿ, ಸೋ "ಪಾಠಸೇಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೪) ಆಗತಂ **ಕೋಸಿಯಸಕುಣವತ್ಥು** ಚೇತ್ಥ ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠಮಾಣವಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೫೬. "ಅಜ್ಝಾಯಕೋ"ತಿ ಇದಂ ಪಠಮಪಕತಿಯಾ ಗರಹಾವಚನಮೇವ, ದುತಿಯಪಕತಿಯಾ ಪಸಂಸಾವಚನಂ ಕತ್ವಾ ವೋಹರನ್ತಿ ಯಥಾ ತಂ "ಪುರಿಸೋ ನರೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತ**ಪದ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೨) ಮುದಾಹಟಂ। ತತ್ಥ **ಇಮೇತಿ** ಝಾಯಕನಾಮೇನ ಸಮಞ್ಞಾತಾ ಜನಾ। **ನ ಝಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಪಣ್ಣಕುಟೀಸು ಝಾನಂ ನ ಅಪ್ಪೇನ್ತಿ ನ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ, ಗಾಮನಿಗಮಸಾಮನ್ತಂ ಓಸರಿತ್ವಾ ವೇದಗನ್ಥೇ ಕರೋನ್ತಾವ ಅಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನೇತೇಸಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಝಾಯಕಸಞ್ಞಾತಂ ಪಠಮದುತಿಯನಾಮಂ ಉಪಾದಾಯ ತತಿಯಮೇವ ಜಾತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಜ್ಝಾಯಕಾತ್ವೇವ ತತಿಯಂ ಅಕ್ಖರಂ ಉಪನಿಬ್ಬತ್ತ"**ನ್ತಿ, **ಅಕ್ಖರ**ನ್ತಿ ಚ ನಿರುತ್ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ। ಸಾ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿರುಳ್ಹಭಾವೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅಸಞ್ಚರಣತೋ "ಅಕ್ಖರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ವೇದೇ ಸಜ್ಝಾಯತಿ, ಪರಿಯಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಹಿ ಅಧಿಆಪುಬ್ಬಇ-ಸದ್ದವಸೇನ ಪದಸನ್ಧಿ, ಇತರತ್ಥ ಪನ ಝೇ-ಸದ್ದವಸೇನ। **ಮನ್ತೇ ಧಾರೇತೀ**ತಿ ಯಥಾಅಧೀತೇ ಮನ್ತೇ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠೇ ಕತ್ವಾ ಹದಯೇ ಠಪೇತಿ।

ಆಥಬ್ಬಣವೇದೋ ಪರೂಪಘಾತಕರತ್ತಾ ಸಾಧೂನಮಪರಿಭೋಗೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ಇರುವೇದಯಜುವೇದಸಾಮವೇದಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಇಚ್ಚನ್ತೇ ಥೋಮೀಯನ್ತೇ ದೇವಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಇರು** ಇಚ-ಧಾತುವಸೇನ ಚ-ಕಾರಸ್ಸ ರ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗೋಯಂ । ಯಜ್ಜನ್ತೇ ಪುಜ್ಜನ್ತೇ ದೇವಾ ಅನೇನಾತಿ **ಯಜು** ಪುನ್ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ। ಸೋಯನ್ತಿ ಅನ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಾಯನ್ತಿ ವಾ ತನುಂ ಕರೋನ್ತಿ ಪಾಪಮನೇನಾತಿ **ಸಾಮಂ** ಸೋ-ಧಾತುಪಕ್ಖೇ ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ಆ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ವಿದನ್ತಿ ಧಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಏತೇಹೀತಿ **ವೇದಾ,** ತೇ ಏವ **ಮನ್ತಾ** "ಸುಗತಿಯೋಪಿ ಮುನನ್ತಿ, ಸುಯ್ಯನ್ತಿ ಚ ಏತೇಹೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಪಹರಣಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟನಂ **ಪಹತಂ,** ಓಟ್ಠಾನಂ ಪಹತಂ ತಥಾ, ತಸ್ಸ ಕರಣವಸೇನ, ಓಟ್ಠಾನಿ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಪಗುಣಭಾವಕರಣವಸೇನ ಪಾರಂ ಗತೋ, ನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಾರಗೂ**ತಿ ಚ ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಿತನ್ತಸಮಾಸೋ।

"ಸಹ ನಿಘಣ್ಡುನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವಾಕ್ಯಂ ವಿಭತ್ಯನ್ತವಸೇನ ನಿಬ್ಬಚನದಸ್ಸನಂ। **ನಿಘಣ್ಡುರುಕ್ಖಾದೀನನ್ತಿ ನಿಘಣ್ಡು** ನಾಮ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸೋ, ತದಾದಿಕಾನಮತ್ಥಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತೇನ ನಿಘಣ್ಡುರುಕ್ಖಪರಿಯಾಯಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ತಪ್ಪಮುಖೇನ ಸೇಸಪರಿಯಾಯಾನಂ ತತ್ಥ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಸೋ ಗನ್ಥೋ ನಿಘಣ್ಡು ನಾಮ ಯಥಾ ತಂ "ಪಾರಾಜಿಕಕಣ್ಡೋ, ಕುಸಲತ್ತಿಕೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಇಮಿನಾ ಯಥಾರುತಮೇವ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। ಆಚರಿಯಾ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ವಚನೀಯವಾಚಕಭಾವೇನ ಅತ್ಥಂ, ಸದ್ದಞ್ಚ ನಿಖಡತಿ ಭಿನ್ದತಿ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ನಿಖಣ್ಡು,** ಸೋ ಏವ ಖ-ಕಾರಸ್ಸ ಘ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **'ನಿಘಣ್ಡೂ**'ತಿ ವುತ್ತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೬), ತದೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯತೋ ಅಞ್ಞನಯದಸ್ಸನನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿರೋಧೋ ಸಿಯಾ, ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಮೇತಂ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ ಏವಮಿಚ್ಛನ್ತಿ "ತತ್ಥ ತತ್ಥಾಗತಾನಿ ನಾಮಾನಿ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ಘಟೇನ್ತಿ ರಾಸಿಂ ಕರೋನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ನಿಘಣ್ಡು** ನಿಗ್ಗಹಿತಾಗಮೇನಾ"ತಿ। **ವೇವಚನಪ್ಪಕಾಸಕ**ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದದೀಪಕಂ, ಏಕೇಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯವಚನವಿಭಾವಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅನೇಕೇಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕಸದ್ದವಚನೀಯತಾವಿಭಾವನವಸೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಕೋ ಪನೇಸೋತಿ? ಏತರಹಿ

ನಾಮಲಿಙ್ಗಾನುಸಾಸನರತನಮಾಲಾಭಿಧಾನಪ್ಪದೀಪಿಕಾದಿ। ವಚೀಭೇದಾದಿಲಕ್ಖಣಾ ಕಿರಿಯಾ ಕಪ್ಪೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪೋ,** ತಥೇವ ವಿವಿಧಂ ಕಪ್ಪೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿಕಪ್ಪೋ,** ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪೋ ಚ ಸೋ ವಿಕಪ್ಪೋ ಚಾತಿ **ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ**। ಸೋ ಹಿ ವಣ್ಣಪದಸಮ್ಬನ್ಧಪದತ್ಥಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಬಹುವಿಕಪ್ಪೋತಿ ಕತ್ವಾ "ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಚ ಗನ್ಥವಿಸೇಸೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕವೀನಂ ಉಪಕಾರಾವಹಂ ಸತ್ಥ"**ನ್ತಿ, ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಕವೀನಂ ಕವಿಭಾವಸಮ್ಪದಾಭೋಗಸಮ್ಪದಾದಿಪಯೋಜನವಸೇನ ಉಪಕಾರಾವಹೋ ಗನ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ । ಕೋ ಪನೇಸೋತಿ? ಕಬ್ಬಬನ್ಧನವಿಧಿವಿಧಾಯಕೋ ಕಬ್ಯಾಲಙ್ಕಾರಗೀತಾಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಾದಿ। ಇದಂ ಪನ ಮೂಲಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಗನ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಮಹಾವಿಸಯೋ ಸತಸಹಸ್ಸಗಾಥಾಪರಿಮಾಣೋ, ಯಂ "ನಯಚರಿಯಾದಿಪಕರಣ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ವಚನತ್ಥತೋ ಪನ ಕಿಟಯತಿ ಗಮೇತಿ ಞಾಪೇತಿ ಕಿರಿಯಾದಿವಿಭಾಗನ್ತಿ **ಕೇಟುಭಂ** ಕಿಟ-ಧಾತುತೋ ಅಭಪಚ್ಚಯವಸೇನ, ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಉಕಾರೋ। ಅಥ ವಾ ಕಿರಿಯಾದಿವಿಭಾಗಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನತೋ ಕಿಟೇನ್ತೋ ಗಮನ್ತೋ ಓಭೇತಿ ಪೂರೇತೀತಿ **ಕೇಟುಭಂ** ಕಿಟ-ಸದ್ದೂಪಪದಉಭಧಾತುವಸೇನ। ಅಪಿಚ ಕಿಟನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಕವಯೋ ಬನ್ಧೇಸು ಕೋಸಲ್ಲಮೇತೇನಾತಿ **ಕೇಟುಭಂ,** ಪುರಿಮನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಪದಸಿದ್ಧಿ। ಠಾನಕರಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ, ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗತೋ ಚ ಅಕ್ಖರಾ ಪಭೇದೀಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೋ,** ತಂ ಪನ ಛಸು ವೇದಙ್ಗೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಪಕರಣದ್ವಯಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ನಿರುತ್ತಿ ಚಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖನ್ತಿ ಅಕ್ಖರಸಮಯಮೇತಾಯಾತಿ **ಸಿಕ್ಖಾ,** ಅಕಾರಾದಿವಣ್ಣಾನಂ ಠಾನಕರಣಪಯತನಪಟಿಪಾದಕಸತ್ಥಂ। ನಿಚ್ಛಯೇನ, ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ವಾ ಉತ್ತಿ **ನಿರುತ್ತಿ,** ವಣ್ಣಾಗಮವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯಾದಿಲಕ್ಖಣಂ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ವಣ್ಣಾಗಮೋ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ,
> ದ್ವೇ ಚಾಪರೇ ವಣ್ಣವಿಕಾರನಾಸಾ।
> ಧಾತುಸ್ಸ ಅತ್ಥಾತಿಸಯೇನ ಯೋಗೋ,
> ತದುಚ್ಚತೇ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ನಿರುತ್ತೀ"ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೪; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೦)।

ಇಧ ಪನ ತಬ್ಬಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ನಿಬ್ಬಚನಪರಿದೀಪಕಂ ಸತ್ಥಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ "ನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗತೋಪಿ ಅಕ್ಖರಪಭೇದಭಾವಸ್ಸ ಆಚರಿಯೇಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೬) ವುತ್ತತ್ತಾ, ತಮನ್ತರೇನ ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗಸ್ಸ ಚ ಬ್ಯಾಕರಣಙ್ಗೇನ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಬ್ಯಾಕರಣಂ, ನಿರುತ್ತಿ ಚ ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಮೇವ ವೇದಙ್ಗಂ ಯಥಾಹು -

> "ಕಪ್ಪೋ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಜೋತಿ-ಸತ್ಥಂ ಸಿಕ್ಖಾ ನಿರುತ್ತಿ ಚ।
> ಛನ್ದೋವಿಚಿತಿ ಚೇತಾನಿ, ವೇದಙ್ಗಾನಿ ವದನ್ತಿ ಛಾ"ತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಬ್ಯಾಕರಣಙ್ಗೇನ ಅಸಙ್ಕರಭೂತಮೇವ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ನಿಬ್ಬಚನಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಛಸು ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಸು ವಿಯ ತದುಭಯಸಾಧಾರಣನಿಬ್ಬಚನಂ ವೇದಙ್ಗವಿಸಯತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ** (ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦) ಆಗತನಿರುತ್ತಿನಯವಿನಿಚ್ಛಯೋ । ತತ್ಥ ಹಿ "ನಕ್ಖತ್ತರಾಜಾರಿವ ತಾರಕಾನ"ನ್ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೧.೧೧, ೨೫) ಏತ್ಥ ರ-ಕಾರಾಗಮೋ ವಿಯ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಅಕ್ಖರಸ್ಸ ಆಗಮೋ **ವಣ್ಣಾಗಮೋ** ನಾಮ। ಹಿಂಸನತ್ತಾ "ಹಿಂಸೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸೀಹೋ"ತಿ ಪರಿವತ್ತನಂ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಮಕ್ಖರಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ **ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ** ನಾಮ। "ನವಛನ್ನಕೇದಾನಿ ದಿಯ್ಯತೀ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೬.೮೮) ಏತ್ಥ ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಏ-ಕಾರಾಪಜ್ಜನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಕ್ಖರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಕ್ಖರಾಪಜ್ಜನಂ **ವಣ್ಣವಿಕಾರೋ** ನಾಮ। "ಜೀವನಸ್ಸ ಮೂತೋ ಜೀವನಮೂತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಜೀಮೂತೋ"ತಿ ವ-ಕಾರ ನ-ಕಾರಾನಂ ವಿನಾಸೋ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಕ್ಖರಾನಂ ವಿನಾಸೋ **ವಣ್ಣವಿನಾಸೋ** ನಾಮ। "ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋ, ಆಸಜ್ಜ ಮಂ ತ್ವಂ ವದಸೇ ಕುಮಾರಾ"ತಿ (ಜಾ॰

೧.೧೦.ಲ೫) ಏತ್ಥ “ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅಭಿಭವಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥಪಟಿಪಾದನಂ ವಿಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾಯೋಗಂ ವಿಸೇಸತ್ಥಪಟಿಪಾದನಂ **ಧಾತೂನಮತ್ಥಾತಿಸಯೇನ ಯೋಗೋ** ನಾಮಾತಿ।

ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಅಯಂ ಚತುತ್ಥೋಯೇವ ಸಿಯಾ, ಅಥ ಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಮೋತಿ ಆಹ **“ಆಥಬ್ಬಣವೇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಆಥಬ್ಬಣವೇದೋ** ನಾಮ ಆಥಬ್ಬಣವೇದಿಕೇಹಿ ವಿಹಿತೋ ಪರೂಪಘಾತಕರೋ ಮನ್ತೋ, ಸೋ ಪನ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಗಣಿತತಾಮತ್ತೇನ ಗಹಿತೋ, ನ ಸರೂಪವಸೇನ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **“ಏತೇಸ”**ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನನ್ತ್ವೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತಞ್ಹಿ “ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನನ್ತಿ। **ಇತಿಹ ಅಸಾತಿ** ಏವಂ ಇಧ ಲೋಕೇ ಅಹೋಸಿ **“ಆಸಾ”**ತಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಸೋಯೇವತ್ಥೋ। **ಇಹ** ಠಾನೇ **ಇತಿ** ಏವಂ, ಇದಂ ವಾ ಕಮ್ಮಂ, ವತ್ಥುಂ ವಾ **ಆಸ** ಇಚ್ಛಾಹೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಮಹಾವಿಸಯತಾದೀಪನತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಚ್ಛಾವಚನಂ, ಇಮಿನಾ “ಇತಿಹಾಸಾ”ತಿ ವಚನೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ **ಇತಿಹಾಸೋ** ತದ್ಧಿತವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇತಿಹ ಆಸ, ಇತಿಹ ಆಸಾ”ತಿ ಈದಿಸವಚನಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ **ಇತಿಹಾಸೋ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥದಸ್ಸನನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ ಏವಮಿಚ್ಛನ್ತಿ “ಇತಿಹ-ಸದ್ದೋ ಪಾರಮ್ಪರಿಯೋಪದೇಸೇ ಏಕೋವ ನಿಪಾತೋ, ಅಸತಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ **ಅಸೋ,** ಇತಿಹ ಅಸೋ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ಇತಿಹಾಸೋ** ಸಮಾಸವಸೇನಾ”ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇ **“ಇತಿಹ ಅಸಾ”**ತಿ ಏತ್ಥ ಏವಂ ಪಾರಮ್ಪರಿಯೋಪದೇಸೋ ಅಸ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಪುರಾಣಕಥಾಸಙ್ಖಾತೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥವಿಸೇಸಭಾವಮಾಹ, ಭಾರತನಾಮಕಾನಂ ದ್ವೇಭಾತಿಕರಾಜೂನಂ ಯುದ್ಧಕಥಾ, ರಾಮರಞ್ಞೋ ಸೀತಾಹರಣಕಥಾ, ನರಸೀಹರಾಜುಪ್ಪತ್ತಿಕಥಾತಿ ಏವಮಾದಿಪುರಾಣಕಥಾಸಙ್ಖಾತೋ ಭಾರತಪುರಾಣರಾಮಪುರಾಣನರಸೀಹಪುರಾಣಾದಿಗನ್ಥೋ ಇತಿಹಾಸೋ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **“ತೇಸಂ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನಂ ವೇದಾನ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವಾಕ್ಯಂ “ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪದಂ,** ನಾಮಾಖ್ಯಾತೋಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಭಾಗಂ ವಿಭತ್ತಿಯನ್ತಪದಂ। ತದಪಿ ಬ್ಯಾಕರಣೇ ಆಗತಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ತದವಸೇಸ”**ನ್ತಿ, ಪದತೋ ಅವಸೇಸಂ ಪಕತಿಪಚ್ಚಯಾದಿಸದ್ದಲಕ್ಖಣಭೂತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ತಂ ಸದ್ದಂ, ತದತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ ಬ್ಯಾಚಿಕ್ಖತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ಯಾಕರಣಂ,** ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಆಕರೀಯನ್ತೇ ಪಕತಿಪಚ್ಚಯಾದಯೋ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೀಯನ್ತೇ ಏತ್ಥ, ಅನೇನಾತಿ ವಾ **ಬ್ಯಾಕರಣಂ,** ಸಾಧುಸದ್ದಾನಮನ್ವಾಖ್ಯಾಯಕಂ **ಮುದ್ಧಬೋಧಬ್ಯಾಕರಣ ಸಾರಸ್ಸತಬ್ಯಾಕರಣ ಪಾಣಿನೀಬ್ಯಾಕರಣಚನ್ದಬ್ಯಾಕರಣಾದಿ** ಅಧುನಾಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸತ್ಥಂ। **ಅಧೀಯತೀತಿ** ಅಜ್ಝಾಯತಿ। **ವೇದೇತೀತಿ** ಪರೇಸಂ ವಾಚೇತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥದ್ವಯಸಮುಚ್ಚಿನನತ್ಥೋ, ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ ವಾ ಅತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ವಿಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ। ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ। **ಪದಕೋತಿ** ಬ್ಯಾಕರಣೇಸು ಆಗತಪದಕೋಸಲ್ಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, **ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋತಿ** ತದವಸಿಟ್ಠಪಕತಿಪಚ್ಚಯಾದಿಸದ್ದವಿಧಿಕೋಸಲ್ಲನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಏಕತೋ ಅತ್ಥವಚನಂ। ಏಸಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಅಯಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾ**ತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - ತೇ ಏವ ವೇದೇ ಪದಸೋ ಕಾಯತೀತಿ **ಪದಕೋ**ತಿ। ತತ್ಥ **ಪದಸೋತಿ** ಗಜ್ಜಬನ್ಧಪಜ್ಜಬನ್ಧಪದೇನ। **ಕಾಯತೀತಿ** ಕಥೇತಿ ಯಥಾ “ಜಾತಕ”ನ್ತಿ, ಇಮಿನಾ ವೇದಕಾರಕಸಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಞ್ಹಿ “ಅಜ್ಝಾಯಕೋ”ತಿಆದೀಹಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ।

ಆಯತಿಂ ಹಿತಂ ಬಾಲಜನಸಙ್ಖಾತೋ ಲೋಕೋ ನ ಯತತಿ ನ ಈಹತಿ ಅನೇನಾತಿ **ಲೋಕಾಯತಂ।** ತಞ್ಹಿ ಗನ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ಲೋಕಾ ವಾ ಬಾಲಜನಾ ಆಯತನ್ತಿ ಉಸ್ಸಹನ್ತಿ ವಾದಸ್ಸಾದೇನ ಏತ್ಥಾತಿ **ಲೋಕಾಯತಂ।** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಂ, ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ತನೋನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿತಣ್ಡೋ** ಡ-ಪಚ್ಚಯವಸೇನ, ನ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಣ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ವಿರುದ್ಧೇನ ವಾದದಣ್ಡೇನ ತಾಳೇನ್ತಿ ವಾದಿನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿತಣ್ಡೋ** ತಡಿ-ಧಾತುವಸೇನ, ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ। ಅದೇಸಮ್ಪಿ ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಾದೀನಂ ವಾದೋ ಪವತ್ತೋ, ತಂ ತೇಸಂ ದೇಸತೋಪಿ ಉಪಚಾರವಸೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ “ಚಕ್ಖುಂ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ, ಏತ್ಥೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಪಹೀಯಮಾನಾ ಪಹೀಯತಿ, ಏತ್ಥ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰

೨.೪೦೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩; ವಿಭ॰ ೯೦೪) ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಮನಂ ತಡೇನ್ತಿ ಚಾಲೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿತಣ್ಡೋ,** ತಂ ವದನ್ತಿ, ಸೋ ವಾದೋ ವಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವಿತಣ್ಡವಾದಾ,** ತೇಸಂ ಸತ್ಥಂ ತಥಾ। ಲಕ್ಖಣದೀಪಕಸತ್ಥಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಲಕ್ಖಣದೀಪಕ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಬುದ್ಧಭಾವಾದಿ ಅನೇನಾತಿ **ಲಕ್ಖಣಂ,** ನಿಗ್ರೋಧಬಿಮ್ಬತಾದಿ। ತೇನಾಹ **"ಯೇಸಂ ವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ದ್ವಾದಸಸಹಸ್ಸಗನ್ಥಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭಾಣವಾರಪ್ಪಮಾಣಾದೀಸು ವಿಯ ಬಾತ್ತಿಂಸಕ್ಖರಗನ್ಥೋವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ಅಟ್ಠಕ್ಖರಾ ಏಕಪದಂ, ಏಕಾ ಗಾಥಾ ಚತುಪ್ಪದಂ।
ಗಾಥಾ ಚೇಕಾ ಮತೋ ಗನ್ಥೋ, ಗನ್ಥೋ ಬಾತ್ತಿಂಸತಕ್ಖರೋ"ತಿ॥

ದ್ವಾದಸಹಿ ಗುಣಿತಸಹಸ್ಸಬಾತ್ತಿಂಸಕ್ಖರಗನ್ಥಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಲಕ್ಖಣಸತ್ಥೇ, ಆಧಾರೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ ಯಥಾ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ"ತಿ। ಸೋಳಸ ಚ ಸಹಸ್ಸಞ್ಚ **ಸೋಳಸಸಹಸ್ಸಂ,** ಸೋಳಸಾಧಿಕಸಹಸ್ಸಗಾಥಾಪರಿಮಾಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಆಧಾರಾಧೇಯ್ಯವಚನಂ ಸೂಪಪನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ। ಪಧಾನವಸೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲಕ್ಖಣದೀಪನತೋ **ಬುದ್ಧಮನ್ತಾ ನಾಮ**। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀನಮ್ಪಿ ಹಿ ಲಕ್ಖಣಂ ತತ್ಥ ದೀಪಿತಮೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯೇಸಂ ವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

"ಅನೂನೋ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತದಸ್ಸನಂ, ಸದ್ದತೋ ಪನ ಅಧಿಗತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಯೋ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೋ ಪನೇಸ ಅವಯೋತಿ ಅನುಯೋಗಮಪನೇತಿ **"ಅವಯೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅಯಮೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯೋ ತಾನಿ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ "ವಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೋ ಪನ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ ಅವಯೋ ನಾಮ। ಯೋ ಚ ಅವಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ "ದ್ವೇ ಪಟಿಸೇಧಾ ಪಕತಿಯತ್ಥಗಮಕಾ"ತಿ ಞಾಯೇನ ವಯೋ ಏವಾತಿ। ವಯತೀತಿ ಹಿ **ವಯೋ,** ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಪರಿಕಿಲಮನ್ತೋ ಅವಿತ್ಥಾಯನ್ತೋ ತೇ ಗನ್ಥೇ ಸನ್ತಾನೇ ಪಣೇತಿ ಬ್ಯವಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾನಯೋ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧) - **ಅನವಯೋತಿ** ಅನು ಅವಯೋ, ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಉ-ಕಾರಲೋಪೋ, ಅನು ಅನು ಅವಯೋ ಅನೂನೋ, ಪರಿಪುಣ್ಣಸಿಪ್ಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಯೋತಿ** ಹಿ ಹಾನಿ "ಆಯವಯೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಗನ್ಥೇಸು ವಯೋ ಊನತಾತಿ **ಅವಯೋ,** ಅನು ಅನು ಅವಯೋ **ಅನವಯೋತಿ**।

"ಅನುಞ್ಞಾತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಾಧನವಸೇನ, "ಪಟಿಞ್ಞಾತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಚ ಕತ್ತುಸಾಧನವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಆಚರಿಯೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ। ಪಾಳಿಯಂ "ಯಮಹಂ ಜಾನಾಮಿ, ತಂ ತ್ವಂ ಜಾನಾಸೀ"ತಿ ಇದಂ ಅನುಜಾನನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ, "ಯಂ ತ್ವಂ ಜಾನಾಸಿ, ತಮಹಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪಟಿಜಾನನಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯಂ ಅಹ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **"ಆಮ ಆಚರಿಯಾ"**ತಿ ಹಿ ಯಥಾಗತಂ ಪಟಿಜಾನನವಚನಮೇವ ಅತ್ಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಯನ್ತಿ** ತೇವಿಜ್ಜಕಂ ಪಾವಚನಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಆಚರಿಯಸ್ಸ। ಪಟಿವಚನದಾನಮೇವ ಪಟಿಞ್ಞಾ ತಥಾ, ತಾಯ ಸಯಮೇವ **ಪಟಿಞ್ಞಾತೋತಿ** ಅತ್ಥೋ। **"ಸಕೇ"**ತಿಆದಿ ಅನುಜಾನನಪಟಿಜಾನನಾಧಿಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಅದೇಸಸ್ಸಪಿ ದೇಸಮಿವ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕತರಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಸಕಂ। ಆಚರಿಯಾನಂ ಪರಮ್ಪರತೋ, ಪರಮ್ಪರಭೂತೇಹಿ ವಾ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಆಗತಂ **ಆಚರಿಯಕಂ**। ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ತಾಸಂ ಸಮೂಹೋ **ತೇವಿಜ್ಜಕಂ,** ವೇದತ್ತಯಂ। ಪಧಾನಂ ವಚನಂ, ಪಕಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಅಟ್ಠಕಾದೀನಂ ವಚನಂ **ಪಾವಚನಂ**।

೨೫೭. ಇದಾನಿ ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಮಾಣವಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ತಾತಾ"ತಿಆದಿವಚನಮಬ್ರ್ವಿ, ತದಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಏಸ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಉಗ್ಗತಸ್ಸಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಪಾಕಟಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಮತೋ ಪೋರಾಣಜನಸ್ಸ। **ಬಹೂ ಜನಾತಿ** ಪೂರಣಕಸ್ಸಪಾದಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಚ್ಚನ್ತಿ** ಖತ್ತಿಯಾದಿಜಾತಿಮನ್ತಂ,

ಲೋಕಸಮ್ಮತಂ ವಾ **ಜನಂ**। **ಗರೂತಿ** ಭಾರಿಯಂ, ಅತ್ತಾನಂ ತತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಅಪಗಮನಮತ್ತಮ್ಪಿ ದುಕ್ಕರಂ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ತದುತ್ತರಿ ಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನತ್ಥೋ** ನಾಮ ತಥಾಪಗಮನಾದಿನಾ ನಿನ್ದಾಬ್ಯಾರೋಸಉಪಾರಮ್ಭಾದಿ।

"ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದಯೋಗೇನ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥವಸೇನೇವ** "ಗೋತಮ"ನ್ತಿ **ಉಪಯೋಗವಚನಂ** । "ತಂ ಭವನ್ತಂ, ತಥಾ ಸನ್ತಂಯೇವಾ"ತಿ ಪದೇಸುಪಿ ತಸ್ಸ ಅನುಪಯೋಗತ್ತಾ ತದತ್ಥವಸೇನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಸ್ಸ ಭೋತೋ"**ತಿಆದಿನಾ। ತೇನಾಹ **"ಇಧಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ತಥಾ ಸತೋಯೇವಾತಿ** ಯೇನಾಕಾರೇನ ಅರಹತಾದಿನಾ ಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಸನ್ತಸ್ಸ ಭೂತಸ್ಸ ಏವ ತಸ್ಸ ಭವತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಯದಿ ವಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ **ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ತಥಾ ಸನ್ತಂಯೇವಾತಿ** ಏಕಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ವಚನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸಿಟ್ಠತಾಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ, ತಸ್ಮಾ "ತಸ್ಸ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ತಥಾ ಸತೋಯೇವಾ"ತಿ ವಿಸೇಸಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಯದಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಂಸಯತ್ಥೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಸಂಸಯಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಚ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ ತೇಸು ಏಕಸ್ಸ ವಿಕಪ್ಪೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - "ಇಮಸ್ಸ ವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಮುಸಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಯದಿ-ಸದ್ದೋ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಚ ಉಭೋಪಿ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥಾಯೇವ। ಯದಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ಹಿ "ಯಂ ಯದೇವ ಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಯದಿ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಂ ಯದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೪) ವಾ-ಸದ್ದತ್ಥೋ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಪ್ಪಂ ವಸ್ಸಸತಂ ಆಯು, ಇದಾನೇತರಹಿ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಚ ಇಧ ಸಮಾನತ್ಥಸದ್ದಪಯೋಗೋತಿ। ಪಾಳಿಯಂ **"ಯದಿ ವಾ ನೋ ತಥಾ"**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ "ಸನ್ತಂಯೇವ ಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ನನು "ಗೋತಮ"ನ್ತಿ ಪದೇಯೇವ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಏತ್ಥಾತಿ ಚೋದನಾಯ **"ಇಧಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಅನುಪಯೋಗತ್ತಾ, ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧವಿಸೇಸಭಾವೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬತ್ತಾ ವಾ ಇಧಾಪಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥವಸೇನೇವ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ತಥಾ, ಅಭಿಸದ್ದೋ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನಮೇವ ವಾ ಅತ್ಥೋ ತಥಾ, ಸೋಯೇವತ್ಥೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಸದ್ದಯೋಗೋ ಹೋತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಅತ್ಥಯೋಗೋಪೀತಿ।

೨೫೮. ಭೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಂ ಆಲಪತಿ। ಯಥಾ-ಸದ್ದಂ ಸಾತ್ಥಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಯೋಜೇತುಂ **"ಯಥಾ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋತಿ** ಭಗವಾ। ಪುರಿಮನಯೇ ಆಕಾರತ್ಥಜೋತನಯಥಾ-ಸದ್ದಯೋಗ್ಯತೋ ಕಥನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾಮತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ತದಯೋಗ್ಯತೋ **"ಆಕಾರಪುಚ್ಛಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ ಆಚರಿಯಮ್ಪಿ ಉಪಜ್ಝಾಯಸಮುದಾಚಾರೋತಿ ಆಹ **"ಅಥ ನಂ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ"**ತಿ, ಉಪಜ್ಝಾಯಸಞ್ಞಿತೋ ಆಚರಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಾಮಞ್ಚ ಮನ್ತೋ, ಬ್ರಹ್ಮಂ, ಕಪ್ಪೋತಿ ತಿಬ್ಬಿಧೋ ವೇದೋ, ತಥಾಪಿ ಅಟ್ಠಕಾದಿ ವುತ್ತಂ ಪಧಾನಭೂತಂ ಮೂಲಂ **ಮನ್ತೋ,** ತದತ್ಥವಿವರಣಮತ್ಥಂ **ಬ್ರಹ್ಮಂ,** ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಞ್ಞಕಿರಿಯಾವಿಧಾನಂ **ಕಪ್ಪೋತಿ** ಮನ್ತಸ್ಸೇವ ಪಧಾನಭಾವತೋ, ಇತರೇಸಞ್ಚ ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಜಾತತ್ತಾ ಮನ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಪ್ಪಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ಸಿದ್ಧಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತೀಸು ವೇದೇಸೂ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಮನ್ತೋತಿ** ಹಿ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಇಸೀಹಿ ವುತ್ತಮೂಲವೇದಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ, **ವೇದೋತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ "ವೇದೇಸೂ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಲಕ್ಖಣಾನೀತಿ** ಲಕ್ಖಣದೀಪಕಾನಿ ಮನ್ತಪದಾನಿ। ಪಜ್ಜಗಜ್ಜಬನ್ಧಪವೇಸನವಸೇನ **ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಸೇನೇವಾತಿ** ವೇದವಾಚಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಲಿಙ್ಗೇನೇವ। **ವೇದೇತಿ** ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಮನ್ತೇ। **ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ಸತ್ತಾತಿ** ಮಹಾಪುಞ್ಞವನ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಸತ್ತಾ। ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ ಇತಿ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವಾಚೇನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತೇನಾತಿ** ತಥಾ ವಾಚನತೋ। **ಪುಬ್ಬೇತಿ** "ತಥಾಗತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧರಮಾನಕಾಲೇ। ಅಜ್ಝಾಯಿತಬ್ಬವಾಚೇತಬ್ಬಭಾವೇನ **ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ** ಪಾಕಟಾ ಭವನ್ತಿ। ಏಕಗಾಥಾದ್ವಿಗಾಥಾದಿವಸೇನ **ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತಿ**। ನ ಕೇವಲಂ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತಾಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ವೇದಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಞ್ಞಾಣಭಾವೇನ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತಿ ಏವಾತಿ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮) ವುತ್ತಂ।

ಬುದ್ಧಭಾವಪತ್ಥನಾ **ಪಣಿಧಿ,** ಪಾರಮೀಸಮ್ಪೂರಣಂ **ಸಮಾದಾನಂ,** ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಿಪಞ್ಞಾ **ಞಾಣಂ।** "ಪಣಿಧಿಮಹತೋ ಸಮಾದಾನಮಹತೋತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮಹನ್ತಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಕರುಣಾ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಸದ್ಧಾಸೀಲಾದೀನಂ ತೇ **ಕರುಣಾದಯೋ,** ತೇ ಏವ ಗುಣಾ **ಕರುಣಾದಿಗುಣಾ,** ಪಣಿಧಿ ಚ ಸಮಾದಾನಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಕರುಣಾದಿಗುಣಾ ಚ, ತೇಹಿ ಮಹನ್ತೋ **ಪಣಿಧಿಸಮಾದಾನಞಾಣಕರುಣಾದಿಗುಣಮಹನ್ತೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ದ್ವನ್ದತೋಪರತ್ತಾ ಮಹನ್ತಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೀಯತೀತಿ। ಅಪಿಚ ಪಣಿಧಿ ಚ ಸಮಾದಾನಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಕರುಣಾ ಚ, ತಮಾದಿ ಯೇಸಂ ತೇ ತಥಾ, ತೇಯೇವ ಗುಣಾ, ತೇಹಿ ಮಹನ್ತೋತಿ ನಿಬ್ಬಚನೇನಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸೂಪಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಪಣಿಧಿಮಹನ್ತತಾದಿ ಚಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಂಸ (ಬು॰ ವಂ॰ ೯ ಆದಯೋ) ಚರಿಯಾಪಿಟಕಾದಿ (ಚರಿಯಾ॰ ೧ ಆದಯೋ) ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸಾತಿ ಜಾತಿಗೋತ್ತಕುಲಪದೇಸಾದಿವಸೇನ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ಖತ್ತಿಯೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಜಾತಿ।** "ಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ, ಗೋತಮೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಗೋತ್ತಂ।** "ಪೋಣಿಕಾ, ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕಾ, ಸಾಕಿಯಾ, ಕೋಲಿಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಕುಲಪದೇಸೋ,** ತದೇತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಇಧ ಆದಿಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ "ದ್ವೇಯೇವ ಗತಿಯೋ ಭವನ್ತೀ"ತಿ ಉಭಿನ್ನಂ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತೀತಿ।

ನಿಟ್ಠಾತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ ಸಿದ್ಧಿಯೋ। ನನ್ವಾಯಂ ಗತಿ-ಸದ್ದೋ ಅನೇಕತ್ಥೋ, ಕಸ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಾಯಮೇವ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ"**ಕಾಮಞ್ಚಾಯ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಭವಭೇದೇ**ತಿ ನಿರಯಾದಿಭವವಿಸೇಸೇ। ಸೋ ಹಿ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತಕಮ್ಮೇನ ಸತ್ತೇಹಿ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ **ಗತಿ।** ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಗತಿ,** ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ। ಗಮತಿ ಯಥಾಸಭಾವಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಗತಿ।** ಪಞ್ಞಾ, ಗಮನಂ ಬ್ಯಾಪನಂ **ಗತಿ,** ವಿಸ್ಸಟಭಾವೋ, ಸೋ ಪನ ಇತೋ ಚ ಏತ್ತೋ ಚ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತತಾವ। ಗಮನಂ ನಿಪ್ಫತ್ತನಂ **ಗತಿ,** ನಿಟ್ಠಾ , ಅಜ್ಝಾಸಯಪಟಿಸರಣತ್ಥಾಪಿ ನಿದಸ್ಸನನಯೇನ ಗಹಿತಾ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಇಮೇಸಂ ಖೋ ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸೀಲವನ್ತಾನಂ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾನಂ ನೇವ ಜಾನಾಮಿ ಆಗತಿಂ ವಾ ಗತಿಂ ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೮) ಏತ್ಥ ಅಜ್ಝಾಸಯೇ ವತ್ತತಿ, "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತೋ ಗತೀ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೩೩೯) ಏತ್ಥ ಪಟಿಸರಣೇ, ಪರಾಯಣೇ ಅಪಸ್ಸಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಗತಿ,** ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। ಗಚ್ಛತಿ ಅವಚರತಿ, ಅವಚರಣವಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಗತಿ,** ಪಟಿಸರಣಂ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿಸಞ್ಞುತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಅರಹತೋ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಪಟಿಸರಣಂ, ಇಧ ಪನ ನಿಟ್ಠಾಯಂ ವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತದಞ್ಞೇಸಮವಿಸಯತ್ತಾ।

ನನು ದ್ವಿನ್ನಂ ನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ ನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ವಿಸದಿಸಾನೇವ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ತೇಸಂ ಸದಿಸಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸೋಧೇನ್ತೋ "**ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಮಾನೇಪಿ ನಿಗ್ರೋಧಬಿಮ್ಬತಾದಿಲಕ್ಖಣಭಾವೇ ಅತ್ಥೇವ ಕೋಚಿ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ನ ತೇಹೇವ ಬುದ್ಧೋ ಹೋತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಸುವಿಸದಾನಿ, ಸುಪರಿಬ್ಯತ್ತಾನಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀನ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮) ಪಕಾಸಿತೋ। ಜಾಯನ್ತಿ ಭಿನ್ನೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೇಸು ಅಭಿನ್ನಧೀಸದ್ದಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಜಾತಿ,** ಲಕ್ಖಣಭಾವಮತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ಸಬಲಾದೀಸು ಭಿನ್ನೇಸು, ಯಾಯ ವತ್ತನ್ತುಭಿನ್ನಧೀ।
ಸದ್ದಾ ಸಾ ಜಾತಿರೇಸಾ ಚ, ಮಾಲಾಸುತ್ತಮಿವನ್ವಿತಾ"ತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಲಕ್ಖಣತಾಮತ್ತೇನ ಸಮಾನಭಾವತೋ ವಿಸದಿಸಾನಿಪಿ ತಾನಿಯೇವ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನಿಪ್ಫತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಸದಿಸಾನಿ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ತಾನಿ ಬುದ್ಧನಿಪ್ಫತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ನಾಮಾತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಧಿಆಪುಬ್ಬವಸಯೋಗೇ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಅಗಾರೇ ವಸತೀ**"ತಿ **ಚತೂಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಅಭಿರೂಪತಾ,

ದೀಘಾಯುಕತಾ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಸಭಾವಭೂತಾಹಿ ಇದ್ಧೀಹಿ। ಯಥಾಹ -

> “ರಾಜಾ ಆನನ್ದ, ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ಚತೂಹಿ ಇದ್ಧೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಹೋಸಿ। ಕತಮಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಇದ್ಧೀಹಿ? ಇಧಾನನ್ದ, ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ಅಭಿರೂಪೋ ಅಹೋಸಿ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೫೨)।

ಚೇತಿಯಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೮.೪೪) ಆಗತನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ **ಏವಂ** ವದನ್ತಿ “ಸರೀರತೋ ಚನ್ದನಗನ್ಧೋ ವಾಯತಿ, ಅಯಂ ಏಕಾ ಇದ್ಧಿ। ಮುಖತೋ ಉಪ್ಪಲಗನ್ಧೋ ವಾಯತಿ, ಅಯಂ ದುತಿಯಾ। ಚತ್ತಾರೋ ದೇವಪುತ್ತಾ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಖಗ್ಗಹತ್ಥಾ ಆರಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಅಯಂ ತತಿಯಾ। ಆಕಾಸೇನ ವಿಚರತಿ, ಅಯಂ ಚತುತ್ಥೀ”ತಿ। **ಅನಾಗತವಂಸಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** ಪನ “ಅಭಿರೂಪಭಾವೋ ಏಕಾ ಇದ್ಧಿ, ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತಭಾವೋ ದುತಿಯಾ, ಯಾವತಾಯುಕಮ್ಪಿ ಸಕಲಲೋಕಸ್ಸ ದಸ್ಸನಾತಿತ್ತಿಕಭಾವೋ ತತಿಯಾ, ಆಕಾಸಚಾರಿಭಾವೋ ಚತುತ್ಥೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತಭಾವೋ**ತಿ ಸಮವಿಪಾಚನಿಯಾ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನತಾ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಭುತ್ತಮತ್ತೋವ ಆಹಾರೋ ಜೀರತಿ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಪುಟಭತ್ತಂ ವಿಯ ತಥೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಉಭೋಪೇತೇ ನ ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಪುನ ಭತ್ತಕಾಲೇ ಭತ್ತಚ್ಛನ್ದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ, ಅಯಂ ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ, ತಥಾರೂಪತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹೀ**ತಿ ದಾನಂ, ಪಿಯವಚನಂ, ಅತ್ಥಚರಿಯಾ, ಸಮಾನತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋಪಾಯೇಹಿ। ಯಥಾಹ -

> “ದಾನಞ್ಚ ಪೇಯ್ಯವಜ್ಜಞ್ಚ, ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಚ ಯಾ ಇಧ।
> ಸಮಾನತ್ತತಾ ಚ ಧಮ್ಮೇಸು, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ।
> ಏತೇ ಖೋ ಸಙ್ಗಹಾ ಲೋಕೇ, ರಥಸ್ಸಾಣೀವ ಯಾಯತೋ॥
>
> ಏತೇ ಚ ಸಙ್ಗಹಾ ನಾಸ್ಸು, ನ ಮಾತಾ ಪುತ್ತಕಾರಣಾ।
> ಲಭೇಥ ಮಾನಂ ಪೂಜಂ ವಾ, ಪಿತಾ ವಾ ಪುತ್ತಕಾರಣಾ॥
>
> ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸಙ್ಗಹಾ ಏತೇ, ಸಮಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ।
> ತಸ್ಮಾ ಮಹತ್ತಂ ಪಪ್ಪೋನ್ತಿ, ಪಾಸಂಸಾ ಚ ಭವನ್ತಿ ತೇ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೩)।

ರಞ್ಜನತೋತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ರಞ್ಜನತೋ, ನ ರಾಗವಸೇನ, ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಜನನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಜಾತಿ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ರಾಜೂನಂ ಸಮಞ್ಞಾ ತಥಾ ಅಕರೋನ್ತಾನಮ್ಪಿ ವಿಲೀವಬೀಜನಾದೀಸು ತಾಲವಣ್ಟವೋಹಾರೋ ವಿಯ ರುಳ್ಹಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ, ತಸ್ಮಾ “ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮೇಹೀ”ತಿ ಅಸಾಧಾರಣನಿಬ್ಬಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅನೇಕಧಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಧಾನಭೂತಂ ವಚನತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಚಕ್ಕರತನ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಮೇವ ಹಿ ಪಧಾನಂ ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಪವತ್ತನಮನ್ತರೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಭಾವಾನಾಪತ್ತಿತೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ “ಕಿತ್ತಾವತಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಹೋತೀತಿ? ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ಚಕ್ಕರತನೇ ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೪೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೫೬)। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಏಕಂಸಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕರಿತ್ವಾ ವಾಮಹತ್ಥೇನ ಹತ್ಥಿಸೋಣ್ಡಸದಿಸಪನಾಳಿಂ ಸುವಣ್ಣಭಿಙ್ಕಾರಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇನ ಚಕ್ಕರತನಂ ಉದಕೇನ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಿತ್ವಾ “ಪವತ್ತತು ಭವಂ ಚಕ್ಕರತನಂ, ಅಭಿವಿಜಿನಾತು ಭವಂ ಚಕ್ಕರತನ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೪) ವಚನೇನ ಚಕ್ಕರತನಂ ವೇಹಾಸಂ

ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸಂ ಪವತ್ತಾಪನಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಚಕ್ಕರತನಂ ವತ್ತೇತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ "ಅಥ ಖೋ ಆನನ್ದ ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ…ಪೇ॰… ಚಕ್ಕರತನಂ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಿ 'ಪವತ್ತತು ಭವಂ ಚಕ್ಕರತನ'ನ್ತಿ"ಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೪)। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಚಕ್ಕಸದ್ದೋ ಚಕ್ಕರತನೇಯೇವ ವತ್ತತಿ ಅಥ ಖೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾದೀಸುಪಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂತದತ್ಥವಾಚಕಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯತೋಪಿ ವಚನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಹೀತಿ** –

"ಪತಿರೂಪೇ ವಸೇ ದೇಸೇ, ಅರಿಯಮಿತ್ತಕರೋ ಸಿಯಾ।
ಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಪುಬ್ಬೇ ಪುಞ್ಞಕತೋ ನರೋ।
ಧಞ್ಞಂ ಧನಂ ಯಸೋ ಕಿತ್ತಿ, ಸುಖಞ್ಚೇತಂಧಿವತ್ತತೀ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) –

ವುತ್ತೇಹಿ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಹಿ। **ವತ್ತತೀತಿ** ಪವತ್ತತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪರೂಪರಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಂ ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। **ತೇಹೀತಿ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಹಿ। **ಪರನ್ತಿ** ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ, ಯಥಾ ಸಯಂಸದ್ದೋ ಸುದ್ಧಕತ್ತುತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತಕೋ, ತಥಾ ಪರಂಸದ್ದೋಪಿ ಹೇತುಕತ್ತುತ್ಥಸ್ಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವತ್ತೇತೀತಿ** ಪವತ್ತೇತಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಉಪರೂಪರಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಂ ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಾಪೇತಿ। ಯಥಾಹ –

"ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ಏವಮಾಹ 'ಪಾಣೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬೋ, ಅದಿನ್ನಂ ನ ಆದಾತಬ್ಬಂ, ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಛಾ ನ ಚರಿತಬ್ಬಾ, ಮುಸಾ ನ ಭಣಿತಬ್ಬಾ, ಮಜ್ಜಂ ನ ಪಾತಬ್ಬಂ, ಯಥಾಭುತ್ತಞ್ಚ ಭುಞ್ಜಥಾ'ತಿ। ಯೇ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಪಟಿರಾಜಾನೋ, ತೇ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅನುಯನ್ತಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೪)।

ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಾನನ್ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಭೂತಾನಂ ಚಕ್ಕಾನಂ। ಇರಿಯಾಪಥೋಪಿ ಹಿ "ಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯, ೧೦೯)। ಯಥಾಹ –

"ರಥಙ್ಗೇ ಲಕ್ಖಣೇ ಧಮ್ಮೋ-ರಚಕ್ಕೇಸ್ವಿರಿಯಾಪಥೇ।
ಚಕ್ಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಚಕ್ಕ-ರತನೇ ಮಣ್ಡಲೇ ಬಲೇ।
ಕುಲಾಲಭಣ್ಡೇ ಆಣಾಯ-ಮಾಯುಧೇ ದಾನರಾಸಿಸೂ"ತಿ॥

ವತ್ತೋತಿ ಪವತ್ತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ, ಇಮಿನಾವ ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತಿ ಪರಹಿತಾಯ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ನಿಬ್ಬಚನಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನತ್ತಾ। ತಥಾ ಚಾಹ –

"ಅಥ ಖೋ ತಂ ಆನನ್ದ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಪವತ್ತಿ, ಅನ್ವದೇವ ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ। ಯಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ, ಪದೇಸೇ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ತತ್ಥ ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ವಾಸಂ ಉಪಗಚ್ಛಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೪)।

ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ – ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಆಣಾಸಙ್ಖಾತಂ ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತೀತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ –

"ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಧಮ್ಮೇನೇವ ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತಿ, ತಂ ಹೋತಿ ಚಕ್ಕಂ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಂ ಕೇನಚಿ ಮನುಸ್ಸಭೂತೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇನ ಪಾಣಿನಾ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಅತ್ಥಞ್ಞೂ ಚ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಞ್ಞೂ ಚ ಮತ್ತಞ್ಞೂ, ಚ ಕಾಲಞ್ಞೂ ಚ ಪರಿಸಞ್ಞೂ ಚ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ…ಪೇ॰… ಪಾಣಿನಾ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೩೧)।

ಖತ್ತಿಯಮಣ್ಡಲಾದಿಸಙ್ಖಾತಂ ಚಕ್ಕಂ ಸಮೂಹಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತಿ ಅನುವತ್ತೇತೀತಿಪಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಯೇ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಪಟಿರಾಜಾನೋ, ತೇ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅನುಯನ್ತಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೪)। ಚಕ್ಕಲಕ್ಖಣಂ ವತ್ತತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ತೇನಾಹ "ಇಮಸ್ಸ ದೇವ ಕುಮಾರಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಾದತಲೇಸು ಚಕ್ಕಾನಿ ಜಾತಾನಿ ಸಹಸ್ಸಾರಾನಿ ಸನೇಮಿಕಾನಿ ಸನಾಭಿಕಾನಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾನೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫)। ಚಕ್ಕಂ ಮಹನ್ತಂ ಕಾಯಬಲಂ ವತ್ತತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಅಯಞ್ಹಿ ದೇವ ಕುಮಾರೋ ಸತ್ತುಸ್ಸದೋ…ಪೇ॰… ಅಯಞ್ಹಿ ದೇವ ಕುಮಾರೋ ಸೀಹಪುಬ್ಬದ್ಧಕಾಯೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫)। ತೇನ ಹಿಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣೇನ ಮಹಬ್ಬಲಭಾವೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಚಕ್ಕಂ ದಸವಿಧಂ, ದ್ವಾದಸವಿಧಂ ವಾ ವತ್ತಧಮ್ಮಂ ವತ್ತತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ "ನ ಹಿ ತೇ ತಾತ ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪೇತ್ತಿಕಂ ದಾಯಜ್ಜಂ , ಇಙ್ಘ ತ್ವಂ ತಾತ ಅರಿಯೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತೇ ವತ್ತಾಹೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೩)। ಚಕ್ಕಂ ಮಹನ್ತಂ ದಾನಂ ವತ್ತೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿಪಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ಪಟ್ಠಪೇಸಿ ಖೋ ಆನನ್ದ ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ತಾಸಂ ಪೋಕ್ಖರಣೀನಂ ತೀರೇ ಏವರೂಪಂ ದಾನಂ ಅನ್ನಂ ಅನ್ನತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ಪಾನಂ ಪಾನತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ವತ್ಥಂ ವತ್ಥತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ಯಾನಂ ಯಾನತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ಸಯನಂ ಸಯನತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ಇತ್ಥಿಂ ಇತ್ಥಿತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ಹಿರಞ್ಞಂ ಹಿರಞ್ಞತ್ಥಿಕಸ್ಸ, ಸುವಣ್ಣಂ ಸುವಣ್ಣತ್ಥಿಕಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೫೪)।

ರಾಜಾತಿ ಸಾಮಞ್ಞಂ ತದಞ್ಞಸಾಧಾರಣತೋ। **ಚಕ್ಕವತ್ತೀತಿ ವಿಸೇಸಂ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತೋ। **ಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ ಞಾಯೇ, ಸಮೋ ಏವ ಚ ಞಾಯೋ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಞಾಯೇನ ಸಮೇನಾ"**ತಿ। **ವತ್ತತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। "ಇದಂ ನಾಮ ಚರತೀ"ತಿ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ, ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ "ಸದತ್ಥಪರತ್ಥೇ"ತಿ ಯೋಜೀಯತಿ। ಪದೇಸಗ್ಗಹಣೇ ಹಿ ಅಸತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಧಮ್ಮೇನೇವ ರಜ್ಜಮಧಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಅಧಮ್ಮೇನ ಪರೂಪಘಾತಾದಿನಾ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಧಮ್ಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಲಭಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ, **ಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಚ ಞಾಯೇನ, ಕುಸಲಧಮ್ಮೇನ ವಾ। ರಞ್ಞೋ ಭಾವೋ **ರಜ್ಜಂ,** ಇಸ್ಸರಿಯಂ।

ಪರೇಸಂ ಹಿತೋಪಾಯಭೂತಂ ಧಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಚರತೀತಿ ವಾ **ಧಮ್ಮಿಕೋ।** ಅತ್ತನೋ ಹಿತೋಪಾಯಭೂತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ಚರಕೋ ವಾ ರಾಜಾತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾತಿ** ಇಮಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪರಹಿತಧಮ್ಮಕರಣೇನ ವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅಯಂ ಪನ ಮಹಾಪದಾನಟ್ಠಕಥಾನಯೋ - ದಸವಿಧೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ, ಅಗತಿರಹಿತೇ ವಾ ರಾಜಧಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಧಮ್ಮಿಕೋ;** ತೇನೇವ ಧಮ್ಮೇನ ಲೋಕಂ ರಞ್ಜೇತೀತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ।** ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇವ ಹಿ ಇದಂ ಪದದ್ವಯನ್ತಿ। ಆಚರಿಯೇನ ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಚರತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಧಮ್ಮೋ ಏತಸ್ಸ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಧಮ್ಮಿಕೋ,** ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ಸೋ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಜಾ ಚಾತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ"**ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮)। "ರಾಜಾ ಹೋತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ"ತಿ ವಚನತೋ "ಚಾತುರನ್ತೋ"ತಿ ಇದಂ ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರತಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ಆಹ **"ಚಾತುರನ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಚತ್ತಾರೋ ಸಮುದ್ದಾ ಅನ್ತಾ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಚಾತುರನ್ತಾ,** ಪಥವೀ। ಸಾ ಹಿ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಪುರತ್ಥಿಮಸಮುದ್ದಾದಿಚತುಸಮುದ್ದಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಏವಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚತುಸಮುದ್ದ ಅನ್ತಾಯಾ"**ತಿ, ಸಾ ಪನ ಅವಯವಭೂತೇಹಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೇಹಿ ದೀಪೇಹಿ ವಿಭೂಸಿತಾ ಏಕಲೋಕಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪಥವೀಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಚತುಬ್ಬಿಧದೀಪವಿಭೂಸಿತಾಯ ಪಥವಿಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಯಥಾಹ -

> "ಯಾವತಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ, ಪರಿಹರನ್ತಿ ದಿಸಾ ಭನ್ತಿ ವಿರೋಚನಾ।
> ಸಬ್ಬೇವ ದಾಸಾ ಮನ್ಧಾತು, ಯೇ ಚ ಪಾಣಾ ಪಥವಿಸ್ಸಿತಾ"ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಚ “ಚತುದೀಪವಿಭೂಸಿತಾಯಾ”ತಿ ಅವತ್ವಾ **ಚತುಬ್ಬಿಧದೀಪವಿಭೂಸಿತಾಯಾ**ತಿ **ವಿಧ**ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಞ್ಚಸತಪರಿತ್ತದೀಪಾನಮ್ಪಿ ಮಹಾದೀಪೇಯೇವ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಸದ್ದಾತಿರಿತ್ತೇನ ಅತ್ಥಾತಿರಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ, ಕೋಟ್ಠಾಸವಾಚಕೇನ ವಾ ವಿಧಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಭಾಗಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕೋಪಾದಿಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಕಾಮಮೋಹಮಾನಮದಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಿಜೇತೀ**ತಿ ತಙ್ಕಾಲಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ, ವಿಜಿತವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸದ್ದವಿದೂ ಹಿ ಅತೀತೇ ತಾವೀಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ। “ಸಬ್ಬರಾಜಾನೋ ವಿಜೇತೀ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಕಾಮಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಕೇನಚಿ ಯುದ್ಧಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಯುದ್ಧೇನ ಪನ ಸಾಧೇತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಜಯಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಯಾ “ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮೋ” ತ್ವೇವ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಥಾವರಸ್ಸ ಧುವಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಥಾವರಿಯಂ,** ಯಥಾ ಜನಪದೇ ಥಾವರಿಯಂ ಪತ್ತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ ಕೇನಚಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಜನಪದೇ ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋತಿ ತಪ್ಪುರಿಸಸಮಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇತರೇನ ಚ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಭಾವತೋ ಜನಪದೋ ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸಂ। **ತಮ್ಹೀ**ತಿ ಅಸ್ಮಿಂ ರಾಜಿನಿ। ಯಥಾ ಜನಪದೋ ತಸ್ಮಿಂ ಥಾವರಿಯಂ ಪತ್ತೋ, ತದಾವಿಕರೋನ್ತೋ **“ಅನುಯುತ್ತೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನುಯುತ್ತೋ**ತಿ ನಿಚ್ಚಪಯುತ್ತೋ। **ಸಕಮ್ಮನಿರತೋ**ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ರಜ್ಜಕಮ್ಮೇ ಸದಾ ಪವತ್ತೋ । **ಅಚಲೋ ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ**ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ, ಚೋರಾನಂ ವಾ ವಿಲೋಪನಮತ್ತೇನ **ಅಚಲೋ,** ದಾಮರಿಕತ್ತೇನ **ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ**। ಚೋರೇಹಿ ವಾ **ಅಚಲೋ,** ಪಟಿರಾಜೂಹಿ **ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ**। ಅನತಿಮುದುಭಾವೇನ ವಾ **ಅಚಲೋ,** ಅನತಿಚಣ್ಡಭಾವೇನ **ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ**। ತಥಾ ಹಿ ಅತಿಚಣ್ಡಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಬಲಿಖಣ್ಡಾದೀಹಿ ಲೋಕಂ ಪೀಳಯತೋ ಮನುಸ್ಸಾ ಮಜ್ಝಿಮಜನಪದಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬತಸಮುದ್ದತೀರಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ, ಅತಿಮುದುಕಸ್ಸ ಚ ರಞ್ಞೋ ಚೋರಸಾಹಸಿಕಜನವಿಲೋಪಪೀಳಿತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚನ್ತಂ ಪಹಾಯ ಜನಪದಮಜ್ಝೇ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ, ಇತಿ ಏವರೂಪೇ ರಾಜಿನಿ ಜನಪದೋ ಥಾವರಭಾವಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನ ತದುಭಯವಿರಹಿತೇ ಸುವಣ್ಣತುಲಾ ವಿಯ ಸಮಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ರಾಜಿನಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರಯಮಾನೇ ಜನಪದೋ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಯೋಪಟ್ಟೇನ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಿಯ ಅಚಲೋ ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋತಿ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ಏಕೋವ ನಿಪಾತೋ, “ಸೋ ಕತಮೋ, ತಂ ಕತಮಂ, ಸಾ ಕತಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾರಹಂ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನವಸೇನ ಪಯೋಜಿಯಮಾನೋವ ಹೋತಿ, ಇಧ ತಾನಿ ಕತಮಾನೀತಿ ಪಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಸ ಚೇತಾನೀ”**ತಿಆದಿ। ಚಕತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಯಥಾರುಚಿ ಆಕಾಸಾದಿಗಮನಾಯ ಪರಿಬ್ಭಮತೀತಿ **ಚಕ್ಕಂ**। ಚಕ್ಕರತನಞ್ಹಿ ಅನ್ತೋಸಮುಟ್ಠಿತವಾಯೋಧಾತುವಸೇನ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ವಚನಸಮನನ್ತರಮೇವ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಚನ್ದಸೂರಿಯವಿಮಾನಾದಿ ವಿಯ ಬಹಿಸಮುಟ್ಠಿತವಾಯೋಧಾತುವಸೇನಾತಿ **ವಿಮಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಪೀಠವಿಮಾನವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ। **ರತಿಜನನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ। ತಞ್ಹಿ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ, ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಚ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮತ್ತಾ। ವಚನತ್ಥತೋ ಪನ ರಮೇತಿ ರತಿಂ ಕರೋತೀತಿ **ರತನಂ,** ರಮನಂ ವಾ ರತಂ, ತಂ ನೇತೀತಿ **ರತನಂ,** ರತಂ ವಾ ಜನೇತೀತಿ **ರತನಂ** ಜ-ಕಾರಲೋಪವಸೇನಾತಿಪಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿರತನಾದೀಸು।

ಚಿತ್ತೀಕತಭಾವಾದಿನಾಪಿ ಚಕ್ಕಸ್ಸ ರತನಟ್ಠೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಪನ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನೇವ ಏಕಸಙ್ಗಹತಾಯ ವಿಸುಂ ನ ಗಹಿತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಏಕಸಙ್ಗಹೋತಿ ಚೇ? ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವಸ್ಸಪಿ ರತಿನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ ಗನ್ಥಬ್ಯಾಸಂ ಪರಿಹರಿತುಕಾಮೇನ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೋ ನ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಾಸು ಪನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೨೨೩; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩.ಯಾನೀಧಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೫೬) ಏವಂ ವುತ್ತಂ –

“ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ರತನಂ। ಅಪಿಚ –

> ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ॥

> "ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಞ್ಞಂ ದೇವಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ತಸ್ಸೇವ ಪೂಜಞ್ಚ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಿ ಚ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಚಿತ್ತೀಕತಟ್ಠೇನ ರತನಂ। ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಚ ಏತ್ತಕಂ ನಾಮ ಧನಂ ಅಗ್ಘತೀತಿ ಅಗ್ಘೋ ನತ್ಥಿ, ಇತಿ ಮಹಗ್ಘಟ್ಠೇನಪಿ ರತನಂ। ಚಕ್ಕರತನಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಲೋಕೇ ವಿಜ್ಜಮಾನರತನೇಹಿ ಅಸದಿಸನ್ತಿ ಅತುಲಟ್ಠೇನ ರತನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಬುದ್ಧಾ ಚ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಟ್ಠೇನಪಿ ರತನಂ। ತದೇತಂ ಜಾತಿರೂಪಕುಲಇಸ್ಸರಿಯಾದೀಹಿ ಅನೋಮಸ್ಸ ಉಳಾರಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಟ್ಠೇನಪಿ ರತನಂ। ಯಥಾ ಚ ಚಕ್ಕರತನಂ, ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪೀ"ತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ **ತಟ್ಟೀಕಾಯ,** ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ - ಇದಞ್ಹಿ **"ಚಿತ್ತೀಕತ"**ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ನಿಬ್ಬಚನತ್ಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಕಿನ್ತಿ ಚೇ? ಲೋಕೇ "ರತನ"ನ್ತಿ ಸಮ್ಮತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಗರುಕಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। ಸರೂಪತೋ ಪನೇತಂ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೇನ ಸಮ್ಮತಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಾದಿಕಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಚಕ್ಕರತನಾದಿಕಂ, ಕತಞ್ಞುಕತವೇದಿಪುಗ್ಗಲಾದಿಕಂ, ಸಬ್ಬುಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಬುದ್ಧಾದಿಸರಣತ್ತಯಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಅಹೋ ಮನೋಹರ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕತ್ತಬ್ಬತಾಯ **ಚಿತ್ತೀಕತಂ,** ಸ್ವಾಯಂ ಚಿತ್ತೀಕಾರೋ ತಸ್ಸ ಪೂಜನೀಯತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ ಪೂಜನೀಯನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ವಿಚಿತ್ರಕತಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೀಕತ"ನ್ತಿ ಭಣನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಇಧ ಚಿತ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಹದಯವಾಚಕತ್ತಾ "ಚಿತ್ತೀಕತ್ವಾ ಸುಣಾಥ ಮೇ"ತಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೧.೮೦) ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಪಾಳಿಯಂ ವಿಯ। ತಥಾ ಚಾಹು "ಯಥಾರಹಮಿವಣ್ಣಾಗಮೋ ಭೂಕರೇಸೂ"ತಿ। "ಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತೀಕತಂ ರೂಪಂ, ಮಣಿನಾ ಕುಣ್ಡಲೇನ ಚಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೨) ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಚಿತ್ರಂ ಇದಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಂ ಕತನ್ತಿ **ಚಿತ್ತೀಕತ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಚಿತ್ರವಾಚಕತ್ತಾ। ಮಹನ್ತಂ ವಿಪುಲಂ ಅಪರಿಮಿತಂ ಅಗ್ಘತೀತಿ **ಮಹಗ್ಘಂ**। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ತುಲಾ ಉಪಮಾ, ತುಲಂ ವಾ ಸದಿಸನ್ತಿ **ಅತುಲಂ**। ಕದಾಚಿದೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ದುಕ್ಖೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬದಸ್ಸನತ್ತಾ **ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ**। ಅನೋಮೇಹಿ ಉಳಾರಗುಣೇಹೇವ ಸತ್ತೇಹಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ**।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಚಕ್ಕರತನೇ ಲಬ್ಭಮಾನತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇತರೇಸುಪಿ ತೇ ಅತಿದಿಸಿತುಂ **"ಯಥಾ ಚ ಚಕ್ಕರತನ"**ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಂ ದೇವಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ** ರಞ್ಞೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಿಸ್ಸರಿಯಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಯಥಿಚ್ಛಿತತ್ಥಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ ಚ। **ಅಗ್ಘೋ ನತ್ಥಿ** ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಸಮುಜ್ಜಲರತನತ್ತಾ, ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮತಾಯ ಚ। ಯದಗ್ಗೇನ ಚ ಮಹಗ್ಘಂ, ತದಗ್ಗೇನ ಅತುಲಂ। ಸತ್ತಾನಂ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನೇನ ವಿಗತಕಾಳಕೋ ಪುಞ್ಞಪಸುತತಾಯ ಮಣ್ಡಭೂತೋ ಯಾದಿಸೋ ಕಾಲೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾರಹೋ, ತಾದಿಸೇ ಏವ ಚಕ್ಕವತ್ತೀನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕದಾಚಿ ಕರಹಚೀ**ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, **"ಕದಾಚೀ"**ತಿ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, **"ಕರಹಚೀ"**ತಿ **ಜಮ್ಬುಸಿರಿದೀಪ**ಸಞ್ಞಾತಂ ದೇಸಂ। ತೇನಾಹ -

> "ಕಾಲಂ ದೀಪಞ್ಚ ದೇಸಞ್ಚ, ಕುಲಂ ಮಾತರಮೇವ ಚ।
> ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾ, ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಮಹಾಯಸೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೦)।

ಉಪಮಾವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ನ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸದಿಸತಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಬುದ್ಧಾ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಪನ ಅನೇಕದಾಪಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಕಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಪೂರಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದುಲ್ಲಭುಪ್ಪಾದೋಯೇವಾತಿ ಇಮಿನಾ

ದುಲ್ಲಭುಪ್ಪಾದತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ತೇಸಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಾಮಂ ಚಕ್ಕರತನಾನುಭಾವೇನ ಸಮಿಜ್ಝಮಾನೋ ಗುಣೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಪರಿವಾರಜನಸಾಧಾರಣೋ, ತಥಾಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಏವ ನಂ ಸಾಮಿಭಾವೇನ ವಿಸವಿತಾಯ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ ತದತ್ಥಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತದೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ಛನ್ನಮ್ಪಿ ವಾ ಅತ್ಥಾನಂ ಸೇಸರತನೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭನತೋ "**ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಮೇಹಿ ಪನ ರತನೇಹಿ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಕಿಮತ್ಥಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ನನು ವಿನಾಪಿ ತೇಸು ಕೇನಚಿ ರಞ್ಞಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಚೋದನಾಯ ತಸ್ಸ ತೇಹಿ ಹಥಾರಹಮತ್ಥಪಚ್ಚನುಭವನದಸ್ಸನೇನ ಕೇನಚಿಪಿ ಅವಿನಾಭಾವಿತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಇಮೇಸು ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅಜಿತಂ** ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾಯ ಖತ್ತಿಯಮಣ್ಡಲಂ **ಜಿನಾತಿ** ಮಹೇಸಕ್ಖತಾಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದಭಾವತೋ। **ಯಥಾಸುಖಂ ಅನುವಿಚರತಿ** ಹತ್ಥಿರತನಂ, ಅಸ್ಸರತನಞ್ಚ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆನುಭಾವೇನ ಅನ್ತೋಪಾತರಾಸಂಯೇವ ಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತಂ ಪಥವಿಂ ಅನುಪರಿಯಾಯಿತ್ವಾ ರಾಜಧಾನಿಯಾ ಏವ ಪಚ್ಚಾಗಮನತೋ। **ಪರಿಣಾಯಕರತನೇನ ವಿಜಿತಮನುರಕ್ಖತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಂವಿದಹನತೋ। **ಅವಸೇಸೇಹಿ** ಮಣಿರತನಇತ್ಥಿರತನಗಹಪತಿರತನೇಹಿ ಉಪಭುಞ್ಜನೇನ ಪವತ್ತಂ **ಉಪಭೋಗಸುಖಂ ಅನುಭವತಿ** ಯಥಾರಹಂ ತೇಹಿ ತಥಾನುಭವನಸಿದ್ಧಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಮಣಿರತನೇನ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮೇತ್ವಾ ಆಲೋಕದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಸುಖಮನುಭವತಿ, ಇತ್ಥಿರತನೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕರೂಪದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ, ಗಹಪತಿರತನೇನ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಮಣಿಕನಕರಜತಾದಿಧನಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ಸುಖಮನುಭವತಿ।

ಇದಾನಿ ಸತ್ತಿಯಾ, ಸತ್ತಿಫಲೇನ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಪಠಮೇನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಿವಿಧಾ ಹಿ **ಸತ್ತಿಯೋ** "ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಸಮತ್ಥೇನ್ತಿ ರಾಜಾನೋ ಏತಾಯಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಥಾಹು -

"ಪಭಾವುಸ್ಸಾಹಮನ್ತಾನಂ, ವಸಾ ತಿಸ್ಸೋ ಹಿ ಸತ್ತಿಯೋ।
ಪಭಾವೋ ದಣ್ಡಜೋ ತೇಜೋ, ಪತಾಪೋ ತು ಚ ಕೋಸಜೋ॥

ಮನ್ತೋ ಚ ಮನ್ತನಂ ಸೋ ತು, ಚತುಕ್ಕಣ್ಣೋ ದ್ವಿಗೋಚರೋ।
ತಿಗೋಚರೋ ತು ಛಕ್ಕಣ್ಣೋ, ರಹಸ್ಸಂ ಗುಯ್ಹಮುಚ್ಚತೇ"ತಿ॥

ತತ್ಥ ವೀರಿಯಬಲಂ **ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತಿ।** ಪಠಮೇನ ಚಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನೇನ ತದನುಯೋಗೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಹತಾಣಾಚಕ್ಕಭಾವಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿತೋ। ಪಞ್ಞಾಬಲಂ **ಮನ್ತಸತ್ತಿ। ಪಚ್ಛಿಮೇನ** ಚಸ್ಸ ಪರಿಣಾಯಕರತನೇನ ತದನುಯೋಗೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ ? ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬರಾಜಕಿಚ್ಚೇಸು ಕುಸಲಭಾವೇನ ಮನ್ತಸತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಅವಿರಜ್ಝನಪಯೋಗತ್ತಾ। ದಮನೇನ, ಧನೇನ ಚ ಪಭುತ್ತಂ **ಪಭೂಸತ್ತಿ। ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಗಹಪತಿರತನೇಹಿ** ಚಸ್ಸ ತದನುಯೋಗೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರತನಾನಂ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ, ಗಹಪತಿರತನತೋ ಪಟಿಲದ್ಧಕೋಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪಭಾವಸತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಪಭಾವಸಮಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧಿತೋ। ಇತ್ಥಿಮಣಿರತನೇಹಿ ತಿವಿಧಸತ್ತಿಯೋಗಫಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಯಥಾವುತ್ತಾಹಿ ತಿವಿಧಾಹಿ ಸತ್ತೀಹಿ ಪಯುಜ್ಜನತೋ ಯಂ ಫಲಂ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ತೇಹೇವ ಉಪಭೋಗಸುಖಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ।

ದುವಿಧಸುಖವಸೇನಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಸೋ ಇತ್ಥಿಮಣಿರತನೇಹೀ**"ತಿಆದಿ ಕಥಿತಂ। **ಭೋಗಸುಖನ್ತಿ** ಸಮೀಪೇ ಕತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಪವತ್ತಸುಖಂ। **ಸೇಸೇಹೀತಿ** ತದವಸೇಸೇಹಿ ಚಕ್ಕಾದಿಪಞ್ಚರತನೇಹಿ। ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಸುಖಂ **ಇಸ್ಸರಿಯಸುಖಂ।** ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ಸಮ್ಪನ್ನಹೇತುವಸೇನಪಿ ಕೇನಚಿ ಅವಿನಾಭಾವಿತಮೇವ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ವಿಸೇಸತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅದೋಸಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನಾತಿ** ಅದೋಸಸಞ್ಞಾತೇನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ

ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ **ಸಮ್ಭವನ್ತಿ** ಸೋಮ್ಮತರರತನಜಾತಿಕತ್ತಾ। ಕಮ್ಮಫಲಞ್ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ** ಮಣಿಇತ್ಥಿಗಹಪತಿರತನಾನಿ **ಅಲೋಭಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ** ಉಳಾರಧನಸ್ಸ, ಉಳಾರಧನಪಟಿಲಾಭಕಾರಣಸ್ಸ ಚ ಪರಿಚ್ಚಾಗಸಮ್ಪದಾಹೇತುಕತ್ತಾ। **ಪಚ್ಛಿಮಂ** ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ **ಅಮೋಹಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಭವತಿ** ಮಹಾಪಞ್ಞೇನೇವ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿನೇತಬ್ಬತ್ತಾ, ಮಹಾಪಞ್ಞಭಾವಸ್ಸ ಚ ಅಮೋಹಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದಭಾವತೋ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಂಯುತ್ತೇತಿ** ಮಹಾವಗ್ಗೇ ದುತಿಯೇ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಂಯುತ್ತೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೨೩)। **ರತನಸುತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ತತ್ಥ ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗೇ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ದುತಿಯಸ್ಸ ರತನಸುತ್ತಸ್ಸ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೨೩)। **ಉಪದೇಸೋ** ನಾಮ ಸವಿಸೇಸಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ರತನಾನಂ ವಿಚಾರಣವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ನಯೋ।

ಸರಣತೋ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನತೋ **ಸೂರಾ** ಸತ್ತಿವನ್ತೋ, ನಿಬ್ಭಯಾವಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಭೀರುಕಜಾತಿಕಾ"**ತಿ। ಅಸುರೇ ವಿಜಿನಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಧೀರೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಸೇನಙ್ಗಭಾವತೋ ದೇವಪುತ್ತೋ "ಅಙ್ಗ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಧೀರಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ, ತಸ್ಸ ರೂಪಮಿವ ರೂಪಂ ಯೇಸಂ ತೇ **ಧೀರಙ್ಗರೂಪಾ,** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದೇವಪುತ್ತಸದಿಸಕಾಯಾ"**ತಿ। **ಏಕೇತಿ ಸಾರಸಮಾಸನಾಮಕಾ** ಆಚರಿಯಾ, ತದಕ್ಖಮನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಭಾವೋತಿ** ಸಭಾವಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ। **ಉತ್ತಮಸೂರಾತಿ** ಉತ್ತಮಯೋಧಾ। ಸೂರಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ ಯೋಧತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಪುರಿಮನಯತೋ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸತಾ ಹೋತಿ, "ಉತ್ತಮತ್ಥೋ ಸೂರಸದ್ದೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, **"ಉತ್ತಮಾ ಸೂರಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"**ತಿಪಿ ಹಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ವೀರಾನನ್ತಿ** ವೀರಿಯವನ್ತಾನಂ। **ಅಙ್ಗನ್ತಿ** ಕಾರಣಂ "ಅಙ್ಗೀಯತಿ ಞಾಯತಿ ಫಲಮೇತೇನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಯೇನ ವೀರಿಯೇನ "ಧೀರಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತದೇವ ಧೀರಙ್ಗಂ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ವೀರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ರೂಪನ್ತಿ** ಸರೀರಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ವೀರಿಯಮಯಸರೀರಾ ವಿಯಾ"**ತಿ। ವೀರಿಯಮೇವ **ವೀರಿಯಮಯಂ** ಯಥಾ "ದಾನಮಯ"ನ್ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೪) ತಸ್ಮಾ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಸರೀರಾ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವೀರಿಯಂ ಪನ ನ ಏಕನ್ತರೂಪನ್ತಿ ವಿಯ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಅಪಿಚ ಧೀರಙ್ಗೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಧೀರಙ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವೀರಿಯಮಯಸರೀರಾ ವಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮ್ಪಿ ವೀರಿಯತೋ ರೂಪಂ ನ ಏಕನ್ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ವಿಯ-ಸದ್ದೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಥ ವಾ ರೂಪಂ ಸರೀರಭೂತಂ ಧೀರಙ್ಗಂ ವೀರಿಯಮೇತೇಸನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ತಥಾಪಿ ವೀರಿಯಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಸವಿಗ್ಗಹಂ ನ ಹೋತೀತಿ ದೀಪೇತಿ **"ವೀರಿಯಮಯಸರೀರಾ ವಿಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಇಧಾಪಿ ಮಯಸದ್ದೋ ಸಕತ್ಥೇಯೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಸವಿಗ್ಗಹವೀರಿಯಸದಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸವಿಗ್ಗಹಂ ಚೇ ವೀರಿಯಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ತೇ ಚಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ತಂಸದಿಸಾಯೇವ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅಯಮೇವ ಚತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮) ಅನುಮತೋ। **ಮಹಾಪದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಧೀರಙ್ಗಂ ರೂಪಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಧೀರಙ್ಗರೂಪಾ,** ವೀರಿಯಜಾತಿಕಾ ವೀರಿಯಸಭಾವಾ ವೀರಿಯಮಯಾ ಅಕಿಲಾಸುನೋ ಅಹೇಸುಂ, ದಿವಸಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಝನ್ತಾ ನ ಕಿಲಮನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೪) ತದೇತಂ ರೂಪಸದ್ದಸ್ಸ ಸಭಾವತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಧ ಚೇವ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ **"ಧಿತಙ್ಗರೂಪಾ"**ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ವೀರಿಯತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಧಿತಿಸದ್ದೋ ಹೋತಿ "ಸಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮೋ ಧಿತಿ ಚಾಗೋ, ದಿಟ್ಠಂ ಸೋ ಅತಿವತ್ತತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧.೫೭) ಧಿತಿಸದ್ದೋ ವಿಯ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ **"ವೀರಙ್ಗ"**ನ್ತಿ ಪಾಠೋವ ದಿಟ್ಠೋ। ಯಥಾ ರುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನನು ಚ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಟಿಸೇನಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಯ'ಮಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಪಮದ್ದೇಯ್ಯುಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಪರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ **"ಸಚೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ಪರಸೇನಾ ಹೋತು ವಾ, ಮಾ ವಾ, "ಸಚೇ ಪನ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನ ತೇಸಂ ಏವಮಾನುಭಾವತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, "ಪರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಪರಸೇನಂ ಪಮದ್ದಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಪಕರಣತೋಪಿ ಅತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ, ಯಥಾ "ಸಿಕ್ಖಮಾನೇನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಅಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ ಪರಿಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಪರಿಪಞ್ಹಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೪೩೪) ಏತಸ್ಸ ಪದಭಾಜನೀಯೇ (ಪಾಚಿ॰ ೪೩೬) "ಸಿಕ್ಖಿತುಕಾಮೇನಾ"ತಿ ಅತ್ಥಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಂ ಪರಿಮದ್ದಿತುಂ**

ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತೇ ಪರಸೇನಂ ಪಮದ್ದನ್ತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪಮದ್ದನಸಮತ್ಥಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ । ಏವಮಞ್ಞತ್ರಪಿ ಯಥಾರಹಂ। ಪರಸೇನಂ ಪಮದ್ದನಾಯ ಸಮತ್ಥೇನ್ತೀತಿ **ಪರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಪುಬ್ಬೇ ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಏತರಹಿ ವಿಪಚ್ಚಮಾನಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರತರಂ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸಮುದಾಗತಂ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಞ್ಞಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಧಮ್ಮೇನಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ **"ಪಾಣೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬೋತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಸೀಲಧಮ್ಮೇನಾ"**ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಯೇ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಪಟಿರಾಜಾನೋ, ತೇ ರಾಜಾನಂ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹಂಸು 'ಏಹಿ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ, ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಂ ತೇ ಮಹಾರಾಜ, ಅನುಸಾಸ ಮಹಾರಾಜಾ'ತಿ। ರಾಜಾ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನೋ ಏವಮಾಹ 'ಪಾಣೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬೋ, ಅದಿನ್ನಂ ನ ಆದಾತಬ್ಬಂ, ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಛಾ ನ ಚರಿತಬ್ಬಾ, ಮುಸಾ ನ ಭಣಿತಬ್ಬಾ, ಮಜ್ಜಂ ನ ಪಾತಬ್ಬಂ, ಯಥಾಭುತ್ತಞ್ಚ ಭುಞ್ಜಥಾ'ತಿ। ಯೇ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಪಟಿರಾಜಾನೋ, ತೇ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅನುಯನ್ತಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೪) ಆಗತಂ ರಞ್ಞೋ ಓವಾದಧಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತೋ। ಏವಞ್ಹಿ **"ಅದಣ್ಡೇನ ಅಸತ್ಥೇನಾ"**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸನವಚನಂ ಸುಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಅಞ್ಞಾಸುಪಿ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾದೀಸು** (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೨೬; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೨೩) ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

ಮಹಾಪದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ **"ಅದಣ್ಡೇನಾ**ತಿ ಯೇ ಕತಾಪರಾಧೇ ಸತ್ತೇ ಸತಮ್ಪಿ ಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತೇ ಧನದಣ್ಡೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತಿ ನಾಮ, ಯೇ ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಂ ಅನುಸಾಸನ್ತಿ, ತೇ ಸತ್ಥದಣ್ಡೇನ। ಅಯಂ ಪನ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ದಣ್ಡಂ ಪಹಾಯ ಅದಣ್ಡೇನ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ। **ಅಸತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಯೇ ಏಕತೋಧಾರಾದಿನಾ ಸತ್ಥೇನ ಪರಂ ವಿಹೇಸನ್ತಿ, ತೇ ಸತ್ಥೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತಿ ನಾಮ। ಅಯಂ ಪನ ಸತ್ಥೇನ ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾಯಪಿ ಪಿವನಮತ್ತಂ ಲೋಹಿತಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನೇವ, 'ಏಹಿ ಖೋ ಮಹಾರಾಜಾ'ತಿ ಏವಂ ಪಟಿರಾಜೂಹಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾಗಮನೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಪಥವಿಂ ಅಭಿವಿಜಿನಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ವಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೪) ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ "ಧಮ್ಮೇನಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ "ಪುಬ್ಬೇ ಕತೂಪಚಿತೇನ ಏತರಹಿ ವಿಪಚ್ಚಮಾನಕೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮೇನಾ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ ಹಿ "ಧಮ್ಮೇನ ಪಟಿರಾಜೂಹಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾಗಮನೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಪಥವಿಂ ಅಭಿವಿಜಿನಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝಾವಸತೀ"ತಿ। ಆಚರಿಯೇನಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮) ವುತ್ತಂ **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಕತೂಪಚಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮೇನ। ತೇನ ಹಿ ಸಞ್ಚೋದಿತಾ ಪಥವಿಯಂ ಸಬ್ಬರಾಜಾನೋ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ "ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ರಜ್ಜಂ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸೋ ಇಮಂ ಪಥವಿಂ ಸಾಗರಪರಿಯನ್ತಂ ಅದಣ್ಡೇನ ಅಸತ್ಥೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಅಭಿವಿಜಿಯ ಅಜ್ಝಾವಸತೀ"ತಿ, ತೇನಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಥಾಪಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಪೂರಣಾದಿಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಮನ್ತರೇನ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೂಪಚಿತಕಮ್ಮೇನೇವ ಏವಮಜ್ಝಾವಸನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೂಪಚಿತಕಮ್ಮಮನ್ತರೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಪೂರಣಾದಿಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏವಾತಿ।

ಏವಂ ಏಕಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಕಥೇತ್ವಾ ದುತಿಯಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಕಥೇತುಂ ಯದೇತಂ "ಸಚೇ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅರಹಂ...ಪೇ॰... ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋತಿ ಏತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಚ ತೇ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿವಾರೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಇಧ ಛದಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ರಾಗದೋಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಹ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ವಿಸೇಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಛದನತೋ, ಪರಮಸಾವಜ್ಜತ್ತಾ ಚ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾ। ವುತ್ತಞ್ಚ "ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಇಮೇಹೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥೂಹಿ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ, ಏತ್ಥ ಸಿತಾವ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಮಾನಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೬)। ತಥಾ ಮುಯ್ಹನಟ್ಠೇನ **ಮೋಹೋ,** ಅವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನ **ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ ಅಞ್ಞಾಣಮೇವ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಛದನತ್ಥೋ ಕಥಿತೋ "ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಮೋಹೋ ಸಹತೇ ನರ"ನ್ತಿ, (ಮಹಾನಿ॰ ೫, ೧೫೬,

೧೯೫) “ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನಿವುತೋ ಲೋಕೋ, ವೇವಿಚ್ಛಾ ಪಮಾದಾ ನಪ್ಪಕಾಸತೀ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೯; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗ. ೨) ಚ। ಏವಂ ರಾಗದೋಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಛದನತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾಪದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩) ಪನ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಕಿಲೇಸತಣ್ಹಾವಸೇನ ಸತ್ತ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ। ತತ್ರ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ,** ತಣ್ಹಾಯನಟ್ಠೇನ **ತಣ್ಹಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ ಲೋಭೋ ಏವ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಛದನತ್ಥೋ ಏಕನ್ತಿಕೋವ। ಯಥಾಹ “ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ರಾಗೋ ಸಹತೇ ನರ”ನ್ತಿ, “ಕಾಮನ್ಧಾ ಜಾಲಸಞ್ಛನ್ನಾ, ತಣ್ಹಾಛದನಛಾದಿತಾ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೬೪) ಚ, ಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ವುತ್ತಾವಸಿಟ್ಠಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಯೋ ವುತ್ತಾ।

ಸತ್ತಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇತಿ ಹೇತುಗಬ್ಭವಚನಂ, ಸತ್ತಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಲೋಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ ಛದನ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಪಾಪಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಛದನಂ। **ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ ವಿವಟ್ಟಂ ಕತ್ವಾ ವಿಗಮೇತ್ವಾ। ತದೇವ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ವುತ್ತಂ **“ಸಮನ್ತತೋ ಸಞ್ಜಾತಾಲೋಕೋ ಹುತ್ವಾ”**ತಿ। ಕಿಲೇಸಛದನವಿಗಮೋ ಏವ ಹಿ ಆಲೋಕೋ, ಏತೇನ ವಿವಟ್ಟಯಿತಬ್ಬೋ ವಿಗಮೇತಬ್ಬೋತಿ **ವಿವಟ್ಟೋ,** ಛಾದೇತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತೀತಿ **ಛದೋ,** ವಿವಟ್ಟೋ ಛದೋ ಅನೇನಾತಿ **ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ, ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋ** ವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಸದ್ದೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಆಕಾರನ್ತೋ, ಓಕಾರನ್ತೋ ಚ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಮಹಾಪದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ “ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಕಿಲೇಸತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಛದನಂ ಆವರಣಂ ವಿವಟಂ ವಿದ್ಧಂಸಿತಂ ವಿವಟಕಂ ಏತೇನಾತಿ ವಿವಟಚ್ಛದೋ, ‘ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ’ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ”ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩) ತಸ್ಸಾ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಿಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ “ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾತಿ ಓಕಾರಸ್ಸ ಆಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ”ತಿ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ “ಆಧನ್ವಾದಿತೋತಿ ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮಾಸನ್ತಗತೇಹಿ ಧನುಸದ್ದಾದೀಹಿ ಕ್ವಚಿ ಆಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಕಣ್ಡಿವಧನ್ವಾ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮಾ, ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ”ತಿ ಪಯೋಗಮುದಾಹರನ್ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪದತ್ತಯಮೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಹೇತಾಲಙ್ಕಾರನಯೇನ ಪರಿಹರನ್ತೋ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ, **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಚ ತೀಸು ಪದೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪೂಜಾವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಅರಹತೀತಿ **ಅರಹ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥೇನ **ಪೂಜಾರಹತಾ** ವುತ್ತಾ। **ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ,** ತಸ್ಮಾ ಪೂಜಾರಹತಾತಿ **ತಸ್ಸಾ** ಪೂಜಾರಹತಾಯ **ಹೇತು** ವುತ್ತೋ। ಸವಾಸನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ **ಬುದ್ಧತ್ತಹೇತುಭೂತಾ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದತಾ ವುತ್ತಾ**। ಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ವಟ್ಟಞ್ಚ ರಾಗಾದಿವಸೇನ ಸತ್ತವಿಧೋ ಛದೋ ಚ **ವಟ್ಟಚ್ಛದಾ,** ವಟ್ಟಚ್ಛದೇಹಿ ವಿಗತೋ, ವಿಗತಾ ವಾ ವಟ್ಟಚ್ಛದಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋ, ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ** ವಾ, ದ್ವನ್ದಪುಬ್ಬಗೋ ಪನ ವಿ-ಸದ್ದೋ ಉಭಯತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವಿವಟ್ಟೋ ಚ ವಿಚ್ಛದೋ ಚಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ “ವಿವಟ್ಟೋ ಚ ಸೋ ವಿಚ್ಛದೋ ಚಾತಿ **ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋ,** ಉತ್ತರಪದೇ ಪುಬ್ಬಪದಲೋಪೋತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತೀ”ತಿ। **“ಅರಹಂ ವಟ್ಟಾಭಾವೇನಾ”**ತಿ ಇದಂ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ, ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸಾರಾನಞ್ಚ ಹತತ್ತಾ, ಪಾಪಕರಣೇ ಚ ರಹಾಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಇದಞ್ಹಿ ಫಲೇನ ಹೇತಾನುಮಾನದಸ್ಸನಂ - ಯಥಾ ತಂ ಧೂಮೇನ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ, ಉದಕೋಘೇನ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಯಾ, ಏತೇನ ಚ ಅತ್ಥೇನ ಅರಹಭಾವೋ ಹೇತು, ವಟ್ಟಾಭಾವೋ ಫಲನ್ತಿ ಅಯಂ ಆಚರಿಯಮತಿ। “ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ, ಪೂಜಾವಿಸೇಸಸ್ಸ ಚ ಅರಹತ್ತಾ”ತಿ ಪನ ಹೇತುನಾ ಫಲಾನುಮಾನದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ ಯಥಾ ತಂ ಅಗ್ಗಿನಾ ಧೂಮಸ್ಸ, ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಯಾ ಉದಕೋಘಸ್ಸ। **“ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಛದನಾಭಾವೇನಾ”**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಹೇತುನಾ ಫಲಾನುಮಾನದಸ್ಸನಂ ಸವಾಸನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಚ್ಛದನಾಭಾವಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಹಿ ವಿಚ್ಛದತಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೋ। **“ವಿವಟ್ಟೋ ಚ ವಿಚ್ಛದೋ ಚಾ”**ತಿ ಇದಂ ಹೇತುದ್ವಯಂ। ಕಾಮಞ್ಚ ಆಚರಿಯಮತಿಯಾ ಫಲೇನ ಹೇತುಅನುಮಾನದಸ್ಸನೇ ವಿವಟ್ಟತಾ ಫಲಮೇವ ಹೋತಿ, ಹೇತುಅನುಮಾನದಸ್ಸನಸ್ಸ, ಪನ ತಥಾಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಹೇತುಭಾವತೋ ಹೇತುಯೇವ ನಾಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಪದತ್ತಯವಚನೇ ಹೇತಾಲಙ್ಕಾರನಯೇನ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ದುತಿಯೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ದುತಿಯೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನಾ**ತಿ “ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನಿ, ಯೇಹಿ

ವೇಸಾರಜ್ಜೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦) ಭಗವತಾ ವುತ್ತಕ್ಕಮೇನ ದುತಿಯಭೂತೇನ "ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ 'ಇಮೇ ಆಸವಾ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಾ'ತಿ, ತತ್ರ ವತ ಮಂ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಮಾರೋ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ಕೋಚಿ ವಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಸಹ ಧಮ್ಮೇನ ಪಟಿಚೋದೇಸ್ಸತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಏತಮಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ಖೇಮಪ್ಪತ್ತೋ ಅಭಯಪ್ಪತ್ತೋ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಪರಿದೀಪಿತೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ। **ಪುರಿಮಸಿದ್ಧೀತಿ** ಪುರಿಮಸ್ಸ "ಅರಹ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಅರಹತ್ತಸಿದ್ಧಿ, ದುತಿಯವೇಸಾರಜ್ಜಸ್ಸ ತದತ್ಥಭಾವತೋ ತೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ 'ಇಮೇ ಆಸವಾ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಾ' ತಿ"ಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವ ಹಿ ದುತಿಯವೇಸಾರಜ್ಜಂ "ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ "ಅರಹ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ । ತತೋ ಚ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ "ಯಥಾ ದುತಿಯೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಿ, ಏವಂ ಪುರಿಮೇನಪಿ ಅತ್ಥೇನ ದುತಿಯವೇಸಾರಜ್ಜಸಿದ್ಧೀ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಸೇನ ಪದತ್ತಯವಚನೇ ಪಯೋಜನದಸ್ಸನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ಇದಂಯೇವ ವಚನಂ ಇಧ ಅವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ಪಠಮೇನಾತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಠಮಭೂತೇನ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ 'ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ'ತಿ, ತತ್ರ...ಪೇ॰... ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಪರಿದೀಪಿತೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ। **ದುತಿಯಸಿದ್ಧೀತಿ** ದುತಿಯಸ್ಸ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧತ್ತಸಿದ್ಧಿ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಭಾವತೋ। **ತತಿಯಚತುತ್ಥೇಹೀತಿ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತತಿಯಚತುತ್ಥಭೂತೇಹಿ "ಯೇ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಪಟಿಸೇವತೋ ನಾಲಂ ಅನ್ತರಾಯಾಯಾತಿ, ತತ್ರ...ಪೇ॰... ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಚ "ಯಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ಸೋ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾತಿ, ತತ್ರ...ಪೇ॰... ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦) ಚ ಪರಿದೀಪಿತೇಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜೇಹಿ। **ತತಿಯಸಿದ್ಧೀತಿ** ತತಿಯಸ್ಸ "ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ತೇಹಿ ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯಾಥಾವತೋ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಾಪದೇಸೇನ ಹಿ ಸತ್ಥು ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೮) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಭಾವೇನೇವ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನಾಸಿದ್ಧಿತೋ "ತತಿಯೇನ ತತಿಯಚತುತ್ಥಸಿದ್ಧೀ"ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಏವಂ ಪದತ್ತಯವಚನೇ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಸೇನ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಚಕ್ಖುತ್ತಯವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪುರಿಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಉಪನ್ಯಾಸತ್ಥೋ। **ಪುರಿಮಂ** "ಅರಹ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಭಗವತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಫಲತ್ತಯಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಸಾಧೇತಿ** ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ, ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಾನಞ್ಚ ಹತಭಾವದೀಪನತೋ। **ದುತಿಯಂ** "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಪದಂ ಆಸಯಾನುಸಯಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ **ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಂ ಸಾಧೇತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸೇವ ತಂಸಮ್ಭವತೋ। ತದೇತಞ್ಹಿ ಞಾಣದ್ವಯಂ ಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। **ತತಿಯಂ** "ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ"ತಿ ಪದಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ **ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಂ ಸಾಧೇತಿ** ಸವಾಸನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನತೋ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಹಿ ವತ್ವಾ "ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಾ"ತಿ ವಚನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಸವಾಸನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ। "ಅಹಂ ಖೋ ಪನ ತಾತ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ಮನ್ತಾನಂ ದಾತಾ"ತಿ ಇದಂ ಅಪ್ಪಧಾನಂ, "ತ್ವಂ ಮನ್ತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಾ"ತಿ ಇದಮೇವ ಪಧಾನಂ ಸಮುತ್ತೇಜನಾವಚನನ್ತಿ ಸನ್ಧಾಯ **"ತ್ವಂ ಮನ್ತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಾತಿ ಇಮಿನಾ'ಸ್ಸ ಮನ್ತೇಸು ಸೂರಭಾವಂ ಜನೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನೇ ವಿಸದಞಾಣತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಸೂರಭಾವಂ ಜನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೫೯. ಏವಂ ಭೋತಿ ಏತ್ಥ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ ನಿಪಾತೋ, ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಞ್ಚೇತ್ಥ ತಥಾ ಮಯಂ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ವೇದಿಸ್ಸಾಮ, ತ್ವಂ ಮನ್ತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಾತಿ ಚ ಏವಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನೋ ವಚನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ। **"ತಸ್ಸತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ ಹಿ ತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ"ತಿ, ತಂ ಪನೇಸ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮುತ್ತೇಜನಾಯ ಲಕ್ಖಣೇಸು ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹಭಾವೇನ ಬುದ್ಧಮನ್ತೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ ವದತೀತಿ

ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೋಪೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ “**ತಾಯಾತಿ** ತಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸಮುತ್ತೇಜನಾಯಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೯) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಧುನಾ ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು “**ತಾಯ ಆಚರಿಯಕಥಾಯಾ**”ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಚೇಸ ಅವಿರುದ್ಧೋಯೇವ। ಮನ್ತೇಸು ಸತಿಸಮುಪ್ಪಾದಿಕಾ ಹಿ ಕಥಾ ಸಮುತ್ತೇಜನಾತಿ।

ಅಯಾನಭೂಮಿನ್ತಿ ಯಾನಸ್ಸ ಅಭೂಮಿಂ, ಯಾನೇನ ಯಾತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸಪಿ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಮಾಣತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ “**ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯೇ**”ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಮಾಚಿಣ್ಣವಸೇನ ಪಠಮನಯಂ ವತ್ವಾ ಪಧಾನಿಕಾನಮೇವ ಆವೇಣಿಕಾಚಿಣ್ಣವಸೇನ ದುತಿಯನಯೋ ವುತ್ತೋ। **ದಿವಾಪಧಾನಿಕಾತಿ** ದಿವಾಪಧಾನಾನುಯುಞ್ಜನಕಾ, ದಿವಸಭಾಗೇ ಸಮಣಧಮ್ಮಕರಣತ್ಥಂ ತೇ ಏವಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ತಾದಿಸಾನಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। “ಪರಿವೇಣತೋ ಪರಿವೇಣಮಾಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಪಞ್ಚೋ ಹೋತಿ, ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ಪವಿಸಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ತದುಪಸಙ್ಕಮನಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ “**ಸೋ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ।

೨೬೦. ಅಭಿಞ್ಞಾತಕುಲೇ ಜಾತೋ **ಅಭಿಞ್ಞಾತಕೋಲಞ್ಞೋ**। ಕಾಮಞ್ಚ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠಕುಲಮಪಞ್ಞಾತಂ, ತದಾ ಪನ ಪಞ್ಞಾತನ್ತಿ ಆಹ “**ತದಾ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿ। **ರೂಪಜಾತಿಮನ್ತಕುಲಾಪದೇಸೇಹೀತಿ** “ಅಯಮೀದಿಸೋ”ತಿ ಅಪದಿಸನಹೇತುಭೂತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ರೂಪಜಾತಿಮನ್ತಕುಲೇಹಿ। ಯೇನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು, ತದಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಆವಿ ಕಾತುಂ “**ಯೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಸೇಸತೋ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು।

ಅತುರಿತೋತಿ ಅವೇಗಾಯನ್ತೋ, “**ಅತುರನ್ತೋ**”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೋಯೇವತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಪವಿಸನ್ತೋ ಅತರಮಾನೋ ಪವಿಸತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ “**ಸಣಿಕ**”ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪದಪ್ಪಮಾಣಟ್ಠಾನೇತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಮುಟ್ಠಿರತನಪಮಾಣಟ್ಠಾನೇ। **ಸಿನ್ದುವಾರೋ** ನಾಮ ಏಕೋ ಪುಪ್ಫೂಪಗರುಕ್ಖೋ, ಯಸ್ಸ ಸೇತಂ ಪುಪ್ಫಂ ಹೋತಿ, ಯೋ “ನಿಗ್ಗುಣ್ಡೀ” ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಮುಖ**ನ್ತಿ ಗನ್ಧಕುಟಿಗಬ್ಭಪಮುಖಂ। “ಕುಞ್ಚಿಕಚ್ಛಿದ್ದಸಮೀಪೇ”ತಿ ವುತ್ತವಚನಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ “**ದ್ವಾರಂ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೨೬೧. “**ದಾನಂ ದದಮಾನೇಹೀ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾರಮಿತಾನುಭಾವೇನ ಸಯಮೇವ ದ್ವಾರವಿವರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿಂಸೂತಿ ಏತ್ಥ ಸಮತ್ಥೇನ **ಸಂ**-ಸದ್ದೇನ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಂ ಭಗವತೋ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಠಮಂ ಪವತ್ತಮೋದತಾಸಙ್ಖಾತಂ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಯಥಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಭಗವಾಪಿ ಹಿ “ಕಚ್ಚಿ ಭೋ ಮಾಣವಾ ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ತೇಹಿ ಮಾಣವೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪುಬ್ಬಭಾಸಿತಾಯ ಪಠಮಞ್ಞೇವ ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸಿ। **ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದಾತಿ** ಭಗವತೋ ತದನುಕರಣೇನ ಸಮಂ ಪವತ್ತಸಂಸನ್ದನಾ। ತದತ್ಥಂ ಸಹ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸೀತೋದಕಂ ವಿಯಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪರಮನಿಬ್ಬುತಕಿಲೇಸದರಥತಾಯ ಭಗವತೋ ಸೀತೋದಕಸದಿಸತಾ, ಅನಿಬ್ಬುತಕಿಲೇಸದರಥತಾಯ ಚ ಮಾಣವಾನಂ ಉಣ್ಹೋದಕಸದಿಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಸಮ್ಮೋದಿತ**ನ್ತಿ ಸಂಸನ್ದಿತಂ। **ಮುದ**ಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ಸಂಸನ್ದನೇಯೇವ, ನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇ, ಏವಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತಉಪಮಾವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “**ಏಕೀಭಾವ**”ನ್ತಿ, ಸಮ್ಮೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಸಮಾನತಂ ಏಕರೂಪತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಖಮನೀಯನ್ತಿ “ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರಂ ಸರೀರಯನ್ತಂ ದುಕ್ಖಬಹುಲತಾಯ ಸಭಾವತೋ ದುಸ್ಸಹಂ ಕಚ್ಚಿ ಖಮಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, **ಯಾಪನೀಯ**ನ್ತಿ ಆಹಾರಾದಿಪಚ್ಚಯಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕಂ ಚಿರಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾಯ ಯಾಪನಾಯ ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ, ಸೀಸರೋಗಾದಿಆಬಾಧಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ,** ದುಕ್ಖಜೀವಿಕಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ,**

ತಂತಂಕಿಚ್ಚಕರಣೇ ಉಟ್ಠಾನಸುಖತಾಯ **ಕಚ್ಚಿ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ,** ತದನುರೂಪಬಲಯೋಗತೋ **ಕಚ್ಚಿ ಬಲಂ,** ಸುಖವಿಹಾರಫಲಸಬ್ಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿಫಾಸುವಿಹಾರೋ** ಅತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಚ್ಚಿ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ ಪೀತಿ **ಪೀತಿಯೇವ**। ತರುಣಾ ಪೀತಿ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ**। ಸಮ್ಮೋದನಂ ಜನೇತಿ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಮೋದನಿಕಂ, ತದೇವ **ಸಮ್ಮೋದನಿಯಂ** ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸಮ್ಮೋದೇತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಮೋದನೀಯನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಏವಂ ಆಚರಿಯೇಹಿ ವುತ್ತಂ। ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಅರಹತೀತಿ ಸಮ್ಮೋದನಿಕಂ, ತದೇವ **ಸಮ್ಮೋದನಿಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಸಾರೇತು"**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ **"ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತೇತು"**ನ್ತಿ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋತಿ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ। "ಸಾರೇತುಂ ಅರಹತೀ"ತಿ ಅತ್ಥೇ ಯಥಾಪದಂ ದೀಘೇನ "ಸಾರಣೀಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಸರಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೇ ಪನ "ಸರಣೀಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ **"ಸಾರಣೀಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ಥಮತ್ತತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋತಿ** ಆಪಾಥಮಧುರತ್ತಮಾಹ, **ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಸುಖತೋತಿ** ವಿಮದ್ದರಮಣೀಯತ್ತಂ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾತಿ** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವೇನ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ವಚನಚಾತುರಿಯಂ, **ಅತ್ಥಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತ್ತಂ। **ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀತಿ** ಅನೇಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ।

ಅಪಸಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಮಙ್ಕುಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। ಉಭೋಸು ಖನ್ಧೇಸು ಸಾಟಕಂ ಆಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಣ್ಠೇ ಓಲಮ್ಬನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಕಣ್ಠೇ ಓಲಮ್ಬಿತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದುಸ್ಸಕಣ್ಣಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ನಿವತ್ಥಸಾಟಕಸ್ಸ ಕೋಟಿಂ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ। ಚಙ್ಕಮಿತುಮಾರುಹನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಚಙ್ಕಮಂ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಧಾತುಸಮತಾತಿ** ರಸಾದಿಧಾತೂನಂ ಸಮಾವತ್ಥತಾ, ಅರೋಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಸಾದಿಕತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಸಾದಜನನತ್ಥಂ "ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಪಾಸಾದಿಕತ್ತಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಪಸಾದಾವಹತ್ತಾತಿ, "ಉಪ್ಪನ್ನಬಹುಮಾನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಉಪ್ಪಣ್ಡನಕಥ**ನ್ತಿ ಅವಹಸಿತಬ್ಬತಾಯುತ್ತಕಥಂ। **"ಅನಾಚಾರಭಾವಸಾರಣೀಯ"**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ, ಅನಾಚಾರಭಾವೇನ ಸಾರಣೀಯಂ "ಅನಾಚಾರೋ ವತಾಯ"ನ್ತಿ ಸರಿತಬ್ಬಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೮೧. ಕಾತುಂ ದುಕ್ಕರಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಕಿಚ್ಚಮಯಂ ಆರಭೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭವಗ್ಗಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಞ್ಚೇತಂ ಸದೇವಕೇನಪಿ ಲೋಕೇನ, ಯದಿದಂ ಭಗವತೋ ಅಪಸಾದನಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಟ್ಠಾನೇ ವಾಯಮತೀ"**ತಿ। **ಹನ್ದ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇಮೀತಿ** ಏವಂ ಅಟ್ಠಾನೇ ವಾಯಮನ್ತೋಪಿ ಅಯಂ ಬಾಲೋ "ಮಯಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಉತ್ತರಿ ಕಥೇತುಮ್ಪಿ ನ ವಿಸಹತೀ"ತಿ ಮಾನಮೇವ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತಿ, ಕಥೇನ್ತೇ ಪನ ಕಥಾಪಸಙ್ಗೇನಸ್ಸ ಜಾತಿಗೋತ್ತೇ ವಿಭಾವಿತೇ ಮಾನನಿಗ್ಗಹೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, "ಹನ್ದ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇಮೀ"ತಿ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಮಾಣವಂ ಏತದವೋಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಚಾರಸಮಾಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನೇನ **ಆಚರಿಯಾ,** ತೇಸಂ ಪನ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪಕಟ್ಠಾ ಆಚರಿಯಾತಿ **ಪಾಚರಿಯಾ** ಯಥಾ "ಪಪಿತಾಮಹೋ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆಚರಿಯೇಹಿ ಚ ತೇಸಂ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಠಮಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೮೨. ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸಯಾನೋ ವಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಮಾನವಸೇನ ಪನ ಯುಗಗ್ಗಾಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ವದತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಮಂ ತೀಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೀಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸೂತಿ** ಠಾನಗಮನನಿಸಜ್ಜಾಸು। ತೇಸ್ವೇವ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಮರಹತಿ, ನ ತು ಸಯನೇ ಗರುಕರಣೀಯಾನಂ ಸಯಾನಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮುಖಾ ಗರುಕಾರೇಹಿ ಸಯನಸ್ಸ ಅಕತ್ತಬ್ಬಭಾವತೋ। **ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪ**ನ್ತಿ ಕಥಾವಸೇನ ಯುಗಗ್ಗಾಹಕರಣತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಪನಂ। ಸಯಾನೇನ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಯಾನಸ್ಸ ಕಥಾ ನಾಮ ಆಚಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾಪೇತಂ ಇತರೇಹಿ ಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಕಥನಂ ಇಧ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪೋ।

ಯಂ ಪನೇತಂ “ಸಯಾನೋ ವಾ ಹಿ ಭೋ ಗೋತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಯಾನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಮರಹತೀ”ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸಲ್ಲಾಪಸ್ಸ ಅನಾಚಾರಭಾವವಿಭಾವನಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಕತಂ, ತಂ ಪಾಳಿವಸೇನ ಸಞ್ಞೇತಿಮನಾರುಳ್ಹಮ್ಪಿ ಅಗರಹಿತಾಯ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಯ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಸಮಾಭತನ್ತಿ “ಯೇ ಚ ಖೋ ತೇ ಭೋ ಗೋತಮಾ”ತಿಆದಿಕಾಯ ಉಪರಿಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತತೋ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಗೋರೂಪನ್ತಿ** ಗೋ ನೂನ ರೂಪಕವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ, ರೂಪಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತೋ। ಯದಿ ಅಹೀಳೇನ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯ, “ಮುಣ್ಡಾ ಸಮಣಾ”ತಿ ವದೇಯ್ಯ, ಹೀಳೇನ್ತೋ ಪನ ಗರಹತ್ಥೇನ ಕ-ಸದ್ದೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ “ಮುಣ್ಡಕಾ ಸಮಣಕಾ”ತಿ ವದತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮುಣ್ಡೇ ಮುಣ್ಡಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಬ್ಭಾತಿ ಗಹಪತಿಕಾತಿ** ಅತ್ಥಮತ್ತವಚನಂ, ಸದ್ದತೋ ಪನ ಇಭಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ **ಇಭೋ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಂ ಇಭಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ **ಇಬ್ಭಾ** ದ್ವಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಸೋಭನಂ ಗಮನತೋ ಇಭಸಙ್ಖಾತೋ ಹತ್ಥಿವಾಹನಭೂತೋ ಪರಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸುಸ್ಸೂಸಕಾ ಸುದ್ದಾ ಪರಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಭಸದಿಸಪಯೋಗತಾಯ **ಇಬ್ಭಾ**ತಿ। ತೇ ಪನ ಕುಟುಮ್ಬಿಕತಾಯ ಘರವಾಸಿನೋ ಘರಸಾಮಿಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಗಹಪತಿಕಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಕಣ್ಹಾತಿ ಕಣ್ಹಜಾತಿಕಾ। ದ್ವಿಜಾ ಏವ ಹಿ ಸುದ್ಧಜಾತಿಕಾ, ನ ಇತರೇತಿ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಕಾಳಕಾ”**ತಿ। ಪಿತಾಮಹಭಾವೇನ ಞಾತಿಬನ್ಧವತ್ತಾ **ಬನ್ಧು**। ತೇನಾಹ **“ಪಿತಾಮಹೋತಿ ವೋಹರನ್ತೀ”**ತಿ। **ಅಪಚ್ಚಾ**ತಿ ಪುತ್ತಾ। **ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ, ಅಯಂ ತೇಸಂ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - “ಇಬ್ಭಾ ಕಣ್ಹಾ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಬನ್ಧುಪಾದಾಪಚ್ಚಾ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಕುಲವಸೇನ ಸಮಣಾ ವೇಸ್ಸಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ, ನ ಪಕತಿವೇಸ್ಸಾ ವಿಯ ನಾಭಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ, ಇದಂ ಪನಸ್ಸ “ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ”ತಿಆದಿವಚನತೋಪಿ ಅತಿವಿಯ ಅಸಮವೇಕ್ಖಿತಪುಬ್ಬವಚನಂ ಚತುವಣ್ಣಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಸಮಣಭಾವಸಮ್ಭವತೋ। **ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ**ತಿ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ, ಅನುದ್ದೇಸಿಕಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮಾನಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಥೇಸೀತಿ ಮಾನಮೇವಾಪಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ, ಪರೇ ಚ ವಮ್ಭೇನ್ತೋ “ಮುಣ್ಡಕಾ ಸಮಣಕಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ ಕಥೇಸಿ। **ಜಾನಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಗೋತ್ತಪಮಾಣಂ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಭಾವನೇನ ವಿಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಹಿತಂ, ಇಚ್ಛಿತವತ್ಥು ವಾ, ತಂ ಪನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಆಗನ್ತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ, ಸೋ **ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥಿಕಂ** ಯಥಾ “ದಣ್ಡಿಕೋ”ತಿ। ದುತಿಯಸ್ಸಪಿ ಪುಗ್ಗಲವಾಚಕಸ್ಸ ತದಸ್ಸತ್ಥಿಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಪರಮೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಿಕಚಿತ್ತಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ಚಿತ್ತ”**ನ್ತಿ। **ಅತ್ಥಿಕಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥಿಕವಾ** ಯಥಾ “ಗುಣವಾ”ತಿ।

“ಯಾಯೇವ ಖೋ ಪನತ್ಥಾಯಾ”ತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಯೇನೇವ ಖೋ ಪನತ್ಥೇನಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ತಮೇವ ಅತ್ಥನ್ತಿ ಇದಂ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗವಸೇನೇವ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸಾಭಾವಿಕಲಿಙ್ಗತಾದಸ್ಸನೇನ ಇಧ ಅಸಾಭಾವಿಕಲಿಙ್ಗತಾಸಿದ್ಧೀತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಅಟ್ಠಕಥಾ**ತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಯಾಯ ಅತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನೇವ ತದತ್ಥೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ, ಯಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಾನನ್ತಿ** ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಸನ್ತಿಕಮುಪಗತಾನಂ ಸಾಧುರೂಪಾನಂ। **ವತ್ತನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಸಮಾಚಿಣ್ಣಂ। ಪಕರಣತೋಯೇವ “ಆಚರಿಯಕುಲೇ”ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, “ಅವುಸಿತವಾ”ತಿ ಚ ಅಸಿಕ್ಖಿತಭಾವೋಯೇವ ವೋಹಾರವಸೇನ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ ತಂ ಚೀವರದಾನಂ ತಿಚೀವರೇನ ಅಚ್ಛಾದೇಸೀತಿ। ತೇನಾಹ **“ಆಚರಿಯಕುಲೇ ಅವುಸಿತವಾ ಅಸಿಕ್ಖಿತೋ”**ತಿ। ಅಸಿಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಏವ **ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ,** “ವುಸಿತಮಾನೀ”ತಿ ಚ ಪದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಪರಿಯೋಸಿತವಚನತ್ತಾ ಸಮಾನೋತಿ ಪಾಠಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋವ ಸಮಾನೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಬಾಹುಸಚ್ಚಞ್ಹಿ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ಉಪಸಮತ್ಥಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತದಭಾವತೋ ಪನಾಯಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಅವುಸಿತವಾ ಅಸಿಕ್ಖಿತೋ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ

ಆಹ "**ಕಿಮಞ್ಞತ್ರ ಅವುಸಿತತ್ತಾ**"ತಿ। ಇಮಮ್ಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದೀಪೇತಿ "**ಏತಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ। ಯಥಾರುತತೋ ಪನ ಫರುಸವಚನಸಮುದಾಚಾರೇನ ಅನುಪಸಮಕಾರಣದಸ್ಸನಮೇತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಯೋಜನಾ - "ಕಿಮಞ್ಞತ್ರ ಅವುಸಿತತ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಾರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ಫರುಸವಚನಸಮುದಾಚಾರೇ ಕಾರಣನ್ತಿ। "**ಫರುಸವಚನಸಮುದಾಚಾರೇನಾ**"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಥಾ ಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಯೋಜೇನ್ತಿ - ಅವುಸಿತತ್ತಾ ಅವುಸಿತಭಾವಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ಠಪೇತ್ವಾ ಏತಸ್ಸ ಏವಂ ಫರುಸವಚನಸಮುದಾಚಾರೇ ಕಾರಣಂ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಅತ್ಥೀತಿ। ಪುರಿಮಯೋಜನಾವೇತ್ಥ ಯುತ್ತತರಾ ಯಥಾಪಾಠಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬತೋ। "ಅಞ್ಞತ್ರಾ"ತಿ ನಿಪಾತಯೋಗತೋ **ಅವುಸಿತತ್ತಾ**ತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। ತದೇವ ಕಾರಣಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ "**ಆಚರಿಯಕುಲೇ**"ತಿಆದಿನಾ।

೨೬೪. ಕೋಧಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಪರಸ್ಸ ವಸಾನುಗತಚಿತ್ತತಾಯ **ಅಸಕಮನೋ**। **ಮಾನನಿಮ್ಮದನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಮಾನಸ್ಸ ನಿಮ್ಮದನತ್ಥಂ ಅಭಿಮದ್ದನತ್ಥಂ, ಅಮದನತ್ಥಂ ವಾ, ಮಾನಮದವಿರಹತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೋಸಂ ಉಗ್ಗಿಲೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಿನೇಹಪಾನೇನ ಕಿಲಿನ್ನಂ ವಾತಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹದೋಸಂ ಉಬ್ಬಮನಂ ಕತ್ವಾ। **ಗೋತ್ತೇನ ಗೋತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನೇವ ಭಗವತಾ ಪುಟ್ಠೇನ ವುತ್ತೇನ ಸಾವಜ್ಜೇನ ಪುರಾತನಗೋತ್ತೇನ ಅಧುನಾ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞಿತಂ ಗೋತ್ತಂ। **ಕುಲಾಪದೇಸೇನ ಕುಲಾಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಾವಜ್ಜತೋ ಉಟ್ಠಹನಂ ಕತ್ವಾ, ಉದ್ಧರಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಗೋತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ಆದಿಪುರಿಸವಸೇನ, ಕುಲಾಪದೇಸೋ ಪನ ತದನ್ವಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಭಿಞ್ಞಾತಪುರಿಸವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಯಥಾ "ಆದಿಚ್ಚೋ ಮಾಘವೋ"ತಿ। ಸಾಕಿಯಾನಞ್ಹಿ **ಆದಿಚ್ಚಗೋತ್ತಂ** ಅದಿತಿಯಾ ನಾಮ ದೇವಧೀತಾಯ ಪುತ್ತಭೂತಂ ಆದಿಪುರಿಸಂ ಪತಿ ಹೋತಿ, ತಂ "ಗೋತಮಗೋತ್ತ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಯಥಾಹ **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸುತ್ತೇ** -

> "ಆದಿಚ್ಚಾ ನಾಮ ಗೋತ್ತೇನ, ಸಾಕಿಯಾ ನಾಮ ಜಾತಿಯಾ।
> ತಮ್ಹಾ ಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹಿ, ನ ಕಾಮೇ ಅಭಿಪತ್ಥಯ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೨೫)।

ಮಾಘವಕುಲಂ ಪನ ತದನ್ವಯೇ ಅಭಿಞ್ಞಾತಂ ಮಚಲಗಾಮಿಕಪುರಿಸಂ ಪತಿ ಹೋತೀತಿ। ಗೋತ್ತಮೂಲಸ್ಸ ಗಾರಯ್ಹತಾಯ ಅಮಾನವತ್ಥುಭಾವಪವೇದನತೋ "**ಮಾನದ್ಧಜಂ ಮೂಲೇ ಛೇತ್ವಾ ನಿಪಾತೇಸ್ಸಾಮೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ**ತಿ ಜಾತಿಗೋತ್ತವಸೇನ ಓಮಸನ್ತೋ। **ಹೀಳೇನ್ತೋ**ತಿ ಹೀಳನಂ ಗರಹಂ ಕರೋನ್ತೋ। "ಚಣ್ಡಾ ಭೋ ಗೋತಮ ಸಕ್ಯಜಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಾಕಿಯೇಸು ಚಣ್ಡಭಾವಾದಿದೋಸಂ ಪಾಪಿತೇಸು ಸಮಣೋಪಿ ಗೋತಮೋ **ಪಾಪಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಸ್ಮಿಂ ಮಾನುಸ್ಸಯಕೋಧುಸ್ಸಯಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥದ್ಧಾ, ಸೋ "ಚಣ್ಡೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಮಾನನಿಸ್ಸಿತಕೋಧಯುತ್ತಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ, ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಸ್ಸಿತಭಾವೋ, ನ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ। **ಖರಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ, ವಾಚಾಯ ಚ ಕಕ್ಖಳಾ। **ಲಹುಕಾ**ತಿ ತರುಣಾ ಅವುದ್ಧಕಮ್ಮಾ। ತೇನಾಹ "**ಅಪ್ಪಕೇನೇವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಅಲಾಬುಕಟಾಹ**ನ್ತಿ ಲಾಬುಫಲಸ್ಸ ಅಭೇಜ್ಜಕಪಾಲಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಭಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಾಹಸಿಕಾತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ, ಸಾರಮ್ಭಕಾತಿ ಅಪರೇ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೬೪) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸಮಾನಾ**ತಿ ಹೋನ್ತಾ ಭವಮಾನಾತಿ ಅಸಸದ್ದವಸೇನತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಸನ್ತಾ**ತಿ **ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ**"ನ್ತಿ। **ನ ಸಕ್ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಸಕ್ಕಾರಂ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ "**ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಅಪಚಿತಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಣಿಪಾತಕಮ್ಮಂ। "ಯದಿಮೇ ಸಕ್ಯಾ"ತಿ ಪಚ್ಛಿಮವಾಕ್ಯೇ ಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಸ್ಸ ಅನಿಯಮಸ್ಸ "ತಯಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಪುರಿಮವಾಕ್ಯೇ ತ-ಸದ್ದೇನ ನಿಯಮನಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ "**ಯಂ ಇಮೇ ಸಕ್ಯಾ**"ತಿಆದಿ। **ನಾನುಲೋಮ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಯಾ ನ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ।

ದುತಿಯಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೯೫. ಸನ್ಥಾಗಾರಪದನಿಬ್ಬಚನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ತದಾ ಅಭಿಸಿತ್ತಸಕ್ಯರಾಜೂನಮ್ಪಿ ಬಹುತಂ ಸನ್ಥಾಯಾಹ **“ಅಭಿಸಿತ್ತಸಕ್ಯರಾಜಾನೋ”**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚಿ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ಯೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುದ್ಧತರೋ, ಸಮತ್ಥೋ ಚ, ಸೋ ಏವ ಅಭಿಸೇಕಂ ಲಭತಿ । ಏಕಚ್ಚೋ ಪನ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಸಮಾನೋ “ಇದಂ ರಜ್ಜಂ ನಾಮ ಬಹುಕಿಚ್ಚಂ ಬಹುಬ್ಯಾಪಾರ”ನ್ತಿ ತತೋ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜ ರಜ್ಜಂ ವಯಸಾ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇತಿ, ಕದಾಚಿ ಸೋಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ಏವಂ ಪರಮ್ಪರಾನಿಯ್ಯಾತನವಸೇನ ತದಾ ಬಹೂ ಅಭಿಸಿತ್ತಪುಬ್ಬಾ ಸಕ್ಯರಾಜಾನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇದಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸಾಭಿಮತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೯೫)। ಅಪಿಚ ಯಥಾರಹಂ ಠಾನನ್ತರೇಸು ಅಭಿಸಿತ್ತಸಕ್ಯರಾಜೂನಮ್ಪಿ ಬಹುತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹಾತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ತೇ ಹಿ “ರಾಜಾನೋ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

> “ರಾಜಾನೋ ನಾಮ ಪಥಬ್ಯಾರಾಜಾ, ಪದೇಸರಾಜಾ, ಮಣ್ಡಲಿಕಾ, ಅನ್ತರಭೋಗಿಕಾ, ಅಕ್ಖದಸ್ಸಾ, ಮಹಾಮತ್ತಾ, ಯೇ ವಾ ಪನ ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತಾ ಅನುಸಾಸನ್ತಿ, ಏತೇ ರಾಜಾನೋ ನಾಮಾ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೯೨)।

ಸಂಹಾರಿಮೇಹಿ ವಾಳರೂಪೇಹಿ ಕತೋ **ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ,** ಭದ್ದಪೀಠಂ **ವೇತ್ತಾಸನಂ।** ಮಿಹಿತಮತ್ತಂ **ಹಸಿತಮತ್ತಂ। ಅನುಹಸನ್ತೀತಿ** ಮಮುದ್ದೇಸಿಕಂ ಮಹಾಹಸಿತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ **“ಅನುಜಗ್ಘನ್ತಾ”**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾಪದಂ। **ಜಗ್ಘಸದ್ದೋ** ಚ ಮಹಾಹಸನೇ ಪವತ್ತತಿ “ನ ಉಜ್ಜಗ್ಘಿಕಾಯ ಅನ್ತರಘರೇ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೫೮೬) ವಿಯ।

ಕಣ್ಹಾಯನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಮ್ಪರಾಗತಂ ಕುಲವಂಸಂ ಅನುಸ್ಸವವಸೇನ ಜಾನನ್ತಿ। ಕುಲಾಭಿಮಾನಿನೋ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪರೇಸಂ ಉಚ್ಚಾವಚಂ ಕುಲಂ ತಥಾ ತಥಾ ಉದಾಹರನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಕುಲವಂಸಂ ಜಾನನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋಪಿ, ತಥಾ ಹೇಸ ಪರತೋ ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಿತೋ ವಜಿರಪಾಣಿ ಭಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಕುಲವಂಸಂ ಯಾಥಾವತೋ ಕಥೇಸೀತಿ। **ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾತಿ** ಹತ್ಥಿಸೋಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾದಿನಾ ಸಾಟಕಂ ಅವಲಮ್ಬೇತ್ವಾ। **ತತೋತಿ** ತಥಾಜಾನನತೋ, ಗಮನತೋ ಚ। **ಮಮಞ್ಞೇವ ಮಞ್ಞೇತಿ** ಮಮಮೇವ ಅನುಜಗ್ಘನ್ತಾ ಮಞ್ಞೇ।

ತತಿಯಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೯೬. **ಖೇತ್ತಲೇಡ್ಡೂನನ್ತಿ** ಖೇತ್ತೇ ಕಸನವಸೇನ ಉಟ್ಠಾಪಿತಮತ್ತಿಕಾಖಣ್ಡಾನಂ। ಲೇಡ್ಡುಕಾನಮನ್ತರೇ ನಿವಾಸಿತತ್ತಾ “ಲೇಡ್ಡುಕಿಕಾ” ಇಚ್ಚೇವ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೯೬) ಸಞ್ಞಾತಾ **ಖುದ್ದಕಸಕುಣಿಕಾ। ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಲೇಡ್ಡುಕಿಕೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** “ಚಾತಕಸಕುಣಿಕಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೫೦) ವುತ್ತಾ, ನಿಘಣ್ಡುಸತ್ಥೇಸು ಪನ ತಂ “ಲಾಪಸಕುಣಿಕಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕೋಧವಸೇನ ಲಗ್ಗಿತುನ್ತಿ** ಉಪನಯ್ಹಿತುಂ, ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

“ಅಮ್ಹೇ ಹಂಸಕೋಞ್ಚಮೋರಸಮೇ ಕರೋತೀ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಿತಂ “ನ ತಂ ಕೋಚಿ ಹಂಸೋ ವಾ ಕೋಞ್ಚೋ ವಾ ಮೋರೋ ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಕಿಂ ತ್ವಂ ಲಪಸೀತಿ ನಿಸೇಧೇತೀ”ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸಙ್ಗೇತಿಮನಾರುಳ್ಹಂ ತದಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತದಾ ವದನ್ತೋಯೇವ ಹಿ ಏವಂ ಕರೋತೀತಿ ವತ್ತುಮರಹತಿ। “ಏವಂ ನು ತೇ”ತಿಆದಿವಚನಂ, “ಅವುಸಿತವಾಯೇವಾ”ತಿಆದಿವಚನಞ್ಚ ಮಾನವಸೇನ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **“ನಿಮ್ಮಾನೋ ದಾನಿ ಜಾತೋತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ”**ತಿ।

ದಾಸಿಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೯೭. **ನಿಮ್ಮಾದೇತೀತಿ** ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಆ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉಮ್ಮಾದೇ ಮದಸದ್ದೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ನಿಮ್ಮದೇತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ನಿಮ್ಮಾನೇತಿ** ವಿಗತಮಾನೇ। ಯದಿ ಪನಾಹಂ ಗೋತ್ತಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಂ ಸಾಧು ವತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಕಮ್ಯತಾಯ **ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಸದ್ದೇನ ಅವೋಚ। ಕಸ್ಮಾ ಅವೋಚಾತಿ** ಪನ ಅಸುದ್ಧಭಾವಂ ಜಾನನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ತಥಾವಚನೇ

ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ। ಗೋತ್ತಭೂತಂ ನಾಮಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ವಿಸುಂ ಗೋತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಕ**”ನ್ತಿ। ಗೋತ್ತಞ್ಹಿ ಪಿತಿತೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ಪೇತ್ತಿಕಮೇವ, ನ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಂ। ನ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಗೋತ್ತಾಯ ಏವ ಆವಾಹವಿವಾಹೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ಗೋತ್ತನಾಮಂ ಪನ ಜಾತಿಸಿದ್ಧಂ, ನ ಕಿತ್ತಿಮಂ, ನ ಗುಣನಾಮಂ ವಾ, ಜಾತಿ ಚ ಉಭಯಸಮ್ಬನ್ಧಿನೀತಿ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಮೇವ, ನ ಪೇತ್ತಿಕಮತ್ತಂ। **ನಾಮಗೋತ್ತ**ನ್ತಿ ಗೋತ್ತಭೂತಂ ನಾಮಂ, ನ ಕಿತ್ತಿಮಂ, ನ ಗುಣನಾಮಂ ವಾ ವಿಸೇಸನಪರನಿಪಾತವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯಥಾ “ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ”ತಿ। ನಾಮಞ್ಚ ತದೇವ ಪವೇಣೀವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಗೋತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಹಿ **ನಾಮಗೋತ್ತಂ**। ತತ್ಥ ಯಾ “ಕಣ್ಹಾಯನೋ”ತಿ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿ ನಿರುಳ್ಹಾ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ನಾಮ**”ನ್ತಿ। ತಂ ಪನೇತಂ ನಾಮಂ ಕಣ್ಹಇಸಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲಪರಮ್ಪರಾವಸೇನ ಆಗತಂ, ನ ಏತಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿರುಳ್ಹನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪವೇಣೀವಸೇನ ಗೋತ್ತ**”ನ್ತಿ। ಗೋತ್ತಪದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

“ಅನುಸ್ಸರತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಕೇವಲಂ ಅನುಸ್ಸರಣಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ಕುಲಸುದ್ಧಿವೀಮಂಸನವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ **“ಕುಲಕೋಟಿಂ ಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸಾ**”ತಿ, ಕುಲಗ್ಗಂ ವಿಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಅಯ್ಯಪುತ್ತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅಯ್ಯಸದ್ದೋ ಅಯ್ಯಿರಕೇತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಾಮಿನೋ ಪುತ್ತಾ**”ತಿ। ಚತೂಸು ದಾಸೀಸು ದಿಸಾ ಓಕ್ಕಾಕರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೋಜಾತದಾಸೀ। ತೇನಾಹ **“ಘರದಾಸಿಯಾ ಪುತ್ತೋ**”ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಜಾತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಥದ್ಧೋ, ನ ಚ ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾತಿಯಾ ಅವಿಭಾವಿತಾಯ ಮಾನನಿಗ್ಗಹೋ ಕರೀಯತಿ, ಅಕತೇ ಚ ಮಾನನಿಗ್ಗಹೇ ಮಾನವಸೇನ ರತನತ್ತಯಂ ಅಪರಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ಕತೇ ಪನ ಮಾನನಿಗ್ಗಹೇ ಅಪರಭಾಗೇ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸೀದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚೇದಿಸೀ ವಾಚಾ ಫರುಸವಾಚಾ ನಾಮ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಣ್ಹಭಾವತೋ। ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಅಭಯಸುತ್ತಞ್ಚ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೮೩) ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ । ಕೇಚಿ ಚ ಜನಾ ಕಕ್ಖಳಾಯ ವಾಚಾಯ ವುತ್ತಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ವಿಯ ಲೋಹಾದಯೋ ಮುದುಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ “ಅಯ್ಯಪುತ್ತಾ ಸಕ್ಯಾ ಭವನ್ತಿ, ದಾಸಿಪುತ್ತೋ ತ್ವಮಸಿ ಸಕ್ಯಾನ”ನ್ತಿ ಅವೋಚ।

“ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ವಿಯ ದಹಸದ್ದೋ ಧಾರಣತ್ಥೋ, ಧಾರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಪನನ್ತಿ ಆಹ **“ಓಕ್ಕಾಕೋ ನೋ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೋ**”ತಿಆದಿ। ದಹಸದ್ದಞ್ಹಿ ಭಸ್ಮೀಕರಣೇ, ಧಾರಣೇ ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಪಭಾ ನಿಚ್ಛರತೀ**ತಿ ಪಭಸ್ಸರಂ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮತಿ ತಥಾರೂಪೇನ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ದನ್ತಾನಂ ಪಭಸ್ಸರಭಾವತೋ।

ತೇತಿ ಜೇಟ್ಠಕುಮಾರೇ। **ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಪಠಮಕಪ್ಪಸ್ಸ ಆದಿಕಾಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। ಕಿರಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೇನ, ಯೋ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ ರಾಜಪರಮ್ಪರಾಯ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಮತಿಭೇದೋ, ತಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। ಅನುಸ್ಸವವಚನೇನೇವ ಹಿ ಅನನುಸ್ಸುತೋ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿಆದೀನಂ ಮತಿಭೇದೋ ನಿರಾಕರೀಯತೀತಿ। **ಮಹಾಸಮ್ಮತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ “ಅಯಂ ನೋ ರಾಜಾ”ತಿ ಮಹಾಜನೇನ ಸಮ್ಮನ್ನಿತ್ವಾ ಠಪಿತತ್ತಾ “ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ”ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತಸ್ಸ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ -

“ಆದಿಚ್ಚಕುಲಸಮ್ಭೂತೋ, ಸುವಿಸುದ್ಧಗುಣಾಕರೋ।
ಮಹಾನುಭಾವೋ ರಾಜಾಸಿ, ಮಹಾಸಮ್ಮತನಾಮಕೋ॥

ಯೋ ಚಕ್ಖುಭೂತೋ ಲೋಕಸ್ಸ, ಗುಣರಂಸಿಸಮುಜ್ಜಲೋ।
ತಮೋನುದೋ ವಿರೋಚಿತ್ಥ, ದುತಿಯೋ ವಿಯ ಭಾಣುಮಾ॥

ಠಪಿತಾ ಯೇನ ಮರಿಯಾದಾ, ಲೋಕೇ ಲೋಕಹಿತೇಸಿನಾ।
ವವತ್ಥಿತಾ ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ, ನ ವಿಲಙ್ಘಯಿತು ಜನಾ॥

ಯಸಸ್ಸಿನಂ ತೇಜಸ್ಸಿನಂ, ಲೋಕಸೀಮಾನುರಕ್ಖಕಂ।
ಆದಿಭೂತಂ ಮಹಾವೀರಂ, ಕಥಯನ್ತಿ 'ಮನೂ'ತಿ ಯ''ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೬೭)।

ತಸ್ಸ ಚ ಪುತ್ತಪಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವದನ್ತಿ -

"ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾತೇಜೋ, ರೋಜೋ ನಾಮ ಮಹೀಪತಿ।
ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ವರರೋಜೋ, ಪವರೋ ರಾಜಮಣ್ಡಲೇ॥

ತಸ್ಸಾಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣೋ, ಕಲ್ಯಾಣೋ ನಾಮ ಅತ್ರಜೋ।
ರಾಜಾ ತಸ್ಸಾಸಿ ತನಯೋ, ವರಕಲ್ಯಾಣನಾಮಕೋ॥

ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾವೀರೋ, ಮನ್ಧಾತಾ ಕಾಮಭೋಗಿನಂ।
ಅಗ್ಗಭೂತೋ ಮಹಿನ್ದೇನ, ಅಡ್ಢರಜ್ಜೇನ ಪೂಜಿತೋ॥

ತಸ್ಸ ಸೂನು ಮಹಾತೇಜೋ, ವರಮನ್ಧಾತುನಾಮಕೋ।
'ಉಪೋಸಥೋ'ತಿ ನಾಮೇನ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾಯಸೋ॥

ವರೋ ನಾಮ ಮಹಾತೇಜೋ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾವರೋ।
ತಸ್ಸಾಸಿ ಉಪವರೋತಿ, ಪುತ್ತೋ ರಾಜಾ ಮಹಾಬಲೋ॥

ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಘದೇವೋ, ದೇವತುಲ್ಯೋ ಮಹೀಪತಿ।
ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಾ॥

ತೇಸಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ರಾಜಾ, 'ಓಕ್ಕಾಕೋ'ಇತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಮಹಾಯಸೋ ಮಹಾತೇಜೋ, ಅಖುದ್ದೋ ರಾಜಮಣ್ಡಲೇ''ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೬೭)।

ಇದಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನುಪರೋಧವಚನಂ। ಯಂ ಪನ **ದೀಪವಂಸೇ** ವುತ್ತಂ -

"ಪಠಮಾಭಿಸಿತ್ತೋ ರಾಜಾ, ಭೂಮಿಪಾಲೋ ಜುತಿನ್ಧರೋ।
ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ ನಾಮೇನ, ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ ಖತ್ತಿಯೋ॥

ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ರೋಜೋ ನಾಮ, ವರರೋಜೋ ಚ ಖತ್ತಿಯೋ।
ಕಲ್ಯಾಣೋ ವರಕಲ್ಯಾಣೋ, ಉಪೋಸಥೋ ಮಹಿಸ್ಸರೋ॥

ಮನ್ಧಾತಾ ಸತ್ತಮೋ ತೇಸಂ, ಚತುದೀಪಮ್ಹಿ ಇಸ್ಸರೋ।
ವರೋ ಉಪವರೋ ರಾಜಾ, ಚೇತಿಯೋ ಚ ಮಹಿಸ್ಸರೋ''ತಿಆದಿ॥

ಯಞ್ಚ **ಮಹಾವಂಸಾದೀಸು** ವುತ್ತಂ -

"ಮಹಾಸಮ್ಮತರಾಜಸ್ಸ, ವಂಸಜೋ ಹಿ ಮಹಾಮುನಿ।

ಕಪ್ಪಾದಿಸ್ಮಿಂ ರಾಜಾಸಿ, ಮಹಾಸಮ್ಮತನಾಮಕೋ॥

ರೋಜೋ ಚ ವರರೋಜೋ ಚ, ತಥಾ ಕಲ್ಯಾಣಕಾ ದುವೇ।
ಉಪೋಸಥೋ ಚ ಮನ್ಧಾತಾ, ವರಕೋ ಪವರಾ ದುವೇ"ತಿಆದಿ॥

ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾವಿರೋಧವಚನಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ ಮನ್ಧಾತುರಾಜಾ ಛಟ್ಠೋ ವುತ್ತೋ, ಮಘದೇವರಾಜಾ ಏಕಾದಸಮೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಾಯ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸರಾಜೂನಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಓಕ್ಕಾಕರಾಜಾ, ತೇಸು ಪನ ಮನ್ಧಾತುರಾಜಾ ಸತ್ತಮೋ ವುತ್ತೋ, ಮಘದೇವರಾಜಾ ಅನೇಕೇಸಂ ರಾಜಸಹಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಾಯ ಅನೇಕರಾಜಸಹಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಓಕ್ಕಾಕರಾಜಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ವಿರೋಧವಚನಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನಿರಾಕರೋತಿ। ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ "ಕಿರಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೇನ, ಯೋ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ ರಾಜಪರಮ್ಪರಾಯ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಮತಿಭೇದೋ, ತಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತೀ"ತಿ। **ತೇಸಂ ಪಚ್ಛತೋತಿ** ಮಘದೇವಪರಮ್ಪರಾಭೂತಾನಂ ಕಳಾರಜನಕಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಖತ್ತಿಯಸಹಸ್ಸಾನಂ ಅಪರಭಾಗೇತಿ ಯಥಾನುಸ್ಸುತಂ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। **ದೀಪವಂಸಾದೀಸು** ಪನ "ಕಳಾರಜನಕರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಾಯ ಅನೇಕಖತ್ತಿಯಸಹಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ರಾಜಾ ಸುಜಾತೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ರಾಜಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಘದೇವಪರಮ್ಪರಾಯ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸರಾಜೂನಂ ಅಪರಭಾಗೇ ಪಠಮೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ಪರಮ್ಪರಾಭೂತಾನಂ ಪನ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸರಾಜೂನಂ ಅಪರಭಾಗೇ ದುತಿಯೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸಪಿ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸರಾಜೂನಂ ಅಪರಭಾಗೇ ತತಿಯೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ತಯೋ ಓಕ್ಕಾಕವಂಸಾ ಅಹೇಸು**"ನ್ತಿಆದಿ।

ಜಾತಿಯಾ ಪಞ್ಚಮದಿವಸೇ ನಾಮಕಮ್ಮಾದಿಮಙ್ಗಲಂ ಲೋಕಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "**ಪಞ್ಚಮದಿವಸೇ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ**"ತಿ। **ಸಹಸಾ ವರಂ ಅದಾಸಿ**ನ್ತಿ ಪುತ್ತದಸ್ಸನೇನ ಬಲವಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೋ ತುರಿತಂ ಅವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ತುಟ್ಠಿದಾಯವಸೇನ ವರಂ ಅದಾಸಿಂ "ಯಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ತಂ ಗಣ್ಹಾಹೀ"ತಿ। **ಸಾತಿ** ಜನ್ತುಕುಮಾರಮಾತಾ। **ರಜ್ಜಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ಇಚ್ಛತೀ**ತಿ ಮಮ ವರದಾನಂ ಅನ್ತರಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಂ ರಜ್ಜಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ಇಚ್ಛತಿ।

ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ರಾಜಭಾವಂ ಮಹಾಜನೇನ ಮಹಾಜನಂ ವಾ ಕಾರಾಪೇಸ್ಸನ್ತಿ। **ನಪ್ಪಸಹೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನಿವಾಸತ್ಥಾಯ ಪರಿಯತ್ತೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ।

ಕಳಾರವಣ್ಣತಾಯ **ಕಪಿಲಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ** ನಾಮ ಅಹೋಸಿ। **ನಿಕ್ಖಮ್ಮಾ**ತಿ ಘರಾವಾಸತೋ ಕಾಮೇಹಿ ಚ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ। **ಸಾಕೋ** ನಾಮ ಸಬ್ಬಸಾರಮಯೋ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸೋ, ಯೇನ ಪಾಸಾದಾದಿ ಕರೀಯತೇ, ತಂಸಮುದಾಯಭೂತೇ ವನಸಣ್ಡೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭೂಮಿಯಾ ಪವತ್ತಂ **ಭುಮ್ಮಂ,** ತಂ ಗುಣದೋಸಂ ಜಾಲೇತಿ ಜೋತೇತೀತಿ, ತಂ ವಾ ಜಲತಿ ಜೋತತಿ ಪಾಕಟಂ ಭವತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಭುಮ್ಮಜಾಲಾ। ಹೇಟ್ಠಾ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೇನ "ಅಸೀತಿಹತ್ಥೇ"ತಿ ಇದಮನುಕಡ್ಢತಿ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ**ತಿ ಸಾಕವನಸಣ್ಡಮಾಹ। ಖನ್ಧಪನ್ತಿವಸೇನ **ದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಾ।** ಸಾಖಾಪನ್ತಿವಸೇನ **ಪಾಚೀನಾಭಿಮುಖಾ। ತೇಹೀ**ತಿ ಮಿಗಸೂಕರೇಹಿ, ಮಣ್ಡೂಕಮೂಸಿಕೇಹಿ ಚ। **ತೇ**ತಿ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ ಸಪ್ಪಬಿಳಾರಾ ಚ।

ಏತ್ಥಾತಿ ಏವಂ ಮಾಪಿಯಮಾನೇ ನಗರೇ। ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪುರಿಸೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಏಕೇಕಮ್ಪಿ ಪುರಿಸಂ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭೂತಂ ಅಞ್ಞಂ ಪುರಿಸಸತಮ್ಪಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅಭಿಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚಕ್ಕವತ್ತಿಬಲೇನಾ**ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಬಲಭಾವೇನ। **ಅತಿಸೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಉತ್ತಮೋ ಭವೇಯ್ಯ। ಕಪಿಲಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ವಸನಟ್ಠಾನತ್ತಾ **ಕಪಿಲವತ್ಥು।**

ನೇಸಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸದಿಸಸಂಯೋಗೇ**ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಅಸದಿಸಾನಂ ಘರಾವಾಸಪಯೋಗೇ ಹೇತುಭೂತೇ। **ಅವಸೇಸಾಹಿ** ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕಣಿಟ್ಠಾಹಿ।

ವಡ್ಢಮಾನಾನನ್ತಿ ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಅನನ್ತರಾಯಿಕಾಯ ಪುತ್ತಧೀತುವಡ್ಢನಾಯ ವಡ್ಢಮಾನೇಸು ಏವ ಉದಪಾದೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲೋಹಿತಕತಾಯ **ಕೋವಿಳಾರಪುಪ್ಫಸದಿಸಾನಿ**। ಕುಟ್ಠರೋಗೋ ನಾಮ ಸಾಸಮಸೂರೀರೋಗಾ ವಿಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಙ್ಕಮನಸಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಯಂ ರೋಗೋ ಸಙ್ಕಮತೀ"**ತಿ। **ಉಪರಿ** ಪದರೇನ **ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಪಂಸುಂ** ರಾಸಿಕರಣೇನ **ದತ್ವಾ**। **ನಾಟಕಿತ್ಥಿಯೋ** ನಾಮ ನಚ್ಚನ್ತಿಯೋ। ರಾಜಭರಿಯಾಯೋ **ಓರೋಧಾ** ನಾಮ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಸಿರಸ್ಸ। **ಮಿಗಸಕುಣಾದೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ವನಚರಕಪೇತಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ರಾಮರಞ್ಞೇ ನಿಸಿನ್ನೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪದರೇ**ತಿ ದಾರುಫಲಕೇ। ಖತ್ತಿಯಮಾಯಾರೋಚನೇನ **ಅತ್ತನೋ ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ**।

ಮಾತಿಕನ್ತಿ ಮಾತಿತೋ ಆಗತಂ। **ಪಾಭತ**ನ್ತಿ ಮೂಲಭಣ್ಡಂ, ಪಣ್ಣಾಕಾರೋ ವಾ। **ರಞ್ಞೋ**ತಿ ರಾಮರಾಜಸ್ಸ ಜೇಟ್ಠಪುತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಬಾರಾಣಸಿರಞ್ಞೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ। **ಇಧೇವಾ**ತಿ ಹಿಮವನ್ತಪಸ್ಸೇಯೇವ। **ನಗರ**ನ್ತಿ ರಾಜಧಾನೀಭೂತಂ ಮಹಾನಗರಂ। **ಕೋಲರುಕ್ಖೋ** ನಾಮ ಕುಟ್ಠಭೇಸಜ್ಜುಪಗೋ ಏಕೋ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸೋ। **ಬ್ಯಗ್ಘಪಥೇ**ತಿ ಬ್ಯಗ್ಘಮಗ್ಗೇ।

ಮಾತುಲಾತಿ ಮಾತು ಭಾತರೋ। **ಕೇಸಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಕೇಸವೇಣಿಬನ್ಧನಂ। **ದುಸ್ಸಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ವತ್ಥಸ್ಸ ನಿವಸನಾಕಾರೋ। **ನ್ಹಾನತಿತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ಉದಕನ್ಹಾನತಿತ್ಥಂ। ಇದಾನಿಪಿ ತೇಸಂ ಜಾತಿಸಮ್ಭೇದಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂ ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆವಾಹೋ** ದಾರಿಕಾಹರಣಂ। **ವಿವಾಹೋ** ದಾರಿಕಾದಾನಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ಸಕ್ಯಕೋಲಿಯೇಸು। ಧಾತುಸದ್ದಾನಮನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಸಮುಸದ್ದೋ ನಿವಾಸತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಸನ್ತೀ"**ತಿ। **ಅಗ್ಗೇ**ತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಆದ್ಯತ್ಥೇ ಚ ಅಗ್ಗಸದ್ದೋ, ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸೋತಿ ಚ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಂ ಅಗ್ಗ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಯದೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ "ಅಥ ಖೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ರಾಜಾ ಓಕ್ಕಾಕೋ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ 'ಸಕ್ಯಾ ವತ ಭೋ ಕುಮಾರಾ, ಪರಮಸಕ್ಯಾ ವತ ಭೋ ಕುಮಾರಾ'ತಿ, ತದಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ಸಕ್ಯಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀ"ತಿ, ತದೇತಂ ಸದ್ದತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸಾಭಾವಿಕನಿಬ್ಬಚನನಿದಸ್ಸನಂ "ಸಕಾಹಿ ಭಗಿನೀಹಿಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸವಸೇನ ಜಾತಿಸಮ್ಭೇದಮಕತ್ವಾ ಕುಲವಂಸಂ ಅನುರಕ್ಖಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ ಸಮತ್ಥೇನ್ತೀತಿ **ಸಕ್ಯಾ**"ತಿ ತೇಯೇವ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೇನ **ಸಾಕಿಯಾ**। ಯಂ ಪನೇತಂ ಸಕ್ಕತನಿಘಣ್ಡುಸತ್ಥೇಸು ವುತ್ತಂ -

"ಸಾಕರುಕ್ಖಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ, ವಾಸಂ ಯಸ್ಮಾ ಪುರಾಕಂಸು।
ತಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಾ ವಂಸಜಾತೇ, ಭುವಿ 'ಸಕ್ಯಾ'ತಿ ವಿಸ್ಸುತಾ"ತಿ॥

ತದೇತಂ ಸದ್ದಮತ್ತಂ ಪತಿ ಅಸಾಭಾವಿಕನಿಬ್ಬಚನನಿದಸ್ಸನಂ "ಕಪಿಲಮುನಿನೋ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ಸಾಕವನೇ ವಸನ್ತೀತಿ **ಸಕ್ಯಾ, ಸಾಕಿಯಾ**"ತಿ ಚ।

ಕಾಳವಣ್ಣತಾಯ **ಕಣ್ಹೋ** ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಳವಣ್ಣ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಹನುಯಂ ಜಾತಾ **ಮಸ್ಸೂ**, ಉತ್ತರೋಟ್ಠಸ್ಸ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ದಾಠಾಕಾರೇನ ಜಾತಾ **ದಾಠಿಕಾ**। ಇದಞ್ಚ ಅತ್ಥಮತ್ತೇನ ವುತ್ತಂ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ಪನ ಯಥಾ ಏತರಹಿ ಯಕ್ಖೇ "ಪಿಸಾಚೋ"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ, ಏವಂ ತದಾ "ಕಣ್ಹೋ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಾತಮತ್ತೇಯೇವ ಸಬ್ಯಾಹರಣೇನ ಪಿಸಾಚಸದಿಸತಾಯ **ಕಣ್ಹೋ**ತಿ। ತಥಾಹಿ ವುತ್ತಂ "ಯಥಾ ಖೋ ಪನ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ಏತರಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಿಸಾಚೇ ದಿಸ್ವಾ 'ಪಿಸಾಚಾ'ತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಿಸಾಚೇ 'ಕಣ್ಹಾ'ತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೀ"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಿಸಾಚೋ ಜಾತೋ**ತಿ ಇದಾನಿ ಪಾಕಟನಾಮೇನ ಸುವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ ವುತ್ತಂ। "ನ ಸಕಬಳೇನ ಮುಖೇನ ಬ್ಯಾಹರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು

(ಪಾಚಿ॰ ೭೧೯) ವಿಯ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಸದ್ದಕರಣತ್ಥೋ ಹರಸದ್ದೋ, ಪುನ ದುತಿಯೋಪಸಗ್ಗೇನ ಯುತ್ತೋ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಕರಣೇ ವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಕಾಸೀ**"ತಿ।

೧೬೮. ಅತ್ತನೋ **ಉಪಾರಮ್ಭಮೋಚನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಆಚರಿಯೇನ, ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪಾಪೇತಬ್ಬೋಪವಾದಸ್ಸ ಅಪನಯನತ್ಥಂ। "ಅತ್ತನೋ"ತಿ ಹೇತಂ ವಿಚ್ಛಾಲೋಪವಚನಂ। **ಪರಿಭಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅನತ್ಥಕಾಮತಾಪವೇದನೇನ ಪರಿಭೇದಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ಪೇಸುಞ್ಞಂ ಉಪಸಂಹರಿಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನೇ ಸಾಧನತಾಯ ವಾಚಾ ಏವ ಕರಣಂ **ವಾಕ್ಕರಣಂ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಸ್ಸಾತಿ **ಕಲ್ಯಾಣವಾಕ್ಕರಣೋ**। **ಅಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಸದ್ದೇನ ಕಾಮಂ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭೋ ಗೋತಮ ವಣ್ಣಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೬) ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಜಾತಿವಾದೋ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತಥಾಪೇಸ ಜಾತಿವಾದೋ ವೇದೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾಯೇವ ತೇನ ಪಟಿಮನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಮನ್ತನಹೇತುಭಾವೇನ ಪಸಿದ್ಧಂ ವೇದತ್ತಯವಚನಮೇವ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ "**ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತೇ ವೇದತ್ತಯವಚನೇ**"ತಿ। ಇದಾನಿ "ಪೋರಾಣಂ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸಪಿ ಪರಾಮಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ದಾಸಿಪುತ್ತವಚನೇ**"ತಿ ಆಹ। ಅಪಿಚ **ಪಟಿಮನ್ತೇತು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಮನ್ತನಾ ನಾಮ ಪಞ್ಹಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ, ಉತ್ತರಿಕಥನಾ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥದ್ವಯಾನುರೂಪಂ ತಬ್ಬಿಸಯಸ್ಸ ತ-ಸದ್ದೇನ ಪರಾಮಸನಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೬೯. **ತಾವಾ**ತಿ ಮನ್ತನಾಯ ಪರಮಮೇವ, ಅಕತಾಯ ಏವ ಮನ್ತನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದುಜ್ಜಾನಾ**ತಿ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಪರಮಮೇವ ಸೀಸಮುಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥನತೋ , ಜಾತಿಯಾ ಚ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಅಟ್ಟಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಕರಣತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಸಯಮೇವ ಮೋಚೇತೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅತ್ತನಾವ ಸಕ್ಯೇಸು ಇಬ್ಭವಾದನಿಪಾತನೇನ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪಾಪುಣನಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಅತ್ತನಾ ಬದ್ಧಂ ಪುಟಕ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ತನಾವ ಬದ್ಧಂ ಪುಟೋಳಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೭೦. **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಕಾರಣಂ "ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೧೮ ಆದಯೋ) ವಿಯ, ಧಮ್ಮೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ ಸಹಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಏವ **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ**ತಿ ಆಹ "**ಸಹೇತುಕೋ**"ತಿಆದಿ, ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। ಜನಕೋ ವಾ **ಹೇತು,** ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕೋ **ಕಾರಣಂ**। **ಅಞ್ಞೇನ** ಅಟ್ಠಾನಗತೇನ **ಅಞ್ಞಂ** ಅಟ್ಠಾನಗತಂ **ವಚನಂ**। ತೇನಾಹ "**ಯೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

ತತೋತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಚೋದನಾತೋ ಪರಂ, ತತಿಯಚೋದನಾಯ ಅನಾಗತಾಯ ಏವ ಪಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೭೧. ಪೂಜಿತಬ್ಬತೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ **ಯಕ್ಖೋ** ನಾಮ। ಯೋ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ ಪಕತಿವಣ್ಣೋ, ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "**ಆದಿತ್ತನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿವಣ್ಣ**"ನ್ತಿ। **ಕನ್ದಲೋ** ನಾಮ ಪುಪ್ಫೂಪಗರುಕ್ಖವಿಸೇಸೋ, ಯಸ್ಸ ಸೇತಂ ಪುಪ್ಫಂ ಪುಪ್ಫತಿ, ಮಕುಳಮ್ಪಿಸ್ಸ ಸೇತವಣ್ಣಂ ದಾಠಾಕಾರಂ ಹೋತಿ। **ವಿರೂಪರೂಪ**ನ್ತಿ ವಿಪರೀತರೂಪಸಣ್ಠಾನಂ।

ಅಟ್ಠಮಸತ್ತಾಹೇ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಅಹಞ್ಚೇವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅವತ್ತಮಾನೇ**ತಿ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ, ಅನನುವತ್ತಮಾನೇ ವಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ತದಾ ತಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ। **ತಾಸೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಗತೋ** ಯಥಾ ತಂ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಆಗತಸ್ಸ ಸಚ್ಚಕಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಸಮಾಗಮೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫೭)।

"ಭಗವಾ ಚೇವ ಪಸ್ಸತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಇತರೇಸಮದಸ್ಸನೇ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯದಿ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅಗರು, ಯಸ್ಮಾ ಚ ವದೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣತೋ **ಅಗರು** ಅಭಾರಿಯಂ। **ಆವಾಹೇತ್ವಾತಿ** ಮನ್ತಬಲೇನ ಅವ್ಹಾನಂ ಕತ್ವಾ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ। **ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿ** ಅನ್ತಅನ್ತಗುಣಾದಿಕೋ। **ವಾದಸಙ್ಘಟ್ಟೇತಿ** ವಾಚಾಸಙ್ಘಟ್ಟನೇ। **ಮಞ್ಞಮಾನೋತಿ** ಮಞ್ಞನತೋ। ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಞ್ಹೇತಂ।

೧೭೨. **ತಾಣಂ ಗವೇಸಮಾನೋತಿ** "ಅಯಮೇವ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಇತೋ ಭಯತೋ ಮಮ ತಾಯಕೋ"ತಿ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ "ತಾಣ"ನ್ತಿ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ , ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಾಯತೀತಿ** ಯಥೂಪಟ್ಠಿತಭಯತೋ ಪಾಲೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ರಕ್ಖತೀ"**ತಿ, ಕತ್ತುಸಾಧನಮೇತಂ। **ನಿಲೀಯತೀತಿ** ಯಥೂಪಟ್ಠಿತೇನೇವ ಭಯೇನ ಉಪದ್ದುತೋ ನಿಲೀನೋ ಹೋತಿ, ಅಧಿಕರಣಸಾಧನಮೇತಂ। **ಸರಸದ್ದೋ** ಹಿಂಸನೇ, ತಞ್ಚ ವಿದ್ಧಂಸನಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿದ್ಧಂಸೇತೀ"**ತಿ, ಕತ್ತುಸಾಧನಮೇತಂ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠವಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೪. **ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣತೋತಿ** ಗಙ್ಗಾಯ ನಾಮ ನದಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗೇ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣತಾಪಸಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಿನೋ ತಾಪಸಾ। ಸರಂ ವಾ ಸತ್ತಿಆದಯೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ಉಪರಿ ಖಿಪಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಮನ್ತಾನುಭಾವೇನ ಹತ್ಥಂ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ, ಹತ್ಥೇ ಪನ ಅಪರಿವತ್ತನ್ತೇ ಕುತೋ ಆವುಧಂ ಪರಿವತ್ತಿಸ್ಸತೀತಿ ತಥಾ ಅಪರಿವತ್ತನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಆವುಧಂ ನ ಪರಿವತ್ತತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭದ್ರಂ ಭೋತಿ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ, ಸಾಧೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧನುನಾ ಖಿತ್ತಸರೇನ ಅಗಮನೀಯಂ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾನಯೇನ **"ಧನು ಅಗಮನೀಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತಿ, ಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ। **ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ** ಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರೇ ಅಬ್ಭಙ್ಗಂ ಠಪೇತೀತಿ **ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ಏವಂಲದ್ಧನಾಮಂ ಮನ್ತವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ ವಿಜ್ಜಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಕತ್ವಾ ಕಣ್ಹೋ ಇಸಿ **"ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ"**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ, ತಬ್ಬಂಸಜಾತತಾಯ ಪನಾಯಂ ಮಾಣವೋ **"ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ"**ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ। ಸೋ ಕಿರ "ಕಥಂ ನಾಮಾಹಂ ದಿಸಾಯ ದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ ತಂ ಹೀನಂ ಜಾತಿಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ "ಹನ್ದಾಹಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಇಮಂ ಜಾತಿಂ ಸೋಧೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಗ್ಗತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಇದಾನಿ ಮೇ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। ಅಯಞ್ಹಿಸ್ಸ ಮನೋರಥೋ - ವಿಜ್ಜಾಬಲೇನ ರಾಜಾನಂ ತಾಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಧೀತರಂ ಲದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮ್ಯಾಯಂ ದಾಸಜಾತಿ ಸೋಧಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ।

ಸೇಟ್ಠಮನ್ತೇತಿ ಸೇಟ್ಠಭೂತೇ ವೇದಮನ್ತೇ। **ಕೋ ನು** ಕಿಂ ಕಾರಣಾ **ದಾಸಿಪುತ್ತೋ** ಸಮಾನೋ ಮದ್ದರೂಪಿಂ ಧೀತರಂ ಯಾಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಖುರತಿ ಛಿನ್ದತಿ, ಖುರಂ ವಾ ಪಾತಿ ಪಿವತೀತಿ **ಖುರಪ್ಪೋ,** ಖುರಮಸ್ಸ ಅಗ್ಗೇ ಅಪ್ಪೀಯತಿ ಠಪೀಯತೀತಿ ವಾ **ಖುರಪ್ಪೋ,** ಸರೋ। **ಮನ್ತಾನುಭಾವೇನ** ರಞ್ಞೋ ಬಾಹುಕ್ಖಮ್ಭಮತ್ತಂ ಜಾತಂ, ತೇನ ಪನ ಬಾಹುಕ್ಖಮ್ಭೇನ "ಕೋ ಜಾನಾತಿ, ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ರಾಜಾ ಭೀತೋ ಉಸ್ಸಙ್ಕೀ ಉತ್ರಸ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **"ಭಯೇನ ವೇಧಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸೀ"**ತಿ।

ಸರಭಙ್ಗಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೫೨) ಆಗತಾನಂ ದಣ್ಡಕೀರಾಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಛಾ ಓಕ್ಕಾಕರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚಿರಕಾಲಂ ಪಾಕಟಾತಿ ಆಹ **"ದಣ್ಡಕೀರಞ್ಞೋ"**ತಿಆದಿ। ಅಪರದ್ಧಸ್ಸ ದಣ್ಡಕೀರಞ್ಞೋ, ಅಪರದ್ಧೋ ನಾಳಿಕೇರೋ, ಅಜ್ಜುನೋ ಚಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸತಿಪಿ ವಾಲುಕಾದಿವಸ್ಸೇ ಆವುಧವಸ್ಸೇನೇವ ವಿನಾಸೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆವುಧವುಟ್ಠಿಯಾ"**ತಿ। "ಅಯಮ್ಪಿ ಈದಿಸೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಏವಂ **ಚಿನ್ತಯನ್ತಾ ಭಯೇನ ಅವೋಚುನ್ತಿ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಉನ್ದ್ರಿಯಿಸ್ಸತೀತಿ ಭಿನ್ದಿಯಿಸ್ಸತಿ। ಕಮ್ಮರೂಪಞ್ಹೇತಂ "ಪಥವೀ"ತಿ ಕಮ್ಮಕತ್ತುವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯಥಾ "ಕುಸುಲೋ ಭಿಜ್ಜತೀ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಥುಸಮುಟ್ಠೀತಿ** ಪಲಾಸಮುಟ್ಠಿ, ಭುಸಮುಟ್ಠಿ ವಾ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ಸರಸನ್ಥಮ್ಭನಮತ್ತೇ"**ತಿಆದಿ।

ಭೀತತಸಿತಾ ಭಯವಸೇನ ಥಮ್ಭಿತಸರೀರಾ ಉದ್ಧಗ್ಗಲೋಮಾ ಹೋನ್ತಿ ಹಟ್ಠಲೋಮಾ, ಅಭೀತತಸಿತಾ ಪನ ಭಯುಪದ್ದವಾಭಾವತೋ ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತಸರೀರಾ ಪತಿತಲೋಮಾ ಹೋನ್ತಿ ಅಹಟ್ಠಲೋಮಾ, ಖೇಮೇನ ಸೋತ್ಥಿನಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಾಯ ಪನ ಪತಿತಲೋಮತಾಯ ತಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ಫಲೇನ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಪಲ್ಲೋಮೋ"ತಿ

ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಪನ್ನಲೋಮೋ”**ತಿಆದಿನಾ। ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ಯಥಾ ತಂ **ಭಯಭೇರವಸುತ್ತೇ** “ಭಿಯ್ಯೋ ಪಲ್ಲೋಮಮಾಪಾದಿಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹಾರಾಯಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬ ಆದಯೋ)। **ಇದನ್ತಿ** ಓಸಾನವಚನಂ। “ಸಚೇ ಮೇ ರಾಜಾ ತಂ ದಾರಿಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಕುಮಾರೋ ಸೋತ್ಥಿ ಪಲ್ಲೋಮೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾಕರಣಂ ಪಕರಣತೋಯೇವ ಪಾಕಟಂ। **ತೇನಾತಿ** ಕಣ್ಹೇನ। **ಮನ್ತೇತಿ** ಬಾಹುಕ್ಖಮ್ಭಕಮನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಕವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೇ ಮನ್ತೇ। ಏವರೂಪಾನಞ್ಹಿ ಭಯುಪದ್ದವಕರಾನಂ ಮನ್ತಾನಂ ಏಕಂಸೇನೇವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಕಮನ್ತಾಹೋನ್ತಿ ಯಥಾ ತಂ ಕುಸುಮಾರಕವಿಜ್ಜಾದೀನಂ। **ಪರಿವತ್ತಿತೇತಿ** ಪಜಪ್ಪಿತೇ। ಅತ್ತನೋ ಧೀತುಯಾ ಅಪವಾದಮೋಚನತ್ಥಂ ತಂ ಅದಾಸಂ ಭುಜಿಸ್ಸಂ ಕರೋತಿ। ತಸ್ಸಾ ಅನುರೂಪೇ ಇಸ್ಸರಿಯೇ ಠಪನತ್ಥಂ **ಉಳಾರೇ ಚ ನಂ ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಏಕೇನ ಪಕ್ಖೇನಾತಿ** ಮಾತುಪಕ್ಖೇನ। ಕರುಣಾಯನ್ತೋ **ಸಮಸ್ಸಾಸನತ್ಥಂ ಆಹ,** ನ ಪನ ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **“ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ”**ತಿಆದಿ।

ಖತ್ತಿಯಸೇಟ್ಠಭಾವವಣ್ಣನಾ

೧೬೫. **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸೂತಿ** ವೋಹಾರಮತ್ತಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಮೀಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಲದ್ಧಬ್ಬಾನಿ ಆಸನಾದೀನಿ ಲಭೇಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅನ್ತರೇ”**ತಿ। ಕೇವಲಂ ವೇದಸತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಪರಲೋಕಗತೇ ಸದ್ಧಾಯ ಏವ ಕಾತಬ್ಬಂ, ನ ತದಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಭಿಪತ್ಥೇನ್ತೇನಾತಿ **ಸದ್ಧನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮತಕೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಭತ್ತೇ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಙ್ಗಲಾದಿಭತ್ತೇತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಉಸ್ಸವದೇವತಾರಾಧನಾದಿಭತ್ತೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಯಞ್ಞಭತ್ತೇತಿ** ಪಾಪಸಞ್ಞಮಾದಿವಸೇನ ಕತಭತ್ತೇ। “ಪಾಪಸಞ್ಞಮಾದಿಭತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಅಗ್ಗಿಹೋಮೋ ಇಧ ಯಞ್ಞಂ। **ಪಾಹುನಕಾನನ್ತಿ** ಅತಿಥೀನಂ। ಅನಾಗನ್ತುಕಾನಮ್ಪಿ ಪಾಹೇಣಕಭತ್ತಂ “ಪಾಹುನ”ನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **“ಪಣ್ಣಾಕಾರಭತ್ತೇ ವಾ”**ತಿ। **ಆವಟಂ** ನಿವಾರಣಂ। **ಅನಾವಟಂ** ಅನಿವಾರಣಂ। **ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ** ಉಭತೋಸುಜಾತಾಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಪರಿಸುದ್ಧೋ”**ತಿ।

೧೬೬. **ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಇತ್ಥಿಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕರಣಂ ನಾಮ ಕಿರಿಯಾಸಾಮಞ್ಞವಿಸಯಂ ಕರಭೂಧಾತೂನಂ ಅತ್ಥವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಾತ್ವನ್ತೋಗಧತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ”**ತಿ। ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರಸ್ಸ ಭರಿಯಾಭೂತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಂ ಇತ್ಥಿಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಖತ್ತಿಯಾವ ಸೇಟ್ಠಾ, “ಹೀನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ”ತಿ ಪಾಳಿಮುದಾಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **“ಪುರಿಸೇನ ವಾ ಪುರಿಸಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬೬) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಾಯ ಪತಿಭೂತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರಂ ಪುರಿಸಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪುರಿಸೇನ ವಾ ಖತ್ತಿಯಾವ ಸೇಟ್ಠಾ, ಹೀನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಪಕರಣೇತಿ ಏತ್ಥ ಪಕರಣಂ** ನಾಮ ಕಾರಣಂ “ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿದಾನೇ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಕರಣೇ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೪೨, ೯೦) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ರಾಗಾದಿವಸೇನ ಪಕ್ಖಲಿತೇ ಠಾನೇ ಹೇತುಭೂತೇತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅಪರಾಧೋವ, ಸೋ ಚ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ದೋಸೇ”**ತಿಆದಿ। ಭಸ್ಸಸದ್ದೋ ಭಸ್ಮಪರಿಯಾಯೋ। ಭಸೀಯತಿ ನಿರತ್ಥಕಭಾವೇನ ಖಿಪೀಯತೀತಿ ಹಿ **ಭಸ್ಸಂ,** ಛಾರಿಕಾ। “ವಧಿತ್ವಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ **“ಓಕಿರಿತ್ವಾ”**ತಿ।

೧೬೭. ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಜನೇತಬ್ಬೋ, ತೇಹಿ ವಾ ಜಾಯತೀತಿ ಜನಿತೋ, ಸ್ವೇವ **ಜನೇತೋ,** ಮನುಸ್ಸೋವ । ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ಯೇ ಗೋತ್ತಪಟಿಸಾರಿನೋ”ತಿ। ತದೇತಂ ಪಜಾವಚನಂ ವಿಯ ಜಾತಿಸದ್ದವಸೇನ ಬಹುಮ್ಹಿ ಏಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಪಜಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಜನೇತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಪಟಿಸರನ್ತೀತಿ** ಗೋತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ “ಅಹಂ ಗೋತಮೋ, ಅಹಂ ಕಸ್ಸಪೋ”ತಿಆದಿನಾ ಸರಣಂ ಕರೋನ್ತಿ ವಿಚಿನನ್ತಿ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿಜ್ಜಾಚರಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೭೮. ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಿಲೋಕೇ ಆಹರಿಯಮಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮಗರುಕಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯತಂ ಆಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಚ “ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ”ತಿ ಪದಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮಯಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಪರಿದೀಪನೀ ದೇಸನಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಾತ್ಥಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಇಮಂ ಸಿಲೋಕಂ ಸನಙ್ಕುಮಾರಭಾಸಿತಂ ಆಹರೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಮ್ಪಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ “**ಇಮಾಯ ಪನ ಗಾಥಾಯಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಭಗವಾಪಿ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಪರಾವಸ್ಸಯೋ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಯುಜ್ಜತಿ ಭಗವತೋ ಪರಾವಸ್ಸಯತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ “ಅಹಮ್ಪಿ ಹಿ, ಅಮ್ಬಟ್ಠ, ಏವಂ ವದಾಮೀ”ತಿಆದಿ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯೇ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲದ್ಧಿಯಾ ಪಾಕಟಂ। ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ **ಜಾತಿವಾದಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ**। “**ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಘಟೇತ್ವಾ, ಅವಿರುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೭೭) ಆಚರಿಯೇನವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು “ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ”ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಅಯುತ್ತೋವ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ನ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯಸಿದ್ಧಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತದೇವ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಚಿನ್ತಿತಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಘಟೇತ್ವಾ ಅವಿರುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ದೇಸೇತೀತಿ।

ವಾದೋತಿ ಲದ್ಧಿ, ವಚೀಭೇದೋ ವಾ। ತೇನಾಹ “**ಬ್ರಾಹ್ಮಣ...ಪೇ॰...ಆದಿವಚನ**”ನ್ತಿ। ಲದ್ಧಿಪಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ವಚನಮೇವ। **ಇದನ್ತಿ** ಅಜ್ಝೇನಜ್ಝಾಪನಯಜನಯಾಜನಾದಿಕಮ್ಮಂ, ನ ವೇಸ್ಸಸ್ಸ, ನ ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ, ನ ತದಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಗೋತ್ತವಾದಮಾನವಾದೇಸು। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ **ಗೋತ್ತವಾದೋತಿ** ಗೋತ್ತಂ ಆರಬ್ಭ ವಾದೋ, ಕಸ್ಸಪಸ್ಸೇವಿದಂ ವಟ್ಟತಿ, ನ ಕೋಸಿಯಸ್ಸಾತಿಆದಿವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಾನವಾದೋತಿ** ಮಾನಂ ಆರಬ್ಭ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನವಸೇನ ವಾದೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇವಿದಂ ವಟ್ಟತಿ, ನ ಸುದ್ದಸ್ಸಾತಿಆದಿವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಾತಿವಾದೇ ವಿನಿಬದ್ಧಾತಿ** ಜಾತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಿತವಾದೇ ಪಟಿಬದ್ಧಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಗೋತ್ತವಾದವಿನಿಬದ್ಧಾದೀಸು। **ಗೋತ್ತವಾದವಿನಿಬದ್ಧಾತಿ** ಹಿ ಗೋತ್ತವಾದೇ ವಿನಿಬದ್ಧಾ। **ಮಾನವಾದವಿನಿಬದ್ಧಾತಿ** ಮಾನವಾದೇ ವಿನಿಬದ್ಧಾ, ಯೇ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇವ ಅಜ್ಝೇನಜ್ಝಾಪನಯಜನಯಾಜನಾದಯೋತಿ ಏವಂ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ, ತೇ ಮಾನವಾದವಿನಿಬದ್ಧಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ಆವಾಹವಿವಾಹವಿನಿಬದ್ಧಾತಿ** ಆವಾಹವಿವಾಹೇಸು ವಿನಿಬದ್ಧಾ। ಯೇ ಹಿ ವಿನಿಬದ್ಧತ್ತಯವಸೇನ “ಅರಹಸಿ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ, ನ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ ಅರಹಸೀ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತನಕಾ, ತೇ ಆವಾಹವಿವಾಹವಿನಿಬದ್ಧಾ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಸೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಏಸ ನಯೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆವಾಹವಿವಾಹವಿನಿಬದ್ಧಭಾವವಿಭಾವನತ್ಥಞ್ಹಿ “ಅರಹಸಿ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ, ನ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ ಅರಹಸೀ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಜಾತಿವಾದಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಆವುತ್ತಿಆದಿನಯೇನ ಹಿ ಜಾತಿವಾದಾದಯೋ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಮತ್ಥದೀಪಕಾ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ “ಯೇ ಪನ ಆವಾಹವಿವಾಹವಿನಿಬದ್ಧಾ, ತೇ ಏವ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಯವಸೇನ ‘ಅರಹಸಿ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ, ನ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ ಅರಹಸೀ’ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತನಕಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೭೮)।

ನನು ಪುಬ್ಬೇ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಪುಟ್ಠಂ, ಕಸ್ಮಾ ತಂ ಪುನ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ “**ತತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಸಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯಸಿದ್ಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಲಗ್ಗಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ಓಲಗ್ಗಾ ಅನ್ತೋಗಧಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ। **ತತೋತಿ** ತಾಯ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ। **ಅವಕ್ಖಿಪೇತಿ** ಅವಚಾಸಿ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಚರಣಾನಿಯೇವ “ವಿಜ್ಜಾಚರಣಾನೀ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣೇಸು ವಿಭಜಿಯಮಾನೇಸು ಸೋ ತತೋ ದೂರತೋ ಅಪನೀತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಸಂ ಪನ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ। ಅನುತ್ತರವಿಜ್ಜಾಚರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಜಾನನಕಿರಿಯಾಯೋಗೇ ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಯೋಗೇ ಕತ್ತಾಯೇವ ಉಪಪನ್ನೋ। ಪಧಾನಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಾ ಹಿ ಕಾರಕಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಯಂ ನೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಞಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ**”ತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಸಮುದಾಗಮತೋತಿ** ಆದಿಸಮುಟ್ಠಾನತೋ।

೨೭೯. ಕಾಮಂ ಚರಣಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಚರಣವಸೇನ ನಿಯ್ಯಾತೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ಪನ ಅಸಮಪಥಗಮನಂ ನಿವಾರೇನ್ತೋ ಸೀಲವಸೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ಚರಣಪರಿಯಾಪನ್ನಮ್ಪೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭, ೧೧, ೨೧) ವುತ್ತನಯೇನ ಖುದ್ದಕಾದಿಭೇದಂ **ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ**। **ಸೀಲವಸೇನೇವಾತಿ** ಸೀಲಪರಿಯಾಯವಸೇನೇವ।

ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸೀಲನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಜಾತಿಸಿದ್ಧಂ ಅಹಿಂಸನಾದಿಯಮನಿಯಮಲಕ್ಖಣಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಸೀಲಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತಥಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಸೀಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯಸಿದ್ಧೇ ಸೀಲಮತ್ತೇ 'ಚರಣ'ನ್ತಿ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೭೯) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ ಸಾಕಾರವಚನಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ತದಸ್ಸನಂ ವಾ ಏತಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸೀಲಮತ್ತಪಟಿಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ "ಮಯಮ್ಪಿ ಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಸೀಲವಸೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಥಾಪಸಙ್ಗಾಭಾವತೋ ಪನ ಉಪರಿ ಚರಣವಸೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನಿದ್ದೇಸೇನೇವ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ **"ಅಟ್ಠಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ 'ಚರಣ'ನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ ಅಙ್ಗಸಮತಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನೇವಾತಿ। **ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ**ತಿ ಚ ಅಸೇಸತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾ, ನಿದಸ್ಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣತೋ ಪನಾ**ತಿ "ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಅನಙ್ಗಣೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಮುದುಭೂತೇ ಕಮ್ಮನಿಯೇ ಠಿತೇ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರತಿ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ।

ಚತುಅಪಾಯಮುಖಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೮೦. **ಅಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ**ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾಪಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜಿತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ। **ಅವಿಸಹಮಾನೋ**ತಿ ಆರಭಿತುಮೇವ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ। **"ಖಾರೀ"**ತಿ ತಾಪಸಪರಿಕ್ಖಾರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಸೋ ಚ ಅನೇಕಭೇದೋತಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅರಣೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅರಣೀ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮುಪರಿಮವಸೇನ ಅಗ್ಗಿಧಮನಕಂ ಅರಣೀದ್ವಯಂ। **ಕಮಣ್ಡಲೂ**ತಿ ಕುಣ್ಡಿಕಾ। **ಸುಜಾ**ತಿ ಹೋಮದಬ್ಬಿ। ಸುಜಾಸದ್ದೋ ಹಿ ಹೋಮಕಮ್ಮನಿ ಹಬ್ಯನ್ನಾದೀನಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತದಬ್ಬಿಯಂ ವತ್ತತಿ ಯಥಾ ತಂ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತೇ "ಪಠಮೋ ವಾ ದುತಿಯೋ ವಾ ಸುಜಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪೧)। ತಥಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ "ಸುಜಾತಿ ದಬ್ಬೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮೦)। ಹಬ್ಯನ್ನಾದೀನಂ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಜಾಯತೀತಿ ಹಿ **ಸುಜಾ**। ಕೇಚಿ ಪನ ಇಮಮತ್ಥಮವಿಚಾರೇತ್ವಾ ತುನ್ನತ್ಥಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ "ಸೂಚೀ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಆಚರಿಯೇನ ತಥಾ ಅವಣ್ಣಿತತ್ತಾ। ಚಮತಿ ಅದತೀತಿ **ಚಮರೋ,** ಮಿಗವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಸ ವಾಲೇನ ಕತಾ **ಬೀಜನೀ ಚಾಮರಾ**। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ತಿದಣ್ಡತಿಘಟಿಕಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕುಚ್ಛಿತೇನ ವಙ್ಕಾಕಾರೇನ ಜಾಯತೀತಿ **ಕಾಜೋ** ಯಥಾ "ಕಾಲವಣ"ನ್ತಿ; ಕಚತಿ ಭಾರಂ ಬನ್ಧತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ಕಾಚೋ**। ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಹಿ ಪದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಖಾರಿಭರಿತ**ನ್ತಿ ಖಾರೀಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಏಕೇನ ವಿ-ಕಾರೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ "ಖಾರಿವಿವಿಧ"ನ್ತಿ ಪಠನ್ತಾನಂ ವಾದೇ ಸಮುಚ್ಚಯಸಮಾಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ನನು ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಾಸನಿಕೋಪಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ಥತೋ ಪರಿಚಾರಕೋವ ಹೋತಿ ಅಪಿ ಖೀಣಾಸವಸಾಮಣೇರೋ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಬಾಹಿರಕಪಬ್ಬಜಿತೇತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪತಿ ತತ್ಥ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಾಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಕಪ್ಪಿಯ...ಪೇ॰... ವತ್ತಕರಣವಸೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ। ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಸಂವರವಿನಯಸಮಾದಾನವಸೇನ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಭಾವಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಭಾವತೋ ಖೀಣಾಸವಸಾಮಣೇರೋಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭಿಕ್ಖುನೋ ಪರಿಚಾರಕೋತಿ ವುತ್ತೋ।

"ನವಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಸೀತಿಸತಕೋಟಿಯೋ।
ಪಞ್ಞಾಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಛತ್ತಿಂಸ ಚ ಪುನಾಪರೇ।

ಏತೇ ಸಂವರವಿನಯಾ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಪಕಾಸಿತಾ।

ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಸಿಕ್ಖಾ ವಿನಯಸಂವರೇ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೦; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨.೩೭)।

ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸಂವರವಿನಯಾನಂ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖನೇನ ಉಪರಿಭೂತಾ ಅಗ್ಗಭೂತಾ ಸಮ್ಪದಾತಿ ಹಿ **ಉಪಸಮ್ಪದಾ,** ತಾಯ ಚೇಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ಪುಥುಜ್ಜನಭಿಕ್ಖು ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ।

ಅಯಂ ಪನಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ತಾಪಸೋ। ತಾಪಸಾ ಹಿ ಕಮ್ಮವಾದಿಕಿರಿಯವಾದಿನೋ, ನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಟಾಣೀಭೂತಾ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಪಬ್ಬಜಿತುಮಾಗತಾನಂ ವಿನಾವ ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸೇನ ಖನ್ಧಕೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ। ತಪೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ತಾಪಸಾ** ತ-ಕಾರಸ್ಸ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ। "ಲೋಮಸಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹಿ ಸ-ಪಚ್ಚಯಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕಾಮಂ ಖೀಣಾಸವೋಪಿ ಸಾಮಣೇರೋ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅತ್ಥತೋ ಪರಿಚಾರಕೋವ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪನ ವತ್ತಕರಣಮತ್ತೇನೇವ ಪರಿಚಾರಕೋ, ನ ಲಾಮಕಭಾವೇನ। ತಾಪಸೋ ತು ಗುಣವಸೇನ ಚೇವ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಚ ಲಾಮಕಭಾವೇನೇವ ಪರಿಚಾರಕೋ, ನ ವತ್ತಕರಣಮತ್ತೇನ, ಏವಮಿಮೇಸಂ ನಾನಾಕರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಾಪಸಸ್ಸೇವ ಪರಿಚಾರಕತಾ ವುತ್ತಾತಿ।

"ಕಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದಕೋ ಕಾರಣಂ ಚೋದೇತಿ। **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಆಚರಿಯೋ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಹರತಿ। ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪರಿಹರಿತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಕ್ಕೋನ್ತನ್ತಿ** ಅಸಮತ್ಥನೇನ ವಿಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ ಅಲಜ್ಜಿಂ। **ಖುರಧಾರೂಪಮನ್ತಿ** ಖುರಧಾರಾನಂ ಮತ್ಥಕೇನೇವ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಮನೂಪಮಂ। **ಬಹುಜನಸಮ್ಮತಾತಿ** ಮಹಾಜನೇನ ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಾ। **ಅಞ್ಞೇತಿ** ಅಪರೇ ಭಿಕ್ಖೂ। **ಇಧಾತಿ** ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ। ಛನ್ದೇನ ಸಹ ಚರನ್ತೀತಿ **ಸಛನ್ದಚಾರಿನೋ,** ಯಥಾಕಾಮಂ ಪಟಿಪನ್ನಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ** ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಯಾ ಸಿಕ್ಖನ್ತೋ। **ತಾಪಸಾವ ಬಹುಕಾ ಹೋನ್ತಿ,** ನ ಭಿಕ್ಖೂ।

ಕುದಾಲಪಿಟಕಾನಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ಬಹುಜನಕುಹಾಪನತ್ಥನ್ತಿ** ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ವಿಮ್ಹಾಪನತ್ಥಂ । **ಅಗ್ಗಿಸಾಲನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಸಾಲಂ। **ನಾನಾದಾರೂಹೀತಿ** ಪಲಾಸರುಕ್ಖದಣ್ಡಾದೀಹಿ ನಾನಾವಿಧಸಮಿಧಾದಾರೂಹಿ। **ಹೋಮಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಯಞ್ಞಕರಣವಸೇನ।

ಉದಕವಸೇನೇತ್ಥ **ಪಾನಾಗಾರಂ।** ತೇನಾಹ **"ಪಾನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಂ ಭತ್ತಪುಟಂ ವಾ ಯಾನಿ ತಣ್ಡುಲಾದೀನಿ ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಮ್ಬಿಲಯಾಗು** ನಾಮ ತಕ್ಕಾದಿಅಮ್ಬಿಲಸಂಯುತ್ತಾ ಯಾಗು। ತಣ್ಡಾದೀಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ ಚೀವರಾದಿ **ಆಮಿಸಂ** ನಾಮ। **ವಡ್ಢಿಯಾತಿ** ದಿಗುಣತಿಗುಣಾದಿವಡ್ಢಿಯಾ। **ಕುಟುಮ್ಬಂ ಸಣ್ಠಪೇತೀತಿ** ಧನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಂ ಪನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಮುಖ"**ನ್ತಿ, ಇದಂ ಪನ ಪಾಳಿವಚನಂ ಅಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕೋಹಞ್ಞಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮುಖಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಸೋ ಹಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಕೋಹಞ್ಞೇನ ಲೋಕಂ ವಿಮ್ಹಾಪಯನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಿನಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏವನ್ತಿ** "ತತ್ಥ ಪಾನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ।

"ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ"ತಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನನಯೇನ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನನಯೇನ ವಿವರಿತುಂ **"ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಖಲಾದೀಸು ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾ ವೀಹಿಮುಗ್ಗಮಾಸತಿಲಾದೀನಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯನಿಯಾಮೇನ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಉಞ್ಛನಂ **ಉಞ್ಛಾ,** ಸಾ ಏವ ಚರಿಯಾ ವುತ್ತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ।** ಅಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾಯ ಭತ್ತಭಿಕ್ಖಾಯ ಜೀವನ್ತೀತಿ **ಅಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ,** ನ ಅಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ **ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ,** ತಣ್ಡುಲಭಿಕ್ಖಾಯ ಏವ ಜೀವಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ ಹಿ ಖಲಾದೀನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಖಲಗ್ಗಂ ನಾಮ ಧಞ್ಞಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ ಪನ ತಾದಿಸಮಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ತಣ್ಡುಲಮೇವ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ನ ಸಯಂ ಪಚನ್ತೀತಿ **ಅಸಾಮಪಾಕಾ,** ಪಕ್ಕಭಿಕ್ಖಾಯ ಏವ ಜೀವಿಕಾ। ಅಯೋ ವಿಯ ಕಟ್ಠಿನೋ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣೋ ಪಾಸಾಣೋ **ಅಯಮುಟ್ಠಿ** ನಾಮ, ತೇನ ವತ್ತನ್ತೀತಿ

ಅಯಮುಟ್ಠಿಕಾ। ದನ್ತೇನ ಉಪ್ಪಾಟಿತಂ ವಕ್ಕಲಂ ರುಕ್ಖತ್ತಚೋ **ದನ್ತವಕ್ಕಲಂ,** ತೇನ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ದನ್ತವಕ್ಕಲಿಕಾ**। ಪವತ್ತಂ ರುಕ್ಖಾದಿತೋ ಪಾತಾಪಿತಂ ಫಲಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜಿನೋ**। ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ, ಜಿಣ್ಣತಾಯ ಪಣ್ಡುಭೂತಂ ಪಲಾಸಞ್ಚೇವ ಜಿಣ್ಣಪಕ್ಕಭಾವೇನ ತಂಸದಿಸಂ ಪುಪ್ಫಫಲಾದಿ ಚಾತಿ। ತೇನ ವಕ್ಖತಿ "ಸಯಂ ಪತಿತಾನೇವ ಪುಪ್ಫಫಲಪಣ್ಡುಪಲಾಸಾದೀನಿ ಖಾದನ್ತಾ ಯಾಪೇನ್ತೀ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೮೦) ತೇನ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಿಕಾ,** ಸಯಂಪತಿತಪಣ್ಣಪುಪ್ಫಫಲಭೋಜಿನೋ। ಇದಾನಿ ತೇ ಅಟ್ಠವಿಧೇಪಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೇಣಿಯಜಟಿಲವತ್ಥು** ಖನ್ಧಕವಣ್ಣನಾಯ (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೦೦) ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾವಸೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ।

ತಣ್ಡುಲಭಿಕ್ಖನ್ತಿ ತಣ್ಡುಲಮೇವ ಭಿಕ್ಖಂ। ಭಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ ಯಾಚಿತಬ್ಬಾ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಯನ್ತಿ ವಾ **ಭಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಹಿ ಭಿಕ್ಖಾಸದ್ದೋ ತಣ್ಡುಲಾದೀಸುಪಿ ನಿರುಳ್ಹೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪಚಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ"**ತಿ।

ಭಿಕ್ಖಾಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ದುಕ್ಖಾತಿ ಪರೇಸಂ ಗೇಹತೋ ಗೇಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಪರಿಯೇಸನಾ ನಾಮ ದೀನವುತ್ತಿಭಾವೇನ ದುಕ್ಖಾ।

ಯೇ ಪನ "ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ನಾಮ ದುಕ್ಖೋ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾ"ತಿ ದನ್ತೇಹೇವ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ, ತೇ **ದನ್ತವಕ್ಕಲಿಕಾ ನಾಮಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ।

ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಸದ್ದೋ ಪುಪ್ಫಫಲವಿಸಯೋಪಿ ಸದಿಸತಾಕಪ್ಪನೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪುಪ್ಫಫಲಪಣ್ಡುಪಲಾಸಾದೀನೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ತೇತಿ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಿಕಾ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಥಾ ಭೇದಸಮ್ಭವತೋ। **ಪಾಪುಣನಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಗಹೇತುಂ ಸಮ್ಪಾಪುಣನಟ್ಠಾನೇ। **ಏಕರುಕ್ಖತೋ**ತಿ ಪಠಮಂ ಉಪಗತರುಕ್ಖತೋ।

ಕಥಮೇತ್ತಾವತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ಚೋದನಾ ನ ತಾವ ವಿಸೋಧಿತಾತಿ ಆಹ **"ಇಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಚತೂಹಿಯೇವಾ**ತಿ "ಖಾರಿವಿಧಮಾದಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಹಿ ಪವತ್ತಫಲಭೋಜನಿಕಾ, ಕನ್ದಮೂಲಫಲಭೋಜನಿಕಾ, ಅಗ್ಯಾಗಾರಿಕಾ, ಆಗಾರಿಕಾ ಚೇತಿ ಚತೂಹಿ ಏವ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾಹಿ। **ಅಗಾರಂ ಭಜನ್ತೀ**ತಿ ಅಗಾರಂ ನಿವಾಸಭಾವೇನ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ಹಿ "ಚತುದ್ವಾರಂ ಅಗಾರಂ ಕರಿತ್ವಾ ಅಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಇಧ ವುತ್ತಾಯ ಚತುತ್ಥಾಯ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ತೇಸಮವರೋಧತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಮಿತರೇಸುಪಿ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಗ್ಗಿಪರಿಚರಣವಸೇನ **ಅಗ್ಯಾಗಾರಂ ಭಜನ್ತಿ** । ಏವಂ ಪನ ತೇಸಮವರೋಧತಂ ವದನ್ತೋ ತದನುರೂಪಂ ಇಮೇಸಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದುವಿಧತಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೨೮೧. ಆಚರಿಯೇನ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನಾ ಸಹ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಸಾಚರಿಯಕೋ,** ತಸ್ಸ। **ಅಪಾಯಮುಖಮ್ಪೀ**ತಿ ವಿನಾಸಕಾರಣಮ್ಪಿ। ಪಗೇವ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಸನ್ದಿಸ್ಸನೇತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಗರಹಾಯಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅಪಿ ನು ತ್ವಂ ಇಮಾಯ ಅನುತ್ತರಾಯ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಸನ್ದಿಸ್ಸಸಿ ಸಾಚರಿಯಕೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ರಾಯಮಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ - "ನೋ ಹಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಸನ್ದಿಸ್ಸನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಸನ್ದಿಸ್ಸನಾಕಾರಮೇವ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಕೋ ಚಾಹ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾಚರಿಯಕೋ ಅಹಂ ಕೋ ಚ ಕೀದಿಸೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಾಯ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಸನ್ದಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅನುತ್ತರಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಕಾ ಚ ಕೀದಿಸಾ ಹುತ್ವಾ ಸಾಚರಿಯಕೇ ಮಯಿ ಸನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಆರಕಾ ಅಹಂ...ಪೇ॰... ಸಾಚರಿಯಕೋತಿ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಯೋಜನಾ।

೨೮೨. ಅಪಾಯೇ ವಿನಾಸನುಪಾಯೇ ನಿಯುತ್ತೋ **ಆಪಾಯಿಕೋ**। ತಬ್ಭಾವಂ ನ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಪರಿಪೂರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ **ಅಪರಿಪೂರಮಾನೋ,** ತಬ್ಭಾವೇನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನಾ ಆಪಾಯಿಕೇನ ಹೋನ್ತೇನಾಪಿ ತಬ್ಭಾವಂ

ಅಪರಿಪೂರಮಾನೇನ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನಾ ಏಸಾ ವಾಚಾ ಭಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾ ಕತ್ವತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಪಾಯಿಕೇನಾಪಿ ಅಪರಿಪೂರಮಾನೇನಾ"**ತಿ। ಅಪಿಚ ಅತ್ತನಾ ಅಪರಿಪೂರಮಾನೇನ ಆಪಾಯಿಕೇನಾಪಿ ಸಯಂ ಅಪರಿಪೂರಮಾನಾಪಾಯಿಕೇನ ಹುತ್ವಾಪಿ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನಾ ಏಸಾ ವಾಚಾ ಭಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥಯುತ್ತಿತೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚೇತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿಪಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಕರಣತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಕತ್ತುಪದೇನ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ, ಸಮಾನತ್ಥಾನಞ್ಚ ಪದಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಕರಣಭಾವಾನುಪಪತ್ತಿತೋ, ಅಲಮತಿಪಪಞ್ಚೇನ।

ಪುಬ್ಬಕಇಸಿಭಾವಾನುಯೋಗವಣ್ಣನಾ

೨೮೩. ದೀಯತೇತಿ ದತ್ತಿ, ಸಾ ಏವ **ದತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ದಿನ್ನಕ"**ನ್ತಿ। ಅದಾತುಕಾಮಮ್ಪಿ ದಾತುಕಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಪರಮಾವಟ್ಟೇತಿ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಂ ಕರೋತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಮ್ಮುಖಾವಟ್ಟನೀ**। ತೇನಾಹ **"ನ ದೇಮೀತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ। ಪುನ **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। ಕಾರಣಾನುರೂಪಂ ರಾಜೂನಂ ಪುಣ್ಣಪತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಸ್ಮಾ ಮೇ ದಿನ್ನೋ"**ತಿ। **ಸಙ್ಖಪಲಿತಕುಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಧೋತಸಙ್ಖಮಿವ ಸೇತಕುಟ್ಠಂ। ಸೇತಪೋಕ್ಖರರಜತತೋ ಗುಣಸಮಾನಕಾಯತ್ತಾ ಏವಮಾಹ। **ಅನುಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಪರಮನುಬನ್ಧತಿ।

ಯದಿ ದುವಿಧೇನಪಿ ಕಾರಣೇನ ರಾಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾಭಾವಂ ನ ದೇತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತದುಪಸಙ್ಕಮನಂ ನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಖೇತ್ತವಿಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ನೀತಿಸತ್ಥೇ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮೩) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಹೇಟ್ಠಾಪಿ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲವಣ್ಣನಾಯಂ** ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಖೇತ್ತವಿಜ್ಜಾತಿ ಅಬ್ಭೇಯ್ಯಮಾಸುರಕ್ಖರಾಜಸತ್ಥಾದಿನೀತಿಸತ್ಥ"ನ್ತಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧) **ದುಸ್ಸಮೇತ್ಥ** ತಿರೋಕರಣೀಯಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಾಣಿಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಠತ್ವಾ"**ತಿ। ಅನ್ತಸದ್ದೇನ ಪನ ತಬ್ಭಾವೇನ ಪದೇ ವಡ್ಢಿಯಮಾನೇ **ದುಸ್ಸನ್ತಂ** ಯಥಾ "ವನನ್ತೋ"ತಿ। **"ಪಯಾತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಂ, ಸಸ್ಸತಿಕಂ ವಾ। ತೇನಾಹ ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಮತಕಭತ್ತಸಙ್ಖೇಪೇನ ವಾ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಸಙ್ಖೇಪೇನ ವಾ ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿವಚನಂ। **ನಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಛಯಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಏವರೂಪಂ ಅಮನಾಪಂ ಮಮ್ಮವಚನಂ ಅವೋಚಾತಿ ಚೋದನಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸೋಧೇತುಂ **"ಇದಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ರಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಮಮ್ಮವಚನಂ ಪಕಾಸೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೨೮೪. ರಾಜಾಸನಂ ನಾಮ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಪದೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಹತ್ಥಿಗೀವಾಯ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ"**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ। **ರಥೂಪತ್ಥರೇ**ತಿ ರಥಸ್ಸ ಉಪರಿ ಅತ್ಥರಿತಪದೇಸೇ। ತೇನಾಹ **"ರಥಮ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಉಗ್ಗತುಗ್ಗತೇಹೀ**ತಿ ಉಗ್ಗತಾನಮತಿಸಯೇನ ಉಗ್ಗತೇಹಿ। ನ ಹಿ ವಿಚ್ಛಾಸಮಾಸೋ ಲೋಕಿಕೇಹಿ ಅಭಿಮತೋತಿ। ರಞ್ಞೋ ಅಪಚ್ಚಂ **ರಾಜಞ್ಞೋ,** ಬಹುಕತ್ತಂ ಪತಿ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ **"ರಾಜಞ್ಞೇಹೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಾಕಟಮನ್ತನ**ನ್ತಿ ಪಕಾಸಭೂತಂ ಮನ್ತನಂ। ತದೇವಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ರಹಸ್ಸಮನ್ತನಂ ಸುದ್ದಾದೀಹಿಪಿ ಸುಯ್ಯಮಾನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅಥ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸುದ್ದೋ ವಾ ಸುದ್ದದಾಸೋ ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಾದಿಸೇಹಿಯೇವಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ಆಕಾರಸದಿಸೇಹೇವ। ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನಸಮತ್ಥಂ ವಚನಂ ರಞ್ಞಾ ಭಣಿತಂ ಯಥಾ, ತಥಾ ಸೋಪಿ ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನಸಮತ್ಥಮೇವ ಭಣಿತಂ ವಚನಂ ಅಪಿನು ಭಣತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೨೮೫. **"ಪವತ್ತಾರೋ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪಾವಚನಭಾವೇನ ವತ್ತಾರೋತಿ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ತಥಾಭೂತಾ ಮನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತಕಾ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪವತ್ತಯಿತಾರೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವದಸದ್ದೇನ, ಹಿ ತುಪಚ್ಚಯೇನ ಚ "ವತ್ತಾರೋ"ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ, ತಥಾ ವತುಸದ್ದೇನ "ಪವತ್ತಯಿತಾರೋ"ತಿ। ಇದಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮೫) ಚ ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಮತಂ। ವತುಸದ್ದೇನೇವ "ಪವತ್ತಾರೋ"ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿಪಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತ್ತಾ **"ಮನ್ತಮೇವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಸುದ್ದೇ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ ರಹೋ ಭಾಸಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಮನ್ತಾ ಏವ ತಂ ತಂ

ಅತ್ಥಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ ಪದ"ನ್ತಿ ಹಿ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಂ ಹೋತಿ, ಅನುಪನೀತಾಸಾಧಾರಣತಾಯ ರಹಸ್ಸಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾಯ ಮನ್ತನಕಿರಿಯಾಯ ಪದಮಧಿಗಮುಪಾಯನ್ತಿಪಿ **ಮನ್ತಪದ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ। **ಗೀತ**ನ್ತಿ ಗಾಯನವಸೇನ ಸಜ್ಝಾಯಿತಂ, ಗಾಯನಮ್ಪಿಧ ಉದತ್ತಾನುದತ್ತಾದಿಸರಸಮ್ಪಾದನವಸೇನೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸರಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾ"**ತಿ। ಪಾವಚನಭಾವೇನ **ಅಞ್ಞೇಸಂ ವುತ್ತಂ**। ತಮಞ್ಞೇಸಂ ವಾದಾಪನವಸೇನ **ವಾಚಿತಂ**। ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪರೂಪರಿ ಸಞ್ಞೂಳ್ಹವಸೇನ **ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹಂ**। ಇರುವೇದಯಜುವೇದಸಾಮವೇದಾದಿವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮನ್ತಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಸೇನ, ಅಜ್ಝಾಯಾನುವಾಕಾದಿವಸೇನ ಚ **ರಾಸಿಕತಂ**। ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ **ಪಿಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಂ**। **ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾಚಿತಂ ಅನುವಾಚೇನ್ತೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಕಮ್ಮಭೂತಾನಂ ತೇಹಿ ವಾಚಾಪಿತಂ ಮನ್ತಪದಂ ಏತರಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅನುವಾಚಾಪೇನ್ತಿ।

ತೇಸನ್ತಿ ಮನ್ತಕತ್ತೂನಂ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡಂ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸದಿಸಞ್ಚ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡೇನ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದೀನಿ ಚೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸದಿಸೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣೇನ ಅತೀತಕಪ್ಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮನ್ತಜ್ಝೇನವಿಧಿಞ್ಚ ಓಲೋಕೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ರೂಪಮೇವ ಹಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ ತಮಿಧ ಅಟ್ಠಾನಗತಂ ಹೋತಿ। **ಪಾವಚನೇನ ಸಹ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಂ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತಂ ವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ವಚನಂ, ತೇನ ಸಹ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಅವಿರುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಹೋತಿ। **ಗನ್ಥಿಂಸೂ**ತಿ ಪಜ್ಜಗಜ್ಜಬನ್ಧವಸೇನ ಸಕ್ಕತಭಾಸಾಯ ಬನ್ಧಿಂಸು। **ಅಪರಾ ಪರೇ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಅಪರಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪರೇ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಓಕ್ಕಾಕರಾಜಕಾಲಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ। **ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಗನ್ಥಿತಮನ್ತಪದೇಸ್ವೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕಿಲೇಸಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಪದಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪನಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿರುದ್ಧೇ ಅಕಂಸೂ**ತಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಸು॰ ನಿ॰ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತ) ಆಗತನಯೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕತ್ಥದೀಪನತೋ ಪಚ್ಚನೀಕಭೂತೇ ಅಕಂಸು। **ಇಸೀ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। "ಇಸಿ ವಾ ಇಸಿತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ವಾ"ತಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಟಿಞ್ಞಾಗಹಣವಸೇನ ದೇಸನಾಸೋತಪತಿತಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **"ಇಧ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಇಧಾ**ತಿ "ತ್ಯಾಹಂ ಮನ್ತೇ ಅಧೀಯಾಮಿ, 'ಸಾಚರಿಯಕೋ'ತಿ ತ್ವಂ ಮಞ್ಞಸೀ"ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಟಿಞ್ಞಾ ಗಹಿತಾ, ತಥಾ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠ, ತಾವತಾ ತ್ವಂ ಭವಿಸ್ಸಸಿ ಇಸಿ ವಾ ಇಸಿತ್ಥಾಯ ವಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಾಚರಿಯಕೋತಿ, ನೋ ಹಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಇಧ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।

೧೮೯. **ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿವಸೇನ ವಿಸ್ಸಗನ್ಧರಹಿತಾ। **ಅನಿತ್ಥಿಗನ್ಧಾ**ತಿ ಇತ್ಥೀನಂ ಗನ್ಧಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅವಿಸಹನೇನ ಇತ್ಥಿಗನ್ಧರಹಿತಾ। **ರಜೋಜಲ್ಲಧರಾ**ತಿ ಪಕತಿರಜಸೇದಾದಿಜಲ್ಲಧರಾ। **ಪಾಕಾರಪುರಿಸಗುತ್ತೀ**ತಿ ಪಾಕಾರಾವರಣಂ, ಪುರಿಸಾವರಣಞ್ಚ। ಏತ್ಥ ಪನ **"ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ"**ತಿ ಏತೇನ ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಅನಿತ್ಥಿಗನ್ಧಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ"**ತಿ ಚ ಏತೇನ ಏಕವಿಹಾರಿತಂ, **"ರಜೋಜಲ್ಲಧರಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಾಭಾವಂ, **"ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಬ್ಬತಪಾದೇಸು ವಸಿಂಸೂ"**ತಿ ಏತೇನ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಪಹಾಯ ವಿವಿತ್ತವಾಸಂ, **"ವನಮೂಲಫಲಾಹಾರಾ ವಸಿಂಸೂ"**ತಿ ಏತೇನ ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಾದಿಪಣೀತಾಹಾರ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ, **"ಯದಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಯಾನವಾಹನಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ, **"ಸಬ್ಬದಿಸಾಸೂ"**ತಿಆದಿನಾ ರಕ್ಖಾವರಣಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ। ಏವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಪಕ್ಖಿಕಂ ಸಾಚರಿಯಕಸ್ಸ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ವುತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾಪಕ್ಖಿಕಾಪಿ ತೇಸಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವುತ್ತಿ ಅರಿಯವಿನಯೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಯೇವ। ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ತೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಯುತ್ತತಾತಿ। "ಏವಂ ಸು ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಸನ್ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿಪಿ ವಿಭಾವೇತಿ। ಇದಞ್ಹಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಪಿಣ್ಡತ್ಥದಸ್ಸನನ್ತಿ।

ದುಸ್ಸಪಟ್ಟಿಕಾ **ದುಸ್ಸಪಟ್ಟಂ**। ದುಸ್ಸಕಲಾಪೋ **ದುಸ್ಸವೇಣೀ**। **ವೇಠಕೇಹೀ**ತಿ ವೇಠಕಪಟ್ಟಕೇಹಿ, ದುಸ್ಸೇಹಿ ಸಂವೇಠೇತ್ವಾ ಕತನಮಿತಫಾಸುಕಾಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಪ್ಪೇತು**ನ್ತಿ ಕತ್ತರಿಕಾಯ ಛಿನ್ದಿತುಂ। **ಕಪ್ಪಿತವಾಲೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। "ನ

ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಸ್ಸು ಕಪ್ಪಾಪೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೨೭೫) ವಿಯ ಹಿ **ಕಪ್ಪುಸದ್ದೋ** ಛೇದನೇ ವತ್ತತಿ। **ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸೂತಿ** ಗೀವಾಸೀಸವಾಲಧೀಸು। **ವಾಲಾತಿ** ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಜಾಯಮಾನಾ ಲೋಮಾ। ಸಹಚರಣವಸೇನ, ಠಾನೀನಾಮೇನ ವಾ **"ಕುತ್ತವಾಲಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಕೇಚಿ ಪನ "ವಾಳಯುತ್ತತ್ತಾ"ತಿ ಪಾಠಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಾಳರೂಪಯುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ಪಾಳಿಯಾನಪೇಕ್ಖನಮೇವ ತೇಸಂ ದೋಸೋ। "ಕುತ್ತವಾಲೇಹಿ ವಳವಾರಥೇಹೀ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ। **ಸಮನ್ತಾನಗರನ್ತಿ** ನಗರಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ। **ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅಧೋಭಾಗೇ ಕತಸುಧಾಕಮ್ಮಂ** ಠಾನಂ ನಗರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಕತ್ತಬ್ಬತೋ, ಉಪಕಾರಕರಣತೋ ಚ **"ಉಪಕಾರಿಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ**। ನಗರಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿಕಾ ಏತಾಸನ್ತಿ **ನಗರೂಪಕಾರಿಕಾಯೋ,** ರಾಜಧಾನೀಅಪೇಕ್ಖಾಯ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನಾಹ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮತೀತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಅನೇಕಂಸಿಕಜಾನನಾ। ಉಪರಿ ದೇಸನಾಯ ಅವಡ್ಢಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಂ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಾಳಿಯಂ **ಸೋ ಮಂ ಪಞ್ಹೇನಾತಿ** ಸೋ ಜನೋ ಮಂ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಸೋಧೇಯ್ಯ। **ಅಹಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಸೋಧೇಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಅಹಮ್ಪಿಮಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಸೇನ ಸೋಧೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಯಥಾರಹಮಧಿಕಾರವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದ್ವೇಲಕ್ಖಣದಸ್ಸನವಣ್ಣನಾ

೨೮೭. **"ನಿಸಿನ್ನಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ವಿಸೇಸನಂ ವಾ। ಸಙ್ಕುಚಿತೇ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಲಕ್ಖಣಾನಂ ದುಬ್ಬಿಭಾವನತೋ **"ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಸುವಿಭಾವನತೋ ಪನ **"ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ। ಪರಿಯೇಸನನುಕಿತ್ಥಮೇವ ತದಾಚಿಣ್ಣತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ತೇನಾತಿ** ದುವಿಧೇನಪಿ ಕಾರಣೇನ।

ಗವೇಸೀತಿ ಞಾಣೇನ ಪರಿಯೇಸನಮಕಾಸಿ। **ಗಣಯನ್ತೋತಿ** ಞಾಣೇನೇವ ಸಙ್ಕಲಯನ್ತೋ। **ಸಮಾನಯೀತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಆನಯಿ ಸಮಾಹರಿ। **"ಕಙ್ಖತೀ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಹೋ ವತಾ"**ತಿಆದಿ। ಅನುಪಸಗ್ಗಮ್ಪಿ ಹಿ ಪದಂ ಕತ್ಥಚಿ ಸಉಪಸಗ್ಗಮಿವ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವಾಚಕಂ ಯಥಾ "ಗೋತ್ರಭೂ"ತಿ। **ತತೋ ತತೋ** ಸರೀರಪ್ಪದೇಸತೋ। **ಕಿಚ್ಛತೀತಿ** ಕಿಲಮತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ದಟ್ಠು"**ನ್ತಿ। **ತಾಯಾತಿ** "ವಿಚಿನನ್ತೋ ಕಿಚ್ಛತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾಯ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ। ತತೋತಿ** ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಅಗಮನತೋ। ಏವಂ "ಕಙ್ಖತೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಆಸಿಸನತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಂಸಯತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಙ್ಖಾಯ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಙ್ಖಾಯಾತಿ** "ಕಙ್ಖತೀ"ತಿ ಪದೇನ ವುತ್ತಾಯ ಕಙ್ಖಾಯ। ಅಸತ್ವಪಧಾನಞ್ಹಿ ಆಖ್ಯಾತಿಕಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅವತ್ಥಾಪಭೇದಗತಾ ವಿಮತಿ ಏವ **"ತೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಸಂಸಯಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಲುಸಿಯಭಾವೋತಿ** ಅಪ್ಪಸನ್ನತಾಯ ಹೇತುಭೂತೋ ಆವಿಲಭಾವೋ।

ವತ್ಥಿಕೋಸೇನಾತಿ ನಾಭಿಯಾ ಅಧೋಭಾಗಸಙ್ಖಾತೇ ವತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಜಾತೇನ ಲಿಙ್ಗಪಸಿಬ್ಬಕೇನ। "ಅಣ್ಡಕೋಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೨, ೧೮೬; ೨.೨೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೧; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ವಿಯ ಹಿ ಕೋಸಸದ್ದೋ ಪರಿವೇಠಕಪಸಿಬ್ಬಕೇ ವತ್ತತಿ। ವತ್ಥೇನ ಗುಹಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ**। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಸುವಿಸುದ್ಧಕಞ್ಚನಮಣ್ಡಲಸನ್ನಿಭಂ, ಅತ್ತನೋ ಸಣ್ಠಾನಸನ್ನಿವೇಸಸುನ್ದರತಾಯ ಆಜಾನೇಯ್ಯಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ ವರಙ್ಗಪರಮಚಾರುಭಾವಂ, ವಿಕಸಮಾನತಪನಿಯಾರವಿನ್ದಸಮುಜ್ಜಲಕೇಸರಾವತ್ತವಿಲಾಸಂ, ಸಞ್ಝಾಪಭಾನುರಞ್ಜಿತಜಲವನನ್ತರಾಭಿಲಕ್ಖಿತಸಮ್ಪುಣ್ಣಚನ್ದಮಣ್ಡಲಸೋಭಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿಯಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿರಾಜತಿ, ಯಂ ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರಮಲೇಹಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ, ಚಿರಕಾಲಪರಿಚಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾಧಿಕಾರತಾಯ, ಸಣ್ಠಿತಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಕೋಪೀನಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅಕೋಪೀನಮೇವ ಜಾತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಭಗವತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ವರವಾರಣಸ್ಸೇವಾತಿ** ವರಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ ಇವ। **ಪಹೂತಭಾವನ್ತಿ** ಪುಥುಲಭಾವಂ। ಏತ್ಥೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಂಸಯೋ। ತನುಮುದುಸುಕುಮಾರಾದೀಸು ಪನಸ್ಸ ಗುಣೇಸು ವಿಚಾರಣಾ ಏವ ನಾಹೋಸಿ।

೧೮೮. "ತಥಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಮಾಸಪದನ್ತಿ ಆಹ **"ತಂರೂಪ"**ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಯಥಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಮದ್ದಸ, ತಥಾ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಭಿಸಙ್ಖರಣೇ। ಇಮಿನಾ ಹಿ "ತಥಾರೂಪಂ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೀ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಪರಾಮಸನಂ, ಅತೋ ಚೇತ್ಥ ಸಹ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರನಯೇನ ವತ್ಥಗುಯ್ಹದಸ್ಸನಕಾರಣಂ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಾಪಾಠೇನ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೩.೩) ವಿಭಾವಿತಂ **ಹೋತಿ**। ಕೇಚಿ ಪನ "ವತ್ಥಗುಯ್ಹದಸ್ಸನೇ"ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ। ನ ಹಿ ತಂ ಪಾಳಿಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಏವಂ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರನಯೋ ಚ ಅವಿಭಾವಿತೋ **ಹೋತಿ**। **ಕಿಮೇತ್ಥ ಅಞ್ಞೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ** ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತೇನ ಛಳಭಿಞ್ಞೇನ ವಾದೀವರೇನ ಭದನ್ತನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಹಿರೀ ಕರೀಯತೇ ಏತ್ಥಾತಿ **ಹಿರಿಕರಣಂ,** ತದೇವ ಓಕಾಸೋ ತಥಾ, ಹಿರಿಯಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। **ಉತ್ತರಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಆಗತಸ್ಸ ಉತ್ತರಮಾಣವಸ್ಸ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೪)। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚೇತೇಸಂ ವತ್ಥು ಸುತ್ತನಿಪಾತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಛಾಯನ್ತಿ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಂ। ಕಥಂ ದಸ್ಸೇಸಿ, ಕೀದಿಸಂ ವಾತಿ ಆಹ **"ಇದ್ಧಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಛಾಯಾರೂಪಕಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ಪಟಿಬಿಮ್ಬರೂಪಕಮೇವ, ನ ಪಕತಿವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ, ತಞ್ಚ ಬುದ್ಧಸನ್ತಾನತೋ ವಿನಿಮುತ್ತತ್ತಾ ರೂಪಕಮತ್ತಂ ಭಗವತಾ ಸದಿಸವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾವಯವಂ ಇದ್ಧಿಮಯಂ ಬಿಮ್ಬಕಮೇವ **ಹೋತಿ**, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅಪ್ಪಕತ್ಥೇನ ಕ-ಕಾರೇನ ವಿಸೇಸಿತವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ **ಹೋತಿ**। ಛಾಯಾರೂಪಕಮತ್ತಂ ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧರೂಪಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೮೮) ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ತದೇತಂ ಭದನ್ತನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತೇನ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖತಛಾಯಾರೂಪಕಮತ್ತದಸ್ಸನವಚನೇನ ಸಂಸನ್ದತಿ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಚ ಯಥಾ ತಂ "ಖೀರೇನ ಖೀರಂ, ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಯಮುನೋದಕ"ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾವಚನೇನೇವ ಹಿ ಸೇಸಬುದ್ಧರೂಪಸ್ಸ ತಙ್ಖಣೇ ಅದಸ್ಸಿತಭಾವೋ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನೋ **ಹೋತಿ**। ನಿವಾಸನನಿವತ್ಥತಾದಿವಚನೇನ ಪನೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಸನ್ತಾನತೋ ವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸಪಿ ಛಾಯಾರೂಪಕಸ್ಸ ನಿವಾಸನಾದಿಅಬಹಿಗತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ನ ಚ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ "ಕಥಂ ನಿವಾಸನಾದಿಅನ್ತರಗತಂ ಛಾಯಾರೂಪಕಂ ಭಗವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ಕಥಞ್ಚ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ಹಿ ಇದ್ಧಿವಿಸಯೋತಿ। **ಛಾಯಂ ದಿಟ್ಠೇ**ತಿ ಛಾಯಾಯ ದಿಟ್ಠಾಯ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಛಾಯಾರೂಪಕಂ। ಬುಜ್ಝನಕೇ ಸತಿ ಜೀವಿತನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ **ಹದಯಮಂಸಂ ದಸ್ಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿನ್ನೇತ್ವಾ**ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಕಲ್ಲೋಸೀ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ತ್ವಂ ಕುಸಲೋ ಛೇಕೋ ಅಸಿ, ಯಥಾವುತ್ತೋ ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಮಗ್ಗೋ ಉಪಪನ್ನೋ ಯುತ್ತೋ ಅಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಕುಸಲೋ"ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ, ಅಯುತ್ತಮೇತಂ। ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಸಾನೇ "ಕಲ್ಲೋ" ಇಚ್ಚೇವ ದಿಟ್ಠೋತಿ।

ನಿನ್ನಾಮೇತ್ವಾತಿ ಮುಖತೋ ನೀಹರಣವಸೇನ ಕಣ್ಣಸೋತಾದಿಅಭಿಮುಖಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನೀಹರಿತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಥಿನಸೂಚಿಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಘನಸುಖುಮಭಾವಾಪಾದನೇನ ಕಕ್ಖಳಸೂಚಿಮಿವ ಕತ್ವಾ। **ತಥಾಕರಣೇನಾ**ತಿ ಕಥಿನಸೂಚಿಂ ವಿಯ ಕರಣೇನ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಪಹೂತಜಿವ್ಹಾಯ। **ಮುದುಭಾವೋ, ದೀಘಭಾವೋ, ತನುಭಾವೋ** ಚ ದಸ್ಸಿತೋ ಅಮುದುನೋ ಘನಸುಖುಮಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾತಿ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೮೮) ವುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಸ್ಮಾ ಮುದುಮೇವ ಘನಸುಖುಮಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಕರಣೇನ ಮುದುಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ಧೂಮೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಮುದುಯೇವ ಘನಸುಖುಮಭಾವಾಪಜ್ಜನೇನ ದೀಘಗಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಣ್ಣಸೋತಾನುಮಸನೇನ ದೀಘಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮುದು ಏವ ಘನಸುಖುಮಭಾವಾಪಜ್ಜನೇನ ತನು **ಹೋತಿ**, ತಸ್ಮಾ ನಾಸಿಕಾಸೋತಾನುಮಸನೇನ ತನುಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ। ಅಪುಥುಲಸ್ಸ ತಥಾಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ **ನಲಾಟಚ್ಛಾದನೇನ ಪುಥುಲಭಾವೋ** ದಸ್ಸಿತೋ।

೧೮೯. ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಉದಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೨೯೦. ಮೂಲವಚನಂ **ಕಥಾ**। ಪಟಿವಚನಂ **ಸಲ್ಲಾಪೋ**।

೨೯೧. “ಉದ್ಧುಮಾತಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೪೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೦೨) ವಿಯ ಕ-ಸದ್ದೋ ಜಿಗುಚ್ಛನತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ತಮೇವ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ”**ತಿ। **ತಮೇವಾತಿ** ಪಣ್ಡಿತಭಾವಮೇವ, ಅಮ್ಬಟ್ಠಮೇವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಮ್ಬಟ್ಠಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ “ಏವಂ…ಪೇ॰… ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಮಾಣವಂ ಏತದವೋಚಾ”ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ನಾಮಗೋತ್ತವಸೇನ ಪನ ಅನಿಯಮಂ ಕತ್ವಾ ಗರಹನ್ತೋ ಪುಥುವಚನೇನ ವದತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ಯದೇವ ಖೋ ತ್ವ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅನಿಯಮವಚನಸ್ಸ “ಏವರೂಪೇನಾ”ತಿ ಇದಂ ನಿಯಮವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಯಾದಿಸೋ”**ತಿಆದಿನಾ। ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ಭುಮ್ಮವಚನತ್ಥೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಏದಿಸೇ ಅತ್ಥಚರಕೇ”**ತಿ। **ನ ಅಞ್ಞತ್ರಾತಿ** ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸುಗತಿಯಂ। ಏತ್ಥ ಪನ “ಅತ್ಥಚರಕೇನಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಅನತ್ಥಚರಕತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಉಪನೇಯ್ಯ ಉಪನೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಇದಂ ತ್ವಾದ್ಯನ್ತಂ ವಿಚ್ಛಾವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಖೋ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ಉಪನೇತ್ವಾತಿ** ತಂ ತಂ ದೋಸಂ ಉಪನೀಯ ಉಪನೀಯ। ತೇನಾಹ **“ಸುಟ್ಠು ದಾಸಾದಿಭಾವಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ”**ತಿ। **ಪಾತೇಸೀತಿ** ಪವಟ್ಟನವಸೇನ ಪಾತೇಸಿ। ಯಞ್ಚ ಅಗಮಾಸಿ, ತಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸ ತಥಾಗಮನಸಞ್ಞಾತಂ ಠಾನಂ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಬುದ್ಧೂಪಸಙ್ಕಮನವಣ್ಣನಾ

೨೯೨-೩-೬. ಕಿತ್ತಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಮ್ಮೋದನೀಯಕಥಾಯಪಿ ಕಾಲೋ ನತ್ಥೀ”**ತಿ। **ಆಗಮಾ ನೂತಿ** ಆಗತೋ ನು। **ಖೋತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಇಧಾತಿ** ಏತ್ಥ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಧಿವಾಸೇತೂತಿ** ಸಾದಿಯತು, ತಂ ಪನ ಸಾದಿಯನಂ ಇಧ ಮನಸಾವ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ, ನ ಕಾಯವಾಚಾಹೀತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೂ”**ತಿ। ಅಜ್ಜ ಪವತ್ತಮಾನಂ **ಅಜ್ಜತನಂ,** ಪುಞ್ಞಂ, ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಞ್ಚ, ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಂ ಮೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾರ**ನ್ತಿ ಉಪಕಾರಂ, ಸಕ್ಕಾರಂ ವಾ। **ಅಚೋಪೇತ್ವಾತಿ** ಅಚಾಲೇತ್ವಾ।

೨೯೭. **“ಸಹತ್ಥಾ”**ತಿ ಇದಂ ಕರಣತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। ತೇನಾಹ **“ಸಹತ್ಥೇನಾ”**ತಿ। **ಸುಹಿತ**ನ್ತಿ ಧಾತಂ, ಜಿಘಚ್ಛಾದುಕ್ಖಾಭಾವೇನ ವಾ ಸುಖಿತಂ। **ಯಾವದತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಾವ ಅತ್ಥೋ, ತಾವ ಭೋಜನೇನ ತದಾ ಕತಂ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪವಾರಣಾವೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ನಿಮನ್ತನಪವಾರಣಾತಿ ಆಹ **“ಅಲ”**ನ್ತಿಆದಿ। **“ಹತ್ಥಸಞ್ಞಾಯಾ”**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಮುಖವಿಕಾರೇನ, ವಚೀಭೇದೇನ ಚ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ , ಏಕಕ್ಖಣೇಪಿ ಚ ತಥಾಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। ಓನೀತಾ ಪತ್ತತೋ ಪಾಣಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣೀ**ತಿ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣವಿಸಯೋ ತಿಪದೋ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋ। ಮುದ್ಧಜಣ-ಕಾರೇನ, ಪನ ಸಞ್ಞೋಗತ-ಕಾರೇನ ಚ **ಓಣಿತ್ತ**ಸದ್ದೋ ವಿನಾಭೂತೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಓಣಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ”**ತಿಆದಿನಾ। ಸುಚಿಕರಣತ್ಥೇ ವಾ **ಓಣಿತ್ತ**ಸದ್ದೋ। ಓಣಿತ್ತಂ ಆಮಿಸಾಪನಯನೇನ ಸುಚಿಕತಂ ಪತ್ತಂ ಪಾಣಿ ಚ ಅಸ್ಸಾತಿ ಹಿ **ಓಣಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣಿ**। ತೇನಾಹ **“ಹತ್ಥೇ ಚ ಪತ್ತಞ್ಚ ಧೋವಿತ್ವಾ”**ತಿ। “ಓಣಿತ್ತಂ ನಾನಾಭೂತಂ ವಿನಾಭೂತಂ, ಆಮಿಸಾಪನಯನೇನ ವಾ ಸುಚಿಕತಂ ಪತ್ತಂ ಪಾಣಿತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಓಣಿತ್ತಪತ್ತಪಾಣೀ”ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೩) **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಛಿಮವಚನಂ “ಹತ್ಥೇ ಚ ಪತ್ತಞ್ಚ ಧೋವಿತ್ವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸಂಸನ್ದನತೋ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ। **ಏವಂಭೂತ**ನ್ತಿ “ಭುತ್ತಾವಿಂ ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಭೂತಂ।

೨೯೮. **ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ಕಥ**ನ್ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಕಥಂ। ತೇನಾಹ **“ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಕಥ”**ನ್ತಿ। ಕಾ ಪನ ಸಾತಿ ಆಹ **“ದಾನಾನನ್ತರಂ ಸೀಲ”**ನ್ತಿಆದಿ, ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ ಬೋಧಿತೋ ಹೋತಿ - ದಾನಕಥಾ ತಾವ ಪಚುರಜನೇಸುಪಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ಸುಕರತ್ತಾ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಚ ಆದಿತೋ ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥೂಸು ವಿನಿಸ್ಸಟಭಾವತೋ ಸುಖೇನೇವ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ಸೀಲೇನ ದಾಯಕಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸುದ್ಧಿತೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಂ ವತ್ವಾ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿವಚನತೋ, ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ

ಅಕಿರಿಯಧಮ್ಮವಚನತೋ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಚನತೋ ಚ **ದಾನಕಥಾನನ್ತರಂ ಸೀಲಕಥಾ** ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ತಞ್ಚೇ ದಾನಸೀಲಂ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ, ಅಯಂ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ತಸ್ಸ ಫಲನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಸೀಲಕಥಾನನ್ತರಂ ಸಗ್ಗಕಥಾ**। ತಾಯ ಹಿ ಏವಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ "ಇಮೇಹಿ ದಾನಸೀಲಮಯೇಹಿ, ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಹಿ ಚ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಹಿ ಏತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಾ"ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಸಗ್ಗೋ ರಾಗಾದೀಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ, ಸಬ್ಬಥಾ ಪನ ತೇಹಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಸಗ್ಗಕಥಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗಕಥಾ**। ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಕಥೇನ್ತೇನ ತದಧಿಗಮುಪಾಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋ, ಓಕಾರೋ, ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೋ ಚ ಕಥೇತಬ್ಬೋ। ಸಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾಪಿ ಹಿ ಸಬ್ಬೇ ಕಾಮಾ ನಾಮ ಬಹ್ವಾದೀನವಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ, ಪಗೇವ ಇತರೇತಿ **ಆದೀನವೋ,** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾ ಹೀನಾ ಗಮ್ಮಾ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ ಅನರಿಯಾ ಅನತ್ಥಸಂಹಿತಾತಿ ಲಾಮಕಭಾವೋ **ಓಕಾರೋ,** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುಭೂತಾತಿ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ,** ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೋ** ಚ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಬೋಧಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಹಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆದ್ಯತ್ಥೇನ ಕಾಮಾದೀನವಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಅಯಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾ। ತೇನಾಹ "ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ದಾನಕಥಂ ಸೀಲಕಥಂ ಸಗ್ಗಕಥಂ ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವಂ ಓಕಾರಂ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಕಾಸೇತೀ"ತಿ। ವಿತ್ಥಾರೋ **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೩.೨೬) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಕಸಿ-ಸದ್ದೋ ಞಾಣೇನ ಗಹಣೇತಿ ಆಹ **"ಗಹಿತಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಾಮಂಸದ್ದೇನ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಸಾಧಾರಣಾ ಅಞ್ಞೇಸ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಧಿಗಮೇ ಪರೂಪದೇಸವಿಗತತ್ತಾ, ಏಕೇನೇವ ಲೋಕೇ ಪಠಮಂ ಅನುತ್ತರಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಚ ಅಞ್ಞೇಸಮಸಾಧಾರಣಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೫ ಆದಯೋ) ವಿಯ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ, ನ ಚ **ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೧೬) ವಿಯ ಆಸವಕ್ಖಯೋ। "ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥ"ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮೇವ, ನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ **"ತಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಿಚ್ಚವಸೇನಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧಕಿಚ್ಚವಸೇನ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೯೯. ಪಾಳಿಯಂ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ"**ತಿಆದೀಸು ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖಾದಿದಸ್ಸನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಪತ್ತಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪತ್ತಿ ಚ ಞಾಣಪತ್ತಿತೋ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಕಾಯಗಮನಾದಿಪತ್ತಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವಿದಿತಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ವಿದಿತಧಮ್ಮತಾ ಏಕದೇಸತೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ವಿದಿತಧಮ್ಮತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಸ್ಸ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಮೇವ ದೀಪೇತಿ। ಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಹಿ ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಚತುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಸಮನ್ತತೋ ಓಗಾಳ್ಹಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ದಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಏತೇನಾತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ"**ತಿ। "ಕಥಂ ಪನ ಏಕಮೇವ ಞಾಣಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧೇನ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ। ನ ಹಿ ತಾದಿಸಂ ಲೋಕೇ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ಆಗಮೋ ವಾ ತಾದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಪದೀಪೋ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ವಟ್ಟಿಂ ದಹತಿ, ಸ್ನೇಹಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮತಿ, ಆಲೋಕಞ್ಚಾಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏವಮೇತಂ ಞಾಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಂ ದುಕ್ಖೇಪೇತಂ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯೇಪೇತಂ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧೇಪೇತಂ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯಪೇತಂ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೯೪) ಸುತ್ತಪದಮ್ಪೇತ್ಥ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

ತಿಣ್ಣಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಕನ್ತಾರಸದಿಸಾ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ, ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಅನೇನ** ವಿತಿಣ್ಣಾ। **ವಿಗತಾ ಕಥಂಕಥಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಆದೀಸು "ಏವಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿಕಾ ಕಥಂಕಥಾ **ಅಸ್ಸ** ವಿಗತಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ।

ವಿಸಾರದಭಾವಂ ಪತ್ತೋತಿ ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಚ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ವಿಸಾರದಭಾವಂ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋ। ಸಾಯಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತಾ ಕತ್ಥಾತಿ ಚೋದನಾಯ "ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕತ್ಥ? ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ"**ತಿ ಆಹ। ಅತ್ತನಾವ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಚ ನ ಅಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ ಪರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಮಾಹ **"ನ ಪರಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ನ ವತ್ತತೀ**ತಿ ನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ವಾ, ನ ಪರಂ ಪಚ್ಚೇತಿ ಪತ್ತಿಯಾಯತೀತಿ **ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತತ್ತಾ, ಪರತೋ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಚ ಅವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಸೋರಚ್ಚಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿಬುದ್ಧಿಖನ್ತಿವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಅಸಙ್ಗಾಸಂಹೀರವಿಸಾರದಞಾಣಚಾರಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಿನಾ ಮಹಾಗಣಿನಾ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಮತ್ಥೇರೇನ ಮಹಾಧಮ್ಮರಾಜಾಧಿರಾಜಗರುನಾ ಕತಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೦. ಏವಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ "**ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಅಙ್ಗೇಸೂತಿ ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ಸುನ್ದರಭಾವೇನ ಸಾತಿಸಯಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ಅಙ್ಗಾ**। ತದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅತಿಸಯವಿಸಿಟ್ಠೇ ಅತ್ಥಿತಾಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತಿತೋ, ಪಧಾನತೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ, ರುಳ್ಹಿವಸೇನ ಪನ ಜನಪದೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಙ್ಗಾ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ। **ಇಧಾಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ,** ನ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ ಏವ। "**ತದಾ ಕಿರಾ**"ತಿಆದಿ ತಸ್ಸಾ ಚಾರಿಕಾಯ ಕಾರಣವಚನಂ। ಆಗಮನೇ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನವಸೇನ **ಆಗನ್ತುಂ ನ ದಸ್ಸನ್ತಿ,** ನಾನುಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ನೀಲಾಸೋಕಕಣಿಕಾರಕೋವಿಳಾರಕುನ್ದರಾಜರುಕ್ಖಾದಿಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ತಂ ಚಮ್ಪಕವನಂ **ನೀಲಾದಿಪಞ್ಚವಣ್ಣಕುಸುಮಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ,** ನ ಚಮ್ಪಕರುಕ್ಖಾನಞ್ಞೇವ ನೀಲಾದಿಪಞ್ಚವಣ್ಣಕುಸುಮತಾಯಾತಿ ವದನ್ತಿ, ತಥಾರೂಪಾಯ ಪನ ಧಾತುಯಾ ಚಮ್ಪಕರುಕ್ಖಾವ ನೀಲಾದಿಪಞ್ಚವಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕುಸುಮಂ ಪುಪ್ಫನ್ತಿ। ಇದಾನಿಪಿ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ದೇಸೇ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಞ್ಚ ಯಥಾರುತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। **ಕುಸುಮಗನ್ಧಸುಗನ್ಧೇ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಕಾನಂ, ಸುದ್ಧಚಮ್ಪಕಾನಂ ವಾ ಕುಸುಮಾನಂ ಗನ್ಧೇಹಿ ಸುಗನ್ಧೇ। ಏವಂ ಪನ ವದನ್ತೋ ನ ಮಾಪನಕಾಲೇಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಚಮ್ಪಕರುಕ್ಖಾ ಉಸ್ಸನ್ನಾ, ಅಥ ಖೋ ಅಪರಭಾಗೇಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಾಪನಕಾಲೇ ಹಿ ಚಮ್ಪಕರುಕ್ಖಾನಮುಸ್ಸನ್ನತಾಯ ತಂ ನಗರಂ "**ಚಮ್ಪಾ**"ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ। **ಇಸ್ಸರತ್ತಾ**ತಿ ಅಧಿಪತಿಭಾವತೋ। ಸೇನಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೇನಿಕೋ, ಸ್ವೇವ **ಸೇನಿಯೋ**। ಬಹುಭಾವವಿಸಿಟ್ಠಾ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥಿತಾ ತದ್ಧಿತಪಚ್ಚಯೇನ ಜೋತಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಮಹತಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ**"ತಿ। **ಸಾರಸುವಣ್ಣಸದಿಸತಾಯಾ**ತಿ ಉತ್ತಮಜಾತಿಸುವಣ್ಣಸದಿಸತಾಯ। **ಚೂಳದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "**ಸೇನಿಯೋ**"ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ, **ಬಿಮ್ಬೀ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ನಾಮಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಸಾರಭೂತೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಅತ್ತಭಾವಸಮಿದ್ಧಿಯಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೮೦)।

೩೦೧-೨. ಸಂಹತಾತಿ ಸನ್ನಿಪತನವಸೇನ ಸಙ್ಘಟಿತಾ, ಸನ್ನಿಪತಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾಯ ದಿಸಾಯಾ**ತಿ ಏಕೇಕಾಯ ಪದೇಸಭೂತಾಯ ದಿಸಾಯ। ಪಾಳಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾನಮಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "ಸಙ್ಘಿನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಙ್ಘೀ"ತಿ ಪುಥುತ್ತೇ ಏಕವಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಏತೇಸ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ಏವಂ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೦೧, ೩೦೨) ವುತ್ತಂ, **ಸಙ್ಘೀ**ತಿ ಪನ ದೀಘವಸೇನ ಬಹುವಚನಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಅಗಣಾ**ತಿ ಅಸಮೂಹಭೂತಾ ಅಗಣಬನ್ಧಾ, "**ಅಗಣನಾ**"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ, ಸಙ್ಖ್ಯಾತ್ಥಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾ ಅತ್ಥೀತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪುಬ್ಬೇ ಅನ್ತೋನಗರೇ ಅಗಣಾಪಿ ಪಚ್ಛಾ ಬಹಿನಗರೇ ಗಣಂ ಭೂತಾ ಪತ್ತಾತಿ **ಗಣೀಭೂತಾ**ತಿ। ಅಭೂತತಬ್ಭಾವೇ ಹಿ ಕರಾಸಭೂಯೋಗೇ ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಈ-ಕಾರಾದೇಸೋ, ಈಪಚ್ಚಯೋ ವಾ। ರಾಜರಾಜಞ್ಞಾದೀನಂ ದಣ್ಡಧರೋ ಪುರಿಸೋವ ತತೋ ತತೋ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ತಾಯನತೋ ರಕ್ಖಣತೋ **ಖತ್ತಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಸೋ ಹಿ ಯತ್ಥ ತೇಹಿ ಪೇಸಿತೋ, ತತ್ಥ ತೇಸಂ ದೋಸಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ ಯುತ್ತಪತ್ತವಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಕಥೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹೇ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥೋ**"ತಿ। ಕುಲಾಪದೇಸಾದಿನಾ ಮಹತೀ ಮತ್ತಾ ಪಮಾಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಮತ್ತೋ**।

ಸೋಣದಣ್ಡಗುಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೦೩. ಏಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಿ ರಜ್ಜಾನಿ ನಾಮ, ವಿಸಿಟ್ಠಾನಿ ರಜ್ಜಾನಿ ವಿರಜ್ಜಾನಿ, ತಾನೇವ **ವೇರಜ್ಜಾನಿ,** ನಾನಾವಿಧಾನಿ ವೇರಜ್ಜಾನಿ ತಥಾ, ತೇಸು ಜಾತಾತಿಆದಿನಾ ತಿಧಾ ತದ್ಧಿತನಿಬ್ಬಚನಂ। ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತೀತಿ।

ಯಞ್ಞಾನುಭವನತ್ಥನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಅನುಭವನತ್ಥಂ। **ತೇ**ತಿ ನಾನಾವೇರಜ್ಜಕಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸೋಣದಣ್ಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। **ಉತ್ತಮಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**ತಿ ಅಭಿಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ವಿತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಉಗ್ಗತತರೋ, ಉಳಾರೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಆವಟ್ಟನೀಮಾಯಾ** ವುತ್ತಾವ। ಲಾಭಮಚ್ಛೇರೇನ ನಿಪ್ಪೀಳಿತತಾಯ **ಅಸನ್ನಿಪಾತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ**।

ಅಙ್ಗೇತಿ ಗಮೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಞಾಪೇತಿ, ಸಯಂ ವಾ ಅಙ್ಗೀಯತಿ ಗಮೀಯತಿ ಞಾಯತೀತಿ **ಅಙ್ಗಂ,** ಹೇತು। ತೇನಾಹ **"ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ಲೋಕಧಮ್ಮತಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಅಪರಾನಿಪಿ ಕಾರಣಾನಿ ಆಹಂಸೂತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ದ್ವೀಹಿ ಪಕ್ಖೇಹೀತಿ ಮಾತುಪಕ್ಖೇನ, ಪಿತುಪಕ್ಖೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಞಾತಿಪಕ್ಖೇಹಿ। "ಉಭತೋ ಸುಜಾತೋ"ತಿ ಹಿ ಏತ್ತಕೇಯೇವ ವುತ್ತೇ ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ಸುಜಾತತ್ತಂ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, ಸುಜಾತಸದ್ದೋ ಚ "ಸುಜಾತೋ ಚಾರುದಸ್ಸನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯) ಆರೋಹಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ಜಾತಿವಸೇನೇವ ಸುಜಾತತ್ತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಭೋತೋ ಮಾತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ, ಮಾತುಪಕ್ಖತೋ ಚ ಪಿತುಪಕ್ಖತೋ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧೇನ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕೋ"ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ "ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತೀತಿ ಆಹ **"ಸಂಸುದ್ಧಾ ತೇ ಮಾತುಗಹಣೀ"**ತಿ, ಸಂಸುದ್ಧಾವ ಅನಞ್ಞಪುರಿಸಸಾಧಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನೋರಸಪುತ್ತವಸೇನಾಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ಮಾತಾಪಿತುಸಮಞ್ಞಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಓರಸಪುತ್ತವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಧಾರೇತೀತಿ **ಗಹಣೀ,** ತತಿಯಾವಟ್ಟಸಙ್ಖಾತೋ ಗಬ್ಭಾಸಯಸಞ್ಞಿತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪದೇಸೋ **ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ**ತಿ ಸಮವಿಪಾಚನಿಯಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಮಹಾಸುದಸ್ಸನಸುತ್ತೇ। ಯಥಾಭುತ್ತಮಾಹಾರಂ ವಿಪಾಚನವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ ನ ಛಡ್ಡೇತೀತಿ **ಗಹಣೀ,** ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು, ಯಾ "ಉದರಗ್ಗೀ"ತಿ ಲೋಕೇ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

ಪಿತುಪಿತಾತಿ ಪಿತುನೋ ಪಿತಾ। **ಪಿತಾಮಹೋ**ತಿ ಆಮಹ-ಪಚ್ಚಯೇನ ತದ್ಧಿತಸಿದ್ಧಿ। "ಚತುಯುಗ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ತಂ ತದತ್ಥೇ ಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಕಾಲವಿಸೇಸೋ **ಯುಗಂ** ನಾಮ। **ಏತಂ** ಯುಗಸದ್ದೇನ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣವಚನಂ **ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಂ** ಲೋಕವೋಹಾರವಚನಮತ್ತಮೇವ, ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥತೋ ಪನ ಪಿತಾಮಹೋಯೇವ ಪಿತಾಮಹಯುಗಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ ತಸ್ಸೇವ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತೋ ಉದ್ಧ**ನ್ತಿ ಪಿತಾಮಹತೋ ಉಪರಿ। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬಪುರಿಸಾ"**ತಿ, ತದವಸೇಸಾ ಪುಬ್ಬಕಾ ಭ ಪುರಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುರಿಸಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ "ಮಾತಿತೋ"ತಿ ಪಾಳಿವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ।

ತತ್ರಾಯಮಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ - ಮಾತಾ ಚ ಪಿತಾ ಚ **ಪಿತರೋ,** ಪಿತೂನಂ ಪಿತರೋ **ಪಿತಾಮಹಾ,** ತೇಸಂ ಯುಗೋ ದ್ವನ್ದೋ **ಪಿತಾಮಹಯುಗೋ,** ತಸ್ಮಾ, ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ ಪಿತಾಮಹದ್ವನ್ದಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಏವಞ್ಚ ಪಿತಾಮಹಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಮಾತಾಮಹೋಪಿ ಗಹಿತೋ। ಯುಗಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಏಕಸೇಸೋ "ಯುಗೋ ಚ ಯುಗೋ ಚ ಯುಗೋ"ತಿ, ಅತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೇ ಪಿತಾಮಹದ್ವನ್ದಂ ಗಹಿತಂ ಹೋತೀತಿ।

"ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಾಕಾಪೇಕ್ಖನಮಿವ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಗತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಯಾವ ಸತ್ತಮೋ ಪುರಿಸೋ, ತಾವ ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅನುಪಕುಟ್ಠೋ ಜಾತಿವಾದೇನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಖೇಪೋ। **ಅನವಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಸದ್ಧಥಾಲಿಪಾಕಾದೀಸು ನ ಛಡ್ಡಿತೋ। **ನ ಉಪಕುಟ್ಠೋ**ತಿ ನ ಉಪಕ್ಕೋಸಿತೋ। "ಜಾತಿವಾದೇನಾ"ತಿ ಇದಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇತಿಪೀ**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ। ಏತ್ಥ ಚ **"ಉಭತೋ... ಪೇ॰... ಯುಗಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯೋನಿದೋಸಾಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕಭಾವಕಿತ್ತನತೋ, **"ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧಾಭಾವೋ। ಕಿರಿಯಾಪರಾಧೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಖೇಪಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **"ಅನುಪಕುಟ್ಠೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಅಯುತ್ತಸಂಸಗ್ಗಾಭಾವೋ। ಅಯುತ್ತಸಂಸಗ್ಗಞ್ಹಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಸತ್ತಾ ಅಕ್ಕೋಸಂ ಲಭನ್ತೀತಿ।

ಇಸ್ಸರೋತಿ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಬಲೇನ ಈಸನಸೀಲೋ, ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಇಸ್ಸರತಾ ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಡ್ಢಭಾವಪರಿಯಾಯೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಡ್ಢೋತಿ ಇಸ್ಸರೋ**”ತಿ ಆಹ। ಮಹನ್ತಂ ಧನಮಸ್ಸ ಭೂಮಿಗತಂ, ವೇಹಾಸಗತಞ್ಚಾತಿ **ಮಹದ್ಧನೋ। ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ, ಅಯಮೇವ ಚ ಪಾಠೋ ಅಧುನಾ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಅಗುಣಂಯೇವ ದಸ್ಸೇಮಾ**ತಿ ಅನ್ವಯತೋ ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಭಗವತೋ ಅನುಪಸಙ್ಕಮನಕಾರಣಂ ಅಗುಣಮೇವ ದಸ್ಸೇಮ।

ಅಧಿಕರೂಪೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠರೂಪೋ ಉತ್ತಮಸರೀರೋ। ದಸ್ಸನಂ ಅರಹತೀತಿ **ದಸ್ಸನೀಯೋ**ತಿ ಆಹ “**ದಸ್ಸನಯೋಗ್ಗೋ**”ತಿ। ಪಸಾದಂ ಆವಹತೀತಿ **ಪಾಸಾದಿಕೋ।** ತೇನಾಹ “**ಪಸಾದಜನನತೋ**”ತಿ। ಪೋಕ್ಖರಸದ್ದೋ ಇಧ ಸುನ್ದರತ್ಥೇ, ಸರೀರತ್ಥೇ ಚ ನಿರುಳ್ಹೋ। **ವಣ್ಣಸ್ಸಾ**ತಿ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ। ಪಕಾಸನಿಯೇನ ಪರಿಸುದ್ಧನಿಮಿತ್ತೇನ ವಣ್ಣಸದ್ದಸ್ಸ ವಣ್ಣಧಾತುಯಂ ಪವತ್ತನತೋ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ವಣ್ಣತಾ, ಸಾ ಚ ವಣ್ಣನಿಸ್ಸಿತಾತಿ ಅಭೇದವಸೇನ ವುತ್ತಂ “**ಉತ್ತಮೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ವಣ್ಣೇನಾ**”ತಿ। **ಸರೀರಂ** ಪನ ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸಿಟ್ಠಂ ಕರಚರಣಗೀವಾಸೀಸಾದಿಸಮುದಾಯಂ, ತಞ್ಚ ಅವಯವಭೂತೇನ ಸಣ್ಠಾನನಿಮಿತ್ತೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಪೋಕ್ಖರತಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**”ತಿ, ಉತ್ತಮಾಯ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅತ್ಥವಸಾ ಹಿ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ। ಸಬ್ಬೇಸು ವಣ್ಣೇಸು ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋವ ಉತ್ತಮೋತಿ ಆಹ “**ಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣೇಸುಪಿ ಸೇಟ್ಠೇನ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಚ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಚ್ಛಸಸದ್ದೋ ಸರೀರಾಭೇ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಚ್ಛಸೀ**ತಿ ಉತ್ತಮಸರೀರಾಭೋ, ಸುವಣ್ಣಾಭೋ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸರೀರಸದಿಸೇನೇವ ಸರೀರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಬ್ರಹ್ಮುಜುಗತ್ತತಂ। **ಓಕಾಸೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಟ್ಠಾನಂ। ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅವಯವಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಚ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನ ಖುದ್ದಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಸಬ್ಬಾನೇವಾ**”ತಿಆದಿ।

ಸೀಲನ್ತಿ ಯಮನಿಯಮಲಕ್ಖಣಂ ಸೀಲಂ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ರತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ವುದ್ಧಂ ವಡ್ಢಿತನ್ತಿ ವಿಸೇಸತೋ “**ವುದ್ಧಸೀಲೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವುದ್ಧಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬದಾ ಸಮ್ಮಾಯೋಗತೋ ವುದ್ಧೇನ ಧುವಸೀಲೇನ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪದತ್ತಯಮ್ಪೇತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥತೋ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಸದ್ದತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ “**ಇದಂ ವುದ್ಧಸೀಲೀಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಚಸೀಲತೋ ಪರಂ ತತ್ಥ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ತೇಸಮಜಾನನತೋ ಚ “**ಪಞ್ಚಸೀಲಮತ್ತಮೇವಾ**”ತಿ ಆಹ।

ವಾಚಾಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನತಾ ಏವ ಸುನ್ದರಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸುನ್ದರಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ**”ತಿ। ಠಾನಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸಿಕ್ಖಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅನೂನತಾಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ।** ಅಕ್ಖರಮೇವ ಹಿ ತಂತದತ್ಥವಾಚಕಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ **ಪದಂ।** ಅಥ ವಾ ಪದಮೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯಞ್ಜಕತ್ತಾ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ಸಿಥಿಲಧನಿತಾದಿಅಕ್ಖರಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಚ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾ, ಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ। ಅಪಿಚ ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪದಂ,** ನಾಮಾದಿ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ವಾಕ್ಯಂ, ತೇಸಂ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ **ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ।** ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನೇ ಸಾಧನತಾಯ ವಾಚಾವ ಕರಣಂ **ವಾಕ್ಕರಣ**ನ್ತಿ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಉದಾಹರಣಘೋಸೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ವಚೀಭೇದಸದ್ದೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ, ತೇನ ವಾ ಭಾಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ **ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಪೂರೇ** ಗುಣೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇ ಭವಾತಿ **ಪೋರೀ।** ಪುನ **ಪುರೇ**ತಿ ರಾಜಧಾನೀಮಹಾನಗರೇ। **ಭವತ್ತಾ**ತಿ ಸಂವಡ್ಢತ್ತಾ। **ಸುಖುಮಾಲತ್ತನೇನಾ**ತಿ ಸುಖುಮಾಲಭಾವೇನ, ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ಮುದುಸಣ್ಹತ್ತಮಾಹ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ ಅಪರಿಯೋನದ್ಧಾಯ, ಹೇತುಗಬ್ಭಪದಮೇತಂ। ತತೋ ಏವ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾಭಾವೋತಿ। ಡಂಸೇತ್ವಾ ವಿಯ ಏಕದೇಸಕಥನಂ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಂ,** ಸಣಿಕಂ ಚಿರಾಯಿತ್ವಾ ಕಥನಂ **ವಿಲಮ್ಬಿತಂ,** “ಸನ್ನಿದ್ಧವಿಲಮ್ಬಿತಾದೀ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಸದ್ದೇನ ಅಜನಕಂ ವಚೀನಂ, ಮಮ್ಮಕಸಙ್ಖಾತಂ ವಾ ಏಕಕ್ಖರಮೇವ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಮುಚ್ಚಾರಣಂ **ಸನ್ನಿದ್ಧಂ। ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ದುಕ್ಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢಿತಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏಳಾಗಳೇನಾ**ತಿ ಏಳಾಪಗ್ಘರಣೇನ। “ಏಳಾ ಗಳನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ

“ಲಾಲಾ ವಾ ಪಗ್ಘರನ್ತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “ಪಸ್ಸೇಳಮೂಗಂ ಉರಗಂ ದುಜಿವ್ಹ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೭.೪೯) ವಿಯ ಹಿ ಏಳಾಸದ್ದೋ ಲಾಲಾಯ, ಖೇಳೇ ಚ ಪವತ್ತತಿ। **ಖೇಳಫುಸಿತಾನೀತಿ** ಖೇಳಬಿನ್ದೂನಿ।

ತತ್ರಾಯಮಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ - **ಏಲ**ನ್ತಿ ದೋಸೋ ವುಚ್ಚತಿ “ಯಾ ಸಾ ವಾಚಾ ನೇಲಾ ಕಣ್ಣಸುಖಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮, ೧೯೪) ವಿಯ। ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ ಚ ಸದೋಸಮೇವ ಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾ ಏಲಂ ಪಗ್ಘರಾಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಾಚಾ **ಏಲಗಳಾ** ನಾಮ ಹೋತಿ, **ತಬ್ಬಿಪರೀತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ಅತ್ಥಪಾರಿಪೂರಿಂ ವದತಿ। ವಿಞ್ಞಾಪನಸದ್ದೇನ ಏತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಜರಾಜಿಣ್ಣತಾಯ ಜಿಣ್ಣೋತಿ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಪಾಲಿಚ್ಚಾದಿಭಾವಮಾಪಾದಿತೋ। **ವುದ್ಧಿಮರಿಯಾದಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿಯಾ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪತ್ತೋ। **ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕತಾಯಾ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **“ಚಿರಕಾಲಪ್ಪಸುತೋ”**ತಿ। **ಅದ್ಧ**ಸದ್ದೋ ಅದ್ಧಾನಪರಿಯಾಯೋ ದೀಘಕಾಲವಾಚಕೋ। ಕಿತ್ತಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ **“ದ್ವೇ ತಯೋ ರಾಜಪರಿವಟ್ಟೇ”**ತಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ ತಿಣ್ಣಂ ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಪಸಾಸನಪಟಿಪಾಟಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಅದ್ಧಗತೋ”ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಕತಂ ವಯೋಗಹಣಂ ಓಸಾನವಯಾಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ”**ತಿ। **ಪಚ್ಛಿಮೋ ತತಿಯಭಾಗೋ**ತಿ ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ತಿಧಾ ಕತೇಸು ಭಾಗೇಸು ತತಿಯೋ ಓಸಾನಭಾಗೋ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ತೇತ್ತಿಂಸವಸ್ಸತೋ ಚ ಅಧಿಕಮಾಸಪಕ್ಖಾದಿಪಿ ವಿಭಜೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತಸಟ್ಠಿಮೇ ವಸ್ಸೇ ಯಥಾರಹಂ ಲಬ್ಭಮಾನಮಾಸಪಕ್ಖದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಛಿಮವಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ**ಪಿ ಹಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಸತ್ತಸಟ್ಠಿವಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಛಿಮವಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ”ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ। ಇತರಥಾ ಹಿ “ಪಚ್ಛಿಮವಯೋ ನಾಮ ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೋ ತತಿಯಭಾಗೋ”ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನ ವಿರೋಧೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ।

ಏವಂ ಕೇವಲಜಾತಿವಸೇನ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪಂ ವತ್ವಾ ಗುಣಮಿಸ್ಸಕವಸೇನಪಿ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪಂ ವದನ್ತೇನ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ನಾಯಂ ಜಿಣ್ಣತಾ ವಯೋಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಕುಲಪರಿವಟ್ಟೇನ ಪುರಾಣತಾತಿ ಆಹ **“ಜಿಣ್ಣೋತಿ ಪೋರಾಣೋ”**ತಿಆದಿ। **ಚಿರಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಕುಲನ್ವಯೋ**ತಿ ಚಿರಕಾಲಂ ಪವತ್ತಕುಲಪರಿವಟ್ಟೋ, ತೇನಾಸ್ಸ ಕುಲವಸೇನ ಉದಿತೋದಿತಭಾವಮಾಹ। “ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಜಾತಿವುದ್ಧಿಯಾ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ, ಗುಣವುದ್ಧಿಯಾ ಚ ತತೋ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ **“ವುದ್ಧೋತಿ ಸೀಲಾಚಾರಾದಿಗುಣವುದ್ಧಿಯಾ ಯುತ್ತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಕ್ಖಮಾನಂ ಪತಿ ಪಾರಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಞ್ಹೇತಂ। ತಥಾ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕತಾಯಪಿ ತೇನೇವ ಪದೇನ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ, ವಿಭವಮಹತ್ತತಾಯ ಚ ಅನವಸೇಸಿತತ್ತಾ **“ಮಹಲ್ಲಕೋತಿ ವಿಭವಮಹನ್ತತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”**ತಿ ಆಹ। **ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಯುತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿವೀಥಿಂ ಅವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚರಣವಸೇನ ಉಪಗತೋತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಜಾತಿವುದ್ಧಭಾವಮನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತಮ್ಪಿ **ಅನ್ತಿಮವಯಂ** ಪಚ್ಛಿಮವಯಮೇವ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಯೋಜನಾ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಪಚ್ಛಿಮವಯವಸೇನ ಜಾತಿವುದ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ।

ಬುದ್ಧಗುಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೦೪. ತಾದಿಸೇಹಿ ಮಹಾನುಭಾವೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಗಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಠಪನಮ್ಪಿ ನ ಮಾದಿಸಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಜಾತೀನಮನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಕುತೋ ಪನ ಉಕ್ಕಂಸವಸೇನ ಠಪನನ್ತಿ ಇದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತರೂಪನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ನ ಖೋ ಪನ ಮೇತ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯೇಪಿ ಗುಣಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸದಿಸಾ, ತೇಪಿ ಗುಣೇ ಉತ್ತರಿತರೇಯೇವ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸದಿಸಾತಿ** ಚ ಏಕದೇಸೇನ ಸದಿಸಾ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗುಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದಿಸಾ ಕೇಚಿಪಿ ಗುಣಾ ಅಞ್ಞೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತಿ। **“ಕೋ ಚಾಹ”**ನ್ತಿಆದಿ ಉತ್ತರಿತರಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಅಹಞ್ಚ ಕೀದಿಸೋ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಸದಿಸೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಮಣಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಗುಣಾ ಚ ಕೀದಿಸಾ ನಾಮ ಹುತ್ವಾ ಸದಿಸಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಯೋಜನಾ। ಕೇಚಿ ನವಂ ಪಾಠಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಯಮೇವ ಮೂಲಪಾಠೋ ಯಥಾ ತಂ **ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ** “ಕೋ ಚಾಹಂ ಭೋ ಗೋತಮ ಸಾಚರಿಯಕೋ, ಕಾ ಚ ಅನುತ್ತರಾ

ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ"ತಿ। **ಇತರೇತಿ** ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಅಸದಿಸೇ ಗುಣೇ, "ಪಕಾಸೇತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏಕನ್ತೇನೇವಾತಿ** ಸದಿಸಗುಣಾನಂ ವಿಯ ಪಸಙ್ಗಾಭಾವೇನ।

ಏವಂ ನಿಯಾಮೇನ್ತೋ ಸೋಣದಣ್ಡೋ **ಇದಂ** ಅತ್ಥಜಾತಂ **ದೀಪೇತಿ। ಯಥಾ ಹೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣೇ। ತೇನಾಹ "ತಸ್ಮಾ ಮಯಮೇವ ಅರಹಾಮಾ"ತಿ। **ಗೋಪದಕನ್ತಿ** ಗಾವಿಯಾ ಖುರಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಉದಕಂ। **ಗುಣೇತಿ** ಸದಿಸಗುಣೇಪಿ, ಪಗೇವ ಅಸದಿಸಗುಣೇ।

ಸಟ್ಠಿಕುಲಸತಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಂ ಕುಲಸತಸಹಸ್ಸಂ। **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾ**ದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪) ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಭಗವತೋ ಅಸೀತಿಕುಲಸಹಸ್ಸತಾವಚನಂ ಏಕೇಕಪಕ್ಖಮೇವ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸುಧಾಮಟ್ಠಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋತಿ ಸುಧಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಕತಾ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ। **ಸತ್ತರತನಾನನ್ತಿ** ಸತ್ತಹಿ ರತನೇಹಿ। ಪೂರಯೋಗೇ ಹಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಬಹುಲಂ ಛಟ್ಠೀವಚನಂ। **ಪಾಸಾದನಿಯೂಹಾದಯೋತಿ** ಉಪರಿಪಾಸಾದೇ ಠಿತತುಲಾಸೀಸಾದಯೋ। "ಸತ್ತರತನಾನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ, ಅಭೇದೇಪಿ ಭೇದವೋಹಾರೋ ಏಸ। **ಕುಲಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖತ್ತಿಯಕುಲಾನುಕ್ಕಮೇನ। **ತೇಸುಪೀತಿ** ಚತೂಸು ನಿಧೀಸುಪಿ। **ಗಹಿತಂ ಗಹಿತಂ** ಠಾನಂ **ಪೂರತಿಯೇವ** ಧನೇನ ಪಾಕತಿಕಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ಊನಂ।

ಭದ್ದಕೇನಾತಿ ಸುನ್ದರೇನ। ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಠಮವಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಅನಿಚ್ಛಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾವ **ಅನಾದರೋ** ತೇನ ಯುತ್ತೇ ಅತ್ಥೇ **ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ** ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏತೇಸನ್ತಿ** ಮಾತಾಪಿತೂನಂ। **ಕನ್ದಿತ್ವಾತಿ** "ಕಹಂ ಪಿಯಪುತ್ತಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿದೇವಿತ್ವಾ।

ಅಪರಿಮಾಣೋಯೇವಾತಿ "ಏತ್ತಕೋ ಏಸೋ"ತಿ ಕೇನಚಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋಯೇವ। ದ್ವೇ ವೇಳೂ ಅಧೋಕಟಿಮತ್ತಕಮೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವಿನ್ನಂ ವೇಳೂನಂ ಉಪರಿ ಕಟಿಮತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ। ಪಾರಮಿತಾನುಭಾವೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಏವ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಭಗವಾ ಪನ ತದಾ ಪಕತಿಪ್ಪಮಾಣೋವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಮಿವ ದಿಸ್ಸತಿ, ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಾರಮಿತಾಬಲೇನೇವ ಏವಂ ಅಪರಿಮಾಣತಾ, ನ ಇದ್ಧಿಬಲೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅತುಲೋತಿ** ಅಸದಿಸೋ। **"ಧಮ್ಮಪದೇ ಗಾಥಮಾಹಾ"**ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ ಅಯುತ್ತೋವ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಪದೇ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಸುಧಾಪಿಣ್ಡಿಯತ್ಥೇರಾಪದಾನಾ**ದೀಸು (ಅಪ॰ ೧.೧೦.ಸುಧಾಪಿಣ್ಡಿಯತ್ಥೇರಾಪದಾನ) ಪನಾಯಂ ಗಾಥಾ ಆಗತಾ, ಸಾ ಚ ಖೋ ಅಞ್ಞವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಏವ, ನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿವಸೇನ ಸಙ್ಗೀತಿಮನಾರುಳ್ಹಾ ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾಯೇವಾಯಂ ಗಾಥಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ತೇ ತಾದಿಸೇತಿ** ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ "ಅಪ್ಪಂ ವಸ್ಸಸತಂ ಆಯು, ಇದಾನೇತರಹಿ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಬು॰ ವಂ॰ ೧೭.೨೧) ವಿಯ, "ಏತಾದಿಸೇ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಸುನ್ದರಂ ಅಪದಾನಾದೀಸು ತಥಾ ಅದಿಸ್ಸನತೋ। ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ **ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ** ಕುತೋಚಿಪಿ ಅಭಯೇ ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ ಏತ್ಥ ಇದಂ ಪುಞ್ಞಂ **ಕೇನಚಿ** ಮಹಾನುಭಾವೇನ ಅಪಿ ಸಙ್ಖಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬಾಹನ್ತರನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಬಾಹೂನಮನ್ತರಂ। **ದ್ವಾದಸ ಯೋಜನಸತಾನೀತಿ** ದ್ವಾದಸಾಧಿಕಾನಿ ಯೋಜನಸತಾನಿ। **ಬಹಲನ್ತರೇನಾತಿ** ಸಮನ್ತಾ ಸರೀರಪರಿಣಾಹಪ್ಪಮಾಣೇನ। **ಪುಥುಲತೋತಿ** ವಿತ್ಥಾರತೋ। **ಅಙ್ಗುಲಿಪಬ್ಬಾನೀತಿ** ಏಕೇಕಾನಿ ಅಙ್ಗುಲಿಪಬ್ಬಾನಿ। **ಭಮುಕನ್ತರನ್ತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಮುಕಾನಮನ್ತರಂ। **ಮುಖಂ** ವಿತ್ಥಾರತೋ **ದ್ವಿಯೋಜನಸತಂ** ಪರಿಮಣ್ಡಲತೋ ತಿಸುಂ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಏದಿಸೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಯಾ ಪರೇಹಿ ವುತ್ತಾ ಕಥಾ, ತಸ್ಸಾ ಅನುರೂಪನ್ತಿ **ಯಥಾಕಥಂ,** ಇಮಿನಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವುತ್ತಂ ಭಗವತೋ ವಣ್ಣಕಥಂ ಸುತ್ವಾ

ಓಲೋಕೇತುಕಾಮತಾಯ ಆಗತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಯಥಾಕಥನ್ತಿ** ವಾ ಕೀದಿಸಂ। “ಯಥಾಕಥಂ ಪನ ತುಮ್ಹೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಗ್ಗಾ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ ಅವಿವದಮಾನಾ ಫಾಸುಕಂ ವಸ್ಸಂ ವಸಿತ್ಥಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೯೪) ವಿಯ ಹಿ ಪುಚ್ಛಾಯಂ ಏಸ ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ, ಏಕೋ ವಾ ನಿಪಾತೋ।

ಗನ್ಧಕುಟಿಪರಿವೇಣೇತಿ ಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ಪರಿವೇಣೇ, ಗನ್ಧಕುಟಿತೋ ಬಹಿ ಪರಿವೇಣಬ್ಭನ್ತರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಮಞ್ಚಕೇ। **“ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸೀ”**ತಿ ಯಥಾ ರಾಹು ಅಸುರಿನ್ದೋ ಆಯಾಮತೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ, ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಚ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾ ರೂಪಂ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೦೪) ಏವಂ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, “ತದೇತಂ ‘ನ ಮಯಾ ಅಸುರಿನ್ದ ಅಧೋಮುಖೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರಿತಾ, ಉದ್ಧಗ್ಗಮೇವ ಕತ್ವಾ ದಾನಂ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ಏತಞ್ಹಿ ಗನ್ಧಕುಟಿದ್ವಾರವಿವರಣಾದೀಸು ವಿಯ ಪಾರಮಿತಾನುಭಾವಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ತದೇವ ವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। **ಅಧೋಮುಖೇನಾ**ತಿ ಓಸಕ್ಕಿತವೀರಿಯತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, **ಉದ್ಧಗ್ಗಮೇವಾ**ತಿ ಅನೋಸಕ್ಕಿತವೀರಿಯತಂ, ಉಬ್ಭಕೋಟಿಕಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದಾ ರಾಹು ಉಪಾಸಕಭಾವಂ ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ ಆಹ **“ತಂ ದಿವಸ”**ನ್ತಿಆದಿ।

ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ **ಅರಿಯಂ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ಅತೋಯೇವ ಉತ್ತಮತಾ ಪರಿಸುದ್ಧತಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಉತ್ತಮಂ ಪರಿಸುದ್ಧ”**ನ್ತಿ। **ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ,** ನ ಸುಖವಿಪಾಕಟ್ಠೇನ ತಸ್ಸ ಅರಹತಮಸಮ್ಭವತೋ। **ಕುಸಲಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಅನವಜ್ಜೇನೇವ ವಿದ್ಧಸ್ತಸವಾಸನಕಿಲೇಸೇನ ಸೀಲೇನ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪದಚತುಕ್ಕಮ್ಪೇತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥತೋ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಸದ್ದತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ **“ಇದಮಸ್ಸ ವೇವಚನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕತ್ಥಚಿ ಚತುರಾಸೀತಿಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಅಪರಿಮಾಣಾಪಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಭಗವತೋ ಏಕೇಕಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೧ ಆದಯೋ) ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತ- (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೧ ಆದಯೋ) ದೇಸನಾದೀಸು ಹಿ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಮಗ್ಗಫಲಾಮತಂ ಪಿವಿಂಸು। ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾದಿಪರಿಮಾಣೇನಪಿ ಬಹೂ ಏವ, ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಪನೇವಂ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಾ** ಅನುತ್ತರಸಿಕ್ಖಾಪಕಭಾವೇನ ಭಗವಾ **ಬಹೂನಂ ಆಚರಿಯೋ,** ತೇಸಂ ಆಚರಿಯಭೂತಾನಂ ಸಾವಕಾನಮಾಚರಿಯಭಾವೇನ **ಸಾವಕವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಾಚರಿಯೋ।** ಭಗವತಾ ಹಿ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ಸಾವಕಾ ವೇನೇಯ್ಯಂ ವಿನೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾವ ತೇಸಂ ಪಧಾನೋ ಆಚರಿಯೋತಿ।

ವದನ್ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪೇತೋವ ಅತ್ಥೋ ಪಮಾಣಂ, ನ ಲಕ್ಖಣಹಾರಾದಿವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **“ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸಾ”**ತಿ ಪಾಠಾವಸಾನೇ ಪೇಯ್ಯಾಲಂ ಕತ್ವಾ **“ಕೇಲನಾ ಪಟಿಕೇಲನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿ (ವಿಭ॰ ೮೫೪) “ಬಾಹಿರಾನಂ ವಾ ಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ ಮಣ್ಡನಾ”ತಿಆದಿ ಪೇಯ್ಯಾಲವಸೇನ ಗಯ್ಹತಿ। ತತ್ಥ **ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಮನುಸ್ಸಸರೀರಸ್ಸ। ಯಥಾ ಹಿ ತದಹುಜಾತೋಪಿ ಸಿಙ್ಗಾಲೋ “ಜರಸಿಙ್ಗಾಲೋ” ತ್ವೇವ, ಊರುಪ್ಪಮಾಣಾಪಿ ಚ ಗಲೋಚಿಲತಾ “ಪೂತಿಲತಾ” ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋಪಿ ಮನುಸ್ಸಸರೀರೋ “ಪೂತಿಕಾಯೋ” ತ್ವೇವ, ತಸ್ಸ ಮಣ್ಡನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೇಲನಾ**ತಿ ಕೀಳನಾ। “ಕೇಲಾಯನಾ”ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಪಟಿಕೇಲನಾ**ತಿ ಪಟಿಕೀಳನಾ। ಚಪಲಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಚಾಪಲ್ಯಂ, ಚಾಪಲ್ಲಂ** ವಾ, ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಸ್ಸಸತಿಕೋಪಿ ಸಮಾನೋ ತದಹುಜಾತದಾರಕೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸೇದಮಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಾಪೇ ಪುರೇ ಕರೋತಿ, ನ ವಾ ಪಾಪಂ ಪುರೇ ಕರೋತೀತಿ **ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋ**ತಿ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಸಮಾಸೇನ ದುವಿಧಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಾಪೇ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪಾಪೇ**ತಿ ಚ ಪಾಪಪಟಿಪಕ್ಖೇ, ಪಾಪವಿರಹಿತೇ ವಾ। ಬ್ರಹ್ಮನಿ ಸೇಟ್ಠೇ ಭಗವತಿ ಭವಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಸೇನ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಾ ಭಗವತೋ ಅಪಚ್ಚಂ ಗರುಕರಣಾದಿನಾ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ, ಬ್ರಹ್ಮಂ ವಾ ಸೇಟ್ಠಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾ,** ಅರಿಯಸಾವಕಸಙ್ಖಾತಾ ಪಜಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಜಾಯಾ**ತಿ ಬಹಿತಪಾಪಪಜಾಯ। "ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ"ತಿ ಪದಮಧಿಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಏತಿಸ್ಸಾಯ ಚ ಪಜಾಯ ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ "ನ ಕೇವಲಂ ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾಯ ಚ ಪಜಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಭೂತಾಯ ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ"ತಿ। **"ಅಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। "ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋ"ತಿ ಇದಂ "ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾಯ ಪಜಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, ನ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಮತ್ಥದೀಪಕಂ, ಪಕತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿವಸೇನಪಿ ಚೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಯುತ್ತಸಮಾಸೋ ಚಾಯಂ। **ಪಾಪ**ನ್ತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ, ಅಹಿತಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಿಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಕಸ್ಸಾ ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅತ್ತನಾ"**ತಿಆದಿ ತದತ್ಥವಿವರಣಂ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಜಾಯಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಪಜಾಯ।

ರಞ್ಜನ್ತಿ ಅಟ್ಟಂ ಭಜನ್ತಿ ರಾಜಾನೋ ಏತೇನಾತಿ **ರಟ್ಠಂ,** ಏಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ರಜ್ಜಭೂತಕಾಸಿಕೋಸಲಾದಿಮಹಾಜನಪದಾ। ಜನಾ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಸುಖಜೀವಿಕಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಜನಪದೋ,** ಏಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ರಜ್ಜೇ ಏಕೇಕಕೋಟ್ಠಾಸಭೂತಾ ಉತ್ತರಪಥದಕ್ಖಿಣಪಥಾದಿಖುದ್ದಕಜನಪದಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಥಾ ಆಗತೇಸು। **ಪುಚ್ಛಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ। ಕೇಸಞ್ಚಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ, ಚಿತ್ತಾಚಾರಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ಭಗವಾವ ಪುಚ್ಛಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

"ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಸಾಖಲ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿ ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡಪಾಳಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೦)। **ಅದ್ಧಾನದರಥ**ನ್ತಿ ದೀಘಮಗ್ಗಾಗಮನಪರಿಸ್ಸಮಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ, ಮುಖಪದುಮನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಬಾಲಾತಪಸಮ್ಫಸ್ಸನೇನೇವಾ**ತಿ ಅಭಿನವುಗ್ಗತಸೂರಿಯರಂಸಿಸಮ್ಫಸ್ಸನೇನ ಇವ। ತಥಾ ಹಿ ಸೂರಿಯೋ "ಪದ್ಮಬನ್ಧೂ"ತಿ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ, ಚನ್ದೋ ಪನ "ಕುಮುದಬನ್ಧೂ"ತಿ। ಪುಣ್ಣಚನ್ದಸ್ಸ ಸಿರಿಯಾ ಸಮಾನಾ ಸಿರೀ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪುಣ್ಣಚನ್ದಸಸ್ಸಿರಿಕಂ।** ಕಥಂ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಸದಿಸತಾತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪತ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಪನ **"ಏಹಿ ಸ್ವಾಗತವಾದೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಖಸಮ್ಭಾಸಪುಬ್ಬಕಂ ಪಿಯವಾದಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಸಖಿಲೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಣ್ಹವಾಚತಂ, **"ಸಮ್ಮೋದಕೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲತಂ, **"ಅಬ್ಭಾಕುಟಿಕೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮುಖತಂ, **"ಉತ್ತಾನಮುಖೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಖಸಲ್ಲಾಪತಂ, **"ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣೇನ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯತ್ಥ ಕಿರಾತಿ ಏತ್ಥ **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸೂಚನೇ –

> "ಖಣವತ್ಥುಪರಿತ್ತತ್ತಾ, ಆಪಾಥಂ ನ ವಜನ್ತಿ ಯೇ।
> ತೇ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ ನಾಮ, ಯೇಸಂ ರೂಪಾದಯೋ ಕಿರಾ"ತಿ॥ –

ಆದೀಸು (ಅಭಿಧಮ್ಮಾವತಾರ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇ ಛಟ್ಠಅನುಚ್ಛೇದೇ – ೭೭) ವಿಯ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಅಧಿವುತ್ಥಪದೇಸೇ ನ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪದ್ದವತಾ, ಅಥ ಖೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನೇವ ಹಿ ತಾ ಆರಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಪಂಸುಪಿಸಾಚಕಾದಯೋ**ತಿ ಪಂಸುನಿಸ್ಸಿತಪಿಸಾಚಕಾದಯೋ । **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಭೂತರಕ್ಖಸಾದೀನಂ ಗಹಣಂ। ಇದಾನಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಮೇವ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವೇನೇಯ್ಯಜನಸಮೂಹೋ। **ಸಯಂ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ಸಙ್ಘೋ** ನಾಮ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸಮೂಹೋ। **"ತಾದಿಸೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಸಯಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ"ತಿ ವುತ್ತವಿಕಪ್ಪೋ ಏವ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠೋ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ವಿಧಿ ಪಟಿಸೇಧೋವಾತಿ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಮಾ "ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವಾ"ತಿ ವಿಕಪ್ಪನ್ತರಗಹಣನ್ತಿ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೦೪) ವುತ್ತಂ। ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಕಾಮಂ "ಗಣೀ"ತಿ ಇದಂ "ಸಙ್ಘೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ ಯಥಾವುತ್ತವಿಕಪ್ಪದ್ವಯೇ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಸಿತ್ವಾ "ತಾದಿಸೋವಸ್ಸ ಗಣೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅವಸಿಟ್ಠಸ್ಸಪಿ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ **"ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವಾ ವೇವಚನಮೇತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ - ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿತ್ಥೇರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚೇಕಗಣೀನಂ ಗಣಂ, ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾದಿಗಣಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ **"ತಾದಿಸೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಸಬ್ಬೋವ ಭಿಕ್ಖುಗಣೋ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ನಾಮ, ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಅರಿಯಗಣೋ ಪನ ಸಯಂ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ "ತಾದಿಸೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಕಪ್ಪದ್ವಯಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಪೂರಣಮಕ್ಖಲಿಆದೀನಂ **ಬಹೂನಂ ತಿತ್ಥಕರಾನಂ,** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಚೇಲಕಾದಿಮತ್ತಕೇನಪಿ ಕಾರಣೇನಾತಿ** ನಿಚ್ಚೋಳತಾದಿಮತ್ತಕೇನಪಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸನ್ತುಟ್ಠತಾದಿಸಮಾರೋಪನಲಕ್ಖಣೇನ ಕಾರಣೇನ।

ನವಕಾತಿ ಅಭಿನವಾ। **ಪಾಹುನಕಾತಿ** ಪಹೇಣಕಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಮನುಚ್ಛವಿಕಾ, ಏತೇನ ದುವಿಧೇಸು ಆಗನ್ತುಕೇಸು ಪುರೇತರಮಾಗತವಸೇನ ಇಧ ಅತಿಥಿನೋ, ನ ಭೋಜನವೇಲಾಯಮಾಗತವಸೇನ ಅಬ್ಭಾಗತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಯಾಪುಣಾಮೀತಿ** ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ಜಾನಾಮಿ, ಧಾತ್ವತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಜಾನಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಪ್ಪಮ್ಪೀತಿ ಆಯುಕಪ್ಪಮ್ಪಿ, ಭಣೇಯ್ಯ ಚೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚಿರಂ** ಚಿರಕಾಲೇ ಕಪ್ಪೋ ಖೀಯೇಥ, **ದೀಘಮನ್ತರೇ** ದೀಘಕಾಲನ್ತರೇಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। **"ಚಿರ"**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ ಛನ್ದಹಾನಿಭಯಾ ರಸ್ಸತ್ಥಂ ನಿಗ್ಗಹಿತಲೋಪೋ, ಅತಿದೀಘಕಾಲಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ **"ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಭಯತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಮೇತಂ, ಕಿರಿಯಾರಹಾದಿಯೋಗೇ ವಿಯ ಚ ಅನ್ತರಯೋಗೇ ಅಧಿಕಕ್ಖರಪಾದೋ ಅನುಪವಜ್ಜೋ, ಅಯಞ್ಚ ಗಾಥಾ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೨೫; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೪; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ, ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬.೨೦) ವುತ್ತಾ ತಥಾ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

೩೦೫. ನನ್ತಿ ಆಚರಿಯಂ। **ಅಲಂ**-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಅರಹತ್ಥೋ "ಅಲಮೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೭೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೪, ೧೪೩) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಯುತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ। ಪುಟೇನ ನೇತ್ವಾ ಅಸಿತಬ್ಬತೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಪುಟೋಸಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಥೇಯ್ಯಂ।** ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಕರಣವಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಪಾಳಿಯಂ ಪುಟಂಸೇನಪಿ ಕುಲಪುತ್ತೇನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇನ ಪುಟಂಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅಂಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ತದಸ್ಸನಂ, ವಹನ್ತೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಅಲಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೋಣದಣ್ಡಪರಿವಿತಕ್ಕವಣ್ಣನಾ

೩೦೬-೭. ನ ಇಧ **ತಿರೋ**-ಸದ್ದೋ "ತಿರೋಕುಡ್ಡೇ ವಾ ತಿರೋಪಾಕಾರೇ ವಾ ಛಡ್ಡೇಯ್ಯ ವಾ ಛಡ್ಡಾಪೇಯ್ಯ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೮೨೫) ವಿಯ ಬಹಿಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅನ್ತೋವನಸಣ್ಡೇ ಗತಸ್ಸಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ವಿಹಾರೋಪಿ ವನಸಣ್ಡಪರಿಯಾಪನ್ನೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ವಿಹಾರಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಏತೇ** ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ **ಉಭತೋಪಕ್ಖಿಕಾ,** "ಇತರೇ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಏಕತೋಪಕ್ಖಿಕಾ"ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ದಲಿದ್ದತ್ತಾ, ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಜಿಣ್ಣತ್ತಾ ಚ

ನಾಮಗೋತ್ತವಸೇನ ಅಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಪಾಕಟಾ ಭವಿತುಕಾಮಾ ಏವಮಕಂಸೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕೇರಾಟಿಕಾ**ತಿ ಸಠಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ದ್ವೀಸು ಜನೇಸು। **ತತೋ**ತಿ ವಿಸ್ಸಾಸತೋ, ದಾನತೋ ವಾ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಣ್ಣನಾ

೩೦೯. ಅನೋನತಕಾಯವಸೇನ **ಥದ್ಧಗತ್ತೋ,** ನ ಮಾನವಸೇನ। ತೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವಕ್ಖತಿ "ಅಬ್ಭುನ್ನಾಮೇತ್ವಾ"ತಿ। ಚೇತೋವಿತಕ್ಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ **"ಚಿತ್ತಂ ಅಞ್ಞಾಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಘಾತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತದುಕ್ಖಂ।

೩೧೧. **ಸಕಸಮಯೇ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲದ್ಧಿಯಂ। **ಮೀಯಮಾನೋ**ತಿ ಮರಿಯಮಾನೋ। **ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾನನೇನೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಸಞ್ಞಾನನೇನೇವ। **ಸುಜ**ನ್ತಿ ಹೋಮದಬ್ಬಿಂ, ನಿಬ್ಬಚನಂ ವುತ್ತಮೇವ। **ಗಣ್ಹನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಜುಹನತ್ಥಂ ಗಣ್ಹನಕೇಸು, ಇರುವಿಜ್ಜೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇರುವೇದ**ವಸೇನ **ಹೋಮಕರಣತೋ** ಹಿ ಯಞ್ಞಯಜಕಾ "ಇರುವಿಜ್ಜಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪಠಮೋ ವಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ಸುಜಾಕಿರಿಯಾಯಂ ಸಬ್ಬಪಧಾನೋ ವಾ। **ದುತಿಯೋ ವಾ**ತಿ ತದನನ್ತರಿಕೋ ವಾ। **"ಸುಜ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಕರಣತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸುಜಾಯಾ"**ತಿ। ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಮುಖತಾಯ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಯಞ್ಞೇ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಸುಜಾಮುಖೇನ ದಿಯ್ಯತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ "ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಮುಖಾ ಯಞ್ಞಾ, ಸಾವಿತ್ತೀ ಛನ್ದಸೋ ಮುಖ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦)। ತಸ್ಮಾ "ದಿಯ್ಯಮಾನ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಪಾಠಸೇಸೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ **ಆಚರಿಯೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೧೧) ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ಸುಜಾಯ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ **ಸುಜ**ನ್ತಿ ತದ್ಧಿತವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಮಾಹ। **ಪೋರಾಣಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। ಪುರಿಮವಾದೇ ಚೇತ್ಥ ದಾನವಸೇನ ಪಠಮೋ ವಾ ದುತಿಯೋ ವಾ, ಪಚ್ಛಿಮವಾದೇ ಆದಾನವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ವಿಸೇಸತೋ**ತಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣವಿಸೇಸತೋ, ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಇಚ್ಛಿತವಿಜ್ಜಾಚರಣಮತ್ತತೋ। **ಉತ್ತಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣವಿಸೇಸದೀಪಕಸ್ಸ "ಕತಮಂ ಪನ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸೀಲಂ, ಕತಮಾ ಸಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿಆದಿವಚನಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣತ್ಥಮೇವ "ಇಮೇಸಂ ಪನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಅಙ್ಗಾನ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ, ತಸ್ಮಾ ಪಧಾನವಚನಾನುರೂಪಮನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೧೨. **ಅಪವದತೀ**ತಿ ವಣ್ಣಾದೀನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ವದತಿ, ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇದ**ನ್ತಿ "ಮಾ ಭವಂ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ಏವಂ ಅವಚಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯ**ನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿದ್ಧನ್ತಂ। **ಮಾ ಭಿನ್ದೀ**ತಿ ಮಾ ವಿನಾಸೇಸಿ।

೩೧೬. ಸಮೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಸಮೋತಿ **ಸಮಸಮೋ,** ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಯಾಯದ್ವಯಞ್ಹಿ ಅತಿಸಯತ್ಥದೀಪಕಂ ಯಥಾ "ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ, ರೂಪರೂಪ"ನ್ತಿ। ಏಕದೇಸಸಮತ್ತತೋ ಪನ ಅಙ್ಗಕೇನ ಮಾಣವೇನ ತೇಸಂ ಸಮಭಾವತೋ ತಂ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ **"ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕದೇಸಸಮತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕುಲಕೋಟಿಪರಿದೀಪನ**ನ್ತಿ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪರಿದೀಪನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಭಗಿನಿಯಾ…ಪೇ॰… ನ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತುಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, ಕುಲಕೋಟಿಪರಿದೀಪನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ವದತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಂ ವದತಿ। **ಗುಣೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಪಞ್ಚಸೀಲೇ। **ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾ**ತಿ ಯದಿಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಸಿಯಾ, ಭಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸಾಪಿ **ಪುನ ಪಕತಿಸೀಲೇ ಠಿತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ** ವಣ್ಣಾದಯೋ **ಸಾಧೇನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಾಧೇತೀ"ತಿ ಪಾಠೇ "ವಣ್ಣೋ"ತಿ ಕತ್ತಾ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೧೬) ಅಜ್ಝಾಹಟೋ, ನಿದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ। **ಮನ್ತಜಾತೀಸುಪಿ** ಹಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೀಲಮೇವಾ**ತಿ ಪುನ ಪಕತಿಭೂತಂ ಸೀಲಮೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ **"ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ…ಪೇ॰… ವಣ್ಣಾದಯೋ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮೋಹಮತ್ತಂ ವಣ್ಣಾದಯೋ**ತಿ ವಣ್ಣಮನ್ತಜಾತಿಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಸ್ಸ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಮತ್ತಮೇತಂ, ಅಸಮವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕಥಿತಮಿದಂ।

ಸೀಲಪಞ್ಞಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೭. **ಕಥಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪಞ್ಹೋತಿ** "ಸೀಲವಾ ಚ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಿನ್ನಮೇವ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತೋ ಪಞ್ಹೋ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಯಥಾವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇ ಅತ್ಥೇ, ಅಙ್ಗದ್ವಯೇ ವಾ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಸೋಣದಣ್ಡಸ್ಸ। ಯದಿ ಏಕಮಙ್ಗಂ ಠಪೇಯ್ಯ, ಅಥ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। ಯದಿ ಪನ ನ ಠಪೇಯ್ಯ, ಅಥ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ಪನೇಸ ತಥಾ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ನು ಖೋ, ನೋತಿ ವೀಮಂಸನತ್ಥಮೇವ ಏವಮಾಹ, ನ ತು ಏಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಸ್ಸ ಠಪನೀಯತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಚಾಹ **"ಏವಮೇತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"**ತಿಆದಿ। ಧೋವಿತತ್ತಾವ ಪರಿಸುಜ್ಝನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೀಲಪರಿಸುದ್ಧಾ"**ತಿ, ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುದ್ಧಾ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುತೋ ದುಸ್ಸೀಲೇ ಪಞ್ಞಾ** ಅಸಮಾಹಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸ। **ಕುತೋ ವಾ ಪಞ್ಞಾರಹಿತೇ ಜಳೇ ಏಳಮೂಗೇ ಸೀಲಂ** ಸೀಲವಿಭಾಗಸ್ಸ, ಸೀಲಪರಿಸೋಧನೂಪಾಯಸ್ಸ ಚ ಅಜಾನನತೋ। ಏಳಾ ಮುಖೇ ಗಳತಿ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏಳಮೂಗೋ** ಖ-ಕಾರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, **ಏಲಮುಖೋ, ಏಲಮೂಕೋ** ವಾ। ಇತಿ ಬಹುಧಾ ಪಾಠೋತಿ **ಭಯಭೇರವಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೮) ವುತ್ತೋ। ಪಕಟ್ಠಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ ಞಾಣಂ **ಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಕತ್ವಾ ಪಾಕತಿಕಂ ಞಾಣಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ **"ಪಞ್ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾದಿಞಾಣಞ್ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತದೇತಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಜಾನನತೋ **ಪಞ್ಞಾವಾತಿ** ಆಹ **"ಪಞ್ಞಾಯೇವಾ"**ತಿ।

ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ ಧೋತಾತಿ ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನೇನ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಧೋವಿತಾ ವಿಸುದ್ಧಾ। ತೇನಾಹ **"ಕಥಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಧೋವತೀತಿ** ಸುಜ್ಝತಿ। **ಸಟ್ಠಿಅಸೀತಿವಸ್ಸಾನೀತಿ** ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಾನಿ ವಾ ಅಸೀತಿವಸ್ಸಾನಿ ವಾ। **ಮರಣಕಾಲೇಪಿ,** ಪಗೇವ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। **ಮಹಾಸಟ್ಠಿವಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ** ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಮಹಾಥೇರೋ ವಿಯ। **ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಹಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಹೋ** ನಾಮ ಯಥಾಉಪ್ಪನ್ನಂ ವೇದನಂ ಸಭಾವಸರಸತೋ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಪುನ ಪದಟ್ಠಾನತೋ "ಅಯಂ ವೇದನಾ ಫಸ್ಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಚ ಫಸ್ಸೋ ಅನಿಚ್ಚೋ ದುಕ್ಖೋ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತವಿಪಸ್ಸನಾ। ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಹಿ ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಸಾ ವೇದನಾ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ "ವೇದನಾ ಏವ ವೇದಯತೀ"ತಿ। **ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ಅನುವತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ತಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ। **ಸಂಸುಮಾರಪತಿತೇನಾತಿ** ಕುಮ್ಭೀಲೇನ ವಿಯ ಭೂಮಿಯಂ ಉರೇನ ನಿಪಜ್ಜಮಾನೇನ। **"ನಾಹ"**ನ್ತಿಆದಿಂ ತಥಾ ಸೀಲರಕ್ಖಣಮೇವ ದುಕ್ಕರನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವದತಿ। ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಹತ್ಥಗತಂಯೇವ। ಯಥಾಹ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ...ಪೇ॰... ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೧೯೨; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೯) ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಉಗ್ಘಾಟಿತಞ್ಞುನೋ ಏವಾಯಂ ವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಉಗ್ಘಾಟಿತಞ್ಞುತಾಯಾ"**ತಿ। **ಪಞ್ಞಾಯ ಸೀಲಂ ಧೋವಿತ್ವಾತಿ** ಸೀಲಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪಾದನೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತವತ್ಥು** ಧಮ್ಮಪದೇ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಸನ್ತಿಮಹಾಮತ್ತವತ್ಥು)।

೩೧೮. **"ಕಸ್ಮಾ ಆಹಾ"**ತಿ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಲಜ್ಜಾ** ನಾಮ "ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ಜಾತಿಯಾ ಚ ಗುಣದೋಸಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನ ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀ"ತಿ ಪರಿಸಾಯ ಪಞ್ಞಾತತಾ, ಸಾ ತಥಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತುಮಸಮತ್ಥತಾಯ ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪರಮಂ ಅಲಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಇದಾನಿ ಲಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಮನ್ತಿ** ಪಮಾಣಂ। "ಏತ್ತಕಪರಮಾ ಮಯ"ನ್ತಿ ಪದಾನಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇ ಮಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - "ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವಚನಮೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪರಮಂ, ತದತ್ಥಭೂತಾನಿ ಪಞ್ಚಸೀಲಾನಿ, ವೇದತ್ತಯವಿಭಾವನಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಜಾನನಂ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ತತ್ಥ ವಚೀಪರಮಾವ ಮಯನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ - **ಏತ್ತಕಪರಮಾತಿ** ಏತ್ತಕಉಕ್ಕಂಸಕೋಟಿಕಾ, ಪರಮಂ ಪಞ್ಹಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉಕ್ಕಂಸಕೋಟೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "ಮಯಾ ಸಕಸಮಯವಸೇನ ಪಞ್ಹೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ"ತಿ। **ಪರನ್ತಿ** ಅತಿರೇಕಂ। **ಭಾಸಿತಸ್ಸಾತಿ** ವಚನಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ।

ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋತಿ ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೇ ನಿಯ್ಯಾತನಮತ್ತಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಲಮಿಚ್ಚೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತ"**ನ್ತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦) ಹಿ ಸೀಲಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಮಿಚ್ಚೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತಂ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತಾನಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ, ಝಾನಾನಞ್ಚ ತಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ **"ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೇ ಹಿ ಝಾನಪಞ್ಞಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಪರಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ಸೋಣದಣ್ಡಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೦. **ದಹರೋ ಯುವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ದಹರ**ವಚನೇನ ಪಠಮಯೋಬ್ಬನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಠಮಯೋಬ್ಬನಕಾಲಗತೋ ಹಿ "ದಹರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪುತ್ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ **ನತ್ತಾ** ನಾಮ। **ನಪ್ಪಹೋತೀ**ತಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪುತ್ತನತ್ತಪ್ಪಮಾಣೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಆಸನಾ ಮೇ ತಂ ವುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಮ ಅಗಾರವೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಜಲಿಪಗ್ಗಹಣಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಯಥಾ ತಥಾ ಅತ್ತನೋ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾವನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕೋಹಞ್ಞೇನ ಪರೇ ವಿಮ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಲಾಭುಪ್ಪಾದನಂ ನಿಜಿಗೀಸನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಕುಹಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಂ ವದತಿ । **ಅಗಾರವಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಅಗಾರವವಚನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ನಾಯಂ ಭಗವತಿ ಅಗಾರವೇನ "ಅಹಞ್ಚೇವ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಲಾಭಪರಿಹಾನಿಭಯೇನೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೩೧೧. **ತಜ್ಜಣಾನುರೂಪಾಯಾ**ತಿ ಯಾದಿಸೀ ತದಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿ, ತದನುರೂಪಾಯಾತಿ ಮಜ್ಝೇಪದಲೋಪೇನ ಅತ್ಥೋ। ತದಾ ತಸ್ಸ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕೇವಲಂ ಅಬ್ಭುದಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ, ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಭಾವೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತೇಭೂಮಕೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ, ಅಯಮೇತ್ಥ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ "ಚತುಭೂಮಕೇ"ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಆಯತಿಂ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಆಯತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ, ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾಯ ವಾ"ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಯಥಾಸಮಾದಪಿತೇ। **ನ**ನ್ತಿ ಸೋಣದಣ್ಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ। **ಸಮುತ್ತೇಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪರೂಪರಿ ನಿಸಾನೇತ್ವಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಮಾಪಾದೇತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ತಾಯ ಚ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾಯಾ**ತಿ ಏವಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾ ನಿಯಮತೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪಾದನೀತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾಯ ಚ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇಹೀ**ತಿ ಏವರೂಪಾ ತೇ ಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾ ಚ ಏಕನ್ತೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಹಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಗುಣೇಹಿ **ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾ** ಸಮ್ಮದೇವ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಭಾವಮಾಪಾದೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯದಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸೋ ವಿಸೇಸಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛೀತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕುಹಕತಾಯಾ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಕೋಹಞ್ಞಕತ್ತಾ, ಇಮಿನಾ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ತಥಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸೀತಿ ಪಟಿಚೋದನಮ್ಪಿ ಸೋಧೇನ್ತೋ **"ಕೇವಲಮಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕೇವಲ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ। **ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ವಾ। ಆಯತಿಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನೂಪಾಯಭೂತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಸು ಪರಿಚಯಸಞ್ಜಾತಾ ವಾಸನಾ ಏವ ಭಾಗೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಾಯಭಾವೇನ ಪವತ್ತಾತಿ **ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾ**। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ನಿರತ್ಥಕಾ ಚತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಾಮತ್ತಾಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಅತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಾ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಥಾ"**ತಿ। ಆದಿತೋ ಚೇತ್ಥ ಪಭುತಿ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಪರಿಯೋಸಾನಂ, ತಾವ **ಪುರಿಮಕಥಾ,** ಭಗವತೋ ಪನ ಸೀಲಪಞ್ಞಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ **ಪಚ್ಛಿಮಕಥಾ**। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವುತ್ತಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾದಿಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಕಥಾ ಆಯತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾ ಏವಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ

ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨೩. ಏವಂ ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಸೋಣದಣ್ಡ ಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಮಗಧೇಸೂತಿ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **"ಮಗಧಾ ನಾಮ ಜನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ"**ತಿಆದೀಸು ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ ಕೋಸಲಜನಪದವಣ್ಣನಾಯಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತನಯೋ ಯಥಾರಹಂ ನೇತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - ಮಗೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಧಾವನ್ತೀತಿ **ಮಗಧಾ,** ರಾಜಕುಮಾರಾ, ಮಂಸೇಸು ವಾ ಗಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ **ಮಗಧಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ರುಳ್ಹಿತೋ, ಪಚ್ಚಯಲೋಪತೋ ಚ ತೇಸಂ ನಿವಾಸಭೂತೇಪಿ ಜನಪದೇ ವುದ್ಧಿ ನ ಹೋತೀತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ಜನಪದನಾಮೇಯೇವ ಬಹುವಚನಂ, ನ ಜನಪದಸದ್ದೇ ಜಾತಿಸದ್ದತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಸ್ಮಿಂ ಮಗಧೇಸು ಜನಪದೇ"**ತಿ। **ಇತೋ ಪರ**ನ್ತಿ "ಮಗಧೇಸೂ"ತಿ ಪದತೋ ಪರಂ "ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ"ತಿಆದಿವಚನಂ। **ಪುರಿಮಸುತ್ತದ್ವಯೇ**ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತದ್ವಯೇ। **ವುತ್ತನಯಮೇವಾ**ತಿ ಯಂ ತತ್ಥ ಆಗತಸದಿಸಂ ಇಧಾಗತಂ, ತಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾತೋ ವುತ್ತನಯಮೇವ, ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ತರುಣೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ"ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨) ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತಸದಿಸಾವಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಯಞ್ಞಾವಾಟಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಿ, ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಿ ಚ ಯಞ್ಞೂಪಕರಣಾನಿ ಉಪಟ್ಠಪಿತಾನೀತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಮಹಾಯಞ್ಞೋ ಉಪಕ್ಖಟೋ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನೇತಂ ಉಪಕರಣಂ ತೇಸಂ ತಥಾ ಸಜ್ಜನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಜ್ಜಿತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ವಚ್ಛತರಸತಾನೀ**ತಿ ಯುವಭಾವಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಬಲವವಚ್ಛಸತಾನಿ। ವಚ್ಛಾನಂ ವಿಸೇಸಾತಿ ಹಿ **ವಚ್ಛತರಾ,** ತೇ ಪನ ವಚ್ಛಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ದಮ್ಮಾ, ನ ಚ ಬಲೀಬದ್ದಾತಿ ಆಹ **"ವಚ್ಛಸತಾನೀ"**ತಿ। ಅಯಂ ಆಚರಿಯಮತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೨೩)। **ತರ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಅನತ್ಥಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಚ್ಛಸತಾನೀ"**ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಚ್ಛಪ್ಪಭೇದೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ। **ಏತೇ**ತಿ ಉಸಭಾದಯೋ ಉರಬ್ಭಪರಿಯೋಸಾನಾ। **ಅನೇಕೇಸ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಜಾತಿಕಾನಂ। **ಮಿಗಪಕ್ಖೀನ**ನ್ತಿ ಮಹಿಂಸರುರುಪಸದಕುರುಙ್ಗಗೋಕಣ್ಣಮಿಗಾನಞ್ಚೇವ ಮೋರಕಪಿಞ್ಜರವಟ್ಟಕತಿತ್ತಿರ ಲಾಪಾದಿಪಕ್ಖೀನಞ್ಚ। ಸಙ್ಖ್ಯಾವಸೇನ ಅನೇಕತಂ ಸತ್ತಸತಗ್ಗಹಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ **"ಸತ್ತಸತ್ತಸತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸತ್ತಸತಾನಿ, ಸತ್ತಸತಾನಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಥೂಣ**ನ್ತಿ ಯಞ್ಞೋಪಕರಣಾನಂ ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಂ ಬನ್ಧನತ್ಥಮ್ಭಂ। **ಯೂಪೋ**ತಿಪಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ತೇನಾಹ **"ಯೂಪಸಙ್ಖಾತ"**ನ್ತಿ।

೩೨೮. **ವಿಧಾ**ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನಾ। ಯೋ ಹಿ ಯಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ, ತಸ್ಸ ವಿಧಮನತೋ ನಿವಾರಣತೋ ನಿರೋಧನತೋ ವಿಧಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನಾ, ತಾ ಏವ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತೀತಿ **"ಠಪನಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತೋ ಏವ ಹಿ ಉಪರೂಪರಿ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಪ್ಪವತ್ತೀತಿ। ಠಪನಾ ಚೇತಾ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಪವತ್ತಿಯಾ ತಿಪ್ಪಕಾರಾತಿ ಆಹ **"ತಿಟ್ಠಪನ"**ನ್ತಿ। **ಪರಿಕ್ಖಾರ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪರಿವಾರಪರಿಯಾಯೋ "ಪರಿಕರೋನ್ತಿ ಯಞ್ಞಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಸೋಳಸಪರಿವಾರ"**ನ್ತಿ।

ಮಹಾವಿಜಿತರಾಜಯಞ್ಞಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೩೬. ಪುಬ್ಬೇ ಭೂತಂ **ಭೂತಪುಬ್ಬಂ** ಯಥಾ "ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬಚರಿತ"**ನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮಜಾತಿಸಮ್ಭೂತಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ ಪುಞ್ಞಚರಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅನುಗಾಮಿನಿಧಿಸ್ಸ ಥಾವರನಿಧಿನಾ ನಿದಸ್ಸನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ ವದನ್ತಿ **"ಭೂತಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಕಾಲಸತ್ತಮಿಯಾ ನೇಪಾತಿಕಪದ"ನ್ತಿ। ಅತೀತಕಾಲೇತಿ ಹಿ ತೇಸಂ ಮತೇನ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನೇನ। ಮಹನ್ತಂ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ವಿಜಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಹನ್ತಂ ವಾ ವಿಜಿತಂ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ

ಅತ್ಥೋ। “ಅನ್ತೋರಟ್ಠೇತಿ ಯಸ್ಸ ವಿಜಿತೇ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸ ರಟ್ಠೇ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹಿ **ವಿಜಿತ**ಸದ್ದೋ ರಜ್ಜೇ ಪವತ್ತತಿ, ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಏಕರಾಜಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ, ನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಭಾವಂ ಸತ್ತರತನಸಮ್ಪನ್ನತಾಅವಚನತೋ। ಪಾಳಿಯಂ ನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸನ್ತಕಮತ್ತೇನ ಅಡ್ಢತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಡ್ಢೋ**”ತಿ ವತ್ವಾ “**ಮಹದ್ಧನೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ “**ಯೋ ಕೋಚಿ**”ತಿಆದಿ। ಅಡ್ಢತಾ ಹಿ ನಾಮ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಾ ಚ ತಂ ತದುಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಮಹದ್ಧನತಾಪೀತಿ ತಂ ಥಾಮಪ್ಪತ್ತಂ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪರಿಮಾಣಸಙ್ಖ್ಯೇನಾ**”ತಿ ಆಹ। ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಕಾಮಾ ಇಧ **ಭೋಗಾ** ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಪಿಣ್ಡಪಿಣ್ಡವಸೇನಾ**ತಿ ಭಾಜನಾಲಙ್ಕಾರಾದಿವಿಭಾಗಂ ಅಹುತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಖಣ್ಡಖಣ್ಡವಸೇನ।

ರೂಪಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ, ಅನಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಾ ಮಾಸಪ್ಪಮಾಣೇನ ಕತೋ **ಮಾಸಕೋ। ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಥಾಲಕಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅನೇಕಕೋಟಿಸಙ್ಖ್ಯೇನಾ**ತಿ ಕಹಾಪಣಾನಂ ಕೋಟಿಸತಾದಿಪ್ಪಮಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಕೋಟಿಸತಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ।

ತುಟ್ಠೇತಿ ಸುಮನತಾ। **ಉಪಕರಣ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ “**ನಾನಾವಿಧಾಲಙ್ಕಾರಸುವಣ್ಣರಜತಭಾಜನಾದಿಭೇದ**”ನ್ತಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ವತ್ಥಸೇಯ್ಯಾವಸಥಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾವೇಳುರಿಯವಜಿರಪವಾಳಾನಿ **ಸತ್ತ ರತನಾನೀ**ತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಥಾಹು -

> “ಸುವಣ್ಣಂ ರಜತಂ ಮುತ್ತಾ, ಮಣಿವೇಳುರಿಯಾನಿ ಚ।
> ವಜಿರಞ್ಚ ಪವಾಳನ್ತಿ, ಸತ್ತಾಹು ರತನಾನಿಮೇ”ತಿ॥

ಸಾಲಿವೀಹಿಆದಿ ಸತ್ತಧಞ್ಞಂ ಸಾನುಲೋಮಂ ಪುಬ್ಬನ್ನಂ ನಾಮ ಪುರೇಕ್ಖತಂ ಸಸ್ಸಫಲನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಮುಗ್ಗಮಾಸಾದಿ ತದವಸೇಸಂ ಅಪರನ್ನಂ ನಾಮ। ಅಪರನ್ನತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಮನ್ನಂ ಪುಬ್ಬನ್ನಂ, ತತೋ ಅಪರಸ್ಮಿಂ ಪವತ್ತಮನ್ನಂ ಅಪರನ್ನಂ। ನ್ನ-ಕಾರಸ್ಸ ಪನ ಣ್ಣ-ಕಾರೇ ಕತೇ **ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ, ಅಪರಣ್ಣಞ್ಚಾ**ತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾವೋ ಪನೇತೇಸಂ ಆದಿಕಪ್ಪೇ ಸಮ್ಭವಾಸಮ್ಭವವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮಂ “ಅಡ್ಢೋ ಮಹದ್ಧನೋ ಪಹೂತಜಾತರೂಪರಜತೋ”ತಿ ವಚನಂ ದೇವಸಿಕಂ ಪರಿಬ್ಬಯದಾನಗಹಣಾದಿವಸೇನ, ಪರಿವತ್ತನಧನಧಞ್ಞವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ಪನ “ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞೋ”ತಿ ವಚನಂ ನಿಧಾನಗತಧನವಸೇನ, ಸಙ್ಗಹಿತಧಞ್ಞವಸೇನ ಚಾತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಯಂ ನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ವೀಸಕಹಾಪಣಮ್ಬಣಾದಿದೇವಸಿಕವಳಞ್ಜನಮ್ಪಿ ಹಿ ಮಹಾಸಾಲಲಕ್ಖಣಂ।

ಇದಾನಿ ತಬ್ಬಿಪರೀತವಸೇನ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯನಯೋ ಆರದ್ಧೋ। ಇಮಿನಾ ಏವ ಹಿ ಪುರಿಮವಚನಂ ನಿಧಾನಗತಧನವಸೇನ, ಸಙ್ಗಹಿತಧಞ್ಞವಸೇನ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ “ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞೋ”ತಿ ವಚನಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹಾವಿಜಿತರಞ್ಞೋ। ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ **ದೇವಸಿಕಂ,** ಭಾವನಪುಂಸಕಮೇತಂ। ದಾಸಕಮ್ಮಕರಪೋರಿಸಾದೀನಂ ವೇತ್ತನಾನುಪ್ಪದಾನಂ **ಪರಿಬ್ಬಯದಾನಂ।** ಇಣಸೋಧನಾದಿವಸೇನ ಧನಧಞ್ಞಾನಮಾದಾನಂ **ಗಹಣಂ। ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಇಣದಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಪರಿವತ್ತನಧನಧಞ್ಞವಸೇನಾ**ತಿ ಕಯವಿಕ್ಕಯಕರಣೇನ ಪರಿವತ್ತಿತಬ್ಬಾನಂ ಧನಧಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಸಮುಚ್ಚಯವಿರಹಿತಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ “ಪರಿಬ್ಬಯದಾನಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನಾ”ತಿ ಇದಂ ಪರಿವತ್ತನಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ತಾದಿಸೇನ ವಿಧಿನಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತೇತಬ್ಬಾನಂ ಧನಧಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕೋಟ್ಠಂ ವುಚ್ಚತಿ ಧಞ್ಞಟ್ಠಪನಟ್ಠಾನಂ, ತದೇವ ಅಗಾರಂ ತಥಾ। ತೇನಾಹ “**ಧಞ್ಞೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋಟ್ಠಾಗಾರೋ**”ತಿ। ಏವಂ ಸಾರಗಬ್ಭಂ **ಕೋಸೋ,** ಧಞ್ಞಟ್ಠಪನಟ್ಠಾನಂ **ಕೋಟ್ಠಾಗಾರ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಸಿನೋ ತಿಕ್ಖಭಾವಪರಿಹಾರತೋ ಪರಿಚ್ಛದೋ “ಕೋಸೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ರಞ್ಞೋ

ತಿಕ್ಖಭಾವಪರಿಹಾರಕತ್ತಾ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ ಸೇನಾ "ಕೋಸೋ"ತಿ ಆಹ "**ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಕೋಸೋ**"ತಿಆದಿ। "ದ್ವಾದಸಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೩೧೪) ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ಚೇತ್ಥ **ಹತ್ಥಿ**ಆದಯೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ವತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಗಾರಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಕುಪ್ಪಭಣ್ಡಟ್ಠಪನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ ತಿವಿಧ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಜಾತರೂಪರಜತತೋ ಹಿ ಅಞ್ಞಂ ಲೋಹಅಯದಾರುವಿಸಾಣವತ್ಥಾದಿಕಮಸಾರದಬ್ಬಂ ಗೋಪೇತಬ್ಬತೋ ಗ-ಕಾರಸ್ಸ ಕ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **ಕುಪ್ಪಂ** ವುಚ್ಚತಿ। ಜಾತರೂಪರಜತನಿಧಾನಂ **ಧನಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ**। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರತನಂ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಚರಣಂ **ರತನವಿಲೋಕನಚಾರಿಕಾ**। ಕಾಮಂ ತಮತ್ಥಂ ರಾಜಾ ಜಾನಾತಿ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಪನ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ನಿಸ್ಸದ್ದಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಮೇವ ಏವಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಕಥಾಪನೇ ಹಿ ಅಸತಿ ಪರಿಸಾ ಸದ್ದಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ "ಕಸ್ಮಾ ರಾಜಾ ಪರಮ್ಪರಾಗತಂ ಕುಲಧನಂ ವಿನಾಸೇತೀ"ತಿ, ತತೋ ಚ ಪಕತಿಕ್ಖೋಭೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸತಿ ಪನ ತಥಾ ಕಥಾಪನೇ "ಏತಂಕಾರಣಾ ತಂ ಛಡ್ಡೇತೀ"ತಿ ನಿಸ್ಸದ್ದಭಾವಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ತತೋ ಚ ಪಕತಿಕ್ಖೋಭೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮರಣವಸ**ನ್ತಿ ಮರಣಸ್ಸ, ಮರಣಸಙ್ಖಾತಂ ವಾ ವಿಸಯಂ।

೩೩೭. ಪಾಳಿಯಂ "ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಮನ್ತಿತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ "**ಏಕೇನ ಪಣ್ಡಿತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತೇತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧಾತ್ವತ್ಥಾನುವತ್ತಕೋ ಹೇತ್ಥ ಉಪಸಗ್ಗೋ, ಪಕರಣಾಧಿಗತೋ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ ಯಥಾ "ಸಿಕ್ಖಮಾನೇನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಅಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ ಪರಿಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಪರಿಪಞ್ಹಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೪೩೪)। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಪದಭಾಜನೇ ವುತ್ತಂ "ಸಿಕ್ಖಮಾನೇನಾತಿ ಸಿಕ್ಖಿತುಕಾಮೇನ। ಅಞ್ಞಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಾಚಿ॰ ೪೩೬)। **ಆಮನ್ತೇಸೀ**ತಿ ಮನ್ತಿತುಕಾಮೋಸಿ। ಜನಪದಸ್ಸ ಅನುಪದ್ದವತ್ಥಂ, ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಚಿರಾನಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ ಆಹ "**ಅಯಂ ರಾಜಾ**"ತಿಆದಿ। ಆಹರನ್ತಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗೇಹಾನೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಅನಾದರೇ ವಾ ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ।

೩೩೮. ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ವಿದೂಸನತೋ, ಅಹಿತದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಆವಹನತೋ ಕಣ್ಟಕಸದಿಸತಾಯ ಚೋರಾ ಏವ ಇಧ "**ಕಣ್ಟಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ "**ಚೋರಕಣ್ಟಕೇಹಿ ಸಕಣ್ಟಕೋ**"ತಿ। ಯಥಾ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಘಾತಕಾ ಗಾಮಘಾತಕಾ ಅಭೇದವಸೇನ, ಉಪಚಾರೇನ ಚ ನಿಸ್ಸಯನಾಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಿತೇಪಿ ಪವತ್ತನತೋ, ಏವಂ ಪನ್ಥಿಕಾನಂ ದುಹನಾ ಬಾಧನಾ **ಪನ್ಥದುಹಾ**। ಧಮ್ಮತೋ ಅಪೇತಸ್ಸ ಅಯುತ್ತಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ **ಅಧಮ್ಮಕಾರೀ,** ಯೋ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಜಿತೇ ಜನಪದಾದೀನಂ ತತೋ ತತೋ ಅನತ್ಥತೋ ತಾಯನೇನ ಖತ್ತಿಯೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ಅಕರಣಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಸ್ಯೂ**ತಿ ಚೋರಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದಂಸೇನ್ತಿ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತೀತಿ ಹಿ **ದಸ್ಸವೋ** ನಿಗ್ಗಹೀತಲೋಪೇನ, ತೇ ಏವ ಖೀಲಸದಿಸತ್ತಾ **ಖೀಲ**ನ್ತಿ **ದಸ್ಸುಖೀಲಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಖೇತ್ತೇ ಖೀಲಂ ಕಸನಾದೀನಂ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತಿಂ, ಮೂಲಸನ್ತಾನೇನ ಸಸ್ಸಪರಿಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ವಿಬನ್ಧತಿ, ಏವಂ ದಸ್ಸವೋಪಿ ರಜ್ಜೇ ರಾಜಾಣಾಯ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತಿಂ, ಮೂಲವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಜನಪದಪರಿಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ವಿಬನ್ಧನ್ತಿ। ಪಾಣಚಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಮಾರಣೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಹಿಂಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕೋಟ್ಟನೇನಾ**"ತಿ। **ವಧ**ಸದ್ದೋ ಹಿ ಹಿಂಸನತ್ಥೋಪಿ ಹೋತಿ "ವಧತಿ ನ ರೋದತಿ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೮೮೦) ವಿಯ, ಕಪ್ಪರಾದೀಹಿ ಪೋಥನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅದ್ದು** ನಾಮ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧೇನ ಕತೋ ಬನ್ಧನೋಪಕರಣವಿಸೇಸೋ, ತೇನ ಬನ್ಧನಂ ತಥಾ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ರಜ್ಜುಬನ್ಧನಸಙ್ಖಲಿಕಬನ್ಧನಘರಬನ್ಧನಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಹಾ**-ಧಾತುಯಾ ಜಾನಿಪದನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಹಾನಿಯಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ, ಸಾ ಚ ಧನಹಾಯನಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸತಂ ಗಣ್ಹಥಾ**"ತಿಆದಿ।

ಪಞ್ಚಸಿಖಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಮುಣ್ಡಾಪನಂ **ಪಞ್ಚಸಿಖಮುಣ್ಡಕರಣಂ**। ತಂ "ಕಾಕಪಕ್ಖಕರಣ"ನ್ತಿಪಿ ವೋಹರನ್ತಿ। ಸೀಸೇ ಛಕಣೋದಕಾವಸೇಚನಂ **ಗೋಮಯಸಿಞ್ಚನಂ**। **ಕುದಣ್ಡಕೋ** ನಾಮ ಚತುಹತ್ಥತೋ ಊನೋ ರಸ್ಸದಣ್ಡಕೋ, ಯೋ "ಗದ್ದುಲೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನ ಬನ್ಧನಂ **ಕುದಣ್ಡಕಬನ್ಧನಂ**। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಖುರಮುಣ್ಡಂ ಕರಿತ್ವಾ ಭಸ್ಮಪುಟವಧನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಸಮ್ಮಾ**ಸದ್ದೋ ಞಾಯತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಹೇತುನಾ**"ತಿಆದಿ, ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। **ಊಹನಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಉದ್ಧರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಪನೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ಕತಪರಿಚಯತಾಯ **ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತಿ**। "**ಅನುಪ್ಪದೇತೂ**"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅನು ಅನು ಪದೇತೂತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ದಿನ್ನೇ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಸಿಉಪಕರಣಭಣ್ಡಂ** ಫಾಲಪಾಜನಯುಗನಙ್ಗಲಾದಿ, ಇಮಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ಬೀಜಭತ್ತಮೇವ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಕ್ಖಿಕರಣಪಣ್ಣಾರೋಪನನಿಬನ್ಧನಂ ವಡ್ಢಿಯಾ ಸಹ ವಾ ವಿನಾ ವಾ ಪುನ ಗಹೇತುಕಾಮಸ್ಸ

ದಾನೇ ಹೋತಿ, ಇಧ ಪನ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ ಪುನ ಅಗ್ಗಹೇತುಕಾಮತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಕ್ಖಿಂ ಅಕತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। ತೇನಾಹ "**ಮೂಲಚ್ಛೇಜ್ಜವಸೇನಾ**"ತಿ। **ಸಕ್ಖಿನ್ತಿ** ತದಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಜನಂ। **ಪಣ್ಣೇ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾತಿ** ತಾಲಾದಿಪಣ್ಣೇ ಯಥಾಚಿಣ್ಣಂ ಲಿಖನವಸೇನ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಣ್ಣಾಕಾರೇಪಿ **ಪಾಭತ**ಸದ್ದೋ, ಇಧ ಪನ ಭಣ್ಡಮೂಲೇಯೇವಾತಿ ಆಹ "**ಭಣ್ಡಮೂಲಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। ಭಣ್ಡಮೂಲಞ್ಹಿ ಪಕಾರತೋ ಉದಯಭಣ್ಡಾನಿ ಆಭರತಿ ಸಂಹರತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾಭತಂ**। ಉದಯಧನತೋ ಪಗೇವ ಆಭತಂ **ಪಾಭತ**ನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ, ಪಣ್ಣಾಕಾರೋ ಪನ ತಂ ತದತ್ಥಂ ಪತ್ಥೇನ್ತೇಹಿ ಆಭರೀಯತೇತಿ **ಪಾಭತಂ**। ಪತ್ಥನತ್ಥಜೋತಕೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಪ**-ಸದ್ದೋ।

"**ಯಥಾಹಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಭತಸದ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಭಣ್ಡತ್ಥತಂ **ಚೂಳಸೇಟ್ಠಿಜಾತಕ**ಪಾಠೇನ (ಜಾ॰ ೧.೧.೪) ಸಾಧೇತಿ। ತತ್ರಾಯಮಟ್ಠಕಥಾ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೪) "**ಅಪ್ಪಕೇನಪೀತಿ** ಥೋಕೇನಪಿ ಪರಿತ್ತಕೇನಪಿ। **ಮೇಧಾವೀತಿ** ಪಞ್ಞವಾ। **ಪಾಭತೇನಾತಿ** ಭಣ್ಡಮೂಲೇನ। **ವಿಚಕ್ಖಣೋತಿ** ವೋಹಾರಕುಸಲೋ। **ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಧನಞ್ಚ ಯಸಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅತ್ತಾನಂ ಸಣ್ಠಾಪೇತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? **ಅಣುಂ ಅಗ್ಗಿಂವ ಸನ್ಧಮಂ,** ಯಥಾ ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಗೋಮಯಚುಣ್ಣಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮುಖವಾತೇನ ಧಮನ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ವಡ್ಢೇತಿ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಪಣ್ಡಿತೋ ಥೋಕಮ್ಪಿ ಪಾಭತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನಾನಾಉಪಾಯೇಹಿ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಧನಞ್ಚ ಯಸಞ್ಚ ವಡ್ಢೇತಿ, ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಚ ಪನ ತತ್ಥ ಅತ್ತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತಾಯ ಏವ ವಾ ಪನ ಧನಯಸಮಹನ್ತತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ।

ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ದಾತಬ್ಬಂ **ದೇವಸಿಕಂ**। ಮಾಸೇ ಮಾಸೇ ದಾತಬ್ಬಂ **ಮಾಸಿಕಂ**। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅನುಪೋಸಥಿಕಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ** ಪುರಿಸಸ್ಸ। ಕುಸಲಾನುರೂಪೇನ, ಕಮ್ಮಾನುರೂಪೇನ ಸೂರಭಾವಾನುರೂಪೇನಾತಿ ದ್ವನ್ದತೋ ಪರಂ ಸುಯ್ಯಮಾನೋ **ಅನುರೂಪ**ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಛೇಕಭಾವಾನುರೂಪತಾ ಚೇತ್ಥ **ಕುಸಲಾನುರೂಪಂ**। ಕತ್ಥಚಿ **ಕುಲ**ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಚ ಜಾಣುಸೋಣಿಆದಿಕುಲಾನಮಿವ **ಕುಲಾನುರೂಪ**ಮ್ಪಿ ದಾತಬ್ಬತೋ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಸೇನಾಪಚ್ಚಾದಿ **ಠಾನನ್ತರಂ,** ಇಮಿನಾ ಭತ್ತವೇತನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಕಕಮ್ಮಪಸುತತ್ತಾ, ಅನುಪದ್ದವತ್ತಾ ಚ **ಧನಧಞ್ಞಾನಂ ರಾಸಿಕೋ** ರಾಸಿಕಾರಭೂತೋ। **ಖೇಮೇನ ಠಿತಾತಿ** ಅನುಪದ್ದವೇನ ಪವತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಅಭಯಾ**"ತಿ, ಕುತೋಚಿಪಿ ಭಯರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋದಾ ಮೋದಮಾನಾತಿ** ಮೋದಾಯ ಮೋದಮಾನಾ, ಸೋಮನಸ್ಸೇನೇವ ಮೋದಮಾನಾ, ನ ಸಂಸನ್ದನಮತ್ತೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೧) ಹಿ **ಮುದ**ಸದ್ದೋ ಸಂಸನ್ದನೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಮೋದಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪರೇಪಿ ಮೋದಮಾನಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಮುದಿತಚಿತ್ತಾ**ತಿ, ಅಸಞ್ಞೋಗೇಪಿ ವತ್ತಿಚ್ಛಾಯೇವ ವುದ್ಧೀತಿ ದ್ವಿಧಾ ಪಾಠೋ ವುತ್ತೋ। **ಇದ್ಧಫೀತಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮಿದ್ಧವೇಪುಲ್ಲಭಾವಂ।

ಚತುಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೩೩೯. ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚೇ ಅನುಯನ್ತಿ ಅನುವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅನುಯನ್ತಾ। ತೇಯೇವ **ಆನುಯನ್ತಾ** ಯಥಾ "ಅನುಭಾವೋ ಏವ ಆನುಭಾವೋ"ತಿ, "ಆನುಯುತ್ತಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚೇ ಅನುಯುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಹಿ **ಆನುಯುತ್ತಾ** ವುತ್ತನಯೇನ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ರಞ್ಞೋ। **ತೇತಿ** ಆನುಯನ್ತಖತ್ತಿಯಾದಯೋ। "ಅಮ್ಹೇ ಏತ್ಥ ಬಹಿ ಕರೋತೀ"ತಿ **ಅತ್ತಮನಾ ನ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ**। "ನಿಬನ್ಧವಿಪುಲಾಯಾಗಮೋ ಗಾಮೋ **ನಿಗಮೋ**। ವಿವಡ್ಢಿತಮಹಾಆಯೋ ಮಹಾಗಾಮೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೩೮) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। "ಅಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖೇಪೋ ಸಾಪಣೋ **ನಿಗಮೋ,** ಸಪಾಕಾರಾಪಣಂ **ನಗರಂ,** ತಂ ತಬ್ಬಿಪರೀತೋ **ಗಾಮೋ**"ತಿ (ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೀ ಅಭಿನವಟೀಕಾಯಂ ಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಕಣ್ಡೇ ಕುಲದೂಸಕಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ವಿನಯಟೀಕಾಸು। ಗಸನ್ತಿ ಮದನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಗಾಮೋ,** ಸ್ವೇವ ಪಾಕಟೋ ಚೇ, **ನಿಗಮೋ ನಾಮ** ಅತಿರೇಕೋ ಗಾಮೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಭುಸತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ನೀ**-ಸದ್ದೋ, ಸಞ್ಞಾಸದ್ದತ್ತಾ ಚ ರಸ್ಸೋತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಜನಪದತ್ಥೋ ವುತ್ತೋವ। "ಸಾಮ್ಯಾಮಚ್ಚೋ ಸಖಾ ಕೋಸೋ, ದುಗ್ಗಞ್ಚ ವಿಜಿತಂ ಬಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾಸು ಸತ್ತಸು

ರಾಜಪಕತೀಸು ರಞ್ಞೋ ತದವಸೇಸಾನಂ ಛನ್ನಂ ವಸೇನ ಹಿತಸುಖಾತಿವುದ್ಧಿ, ತದೇಕದೇಸಾ ಚ ಆನುಯನ್ತಾದಯೋತಿ ಆಹ **"ಯಂ ತುಮ್ಹಾಕ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ತಂತಂಕಿಚ್ಚೇಸು ರಞ್ಞಾ ಅಮಾ ಸಹ ಭವನ್ತೀತಿ **ಅಮಚ್ಚಾ**। "ಅಮಾವಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹಿ ಸಮಕಿರಿಯಾಯ **ಅಮಾತಿ** ಅಬ್ಯಯಪದಂ, ಚ-ಪಚ್ಚಯೇನ ತದ್ಧಿತಸಿದ್ಧೀತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ರಜ್ಜಕಿಚ್ಚವೋಸಾಸನಕಾಲೇ ಪನ ತೇ ರಞ್ಞಾ ಪಿಯಾ, ಸಹಪವತ್ತನಕಾ ಚ ಭವನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪಿಯಸಹಾಯಕಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ರಞ್ಞೋ ಪರಿಸತಿ ಭವಾ **"ಪಾರಿಸಜ್ಜಾ**। ಕೇ ಪನ ತೇತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸೇಸಾ ಆಣತ್ತಿಕಾರಕಾ"**ತಿ , ಯಥಾವುತ್ತಾನುಯುತ್ತಖತ್ತಿಯಾದೀಹಿ ಅವಸೇಸಾ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಕರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಪಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೇ ತಾದಿಸಂ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ವುದ್ಧಕಾಲೇ ಚ ತಾದಿಸಾನಮ್ಪಿ ರಾಜೂನಂ ತದುಭಯಂ ಹಾಯತೇವ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಪನ ಅಸತಿ ಪಗೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಮಿಞ್ಚೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಚ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇ ಚ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಏತೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣದ್ವಯೇನ। **ಅನುಮತಿಯಾತಿ** ಅನುಜಾನನೇನ। **ಪಕ್ಖಾತಿ** ಸಪಕ್ಖಾ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತಾ। ಯಞ್ಞಂ ಪರಿಕರೋನ್ತೀತಿ **ಪರಿಕ್ಖಾರಾ,** ಸಮ್ಭಾರಾ, ತೇ ಚ ತಸ್ಸ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತತ್ತಾ ಪರಿವಾರಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಪರಿವಾರಾ ಭವನ್ತೀ"**ತಿ। **"ರಥೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಇಧಾನಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ನಿಸೇಧೇತಿ।

> "ರಥೋ ಸೇತಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಝಾನಕ್ಖೋ ಚಕ್ಕವೀರಿಯೋ।
> ಉಪೇಕ್ಖಾ ಧುರಸಮಾಧಿ, ಅನಿಚ್ಛಾ ಪರಿವಾರಣ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪)।

ಹಿ ಸಂಯುತ್ತಮಹಾವಗ್ಗಪಾಳಿ। ತತ್ಥ **ರಥೋತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಯಾನಸಞ್ಞಿತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗರಥೋ। **ಸೇತಪರಿಕ್ಖಾರೋತಿ** ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೋ। **"ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಝಾನಕ್ಖೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಝಾನಮಯಅಕ್ಖೋ। **ಚಕ್ಕವೀರಿಯೋತಿ** ವೀರಿಯಚಕ್ಕೋ। **ಉಪೇಕ್ಖಾ ಧುರಸಮಾಧೀತಿ** ಉಪೇಕ್ಖಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಧುರಾನಂ ಸಮತಾ। **ಅನಿಚ್ಛಾ ಪರಿವಾರಣನ್ತಿ** ಅಲೋಭೋ ಸೀಹಧಮ್ಮಾದೀನಿ ವಿಯ ಪರಿವಾರಣಂ।

ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೩೪೦. **ಉಭತೋ ಸುಜಾತಾದೀಹಿ** ವುಚ್ಚಮಾನೇಹಿ। **ಯಸಸಾತಿ** ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಆನುಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **"ಆಣಾಠಪನಸಮತ್ಥತಾಯಾ"**ತಿ। **"ಸದ್ಧೋ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ "ದಾತಾದಾನಸ್ಸ ಫಲಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತೀತಿ ಪತ್ತಿಯಾಯತೀ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಾನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದಾನೇ ಸೂರೋತಿ **ದಾನಸೂರೋ,** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಮುತ್ತಚಾಗೋ, ತಬ್ಭಾವೋ ಪನ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "ಸದ್ಧೋ"ತಿ ವತ್ವಾ "ದಾನಸೂರೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ನ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮಿವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸೋ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। **ಯಂ ದಾನಂ ದೇತೀತಿ** ಯಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪರಸ್ಸ ದೇತಿ। **ತಸ್ಸ ಪತಿ ಹುತ್ವಾತಿ** ತಬ್ಬಿಸಯಂ ಲೋಭಂ ಸುಟ್ಠುಮಭಿಭವನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ। ಕಾರಣೋಪಚಾರವಚನಞ್ಚೇತಂ। ಪರತೋಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಬ್ಬಿಸಯೇನ ಲೋಭೇನ ಅನಾಕಡ್ಢನೀಯತ್ತಾ **ನ ದಾಸೋ, ನ ಸಹಾಯೋ**।

ತದೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ, ಅನ್ವಯತೋ ಚ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಧಾನಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಹಿ ದಾಸಾದಿದ್ವಯಸ್ಸ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ದಸ್ಸನಂ। ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದೀಸು ಮಧುರಸ್ಸೇವ ಪಣೀತತ್ತಾ **"ಮಧುರಂ ಭುಞ್ಜತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ವಾ ಏತಂ, ಪಣೀತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದಾಸೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ದಾಸಬ್ಯತಂ ಉಪಗತತ್ತಾ। **ಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ** ತಸ್ಸ ಪಿಯಭಾವಾನಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ। **ಸಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ** ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತನತೋ। ಯಂ ಪನೇತಂ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗಸದಿಸಾ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰

೧.೩೪೦) ತಂ ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯಮತಿಕ್ಕನ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ದಾನಂ ದಾನಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಉಪಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಛಾ ವಾ ಪಮಾದಲಿಖಿತಮೇತಂ। **ತಾದಿಸೋ**ತಿ ದಾನಸಾಮಿಸಭಾವೋ।

ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣಬಾಹಿತಪಾಪಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನೇತ್ಥ ವುತ್ತಾ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತಸಮಣಜಾತಿಮತ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಕಪಣಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದುಗ್ಗತಾ**ತಿ ದುಕ್ಕರಂ ಜೀವಿಕಮುಪಗತಾ ಕಸಿರವುತ್ತಿಕಾ। ತೇನಾಹ **"ದಲಿದ್ದಮನುಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಪಥಾವಿನೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಗಾಮಿನೋ। **ವಣಿಬ್ಬಕಾ**ತಿ ದಾಯಕಾನಂ ಗುಣಕಿತ್ತನವಸೇನ, ಕಮ್ಮಫಲಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಚ ಯಾಚನಕಾ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಗ್ಗಚರಿಯಾದಯೋತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇ ಇಟ್ಠಂ ದಿನ್ನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತದುಭಯೇನೇವ ಹಿ ದಾನಸ್ಸ ವಣ್ಣಥೋಮನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯೇ ವಿಚರನ್ತಿ, ತೇ ವಣಿಬ್ಬಕಾ ನಾಮಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಪಸತಮತ್ತ**ನ್ತಿ ವೀಹಿತಣ್ಡುಲಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ, **ಸರಾವಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಾಗುಭತ್ತಾದಿವಸೇನ। **ಓಪಾನಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಪಾತಬ್ಬತೋ ನದೀತಳಾಕಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಂ ತಿತ್ಥಂ, ಓಪಾನಮಿವಭೂತೋತಿ **ಓಪಾನಭೂತೋ**। ತೇನಾಹ **"ಉದಪಾನಭೂತೋ"**ತಿಆದಿ। **ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಭಾವತೋ। **ಸುತಮೇವ ಸುತಜಾತ**ನ್ತಿ **ಜಾತ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರವಾಚಕತ್ತಮಾಹ ಯಥಾ "ಕೋಸಜಾತ"ನ್ತಿ।

ಅತೀತಾದಿಅತ್ಥಚಿನ್ತನಸಮತ್ಥತಾ ನಾಮ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅನುಮಾನವಸೇನ, ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಯ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಿತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತೀತೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಾನಿಸಂಸಚಿನ್ತನಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಕರಣಾಧಿಗತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪುಞ್ಞಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಞ್ಞಪುಞ್ಞಸ್ಸ। **ದಾಯಕಚಿತ್ತಮ್ಪೀ**ತಿ ದಾಯಕಾನಂ, ದಾಯಕಂ ವಾ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ, ದಾತುಕಮ್ಯತಾಚಿತ್ತಮ್ಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಮೇಸು ಪನ ಅಟ್ಠಸು ಅಙ್ಗೇಸು ಅಡ್ಢತಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ತಾವ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಹೋನ್ತು ತೇಹಿ ವಿನಾ ತಸ್ಸ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ , ಸುಜಾತತಾ, ಪನ ಸೂರೂಪತಾ ಚ ಕಥಂ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಸಿಯಾ ತದುಭಯೇನ ವಿನಾಪಿ ತಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋತಿ ಚೋದನಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠನ್ನಮಙ್ಗಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಭಾವಂ ಅನ್ವಯತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏತೇ ಹಿ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಯಥಾ ಅಡ್ಢತಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಏಕಂಸತೋವ ಅಙ್ಗಾನಿ, ನ ಏವಂ ಸುಜಾತತಾ, ಸುರೂಪತಾ ಚ, ತದುಭಯಂ ಪನ ಅನೇಕಂಸತೋವ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ದೀಪೇತುಂ ಅರುಚಿಸೂಚಕಸ್ಸ **ಕಿರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಕತ"ನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ "ಅಯಂ ದುಜ್ಜಾತೋತಿಆದಿವಚನಸ್ಸ ಅನೇಕಂಸಿಕತಂ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ತಥಾ ವದನ್ತಿ, ತಯಿದಂ ಅಸಾರಂ। ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣವಸೇನ ಹೇತಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭಾವದಸ್ಸನಂ ತತ್ಥ ಸಿಯಾ ಕೇಸಞ್ಚಿ ತಥಾ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ"ತಿ ತಸ್ಸಾಪಿ ಅವಕಾಸಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಏವಂ ವುತ್ತತ್ತಾ, ತದುಭಯಸಾಧಾರಣವಸೇನೇವ ಅನೇಕಂಸತೋ ಅಙ್ಗಭಾವಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋ ಚ। ಕಿರಸದ್ದೋ ಪನೇತ್ಥ ತದಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಚಿನ್ತಿತಾಕಾರಸೂಚನತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಮನೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಇಮಾನಿಪಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾನೀ"ತಿ ಕಿರಸದ್ದೇನ ತಸ್ಸ ಚಿನ್ತಿತಾಕಾರೋ ಸೂಚಿತೋ ಹೋತಿ। **ಏವಮಾದೀನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ "ಅಯಂ ವಿರೂಪೋ ಕಿತ್ತಕಂ...ಪೇ॰... ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ದಲಿದ್ದೋ, ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖೋ, ಅಸ್ಸದ್ಧೋ, ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ, ನ ಅತ್ಥಞ್ಞೂ, ನ ಮೇಧಾವೀ ಕಿತ್ತಕಂ...ಪೇ॰... ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಚತುಪರಿಕ್ಖಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೪೧. "ಸುಜಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೧-೩೦೩) ವುತ್ತೇಸು ದ್ವೀಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪಂ ನಿಸೇಧೇನ್ತೋ **"ಮಹಾಯಾಗ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ, ತೇನ ಚ ಪುರೋಹಿತಸ್ಸ ಸಯಮೇವ ಕಟಚ್ಛುಗ್ಗಹಣಜೋತನೇನ ಏವಂ ಸಹತ್ಥಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ದಾನೇ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವಂ ದುಜ್ಜಾತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಸುಜಾತತಾಯ ಅನೇಕಂಸತೋ ಅಙ್ಗಭಾವದಸ್ಸನಮೇವಿದ"ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣವಸೇನೇವ

ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಹಿ "ಏವಂ ಅನಜ್ಝಾಯಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ದುಪ್ಪಞ್ಞಸ್ಸ ಸಂವಿಧಾನೇನ ಪವತ್ತದಾನಂ ಕಿತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ತದುಭಯಕಾರಣತೋ।

ತಿಸ್ಸೋವಿಧಾವಣ್ಣನಾ

೩೪೨. ತಿಣ್ಣಂ ಠಾನಾನನ್ತಿ ದಾನಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಭೂಮೀನಂ, ಅವತ್ಥಾನಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಲನ್ತೀ**ತಿ ಕಮ್ಪನ್ತಿ ಪುರಿಮಾಕಾರೇನ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಕರಣತ್ಥೇ**ತಿ ತತಿಯಾವಿಭತ್ತಿಅತ್ಥೇ। ಕರಣೀಯಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಹಿ ಕತ್ತರಿ **ಏವ** ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ, ನ ಕರಣೇ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಕರಣಜೋತಕವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಾವತೋ ಅನುತ್ತಕತ್ತಾವ ಕರಣತ್ಥೋತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣೂಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುಬ್ಬ...ಪೇ॰... ಪತಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಚಲಾ**ತಿ ದಳ್ಹಾ ಕೇನಚಿ ಅಸಂಹೀರಾ। **ಪತಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ**ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೂಪಾಯಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಹಿ ಯಥಾ ತಂ ದಾನಂ ಸಮ್ಪತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನಿಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ವಿಪುಲಫಲತಾಯ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೇನ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವತೋ। **ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಯಜಮಾನಯಿಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಸು। ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ...ಪೇ॰... ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮುಞ್ಚಚೇತನಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾ, ತಸ್ಸಾ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೋ ನಾಮ ಮುತ್ತಚಾಗತಾ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಉಳಾರಭಾವೋ। **ಪಚ್ಛಾಸಮನುಸ್ಸರಣಚೇತನಾ**ತಿ ಪರಚೇತನಾ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೋ "ಅಹೋ ಮಯಾ ದಾನಂ ದಿನ್ನಂ ಸಾಧು ಸುಟ್ಠೂ"ತಿ ದಾನಸ್ಸ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತದುಭಯಚೇತನಾನಂ ನಿಚ್ಚಲಕರಣೂಪಾಯಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಥಾ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಥಾ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮುಞ್ಚಚೇತನಂ, ಪಚ್ಛಾಸಮನುಸ್ಸರಣಚೇತನಞ್ಚ ನಿಚ್ಚಲಮಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ, ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ನಾಪಿ ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಮತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪಚ್ಛಾಸಮನುಸ್ಸರಣಚೇತನಾಯ ಏವ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ನಿಚ್ಚಲಕರಣೂಪಾಯದಸ್ಸನಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಯಥಾನಿದ್ದಿಟ್ಠನಿದಸ್ಸನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸೂ**ತಿ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಲದ್ಧೇಸುಪಿ ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು। **ನಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ** ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಮಹಾರೋರುವ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ವತ್ಥು ಕೋಸಲಸಂಯುತ್ತೇ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೧) ಮಯ್ಹಕಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೬.ಮಯ್ಹಕಜಾತಕವಣ್ಣನಾ) ಚ ಆಗತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ –

> "ಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಸೋ ಮಹಾರಾಜ ಸೇಟ್ಠಿ ಗಹಪತಿ ತಗರಸಿಖಿಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ ಪಟಿಪಾದೇಸಿ, 'ದೇಥ ಸಮಣಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತ'ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ, ದತ್ವಾ ಚ ಪನ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅಹೋಸಿ "ವರಮೇತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದಾಸಾ ವಾ ಕಮ್ಮಕರಾ ವಾ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯು''ನ್ತಿಆದಿ।

ಸೋ ಕಿರ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ದಿವಸೇಸು ತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಪಸ್ಸತಿ, ದಾತುಂ ಪನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ದಿವಸೇ ಅಯಂ ಪದುಮವತಿಯಾ ದೇವಿಯಾ ತತಿಯಪುತ್ತೋ ತಗರಸಿಖೀ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಗನ್ಧಮಾದನಪಬ್ಬತೇ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖೇನ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯೇ ವುಟ್ಠಾಯ ಅನೋತತ್ತದಹೇ ಮುಖಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಮನೋಸಿಲಾತಲೇ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ವೇಹಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ನಗರದ್ವಾರೇ ಓರುಯ್ಹ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಪತ್ತಮಾದಾಯ ನಗರವಾಸೀನಂ ಘರದ್ವಾರೇಸು ಸಹಸ್ಸಭಣ್ಡಿಕಂ ಠಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಪಾಸಾದಿಕೇಹಿ ಅಭಿಕ್ಕಮನಾದೀಹಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸೇಟ್ಠಿನೋ ಘರದ್ವಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ, ತಂ ದಿವಸಞ್ಚ ಸೇಟ್ಠಿ ಪಾತೋವ ಉಟ್ಠಾಯ ಪಣೀತಂ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಘರದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೇ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ದನ್ತನ್ತರಾನಿ ಸೋಧೇನ್ತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂ ಪಾತೋವ ಭುತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನತ್ತಾ ದಾನಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಭರಿಯಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ "ಇಮಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದೇಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ರಾಜುಪಟ್ಠಾನತ್ಥಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೇಟ್ಠಿಭರಿಯಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಜಾತಿಕಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ

“ಮಯಾ ಏತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ ಇಮಸ್ಸ ‘ದೇಥಾ’ತಿ ವಚನಂ ನ ಸುತಪುಬ್ಬಂ, ದಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಚ ಅಜ್ಜ ನ ಯಸ್ಸ ವಾ ತಸ್ಸ ವಾ ದಾಪೇತಿ, ವೀತರಾಗದೋಸಮೋಹಸ್ಸ ವನ್ತಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಓಹಿತಭಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾಪೇತಿ, ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅದತ್ವಾ ಪಣೀತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಆದಾಯ ಅನ್ತೋನಿವೇಸನೇ ಪಞ್ಞತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೇಹಿ ಸಾಲಿತಣ್ಡುಲೇಹಿ ಭತ್ತಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಸೂಪೇಯ್ಯಞ್ಚ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಬಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಹತ್ಥೇಸು ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವನ್ದಿ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ “ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾವ ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋಪಿ ಖೋ ಸೇಟ್ಠಿ ರಾಜುಪಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಹ “ಮಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದೇಥಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕನ್ತಾ, ಅಪಿ ವೋ ಲದ್ಧೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ”ತಿ? ಆಮ, ಸೇಟ್ಠಿ ಲದ್ಧೋತಿ। “ಪಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಗೀವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇಸಿ , ಅಥಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಗನ್ಧೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ನಾಸಪುಟಂ ಪಹರಿ। ಸೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಂಯಮೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾಕಾರೋ “ವರಮೇತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಪಿಣ್ಡಪಾತದಾನೇನ ಪನೇಸ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನೋ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಮೇವ ಚ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಅಯಞ್ಚಸ್ಸ ಸತ್ತಮೋ ಭವೋ, ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೇನ ಪನ ನಾಪಿ ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಸಂಯುತ್ತವರಲಞ್ಛಕೇ** –

> “ಯಂ ಖೋ ಸೋ ಮಹಾರಾಜ ಸೇಟ್ಠಿ ಗಹಪತಿ ದತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅಹೋಸಿ ‘ವರಮೇತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದಾಸಾ ವಾ ಕಮ್ಮಕರಾ ವಾ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯು’ನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೇನ ನಾಸ್ಸುಳಾರಾಯ ಭತ್ತಭೋಗಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ, ನಾಸ್ಸುಳಾರಾಯ ವತ್ಥಭೋಗಾಯ, ಯಾನಭೋಗಾಯ, ನಾಸ್ಸುಳಾರಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಕಾಮಗುಣಾನಂ ಭೋಗಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೧)।

ಮಯ್ಹಕಜಾತಕೇಪಿ ವುತ್ತಂ -

> “ಇತಿ ಮಹಾರಾಜ ಆಗನ್ತುಕಸೇಟ್ಠಿ ತಗರಸಿಖಿಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಿನ್ನಪಚ್ಚಯೇನ ಬಹುಂ ಧನಂ ಲಭಿ , ದತ್ವಾ ಅಪರಚೇತನಂ ಪಣೀತಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಪಣೀತೇ ಭೋಗೇ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖೀ”ತಿ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೬.ಮಯ್ಹಕಜಾತಕವಣ್ಣನಾ)।

ಭಾತು ಪನೇಸ ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೫೪) ಸಾಪತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಕಾರಣಾ ಜೀವಿತಂ ವೋರೋಪೇಸಿ, ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿತ್ಥ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಞ್ಚ ಅಪುತ್ತಕೋ ಜಾತೋ, ಇದಾನಿಪಿ ತೇನೇವ ಕಮ್ಮೇನ ಮಹಾರೋರುವಂ ಉಪಪನ್ನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಮಹಾರೋರುವಂ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಗಹಪತಿನೋ ವಿಯಾ”**ತಿ, ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಚೇತನಾವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಕಾ ಹಿ ಚೇತನಾ ದ್ವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ನ ದೇತೀತಿ।

ದಸಆಕಾರವಣ್ಣನಾ

೩೪೩. ಆಕರೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪತಾಯ ಸಮರಿಯಾದಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ **ಆಕಾರೋ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ “**ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ**”ತಿ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಆ-ಸದ್ದೋ। ನ ದುಸ್ಸೀಲೇಸ್ವೇವ, ಅಥ ಖೋ **ಸೀಲವನ್ತೇಸುಪಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ**। ತದುಭಯೇಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋತಿ ಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅಪಿ-ಸದ್ದೇನ, ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ ಕರೋತಿ। **ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಬಲವತರಂ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ದುಬ್ಬಲೋ ಪನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮತೋ, ಪರಿವಾರಜನತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಂ। ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಮ್ಪಿ ವಿನೋದೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ತೇಸಂಯೇವಾತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೀನಮೇವ। ಯಜನಂ ನಾಮೇತ್ಥ ದಾನಮೇವಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಅಗ್ಗಿಜುಹನನ್ತಿ ಆಹ "**ದೇತು ಭವ**"ನ್ತಿ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜತೂತಿ** ಮುತ್ತಚಾಗವಸೇನ ಚಜತು। **ಅಬ್ಭನ್ತರನ್ತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಕಸನ್ತಾನೇ।

ಸೋಳಸಾಕಾರವಣ್ಣನಾ

೩೪೪. ಅನುಮತಿಪಕ್ಖಾದಯೋ ಏವ ಹೇಟ್ಠಾ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ "ಸೋಳಸಪರಿಕ್ಖಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಇಧ ಪನ ಸನ್ದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಅನುಮೋದನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಸೋಳಸಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ**"ತಿ। **ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮಿವ ಫಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಅನೇಕವಾರಂ ಪನ ದಸ್ಸನತೋ "ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"ತಿ ಬ್ಯಾಪನವಚನಂ, ತದೇವ ಆಭುಸೋ ಮೇಡನಟ್ಠೇನ **ಆಮೇಡಿತವಚನನ್ತಿ** ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೪೪) ವುತ್ತಂ। "**ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ**"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಮತ್ಥನ್ತಿ** ದಾನಫಲವಸೇನ ಕಮ್ಮಫಲಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ಥಂ। **ಸಮಾದಪೇತ್ವಾತಿ** ಸುತಮತ್ತಂ ಅಕತ್ವಾ ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಿಯತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕರೋನ್ತೋ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಆದಾಪೇತ್ವಾ।

"**ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನೇನಾ**"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಲೋಭದೋಸಮೋಹಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾನಾದಯೋಪಿ ಹಿ ದಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ತೇಸಂ ವಿನೋದನೇನಪಿ ತಂ ವೋದಾಪಿತಂ ಸಮುತ್ತೇಜಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ, ಆಸನ್ನತರಭಾವತೋ ಪನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನಮೇವ ಗಹಿತಂ। ಪವತ್ತಿತೇ ಹಿ ದಾನೇ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋತಿ। ಯಾಥಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಭಾವಾಪಾದನಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನನ್ತಿ ಆಹ "**ಸುನ್ದರ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮತೋತಿ** ಸಚ್ಚತೋ। ತದತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಕಾರಣೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಚ್ಚಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ **ಧಮ್ಮಂ,** ಉಪಸಮಚರಿಯಭಾವತೋ **ಸಮಂ,** ಯುತ್ತಭಾವೇನ **ಕಾರಣನ್ತಿ** ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

೩೪೫. ತಸ್ಮಿಂ ಯಞ್ಞೇ ರುಕ್ಖತಿಣಚ್ಛೇದೋಪಿ ನಾಮ ನಾಹೋಸಿ, ಕುತೋ ಪಾಣವಧೋತಿ ಪಾಣವಧಾಭಾವಸ್ಸೇವ ದಳ್ಹೀಕರಣತ್ಥಂ, ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೇಹಿ ಅವಿದೂಸಿತತಾದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಪಾಳಿಯಂ "ನೇವ ಗಾವೋ ಹಞ್ಞಿಂಸೂ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾಪಿ "ನ ರುಕ್ಖಾ ಛಿಜ್ಜಿಂಸೂ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೇ ಯೂಪನಾಮಕೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಬರಿಹಿಸತ್ಥಾಯಾತಿ** ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ಥಾಯ। **ವನಮಾಲಾಸಙ್ಖೇಪೇನಾತಿ** ವನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಗನ್ಥಿತಮಾಲಾನಿಯಾಮೇನ। ಏವಂ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೪೫) ವುತ್ತಂ, ವನಪನ್ತಿಆಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪತ್ಥರನ್ತೀತಿ** ವೇದಿಭೂಮಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪತ್ಥರನ್ತಿ। ಮನ್ತಾದಿನಾ ಹಿ ಪರಿಸಙ್ಖತಾ ಭೂಮಿ ವಿನ್ದತಿ ಅಸ್ಸ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇತಿ ಕತ್ವಾ "**ವೇದೀ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇಪಿ ರುಕ್ಖಾ ತೇಪಿ ದಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಕಮ್ಮಕತ್ತಾ ಚೇತಂ ದ್ವಯಂ, ಅಭಿಹಿತಕಮ್ಮಂ ವಾ। ವತ್ತಿಚ್ಛಾಯ ಹಿ ಯಥಾಸತ್ತಿಂ ಕಾರಕಾ ಭವನ್ತಿ। ವುತ್ತನಯೇನ ಪಾಣವಧಾಭಾವಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕರಣತ್ಥಂ, ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೇನ ಅವಿದೂಸಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **ಕಿಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿನಾ। **ಅನ್ತೋಗೇಹದಾಸೋ** ಅನ್ತೋಜಾತೋ। **ಆದಿಸದ್ದೇನ** ಧನಕ್ಕೀತಕರಮರಾನೀತಸಾಮಂದಾಸಬ್ಯೂಪಗತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಪುಬ್ಬಮೇವಾತಿ** ಭತಿಕರಣತೋ ಪಗೇವ। **ಧನಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಯಥಾಕಮ್ಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಭತ್ತವೇತನನ್ತಿ** ದೇವಸಿಕಂ ಭತ್ತಞ್ಚೇವ ಮಾಸಿಕಾದಿಪರಿಬ್ಬಯಞ್ಚ। ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ತಜ್ಜಿತಾತಿ** ಸನ್ತಜ್ಜಿತಾ। **ಪರಿಕಮ್ಮಾನೀತಿ** ಸಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಉಚ್ಚಾವಚಾನಿ ಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೇನೇವಾತಿ** ಇಟ್ಠವಚನೇನೇವ। **ಯಥಾನಾಮವಸೇನೇವಾತಿ** ಪಾಕಟನಾಮಾನುರೂಪೇನೇವ। **ಸಪ್ಪಿತೇಲನವನೀತದಧಿಮಧುಫಾಣಿತೇನ ಚೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಪಣೀತಪಣೀತಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದೀನಞ್ಚೇವ ವತ್ಥಯಾನಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಸೇಯ್ಯಾವಸಥಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತೇನಾಹ "**ಪಣೀತೇಹಿ ಸಪ್ಪಿತೇಲಾದಿಸಮ್ಮಿಸ್ಸೇಹೇವಾ**"ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪೇಹಿ ಯಾಗು...ಪೇ॰... ಪಾನಕಾದೀಹೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಪ್ಪಿಆದೀನನ್ತಿ** ಸಪ್ಪಿಆದೀಹಿ।

೩೪೬. ಪಟಿಸಾಮೇತಬ್ಬತೋ, ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಭಾವತೋ **ಚ ಸಂ** ನಾಮ ಧನಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಪತೀತಿ **ಸಪತಿ** ನಿಗ್ಗಹಿತಲೋಪೇನ, ಧನವಾ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಹಿತಾವಹತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಹಿತನ್ತಿ **ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ** , ತದೇವ ಧನಂ। ತೇನಾಹ **"ಪಹೂತಂ ಧನ"**ನ್ತಿ। **ಅಕ್ಖಯಧಮ್ಮಮೇವಾತಿ** ಅಖಯಸಭಾವಮೇವ। **ಗಾಮಭಾಗೇನಾತಿ** ಸಂಕಿತ್ತನವಸೇನ ಗಾಮೇ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾಗೇನ, ಏವಂ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೪೬) ವುತ್ತಂ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಭಾಗಗಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩೪೭. **ಯಞ್ಞಾವಾಟೋತಿ** ಖಣಿತಾವಾಟಸ್ಸ ಅಸ್ಸಮೇಧಾದಿಯಞ್ಞಯಜನಟ್ಠಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಬ್ಬೋಹಾರೇನ ಪನ ಇಧ ದಾನಸಾಲಾಯ ಏವ, ತಾಯ ಚ ಪುರತ್ಥಿಮನಗರದ್ವಾರೇ ಕತಾಯ ಪುರತ್ಥಿಮಭಾಗೇ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪುರತ್ಥಿಮತೋ ನಗರದ್ವಾರೇ"**ತಿಆದಿನಾ। ತಂ ಪನ ಠಾನಂ ರಞ್ಞೋ ದಾನಸಾಲಾಯ ನಾತಿದೂರೇ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ। ಯತೋ ತತ್ಥ ಪಾತರಾಸಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅಕಿಲನ್ತರೂಪಾಯೇವ ಸಾಯನ್ಹೇ ರಞ್ಞೋ ದಾನಸಾಲಂ ಸಮ್ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **"ದಕ್ಖಿಣೇನ ಯಞ್ಞಾವಾಟಸ್ಸಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯಾಗುಂ ಪಿವಿತ್ವಾತಿ** ಹಿ ಯಾಗುಸೀಸೇನ ಪಾತರಾಸಭೋಜನಮಾಹ।

೩೪೮. **ಮಧುರನ್ತಿ** ಸಾದುರಸಂ। **ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಮತ್ಥನ್ತಿ** "ಅಪಿಚ ಮೇ ಭೋ ಏವಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಮತ್ಥಂ। **ಪರಿಹಾರೇನಾತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಅಗಾರವಪರಿಹಾರೇನ, ಉಜುಕಭಾವಾಪನಯನೇನ ವಾ, ಉಜುಕವುತ್ತಿಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾವ ಯಥಾಚಿನ್ತಿತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಜುಕಮೇವ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನೋ ಅಗಾರವೋ ವಿಯ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ನಿಚ್ಚದಾನಅನುಕುಲಯಞ್ಞವಣ್ಣನಾ

೩೪೯. **ಉಟ್ಠಾಯಾತಿ** ದಾನೇ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಮಾಹ, **ಸಮುಟ್ಠಾಯಾತಿ** ತಸ್ಸ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಂ। ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಾನಿ **ಅಕರೋನ್ತೋ** ದಲಿದ್ದಿಯಾದಿಅನತ್ಥಾಪತ್ತಿಯಾ **ನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಪ್ಪಸಮ್ಭಾರತರೋ ಚೇವ ಮಹಪ್ಫಲತರೋ ಚಾತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಅಪ್ಪತ್ಥತರೋ ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರೋ ಚ ಮಹಪ್ಫಲತರೋ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರೋ ಚಾ"ತಿ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಸಮ್ಭಾರತರೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಪರಿತ್ತಸಮ್ಭಾರೋ, ಅಸಮಾರಬ್ಭಿಯಸಮ್ಭಾರೋ। **ಅಪ್ಪತ್ಥತರೋತಿ** ಪನ ಅತಿವಿಯ ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚೋ, **ಅತ್ಥೋ** ಚೇತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಂ, ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **"ಅಪ್ಪಟ್ಠತರೋ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಸಮ್ಮಾ ಆರಭೀಯತಿ ಯಞ್ಞೋ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮಾರಮ್ಭೋ,** ಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಸತ್ತಪೀಳಾ, ಅಪ್ಪೋ ಸಮಾರಮ್ಭೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ, ಅಯಂ ಪನಾತಿಸಯೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರೋ।** ವಿಪಾಕಸಙ್ಖಾತಂ ಮಹನ್ತಂ ಸದಿಸಂ ಫಲಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಪ್ಫಲೋ,** ಅಯಂ ಪನಾತಿಸಯೇನಾತಿ **ಮಹಪ್ಫಲತರೋ।** ಉದಯಸಙ್ಖಾತಂ ಮಹನ್ತಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಾದಿಫಲಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾನಿಸಂಸೋ,** ಅಯಂ ಪನಾತಿಸಯೇನಾತಿ **ಮಹಾನಿಸಂಸತರೋ। ಧುವದಾನಾನೀತಿ** ಧುವಾನಿ ಥಿರಾನಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ಕತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬದಾನಾನಿ। **ನಿಚ್ಚಭತ್ತಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ ಭತ್ತಸೀಸೇನ ಚತುಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣಂ। **ಅನುಕುಲಯಞ್ಞಾನೀತಿ** ಅನುಕುಲಂ ಕುಲಾನುಕ್ಕಮಂ ಉಪಾದಾಯ ದಾತಬ್ಬದಾನಾನಿ । ತೇನಾಹ **"ಅಮ್ಹಾಕ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಯಾನಿ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಾನಿ ಅನುಕುಲಯಞ್ಞಾನಿ ನಾಮಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ನಿಬದ್ಧದಾನಾನೀತಿ** ನಿಬನ್ಧೇತ್ವಾ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಪವೇಣೀವಸೇನ ಪವತ್ತಿತದಾನಾನಿ।

ಹತ್ಥಿದನ್ತೇನ ಕತಾ **ದನ್ತಮಯಸಲಾಕಾ,** ಯತ್ಥ ದಾಯಕಾನಂ ನಾಮಂ ಅಙ್ಕನ್ತಿ, ಇಮಿನಾ ತಂ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಂ ಸಲಾಕದಾನವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಂ ಕುಲನ್ತಿ** ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಕುಲಂ। **ದಾಲಿದ್ದಿಯೇನಾತಿ** ದಲಿದ್ದಭಾವೇನ। **"ಏಕಸಲಾಕತೋ ಉದ್ಧಂ ದಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏಕೇನಪಿ ಸಲಾಕದಾನೇನ ನಿಬದ್ಧದಾನಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತುಮದತ್ವಾ ಅನುರಕ್ಖಣಮಾಹ। **ರಞ್ಞೋತಿ** ಸೇತವಾಹನರಞ್ಞೋ।

ಆದೀನಿ ವತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ "ಕಸ್ಮಾ ಸೇನೋ ವಿಯ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾಸೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಮಸಮದಾನೇ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನವಚನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಗಲಗ್ಗಾಹಾತಿ** ಗಲಗ್ಗಹಣಾ। **"ಕಮ್ಮಚ್ಛೇದವಸೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮೋಕಾಸಾದಾನಮ್ಪಿ ಪೀಳಾಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮಾರಮ್ಭ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪೀಳನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಪೀಳಾಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮಾರಮ್ಭೋ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬಚೇತನಾಮುಞ್ಚಚೇತನಾಅಪರಚೇತನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಾಯಕವಸೇನ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ, ವೀತರಾಗತಾವೀತದೋಸತಾವೀತಮೋಹತಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನ ಚ ತೀಣೀತಿ ಏವಂ **ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋತಿ ದಕ್ಖಿಣಾ,** ಛಳಙ್ಗುತ್ತರೇ **ನನ್ದಮಾತಾಸುತ್ತಞ್ಚ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೩೭) ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಚೇತನಾವಸೇನ ಮಹಾನದೀ ವಿಯ, ಮಹೋಘೋ ವಿಯ ಚ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಅಭಿಸನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತೋ ಪುಞ್ಞಮೇವ **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೋ। ತಥಾವಿಧನ್ತಿ** ಪಮಾಣಸ್ಸ ಕಾತುಂ ಅಸುಕರತ್ತಮಾಹ। ಕಾರಣಮಹತ್ತೇನ ಫಲಮಹತ್ತಮ್ಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಉಪರಿ ನಜ್ಜಾ ವುಟ್ಠಿಯಾ ಮಹೋಘೋ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

೩೫೦. ನವನವೋತಿ ಸಬ್ಬದಾ ಅಭಿನವೋ, ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ದಾಯಕಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾರಾಪಜ್ಜನತೋ ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏಕೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಥಾರದ್ಧಸ್ಸ ಆವಾಸಸ್ಸ ಕತಿಪಯೇನಾಪಿ ಕಾಲೇನ ಪರಿಸಮಾಪೇತಬ್ಬತೋ ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಪಣ್ಣಸಾಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಮಹಾವಿಹಾರೇಪಿ ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಉಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕವಾರಂ ಧನಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ ಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತನ್ತಾದಿ**ಪಾಳಿನಯೇನ। **ನವಾನಿಸಂಸಾತಿ** ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಯೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮಪರಿಯೋಸಾನಾ ಯಥಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಗಣಿತಾ ನವ ಉದಯಾ, ಅಪ್ಪಮತ್ತತಾಯ ಚೇತೇ ವುತ್ತಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆವಾಸಂ ದೇನ್ತೇನ ನಾಮ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಜಾತಂ ದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ **ಸಂಯುತ್ತಾಗಮವರಲಞ್ಛಕೇ** "ಸೋ ಚ ಸಬ್ಬದದೋ ಹೋತಿ ಯೋ ದದಾತಿ ಉಪಸ್ಸಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨), ಸದಾ ಪುಞ್ಞಪವಡ್ಢನೂಪಾಯಞ್ಚ ಏತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥೇವ "ಯೇ ದದನ್ತಿ ಉಪಸ್ಸಯಂ, ತೇಸಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ, ಸದಾ ಪುಞ್ಞಂ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೭) ತಥಾ ಹಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಲದ್ಧಾ ಆಗತಸ್ಸಾಪಿ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಆರಾಮಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಹಾಯಿತ್ವಾ ಪತಿಸ್ಸಯೇ ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಕಾಯೇ ಬಲಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಬಹಿ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯೇ ವಣ್ಣಧಾತು ವಾತಾತಪೇಹಿ ಕಿಲಮತಿ, ಪತಿಸ್ಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಪನ್ನಸ್ಸ ವಿಸಭಾಗಸನ್ತತಿ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಸಭಾಗಸನ್ತತಿ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ವಣ್ಣಧಾತು ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಬಹಿ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಪಾದೇ ಕಣ್ಟಕೋ ವಿಜ್ಝತಿ, ಖಾಣು ಪಹರತಿ, ಸರೀಸಪಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಾ ಚೇವ ಚೋರಭಯಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪತಿಸ್ಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ನಿಪನ್ನಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಪೀತಿಸುಖಂ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪಸಮಸುಖಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ। ಬಹಿ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯೇ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ ಅಕ್ಖೀನಿ ಫನ್ದನ್ತಿ, ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸನಕ್ಖಣೇ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪನ ಅಕ್ಖಿಪಸಾದೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ದ್ವಾರವಾತಪಾನಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಆವಾಸೇ ವಸನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆವಾಸಂ ದೇನ್ತೇನ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ"ತಿ "ಸದಾ ಪುಞ್ಞಪವಡ್ಢನೂಪಾಯಞ್ಚ ಏತ"ನ್ತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಆನಿಸಂಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಖನ್ಧಕಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ ಸೇನಾಸನಕ್ಖನ್ಧಕೇ (ಚೂಳವ॰ ೨೯೫) ಆಗತವಿನಯಪಾಳಿನಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆಗತಾ –

"ಸೀತಂ ಉಣ್ಹಂ ಪಟಿಹನ್ತಿ, ತತೋ ವಾಳಮಿಗಾನಿ ಚ।
ಸರೀಸಪೇ ಚ ಮಕಸೇ, ಸಿಸಿರೇ ಚಾಪಿ ವುಟ್ಠಿಯೋ॥

ತತೋ ವಾತಾತಪೋ ಘೋರೋ, ಸಞ್ಜಾತೋ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ।
ಲೇಣತ್ಥಞ್ಚ ಸುಖತ್ಥಞ್ಚ, ಝಾಯಿತುಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸಿತುಂ॥

ವಿಹಾರದಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಂ ಬುದ್ಧೇನ ವಣ್ಣಿತಂ।
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಪೋಸೋ, ಸಮ್ಪಸ್ಸಂ ಅತ್ಥಮತ್ತನೋ॥

ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ।
ತೇಸಂ ಅನ್ನಞ್ಚ ಪಾನಞ್ಚ, ವತ್ಥಸೇನಾಸನಾನಿ ಚ॥

ದದೇಯ್ಯ ಉಜುಭೂತೇಸು, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ।
ತೇ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಪನೂದನಂ।
ಯಂ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಇಧಞ್ಞಾಯ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ ಅನಾಸವೋ"ತಿ॥ -

ರಾಜಗಹಸೇಟ್ಠಾದೀನಂ ವಿಹಾರದಾನೇನ ಅನುಮೋದನಾಗಾಥಾಯೋ ಪೇಯ್ಯಾಲವಸೇನ ದಸ್ಸಿತಾ। ತತ್ಥ **ಸೀತಂ ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಉತುವಿಸಭಾಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸಿಸಿರೇ ಚಾಪಿ ವುಟ್ಠಿಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಿಸಿರೋ**ತಿ ಸಮ್ಫುಸಿತಕವಾತೋ ವುಚ್ಚತಿ। **ವುಟ್ಠಿಯೋ**ತಿ ಉಜುಕಮೇಘವುಟ್ಠಿಯೋ ಏವ। ಏತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ "ಪಟಿಹನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಪದೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಪಟಿಹಞ್ಞತೀತಿ ವಿಹಾರೇನ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ। **ಲೇಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ನಿಲೀಯನತ್ಥಂ। **ಸುಖತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸೀತಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೇನ ಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ। **"ಝಾಯಿತುಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸಿತು"**ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಪದದ್ವಯಂ "ಸುಖತ್ಥಞ್ಚಾ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಪದೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಹಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸುಖತ್ಥಞ್ಚ ವಿಹಾರದಾನಂ, ಕತಮಸುಖತ್ಥಂ? ಝಾಯಿತುಂ, ವಿಪಸ್ಸಿತುಞ್ಚ ಯಂ ಸುಖಂ ತದತ್ಥಂ। ಅಥ ವಾ ಪರಪದೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ - ಝಾಯಿತುಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸಿತುಞ್ಚ ವಿಹಾರದಾನಂ, "ಇಧ ಝಾಯಿಸ್ಸತಿ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ದದತೋ **ವಿಹಾರದಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಗ್ಗಂ ಬುದ್ಧೇನ ವಣ್ಣಿತಂ।** ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸೋ ಚ ಸಬ್ಬದದೋ ಹೋತಿ, ಯೋ ದದಾತಿ ಉಪಸ್ಸಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨)।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅಗ್ಗಂ ವಣ್ಣಿತಂ, **ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಪೋಸೋ**ತಿ ಗಾಥಾ। **ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ಪರಿಯತ್ತಿಬಹುಸ್ಸುತೇ ಚ ಪಟಿವೇಧಬಹುಸ್ಸುತೇ ಚ ವಾಸೇಯ್ಯ। **ತೇಸಂ ಅನ್ನಞ್ಚಾ**ತಿ ಯಂ ತೇಸಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಅನ್ನಞ್ಚ ಪಾನಞ್ಚ ವತ್ಥಾನಿ ಚ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದಿಸೇನಾಸನಾನಿ ಚ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸು **ಉಜುಭೂತೇಸು** ಅಕುಟಿಲಚಿತ್ತೇಸು। **ದದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನಿದಹೇಯ್ಯ। ತಞ್ಚ ಖೋ **ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ,** ನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಂ ವಿರಾಧೇತ್ವಾ। ಏವಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ **ತೇ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ ಅನಾಸವೋ**ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ।

ಅಯಂ ಪನ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೫೦) ಚೇವ **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೯೫) ಚ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಟೀಕಾನಯೋ - **ಸೀತ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಉತುವಿಪರಿಣಾಮವಸೇನ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸೀತಂ। **ಉಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಂ, ತಸ್ಸ ವನದಾಹಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಟಿಹನ್ತೀ**ತಿ ಪಟಿಬಾಧತಿ ಯಥಾ ತದುಭಯವಸೇನ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಬಾಧನಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕರೋತಿ। ಸೀತುಣ್ಹಬ್ಭಾಹತೇ ಹಿ ಸರೀರೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಯೋನಿಸೋ ಪದಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, **ವಾಳಮಿಗಾನೀ**ತಿ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಚಣ್ಡಮಿಗೇ । ಗುತ್ತಸೇನಾಸನಞ್ಹಿ ಆರಞ್ಞಕಮ್ಪಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ತೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। **ಸರೀಸಪೇ**ತಿ ಯೇ ಕೇಚಿ ಸರನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ದೀಘಜಾತಿಕೇ ಸಪ್ಪಾದಿಕೇ। **ಮಕಸೇ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ, ಡಂಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಏತೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಿಸಿರೇ**ತಿ ಸಿಸಿರಕಾಲವಸೇನ, ಸತ್ತಾಹವದ್ದಲಿಕಾದಿವಸೇನ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಸಿಸಿರಸಮ್ಫಸ್ಸೇ। **ವುಟ್ಠಿಯೋ**ತಿ ಯದಾ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಸ್ಸವುಟ್ಠಿಯೋ ಪಟಿಹನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ವಾತಾತಪೋ ಘೋರೋತಿ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದೀನಂ ಉಮ್ಮೂಲಭಞ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಘೋರೋ ಸರಜಅರಜಾದಿಭೇದೋ ವಾತೋ ಚೇವ ಗಿಮ್ಹಪರಿಳಾಹಸಮಯೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘೋರೋ ಸೂರಿಯಾತಪೋ ಚ **ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ** ಪಟಿಬಾಹೀಯತಿ। **ಲೇಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥಂ। **ಸುಖತ್ಥ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರತ್ಥಂ। **ಝಾಯಿತು**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯಿತುಂ। **ವಿಪಸ್ಸಿತು**ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸಿತುಂ।

ವಿಹಾರೇತಿ ಪತಿಸ್ಸಯೇ। **ಕಾರಯೇ**ತಿ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯ। **ರಮ್ಮೇ**ತಿ ಮನೋರಮೇ ನಿವಾಸಸುಖೇ। **ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ**ತಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ಪನ ಏತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ಬಹುಸ್ಸುತೇ ಸೀಲವನ್ತೇ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೇ ನಿವಾಸೇಯ್ಯ, ತೇ ನಿವಾಸೇನ್ತೋ ಪನ ತೇಸಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕಿಲಮಥೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ **ಅನ್ನಞ್ಚ ಪಾನಞ್ಚ ವತ್ಥಸೇನಾಸನಾನಿ ಚ ದದೇಯ್ಯ ಉಜುಭೂತೇಸು** ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪನ್ನೇಸು ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಾನಂ, ರತನತ್ತಯಗುಣಾನಞ್ಚ ಸದ್ದಹನೇನ **ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ**।

ಇದಾನಿ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇ ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೇ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಾ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ। **ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೀ**ತಿ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಪನೂದನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। **ಯಂ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಇಧಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಸೋ ಉಪಾಸಕೋ ಯಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮನೇನ **ಅನಾಸವೋ** ಹುತ್ವಾ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ** ಏಕಾದಸಗ್ಗಿವೂಪಸಮೇನ ಸೀತಿ ಭವತೀತಿ।

ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಿಕಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸಾನಾ ತೇರಸ, ಅನ್ನಾದಿಲಾಭೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ಧಮ್ಮಾವಬೋಧೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ **ಸತ್ತರಸ ಆನಿಸಂಸಾ ವುತ್ತಾ**।

ಪಟಿಗ್ಗಹಣಕಾನಂ ವಿಹಾರವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಫಲಾನುರೂಪಮ್ಪಿ ದಾಯಕಾನಂ ವಿಹಾರದಾನಫಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕಫಲಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಙ್ಘಿಕವಿಹಾರಮೇವ ಪಧಾನವಸೇನ ವದತಿ, ಸಙ್ಘಿಕವಿಹಾರೋ ನಾಮೇಸ ಚಾತುದ್ದಿಸಂ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತವಿಹಾರೋ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಪದಭಾಜನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಸಙ್ಘಿಕೋ ನಾಮ ವಿಹಾರೋ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನೋ ಹೋತಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತೋ"ತಿ। ಯತ್ಥ ಹಿ ಚೇತಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕರೀಯತಿ, ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಪ್ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾಯೇವ ಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ಕುಞ್ಚಿಕಾಯ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತ್ವಾ ಯಥಾಫಾಸುಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಸೋ ಅನ್ತಮಸೋ ಚತುರತನಿಕಾಪಿ ಪಣ್ಣಸಾಲಾ ಹೋತು, ಚಾತುದ್ದಿಸಂ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತವಿಹಾರೋತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ।

೩೫೧. ಲೋಭಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ **ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜಾ**। **"ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ವಾ**'ತಿಆದಿ ಉಪಾಸಕಾನಂ ತಥಾ ಸಮಾದಾನೇ ಆಚಿಣ್ಣಂ, ದಳ್ಹತರಂ ಸಮಾದಾನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ, ಸರಣಂ ಪನ ತೇಸಂ ಸಾಮಂ ಸಮಾದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ಸನ್ತಿಕೇತಿ ಯೋಜನಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಯಥಾಗಹಿತೇ ಸರಣೇ, **"ತಸ್ಸಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಯಥಾಗಹಿತಸರಣಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನತ್ಥಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತ್ತಬ್ಬತಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞೂಜಾತಿಕೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ವಿಞ್ಞೂಜಾತಿಕಾನಮೇವ ಹಿ ಸರಣಾದಿಅತ್ಥಕೋಸಲ್ಲಾನಂ ಸುವಣ್ಣಘಟೇ ಸೀಹವಸಾ ವಿಯ ಅಕುಪ್ಪಂ ಸರಣಗಮನಂ ತಿಟ್ಠತಿ। **"ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞ"**ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ "ಸಚೇ ತ್ವಂ ಯಥಾಗಹಿತಂ ಸರಣಂ ನ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಾಹಂ ತಂ ಮಾರೇಮೀ"ತಿ ಕಾಮಂ ಕೋಚಿ ತಿಣ್ಹೇನ ಸತ್ಥೇನ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ತಥಾಪಿ "ನೇವಾಹಂ ಬುದ್ಧಂ 'ನ ಬುದ್ಧೋ'ತಿ, ಧಮ್ಮಂ 'ನ ಧಮ್ಮೋ'ತಿ, ಸಙ್ಘಂ 'ನ ಸಙ್ಘೋ'ತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ ದಳ್ಹತರಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತಸರಣಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **"ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದೇತೀ"**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ। ಫಲಾನಿಸಂಸಾನಿ ಪನಸ್ಸ ಸರಣಗಮನವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೫೦ ಸರಣಗಮನಕಥಾ) ವುತ್ತಾನೇವ।

೩೫೨. ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ವೇರಹೇತುತಾಯ **ವೇರಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಮಣತಿ "ಮಯಿ ಇಧ ಠಿತಾಯ ಕಥಮಾಗಚ್ಛಸೀ"ತಿ ತಜ್ಜೇನ್ತೀ ವಿಯ ನಿವಾರೇತೀತಿ **ವೇರಮಣೀ,** ತತೋ ವಾ ಪಾಪಧಮ್ಮತೋ ವಿರಮತಿ ಏತಾಯಾತಿ "ವಿರಮಣೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಏ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **"ವೇರಮಣೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನಾಹ "ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ವಿರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಸಾಧಾರಣವಿಭಾವನಾ) ಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವೇತ್ಥ ವಿರತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಯಳ್ಹಾಧಿಕರಣತೋ। ಅಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತತೋ ಯಥೂಪಟ್ಠಿತವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುತೋ ವಿರತಿ **ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ**। ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿರತಿ **ಸಮಾದಾನವಿರತಿ**। **ಸೇತು** ವುಚ್ಚತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಘಾತನಪ್ಪವತ್ತಾ ವಿರತಿ **ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ**। ಅಞ್ಞತ್ರ "ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತೀ"ತಿಪಿ ವುತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಾ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಜಾತಿ...ಪೇ॰... ದೀನೀ**ತಿ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬಜಾತಿಗೋತ್ತಕುಲಾದೀನಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ವಯಬಾಹುಸಚ್ಚಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ । **ಪರಿಹರತೀ**ತಿ ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸೀಹಳದೀಪೇ ಚಕ್ಕನಉಪಾಸಕಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಪಾಣಂ ನ ಹನಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು ಆದಯತ್ಥೇನ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ, ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೇನ ವಾ-ಸದ್ದೇನ ವಾ "ಅದಿನ್ನಂ ನಾದಿಯಾಮಿ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ವಿರಮಾಮಿ, ವೇರಮಣಿಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಪಚ್ಚೇಕಮತ್ಥಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಸಿಕ್ಖಾಪದ" ಮಿಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ "ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮಾದಿಯಾಮೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಾಮಿ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, ಅಖಣ್ಡಾ' ಛಿದ್ದಾ' ಕಮ್ಮಾಸಾ' ಸಬಲಕಾರಿತಾಯ ಚ ಗಣ್ಹಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉತ್ತರವಡ್ಢಮಾನಪಬ್ಬತವಾಸಿಉಪಾಸಕಸ್ಸ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೯ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೧೦೯-೧೧೧; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಣ್ಣನಾ) ವಿಯ ಸಮಾದಾನವಿರತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾದಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥಾಗತೇಸು ಧಮ್ಮತೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ, ವೇದನಾತೋ, ಮೂಲತೋ, ಆದಾನತೋ, ಭೇದತೋತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ವಿನಿಚ್ಛಯೇಸು ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಆರಮ್ಮಣತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ**ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಸಮಾದಾನವಿರತಿಯೋ। **"ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವತ್ಥೂ"**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಪಾಣೋ ವುತ್ತೋ, ಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಪನ "ಸತ್ತಾದಿವತ್ಥೂ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏವಞ್ಹಿ "ಸತ್ತೇಯೇವ ಆರಭಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ, ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ ಚ ವಿರಮತೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಏಕತಾನಾನತಾದಿವಿನಿಚ್ಛಯ) **ಖುದ್ದಕಾಗಮಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನ** ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಅದಿನ್ನವತ್ಥು, ತಥಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬವತ್ಥು, ವಿತಥವತ್ಥು, ಸಙ್ಖಾರವಸೇನೇವ ಸುರಾಮೇರಯವತ್ಥೂತಿ ಏತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮವತ್ಥುಂ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮನಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತವಿರಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುತೋ ವಿರಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ। **ಪಚ್ಛಿಮಾ**ತಿ ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ। **ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾವ** ತಥಾಪಿ ಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ। ಇಮಿನಾ ಪನ ತತ್ಥೇವ ಆಗತೇಸು ತೀಸು ಆಚರಿಯವಾದೇಸು ದ್ವೇ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಏಕಸ್ಸೇವಾನುಜಾನನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ, ಹಿ ಸಮಾದಾನವಿರತಿ ಚ ಯದೇವ ಪಜಹತಿ, ತಂ ಅತ್ತನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। "ಸಮಾದಾನವಿರತಿ ಯತೋ ವಿರಮತಿ, ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರೇಸಂ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಮೇವಾಲಮ್ಬಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ ಪನ ಯತೋ ವಿರಮತಿ, ತೇಸಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಆಲಮ್ಬಣಾನೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ಅಪರೇ। "ದ್ವಯಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಯತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲತೋ ವಿರಮತಿ, ತೇಸಮಾರಮ್ಮಣಭೂತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಮೇವಾಲಮ್ಬಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಪುರಿಮಪುರಿಮಪದತ್ಥಞ್ಹಿ ವೀತಿಕ್ಕಮವತ್ಥುಮಾಲಮ್ಬಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದತ್ಥತೋ ವಿರಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುತೋ ವಿರಮತೀ"ತಿ ಅಞ್ಞೇ। ಪಠಮವಾದೋ ಚೇತ್ಥ ಅಯುತ್ತೋಯೇವ। ಕಸ್ಮಾ? ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಭಾವತೋ, ಅಬಹಿದ್ಧಾಭಾವತೋ ಚ। ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ ಹಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣತಾ, ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣತಾ ಚ ವುತ್ತಾ।

ತಥಾ ದುತಿಯವಾದೋಪಿ ಅಯುತ್ತೋಯೇವ। ಕಸ್ಮಾ? ಪುರಿಮವಾದೇನ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸತ್ತಾ, ಪರೇಸಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಾರಮ್ಮಣಭಾವೇ ಚ ಅನೇಕನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಆಲಮ್ಬಣಪ್ಪಭೇದವಚನತೋ ಚ। ತತಿಯವಾದೋ ಪನ ಯುತ್ತೋ ಸಬ್ಬಭಾಣಕಾನಮಭಿಮತೋ, ತಸ್ಮಾ ತದೇವ ಅನುಜಾನಾತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತೀಸು ಆಚರಿಯವಾದೇಸು ದ್ವೇ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಏಕಸ್ಸೇವಾನುಜಾನನಂ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯಜ್ಜೇತಂ ವಿರತಿದ್ವಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಮೇವಾಲಮ್ಬಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸತಿ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಯಞ್ಚ ಪಜಹತಿ, ತಂ ನ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ ಅಯ'ಮನಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ನ ಹಿ ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ "ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕರೋತೀ"ತಿ ವಾ "ಯಞ್ಚ ಪಜಹತಿ, ತಂ ನ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೋವ ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹತಿ, ಏವಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಮ್ಪೇತಂ ವಿರತಿದ್ವಯಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾನಿ ಪಜಹತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಆರಭಿತ್ವಾನ ಅಮತಂ, ಜಹನ್ತೋ ಸಬ್ಬಪಾಪಕೇ।
ನಿದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಭವೇ, ಮಗ್ಗಟ್ಠೋರಿಯಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಏಕತಾನಾನತಾವಿನಿಚ್ಛಯ)।

ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಆದಾನತೋ, ಭೇದತೋ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಏಕತೋ** ಏಕಜ್ಝಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಏತಾಸಂ ಪಞ್ಚವಿಧತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ** ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿನ್ನತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತದಾ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತ್ತಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಂ ತು ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಏಕೇಕಂ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **"ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದ"**ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಸಮಾಸಭಾವೇನ **ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಸಾಧಾರಣವಿಭಾವನಾ) ವುತ್ತಂ, ಪಾಳಿಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ "ವೇರಮಣೀ"ನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಹಿತನ್ತಮೇವ ಬ್ಯಾಸಭಾವೇನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಗಹಟ್ಠವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಸಮಾದಾನೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಪಾರಾಜಿಕಾಪತ್ತಿತೋ। ಇತಿ ಏಕಜ್ಝಂ, ಪಚ್ಚೇಕಞ್ಚ ಸಮಾದಾನೇ ವಿಸೇಸೋ ಇಧ ವುತ್ತೋ, **ಖುದ್ದಕಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿಯತೋ ಏಕಾಯೇವ ವಿರತಿ ಏಕಾವ ಚೇತನಾ ಹೋತಿ, ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಪನೇತಾಸಂ ಪಞ್ಚವಿಧತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮಾದಿಯತೋ ಪನ ಪಞ್ಚೇವ ವಿರತಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ಚ ಚೇತನಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಏಕತಾನಾನತಾದಿವಿನಿಚ್ಛಯ) ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವುತ್ತೋ। ಭೇದೇಪಿ "ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತು, ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪಾರಾಜಿಕಟ್ಠಾನಿಯಾನಿ ಹಿ ತಾನಿ ತೇಸಂ। ಯಂ ತು ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹೋತಿ, ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಏಕಮೇವ ಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಯತೋ ತೇಸಂ ತಂಸಮಾದಾನೇನೇವ ಪುನ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತ್ತಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾವುತ್ತೋಪಿ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ ವಾದೋ ಅಪರೇವಾದೋ ನಾಮ ತತ್ಥ ಕತೋ।

ಸೇತುಘಾತವಿರತಿಯಾ ಪನ ಭೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ಅಕುಪ್ಪಸಭಾವತ್ತಾ। ತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ಭವನ್ತರೇಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ಭವನ್ತರೇಪೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಅರಿಯಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋಪೀತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ। **ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ,** ಪಗೇವ ಅಞ್ಞಹೇತು। **"ನೇವ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ನ ಸುರಂ ಪಿವತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಮಜ್ಝೇಪೇಯ್ಯಾಲನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಮಿಗಪದವಳಞ್ಜನನಯೇನ ವಾ ವುತ್ತಂ । **ಸುರ**ನ್ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹಿ ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಂ ನ ಕರೋತಿ। "ಮಜ್ಜನ್ತಿ ತದೇವ ಉಭಯಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸುರಾಸವವಿನಿಮುತ್ತಂ ಮದನೀಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೧೧೩೪) **ಸಂಯುತ್ತಮಹಾವಗ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** "ತದುಭಯಮೇವ ಮದನೀಯಟ್ಠೇನ ಮಜ್ಜಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ ಮದನೀಯಂ, ಯೇನ ಪೀತೇನ ಮತ್ತೋ ಹೋತಿ ಪಮತ್ತೋ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಜ್ಜ"ನ್ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪುರಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ) **"ಸಚೇ ಪಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥೇವ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನಂ, ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸಪಿ **ಖೀರಮೇವ** ಮುಖಂ

ಪವಿಸತಿ, ನ ಸುರಾ, ಪಗೇವ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ। **ಕೋಞ್ಚಸಕುಣಾನ**ನ್ತಿ ಕುನ್ತಸಕುಣಾನಂ। ಸಚೇಪಿ ಮುಖೇ ಖೀರಮಿಸ್ಸಕೇ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "ನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಸಮ್ಬದ್ಧತಾ ಸಿಯಾ ಕೋಞ್ಚಸಕುಣಾನಂ ಯೋನಿಸಿದ್ಧತ್ತಾ"ತಿ ಕೋಚಿ ವದೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಇದ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಯೋನಿಸಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ಉದ್ಧಂ ತಿರಿಯಮೇವ ದೀಘತಾ ವಿಯ, ಬಕಾನಂ ಮೇಘಸದ್ದೇನ, ಕುಕ್ಕುಟೀನಂ ವಾತೇನ ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಚ **ಜಾತಿಸಿದ್ಧಂ,** ಇತಿ ಕೋಚಿ ವದೇಯ್ಯ ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಚೇವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠಂ ವತ್ವಾ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಸೀಲಂ ವಿಯ, ವಿಜಾತೇ ತಸ್ಸಾ ದಿವಙ್ಗಮನಂ ವಿಯ ಚ ಸಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧಂ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಿಟ್ಠಿಜುಕರಣಂ ನಾಮ ಭಾರಿಯಂ ದುಕ್ಕರಂ, ತಸ್ಮಾ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನತೋ ಮಹಟ್ಠತರಮೇವ, ನ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ। **ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ**ಪೀತಿ ಆದರಂ ಗಾರವಮಕತ್ವಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತಸ್ಸಾಪಿ। **ಸಾಧುಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ**ಪೀತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯನ್ತಸ್ಸಾಪಿ **ಅಪ್ಪಟ್ಠತರಮೇವ, ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರಞ್ಚ,** ನ ದಿಗುಣಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೀಲಂ ಇಧ ಅಭಯದಾನತಾಯ **ದಾನಂ,** ಅನವಸೇಸಂ ವಾ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ದಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ **ದಾನಂ**। ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ - ಸರಣಂ ಉಪಗತೇನ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಪೂಜಾ ಕಾತಬ್ಬಾ, ತತ್ಥ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಸಾಧುಕಂ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪನ ಸಮಾದಾನಮತ್ತಂ, ಸಮ್ಪತ್ತವತ್ಥುತೋ ವಿರಮಣಮತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಸರಣಗಮನತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರತಾ, ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತದಾನಾದಿನಾ ದಣ್ಡನಿಧಾನತೋ, ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರ ಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಚಸ್ಸ **ಮಹಪ್ಫಲತರತಾ, ಮಹಾನಿಸಂಸತರತಾ** ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ।

ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ಪಞ್ಚಿಮಾನಿ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಅಗ್ಗಾನೀ"ತಿ ಞಾತತ್ತಾ **ಅಗ್ಗಞ್ಞಾನಿ**। ಚಿರರತ್ತತಾಯ ಞಾತತ್ತಾ **ರತ್ತಞ್ಞಾನಿ**। "ಅರಿಯಾನಂ ಸಾಧೂನಂ ವಂಸಾನೀ"ತಿ ಞಾತತ್ತಾ **ವಂಸಞ್ಞಾನಿ**। ಪುರಿಮಕಾನಂ ಆದಿಪುರಿಸಾನಂ ಏತಾನೀತಿ **ಪೋರಾಣಾನಿ**। ಸಬ್ಬಸೋ ಕೇನಚಿಪಿ ಪಕಾರೇನ ಸಾಧೂಹಿ ನ ಕಿಣ್ಣಾನಿ ನ ಛಡ್ಡಿತಾನೀತಿ **ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾನಿ**। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ನೇಸಂ ಯಥಾ ಅತೀತೇ, ಏವಂ ಏತರಹಿ, ಅನಾಗತೇ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಅಸಂಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾನೀ"**ತಿಆದಿ। ಅತೀತೇ ಹಿ ಕಾಲೇ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಭಾವಸ್ಸ "ಅಸಂಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ "ನ ಸಙ್ಕೀಯನ್ತೀ"ತಿ, ಅನಾಗತೇ "ನ ಸಙ್ಕೀಯಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ಅತೋಯೇವ **ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾನಿ** ನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿಪಿ ವಿಞ್ಞೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹಿಂಸಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಅನುಜಾನನ್ತಿ। **ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯಂ ದೇತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಹಿತದಣ್ಡತ್ತಾ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಭಯಾಭಾವಂ ದೇತಿ। ನ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಭಯಂ ಹೋತಿ। **ಅವೇರ**ನ್ತಿ ವೇರಾಭಾವಂ। **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಂ। **"ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯಂ ದತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನಂ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚೇತ್ಥ **ತ್ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ಮಾತರಂ ಸರಿತ್ವಾ ರೋದತೀ"ತಿ।

ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಜನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಯಞ್ಞೋತಿ ಆಹ **"ಇದಮ್ಪಿ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ನ ನು ಚ ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ। ಅಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಕಾಲೇಪಿ ಹಿ ವಿಞ್ಞೂ ತಂ ಸಮಾದಿಯನ್ತಿ, ನ ಚ ಏಕನ್ತತೋ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಂ ಬಾಹಿರಕಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನತ್ತಾ। ಸರಣಗಮನಂ ಪನ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಹೇತುಕಂ, ಏಕನ್ತತೋ ಚ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಂ, ಕಥಂ ತತ್ಥ ಸರಣಗಮನತೋ ಪಞ್ಚಸೀಲಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲತಾತಿ ಆಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಜೇಟ್ಠಕ**ನ್ತಿ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವೇನ ಉತ್ತಮಂ। **"ಸರಣಗಮನೇಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಸರಣಗಮನೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತಂ, ತಥಾ ಅನಭಿಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಚ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪಫಲತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩೫೩. ಇದಿಸಮೇವಾತಿ ಏವಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಮೇವ ಹುತ್ವಾ। ನನು ಚ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಯಞ್ಞಾಯೇವ ದೇಸೇತಬ್ಬಾ, ಕಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇಸನಮಾರಭತೀತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ತಿವಿಧ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಿವಿಧಸೀಲಪಾರಿಪೂರಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಹಿ ನೇಸಂ ಯಞ್ಞಾನಂ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರತಾ, ಮಹಪ್ಫಲತರತಾ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ

ದಸ್ಸೇತುಕಾಮತ್ತಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇಸನಂ ಆರಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಗುಣೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ “ಸೋ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತಥಾಗತೇ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧) ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ ಸರಣಗಮನಂ, ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಗುಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ನ ಕಿಲಮತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಾನೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ। **“ಪಠಮಂ ಝಾನ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ಪಣೀತಾನಮೇವ ಝಾನಾನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಮನ್ತ್ವಾ **“ಏಕಂ ಕಪ್ಪಂ, ಅಟ್ಠ ಕಪ್ಪೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಮಹಾಕಪ್ಪವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಹೀನಂ ಪನ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಸ್ಸ ತತಿಯಭಾಗಂ ಆಯುಂ ದೇತಿ। ಮಜ್ಝಿಮಂ ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪಂ। ಹೀನಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾನಿ, ಮಜ್ಝಿಮಂ ಚತ್ತಾರೀತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ಯಸ್ಮಾ ಪಣೀತಾನಿಯೇವೇತ್ಥ ಝಾನಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ ಮಹಪ್ಫಲತರಭಾವದಸ್ಸನಪರತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ, ತಸ್ಮಾ “ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಏಕಂ ಕಪ್ಪ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಣೀತಾನೇವ ಝಾನಾನಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತದೇವಾತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ। ಚತುಕ್ಕನಯೇನ ಹಿ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಆರುಪ್ಪತಾತಿ ಆಹ **“ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಾವಿತ”**ನ್ತಿ, ತಥಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ಆರುಪ್ಪಂ ಹುತ್ವಾ ವೀಸತಿಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾದೀನಿ ಆಯುಂ ದೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಯಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಿ। ಅಥ ವಾ **ತದೇವಾ**ತಿ ಆರುಪ್ಪಸಞ್ಞಿತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ, ತಂ ಪನ ಕಸ್ಮಾ ವೀಸತಿಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾದೀನಿ ಆಯುಂ ದೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಾವಿತ”**ನ್ತಿ, ತಥಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಏವಂ ದೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಪರೋ ನಯೋ **“ತದೇವಾ”**ತಿ ವುತ್ತೇ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ತಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ **“ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಾವಿತ”**ನ್ತಿ ಆಹ, ತಥಾ ಭಾವಿತಂ ಅಙ್ಗಸಮತಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಿತಂ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಮೇವಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇ ಏವ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ಸಮಾನೇನ್ತೀ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಪಸ್ಸಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸಮಾವಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಸದಿಸಸ್ಸ ಪನ ಸುಖಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಮಹಪ್ಫಲ”**ನ್ತಿ। ಯಥಾಹ ಧಮ್ಮರಾಜಾ **ಧಮ್ಮಪದೇ** –

> “ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
> ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಇಮಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾ, ತಸ್ಮಾ **“ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಸಮಾನರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ ನಾಮ ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಯಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ಆಹ **“ಅತ್ತನೋ…ಪೇ॰… ಮಹಪ್ಫಲಾ”**ತಿ। ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿವಿವಿಧರೂಪಕರಣಂ **ವಿಕುಬ್ಬನಂ,** ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾಯ। **ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತೋ ಖನ್ಧಪದೇಸೋ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನೇವ ಮಗ್ಗಸುಖಂ ನಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅತಿ…ಪೇ॰… ಮಹಪ್ಫಲ”**ನ್ತಿ। **ಸಮಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಾಪೇನ್ತೋ।

ಕೂಟದನ್ತಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾದಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೫೮-೮. **“ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭೋ ಗೋತಮಾ”**ತಿಆದಿ ದೇಸನಾಯ ಪಸಾದವಚನಂ, **“ಏಸಾಹಂ ಭವನ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ ಪನ ಸರಣಗಮನವಚನನ್ತಿ ತದುಭಯಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ದೇಸನಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತನೂತಿ** ಮನ್ದೋ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಸಮುಪಬ್ರೂಹತೋ। **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಾಣಯೋ**ತಿ “ಸತ್ತ ಚ ಉಸಭಸತಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇ ತೇ

ಪಾಣಿನೋ। **ತಂ ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಪಾಣೀನಂ ಮೋಚನಾಕಾರಂ। **ಆಕುಲಭಾವೋ**ತಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುತತ್ತಾ ಪಾಣೀಸು ಅನುದ್ದಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ "ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ಮಯಾ ತಾವ ಬಹೂ ಪಾಣಿನೋ ಮಾರಣತ್ಥಾಯ ಬನ್ಧಾಪಿತಾ"ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಬ್ಯಾಕುಲಭಾವೋ, ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ದೇಸೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ, **"ಉದಪಾದೀ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಸುತ್ವಾ**ತಿ "ಮುತ್ತಾ ಭೋ ತೇ ಪಾಣಯೋ"ತಿ ಆರೋಚಿತವಚನಂ ಸುತ್ವಾ। **ಚಿತ್ತಚಾರೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ। "ಕಲ್ಲಚಿತ್ತಂ ಮುದುಚಿತ್ತಂ ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತಂ ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪದಪಞ್ಚಕಂ ಸನ್ಧಾಯ**"ಕಲ್ಲಚಿತ್ತನ್ತಿಆದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ದಾನಕಥಂ ಸೀಲಕಥ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾಯ ಆನುಭಾವೇನ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದವಿಗಮೇನ **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತತಾ** ಅರೋಗಚಿತ್ತತಾ, ಬ್ಯಾಪಾದವಿಗಮೇನ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ **ಮುದುಚಿತ್ತತಾ** ಅಕಥಿನಚಿತ್ತತಾ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಗಮೇನ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ **ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತತಾ** ತೇಹಿ ಅಮಲೀನಚಿತ್ತತಾ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹಣವಸೇನ **ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತತಾ** ಅಮಲೀನಚಿತ್ತತಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಮುತ್ತತಾಯ **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತತಾ** ಅನಾವಿಲಚಿತ್ತತಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾನುಭಾವೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣದೂತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೫೯. ಏವಂ ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಹಾಲಿಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾಲಿಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ವೇಸಾಲಿಯನ್ತಿ ಮಹಾಲಿಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲಭಾವೂಪಗಮನತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪೋ - ಬಾರಾಣಸಿರಞ್ಞೋ ಕಿರ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಯಾ ಮಂಸಪೇಸಿಗಬ್ಭೇನ ದ್ವೇ ದಾರಕಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಧೀತಾ ಚ ಪುತ್ತೋ ಚ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿವಾಹೇನ ಸೋಳಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಪುತ್ತಧೀತುವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ದಾರಕಾ ವಿಜಾತಾ। ತತೋ ತೇಸಂ ದಾರಕಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಪರಿವಾರಾನಂ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನನಿವಾಸಟ್ಠಾನಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಗಹೇತುಂ ಅಪ್ಪಹೋನಕತಾಯ ನಗರಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಾವುತನ್ತರೇನ ಗಾವುತನ್ತರೇನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿಂಸು, ಏವಂ ತಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಿಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖೇಪೇನ ವಿಸಾಲಭಾವಮುಪಗತತ್ತಾ "**ವೇಸಾಲೀ**"ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲಭಾವೂಪಗಮನತೋ ವೇಸಾಲೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮಕೇ ನಗರೇ**"ತಿ। ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಚೇತ್ಥ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೬) ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ವೇಸಾಲಿವತ್ಥು; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। **ಬಹಿನಗರೇ**ತಿ ನಗರತೋ ಬಹಿ, ನ ಅಮ್ಬಪಾಲಿವನಂ ವಿಯ ಅನ್ತೋನಗರಸ್ಮಿಂ। **ಸಯಂಜಾತ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ ಜಾತಂ ಅರೋಪಿಮಂ। **ಮಹನ್ತಭಾವೇನಾ**ತಿ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾನಂ, ಠಿತೋಕಾಸಸ್ಸ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವೇನ। ತೇನೇವಾಹ "**ಹಿಮವನ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ**"ತಿ। ಯಂ ಪನ ವೇನಯಿಕಾನಂ ಮತೇನ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ -

> "ತತ್ಥ ಮಹಾವನಂ ನಾಮ ಸಯಂಜಾತಂ ಅರೋಪಿಮಂ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಮಹನ್ತಂ ವನಂ। ಕಪಿಲವತ್ಥುಸಾಮನ್ತಾ ಪನ ಮಹಾವನಂ ಹಿಮವನ್ತೇನ ಸಹ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಅಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತಂ, ಇದಂ ತಾದಿಸಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೨)।

ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಸಂಯುತ್ತಭಾಣಕಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾನಕಥಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೫೨) **ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩.೭) ತಥೇವ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಚ "**ಅಹುತ್ವಾ**"ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸಮಾನವಾದೋ ಸಿಯಾತಿ। **ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಸಙ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಹಂಸಮಣ್ಡಲಾಕಾರಸಙ್ಖಾತಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾನಿಯಾಮೇನ, ತಥಾ ಕತತ್ತಾ ಪಾಸಾದೋಯೇವ "ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಬ್ಬೋಹಾರೇನ ಪನ ಸಕಲೋಪಿ ಸಙ್ಘಾರಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೨) ತು ಏವಂ ವುತ್ತಂ -

> "ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾ ಪನ ಮಹಾವನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತೇ ಆರಾಮೇ ಕೂಟಾಗಾರಂ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛದನೇನ ಕತಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಗನ್ಧಕುಟಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ।

ಕೋಸಲೇಸು ಜಾತಾ, ಭವಾ, ತೇ ವಾ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕೋಸಲಕಾ**। ಏವಂ **ಮಾಗಧಕಾ**। ಜನಪದವಾಚಿನೋ ಹಿ ಪಾಯತೋ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪುಥುವಚನಾ। ಯಸ್ಸ ಅಕರಣೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಹಾಜಾನಿಯೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಕರಣಂ ಅರಹತೀತಿ **ಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮೇನಾ**"ತಿ। **ಅಕಾತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ** ಅಸತಿ ಸಮವಾಯೇ, ತಸ್ಮಾ ಸಮವಾಯೇ ಸತಿ ಕತ್ತಬ್ಬತೋ **ತಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೮೦. ಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ, ತಾಸಂ ವಸೇನ **“ನಾನಾರಮ್ಮಣಚಾರತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನಾನಾರಮ್ಮಣಪ್ಪವತ್ತಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಭವನ್ತಸ್ಸೇವ ಹಿ ಪಟಿಸೇಧೋ, ನ ಅಸಮ್ಭವನ್ತಸ್ಸ। **ಪಟಿಕ್ಕಮ್ಮಾ**ತಿ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ತಥಾ ಚಿತ್ತಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಸಲ್ಲೀನೋ**ತಿ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಅಲ್ಲೀನೋ। **ನಿಲೀನೋ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಏಕೀಭಾವ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಸಪರಿವಾರತ್ತಾ ಅನೇಕೋಪಿ ತದಾ ಏಕೋ ವಿಯ ಭವತೀತಿ ಏಕೀಭಾವೋ, ತಂ **ಏಕೀಭಾವಂ**। ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಿತೋ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ತಸ್ಮಾ ಠಾನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಓಟ್ಠದ್ಧಲಿಚ್ಛವಿವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೮೧. **ಅದ್ಧೋಟ್ಠತಾಯಾ**ತಿ ಉಪಡ್ಢೋಟ್ಠತಾಯ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕತಾಯ ತಿರಿಯಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಅದ್ಧಮಪನೀತಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ ಚತ್ತಾರೋ ದನ್ತೇ, ದ್ವೇ ಚ ದಾಠಾ ನ ಛಾದೇತಿ, ತೇನ ನಂ **“ಓಟ್ಠದ್ಧೋ”**ತಿ ವೋಹರತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಅಧೋ-ಸದ್ದೇನ ಪಾಠಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಓಟ್ಠಸ್ಸ ಓಲಮ್ಬಕತಾಯ **“ಓಟ್ಠಾಧೋ”**ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ತಥಾ ಪಾಠಸ್ಸ ಅದಿಸ್ಸನತೋ, ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೮೧) ಚ ಅವಣ್ಣಿತತ್ತಾ। ಅಯಂ ಕಿರ ಉಪೋಸಥಿಕೋ ದಾಯಕೋ ದಾನಪತಿ ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಮಾಮಕೋ ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಮಾಮಕೋ। ತೇನಾಹ **“ಪುರೇಭತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಖನ್ಧಕೇ, (ಮಹಾವ॰ ೨೮೯) ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೧) ಚ ಆಗತನಯೇನ **“ನೀಲಪೀತಾದಿ...ಪೇ॰... ತಾವತಿಂಸಪರಿಸಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನ ವೇಸಾಲೀ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಇದ್ಧಾ ಚೇವ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ಚ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ರಾಜೂನಮೇವ ಸತ್ತ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸತ್ತ ಸತಾನಿ, ಸತ್ತ ಚ ರಾಜಾನೋ ಅಹೇಸುಂ, ತಥಾ ಯುವರಾಜಸೇನಾಪತಿಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪಭುತೀನಮ್ಪಿ, ಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಆರಾಮಪೋಕ್ಖರಣಿಆದಯೋಪಿ ತಪ್ಪರಿಮಾಣಾಯೇವ, ಬಹುಜನಾ, ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸಾ, ಸುಭಿಕ್ಖಾ ಚ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಮಹತಿಯಾ ಲಿಚ್ಛವಿಪರಿಸಾಯಾ”**ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಭೂತಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಮಂಸಪೇಸಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತದಾರಕಾನಂ ತಾಪಸೇನ ಪಾಯಿತಂ ಯಂ ಖೀರಂ ಉದರಂ ಪವಿಸತಿ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಮಣಿಭಾಜನಗತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ಚರಿಮಕಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ವಿಯ ಉದರಚ್ಛವಿಯಾ ಅತಿವಿಪ್ಪಸನ್ನತಾಯ ತೇ ನಿಚ್ಛವೀ ಅಹೇಸುಂ। ಅಪರೇ ಪನಾಹು “ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ವಿಯ ನೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಲೀನಾ ಛವಿ ಅಹೋಸೀ”ತಿ। ಏವಂ ತೇ ನಿಚ್ಛವಿತಾಯ ವಾ ಲೀನಚ್ಛವಿತಾಯ ವಾ **ಲಿಚ್ಛವೀ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಚೇತ್ಥ ಪದಸಿದ್ಧಿ, ತಬ್ಬಂಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಲಿಚ್ಛವಯೋ ನಾಮ ಜಾತಾ। ತೇನಾಹ “ಲಿಚ್ಛವಿಪರಿಸಾಯಾ”ತಿ, ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜೂನಂ, ಲಿಚ್ಛವಿವಂಸಭೂತಾಯ ವಾ ಪರಿಸಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹನ್ತಂ ಯಸಂ ಲಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಮಹಾಲಿ** ಯಥಾ “ಭದ್ದಾಲೀ”ತಿ। **ಮೂಲನಾಮ**ನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಕತನಾಮಂ।

೩೮೨. **ಸಾಸನೇ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತೋ**ತಿ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿನೋಪಿ ಭಗವತೋ ಪರಿಸಾಯ ಮಹತ್ತೇ ಸತಿ ತದಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಮಹನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸತೀ”**ತಿ।

“ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಮಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಅಯಞ್ಹಿ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಥೂಲಸರೀರೋ**ತಿ ವಠರಸರೀರೋ। ಥೇರಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಭಾವತೋ “ಆಲಸಿಯಭಾವೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ”ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ವಾಸನಾಲೇಸಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯ **“ಈಸಕಂ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ವಿಯ ಹೋತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸಾವಕಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಮಿವ ಸವಾಸನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಾಸಾದಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ **“ಕೂಟಾಗಾರಮಹಾಗೇಹಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಾಚೀನಮುಖಾ**ತಿ ಪಾಚೀನಪಮುಖಾ।

೩೮೩. ವಿನೇಯ್ಯಜನಾನುಪರೋಧೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಪಟಿಹಾರಿಯವಿಜಮ್ಭನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಅಥ ಖೋ”**ತಿಆದಿ। ಗನ್ಧಕುಟಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನವೇಲಾಯಞ್ಹಿ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ಬುದ್ಧರಸ್ಮಿಯೋ ಆವೇಳಾವೇಳಾ ಯಮಲಾ ಯಮಲಾ ಹುತ್ವಾ

ಸವಿಸೇಸಂ ಪಭಸ್ಸರಾ ವಿನಿಚ್ಛರಿಂಸು। ತಾಹಿ “ಭಗವಾ ನಿಕ್ಖಮತೀ”ತಿ ಸಮಾರೋಚಿತಮಿವ ನಿಕ್ಖಮನಂ ಸಞ್ಞಾನಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಸಂಸೂಚಿತನಿಕ್ಖಮನೋ”**ತಿ।

೩೮೪. “ಅಜ್ಜಾ”ತಿ ವುತ್ತದಿವಸತೋ ಅತೀತಮನನ್ತರಂ **ಹಿಯ್ಯೋದಿವಸಂ ಪುರಿಮಂ ನಾಮ,** ತಥಾ “ಹಿಯ್ಯೋ”ತಿ ವುತ್ತದಿವಸತೋ ಪರಂ **ಪುರಿಮತರಂ** ಅತಿಸಯೇನ ಪುರಿಮತ್ತಾ। ಇತಿ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ದಿವಸೇಸು ವವತ್ಥಿತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರಭಾವೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯದೇತ್ಥ “ಪುರಿಮತರ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಪಭುತಿ ಯಂ ಯಂ ಓರಂ, ತಂ ತಂ ಪುರಿಮಂ। ಯಂ ಯಂ ಪರಂ, ತಂ ತಂ ಪುರಿಮತರನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಓರಪಾರಭಾವಸ್ಸ ವಿಯ, ಹಿ ದಿಸಾವಿದಿಸಾಭಾವಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರಭಾವಸ್ಸ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಿ। **ಮೂಲದಿವಸತೋ**ತಿಆದಿದಿವಸತೋ। **ಅಗ್ಗೇ**ತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ವಾ ಏ-ಕಾರಾದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಗ್ಗ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಪಠಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಪರಾ ಅತೀತಾ ಕೋಟಿಯೇವಾತಿ ಆಹ **“ಪರಕೋಟಿಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಯಂ**-ಸದ್ದೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೇ ನಿಪಾತೋ, ತಪ್ಪಯೋಗೇನ ಚಾಯಂ “ವಿಹರಾಮೀ”ತಿ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಅತೀತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಾವ ವಿಹಾಸಿ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ। ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ “ವಿಹರಾಮೀ”ತಿ ಇಮಸ್ಸ “ಯದಗ್ಗೇ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಜುಕಂ ತಾವ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ “ನಚಿರಂ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಪಮಾಣವಚನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ “ನಚಿರಂ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಇಮೇಹಿಪಿ ಕುಟಿಲಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ। **ನಚಿರ**ನ್ತಿ ಚೇತಂ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಞ್ಞೋಗಂ ವಾ। ತಞ್ಚ ಪಮಾಣತೋ ವಿಸೇಸೇತುಂ **“ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀ”**ತಿ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ನಚಿರಂ ವಿಹಾಸಿಂ ತೀಣಿಯೇವ ವಸ್ಸಾನೀ”**ತಿ।

ಅಯನ್ತಿ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ। **ಪಿಯಜಾತಿಕಾನೀ**ತಿ ಇಟ್ಠಸಭಾವಾನಿ। **ಸಾತಜಾತಿಕಾನೀ**ತಿ ಮಧುರಸಭಾವಾನಿ। ಮಧುರಸದಿಸತಾಯ ಹಿ **“ಮಧುರ”**ನ್ತಿ ಮನೋರಮಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಕಾಮೇನ ಉಪಸಂಹಿತಾನೀತಿ **ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತಾನಿ,** ಕಾಮನೀಯಾನಿ। ತೇನಾಹ **“ಕಾಮಸ್ಸಾದಯುತ್ತಾನೀ”**ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಿಕೇನ ಕಾಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಸ್ಸಾದೇನ ಸಞ್ಞುತ್ತಾನಿ, ಕಾಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಾ ಅಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಯೋಗ್ಯಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸರೀರಸಣ್ಠಾನೇ**ತಿ ಸರೀರಬಿಮ್ಬೇ, ಆಧಾರೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ತಸ್ಮಾ **ಸದ್ದೇನಾ**ತಿ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಸದ್ದೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ವಿನಾ ಪಾಠಸೇಸಂ **ಭವಿತಬ್ಬ**ಪದೇನೇವ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಮಧುರೇನಾ**ತಿ ಇಟ್ಠೇನ ಸಾತೇನ। **ಕಣ್ಣಸಕ್ಖಲಿಯ**ನ್ತಿ ಕಣ್ಣಪಟ್ಟಿಕಾಯಂ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಪರಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕಥನಮತ್ತೇನ। “ಅತ್ತನಾ ಞಾತಮ್ಪಿ ನ ಕಥೇತಿ, ಕಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನಾ”ತಿ ಕುಜ್ಝನ್ತೋ **ಭಗವತಿ ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ,** ಸಹ ಕುಜ್ಝನೇನೇವ ಚೇಸ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾ ಪರಿಹಾಯಿ। **ಚಿನ್ತೇಸೀ**ತಿ “ಕಸ್ಮಾ ನು ಖೋ ಸೋ ಮಯ್ಹಂ ತಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನ ಕಥೇಸೀ”ತಿ ಪರಿವಿಚಾರೇನ್ತೋ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನವಸೇನ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಅನುಕ್ಕಮೇನಾ**ತಿ ಪಾಥಿಕಸುತ್ತೇ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩ ಆದಯೋ) ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೧) ಚ ಆಗತನಯೇನ ತಂ ತಂ ಅಯುತ್ತಮೇವ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ, ಭಾಸನ್ತೋ, ಕರೋನ್ತೋ ಚ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭಗವತಿ ಬದ್ಧಾಘಾತತಾಯ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಂ ಅಲಭನ್ತೋ **ಗಿಹಿಭಾವಂ ಪತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ** ಕಥೇತಿ।

ಏಕಂಸಭಾವಿತಸಮಾಧಿವಣ್ಣನಾ

೩೮೯-೩೮೧. ಏಕಂಸಾಯಾತಿ ತದತ್ಥೇ ಚತುತ್ಥೀವಚನಂ, ಏಕಂಸತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಂಸ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ, ಸೋ ಚ ಅಧಿಕಾರತೋ ದಿಬ್ಬರೂಪದಸ್ಸನದಿಬ್ಬಸದ್ದಸವನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪನೇ ಏಕಂಸಸ್ಸೇವಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಅನುದಿಸಾಯಾ**ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮದಕ್ಖಿಣಾದಿಭೇದಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ। **ಉಭಯಕೋಟ್ಠಾಸಾಯಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ದಿಬ್ಬಸದ್ದಸವನತ್ಥಞ್ಚ। **ಭಾವಿತೋ**ತಿ ಯಥಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ, ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಞ್ಚ ಸಮಧಿಗತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಾವಿತೋ।

ತಯಿದಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣೇನ ಇಜ್ಝನ್ತೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ಇಜ್ಝನ್ತೀಸುಪಿ ಕಮೇನೇವ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಭವತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ "ದಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನಾಯ, ದಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸದ್ದಾನಂ ಸವನಾಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಏಕಸ್ಸ ಉಭಯಸಮತ್ಥತಾಸನ್ದಸ್ಸನಮೇವ, ನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಸಮ್ಭವಸನ್ದಸ್ಸನಂ। **"ಏಕಂಸಭಾವಿತೋ ಸಮಾಧಿ ಹೇತೂ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಯ **ಏವ** ಪರಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ದಿಬ್ಬಸದ್ದಂ ನಾಸ್ಸೋಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩೭೨. ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣತೋ ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಮೇವ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಮಹಾಲಿ ಏತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ **"ಇದಂ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ...ಪೇ॰... ಮಞ್ಞೇ"**ತಿ। **ಅಪಣ್ಣಕನ್ತಿ** ಅವಿರಜ್ಝನಕಂ, ಅನವಜ್ಜಂ ವಾ। **ಸಮಾಧಿಯೇವ** ಭಾವೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ** । "ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಂ ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೇನ ಚ ತೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಮ್ಪಿ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನೇವ ಸಹ ಗಹೇತ್ವಾ "ಏತಾಸಂ ನೂನ ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಥುವಚನೇನ ಪುಚ್ಛಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಭಯಂಸಭಾವಿತಾನಂ ಸಮಾಧೀನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಬಾಹಿರಾ ಏತಾ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ** ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ। ತಾ ಹಿ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾನಮ್ಪಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ನ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ** ಭಗವತಾ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಭಾವೇನ ಅಪ್ಪವೇದಿತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಿಯ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಾ। **ಯದತ್ಥನ್ತಿ** ಯೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ, ಅಭೇದೇಪಿ ಭೇದವಚನಮೇತಂ, ಯಸ್ಸ ವಾ ವಿಸೇಸನಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ। **ತೇತಿ** ಅರಿಯಫಲಧಮ್ಮೇ। "ತ"ನ್ತಿಪಿ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ। ತೇ ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾ, "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಮಹಾಲಿ ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಯೇಸಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಹೇತು ಭಿಕ್ಖೂ ಮಯಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತೀ"ತಿ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಚ ಇಧ ವುತ್ತಾ।

ಚತುಅರಿಯಫಲವಣ್ಣನಾ

೩೭೩. **ಸಂಯೋಜೇನ್ತೀತಿ** ಬನ್ಧೇನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಭಯೇ ಸಂಯೋಜನತೋ ತತ್ಥ ಸತ್ತೇ ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ। ಕತ್ಥಚಿ "ವಟ್ಟದುಕ್ಖಮಯೇ ರಥೇ"ತಿ ಪಾಠೋ, ನ ಪೋರಾಣೋ ತಥಾ ಆಚರಿಯೇನ ಅವಣ್ಣಿತತ್ತಾ। **ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪನ್ನೋ,** ನ ಪಸಾದಾದಿಸೋತಂ। "ಸೋತೋತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಪನ್ನೋತಿ** ಚ ಆದಿತೋ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಆ-ಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಆದಿಕಮ್ಮನಿ ಪವತ್ತನತೋ, ಇದಂ ಪನ ಫಲಟ್ಠವಸೇನ ವದತಿ। ಅತೀತಕಾಲವಚನಞ್ಹೇತಂ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ। ತೇನೇವಾಹ **ದಕ್ಖಿಣವಿಭಙ್ಗೇ** "ಸೋತಾಪನ್ನೇ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೇ ದಾನಂ ದೇತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) **ಅಪತನಧಮ್ಮೋತಿ** ಅನುಪಪಜ್ಜನಸಭಾವೋ। **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಉಪರಿಮಗ್ಗಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ। ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಸತ್ತಮಭವತೋ ಉಪರಿ ಅನುಪಪಜ್ಜನಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ ನಿಯತೋತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ। **ಪರಂ ಅಯನಂ** ಪರಾಗತಿ **ಅಸ್ಸ** ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನೇನಾತಿ** ಪುನ ತತಿಯಸಮಾಸವಚನಂ, ವಾ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ।

ತನುತ್ತಂ ನಾಮ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮನ್ದತಾ, ವಿರಳತಾ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತನುತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕರಹಚೀತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವಾ। "ಓರೇನ ಚೇ ಮಾಸೋ ಸೇಸೋ ಗಿಮ್ಹಾನನ್ತಿ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಚೀವರಂ ಪರಿಯೇಸೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೬೨೭) ವಿಯ **ಓರ**-ಸದ್ದೋ ನ ಅತಿರೇಕತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನ"**ನ್ತಿ, ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಸ್ಸ ಕಾಮಭವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಹಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯ"**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಉಪಪತ್ತಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ। **ಓಪಪಾತಿಕೋತಿ** ಉಪಪಾತಿಕೋ ಉಪಪಾತನೇ ಸಾಧುಕಾರೀ। ತೇನಾಹ **"ಸೇಸಯೋನಿಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತ"**ನ್ತಿ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋತಿ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಭಾವೋ। ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ **ವಿಮುತ್ತಿ,** ಚಿತ್ತಮೇವ ವಿಮುತ್ತಿ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀತಿ** ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೧೯೨; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೧.೧.೯) ವಿಯ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅರಹತ್ತಫಲಪಞ್ಞಾವ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೀ"**ತಿ। **ಸಾಮನ್ತಿ** ಅತ್ತನಾವ, ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ತ್ವಾದಿಪಚ್ಚಯಕಾರಿಯಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **"ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ನಾ-

ವಚನಕಾರಿಯಸ್ಸಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಚ್ಛೀತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ಥೇ ನೇಪಾತಿಕಂ। **ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ** ನಾಮ ಅನುಸ್ಸವಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸರೂಪತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಂ।

ಅರಿಯಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೭೪-೫. ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾತಿ ಆಕಾಸಮಗ್ಗೇನ ಡೇತ್ವಾ। ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಅರಿಯಾಸಾವಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅರಿಯಫಲಞ್ಚ ಏತಾಯಾತಿ **ಪಟಿಪದಾ,** ಸಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಏವಾತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾನಾಮೇನ ಇಧ ವುತ್ತೋ। ಆತತವಿತತಾದಿವಸೇನ **ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ।** ದಿಸಾವಿದಿಸಾನಿವಿಟ್ಠಪದೇಸೇನ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ।** ಅಟ್ಠಙ್ಗತೋ ಮುತ್ತೋ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ನಾಮ ಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಅಟ್ಠಙ್ಗಮತ್ತೋಯೇವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ನ ಹಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೀತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸಂ ಅಕತ್ವಾ 'ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ, ತಾನಿ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ**'ತಿ ಸಮಾಸಗಬ್ಭತದ್ಧಿತವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೭೪, ೩೭೫) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಚೇತ್ಥ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೇ ಹಿ ಕತೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಾನಂ ಭೇದೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಪರಿಯಾಯಂ ಕತ್ವಾಪಿ ನಿಯಮೇತುಂ ಬ್ಯಾಸೇ ಉಭಯಪದತ್ಥಪರಭಾವೇನ ಸಹೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಾಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ। ಸಮಾಸಗಬ್ಭೇ ಪನ ತದ್ಧಿತೇ ಕತೇ ಸಕ್ಕಾ ಏವ ತೇಸಂ ಭೇದೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಪರಿಯಾಯಂ ಕತ್ವಾ ನಿಯಮೇತುಂ ಸಮಾಸೇ ಉತ್ತರಪದತ್ಥಪರಭಾವೇನ ವಿನಾವ ಸಙ್ಖ್ಯಾಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ। ಏಕತ್ಥೀಭಾವಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಸಮಾಸೋತಿ। **ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತನ್ತಟೀಕಾಯಂ** ಪನ ಆಚರಿಯೇನೇವ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಯಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗಙ್ಗಸಮುದಾಯೇ ಮಗ್ಗವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ, ಸಮುದಾಯೋ ಚ ಸಮುದಾಯೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಅವಯವಭೂತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ"ತಿ। ಪಠಮನಯೇ ಚೇತ್ಥ ಅಙ್ಗಿನಾ ಅಙ್ಗಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ದುತಿಯನಯೇ ಪನ ಅಙ್ಗೇನ ಅಙ್ಗಿನೋತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಇದಾನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗೇ ಲಕ್ಖಣತೋ, ಕಿಚ್ಚಖಣಾರಮ್ಮಣಭೇದಕಮತೋ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾತಿ** ಅವಿಪರೀತಂ ಯಾಥಾವತೋ ಚತುನ್ನಮರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ ದಸ್ಸನಸಭಾವಾ। **ಸಮ್ಮಾ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತಮಭಿನಿರೋಪನಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣಾತಿ** ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಾಚಾ ಜನೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ತಬ್ಬಿಪಕ್ಖತೋ ವಿರತಿಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಭೇದಕರಮಿಚ್ಛಾವಾಚಪ್ಪಹಾನೇನ ಜನೇ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕಿಚ್ಚವತೀ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಪರಿಗ್ಗಹಣಸಭಾವಾ। **ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣೋತಿ** ಯಥಾ ಚೀವರಕಮ್ಮಾದಿಕೋ ಕಮ್ಮನ್ತೋ ಏಕಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತಂತಂಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫಾದಕೋ ವಾ ಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಕಮ್ಮನ್ತೋ ಹತ್ಥಪಾದಚಲನಾದಿಕಂ ಕಿರಿಯಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಏವಂ ಸಾವಜ್ಜಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ನಿರವಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಾಪನಕಿಚ್ಚವಾ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ಏವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮಾ ವೋದಾಪನಲಕ್ಖಣೋತಿ** ಕಾಯವಾಚಾನಂ, ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಮಿಚ್ಛಾಜೀವಪ್ಪಹಾನೇನ ಅವಿಪರೀತಂ ವೋದಾಪನಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣೋತಿ** ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಮದತ್ವಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಪಗ್ಗಹಣಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾತಿ** ತಾದಿಭಾವಲಕ್ಖಣೇನ ಅವಿಪರೀತಂ ತತ್ಥ ಉಪಟ್ಠಾನಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಾನಲಕ್ಖಣೋತಿ** ವಿಕ್ಖೇಪವಿದ್ಧಂಸನೇನ ಅವಿಪರೀತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾದಹನಸಭಾವೋ।

ಸಹಜೇಕಟ್ಠತಾಯ ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿತೋ ಅಞ್ಞೇ **ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸಾ** ನಾಮ। ಪಸ್ಸತೀತಿ ಪಕಾಸೇತಿ ಕಿಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಪ್ಪಟಿ...ಪೇ॰... ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ"**ತಿ। ಇದಞ್ಚ ತಸ್ಸಾ ಪಸ್ಸನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ತೇನೇವ ಹಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಙ್ಗೇನ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಪವತ್ತತಿ। ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಬ್ಬೇಸಮೇವ

ಸಾಧಾರಣಾನೀತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋಪೀ”**ತಿಆದಿ। **“ತಥೇವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ “ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ ಇದಮನುಕಡ್ಢತಿ।

ಪುಬ್ಬಭಾಗೇತಿ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ। ಉಪಚಾರಭಾವನಾವಸೇನ ಅನೇಕವಾರಂ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ **ನಾನಕ್ಖಣಾ**। ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣವಿಸಯತ್ತಾ **ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ**। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ **ಏಕಕ್ಖಣಾ**। ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ **ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ**। **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬೇನ ಇಧ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ, ಇಮಸ್ಸೇವ ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಪ್ಪಕಾಸನಕಿಚ್ಚೇನ। **ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ** ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ।**ತೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ** ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಿಪ್ಪಹಾನನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ** “ವಿರತಿಚೇತನಾ, ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ”ತಿ (ವಿಭಂ ೭೦೪) ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪನ ಪಧಾನಾನಂ ವಿರತಿಚೇತನಾನಂ ವಸೇನ **“ವಿರತಿಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಚೇತನಾಯೋಪೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಮುಸಾವಾದಾದೀಹಿ ವಿರಮಣಕಾಲೇ ವಾ ವಿರತಿಯೋ, ಸುಭಾಸಿತಾದಿವಾಚಾಭಾಸನಾದಿಕಾಲೇ ಚೇತನಾಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಚೇತನಾನಂ ಅಮಗ್ಗಙ್ಗತ್ತಾ **“ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ವಿರತಿಯೋವಾ”**ತಿ ಆಹ। ಏಕಸ್ಸೇವ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣತಾ ವಿಯ, ಏಕಾಯೇವ ವಿರತಿಯಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿವಿರತಿಭಾವೋ ವಿಯ ಚ ಏಕಾಯ ಏವ ಚೇತನಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಕಿಚ್ಚತ್ತಯಸಾಧನಾಸಮ್ಭವೇನ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಭಾವಾಸಿದ್ಧಿತೋ, ತಂಸಿದ್ಧಿಯಞ್ಚ ಅಙ್ಗತ್ತಯತ್ತಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಚ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ಚೇತಾಸಂ ದುವಿಧತಂ, ಅಭೇದತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸತಿಪಟ್ಠಾನವಸೇನಾತಿ** ಚತುಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವವಸೇನ।

ಯದಿಪಿ ಸಮಾಧಿಉಪಕಾರಕಾನಂ ಅಭಿನಿರೋಪನಾ ನುಮಜ್ಜನಸಮ್ಪಿಯಾಯನು ಪಬ್ರೂಹನಸನ್ತಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖೋಪೇಕ್ಖಾನಂ ವಸೇನ ಚತೂಹಿ ಝಾನೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ವಿಭತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವಾಯಾಮೋ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದಿಚತುವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಸತಿ ವಿಯ ಚ ಅಸುಭಾಸುಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತಭೂತೇಸು ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಭಾದಿಸಞ್ಞಾಪಹಾನಚತುಸತಿಕಿಚ್ಚಂ ಏಕೋವ ಸಮಾಧಿ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ। ತಥಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ। ತಥಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ। ತಥಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ। ತಥಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪೀತಿ ಆಹ **“ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಯೇವಾ”**ತಿ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತತ್ತಾ **ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ** ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥತ್ತಾ **ಕಿಲೇಸಚೋರೇ ಘಾತೇನ್ತೋತಿ** ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಇಮಿನಾ ಯೋಗಿನಾ ಕದಾಚಿಪಿ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಪುಬ್ಬೋ ಕಿಲೇಸಗಣೋ , ತಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾಟಕೋ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಅಯಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಹೋತಿ ಬಹೂಪಕಾರಾ, ತಸ್ಮಾ। ತದೇವ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೋಗಿನೋ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ। “ಬಹೂಪಕಾರೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಯಂ ತಮ್ಬಕಂಸಾದಿಮಯತ್ತಾ **ಕೂಟೋ**। ತಂಪರಿಹರಣತೋ ಮಹಾಸಾರತಾಯ **ಛೇಕೋ**। **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಹೇರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ ಕಹಾಪಣವಿಭಾಗಜಾನನೇ ಕಿರಿಯಾಸಾಧಕತಮಭಾವೇನ ಕರಣನ್ತರಂ ಬಹುಕಾರಂ ಯದಿದಂ ಹತ್ಥೋ, ಏವಂ ಯೋಗಿನೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿಭಾಗಜಾನನೇ ಪುಬ್ಬಚಾರೀಭಾವೇನ ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ಬಹುಕಾರಂ ಯದಿದಂ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾವ ಪಞ್ಞಾಯ ತದವಬೋಧತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಹುಕಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದುತಿಯಉಪಮಾಯಂ **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ತಚ್ಛಕೋ ಪರೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ದಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಂ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ಗೇಹಾದಿಕರಣಕಮ್ಮೇ ಉಪನೇತಿ, ಏವಂ ಯೋಗೀ ವಿತಕ್ಕೇನ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ

ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿಕಮ್ಮೇ ಉಪನೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ವಚೀಭೇದಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜವಚೀಭೇದೇ ನಿವತ್ತನಪವತ್ತನಕರಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯಪಿ ಉಪಕಾರಕೋವಾತಿ ಆಹ **"ಸ್ವಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿ। **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ವಿಸಾಖಸ್ಸ ನಾಮ ಗಹಪತಿನೋ ವುತ್ತಂ **ಚೂಳವೇದಲ್ಲಸುತ್ತಪದಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೪) ಸಾಧಕಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಭಿನ್ದತೀತಿ** ನಿಚ್ಛಾರೇತಿ।

ವಚೀಭೇದನಿಯಾಮಿಕಾ ವಾಚಾ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿಕಾತಿ ತದತ್ಥಂ ಲೋಕತೋ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಭಯಂ ಸುಚರಿತ**ನ್ತಿ ಕಾಯಸುಚರಿತಂ, ವಚೀಸುಚರಿತಞ್ಚ। ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಂ ನಾಮ ಚತುಬ್ಬಿಧವಚೀಸುಚರಿತತಿವಿಧಕಾಯಸುಚರಿತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಸೀಲಂ। ಯಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪುಬ್ಬೇವ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಆಜೀವೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ। **ತದುಭಯಾನನ್ತರ**ನ್ತಿ ದುಚ್ಚರಿತದ್ವಯಪ್ಪಹಾಯಕಸ್ಸ ಸುಚರಿತದ್ವಯಪಾರಿಪೂರಿಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತದ್ವಯಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ। **ಸುತ್ತಪಮತ್ತೇನಾತಿ** ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಸುತ್ತೇನ, ಪಮತ್ತೇನ ಚ। **ಇದಂ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಂ। **ಕಾಯಾದೀಸೂತಿ** ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸು। ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತಾದಯೋ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕಾ। ತಬ್ಬಿಧುರಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಪಕಾರಕಾ। **ಗತಿಯೋತಿ** ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ, ಕಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವೇ ವಾ। **ಸಮನ್ವೇಸಿತ್ವಾತಿ** ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚಾಯಂ ತ್ವಾಪಚ್ಚಯೋ।

ದ್ವೇಪಬ್ಬಜಿತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೭೬-೭. ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ ಅನುಸನ್ಧಿಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ **"ಅಯಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ತೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನಾಯಂ ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತೇನಾತಿ** ತಥಾಲದ್ಧಿಕತ್ತಾ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಲಿಚ್ಛವಿರಞ್ಞೋ। **ದೇಸನಾಯ**ನ್ತಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾಯ ಸುಞ್ಞತಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾಯ ಯಥಾದೇಸಿತದೇಸನಾಯ। **ನಾಧಿಮುಚ್ಚತೀತಿ** ನ ಸದ್ದಹತಿ ನ ಪಸೀದತಿ। **ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಥೇನ್ತೋತಿ** ಯೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ಕಥೀಯತಿ, ತತ್ಥ ತೇಸಂ ಅಸತಿಪಿ ಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧೇ ಕೇವಲಂ ಸಾಸನೇ ಪವೇಣೀಭೂತಂ, ಪರಿಯತ್ತಿಭೂತಂ ವಾ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೋ, ತೇನ ತದಾ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವರೂಪಸ್ಸಾತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಅವಿಪರೀತದೇಸನತಾಯ ಏವಂಪಾಕಟಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಧಿಗಮೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಏತಂ "ತಂ ಜೀವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಚ್ಛೇದಾದಿಗಹಣಂ ಅಪಿ ನು ಯುತ್ತನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ, ಲದ್ಧಿಯಾ ಪನ ಝಾನಾಧಿಗಮಮತ್ತೇನ ನ ತಾವ ವಿವೇಚಿತತ್ತಾ "ಯುತ್ತಮಸ್ಸೇತ"ನ್ತಿ ತೇಹಿ ವುತ್ತೇ ಝಾನಲಾಭಿನೋಪೇತಂ ಗಹಣಂ ಅಯುತ್ತಮೇವಾತಿ ತಂ ಉಚ್ಛೇದವಾದಂ, ಸಸ್ಸತವಾದಂ ವಾ "ಅಹಂ ಖೋ…ಪೇ॰… ನ ವದಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯತ್ಥೋ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಕಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ। **ಅಥ ಚ ಪನಾತಿ** ಏವಂ ಜಾನನತೋ, ಪಸ್ಸನತೋ ಚ। ಕಾಮಂ ವಿಪಸ್ಸಕಾದಿದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಕತಂ, ಅರಹತ್ತಕೂಟೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉತ್ತರಿ ಖೀಣಾಸವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ದ್ವೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ವಿಪಸ್ಸಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ನ ಕಲ್ಲಂ ತಸ್ಸೇತಂ ವಚನಾಯಾ"ತಿ ಅವೋಚುಂ। **ಇಮಸ್ಸಾತಿ** ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ನ ವುತ್ತಂ, "ನ ಕಲ್ಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಚನೇನೇವ ತೇಸಂ ಅತ್ತಮನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ತೇ ಮಮಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಖೀಣಾಸವೋ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋ ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ತಥಾ ವತ್ತುಮಯುತ್ತನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನನಿಚ್ಛಯತಾಯ ತಂ ಮಮ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋಪಿ ಖೋ ಲಿಚ್ಛವಿ ರಾಜಾ ತೇ ವಿಯ ತಥಾಸಞ್ಜಾತನಿಚ್ಛಯತ್ತಾ ಅತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಸೋಪಿ ಅತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸೀ"**ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ದ್ವೇಪಬ್ಬಜಿತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೭೮. ಏವಂ ಮಹಾಲಿಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಜಾಲಿಯಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಮಹಾಲಿಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಜಾಲಿಯಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಕೋಸಮ್ಬಿಯನ್ತಿ ಜಾಲಿಯಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **"ಘೋಸಿತೇನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಜ್ಝೇಲೋಪಸಮಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಘೋಸಿತಸ್ಸ ಆರಾಮೋತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ "ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೩೪) ವಿಯ ದಾಯಕಕಿತ್ತನಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪನ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನೇ ನಿಯೋಜೇತೀತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕೋಯಂ ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿ ನಾಮ, ಕಥಞ್ಚಾನೇನ ಆರಾಮೋ ಕಾರಿತೋ, ಕಥಂ ಪನ ತತ್ಥ ಭಗವಾ ವಿಹಾಸೀತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತೋವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಲ್ಲಕಪ್ಪರಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಬಹೂಸು ಪೋತ್ಥಕೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪನ **"ಅದ್ದಿಲರಟ್ಠ"**ನ್ತಿ ಚ **"ದಮಿಳರಟ್ಠ"**ನ್ತಿ ಚ ಲಿಖಿತಂ। **ತತೋ**ತಿ ಅಲ್ಲಕಪ್ಪರಟ್ಠತೋ। **"ಪುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಅಗಮಾಸೀ"**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ "ತಸ್ಸೇತಂ ಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಞಾಪೇತುಂ ವುತ್ತಂ। **ತದಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಗಾಮಂ ಪವಿಟ್ಠದಿವಸೇ। **ಬಲವಪಾಯಾಸ**ನ್ತಿ ಗರುತರಂ ಬಹುಪಾಯಾಸಂ। **ಜೀರಾಪೇತು**ನ್ತಿ ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾ ಪಕ್ಕಾಪೇತುಂ। **ಅಸನ್ನಿಹಿತೇ**ತಿ ಗೇಹತೋ ಬಹಿ ಅಞ್ಞಂ ಗತೇ। **ಭುಸ್ಸತೀ**ತಿ ನದತಿ, "ಭುಭು"ಇತಿ ಸುನಖಸದ್ದಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮ್ಪಿಸ್ಸ ಏಕಂ ಕಮ್ಮಂ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಪನ ಚೀವರಕಮ್ಮತ್ಥಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಠಾನಂ ಗತೇ ಸುನಖಸ್ಸ ಹದಯಂ ಫಾಲಿತಂ। ತಿರಚ್ಛಾನಾ ನಾಮೇತೇ ಉಜುಜಾತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ ಅಕುಟಿಲಾ, ಮನುಸ್ಸಾ ಪನ ಅಞ್ಞಂ ಹದಯೇನ ಚಿನ್ತೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಮುಖೇನ ಕಥೇನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಗಹನಞ್ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ ಯದಿದಂ ಮನುಸ್ಸಾ, ಉತ್ತಾನಕಞ್ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ ಯದಿದಂ ಪಸವೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩)।

ಇತಿ ಸೋ ತಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಸಿನೇಹವಸೇನ ಉಜುದಿಟ್ಠಿತಾಯ ಅಕುಟಿಲತಾಯ ಕಾಲಙ್ಕತ್ವಾ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸೋ…ಪೇ॰… ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಕಣ್ಣಮೂಲೇ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಸೋಳಸಯೋಜನಟ್ಠಾನಂ ಫರತಿ, ಪಕತಿಕಥಾಸದ್ದೋ ಪನ ಸಕಲಂ ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ದೇವನಗರಂ, ಏವಂ ಸರಘೋಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **"ಘೋಸಕದೇವಪುತ್ತೋ" ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ**। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಸಿನೇಹೇನ ಭುಕ್ಕರಣಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೋ। **ಚವಿತ್ವಾ**ತಿ ಆಹಾರಕ್ಖಯೇನ ಚವಿತ್ವಾ। ದೇವಲೋಕತೋ ಹಿ ದೇವಪುತ್ತಾ ಆಯುಕ್ಖಯೇನ, ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೇನ, ಆಹಾರಕ್ಖಯೇನ, ಕೋಪೇನಾತಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಚವನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಕಾಮಗುಣೇ ಪರಿಭುಞ್ಜತೋ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಸ್ಸ ಆಹಾರಕ್ಖಯೇನ ಚವನಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ನಗರಸೋಭಿನಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಿ। ನಗರಸೋಭಿನಿಯೋ ಕಿರ ಧೀತರಂ ಪಟಿಜಗ್ಗನ್ತಿ, ನ ಪುತ್ತಂ। ಧೀತರೋ ಹಿ ತಾಸಂ ಪವೇಣಿಂ ಘಟಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಪಿ ತಂ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟೇ ಛಡ್ಡಾಪೇತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಪುತ್ತಛಡ್ಡನಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೋ। ಪಾಪಕಮ್ಮಞ್ಹಿ ನಾಮೇತಂ "ಅಪ್ಪಕ"ನ್ತಿ ನಾವಮಞ್ಞಿತಬ್ಬಂ। ತಮೇಕೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಕಾಕಸುನಖಪರಿವಾರಿತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಪುತ್ತೋ ಮೇ ಲದ್ಧೋ"ತಿ ಗೇಹಂ ನೇಸಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಹತ್ಥತೋ ಕೋಸಮ್ಬಕಸೇಟ್ಠಿ ಕಹಾಪಣಸಹಸ್ಸಂ ದತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ತಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ಏಕಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಘರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಘಾತಾಪನತ್ಥಂ ಉಪಕ್ಕಮಕರಣಮ್ಪಿ ಪುತ್ತಛಡ್ಡನಕಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಸ್ಸನ್ದೋ। **ಸೇಟ್ಠಿಧೀತಾಯಾ**ತಿ ಜನಪದಸೇಟ್ಠಿನೋ ಧೀತಾಯ। **ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ। ಸಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪಿತರಾ ಪೇಸಿತಂ ಮಾರಾಪನಪಣ್ಣಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ವಿವಾಹಪಣ್ಣಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಲಾಭಂ ಕರೋತಿ। ತಾಯೇವ ಸರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ಜಾತೋ**।

ಸರೀರಸನ್ತಪ್ಪನತ್ಥನ್ತಿ ಹಿಮವನ್ತೇವ ಮೂಲಫಲಾಹಾರತಾಯ ಕಿಲನ್ತಸರೀರಸ್ಸ ಲೋಣಮ್ಬಿಲಸೇವನೇನ ಪೀನನತ್ಥಂ। **ತಸಿತಾ**ತಿ ಪಿಪಾಸಿತಾ। **ಕಿಲನ್ತಾ**ತಿ ಪರಿಸ್ಸನ್ತಕಾಯಾ। **ವಟರುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಮಹಾನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖಂ। ತೇ ಕಿರ ತಂ ಪತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿಂಸು।

ಅಥ ಜೇಟ್ಠಕತಾಪಸೋ ನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸೋಭಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ “ಮಹಾನುಭಾವೋ ಮಞ್ಞೇ ಏತ್ಥ ಅಧಿವುತ್ಥಾ ದೇವತಾ। ಸಾಧು ವತಾಯಂ ದೇವತಾ ಇಸಿಗಣಸ್ಸ ಪಾನೀಯಾದಿದಾನೇನ ಅದ್ಧಾನಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ದೇವತಾಪಿ ತಥಾ ಚಿನ್ತಿತಂ ಞತ್ವಾ ಇಸಿಗಣಸ್ಸ ಪಾನೀಯನ್ಹಾನಕಭೋಜನಾನಿ ಅದಾಸಿ। ತೇನಾಹ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। ಜೇಟ್ಠಕತಾಪಸಸ್ಸ ಪನ ತಥಾ ಚಿನ್ತನಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆರೋಪೇತ್ವಾ **“ಸಙ್ಘಹಂ ಪಚ್ಚಾಸಿಸನ್ತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **“ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಹತ್ಥಪ್ಪಸಾರಣಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸಾ ಯಥಿಚ್ಛಿತನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದೇವತಾ ಆಹಾ**ತಿ ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಕತ್ತಾ ಲಜ್ಜಾಯ ಕಥೇತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತೀಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿಪ್ಪೀಳಿಯಮಾನಾ ಏವಮಾಹ। **ಸೋ**ತಿ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ ಗಹಪತಿ। **ಭತಕಾನ**ನ್ತಿ ಭತಿಯಾ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ದಾಸಪೇಸಕಮ್ಮಕರಾನಂ। **ಪಕತಿಭತ್ತವೇತನಮೇವಾ**ತಿ ಪಕತಿಯಾ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತವೇತನಮೇವ। ತದಾ ಉಪೋಸಥಿಕತ್ತಾ ಕಮ್ಮಂ ಅಕರೋನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಕರಣದಿವಸೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತವೇತನಮೇವ, ನ ತತೋ ಊನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಖುದ್ದಕಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ “ಸಾಯಮಾಸತ್ಥಾಯ ಆಗತೋ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨.ಸಾಮಾವತೀವತ್ಥು) ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ **“ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಪಾತರಾಸತ್ಥಾಯ ಆಗತೋ”**ತಿ। **ಕಞ್ಚೀ**ತಿ ಕಞ್ಚಿಪಿ ಭತಕಂ, ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಭತಕಕಮ್ಮನ್ತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಕಾಲತ್ತಾ **“ಉಪಡ್ಢದಿವಸೋ ಗತೋ”**ತಿ ಆಹ, ತೇನ ಉಪಡ್ಢದಿವಸಮೇವ ಸಮಾದಿನ್ನತ್ತಾ “ಉಪಡ್ಢುಪೋಸಥೋ”ತಿ ತಂ ವೋಹರನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨ ಸಾಮಾವತೀವತ್ಥು) ರತ್ತಿಭಾಗೇನ ಉಪಡ್ಢುಪೋಸಥೋ ವುತ್ತೋ, ಇಧ ಪನ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಿವಸಭಾಗೇನೇವ, ತದವಸೇಸದಿವಸರತ್ತಿಭಾಗೇನ ವಾ। ಅಸಮೇಪಿ ಹಿ ಭಾಗೇ ಉಪಡ್ಢಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ। **ತದಹೇವಾ**ತಿ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

“ಘೋಸೋಪಿ ಖೋ ದುಲ್ಲಭೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ **ಸಞ್ಜಾತಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜೋ। ತದಹೇವಾ**ತಿ ಕೋಸಮ್ಬಿಂ ಪತ್ತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇಯೇವ। **ತುರಿತಾತ್ಥಾ**ತಿ ತುರಿತಾ ಅತ್ಥ, ಸೀಘಯಾಯಿನೋ ಭವಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಹತ್ತ**ನ್ತಿ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮಲಙ್ಕತಂ ಅರಹನ್ತಭಾವಂ। **ತೇಪಿ ಸೇಟ್ಠಿನೋ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಅಡ್ಢಮಾಸಮತ್ತಂ ದಾನಾನಿ ದತ್ವಾ **ಪಚ್ಚಾಗಮ್ಮ ತಯೋ ವಿಹಾರೇ ಕಾರೇಸುಂ।** ಭಗವಾ ಪನ ದೇವಸಿಕಂ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ವಸತಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ವಿಹಾರೇ ವುತ್ಥೋ, ತಸ್ಸೇವ ಘರೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತಿ, ತದಾ ಪನ ಘೋಸಿತಸ್ಸ ವಿಹಾರೇ ವಿಹರತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಕೋಸಮ್ಬಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಘೋಸಿತಾರಾಮೇ”ತಿ।

ಬಾಹಿರಸಮಯಮತ್ತೇನ **ಉಪಜ್ಝಾಯೋ,** ನ ಸಾಸನೇ ವಿಯ ಉಪಜ್ಝಾಯಲಕ್ಖಣೇನ। ಉಪೇಚ್ಚ ಪರಸ್ಸ ವಾಚಾಯ ಆರಮ್ಭನಂ ಬಾಧನಂ **ಉಪಾರಮ್ಭೋ,** ದೋಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಘಟ್ಟನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ವಾದಂ ಆರೋಪೇತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ”**ತಿ। ವದನ್ತಿ ನಿನ್ದಾವಸೇನ ಕಥೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ವಾದೋ,** ದೋಸೋ, ತಮಾರೋಪೇತುಕಾಮಾ ಉಪರಿ ಪತಿಟ್ಠಪೇತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಮಾರೋಪೇತುಕಾಮಾತಿ ಆಹ **“ಇತಿ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ। **ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಯಂ ವತ್ಥು ಜೀವಸಞ್ಞಿತಂ, ತದೇವ ಸರೀರಸಞ್ಞಿತಂ। ಇದಞ್ಚ “ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ವುತ್ತವಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ರೂಪಞ್ಚ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಅದ್ವಯಂ ಏಕೀಭಾವಂ ಕತ್ವಾ ಸಮನುಪಸ್ಸನವಸೇನ, “ಸತ್ತೋ”ತಿ ವಾ ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **“ಇಧೇವ ಸತ್ತೋ ಭಿಜ್ಜತೀ”**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ। **ಭಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ವಿನಸ್ಸತಿ। **ತೇನ** ಜೀವಿತಸರೀರಾನಂ ಅನಞ್ಞತ್ತಾನುಜಾನನತೋ, ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಭೇದದಸ್ಸನತೋ। ನ ಹೇತ್ಥ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಭೇದವತಾ ಸರೀರತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ಅದಿಟ್ಠೋಪಿ ಜೀವಸ್ಸ ಭೇದೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಅದಿಟ್ಠಭೇದವತಾ ಜೀವತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ಸರೀರಸ್ಸಾಪಿ ಅಭೇದೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ತಸ್ಸ ಭೇದಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧತ್ತಾ, ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **“ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಹೋತೀ”**ತಿ।

ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರನ್ತಿ ಅಞ್ಞದೇವ ವತ್ಥು ಜೀವಸಞ್ಞಿತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರಸಞ್ಞಿತಂ। ಇದಞ್ಚ “ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತವಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ರೂಪಭೇದಸ್ಸೇವ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ , ಅತ್ತನಿ ಚ ತದಭಾವತೋ “ಅತ್ತಾ

ನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಆಪನ್ನೋ ವಾತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಸತ್ತೋ ಸಸ್ಸತೋ ಆಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

೩೭೯-೩೮೦. ತಯಿದಂ ನೇಸಂ ವಞ್ಝಾಪುತ್ತಸ್ಸ ದೀಘರಸ್ಸತಾದಿಪರಿಕಪ್ಪನಸದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾಯಂ ಪಞ್ಹೋ ಠಪನೀಯೋ। ನ ಹೇಸ ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತೋ, ನ ಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತೋ, ನಾದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕೋ, ನ ನಿಬ್ಬಿದಾದಿಅತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। **ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತ**ಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ತಂ ತತ್ಥ ರಾಜನಿಮೀಲನಂ ಕತ್ವಾ "ತೇನ ಹಾವುಸೋಸುಣಾಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ಥಾ ನೇಸಂ ಉಪರಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಮಾರಭೀತಿ ಆಹ **"ಅಥ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ **ದ್ವೇ ಅನ್ತಾ**। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ **ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ**। **ತಸ್ಸಾಯೇವ ಪಟಿಪದಾಯಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಯ ಏವ।

ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾತಿ ಸದ್ಧಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ "ಏವಮಹಂ ಇತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಮುಪಗತಸ್ಸ, ತದನುರೂಪಞ್ಚ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಪರಿವುದ್ಧಿದೀಪನಂ "ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸನಿಸ್ಸಿತವಚನಂ। **ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ಧಮ್ಮೇಸು ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಸಪ್ಪನಪರಿಸಪ್ಪನವಸೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತಮೇವಂ ಜಾನಾಮೀತಿ ಯೇನ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತಂ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ "ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನಾಮಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತಮೇತನ್ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಠಪೇಸಿ"ನ್ತಿ। **ನೋ ಚ ಏವಂ ವದಾಮೀ**ತಿ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ತಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ಸನಿಸ್ಸಯಂ ಅಭೇದತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಾ "ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ, ತದುಭಯಂ ವಾ ಭೇದತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಾ "ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಂ ಪವೇದೇನ್ತಿ, ಏವಮಹಂ ನ ವದಾಮಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಥ ಖೋ"**ತಿಆದಿ। ಬಾಹಿರಕಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಿ ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಝಾನಾಧಿಗಮೋ, ಭಾವನಾ ಚ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಸಞ್ಞಾನನಮುಖೇನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸಞ್ಞಾಬಲೇನ ಉಪ್ಪನ್ನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಥವೀಕಸಿಣಮೇಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಾರೇ "ಅಥ ಚ ಪನಾಹಂ ನ ವದಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ವಚನಮುಪದೇಸಂ ಕತ್ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಕಿರೇತಂ ಕೇವಲಿನಾ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ನ ಕಲ್ಲಂ ತಸ್ಸೇತ"**ನ್ತಿ ಆಹಂಸು, ನ ಸಯಂ ಪಟಿಭಾನೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವದನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ, ಪಾಕಟತ್ತಾ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅಚೇಲಕಸ್ಸಪವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೮೧. ಏವಂ ಜಾಲಿಯಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಜಾಲಿಯಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಉರುಞ್ಞಾಯಂ ವಿಹರತೀತಿ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಏತದೇವ ನಾಮ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ರಟ್ಠೇ ತಂ ನಗರಂ, ತಸ್ಸ ರಟ್ಠಸ್ಸಪಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಭಗವಾ ವಿಹಾಸಿ, ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸಪಿ "ಉರುಞ್ಞಾ"ತ್ವೇವ ನಾಮಂ, ತಸ್ಮಾ **ಉರುಞ್ಞಾಯ**ನ್ತಿ ಉರುಞ್ಞಾನಾಮಜನಪದೇ ಉರುಞ್ಞಾನಾಮನಗರೇತಿ ಆವುತ್ತಿಆದಿನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪುಥುವಚನಾವ ಜನಪದವಾಚೀ ಸದ್ದಾ, ಕತ್ಥಚಿ ಅನಿಯತಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪುಥುವಚನಾಪಿ ಯಥಾ "ಆಳವಿಯಂ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೮೪, ೮೯) ಕೇಚಿ ಜನಪದಮೇವತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಪನೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ರಮಣೀಯೋ**ತಿ ಮನೋಹರಭೂಮಿಭಾಗತಾಯ, ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಜನವಿವಿತ್ತತಾಯ ಚ ಮನೋರಮೋ। ಮಿಗಾನಂ ಅಭಯಂ ದೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಮಿಗದಾಯೋ**। ತೇನಾಹ **"ಸೋ"**ತಿಆದಿ। **ಚೇಲಂ** ವತ್ಥಂ, ತಂ ನತ್ಥಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಚೇಲೋ**ತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಗ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ"**ತಿ। **ನಾಮ**ನ್ತಿ ಗೋತ್ತನಾಮಂ। ತಪನಂ ಸನ್ತಪನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಖೇದನಂ **ತಪೋ,** ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ತಪಸ್ಸೀ**। ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಭೂತೋ ತಪಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ, ತಪೋ ಚ ತಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ತಪನಿಸ್ಸಿತಕ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಮುತ್ತಾಚಾರಾದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪರತೋ **ಪಾಳಿಯ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೭) ಮಾಗತಾ ಹತ್ಥಾಪಲೇಖನಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಲೂಖಂ ಫರುಸಂ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾಚಾರವಿರಹತೋ ಅಪಸಾದನೀಯಂ ಆಜೀವತಿ ವತ್ತತೀತಿ **ಲೂಖಾಜೀವೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕನಯೋ। **ಉಪ್ಪಣ್ಡೇತೀ**ತಿ ಉಹಸನವಸೇನ ಪರಿಭಾಸತಿ। **ಉಪವದತೀ**ತಿ ಅವಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಕಂ ಅಪವದತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಹೀಳೇತಿ ವಮ್ಭೇತೀ"**ತಿ। "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ **ಧಮ್ಮ**ಸದ್ದೋ ಹೇತುಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಕಾರಣಸ್ಸ ಅನುಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। ತಥಾವುತ್ತಸದ್ದತ್ಥೋಯೇವೇತ್ಥ ಕಾರಣಸದ್ದಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ। ಅತ್ಥವಸಾ ಪಯುತ್ತೋ ಹಿ ಸದ್ದಪಯೋಗೋ। ಸೋಯೇವ ಚ ಸದ್ದತ್ಥೋ ಪರೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅನುಕಾರಣಂ ತದನುರೂಪಂ ತಸ್ಸದಿಸಂ ವಾ ತತೋ ಪಚ್ಛಾ ವಾ ವುತ್ತಕಾರಣಭಾವತೋ। **ಪರೇಹೀ**ತಿ ಯೇಸಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಇದಂ ವುತ್ತಂ, ತೇಹಿ ಪರೇಹಿ। **ವುತ್ತಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ತೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಚೇ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ತೇಹಿ ವುತ್ತಕಾರಣೇನ ಸಕಾರಣೋ ಹುತ್ವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಾದೋ ವಾ ತತೋ ಪರಂ ತಸ್ಸ ಅನುವಾದೋ ವಾ ಕೋಚಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋಪಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ಕಾರಣಂ ಠಾನಂ ನಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಕಿಮೇವಂ ನಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **"ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತದೇವತ್ಥಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩೮೨. ಇದಾನಿ ಯಂ ವಿಭಜ್ಜವಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತಾ "ನ ಮೇತೇ ವುತ್ತವಾದಿನೋ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವತ್ವಾ ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಇಧಾಹಂ ಕಸ್ಸಪಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಧೇಕಚ್ಚೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಭಗವಾ ಹಿ ನಿರತ್ಥಕಂ ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕಂ ಕಾಯಕಿಲಮಥಂ "ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗೋ ದುಕ್ಖೋ ಅನರಿಯೋ ಅನತ್ಥಸಂಹಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩)। ಗರಹತಿ, ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಉಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕಂ ಕಾಯಕಿಲಮಥಂ "ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಹೋತಿ, ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೧, ೧೮೨; ಪರಿ॰ ೩೨೫) ವಣ್ಣೇತಿ। **ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞತಾಯಾ**ತಿ ಅಪುಞ್ಞತಾಯ। ಅಪ್ಪಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ "ದ್ವತ್ತಿಛದನಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯಂ ಅಪ್ಪಹರಿತೇ ಠಿತೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೩೫) ವಿಯ ಅಭಾವತ್ಥೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಭಾವತೋ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೇನ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫; ೨.೯೪, ೨೨೫; ೩.೯೧, ೧೧೬, ೧೩೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೮; ೧೦.೧೭೬; ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೧; ವಿಭ॰ ೯೦೭) ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಹೇತು ತಥಾ ತಥಾ ದುಚ್ಚರಿತಪೂರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯಾತಿ ಮತ್ತತೋ ಅತಿರೇಕಂ। “**ಭಿಯ್ಯೋಸೋ**”ತಿ ಹಿ ಇದಂ ಭಿಯ್ಯೋಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ನೇಪಾತಿಕಂ। **ಅನೇಸನವಸೇನಾ**ತಿ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠತ್ವಾ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಿಚ್ಛಾಯ ಯಥಾ ತಥಾ ತಪಂ ಕತ್ವಾ ಅನೇಸಿತಬ್ಬಮೇಸನಾವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಹೇತು **ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ**। **ಇಮೇ ದ್ವೇ**ತಿ “ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋ, ಪುಞ್ಞವಾ”ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ದುಚ್ಚರಿತಕಾರಿನೋ ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲೇ।

ದುತಿಯನಯೇ **ಇಮೇ ದ್ವೇ**ತಿ “ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋ, ಪುಞ್ಞವಾ”ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಸುಚರಿತಕಾರಿನೋ ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲೇ।

ಪಠಮದುತಿಯನಯೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತತಿಯಚತುತ್ಥನಯೇಸುಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಠಮತತಿಯನಯೇಸು ಚೇತ್ಥ ಅಹೇತುಕಅಕಿರಿಯವಾದಿನೋ। ದುತಿಯಚತುತ್ಥನಯೇಸು ಪನ ಕಮ್ಮಕಿರಿಯವಾದಿನೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಪ್ಪದುಕ್ಖವಿಹಾರೀ**ತಿ ಅಪ್ಪಕಂ ದುಕ್ಖೇನ ವಿಹಾರೀ। **ಬಾಹಿರಕಾಚಾರಯುತ್ತೋ**ತಿ ಸಾಸನಾಚಾರತೋ ಬಾಹಿರಕೇನ ತಿತ್ಥಿಯಾಚಾರೇನ ಯುತ್ತೋ। **ಅತ್ತಾನಂ ಸುಖೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಧಮ್ಮಿಕೇನ ಅನೇಸನಾಯ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯನಿಮಿತ್ತೇನ ಸುಖೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಸುಖೇತ್ವಾ ಸುಖಂ ಕತ್ವಾ, “**ಸುಖೇ ಠಪೇತ್ವಾ**”ತಿ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ।

“**ನ ದಾನಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ**”ತಿಆದಿನಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ವಸೇನ ದುಚ್ಚರಿತಪೂರಣಮಾಹ। ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪುರೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ**ತಿ “ನತ್ಥಿ ಕಾಮೇಸು ದೋಸೋ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ। **ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಯಾ**ತಿ ಬಾಹಿರಪಬ್ಬಜ್ಜಮುಪಗತಾಯ ತಾಪಸದಾರಿಕಾಯ, ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಯ ಚ। “ಅಪರೋ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಹಿ “ತಾಪಸೋ ವಾ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ವಾ”ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ। **ದಹರಾಯಾ**ತಿ ತರುಣಾಯ। **ಮುದುಕಾಯಾ**ತಿ ಸುಖುಮಾಲಾಯ। **ಲೋಮಸಾಯಾ**ತಿ ತನುತಮ್ಬಲೋಮತಾಯ ಅಪ್ಪಲೋಮವತಿಯಾ। ಲೋಮಂ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಲೋಮಸಾ**। ಲಿಙ್ಗತ್ತಯೇಪಿ ಹಿ ಸ-ಪಚ್ಚಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು। **ಪಾತಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಪರಿಭೋಗತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ಪಾ**-ಸದ್ದೋ, ತಬ್ಬಸದ್ದೋ ಚ ಭಾವಸಾಧನೋ। ತಾ-ಸದ್ದೋ ಪನ ಸಕತ್ಥೇ ಯಥಾ “ದೇವತಾ”ತಿ, **ಪಾತಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಕತಂ, ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಚೇತ್ಥ ತಬ್ಬಸದ್ದೋ ಯಥಾ ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಪಞ್ಚತ್ತಯಸುತ್ತೇ** “ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಮತ್ತೇನ ಏತಸ್ಸ ಆಯತನಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪) ತಥಾ ಹಿ **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ “ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ,** ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತೇನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಸಞ್ಞಾಪವತ್ತಿಮತ್ತೇನಾತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ”ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೪) **ತಟ್ಟೀಕಾಯಞ್ಚ** “ಯಥಾ ನಿಯ್ಯನ್ತೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ ಬಹುಲಂ ವಚನತೋ ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸದ್ದೋ, ಏವಂ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಸದ್ದೋತಿ ಆಹ ‘ವಿಜಾನಾತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬ’ನ್ತಿ,” ತಾ-ಸದ್ದೋ ಪನ ಭಾವೇ। ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನಪಕ್ಖೇ ಠಿತೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ವತ್ಥುಕಾಮಪರಿಯಾಪನ್ನೋಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಯಥಾರುಚಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದನ್ತಿ ನಯಚತುಕ್ಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದವಿಭಜನಂ। “**ತಿತ್ಥಿಯವಸೇನ ಆಗತಂ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಥಾ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೮೨) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಯೇವ ಪನ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ವಿಭತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಾಸನೇಪೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇಪಿ।

ಕಥಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ “**ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ನ ಲಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನೇಸನಂ ಕತ್ವಾತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅರಹತ್ತಂ ವಾ** ಅತ್ತನಿ ಅಸನ್ತಂ “ಅತ್ಥಿ ಮೇ”ತಿ ಯಥಾರುತಂ **ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ**। ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಇರಿಯಾಪಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸಙ್ಖಾತಾನಿ **ತೀಣಿ ವಾ ಕುಹನವತ್ಥೂನಿ ಪಟಿಸೇವಿತ್ವಾ**।

ತಾದಿಸೋವಾತಿ ಧುತಙ್ಗ (ವಿಸುದ್ಧಿ° ೧.೨೨; ಥೇರಗಾ° ಅಟ್ಠ° ೨.೮೪೪ ಆದಯೋ) ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಲೂಖಾಜೀವೀ ಏವ। **ಅನೇಸನವಸೇನಾತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। "ಅರಹತ್ತಪಟಿಜಾನನೇನಾ"ತಿಆದಿಪಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದುಲ್ಲಭಸುಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದುಗ್ಗತೀಸು ಉಪಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಅನ್ತಸದ್ದೋ ಭಾವಲಕ್ಖಣೇ, ಅಸಕ್ಕುಣಮಾನೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೮೩. **ಅಸುಕಟ್ಠಾನತೋತಿ** ಅಸುಕಭವತೋ। **ಆಗತಾತಿ** ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ ಇಧಾಗತಾ। **ಇದಾನಿ ಗನ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನಞ್ಚಾತಿ** ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನೇವ ಆಯತಿಂ ಗಮಿತಬ್ಬಭವಞ್ಚ। **ತತೋತಿ** ಅತೀತಭವತೋ। **ಪುನ ಉಪಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಆಯತಿಂ ಅನನ್ತರಭವೇ ಪುನ ಉಪಪತ್ತಿಂ, ತತೋ ಅನನ್ತರಭವೇಪಿ ಪುನ ಉಪಪತ್ತಿನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ। **ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಗರಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾಭೂತಮಜಾನನ್ತೋ ಇಚ್ಛಾದೋಸವಸೇನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗರಹೇಯ್ಯ, ನ ತಥಾ ಚಾಹಂ, ಅಹಂ ಪನ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನನ್ತೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಗರಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಪೇತಸ್ಸ ತಪಸ್ಸ ಗರಹಾಯ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಇಮಮಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಗರಹಿತಬ್ಬಮೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಭಣ್ಡಿಕನ್ತಿ** ಪುಟಭಣ್ಡಿಕಂ। ಉಪಮಾಪಕ್ಖೇ ಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ಧೋತಂ, ತಥಾ ಅಧೋತಞ್ಚ, ಉಪಮೇಯ್ಯಪಕ್ಖೇ ಪನ ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಗುಣತಾಯ ಧೋತಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ತಥಾ ಅಧೋತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮತ್ಥನ್ತಿ** ಗರಹಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಚೇವ ಗರಹಣಂ, ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಪಸಂಸನಂ।

೩೮೪. ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸ್ಸ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಗರುಕತ್ತಾ **ನ ಕೋಚಿ ನ ಸಾಧೂತಿ ವದತಿ। ಪಞ್ಚವಿಧಂ ವೇರನ್ತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಞ್ಚವಿಧವೇರಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ, ಸತ್ತಾನಂ ವೇರಹೇತುತಾಯ ಚ **"ವೇರ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ಏವ ಚ ತಂ **ನ ಕೋಚಿ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದತಿ** ತಥಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಾನಮಸಾಧನತೋ, ಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧುಭಾವಸ್ಸ ದೂಸನತೋ ಚ। **ನ ನಿರುನ್ಧಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ರೂಪಗ್ಗಹಣೇ ನ ನಿವಾರೇತಬ್ಬಂ। ದಸ್ಸನೀಯದಸ್ಸನತ್ಥೋ ಹಿ ಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭೋತಿ ತೇಸಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಯಮೇವ ನಯೋ ಸೋತಾದೀಸುಪಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ತೇಸಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರೋ ಸಾಧು, ತದಗ್ಗೇನ ತತ್ಥ ಸಂವರೋ ನ ಸಾಧೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪುನ...ಪೇ°... ಅಸಂವರ"**ನ್ತಿ।

ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚಂ ವದನ್ತಿ "ಸಾಧೂ"ತಿ** ತೇ "ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಯಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಾದಿಂ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಮಯಂ ನ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದಾಮ। **ಯಂ ತೇ... ಪೇ°... "ನ ಸಾಧೂ"ತಿ** ಯಂ ಪನ ತೇ ಅನವಜ್ಜಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಂ, ಸುನಿವತ್ಥಸುಪಾರುತಾದಿಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ "ನ ಸಾಧೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಮಯಂ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದಾಮಾತಿ।

ಇತಿ ಯಂ ಪರವಾದಮೂಲಕಂ ಚತುಕ್ಕಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ತದೇವ ಪುನ ಸಕವಾದಮೂಲಕಂ ಚತುಕ್ಕಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕೇನಚಿ ಸಮಾನಂ, ತೇನಪಿ ತಂ ಸಮಾನಮೇವ। ಯಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಕೇನಚಿ ಅಸಮಾನಂ, ತೇನಪಿ ತಂ ಅಸಮಾನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಸಮಾನಾಸಮಾನತ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಮಾನತನ್ತಿ** ಸಮಾನತಾಮತ್ತಂ। ಅನವಸೇಸತೋ ಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ, ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಾದನಞ್ಚ ಸಕವಾದೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಪರವಾದೇ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತ್ಯಾಹಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಂ ವದಾಮೀ"ತಿಆದಿ। ಸಕವಾದಪರವಾದಾನುರೂಪಂ ವುತ್ತನಯೇನ **ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।**

ಸಮನುಯುಞ್ಜಾಪನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೮೫. **ಅನ್ತಮಿತಿ** ಆಣತ್ತಿಯಂ ಪಞ್ಚಮೀಅತ್ತನೋಪದಂ। **ಲದ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** "ಕಿಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಪರೇ ಗಣಾಚರಿಯಾ, ಏತ್ಥ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ವದೇಹೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಸಿದ್ಧನ್ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** "ಸಮಣೋವ ಗೋತಮೋ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕಾರಣೇನಪಿ ಏತಮತ್ಥಂ ಗಾಹಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಹೇತುಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಉಭಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** "ಇದಂ ನಾಮೇತ್ಥ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಅತ್ಥೇ ಸಾಧಿಯಮಾನೇ ಅನ್ವಯತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಕಾರಣಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸಪ್ಪಭೇದಂ ಉಪಮೋದಾಹರಣದ್ವಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ। ಅಪಿಚ ಹೇತುಪಮೋದಾಹರಣವಸೇನ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಅತ್ಥೇ ಸಾಧಿತೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಅನು ಪಚ್ಛಾ ಭಾಸನ್ತೋ ನಿಗಮೇನ್ತೋಪಿ **ಸಮನುಭಾಸತಿ ನಾಮಾತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **"ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾ"**ತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ। **"ಕಿಂ ತೇ"**ತಿಆದಿ ಉಪಸಂಹರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ । **ದುತಿಯಪದೇಪೀತಿ** "ಸಚ್ಚೇನ ವಾ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಪದೇಪಿ। ವಚನಸೇಸಂ, ಉಪಸಂಹರಣಾಕಾರಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಮತ್ಥನ್ತಿ ತಂ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಂ, ಸಮಾದಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ। **ಯೋಜೇತ್ವಾತಿ** ಅಕುಸಲಾದಿಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ। ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾದಿಅತ್ಥೇನ **ಅಕುಸಲಾ ಚೇವ** ತತೋಯೇವ **ಅಕುಸಲಾತಿ ಚ ಸಙ್ಖಾತಾ, ಸಙ್ಖಾತ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಞಾತತ್ಥೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ ಚ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ **"ಞಾತಾ, ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಾ"**ತಿ, ಪುರಿಮೇನ ಚೇತ್ಥ ಪದೇನ ಏಕನ್ತಾಕುಸಲೇ ವದತಿ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ತಂ ಸಹಗತೇ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಿಯೇ ಚ। ಏವಞ್ಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಕರಣೇನ ಠಪನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಅಕುಸಲಪಕ್ಖಿಕಭಾವೇನ ಹಿ ವವತ್ಥಾಪನಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಕರಣಂ। **ಅವಜ್ಜ**ಸದ್ದೋ ದೋಸತ್ಥೋ ಗಾರಯ್ಹಪರಿಯಾಯತ್ತಾ, ಅ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತೋತಿ ಆಹ **"ಸದೋಸಾ"**ತಿ। **ಅರಿಯಾ** ನಾಮ ನಿದ್ದೋಸಾ। ಇಮೇ ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ನಿದ್ದೋಸಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ **ನಿದ್ದೋಸಟ್ಠೇನ ಅರಿಯಾ ಭವಿತುಂ ನಾಲಂ ಅಸಮತ್ಥಾ**।

೩೮೬-೩೯೧. **"ಯ"**ನ್ತಿ ಏತಂ ಕಾರಣೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಯಂ ವಾ ಪನಾತಿ** ಅಸಮ್ಭಾವನಾವಚನಮೇತಂ, ಯಂ ವಾ ಪನ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಹಾಯ ವತ್ತನ್ತೀತಿ** ಚ ಅತ್ಥವಸಾ ಪುಥುವಚನವಿಪರಿಣಾಮೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತನ್ತೀ"**ತಿ। **ಗಣಾಚರಿಯಾ** ಚೇತ್ಥ ಪೂರಣಮಕ್ಖಲಿಆದಯೋ। ಸತ್ಥುಪಭವತ್ತಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಸಙ್ಘ...ಪೇ॰... ಸಿದ್ಧಿತೋ"**ತಿ, ಸಾ ಪನ ಪಸಂಸಾ ಪಸಾದಹೇತುಕಾತಿ ಪಸಾದಮುಖೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಸೀದಮಾನಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೇನ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಪ್ಪಸೀದಮಾನಾಪಿ ಏವಮೇವ ನ ಪಸೀದನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅನ್ವಯತೋ ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕೇಸು, ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸತ್ಥರಿ ಪಸಾದೋ ಸಮುಚ್ಚೀಯತಿ, ಏವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಸತ್ಥುವಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕೇಸು, ಸಾವಕವಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸತ್ಥರಿಅಪ್ಪಸಾದೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ತಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। **ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ರೂಪಕಾಯಪಾರಿಪೂರಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೇ ಸತ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ, **"ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ವಾ ಸುತ್ವಾ"**ತಿ ಇದನ್ತು ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣೇ, ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೇ ಚ, **"ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪನಾಚಾರಗೋಚರ"**ನ್ತಿಆದಿಂ ಪನ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೇ, ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣೇ ಚ। ಆಚಾರಗೋಚರಾದೀಹಿ ಧಮ್ಮೋ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಲೂಖೋ ಚ ಹೋತಿ । ತಸ್ಮಾ "ಭವನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ"ತಿ ಪಠಮಪದೇ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣಾ, ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣಾ, ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾ ಚ, ದುತಿಯಪದೇ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಕೀವರೂಪೋತಿ** ಕಿತ್ತಕಜಾತಿಕೋ। ಯಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಸಂಸಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ।

ತತ್ಥ ಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಮೇವ ಚ ಪಾಸಂಸತಾ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತದಭಾವೋ ಜೋತಿತೋ, ತಂ ವಿರತಿಪ್ಪಹಾನಸಂವರುದ್ದೇಸವಸೇನ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸೇತುಘಾತವಿರತಿಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ **"ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಮತ್ತಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತವಸೇನ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಮತ್ತನ್ತಿ ಯಥಾಲಾಭಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತವಸೇನಾತಿ** ಚ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಾ

“ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ವಾ ವಿವಿಧಂ ದಸ್ಸನಮತ್ತವಸೇನ, ನ ಪನ ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಪುಬ್ಬಕಂ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ। ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಹಿ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ನತ್ಥಿ। **ಇತರಾನಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಾನಿ **ತೀಣಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ** ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನತ್ತಾ। **ಲೋಕಿಯಪಞ್ಚಸೀಲತೋ ಅಞ್ಞೋ** ಸಬ್ಬೋಪಿ **ಸೀಲಸಂವರೋ,** “ಖಮೋ ಹೋತಿ ಸೀತಸ್ಸ ಉಣ್ಹಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪; ೩.೧೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೪) ವುತ್ತೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ **ಖನ್ತಿಸಂವರೋ,** “ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧಿಯ್ಯರೇ”ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೧; ಚೂಳನಿ॰ ೬೦) ವುತ್ತೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಕೋ ಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತೋ **ಞಾಣಸಂವರೋ,** ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಿದಹನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ,** “ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮; ವಿಭ॰ ೨೦೫) ವುತ್ತೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಙ್ಖಾತೋ **ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ** ಇಮಂ ಸಂವರಪಞ್ಚಕಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

“ಪಞ್ಚ ಖೋ ಪನಿಮೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲಸ್ಸೇವ ಪುನ ಗಹಣಂ ಸಾಸನೇ ಸೀಲಸ್ಸ ಬಹುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದೇಕದೇಸೇ ಏವ ಪರೇಸಂ ಅವಟ್ಠಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **“ಉಪೋಸಥುದ್ದೇಸಾ”**ತಿ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ। **ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವೇನ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಾ ಹಿ…ಪೇ॰… ನತ್ಥೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸೀಹನಾದನ್ತಿ** ಸೇಟ್ಠನಾದಂ, ಅಭೀತನಾದಂ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯವಾದಂ। ಯಂ ಪನ ವದನ್ತಿ –

“ಉತ್ತರಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಬ್ಯಗ್ಘ-ಪುಙ್ಗವೋಸಭಕುಞ್ಜರ।
ಸೀಹಸದ್ದೂಲನಾಗಾದ್ಯಾ, ಪುಮೇ ಸೇಟ್ಠತ್ಥಗೋಚರಾ”ತಿ॥

ತಂ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅರಿಯಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೯೩. “ಅಯಂ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಮಮ ವಾದೋ ಅವಿಪರೀತೋವ, ತಸ್ಸೇವಂ ಅವಿಪರೀತಭಾವೋ ಇಮಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ”ತಿ ಏವಂ **ಅವಿಪರೀತಭಾವಾವಬೋಧನತ್ಥಂ**। ಪಾಳಿಯಂ **“ಅತ್ಥಿ ಕಸ್ಸಪಾ”**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಯೋಜನಾ – ಯಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಾಮಂಯೇವ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಏವಂ ಞಸ್ಸತಿ ದಕ್ಖತಿ “ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ವದನ್ತೋ ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾಲೇ ತಥಭಾವತೋ ಭೂತಂ, ಏಕಂಸೇನ ಹಿತಾವಹಭಾವತೋ ಅತ್ಥಂ, ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ, ವಿನಯಯೋಗತೋ, ಪರೇಸಞ್ಚ ವಿನಯನತೋ ವಿನಯಂ ವದತೀ”ತಿ, ಸೋ ಮಯಾ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದಿತೋ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಭೂತೋ ಅತ್ಥಿ ಕಸ್ಸಪ ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯಭೂತಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾತಿ, ತೇನ “ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತತೀ”ತಿಆದಿ ನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಕೇನಚಿ ಅಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿತೋ ಯಥಾಭೂತ ಸೀಹನಾದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದಕ್ಖತೀತಿ** ಚೇತ್ಥ ಸ್ಸತಿ-ಸದ್ದೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ “ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ಸಾವಕೋ ಏವರೂಪಂ ಞಸ್ಸತಿ ವಾ ದಕ್ಖತಿ ವಾ ಸಕ್ಖಿಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ।

“ಏವಮೇತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿ ಸುತ್ತಪದೇಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೪) ವಿಯ ಚ **ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಪಟಿಪದಞ್ಚ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। “ಅಯಮೇವಾ”**ತಿ ಸಾವಧಾರಣವಚನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪುಥುಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥಂ, ಸಬ್ಬಅರಿಯಸಾಧಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಸಾಸನೇ ಪಾಕಟಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ತೇನಾಹ “ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಗ್ಗೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೬೭, ೩೮೪)।

“ಏಸೇವ ಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥಞ್ಞೋ, ದಸ್ಸನಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ”ತಿ, (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೪) –

“ಏಕಾಯನಂ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ,
ಮಗ್ಗಂ ಪಜಾನಾತಿ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ।
ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಅತರಿಂ ಸು ಪುಬ್ಬೇ,
ತರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇ ಚ ತರನ್ತಿ ಓಘ”ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೪, ೪೦೯; ಚೂಳನಿ॰ ೧೦೭, ೧೧೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೭೦) ಚ -

ಸಬ್ಬೇಸು ಚೇವ ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು, ಅಭಿಧಮ್ಮಪದೇಸೇಸು (ವಿಭ॰ ३೫೫) ಚ ಏಕೋವಾಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಪಾಕಟೋತಿ।

ತಪೋಪಕ್ಕಮಕಥಾವಣ್ಣನಾ

३೯೪. ತಪೋಯೇವ ಉಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತೋ, ಆರಭಿತಬ್ಬತೋ **ತಪೋಪಕ್ಕಮಾ**ತಿ ಆಹ **“ತಪಾರಮ್ಭಾ”**ತಿ, ಆರಮ್ಭನಞ್ಚೇತ್ಥ ತಪಕರಣಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ತಪೋಕಮ್ಮಾನೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಸಮಣಕಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಾ**ತಿ ಸಮಣೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಾ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ನಿಚ್ಚೋಲೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಚೋಲೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಚೋಲೋ। ಚೇಲಂ, ಚೋಲೋತಿ ಚ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಕೋಚಿ ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಪಿಲೋತಿಕಧರೋಪಿ ದಸನ್ತಯುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ “ನಿಚ್ಚೋಲೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ತಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ **“ನಗ್ಗೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನಗ್ಗಿಯವತಸಮಾದಾನೇನ ಸಬ್ಬಥಾ ನಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲೋಕಿಯಕುಲಪುತ್ತಾಚಾರವಿರಹಿತತಾವ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾಚಾರತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಉಚ್ಚಾರಕಮ್ಮಾದೀಸೂ”**ತಿಆದಿನಾ। ಕಥಂ ವಿರಹಿತೋತಿ ಆಹ **“ಠಿತಕೋವಾ”**ತಿಆದಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ವಮಿತ್ವಾ ಮುಖವಿಕ್ಖಾಲನಾದಿಆಚಾರಸ್ಸಪಿ ತೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ। **ಅಪಲಿಖತೀ**ತಿ ಉದಕೇನ ಅಧೋವನತೋ ಅಪಲಿಹತಿ। ಸೋ ಕಿರ ದಣ್ಡಕಂ “ಸತ್ತೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಏವಂ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಉಚ್ಚಾರಂ ವಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಪಲಿಖತೀ**ತಿ ಅಪಕಸತಿ।

“ಏಹಿ ಭದನ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಉಪಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಧಿ **ಏಹಿಭದ್ದನ್ತೋ,** ತಂ ಚರತೀತಿ **ಏಹಿಭದ್ದನ್ತಿಕೋ** , ರುಳ್ಹಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ತದ್ಧಿತಸಿದ್ಧಿ ಯಥಾ “ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ”ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೪) ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ನಏಹಿಭದ್ದನ್ತಿಕೋ,** ತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಭಿಕ್ಖಾಗಹಣತ್ಥ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ನ ಏತೀ**ತಿ ನ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಏವಂ **ನತಿಟ್ಠಭದ್ದನ್ತಿಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಸಯಂವಚನಕರೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಪರವಚನಕರೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **ತದುಭಯಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ನ ಕರೋತಿ। ಪುರೇತರನ್ತಿ** ತಂ ಠಾನಂ ಅತ್ತನಾ ಉಪಗಮನತೋ ಪಠಮತರಂ, ತಂ ಕಿರ ಸೋ “ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಯಾದಿಚ್ಛಕೀ ಏವ ಭಿಕ್ಖಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉದ್ದಿಸ್ಸಕತಂ** ಪನ “ಮಮ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಬಹೂ ಖುದ್ದಕಾ ಪಾಣಾ ಸಙ್ಘಾಟಮಾಪಾದಿತಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನಾಧಿವಾಸೇತಿ। **ನಿಮನ್ತನಮ್ಪಿ** “ಏವಂ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನ ಸಾದಿಯತಿ। **ಕುಮ್ಭೀ**ತಿ ಪಕ್ಕಭಿಕ್ಖಾಪಕ್ಖಿತ್ತಕುಮ್ಭೋ। **ಉಕ್ಖಲೀ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಪಚನಕುಮ್ಭೋ। **ಪಚ್ಛೀ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಪಕ್ಖಿತ್ತಪಿಟಕಂ। **ತತೋಪೀ**ತಿ ಕುಮ್ಭೀಕಳೋಪಿತೋಪಿ। **ಕುಮ್ಭೀ**ಆದೀಸುಪಿ ಸೋ ಸತ್ತಸಞ್ಞೀತಿ ಆಹ **“ಕುಮ್ಭೀಕಳೋಪಿಯೋ”**ತಿಆದಿ। **“ಅಯಂ ಮ”**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನ್ತರನ್ತಿ** ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಾಳಂ।

ಕಬಳನ್ತರಾಯೋತಿ ಆಲೋಪಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಸೋ ಸತ್ತಸಞ್ಞೀ। **ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾಯಾ**ತಿ ಪುರಿಸಸಮೀಪಗತಾಯ। **ರತಿಅನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ಕಾಮರತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯೋ। ಗಾಮಸಭಾಗಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಕಿತ್ತೇನ್ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸಂಕಿತ್ತಿ।** ತಥಾ ಸಂಹಟತಣ್ಡುಲಾದಿಸಞ್ಚಯೋ ತೇನ ಕತಭತ್ತಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಂಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕತಭತ್ತೇಸೂ”**ತಿ। ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ **ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತನ್ತಟೀಕಾಯಂ** ಪನ ಆಚರಿಯೇನೇವ ಏವಂ ವುತ್ತಂ “ಸಂಕಿತ್ತಯನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಂಕಿತ್ತಿ,** ಗಾಮವಾಸೀಹಿ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಕಿರಿಯಮಾನಕಿರಿಯಾ, ಏತ್ಥ ಪನ ಭತ್ತಸಂಕಿತ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ ‘ಸಂಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕತಭತ್ತೇಸೂ’ತಿ”। ಇದಂ ಪನ ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಟಿಪದಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ”**ತಿಆದಿನಾ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ “ನಏಹಿಭದ್ದನ್ತಿಕೋ”ತಿಆದೀಸುಪಿ

ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಟಿಪದಾದಸ್ಸನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಾಸದ್ದೋ** ಸುನಖಪರಿಯಾಯೋ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಸುನಖಸ್ಸ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। **ಸಮೂಹಸಮೂಹಚಾರಿನೀತಿ** ಸಙ್ಘಸಙ್ಘಚಾರಿನೀ। **ಮನುಸ್ಸಾತಿ** ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಮನುಸ್ಸಾ।

ಸೋವೀರಕನ್ತಿ ಕಞ್ಜಿಕಂ। "ಲೋಣಸೋವೀರಕ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ, "ಸಬ್ಬಸಸ್ಸಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಕತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಲೋಣಸೋವೀರಕಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಮಚ್ಛಮಂಸಪುಪ್ಫಫಲಾದಿಸಮ್ಭಾರಕತಂ। **ಸುರಾಪಾನಮೇವಾತಿ** ಮಜ್ಜಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾಯ ಸುರಾಯ ಪಾನಮೇವ। ಮೇರಯಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಲಕ್ಖಣಹಾರೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ। **ಸಬ್ಬೇಸುಪೀತಿ** ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೇಸುಪಿ ಕಞ್ಜಿಕಸುರಾದೀಸು। ಏಕಾಗಾರಮೇವ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ **ಏಕಾಗಾರಿಕೋ**। **ನಿವತ್ತತೀತಿ** ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತಿ, ಸತಿ ಭಿಕ್ಖಾಲಾಭೇ ತದುತ್ತರಿ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏಕಾಲೋಪೇನೇವ ವತ್ತತೀತಿ **ಏಕಾಲೋಪಿಕೋ**। ದೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದತ್ತಿ,** ದ್ವತ್ತಿಆಲೋಪಮತ್ತಗ್ಗಾಹಿ ಖುದ್ದಕಂ ಭಿಕ್ಖಾದಾನಭಾಜನಂ। ತೇನಾಹ **"ಖುದ್ದಕಪಾತೀ"**ತಿ। **ಅಗ್ಗಭಿಕ್ಖನ್ತಿ** ಅನಾಮಟ್ಠಭಿಕ್ಖಂ , ಸಮಾಭಿಸಙ್ಖತತಾಯ ವಾ ಉತ್ತಮಭಿಕ್ಖಂ। ಅಭುಞ್ಜನವಸೇನ ಏಕೋ ಹೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಾಹಿಕೋ,** ಆಹಾರೋ, ತಂ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಏಕದಿವಸಲಙ್ಘಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏಕದಿವಸನ್ತರಿಕ"**ನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ **"ದ್ವಾಹಿಕ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ। ಅಪಿಚ ಏಕಾಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಂ ಭುಞ್ಜನಂ, ಏಕಾಹವಾರೋ ವಾ **ಏಕಾಹಿಕಂ**। ದ್ವೀಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವೀಹಂ ಭುಞ್ಜನಂ, ದ್ವೀಹವಾರೋ ವಾ **ದ್ವಾಹಿಕಂ**। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ। ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಹಿ ಪರಿಯಾಯಭತ್ತಭೋಜನಿಕೋ ದ್ವೀಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಮೇವ ಭುಞ್ಜತಿ। ಏವಂ ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾಯಂ** ಪನ "ಏಕಾಹಂ ಅನ್ತರಭೂತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಏಕಾಹಿಕಂ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸ ನಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಓವದನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ವಾರತ್ಥೋ **ಪರಿಯಾಯ** ಸದ್ದೋ। **ಏಕಾಹವಾರೇನಾತಿ** ಏಕಾಹಿಕವಾರೇನ। "ಏಕಾಹಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಧಿಮೇವ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪವತ್ತಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಇತಿ ಏವರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೯೫. **ಸಾಮಾಕೋ** ನಾಮ ಗೋಧುಮೋ। **ಸಯಂಜಾತಾ ವೀಹಿಜಾತೀತಿ** ಅರೋಪಿಮವೀಹಿಜಾತಿ। ಯದೇವ "ವೀಹೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಲಿಖಿತ್ವಾತಿ** ಕಸಿತ್ವಾ। **ಸಿಲೇಸೋಪೀತಿ** ಕಣಿಕಾರಾದಿರುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾಸೋಪಿ। **ಕುಣ್ಡಕನ್ತಿ** ತನುತರಂ ತಣ್ಡುಲಸಕಲಂ, ತಣ್ಡುಲಖಣ್ಡಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಓದನೇನ ಕತಂ ಕಞ್ಜಿಯಂ **ಓದನಕಞ್ಜಿಯಂ**। "ವಾಸಿತಕೇನ ಪಿಞ್ಞಾಕೇನ ನಹಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೨೦೩) ವಿಯ **ಪಿಞ್ಞಾಕ** ಸದ್ದೋ ತಿಲಪಿಟ್ಠಪರಿಯಾಯೋ। ಯಥಾಹ "ಪಿಞ್ಞಾಕಂ ನಾಮ ತಿಲಪಿಟ್ಠಂ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ। "ತರುಣಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧಮೇವ ಪಿಞ್ಞಾಕ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ನ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇತಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ತಥಾ ಅವಚನತೋ।

೩೯೬. ಸಣೇಹಿ ಸಣವಾಕೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾನಿ **ಸಾಣಾನಿ,** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಮಿಸ್ಸಕಾನಿ ಸಾಣಾನಿ ಏವ **ಮಸಾಣಾನಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ನ ಛಚೀವರಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ಭಙ್ಗಾನಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಮಸಾಣಾನಿ ನಾಮ ಚೋಳವಿಸೇಸಾನೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಮಸ್ಸಕಚೋಳಾನೀ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ **ಪೋರಾಣೇಹಿ** ತಥಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। **ಏರಕತಿಣಾದೀನೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅಕ್ಕಮಕಚಿಕದಲಿವಾಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ಏರಕಾದೀಹಿ ಕತಾನಿ ಹಿ ಛವಾನಿ ಲಾಮಕಾನಿ ದುಸ್ಸಾನೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತಿ। **ಛವಸದ್ದೋ** ಹೇತ್ಥ ಹೀನವಾಚಕೋ, ಪುರಿಮವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಮತಸರೀರವಾಚಕೋ। **ಛಡ್ಡಿತನನ್ತಕಾನೀತಿ** ಛಡ್ಡಿತಪಿಲೋತಿಕಾನಿ। ಅಜಿನಸ್ಸೇದನ್ತಿ **ಅಜಿನಂ,** ಪಕತಿಅಜಿನಮಿಗಚಮ್ಮಂ, ತದೇವ ಮಜ್ಝೇ ಫಾಲಿತಕಞ್ಚೇ, ಅಜಿನಸ್ಸ ಖಿಪಂ ಫಾಲಿತಮುಪಡ್ಢನ್ತಿ **ಅಜಿನಕ್ಖಿಪಂ** । "ಸಖುರಕನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫೫) **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ, ದ್ವಿನ್ನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾ ಸಮುದಿತಞ್ಚೇ, ಅಜಿನಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ತೇಸಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಸು** ಪನ "ಅಜಿನಮೇವ ಅಭೇದತೋ **ಅಜಿನಕ್ಖಿಪ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಉಜ್ಜವುಜ್ಜವೇನ ಕನ್ದಿತ್ವಾ। **"ಗನ್ಥೇತ್ವಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಫಲಕಚೀರೇ ನಿದಸ್ಸನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಅಜಿತವಾದಸ್ಸ ಪಟಿಕಿಟ್ಠತರಭಾವೇ ಉಪಮಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಯದೇವ ಕೇಸಕಮ್ಬಲಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೮) ವುತ್ತಂ।

ತನ್ತಾವುತಾನೀತಿ ತನ್ತಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ವೀತಾನಿ। **ಪಟಿಕಿಟ್ಠೋತಿ** ಹೀನೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ**”ತಿಆದಿ। ಪಾಳಿಯಂ **ಉಬ್ಭಟ್ಠಕೋ**”ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಉದ್ಧಂ ಠಿತಕೋ”ತಿ ಅತ್ಥೋ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೫) ವುತ್ತೋ। **ಉಬ್ಭಸದ್ದೋ** ಹಿ ಉಪರಿಅತ್ಥೇ ನೇಪಾತಿಕೋ ಯಥಾ “ಉಬ್ಭಜಾಣುಮಣ್ಡಲ”ನ್ತಿ। ಅನೇಕಪರಿಮಾಣಾ, ಹಿ ನಿಪಾತಾ, ಅನೇಕತ್ಥಾ ಚ।

ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮವಸೇನೇವ ಉಕ್ಕುಟಿಕವತಾನುಯೋಗೋತಿ ಆಹ “**ಉಕ್ಕುಟಿಕವೀರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ**”ತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ನಿಸಿನ್ನೋಯೇವ ಉಕ್ಕುಟಿಕೋ, ಅಥ ಖೋ **ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ...ಪೇ॰... ಗಚ್ಛತಿ। ಅಯಕಣ್ಟಕೇತಿ** ಅಯೋಮಯಕಣ್ಟಕೇ। **ಪಕತಿಕಣ್ಟಕೇತಿ** ಸಲಾಕಕಣ್ಟಕೇ। ಉಚ್ಚಭೂಮಿಯಂ **ಥಣ್ಡಿಲ**ಸದ್ದೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಉಚ್ಚೇ ಭೂಮಿಟ್ಠಾನೇ**”ತಿ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಥಣ್ಡಿಲ**ನ್ತಿ ಸಮಾಪಕತಿಭೂಮಿ ವುಚ್ಚತಿ “ಪತ್ಥಣ್ಡಿಲೇ ಪಾತುರಹೋಸೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಮರಕೋಸೇಪಿ ಹಿ **ನಿಘಣ್ಡುಸತ್ಥೇ** ವುತ್ತಂ “ವೇದೀ ಪರಿಕ್ಖತಾ ಭೂಮಿ, ಸಮೇ ಥಣ್ಡಿಲಂ ಚಾತುರೇ”ತಿ (ಸತ್ತರಸಮವಗ್ಗೇ ೧೮ ಗಾಥಾಯಂ) ತಸ್ಮಾ ಥಣ್ಡಿಲೇ ಅನನ್ತರಹಿತಾಯ ಪಕತಿಭೂಮಿಯಂ ಸೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ತತ್ಥೇವ **ನಿಘಣ್ಡುಸತ್ಥೇ** ವುತ್ತಂ “ಯೋ ಥಣ್ಡಿಲೇ ವತ ವಸಾ, ಸೇತೇ ಥಣ್ಡಿಲಸಾಯಿ ಸೋ”ತಿ (ಸತ್ತರಸಮವಗ್ಗೇ ೪೪ ಗಾಥಾಯಂ) ರಜೋ ಏವ ಜಲ್ಲಂ ಮಲೀನಂ **ರಜೋಜಲ್ಲಂ**। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಸರೀರ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಲದ್ಧಂ ಆಸನ**ನ್ತಿ ನಿಸೀದಿತುಂ ಯಥಾಲದ್ಧಮಾಸನಂ। **ಅಕೋಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ । ತಥಾ ಚಾಹ “**ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದನಸೀಲೋ**”ತಿ। ಏವಂ ನಿಸೀದನ್ತೋ ಹಿ ತಂ ಅಕೋಪೇನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಚತೂಸು ಮಹಾವಿಕಟೇಸು ಗೂಥಮೇವಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಗೂಥಂ ವುಚ್ಚತೀ**”ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಆಸಯವಸೇನ ವಿರೂಪಂ ಕಟತ್ತಾ “**ವಿಕಟ**”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಾಯಂ ತತಿಯ**ನ್ತಿ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಸಙ್ಖಾತಂ ತತಿಯಸಮಯಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಸ್ಸ। ಪಾತೋಪದಮಿವ ಸಾಯಂಪದಂ ನೇಪಾತಿಕಂ । ಅನುಸಾರಲೋಪೇನ ಪನ “**ಸಾಯತತಿಯಕ**”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀನಿ ಯಾವ “ಥುಸೋದಕಂ ಪಿವತೀ”ತಿ ಏತಾನಿ ವತಪದಾನಿ ಏಕವಾರಾನಿ, “ಏಕಾಗಾರಿಕೋ ವಾ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀನಿ ಪನ ನಾನಾವಾರಾನಿ, ನಾನಾಕಾಲಿಕಾನಿ ವಾ। ತಥಾ “ಸಾಕಭಕ್ಖೋ ವಾ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀನಿ, “ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತಿ, ಮಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತೀ”ತಿಆದೀನಿ ಚ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ವಾ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ, ಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। ಪಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ಇಧ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮೇಸು ಪನ ವತಪದೇಸು ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನ ಕತಂ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತೀ”ತಿಆದಿವಚನಸ್ಸ, “ರಜೋಜಲ್ಲಧರೋಪಿ ಹೋತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಚ ಅವಿರೋಧೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಕಿಮೇತ್ಥ ಅವಿರೋಧಚಿನ್ತಾಯ। ಉಮ್ಮತ್ತಕಪಚ್ಛಿಸದಿಸೋ ಹಿ ತಿತ್ಥಿಯವಾದೋ। ಅಪಿಚ “ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾ ತಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧಮೇವ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ತೇನ ಅಚೇಲಕಸ್ಸಪೇನ “ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಪೋಪಕ್ಕಮನಿರತ್ಥಕತಾವಣ್ಣನಾ

೩೯೭. ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೀಹೀತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾತಿ ಇಮಾಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಾಹಿ ಸಮ್ಪದಾಹಿ। **ವಿನಾತಿ** ವಿರಹಿತತ್ತಾ, ವಿನಾ ವಾ ತಾಹಿ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಂ ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತಪೋಪಕ್ಕಮಾನಂ ನಿರತ್ಥಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಸಪಾಠಸೇಸಯೋಜನಾ। **ದೋಸವೇರವಿರಹಿತ**ನ್ತಿ ದೋಸಸಙ್ಖಾತವೇರತೋ ವಿರಹಿತಂ। ಇದಞ್ಹಿ ದೋಸಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಯ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ “ದೋಸಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ। ವೇರಗ್ಗಹಣೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭೂತಾ ಸತ್ತಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ದೋಸರಹಿತಂ, ತದಗ್ಗೇನ ವೇರರಹಿತ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೯೭), ತದೇತಂ ಪಾಳಿಯಂ ವೇರಸದ್ದಸ್ಸೇವ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ತದತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ ದೋಸಸದ್ದಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ।

೩೯೮. **ಏತ್ತಕಮತ್ತನ್ತಿ** ನಗ್ಗಚರಿಯಾದಿಮತ್ತಂ। ಪಾಕಟಭಾವೇನ ಕಾಯತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಮೇತೀತಿ **ಪಕತಿ,** ಲೋಕಸಿದ್ಧವಾದೋ। ತೇನಾಹ **"ಪಕತಿಕಥಾ ಏಸಾ"**ತಿ। "ಮತ್ತಾ ಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦) ವಿಯ ಮತ್ತಾಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪತ್ತಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪಮಾಣವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ"**ತಿಆದಿ। ತೇನ ಪನ ಪಮಾಣೇನ ಪಹಾತಬ್ಬೋ ಏವ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ಪಕರಣಪ್ಪತ್ತೋ। ಇಮಿನಾ "ತಪೋಪಕ್ಕಮೇನಾ"ತಿ ಸದ್ದನ್ತರೇನ ವಾ ಅಧಿಗತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ತತೋತಿ** ತಸ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಞಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವತೋ। ಇಮಂ ಹೇತುಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸದ್ಧಿ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

೩೯೯. **ಅಞ್ಞಥಾತಿ** ಯದಿ ಅಚೇಲಕಭಾವಾದಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಂ ವಾ ಅಭವಿಸ್ಸ, ಏವಂ ಸತಿ ಸುವಿಜಾನೋವ ಸಮಣೋ, ಸುವಿಜಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತುಮ್ಹೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾವ ಸಾಮಞ್ಞಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಂ ವದಥ, ತಸ್ಮಾ ದುಜ್ಜಾನೋವ ಸಮಣೋ ದುಜ್ಜಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹಾ"**ತಿ। **ತಂ ಪಕತಿವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಪಾಕತಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ, ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಞ್ಚ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇನ ಅಚೇಲಕಸ್ಸಪೇನ "ದುಕ್ಕರಂ ಸುದುಕ್ಕರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಭಗವತಾ ಚ ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ "ಪಕತಿ ಖೋ ಏಸಾ"ತಿಆದಿ ಭಾಸಿತಂ, ತಮೇವ ಇಧ ಪಾಕತಿಕಸಾಮಞ್ಞಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞವಿಸಯಂ ಕಥಂ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ। **ಸಭಾವತೋವ** ಪರಮತ್ಥತೋ ಏವ ಸಮಣಸ್ಸ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಚ **ದುಜ್ಜಾನಭಾವಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೋ ಪುನಪಿ "ಪಕತಿ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ।** **ತತ್ರಾಪೀತಿ** ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದೇಪಿ। **ಪದಸಮ್ಬನ್ಧನ್ತಿ** ಹೇತುಪದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪುಬ್ಬಾಪರವಾಕ್ಯಸಮ್ಬನ್ಧಂ।

ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೦-೧. **ಪಣ್ಡಿತೋತಿ** ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧೇನ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಕಥಂ ಉಗ್ಗಹೇಸೀತಿ** ಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣತ್ತಾ ಘಟೇ ಪದೀಪೇನ ವಿಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಮತ್ಥಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತಂ ದೇಸನಂ ಉಪಧಾರೇಸಿ। ಯಸ್ಮಾ ಉಗ್ಗಹೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ...ಪೇ॰... ವಿದಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಸ ಚಾತಿ** ಯೋ ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತಿ, ಯಾವ ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸ ಚ। ತಸ್ಸ ಚೇತಿ ವಾ ಪದಚ್ಛೇದೋ, ಅಭಾವಿತಾ ಅಸಚ್ಛಿಕತಾ ಹೋತಿ ಚೇತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪುಚ್ಛಾಮಿ,** ಯಾಹಿ ಸಮಣೋ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದಿವಿಜಾನನತ್ಥನ್ತಿ** ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದಿವಿಜಾನನಹೇತು। "ಕಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಥ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣೇ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿಸದ್ದೋ** ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಉಪಲಕ್ಖಣನಿದ್ದೇಸೋ ವಾಯಂ, ತೇನ "ಚಿತ್ತಸಮ್ಪದಾಯ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯಾ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ "ಸೀಲಚಿತ್ತಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಹಿ ಅಞ್ಞಾ"ತಿ। ಇಮೇಹಿ ಚ ಅಸೇಕ್ಖಸೀಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಂ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅರಹತ್ತಫಲಮೇವಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅರಹತ್ತಫಲಪರಿಯೋಸಾನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಇದಞ್ಚ ಕಾಕೋಲೋಕನಮಿವ ಉಭಯಾಪೇಕ್ಖವಚನಂ।

ಸೀಹನಾದಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೨. **ಅನುತ್ತರನ್ತಿ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಚ ಅನುತ್ತರಂ। **ಮಹಾಸೀಹನಾದನ್ತಿ** ಮಹನ್ತಂ ಬುದ್ಧಸೀಹನಾದಂ। ಅತಿವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಸುದ್ಧತಾಯ **ಪರಮವಿಸುದ್ಧಂ। "ಪರಮನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ। ತೇನಾಹ 'ಉತ್ತಮ'ನ್ತಿ" ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಯಾಯೋ ಚ **ಪರಮ**ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥೀತಿ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೀಲಮೇವಾತಿ** ಲೋಕಿಯಸೀಲಮತ್ತತ್ತಾ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಮೇವ। ಯಥಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಭಗವತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಂ ಸವಾಸನಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮವಿದ್ಧಂಸನತೋ, ಏವಂ ಲೋಕಿಯಸೀಲಮ್ಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಮೇವ ತದನುಚ್ಛವಿಕಭಾವೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ "ನಾಹಂ ತತ್ಥಾ"ತಿ ಪಾಳಿವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। "ಯಾವತಾ ಕಸ್ಸಪ ಅರಿಯಂ ಪರಮಂ ಸೀಲ"ನ್ತಿ ಇದಂ "ಸೀಲಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರದಸ್ಸನಂ।

“ಯದಿದಂ ಅಧಿಸೀಲ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ “ತತ್ಥಾ”ತಿ ಪದದ್ವಯೇ ಅನಿಯಮವಚನಂ । **“ಯದಿದಂ ಅಧಿಸೀಲ”**ನ್ತಿ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಸೀಲಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತ-ಸದ್ದೇನಪಿ ಉಭಯಸ್ಸೇವ ಪರಾಮಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ ಸೀಲೇಪಿ ಪರಮಸೀಲೇಪೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಮಸಮ**ನ್ತಿ ಸಮೇನ ವಿಸೇಸನಭೂತೇನ ಸೀಲೇನ ಸಮನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ **“ಮಮ ಸೀಲಸಮೇನ ಸೀಲೇನ ಮಯಾ ಸಮ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ**ತಿ ದುವಿಧೇಪಿ ಸೀಲೇ। **ಇತಿ ಇಮ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಇಮಂ ಸೀಲವಿಸಯಂ। **ಪಠಮ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮತೋ ಪಠಮಂ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪಠಮಭೂತಂ।

ತಪತೀತಿ ಕಿಲೇಸೇ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ವಿಧಮತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ತದೇವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಸಮಾಸಮಾಹ। **ಜಿಗುಚ್ಛತೀ**ತಿ ಹೀಳೇತಿ ಲಾಮಕತೋ ಠಪೇತಿ। ಆರಕಾ ಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ ಕತ್ವಾ **ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಅರಿಯಾ। ಆರಮ್ಭವತ್ಥುವಸೇನಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಾರಮ್ಭವತ್ಥುವಸೇನ। **ವಿಪಸ್ಸನಾವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ। ಲೋಕಿಯಮತ್ತತ್ತಾ **ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾವ**। ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾತಿ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಬ್ಬುಕ್ಕಟ್ಠಭಾವತೋ **ಪರಮಾ ನಾಮ**। ಯಥಾ ಯುವಿನೋ ಭಾವೋ ಯೋಬ್ಬನಂ, ಏವಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿನೋ ಭಾವೋ **ಜೇಗುಚ್ಛಂ। ಯದಿದಂ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಸೀಲೇ ವಿಯ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಜೇಗುಚ್ಛೇಪಿ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛೇಪಿ। **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಞ್ಞಾ**ತಿ “ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನಂ, ಅತ್ಥಿ ಯಿಟ್ಠ”ನ್ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೧; ವಿಭ॰ ೭೯೩) ನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ। ಯಥಾಹ **ವಿಭಙ್ಗೇ** –

> “ತತ್ಥ ಕತರಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಂ, ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನಂ, ಅತ್ಥಿ ಯಿಟ್ಠಂ, ಅತ್ಥಿ ಹುತಂ, ಅತ್ಥಿ ಸುಕಟದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ…ಪೇ॰… ಠಪೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಂ ಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಾಸವಾ ಕುಸಲಾ ಪಞ್ಞಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣ”ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೯೩)।

ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಕುಸಲಂ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಹೋತು, ಪರಸ್ಸ ವಾ, ನ ಸಕಂ ನಾಮ। ಕಸ್ಮಾ? ಅತ್ಥಭಞ್ಜನತೋ, ಅನತ್ಥಜನನತೋ ಚ। ತಥಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕುಸಲಂ ಸಕಂ ನಾಮ। ಕಸ್ಮಾ? ಅನತ್ಥಭಞ್ಜನತೋ, ಅತ್ಥಜನನತೋ ಚ। ಏವಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಭಾವೇ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಞ್ಞಾ ನಾಮ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಸ್ಸ, ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಅನುಲೋಮನತೋ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಸಞ್ಞಿತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ, ಲೋಕಿಯಮತ್ತತೋ ಪಞ್ಞಾವ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಯಾಯೋ ಇಧ **ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ। ಯಾಯಂ ಅಧಿಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಸೀಲೇ ವಿಯ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧಾಪಿ ಬುದ್ಧಪಞ್ಞಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಪಿ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಯಪಿ। ಯಥಾರಹಂ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಭಾವತೋ **ವಿಮುತ್ತಿಯೇವ ನಾಮ**। ಮಗ್ಗಫಲವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನಾನಿ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಿಯೋ**। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿವಿರತೀನಂ ಅಧಿಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛಗ್ಗಹಣೇನ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸತಿಸಮಾಧಯೋ ಮಗ್ಗಫಲಪರಿಯಾಪನ್ನಾ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಿಯೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತಿ** ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। **ಯಾ ಅಯಂ ಅಧಿವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಸೀಲೇ ವುತ್ತನಯೇನ ದುವಿಧಾಪಿ ಅಧಿವಿಮುತ್ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾಪಿ ಅಧಿವಿಮುತ್ತಿಯಾಪಿ।

೪೦೩. ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಜನವಿವಿತ್ತಟ್ಠಾನಂ **ಸುಞ್ಞಾಗಾರ**ಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತ್ಥ ನದನ್ತೇನ ವಿನಾ ಅಞ್ಞೋ ಜನೋ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏಕಕೋವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸೂ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಸಮಣಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತಾವತಿಂಸಮಾರಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಾತಿ ಇಮಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು।

ತದತ್ಥಂ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೇ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಪದೇನ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦) ಸಾಧೇನ್ತೋ **“ಚತ್ತಾರಿಮಾನೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವೇಸಾರಜ್ಜಾನೀ**ತಿ ವಿಸಾರದಭಾವಾ,

ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಂ ಕುತೋಚಿಪಿ ಅಸನ್ತಸ್ಸನಭಾವಾ ನಿಬ್ಭಯಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ವೇಸಾರಜ್ಜ"ನ್ತಿ ಹಿ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಸಾರಜ್ಜಾಭಾವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಸೋಮನಸ್ಸಮಯಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪನ ಅಸಾಧಾರಣತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತವೇಸಾರಜ್ಜಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಯಥಾ ವಾ ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನಿ ಪುಞ್ಞಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆಗತಾನಿ, ತಥಾ ಆಗತವೇಸಾರಜ್ಜಾನೀ"ತಿ ವಾ ದುತಿಯಸ್ಸ ತಥಾಗತಸದ್ದಸ್ಸ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ। ನೇರುತ್ತಿಕಾ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಸಮಾಸೇ ಸಿದ್ಧೇ ಸಾಮಞ್ಞತ್ತಾ, ಸಞ್ಞಾಸದ್ದತ್ತಾ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। **ಆಸಭಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ ಉತ್ತಮಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ ವಾ **ಆಸಭಾ,** ಬುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಪಿಚ ತಯೋ ಪುಙ್ಗವಾ - ಗವಸತಜೇಟ್ಠಕೋ **ಉಸಭೋ,** ಗವಸಹಸ್ಸಜೇಟ್ಠಕೋ **ವಸಭೋ।** ವಜಸತಜೇಟ್ಠಕೋ ವಾ **ಉಸಭೋ,** ವಜಸಹಸ್ಸಜೇಟ್ಠಕೋ **ವಸಭೋ।** ಏಕಗಾಮಖೇತ್ತೇ ವಾ ಜೇಟ್ಠೋ **ಉಸಭೋ,** ದ್ವೀಸು ಗಾಮಖೇತ್ತೇಸು ಜೇಟ್ಠೋ **ವಸಭೋ,** ಸಬ್ಬಗವಸೇಟ್ಠೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಜೇಟ್ಠೋ ಸಬ್ಬಪರಿಸ್ಸಯಸಹೋ ಸೇತೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಮಹಾಭಾರವಹೋ ಅಸನಿಸತಸದ್ದೇಹಿಪಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯೋ **ನಿಸಭೋ**ತಿ। ನಿಸಭೋವ ಇಧ "ಉಸಭೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಇದಮ್ಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ **ಆಸಭಂ,** ಇದಂ ಪನ ಆಸಭಂ ವಿಯಾತಿ **ಆಸಭಂ।** ಯಥೇವ ಹಿ ನಿಸಭಸಙ್ಖಾತೋ ಉಸಭೋ ಉಸಭಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನೇನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋಪಿ ದಸತಥಾಗತಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತೂಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜಪಾದೇಹಿ ಅಟ್ಠಪರಿಸಾಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇನ ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೇನ ಅಕಮ್ಪಿಯೋ ಅಚಲಟ್ಠಾನೇನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಏವಂ ತಿಟ್ಠಮಾನೋವ ತಂ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾತಿ ಅತ್ತನಿ ಆರೋಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀ"ತಿ।

ಸೀಹನಾದಂ ನದತೀತಿ "ಸೇಟ್ಠನಾದಂ ಅಭೀತನಾದಂ ನದತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸೀಹನಾದಸದಿಸಂ ನಾದಂ ನದತಿ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಖನ್ಧವಗ್ಗಸಂಯುತ್ತೇ ಆಗತೇನ **ಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇನ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೮) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ವಾ ಸೀಹೋ ಮಿಗರಾಜಾ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಹನತೋ, ಗೋಣಮಹಿಂ ಸಮತ್ತವಾರಣಾದೀನಂ ಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋ ಮುನಿರಾಜಾ ಲೋಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸಹನತೋ, ಪರಪ್ಪವಾದಾನಂ ಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸೀಹಸ್ಸ ನಾದಂ ನದತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮಿಗಸೀಹೋ ಸೀಹಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸಾರದೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತಸೀಹೋ ದಸತಥಾಗತಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ವಿಸಾರದೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ "ಇತಿ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨) ನಯೇನ ನಾನಾವಿಧದೇಸನಾವಿಲಾಸಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತೀ"ತಿ।

ಪಞ್ಹಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾತಿ ಞಾತುಮಿಚ್ಛಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ। **ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ **ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ।** ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ, ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನುರೂಪಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ **ಚಿತ್ತಂ ಪರಿತೋಸೇತಿಯೇವ।** **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ। **ಸೋತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಕ್ಖಣವಜ್ಜಿತೇನ ನವಮೇನ ಖಣೇನ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ "ಯಂ ನೋ ಸತ್ಥಾ ಸಾಸತಿ, ತಂ ಮಯಂ ಸೋಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಆದರಭಾವಜಾತಾ **ಮಹನ್ತೇನೇವ ಉಸ್ಸಾಹೇನ** ಸೋತಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞತಿ। **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತಾ ಮುದುಚಿತ್ತಾ**ತಿ ಪಸಾದಾಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಕಲ್ಲಚಿತ್ತಾ ಮುದುಚಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಮುದ್ಧಪ್ಪಸನ್ನಾ**ತಿ ತುಚ್ಛಪ್ಪಸನ್ನಾ ನಿರತ್ಥಕಪ್ಪಸನ್ನಾ। **ಪಸನ್ನಾಕಾರೋ** ನಾಮ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರೋ, ಸೋ ದುವಿಧೋ ಧಮ್ಮಾಮಿಸಪೂಜಾವಸೇನ, ತತ್ಥ ಆಮಿಸಪೂಜಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಣೀತಾನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಧಮ್ಮಪೂಜಾ ಪನ ಪಾಳಿಯಮೇವ "ತಥತ್ತಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ತಥಾಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾಭಾವಾಯ ಯಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ತಥಾಭಾವಾಯ। ತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿ ಹಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಪರಿಯೋಸಾನಾ, ಸಾ ಚ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿ ಯಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ

ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ, ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಞ್ಚ ಸತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಙ್ಗಸಮವಾಯೇ ಏಕಂಸಿಕಾ ತಸ್ಸಾ ಪಾರಿಪೂರೀತಿ ತಂ ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕೇಚಿ ಸರಣೇಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾ ಪೂರೇನ್ತಾ ಪೂರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ನಾಮ, ತಥಾ ಪೂರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪನ ಪೂರೇನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನೋಕಾಸೇತಿ "ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಆರಾಧೇನ್ತೀ"ತಿ ಸೀಹನಾದಕಿಚ್ಚಪಾರಿಪೂರಿಟ್ಠಪನೇ ಪಾಳಿಪದೇಸೇ। **ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸಙ್ಕಲಯಿತಬ್ಬಾ। **ಏಕಚ್ಚಂ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಭಗವತೋ ಏಕೋ ಸೀಹನಾದೋ** ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯೋ ಸೇಟ್ಠನಾದೋ ಅಭೀತನಾದೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅಪರಂ ತಪಸ್ಸಿನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ। **ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನನ್ತಿ** "ಏಕಚ್ಚಂ ತಪಸ್ಸಿಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತಸೀಹನಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ "ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಮಯ್ಹಂ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವುತ್ತಸೀಹನಾದಾ ಪುರಿಮಕಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಸೀಹನಾದಾನಂ, ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಏಕೇಕಸ್ಸಾ"**ತಿ। **"ಪರಿಸಾಸು ಚ ನದತೀ"ತಿ ಆದಯೋ** "ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಮಂ ಆರಾಧೇನ್ತೀ"ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಾ **ದಸ ದಸ** ಸೀಹನಾದಾ **ಪರಿವಾರಾ।** "ಏಕಚ್ಚಂ ತಪಸ್ಸಿಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ ಭಗವಾ ಪರಿಸಾಸು ನದತಿ ವಿಸಾರದೋ ಹುತ್ವಾ ನದತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಪರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತಿ, ಸುತ್ವಾ ಸೋತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಸುತ್ವಾ ಚ ಭಗವತೋ ಪಸೀದನ್ತಿ, ಪಸನ್ನಾ ಚ ಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಯಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದೇಸೇತಿ, ತಥತ್ತಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಮಂ ಆರಾಧೇನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಯಮೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ ನವಸು।

"ಏವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಸೀಹನಾದಾನಂ ಸಙ್ಕಲಯಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ। **ತೇ ದಸಾತಿ** "ಪರಿಸಾಸು ಚ ನದತೀ"ತಿ ಆದಯೋ ದಸ ಸೀಹನಾದಾ। **ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಮೂಲಭೂತಾನಂ ಪುರಿಮಕಾನಂ ದಸಸೀಹನಾದಾನಂ। **ಪರಿವಾರವಸೇನಾತಿ** ಮೂಲಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪರಿವಾರವಸೇನ ಯೋಜಿಯಮಾನಾ **ಸತಂ** ಸೀಹನಾದಾ। **ಪುರಿಮಾ ಚ ದಸಾತಿ** ಮೂಲಮೂಲಿಯೋ ಕತ್ವಾ ಪರಿವಾರವಸೇನ ಅಯೋಜಿಯಮಾನಾ ಪುರಿಮಕಾ ಚ ದಸಾತಿ ಏವಂ **ದಸಾಧಿಕಂ ಸೀಹನಾದಸತಂ ಹೋತಿ। ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸುತ್ತೇತಿ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತಾದಿಮ್ಹಿ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೩) **ತೇನಾತಿ** ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತೇನ। ಮಹಾಸೀಹನಾದತ್ತಾ **ಇದಂ ಸುತ್ತಂ "ಮಹಾಸೀಹನಾದ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ,** ನ ಪನ **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ** ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಮಿವ ಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತಮುಪಾದಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೪. ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾತಿ ತಥಾ ಭಾವಾಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ಯಂ ಭಗವಾ ಪಾಥಿಕವಗ್ಗೇ **ಉದುಮ್ಬರಿಕಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೫೭) "ಇಧ ನಿಗ್ರೋಧ ತಪಸ್ಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಭಾಗಂ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವಿಭಾಗಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಪರಿಸಸ್ಸ ನಿಗ್ರೋಧಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಪುರತೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇದಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನದಿತಪುಬ್ಬನ್ತಿ** ಉದುಮ್ಬರಿಕಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ ಪುಬ್ಬೇ ನಿಗ್ರೋಧಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ನದಿತಂ । **ತಪಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ** ಉತ್ತಮತಪಚಾರೀ, ತಪೇನ ವಾ ವೀರಿಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ। **ಇದನ್ತಿ** "ರಾಜಗಹೇ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಹಂ ಅಪುಚ್ಛೀ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತವಚನಂ। ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦೩) ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಮಂ ಯದಾ ನಿಗ್ರೋಧೋ ಪಞ್ಹಮಪುಚ್ಛಿ, ಭಗವಾ ಚಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ನ ತದಾ ಭಗವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರತಿ, ರಾಜಗಹಸಮೀಪೇಯೇವ ಉದುಮ್ಬರಿಕಾಯ ದೇವಿಯಾ ಉಯ್ಯಾನೇ ವಿಹರತಿ ತತ್ಥೇವ ತಥಾ ಪುಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ ಚ, ತಥಾಪಿ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರೋ ನ ತಾವ ವಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ತತ್ರ ಮ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ "ತತ್ರ ರಾಜಗಹೇ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಮ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಮ್ಪಿ **"ಯಂ ತಂ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ"ತಿ ಇದಂ ತತ್ಥ ಕತವಿಹಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಮಹಾವಿಹಾರೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಉದುಮ್ಬರಿಕಾಯಾತಿ** ತನ್ನಾಮಿಕಾಯ।

ಉಯ್ಯಾನೇತಿ ತತ್ಥ ಕತಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾರಾಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ನಿಗ್ರೋಧೋ** ನಾಮ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। **ಸನ್ಧಾನೋ** ನಾಮ ಪಞ್ಚಉಪಾಸಕಸತಪರಿವಾರೋ ಅನಾಗಾಮಿಉಪಾಸಕೋ। **ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪನ್ತಿ** "ಯಗ್ಘೇ ಗಹಪತಿ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ, ಕೇನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೫೩) ಸಲ್ಲಾಪಕಥಂ। **ಪರನ್ತಿ** ಅತಿಸಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ವಿಯಾತಿ** ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ಯಥಾ ತಂ "ಅತಿವಿಯಾ"ತಿ। **ಅನ್ಧಬಾಲನ್ತಿ** ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅನ್ಧಂ ಬಾಲಜನಂ। **ಯೋಗೇತಿ** ನಯೇ, ದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣೂಪಾಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೦೫. **ಅನೇನಾತಿ** ಭಗವತಾ। **ಖನ್ಧಕೇತಿ ಮಹಾವಗ್ಗೇ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಖನ್ಧಕೇ (ಮಹಾವ॰ ೮೬) ಯಂ ಪರಿವಾಸಂ ಪರಿವಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। "ಪುಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯೋ ಭೂತೋತಿ **ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಪುಬ್ಬೋ**"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೭೬) **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಪಠಮಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಪರಿವಸತೀತಿ ಆಹ **"ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೋ"**ತಿ। **ತನ್ತಿ** ದ್ವೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ವುತ್ತಂ ಪರಿವಾಸಂ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜನ್ತಿ** "ಆಕಙ್ಖತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಆಕಙ್ಖತಿ ಉಪಸಮ್ಪದ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಗ್ಗಹಣಂ। "ಉತ್ತರಿದಿರತ್ತತಿರತ್ತಂ ಸಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೫೧) ಏತ್ಥ ದಿರತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ **ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೇನೇವ ಪರಿವಸಿತಬ್ಬಂ, ನ ಗಿಹಿಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ **ಅಪರಿವಸಿತ್ವಾಯೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಲಭತಿ**। **ನ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನಾದೀನೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ನವೇಸಿಯಾವಿಧವಾಥುಲ್ಲಕುಮಾರಿಕಪಣ್ಡಕಭಿಕ್ಖುನಿಗೋಚರತಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಕಿಂ ಕರಣೀಯೇಸು ದಕ್ಖಾನಲಸಾದಿತಾ, ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಸು ತಿಬ್ಬಚ್ಛನ್ದತಾ, ಯಸ್ಸ ತಿತ್ಥಾಯತನತೋ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಭಣನೇ ಅತ್ತಮನತಾ, ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅವಣ್ಣಭಣನೇ ಅನತ್ತಮನತಾ, ಯಸ್ಸ ತಿತ್ಥಾಯತನತೋ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನೇ ಅನತ್ತಮನತಾ, ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಣ್ಣಭಣನೇ ಅತ್ತಮನತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತವತ್ತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪೂರೇನ್ತೇನ ಪರಿವಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಯದಾ ಪರಿವಸತಿ, ತದಾ ಪೂರಮಾನೇನ ಪರಿವಸಿತಬ್ಬಂ। **ಅಟ್ಠವತ್ತಪೂರಣೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವತ್ತಾನಂ ಪೂರಣೇನ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಪರಿವಾಸೇ, ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ವಾ। **ಘಂಸಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಅಜ್ಝಾಸಯವೀಮಂಸನವಸೇನ ಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಘಂಸಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಾತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಉಪಸಮ್ಪದಾಪಿ ಹಿ ತೇನ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ।

"ಗಣಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾತಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾಕಮ್ಮಸ್ಸ ಗಣಪ್ಪಹೋನಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಜ್ಝೇ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦೫) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ, ಇದಾನಿ ಪನ ಬಹೂಸುಪಿ ಪೋತ್ಥಕೇಸು **"ತಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ"**ತಿ ಕಾರಿತವಸೇನ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಚಿರಮುಪಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಚಿರೂಪಸಮ್ಪನ್ನೋ,** ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ನಚಿರಮೇವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಕಾಯಚಿತ್ತವಿವೇಕಾವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ ಉಪಧಿವಿವೇಕತ್ಥಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನಾಧಿಕಾರತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಯೇನ ಚೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಚಾ"**ತಿ। **ವೂಪಕಟ್ಠೋತಿ** ವಿವಿತ್ತೋ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಸೀಲವಿಸೋಧನೇ ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮಾದಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋ, ತನ್ನಿನ್ನೋ ತಪ್ಪೋಣೋ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂಭೂತೋ ಚ ತಥಾ ಅನಪೇಕ್ಖತಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಕಾಯೋ ನಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮಾವಿಕಾತುಂ **"ವಿಸ್ಸಟ್ಠಅತ್ತಭಾವೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ತಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಅವಿಸಯತ್ತಾ। **ಯಸ್ಸಾತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ। ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತಾಪಿ ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಪೇಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಪಿ ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತೇ ತೇಹೇವ ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತೇಹಿ ಏಕಸಙ್ಗಹೇ ಕರೋನ್ತೋ **"ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾ"**ತಿ ಆಹ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಾ ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತಾಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಾನಮೇವಾಧಿಪ್ಪೇತಭಾವೋ ಚ "ಸಮ್ಮದೇವಾ"ತಿ ಸದ್ದನ್ತರೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಓತಿಣ್ಣೋಮ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಹಿ ಸಂವೇಗಪುಬ್ಬಿಕಂ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಸಮ್ಮದೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಹೇತುನಾವ ಕಾರಣೇನೇವಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಹೇತುನಾತಿ** ನಯೇನ ಉಪಾಯೇನ। **ಕಾರಣೇನೇವಾತಿ** ತಬ್ಬಿವರಣವಚನಂ । **ತನ್ತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲಂ। ತದೇವ ಹಿ "ಅನುತ್ತರಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ತುಮರಹತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ತಥಾ ಅಭಾವತೋ। "ಯಂತಂಸದ್ದಾ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಾ"ತಿ ಸದ್ದನಯೇನಪಿ ತದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। "ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ...ಪೇ॰...

ಪಬ್ಬಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಸ್ಸ **ತಸ್ಸ** ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ **ಅತ್ಥಾಯ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ,** ತಸ್ಮಾ ಅರಹತ್ತಫಲಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಜನೋ ತಥಾ ಸಚ್ಛಿಕರಣೇ ಪಚ್ಚಯೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ,** ತಂ। ಉಪ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ **ಸಂ**-ಸದ್ದೋಪಿ ಧಾತುಸದ್ದಾನುವತ್ತಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಪತ್ವಾ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಧಾತುಸದ್ದಾನುವತ್ತಕೋ, **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ಧಾತುವಿಸೇಸಕೋತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ"**ತಿ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯೋ ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾ, ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನಿಟ್ಠಾಪೇತುನ್ತಿ ನಿಗಮನವಸೇನ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ। "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯೋಸಾನಂ...ಪೇ॰... ವಿಹಾಸೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಏವ ಹಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತಾ, ತಂ ಪನ ನಿಗಮೇತುಂ **"ಅಞ್ಞತರೋ...ಪೇ॰... ಅಹೋಸೀ"**ತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ **ವುತ್ತಂ**। ಏಕತೋವ ಇಧ **ಅಞ್ಞತರೋ,** ನ ಪನ ನಾಮಗೋತ್ತಾದೀಹಿ ಅಪಾಕಟತೋ। **ಅರಹನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಉಬ್ಬಾಹನೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತಥಾ ಉಬ್ಬಾಹಿತತ್ತಾ ಚ ತೇಸಮಬ್ಭನ್ತರೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪನ್ನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಭಗವತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕೇಚಿ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - **ಅರಹನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಚೇತಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೇಯೇವ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಅತೋ ಚೇತ್ಥ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಗವತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಿಯಾ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಪೋಟ್ಠಪಾದಪರಿಬ್ಬಾಜಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೦೬. ಏವಂ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ…ಪೇ॰… ಸಾವತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। "ಸಾವತ್ಥಿಯ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಾವತ್ಥಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಪಟಿಬದ್ಧತಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜೇತೋ** ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರೋ, ತೇನ ರೋಪಿತತ್ತಾ ಸಂವಡ್ಢಿತತ್ತಾ ಪರಿಪಾಲಿತತ್ತಾ ಜೇತಸ್ಸ ವನಂ ಉಪವನನ್ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ **"ಜೇತಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ವನೇ"**ತಿ। ಸುದತ್ತೋ ನಾಮ ಗಹಪತಿ ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ದಾಯಕತ್ತಾ **ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ**। ತೇನ ಜೇತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಸನ್ಥರಣೇನ ತಂ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹೇವ ಸೇನಾಸನಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹೇವ ವಿಹಾರಮಹಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಏವಂ ಚತುಪಞ್ಞಾಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಸೋ ಆರಾಮೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತಿತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೇನ ಗಹಪತಿನಾ ಆರಾಮೋ ಕಾರಿತೋ"**ತಿ। ಪುಪ್ಫಫಲಪಲ್ಲವಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಪಾಣಿನೋ ನಿವಾಸಫಾಸುತಾದಿನಾ ವಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ತತೋ ತತೋ ಆಗಮ್ಮ ರಮನ್ತಿ ಅನುಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆರಾಮೋ**। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗತೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಆನೇತ್ವಾ ರಮೇತೀತಿ **ಆರಾಮೋ**।

ಫೋಟೋ ಯಸ್ಸ ಪಾದೇಸು ಜಾತೋತಿ **ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ**। ಫೋಟೋ ಪೋಟ್ಠೋತಿ ಹಿ ಪರಿಯಾಯೋ। ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ದುವಿಧೋ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ, ಅಚ್ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಚ। ತತ್ಥ ಅಚ್ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋಪಿ ಅಚೇಲಕೋ ಆಜೀವಕೋತಿ ದುವಿಧೋ। ತೇಸು ಅಚೇಲಕೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನಗ್ಗೋ, ಆಜೀವಕೋ ಪನ ಉಪರಿ ಏಕಮೇವ ವತ್ಥಂ ಉಪಕಚ್ಛಕನ್ತರೇ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಪರಿಹರತಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ನಗ್ಗೋ। ಅಯಂ ಪನ ದುವಿಧೋಪೇಸ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ"**ತಿ, ವತ್ಥಚ್ಛಾದಿಯಾಛಾದನಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತತ್ತಾ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲೋ**ತಿ ಮಹಾವಿಭವತಾಯ ಮಹಾಸಾರತಂ ಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಗಣಾಚರಿಯೋ**ತಿ ಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಸಮಾಸೋ। **ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೋ, ಏಕಸೇಸನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ, ತಂ ತಂ ಸಮಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪವದನ್ತೀ**ತಿ ಪಕಾರತೋ ವದನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಮಯಂ ವದನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾರುಕ್ಖೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಪಭುತಿ** ಸದ್ದೇನ ತೋದೇಯ್ಯಜಾಣುಸೋಣೀಸೋಣದಣ್ಡಕೂಟದನ್ತಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪನ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಿಕೇ। **ತಿನ್ದುಕೋ** ನಾಮ ಕಾಳಕ್ಖನ್ಧರುಕ್ಖೋ। **ಚೀರ**ನ್ತಿ ಪನ್ತಿ। ತಿನ್ದುಕಾ ಚೀರಂ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ **ತಿನ್ದುಕಚೀರೋ**। ತಥಾ ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಏಕಸಾಲಕೋ**। ಭೂತಪುಬ್ಬಗತಿಯಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇತಿ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ। **"ತಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಪಾಠಂ ವಿಭತ್ಯನ್ತದಸ್ಸನಂ।

ಅನೇಕಾಕಾರಾನವಸೇಸಞೇಯ್ಯತ್ಥವಿಭಾಗತೋ, ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟಮಿವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಯತೋ ತಸ್ಸ ಞಾಣಜಾಲತಾ ವುಚ್ಚತಿ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ತದನ್ತೋಗಧಭಾವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವ। ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಸಮನ್ನಾಹಾರೇ ಕತೇ ಪಠಮಂ ನೇಸಂ ವೇನೇಯ್ಯಭಾವೇನೇವ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ಸರಣಗಮನಾದಿವಸೇನ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ವೀಮಂಸೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಕಿನ್ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೋ"**ತಿ। **ನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ। **ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ತತೋ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಸಞ್ಞುಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣೇನ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ತೇ ನಿರೋಧಂ, ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು,

ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚ, ತಥಾ ಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ। **ಕತಿಪಾಹಚ್ಚಯೇನಾತಿ** ದ್ವೀಹತೀಹಚ್ಚಯೇನ। ಪಾಳಿಯಮೇವ ಹಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಕ್ಖತಿ। **ಸರಣಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ** "ಸರಣ"ಮಿತಿ ಗಮಿಸ್ಸತಿ। **"ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತೋತಿ** ಹತ್ಥಿಸಾರಿನೋ ಪುತ್ತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦೬) ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಧುನಾ ಪನ **"ಚಿತ್ತೋ ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತೋ"** ತ್ವೇವ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಚಿತ್ತೋ ನಾಮ ಹತ್ಥಾಚರಿಯಸ್ಸ ಪುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುರತ್ತದುಪಟ್ಟನ್ತಿ ರಜನೇನ ಸಮ್ಮಾ ರತ್ತಂ ದಿಗುಣಂ ಅನ್ತರವಾಸಕಂ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ **ನಿವಾಸೇತ್ವಾ**। **"ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಂ "ತಾದಿಸೋ ಅತ್ಥಿ ಚೇ, ತಂ ವಿಯಾ"ತಿ। **ಮೇಘವಣ್ಣನ್ತಿ** ರತ್ತಮೇಘವಣ್ಣಂ, ಸಞ್ಝಾಪಭಾನುರಞ್ಜಿತಮೇಘಸಙ್ಕಾಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಠಮೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಏಕಂಸವರಗತನ್ತಿ** ವಾಮಂಸವರಪ್ಪವತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವಙ್ಗೀಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಏಕಂಸನ್ತಿ ಚ ವಾಮಂಸಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯತೋ ಯಥಾ ವಾಮಂಸಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾತಿ ಏವಮಸ್ಸತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ [ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗ್ರೋಧಕಪ್ಪಸುತ್ತ (ವಙ್ಗೀಸಸುತ್ತ) ವಣ್ಣನಾ] ತತ್ಥ **ಏತನ್ತಿ** "ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ವಚನಂ। **ಯತೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಅಧಿವಚನತ್ತಾ ಏವಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಚ್ಚಗ್ಘನ್ತಿ** ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಅನಧಿಟ್ಠಿತಕಾಲೇ ಪಾಟೇಕ್ಕಂ ಮಹಗ್ಘಂ, **ಪಚ್ಚಗ್ಘಂ** ವಾ ಅಭಿನವಂ, ಅಬ್ಭುಣ್ಹೇ ತಙ್ಖಣೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುರಿಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪಂ ಕೇಚಿ ನ ಇಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನೇವ **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ "ಪಚ್ಚಗ್ಘೇತಿ ಅಭಿನವೇ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮಹಗ್ಘತಾಯ ಪಚ್ಚಗ್ಘೇತಿ ಕೇಚಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಮಹಗ್ಘಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಚಾ"ತಿ, ಇಧಾಪಿ ತೇನ ಪಚ್ಛಿಮೋಯೇವ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋ ಗಹಿತೋ। ಅಭಿನವತಾಯ "ಪಚ್ಚಗ್ಘ"ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಆದಿತೋ ತಥಾ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇನ, ಅನಞ್ಞಪರಿಭೋಗತಾಯ ಚ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ವಾ ಸತ್ಥು ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ತಂ ಪತ್ತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ "ಪಚ್ಚಗ್ಘ"ನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸೇಲಮಯಪತ್ತನ್ತಿ** ಮುಗ್ಗವಣ್ಣಸಿಲಾಮಯಂ ಚತುಮಹಾರಾಜದತ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಂ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಭಗವತಾ ನಿಚ್ಚಪರಿಭುತ್ತೋ ಪತ್ತೋ **ಸಮಚಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾದೀಸುಪಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೩೭) ತಥಾ ವುತ್ತತ್ತಾ।

೪೦೭. **ಅತ್ತನೋ ರುಚಿವಸೇನ** ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ, ನ ಪರೇಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಅತಿಪ್ಪಗಭಾವಮೇವ ದಿಸ್ವಾ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ಭೂತಕಥನಂ ನ ತಾವ ಭಿಕ್ಖಾಚರಣವೇಲಾ ಸಮ್ಪತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ತದಾ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ "ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪೋಟ್ಠಪಾದಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಪಾಳಿಯಂ **ಅತಿಪ್ಪಗೋ ಖೋತಿ** ಏತ್ಥ **"ಪಗೋ"**ತಿ ಇದಂ **ಕಚ್ಚಾಯನಮತೇನ** ಪ-ಇಚ್ಚುಪಸಗ್ಗತೋ ಓ-ಕಾರಗ-ಕಾರಾಗಮನೇ ಸಿದ್ಧಂ। ಪ-ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಾತೋಅತ್ಥಂ ವದತಿ। ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪನ ಸದ್ದವಿದೂನಂ ಮತೇನ ಪಾತೋಪದಮಿವ ನೇಪಾತಿಕಂ। ತೇನೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧) ವುತ್ತಂ "ಅತಿಪ್ಪಗೋ ಖೋತಿ ಅತಿವಿಯ ಪಾತೋ"ತಿ। ಅಪಿಚ ಪಠಮಂ ಗಚ್ಛತಿ ದಿವಸಭಾವೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪಗೋತಿ** ನಿಬ್ಬಚನಂ ಇಮಿನಾ ದಸ್ಸಿತಂ। ದುವಿಧೋ ಖಲುಸದ್ದೋ ವಿಯ ಹಿ ಪಗೋತಿ ಸದ್ದೋ ನಾಮನಿಪಾತೋಪಸಗ್ಗವಸೇನ ತಿವಿಧೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಇಧ "ಅತಿಪ್ಪಗಭಾವಮೇವ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ಯಂನೂನಾತಿ ಏಸ ನಿಪಾತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸಂಸಯಪರಿದೀಪನೋ, ಇಧ ಪನ ಸಂಸಯಪತಿರೂಪಕಪರಿದೀಪನೋವ। ಕಸ್ಮಾ "ಸಂಸಯಪರಿದೀಪನೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನನು ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಂಸಯೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಂಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ತಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ। **ಪರಿವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಭಾಗೋತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪವತ್ತಪರಿವಿತಕ್ಕೋ। **ಏಸಾತಿ** "ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದಿಕೋ ಏಸ ಚಿತ್ತಾಚಾರೋ **ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ** ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಚಾರಣವಸೇನೇವ ಪವತ್ತನತೋ, ನ ಪನ ಸಂಸಯವಸೇನ। **ತೇನಾಹಾತಿ** ಯೇನೇಸ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತೇನ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ ಇಮಮೇವ ಪಾಳಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ಕರೋತಿ। ಅಯಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ** ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಯಂನೂನಾತಿ** ಪರಿಕಪ್ಪನೇ ನಿಪಾತೋ। "ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಪದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋಯೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅನೇನ ಜೋತೀಯತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಹಂ

ಯಂನೂನ ಯದಿ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಂ ಸಾಧು ವತಾತಿ ಯೋಜನಾ। “ಯದಿ ಪನಾ”ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ತೇನ ಸಮಾನತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಯದಿ ಪನಾಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ।

೪೦೮. ಅಸ್ಸಾತಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾಯ। **ಉದ್ಧಂಗಮನವಸೇನಾತಿ** ಉನ್ನತಬಹುಲತಾಯ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತನವಸೇನ। **ದಿಸಾಸು ಪತ್ಥಟವಸೇನಾತಿ** ವಿಪುಲಭಾವೇನ ಭೂತಪರಮ್ಪರಾಯ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಪತ್ಥರಣವಸೇನ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಯಥಾ ಉನ್ನತಪಾಯೋ ಸದ್ದೋ ಉನ್ನಾದೋ, ಏವಂ ವಿಪುಲಭಾವೇನ ಉಪರೂಪರಿ ಪವತ್ತೋಪಿ ಉನ್ನಾದೋಯೇವಾತಿ ತದುಭಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ **“ಉನ್ನಾದಿನಿಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪುನ ತದುಭಯಮೇವ ವಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ **“ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾಯಾ”**ತಿ। ಅತೋ ಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪಮೇವ ಅತ್ಥಂ ವಿವರತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾಯ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದತಾಕಾರಣಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತೇಸಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಬಾಲಾತಪೇತಿ** ಅಭಿನವುಗ್ಗತಸೂರಿಯಾತಪೇ। **ಕಾಮಸ್ಸಾದೋ** ನಾಮ ಕಾಮಗುಣಸ್ಸಾದೋ। **ಭವಸ್ಸಾದೋ** ನಾಮ ಕಾಮರಾಗಾದಿಸಹಗತೋ ಭವೇಸು ಅಸ್ಸಾದೋ।

ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನೇ ಖಜ್ಜೋಪನಮಿವ ನಿಪ್ಪಭತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **“ಖಜ್ಜೋಪನಕೂಪಮಾ ಜಾತಾ”**ತಿ। **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋಪಿ ನೋ ಪರಿಹೀನೋತಿ** ಅತ್ಥೋ **ಬಾವೇರುಜಾತಕೇನ** (ಜಾ॰ ೧.೪.೧೫೩) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಪರಿಸದೋಸೋತಿ** ಪರಿಸಾಯ ಪವತ್ತದೋಸೋ।

೪೦೯. ಸಣ್ಠಪೇಸೀತಿ ಸಞ್ಞಮನವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಠಪೇಸಿ। ಸಣ್ಠಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಗಾರವಸ್ಸ ಚಜಾಪನವಸೇನ ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನಂ , ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಸ್ಸ ನಿಗೂಹನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸೀ”**ತಿಆದಿ। ನನ್ತಿ ಪರಿಸಂ। **ಅಪ್ಪಸದ್ದನ್ತಿ** ನಿಸ್ಸದ್ದಂ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾಭಾವಂ। **“ಏಕೋ ನಿಸೀದತೀ”**ತಿಆದಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। **ವುದ್ಧಿನ್ತಿ** ಲಾಭಗುಣವುದ್ಧಿಂ। **ಪತ್ಥಯಮಾನೋತಿ** ಪತ್ಥಯನಹೇತು। ಮಾನನ್ತೇ ಹಿ ಲಕ್ಖಣೇ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇತುಂ **“ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅಪರದ್ಧನ್ತಿ** ಅಪರಜ್ಝಿತಂ। **ನಪ್ಪಮಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಪಮಾದಂ ನ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅಗಾರವಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೪೧೦. ನೋ ಆಗತೇ ಆನನ್ದೋತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತಿ ಆಗತೇ ಆನನ್ದೋ ಪೀತಿ ಹೋತಿ। “ಚಿರಸ್ಸಂ ಖೋ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಪರಿಯಾಯಮಕಾಸೀ”ತಿ ವಚನಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ತತ್ಥ ಆಗತಪುಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತವಚನಮಿವ ಹೋತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಹರನ್ತೋ **“ಕಸ್ಮಾ ಆಹಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರಾತಿ** ಪಿಯಾಲಾಪಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತಥಾ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತನತೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಅಯಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಗವತೋ ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋನ್ತೇವಾತಿ ತದಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಬಾಹುಲ್ಲಕಮ್ಯೇನ ತದತ್ಥಂ ಸಾಧೇತುಂ **“ಭಗವನ್ತಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾಯಾ”**ತಿ , ಮಹಾಸಮ್ಮತರಾಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖತ್ತಿಯಕುಲತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋಣದಣ್ಡೇನ ವುತ್ತಂ “ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋ ಉಚ್ಚಾಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖತ್ತಿಯಕುಲಾ”ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ತೇನ ಸಾಸನೇ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಮ್ಪಿ ಕುಲಗಾರವೇನ ಭಗವತಿ ಅಪಚಿತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಬ್ಭನ್ತರೇ ಕೀದಿಸಾ ನಾಮ ಕಥಾ। **ವಿಪ್ಪಕತಾತಿ** ಆರದ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಿಯೋಸಿತಾ। “ಕಾ ಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ”ತಿ ಪನ ವದನ್ತೋ ಅತ್ಥತೋ ತಸ್ಸಾ ಪರಿಯೋಸಾಪನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ನಾಮ। ಕಾ ಕಥಾತಿ ಚ ಅವಿಸೇಸಚೋದನಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪನಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಪಟಿಜಾನನಂ ಪದೇಸಞ್ಞುನೋ ಅವಿಸಂಯನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಾವ… ಪೇ॰… ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸೀ”**ತಿ। **ಏಸಾತಿ** ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾಯ ಕಥಿತಾ ರಾಜಕಥಾದಿಕಾ। **ನಿಸ್ಸಾರಾತಿ** ನಿರತ್ಥಕಭಾವೇನ ಸಾರರಹಿತಾ।

ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. “ತಿಟ್ಠತೇಸಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಆಪನ್ನಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಚೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸುಕಾರಣನ್ತಿ** ಸುನ್ದರಂ ಅತ್ಥಾವಹಂ ಹಿತಾವಹಂ ಕಾರಣಂ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಂ ಸಾಲಾಯಂ। ನಾನಾತಿತ್ಥಸಞ್ಞಾತಾಸು ಲದ್ಧೀಸು ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ನಾನಾತಿತ್ಥಿಯಾ**ಣಿಯಸದ್ದೇನ। ಣಿಕಸದ್ದೇನ ವಾ ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ “ಅನ್ತಿಯೋ”ತಿ। “ಅಯಂ ಕಿಂ ವದತಿ ಅಯಂ ಕಿಂ ವದತೀ”ತಿ ಕುತೂಹಲಂ ಕೋಲಾಹಲಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕೋತೂಹಲಾ,** ಸಾ ಏವ ಸಾಲಾ **ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾ**ತಿ ಆಹ **“ಕೋತೂಹಲುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತೋ”**ತಿ। **ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ** ಧಾತ್ವತ್ಥಾನುವತ್ತನತೋ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಞ್ಞಾಸಹಗತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಚಿತ್ತನಿರೋಧೇ”**ತಿ। ಪಹಾನವಸೇನ ಪನ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಸ್ಸ ತೇಹಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಚ **“ಖಣಿಕನಿರೋಧೇ”**ತಿ ಆಹ। ಕಾಮಂ ಸೋಪಿ ತೇಸಂ ಅವಿಸಯೋವ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನಿರೋಧಕಥಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಮತ್ತಂ ಪತಿ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಕಥಾಯ। **“ಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ”**ತಿ ‘ಅಹೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ, ಭವನ್ತರಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ಏವಂ ಹತ್ಥಾಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಾವಕೇ ಚ ಏದಿಸೇ ಸಂವರಸಮಾದಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತೀ’ತಿ ಥುತಿಘೋಸೋ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ **ಪತ್ಥರತೀ**ತಿ। ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ಪನ “ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಭಗವತೋ ಕಥಾಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ ಪತ್ಥರತೀ”ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಪಟಿಭಾಗಕಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಪಳಾಸವಸೇನ ಪಟಿಭಾಗಭೂತಂ ಪಯೋಗಂ। **ಭವನ್ತರಸಮಯ**ನ್ತಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ವುಟ್ಠಾನಸಮಯಂ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಸ್ಸಾರಿಯವತ್ಥುಂ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಿ। **ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪದ**ನ್ತಿ “ಏಕಮೂಲಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಏತ್ತಕಂ ವೇಲಂ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕಾರಣಂ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕತ್ವಾ **ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ**। **ನಿರೋಧಕಥ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಕಥಂ।

ತೇಸೂತಿ ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ನಾನಾತಿತ್ಥಿಯಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು। **ಏಕಚ್ಚೇತಿ** ಏಕೇ। **ಪುರಿಮೋತಿ** “ಅಹೇತೂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಪೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಾದೀ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಚತೂಸು ವಾದೀಸು। ಯ್ವಾಯಂ ಇಧ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮಾಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅಸಞ್ಞೀಭವಾವಹಂ ವಾಯೋಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ, ಆಕಾಸಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ವಾ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಂ, ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ। **ನಿರೋಧೇತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೇ। **ಹೇತುಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋತಿ** ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಅಸಞ್ಞೀಭವೇ ಸಞ್ಞಾಯ ನಿರೋಧೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನುಪ್ಪಾದೋ, ಯೇನ ಚ ತತೋ ಚುತಸ್ಸ ಇಧ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದೋ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಹೇತುಂ ಅವಿಸಯತಾಯ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ।

ದುತಿಯೋತಿ “ಸಞ್ಞಾ ಹಿ ಭೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಾದೀ। ನನ್ತಿ ಪಠಮವಾದಿಂ। **ನಿಸೇಧೇತ್ವಾತಿ** “ನ ಖೋ ಪನ ಮೇತಂ ಭೋ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಮಿಗಸಿಙ್ಗತಾಪಸಸ್ಸಾತಿ** ಏವಂನಾಮಕತಾಪಸಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಮತ್ಥಕೇ ಮಿಗಸಿಙ್ಗಾಕಾರೇನ ದ್ವೇ ಚೂಳಾ ಉಟ್ಠಹಿಂಸು, “ಇಸಿಸಿಙ್ಗೋ”ತಿಪಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಅಸಞ್ಞಕಭಾವ**ನ್ತಿ ಮುಞ್ಛಾಪತ್ತಿಯಾ ಕಿರಿಯಾಮಯಸಞ್ಞಾವಸೇನ ವಿಗತಸಞ್ಞೀಭಾವಂ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ “ವಿಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ”ತಿ। ಚತ್ತಾಲೀಸನಿಪಾತೇ ಆಗತನಯೇನ **ಮಿಗಸಿಙ್ಗತಾಪಸವತ್ಥುಂ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮಿಗಸಿಙ್ಗತಾಪಸೋ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸನ್ತಾಪನತೋ **ಅತ್ತನ್ತಪೋ**। ದುಕ್ಕರತಪತಾಯ **ಘೋರತಪೋ** ತಿಬ್ಬತಪೋ। ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಿಲಾಪಿತಚಕ್ಖಾದಿತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯತಾಯ **ಪರಮಧಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ**। **ಸಕ್ಕವಿಮಾನ**ನ್ತಿ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಸನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತಞ್ಹಿ ತಥಾರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಕದಾಚಿ ಉಣ್ಹಂ, ಕದಾಚಿ ಥದ್ಧಂ, ಕದಾಚಿ ಚಲಿತಂ ಹೋತಿ। **“ಸಕ್ಕ…ಪೇ॰… ಪತ್ಥೇತೀ”**ತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ **ಪೇಸೇಸಿ**। **ಭಗ್ಗೋತಿ** ಭಞ್ಜಿತಕುಸಲಜ್ಝಾಸಯೋ, ಅಧುನಾ ಪನ “ಲಗ್ಗೋ”ತಿ ಪಾಠಂ ಲಿಖನ್ತಿ। **ತೇನ ದಿಬ್ಬಫಸ್ಸೇನಾತಿ** ಹತ್ಥಗ್ಗಹಣಮತ್ತದಿಬ್ಬಫಸ್ಸೇನ। **ತನ್ತಿ** ತಥಾ ಸಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಂ। **ಏವಮಾಹಾತಿ** ಏವಂ “ಸಞ್ಞಾ ಹಿ ಭೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಮಾಹ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಪಾಳಿಮಾಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತಿಯೋತಿ "ಸನ್ತಿ ಹಿ ಭೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಾದೀ। **ಆಥಬ್ಬಣಪಯೋಗ**ನ್ತಿ ಆಥಬ್ಬಣವೇದವಿಹಿತಂ ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾನಂ ವಿಸಞ್ಞಿಭಾವಾಪಾದನಪ್ಪಯೋಗಂ। **ಉಪಕಡ್ಢನಂ** ಆಹರಣಂ। **ಅಪಕಡ್ಢನಂ** ಅಪಹರಣಂ । **ಆಥಬ್ಬಣಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಆಥಬ್ಬಣವೇದೇ ಆಗತಂ ಅಗ್ಗಿಜುಹನಪುಬ್ಬಕಂ ಮನ್ತಪದಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನತಾದಿದಸ್ಸನೇನ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಮಾಹ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನತಾದಿ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಸ್ಸ।

ಚತುತ್ಥೋತಿ "ಸನ್ತಿ ಹಿ ಭೋ ದೇವತಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಾದೀ। **ಯಕ್ಖದಾಸೀನ**ನ್ತಿ ದೇವದಾಸೀನಂ, ಯಾ "ಯೋಗವತಿಯೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಯೋಗಿನಿಯೋತಿಪಿ ಪಾಕಟಾ। **ಮದನಿದ್ದ**ನ್ತಿ ಸುರಾಮದನಿಮಿತ್ತಕಂ ಸುಪನಂ। **ದೇವತೂಪಹಾರ**ನ್ತಿ ನಚ್ಚನಗಾಯನಾದಿನಾ ದೇವತಾನಂ ಪೂಜಂ। **ಸುರಾಪಾತಿ**ನ್ತಿ ಪಾತಿಪುಣ್ಣಂ ಸುರಂ। **ದಿವಾ**ತಿ ಅತಿದಿವಾ, ಉಸ್ಸೂರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತ**ನ್ತಿ ತಥಾ ಸುಪಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಹನಂ। **ಸುತ್ತಕಾಲೇ** ದೇವತಾನಂ ಸಞ್ಞಾಪಕಡ್ಢನವಸೇನ **ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ, ಪಬುದ್ಧಕಾಲೇ** ಸಞ್ಞುಪಕಡ್ಢನವಸೇನ **ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ **ಮಞ್ಞಮಾನೋ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಳಮೂಗಕಥಾ ವಿಯಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಣ್ಡಿತಮಾನೀನಂ ಕಥಾ ಅನ್ಧಬಾಲಕಥಾಸದಿಸೀ। **ಚತ್ತಾರೋ ನಿರೋಧೇ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಧುರೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ನಿರೋಧೇ। **ಏಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಏಕಸಭಾವೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ನ ಬಹುನಾ**ತಿ ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧೇನ ಬಹುವಿಧೇನ ನಾನಾಸಭಾವೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ತೇನಾಪಿ ಏಕೇನಾ**ತಿ ಏಕಸಭಾವಭೂತೇನ ತೇನಾಪಿ ನಿರೋಧೇನ। **ಅಞ್ಞೇನೇವಾ**ತಿ ತೇಹಿ ವುತ್ತಾಕಾರತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರೇನೇವ **ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಸೋ**ತಿ ಏಕಸಭಾವಭೂತೋ ನಿರೋಧೋ। **ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಂ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾಯಂ। **ಅಯಂ ನಿರೋಧೋ ಅಯಂ ನಿರೋಧೋ**ತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಚನಂ ಸತ್ಥಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಂ ನಿರೋಧಂ ವಿಭಾವೇಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತಂ। **ಅಹೋ ನೂನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಹೋ**ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯೇ ನಿಪಾತೋ, **ನೂನಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸರಣೇ। ತಸ್ಮಾ **ಅಹೋ ನೂನ ಭಗವಾ**ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣದೇಸನತ್ತಾ ಭಗವಾ ನಿರೋಧಮ್ಪಿ ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಆರಾಧೇಯ್ಯ ಮಞ್ಞೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಹೋ ನೂನ ಸುಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಚ್ಛರಿಯವಿಭಾವನತೋ ಏವ ಚೇತ್ಥ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ। ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥೋಪಿ ಹೇಸ **ಅಹೋ**ಸದ್ದೋ ಅನುಸ್ಸರಣಮುಖೇನೇವ ಪೋಟ್ಠಪಾದೇನ ಗಹಿತೋ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನುಸ್ಸರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತದ್ವಯ"**ನ್ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸರಣತ್ಥಮುಖೇನ ಪವತ್ತನತೋ। "ಅಹೋ...ಪೇ॰... ಸುಗತೋ"ತಿ ವಚನೇನ ಏತದಹೋಸೀತಿ ಯೋಜನಾ। "ಯಂತಂಸದ್ದಾ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಾ"ತಿ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಏತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಾಲದೇಸಪುಗ್ಗಲಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಬಹುಭೇದತ್ತಾ **ಇಮೇಸಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಬಹುತ್ತೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಕುಸಲಸದ್ದಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕುಸಲೋ ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ**ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। **ಅಹೋ ನೂನ ಕಥೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಯ್ಯ ಮಞ್ಞೇ। ಸೋ ಸುಗತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯಾ**ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವತ್ತಾ। **ಸಭಾವಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ನಿರೋಧಸಭಾವಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಾತಿ।

ಅಹೇತುಕಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. **ಘರಮಜ್ಝೇಯೇವ ಪಕ್ಖಲಿತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಘರತೋ ಬಹಿ ಗನ್ತುಕಾಮಾ ಪುರಿಸಾ ಮಗ್ಗಂ ಅನೋತರಿತ್ವಾ ಘರವಿವರೇ ಸಮತಲೇ ವಿವಟಙ್ಗಣೇ ಏವ ಪಕ್ಖಲನಂ ಪತ್ತಾ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಾಧಾರಣೋ **ಹೇತು,** ಸಾಧಾರಣೋ **ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಏವಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ವುತ್ತೋ, ಇಧ ಪನ ತೇನ ವಿಭಾಗೇನ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಕಾರಣಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪಪರತ್ತಾ ಚೋದನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾರಣಸ್ಸೇವ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ "ಸಹೇತೂ ಹಿ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಪೀ"ತಿ, ತತ್ಥ ಸಹೇತೂ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪನ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಪೀ"ತಿ ವಚನಂ, ನ ತು ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಹೇತುಸಪಚ್ಚಯತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಉಪ್ಪಾದೋಯೇವ ಹಿ ಸಹೇತುಕೋ, ನ ನಿರೋಧೋ। ಯದಿ ಹಿ ನಿರೋಧೋಪಿ ಸಹೇತುಕೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸಪಿ ಪುನ ನಿರೋಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ

ಅಙ್ಕುರಾದೀನಂ ಪುನ ಅಙ್ಕುರಾದಿನಾ ವಿಯ, ನ ಚ ತಸ್ಸ ಪುನ ನಿರೋಧೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಖಣನಿರೋಧವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಯೋ ಪನ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ, ಸೋ "ಸಹೇತುಕೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತಥಾರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೨) ತತೋ ಏವ ಚ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೧೩) ವುತ್ತಂ "ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹೇತುಕಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ದೀಪೇತು"ನ್ತಿ। ಏತಞ್ಹಿ ಪಾಳಿವಚನಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಞ್ಚ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಯ-ಕಾರಲೋಪೋ ವಾ "ಸಙ್ಖ್ಯಾಪಿ ತಮ್ಹಾ ವನಪತ್ಥಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೨) ವಿಯ। ಹೇತುಭಾವೋ ಚಸ್ಸಾ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಏಕಸದ್ದೋ** ಚ ಅಞ್ಞಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಾಚೀ "ಇತ್ಥೇಕೇ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೫-೯೧, ೯೪-೯೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಸಿಕ್ಖಾಯ ಏಕಚ್ಚಾ ಸಞ್ಞಾ ಜಾಯನ್ತೀ"**ತಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೪೧೩. ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಮ್ಯತಾತಿ ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಾಮತಾಯ। **ಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾ**ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾವಸೇನ, **ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾ**ತಿ ವಾ ಸಮಾಸೋ। "ಪೋಟ್ಠಪಾದಸ್ಸೇವಾಯಂ ಪುಚ್ಛಾ"ತಿ ಆಸಙ್ಕಾಯ "ಭಗವಾ ಅವೋಚಾ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ। ಸಞ್ಞಾಯ...ಪೇ॰... ದೀಪೇತುಂ ತಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ । **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಸಂ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ। **ತತಿಯಾ**ತಿ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ ಆಗತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಅಯಂ...ಪೇ॰... ದೇಸಿತೋತಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನ ಆಗತಾ**। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? **ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ,** ಸಭಾವತೋ, ಉಪಕಾರತೋ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಅವರೋಧತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಚೂಳವೇದಲ್ಲಸುತ್ತೇ** ವುತ್ತಂ "ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ , ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ ಆಗತಾ, ತಥಾಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾಯ ಏವ ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಇತರಾ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಭಾರಭಾವೇನ ಆನೀತಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಾಳಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋತಿ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರಾಗೋ। **ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರೋ**ತಿ ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನತಾವಸೇನ ನಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಕಾಮಚಾರೋ, ಯಾ ಕಾಚಿ ಲೋಭುಪ್ಪತ್ತಿ। ಅಧುನಾ ಪನ "ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮರಾಗೋ"ತಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಅಯುತ್ತೋವ ಅತ್ಥತೋ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ಕಾಮರಾಗೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಸಯವಸೇನ ನಿಯಮಿತತ್ತಾ ಕಾಮಗುಣಾರಮ್ಮಣೋವ ಲೋಭೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಕಾಮಚಾರೋ ಪನ ಝಾನನಿಕನ್ತಿಭವರಾಗಾದಿಪ್ಪಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭಚಾರೋ। ಕಾಮನಟ್ಠೇನ, ಕಾಮೇಸು ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚ **ಕಾಮಚಾರೋ**। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಸಹಚರಣಞಾಯೇನ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಕಾಮಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕತ್ವಾ ತದುಭಯಮೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರತೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನಂ, ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರಸ್ಸೇವ ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಕಾಮಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋಪಿ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಏವ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟೀಯತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತೇಪಿ ನ ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ ಸಮುಗ್ಘಾಟಂ ಗಚ್ಛತಿ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಗ್ಗಹಣೇನ ಇತರಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಉಭಯತ್ಥಸಾಧಾರಣೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಉಭಯಮೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ಅತೋ ತದುಭಯಂ ಸರೂಪತೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಭಾವತೋ **"ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರೋ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರಸ್ಸೇವ ಇಧ ವಟ್ಟನತೋ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಸದಿಸತ್ತಾ**ತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಭಾವೇನ ಸಮಾನತ್ತಾ, ಏತೇನ ಪಾಳಿಯಂ "ಪುರಿಮಾ"ತಿ ಇದಂ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಾಗತಾ ಹಿ ಇಧ "ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಅನುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಅನಾಗತಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸಞ್ಞಾತಾತಿ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖೇಹಿ ಸಹ ಅಕ್ಖಾತಾ, ನ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಾನೀತಿ ಅಕ್ಖಾತಾ। ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹಿ ಸಞ್ಞಾಯೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಾನಿ। ಅಥ ವಾ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಖಾತಸದ್ದೋ** ಹೇತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ "ಅದಿನ್ನಂ ಥೇಯ್ಯಸಙ್ಖಾತಂ ಆದಿಯೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೮೯, ೯೧) ವಿಯ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಹಿ ನಿಪುಣತಾಯ **ಸುಖುಮಾ**। ಭೂತತಾಯ **ಸಚ್ಚಾ**। ತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಭೂತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸುಖುಮಭಾವೇನ, ಪರಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಬ್ಯಾಸವಸೇನ ಯಥಾಪಾಠಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಮಾಸವಸೇನಪಿ ಯಥಾಪಾಠಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸವಸೇನ ಹಿ ದ್ವಿಧಾ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **"ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾನುಭಾವಸಿದ್ಧಾ, ಸಞ್ಞಾಯ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತಾ ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಭೂತತಾಯಾತಿ** ಸುಖುಮಭಾವೇನ, ಪರಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಅವಿಪರೀತತಾಯ, ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ವಾ। **ವಿವೇಕಜೇಹೀತಿ** ನೀವರಣವಿವೇಕತೋ ಜಾತೇಹಿ। ಇದಾನಿ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ದುತಿಯಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಾ ಅಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

ಸಮಾಪಜ್ಜನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ವುಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಝಾನೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಯಥಾ ತಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೋ ಧಮ್ಮೇಸು, ಆವಜ್ಜನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ ಪನ ನ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ವಸೀಕರಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ, ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತೋ, ವುಟ್ಠಹನ್ತೋ ಚ ಸಿಕ್ಖತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತನ್ತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ। **ತೇನ...ಪೇ॰... ಝಾನೇನಾತಿ** ಇದಮ್ಪಿ "ಸಿಕ್ಖಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾಪದಂ। **ತೇನಾತಿ** ಚ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ, ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಹೇತುನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಹೇತುಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ಝಾನಸ್ಸ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸುಖುಮಸಚ್ಚಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೋ। ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ ಪನ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವೋವ। ಸೋ ಚ ಖೋ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ। ತಥಾ ಚೇವ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ "ತಥಾರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಅಭಾವತೋ"ತಿ **ಏತೇನುಪಾಯೇನಾತಿ** ಯ್ವಾಯಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸಞ್ಞಾವಸೇನ "ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ನಯೋ ವುತ್ತೋ, ಏತೇನ ನಯೇನ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

೪೧೪. ಇದಾನಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಪರಮಾಯ ಏವ ಸಞ್ಞಾಯ ದಸ್ಸನೇ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಸ್ಮಾ ಇದಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಉದ್ಧಟನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕೇಸಂ ಪನಿದಂ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಙ್ಗತೋತಿ** ಝಾನಙ್ಗತೋ। ಇದಞ್ಚ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ। ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಞ್ಹಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ಅಙ್ಗತೋವ ಸಮ್ಮಸನಂ ಕರೋತಿ, ನ ಚ ಸಞ್ಞಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಙ್ಗಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ಚ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಇದಞ್ಚ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ಉದ್ಧಟ"**ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತಂ। **ಅಙ್ಗತೋತಿ** ವಾ ಅವಯವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅನುಪದಧಮ್ಮತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಲಾಪತೋತಿ** ಸಮೂಹತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ತಂತಂಸಞ್ಞಾನಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಅಙ್ಗವಸೇನ ಸೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಇದಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಙ್ಗತೋವ ಸಮ್ಮಸನಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಸಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ಉದ್ಧಟತ್ತಾ। **ತದೇವಾತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಮೇವ, ನ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ತತ್ಥ ಪಟುಸಞ್ಞಾಭಾವತೋ।

"ಯೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯತೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೋ ನಾಮಾ"**ತಿ ಯಥಾ "ಆದಿಮ್ಹೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಆದಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಅತ್ಥೇ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಯಥಾಯುತ್ತವಿಭತ್ತಿಯಾವ ತೋ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಖೋ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ವಾಚಾಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಂ। ಸಸ್ಸೇದನ್ತಿ **ಸಕಂ,** ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಝಾನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಞ್ಞಾ **ಸಕಸಞ್ಞಾ,** ಸಾ ಏತಸ್ಸತ್ಥೀತಿ **ಸಕಸಞ್ಞೀತಿ** ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ತನೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞವಾ"**ತಿ। ಈಕಾರೋ ಚೇತ್ಥ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನನಿರೋಧಪಾದಕತಾಯ

ಸಾತಿಸಯಾಯ ಝಾನಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿಭಾವಜೋತಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಫುಸತೀ"**ತಿಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಕಸಞ್ಞಿತಾಗ್ಗಹಣೇನ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಲೋಕಿಯಾನನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಏವ ವಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ತಂ ತೇಸು ಸೇಟ್ಠಂ, ತದಗ್ಗೇನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ। ವಿಭತ್ತಾವಧಿಅತ್ಥೇ ವಾ ಸಾಮಿವಚನಂ । ಏತ್ಥ ಪನ "ಲೋಕಿಯಾನ"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸನಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ತಸ್ಸ ಅಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ ಕತಂ। ಸೇಸಂ **"ಕಿಚ್ಚಕಾರಕಸಮಾಪತ್ತೀನ"**ನ್ತಿ ಪನ ವಿಸೇಸನಂ ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಕಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ತಸ್ಸ ಅಸೇಟ್ಠಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಕತಾ ಚಸ್ಸಾ "ಯಥೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ, ಏವಂ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪೀ"ತಿ, "ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಕತಿವಿಪಸ್ಸಕಾನಂ ಸಮ್ಮಸಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯರೂಪೇನ ಠಿತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಪಟುಕಿಚ್ಚಕರಣಸಮತ್ಥಾಪಿ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಚ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೮೭) ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಾಭಾವವಚನತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾಯ** ನಾಮ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯ** ಆರುಪ್ಪಕಥಾಯಂ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮೭) ಆಚರಿಯೇನ ಸವಿಸೇಸಂ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಉಪರಿಮಾನಂ ಉಪರಿಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಾಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಿಕಾ ಇತರಾ ಕಿಚ್ಚಕಾರಿಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಪರಿದಮನಾದೀನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ತೇಸಮಗ್ಗನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯ"**ನ್ತಿಆದಿ। "ಇತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ **"ಲೋಕಿಯಾನಂ...ಪೇ॰... ಅಗ್ಗತ್ತಾ"**ತಿ ತಸ್ಸತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, "ಅಗ್ಗತ್ತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಾ ನಿದಸ್ಸನಮೇತಂ।

ಪಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಸಂವಿದಹತಿ। ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಹಿ ಝಾನಸುಖಂ ಅತ್ತನಿ ಸಂವಿದಹತಿ ನಾಮ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ** ಆಯೂಹತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ಹಿ ಸಮುದಾಯತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಚೇತನಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನಿಕನ್ತಿಂ...ಪೇ॰... ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾತಿ** ಇದಾನಿ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾ । ತಂಸಮತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ಉಪರಿಝಾನತ್ಥಾಯ ಚೇತನಾಭಿಸಙ್ಖರಣಸಮ್ಭವತೋ **ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ। ಅಞ್ಞಾತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಹಿ ಅಞ್ಞಾ। **ಓಳಾರಿಕಾತಿ** ತತೋ ಥೂಲತರಾ। ಕಾ ಪನ ತಾತಿ ಆಹ **"ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ"**ತಿ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಏವ ಹಿ ಉಪರಿಝಾನತ್ಥಾಯ ಚೇತನಾಭಿಸಙ್ಖರಣಾನಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಏವಞ್ಚ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ, ವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಭವಙ್ಗವಸೇನ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಯಾವ ಉಪರಿಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನಂ, ತಾವ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತಾ ಚ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಹಿ ಓಳಾರಿಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಚೇತೇನ್ತೋವಾತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಜ್ಝಾನಂ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಏವ। **ನ ಚೇತೇತೀತಿ** ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಝಾನೇಸು ವಿಯ ವಾ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗಾಭಾವತೋ ನ ಪಕಪ್ಪೇತಿ ನಾಮ। ಪುಬ್ಬಾಭೋಗವಸೇನ ಹಿ ಝಾನಂ ಪಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಇಧ "ಚೇತೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋವಾತಿ** ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನನಿಕನ್ತಿಕತಾವಸೇನ ಆಯೂಹನ್ತೋ ಏವ। **ನಾಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ** ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಝಾನೇಸು ವಿಯ ವಾ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗಾಭಾವತೋ ನಾಯೂಹತಿ ನಾಮ। "ಅಹಮೇತಂ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಮಿ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇಮಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಏವಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ ತತ್ಥ ಸಾಲಯಸ್ಸೇವ ಹೋತಿ, ನ ಅನಾಲಯಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಏಕದ್ವಿಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಮ್ಪಿ ಝಾನಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನನಿಕನ್ತಿಕತಾಯ "ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋ ಏವಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಝಾನೇಸು ವಿಯ ವಾ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ನ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ನ ಚೇತೇತಿ, ನಾಭಿಸಙ್ಖರೋತೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಆಭೋಗಸಮನ್ನಾಹಾರೋತಿ** ಆಭೋಗಸಙ್ಖಾತೋ, ಆಭೋಗವಸೇನ ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ

ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ, ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ ಚಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಅನ್ವಾಹಾರೋ। "**ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ**"ತಿಆದಿನಾ ತದೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಪಟಿಪಾದೇತಿ। **ಪುತ್ತಘರಾಚಿಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ಪುತ್ತಘರಸ್ಸ ಆರೋಚನನಯೇನ।

ಗನ್ತ್ವಾ ಆದಾಯ ಆಗತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ**ತಿ ಆಸನಸಾಲಾಯ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಪಿತುಘರಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ। **ತತೋ**ತಿ ಪುತ್ತಘರತೋ। **ಲದ್ಧಘರಮೇವಾ**ತಿ ಯತೋನೇನ ಭಿಕ್ಖಾ ಲದ್ಧಾ, ತಮೇವ ಘರಂ ಪುತ್ತಗೇಹಮೇವ। **ಆಸನಸಾಲಾ ವಿಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ** ತತೋ ಪಿತುಘರಪುತ್ತಘರಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ। **ಪಿತುಗೇಹಂ ವಿಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ** ಅಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತೋ, ಮಜ್ಝೇ ಠಿತತ್ತಾ ಚ। **ಪುತ್ತಗೇಹಂ ವಿಯ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ** ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತೋ, ಪರಿಯನ್ತೇ ಠಿತತ್ತಾ ಚ। **ಪಿತುಘರಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಮ್ಪಿ ಪಿತುಘರಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ। ಪುತ್ತಘರಸ್ಸೇವ ಆಚಿಕ್ಖಣಂ ವಿಯ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಪರತೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಏವ ಮನಸಿಕಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಅಮನಸಿಕಾರಸಾಮಞ್ಞೇನ, ಮನಸಿಕಾರಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯತಾ ವುತ್ತಾ ಆಚಿಕ್ಖಣೇನಪಿ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸೇವ ಜೋತನತೋ। ನ ಹಿ ಮನಸಿಕಾರೇನ ವಿನಾ ಆಚಿಕ್ಖಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ।

ತಾ ಝಾನಸಞ್ಞಾತಿ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಪವತ್ತಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಝಾನಸಞ್ಞಾ। ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಞ್ಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಕುಸಲಕಿರಿಯಜವನಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಮೇವ ಜವತಿ, ನ ತದುತ್ತರಿ। **ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ಸರಸವಸೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಬಲೇನ ಪನ ಉಪರಿ ಅನುಪ್ಪಾದೋ। ಯಥಾ ಚ ಝಾನಸಞ್ಞಾನಂ, ಏವಂ ಇತರಸಞ್ಞಾನಮ್ಪೀತಿ ಆಹ "**ಅಞ್ಞಾ ಚಾ**"ತಿಆದಿ। **ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸಞ್ಞಗ್ಗೇ ಠಿತಭಾವೇನ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಚ ಖೋ ಅನಾಗಾಮೀ ವಾ ಅರಹಾ ವಾ ದ್ವೀಹಿ ಫಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ, ಸೋಳಸವಿಧಾ ಞಾಣಚರಿಯಾ, ನವವಿಧಾ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾತಿ ಇಮೇಸಂ ವಸೇನ ನಿರೋಧಪಟಿಪಾದನಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧವಸೇನ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯೇವ ಸಞ್ಞಾವೇದನಾಸೀಸೇನ "**ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಫುಸತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಫುಸನಂ** ನಾಮ ವಿನ್ದನಂ ಪಟಿಲದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಿನ್ದತಿ ಪಟಿಲಭತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯೇವ।

ನಿರತ್ಥಕತಾಯ **ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ,** ತಸ್ಮಾ ಸಞ್ಞಾ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ನಿರೋಧಪದೇನ ಅನನ್ತರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಪದೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮನ್ತರೇ ಸಮ್ಪಜಾನಪದಂ ಠಪಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ನಿರೋಧಪದೇನ ಅನ್ತರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅನು... ಪೇ॰... ಅತ್ಥೋ**"ತಿ, ತೇನ ಅಯುತ್ತಸಮಾಸೋಯಂ ಯಥಾರುತಪಾಠೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತ್ರಾಪೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಪದಮನುಪುಬ್ಬಿಠಪನೇಪಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸತ್ಥೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂ ತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಅನ್ತೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ನಿರೋಧಪಟಿಪಾದನಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನೇ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ **ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿನೋ, ಇಮಿನಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಪಾಟಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥಸಾಧಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ ಕಿಚ್ಚತೋ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ**"ತಿ। ವಚನಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾ' ನಪೇಕ್ಖತಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಕಪ್ಪಾನಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಾನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ **ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಕಥಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸರೂಪವಿಸೇಸೋ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಕೋ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನಂ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಕಾರಣಂ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಾಕಾರೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ । **ತತ್ಥಾ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೭) **ಕಥಿತತೋವಾ**ತಿ ಕಥಿತಟ್ಠಾನತೋ ಏವ, ತೇವೀಸತಿಮಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಇಧ ತಂ ವದಾಮ ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋ, ಗನ್ಥಗರುಕಭಾವತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪಾಳಿಯಂ **ಏವಂ ಖೋ ಅಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಉಗ್ಗಹಿತಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಏವಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥೋ ತಥೇವ ಅನುಜಾನನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಸುಉಗ್ಗತಿತಂ ತಯಾ'ತಿ ಅನುಜಾನನ್ತೋ"**ತಿ।

೪೧೫. ಸಞ್ಞಾ ಅಗ್ಗಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ,** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ। **ಅವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತೀಸುಪಿ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಅತ್ಥೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಸಞ್ಞಗ್ಗಭಾವೋ "ಸಞ್ಞಗ್ಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸಞ್ಞಾಯೇವ ಅಗ್ಗನ್ತಿ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಸಮಾಸೋ ವಾ। **"ಪುಥೂ"**ತಿ ಅಯಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ನಿಕಾರಲೋಪೋ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಬಹೂನೀ"**ತಿ। **"ಯಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಸಙ್ಖಾತೋ ಪಕಾರವಿಸೇಸೋ ಗಹಿತೋ, ನ ಪಕಾರಸಾಮಞ್ಞನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸೂ"**ತಿಆದಿನಾ। **"ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। ಝಾನಾನಂ ತಾವ ಯುತ್ತೋ ಕರಣಭಾವೋ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಫುಸನಸ್ಸ ಸಾಧಕತಮಭಾವತೋ, ಕಸಿಣಾನಂ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ತೇಸಮ್ಪಿ ಸೋ ಯುತ್ತೋ ಏವ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಝಾನಾನಂ ನಿರೋಧಫುಸನಸ್ಸ ಸಾಧಕತಮಭಾವೋ, ತದಗ್ಗೇನ ಕಸಿಣಾನಮ್ಪಿ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಅನೇಕಕರಣಾಪಿ ಚ ಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿಯೇವ ಯಥಾ "ಅಕ್ಖೀನ ಮಗ್ಗೇನ ಯಾನೇನ ದೀಪಿಕಾಯ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ।

ಏಕವಾರನ್ತಿ ಸಕಿಂ। **ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ, ನ ಪನ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಂ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ। **ಏಕಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಸಞ್ಞಾಭೂತಂ ಅಗ್ಗಂ, ಏಕೋ ಸಞ್ಞಗ್ಗಭಾವೋ ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಭಾವತೋ। ಸಞ್ಞಾ ಚ ಸಾ ಅಗ್ಗಞ್ಚಾತಿ ಹಿ **ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ,** ನ ಸಞ್ಞಾಸು ಅಗ್ಗನ್ತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಸಞ್ಞಾ ಅಗ್ಗೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ,** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ, ಏವಂ ಸೇಸಝಾನಮ್ಪಿ। ಯೇನ ಚ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಝಾನಂ "ಸಞ್ಞಗ್ಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತದೇವ ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಭಾವಲೋಪೇನ, ಭಾವಪ್ಪಧಾನೇನ ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ದ್ವೇ ವಾರೇತಿ** ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ। **ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗಾನೀತಿ** ಮಿಗಪದವಳಞ್ಜನನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸೇಸಕಸಿಣೇಸೂತಿ** ಕಸಿಣಾನಮೇವ ಗಹಣಂ ನಿರೋಧಕಥಾಯ ಅಧಿಕತತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ ಚೇತ್ಥ ಝಾನಗ್ಗಹಣೇನಪಿ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಿ ಏವ ಗಹಿತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ "ಪಥವೀಕಸಿಣೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"ತಿ ತದಾರಮ್ಮಣಿಕಂ ಝಾನಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"**ತಿ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ವದತಿ। **"ಇತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತದೇವತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಗಮನಂ ಕರೋತಿ। **ಸಬ್ಬಮ್ಪೀತಿ** ಏಕವಾರಂ ಸಮಾಪನ್ನಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಮ್ಪಿ। **ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣೇನ ತಂಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ ಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ, ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ, ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣೇನ ಚ ಏಕತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಪರಾಪರ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ। **ಬಹೂನಿ** ಸಞ್ಞಗ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

೪೧೬. ಪಠಮನಯೇ ಝಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ದುತಿಯನಯೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗೇನ ಘಟೇನ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ತತಿಯನಯೇ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮನಯೋ ಓಳಾರಿಕೋ, ದುತಿಯನಯೋಪಿ ಮಿಸ್ಸಕೋತಿ ತದುಭಯಂ ಅಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ ಮಗ್ಗಫಲವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ತಯೋಪೇತೇ ನಯಾ ಮಗ್ಗಸೋಧನವಸೇನ ದಸ್ಸಿತಾ।

"ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಾರೋ"ತಿ ವಿಭಾವೇತುಂ ತಿಪಿಟಕಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವಾದೋ ಆಭತೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಅರಹತ್ತಫಲಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೧೬) ಥೇರವಾದಾನುಕೂಲಮೇವ ಉಪರಿ ಅತ್ಥೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋತಿ। **ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಪುರಿಮವಾದಿನೋ ಭಿಕ್ಖೂ। ತದಾ **ದೀಘನಿಕಾಯತನ್ತಿಂ** ಪರಿವತ್ತನ್ತೇ ಇಮಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತಯೋ ನಯೇ ಕಥೇನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ಥೇರೋ ವದತಿ। ನಿರೋಧಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಕಥಿತೇ ತದನನ್ತರಂ ಸಞ್ಞಾಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಅತ್ಥತೋ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ನಿರೋಧತೋ ಚ ವುಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸಿಯಾ, ಅನಾಗಾಮಿಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ, ತತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ ಪಧಾನಾ, ತದನನ್ತರಞ್ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣನ್ತಿ ತದುಭಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಥೇರೋ **"ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ ಹೇಟ್ಠಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಗವಾತಿ** ಆಲಪನವಚನಂ।

ಯಥಾ ಮಗ್ಗವೀಥಿಯಂ ಮಗ್ಗಫಲಞಾಣೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ನಿಯಮತೋ ಮಗ್ಗಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವೀಥಿಯಂ ಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಚ್ಛಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣ"**ನ್ತಿ। **"ಇದಂ ಅರಹತ್ತಫಲ"**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಅಯಮೇವ ಪಚ್ಚಯೋ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯೋ** ಮ-ಕಾರಸ್ಸ ದ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ದ-ಕಾರೇನಪಿ ಪಕತಿಪದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಕೇಚಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಸೋ ಪನ ಥೇರವಾದೇ ನ ಫಲಸಮಾಧಿಸಞ್ಞಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಫಲಸಮಾಧಿಸಞ್ಞಾಪಚ್ಚಯಾ"**ತಿ, ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಧಿಸಹಗತಸಞ್ಞಾಪಚ್ಚಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಿರಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಯಥಾಧಿಗತಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸರಣಪಕ್ಖಿಯಾ ಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। ಸಮಾಧಿಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಗಹಿತಂ ಸಹಚರಣಞಾಯೇನ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಮಿಧ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಏಕನ್ತಿಕತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಚೂಳದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಸಾ ಪನ ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಹೋತಿ। ಏಕೋ ಹಿ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಮೇವ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ಏಕೋ ಅವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಮೇವ, ಏಕೋ ಮಗ್ಗಮೇವ, ಏಕೋ ಫಲಮೇವ, ಏಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। ಇಮಾಸು ಪನ ಪಞ್ಚಸು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಸು ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ನೋ ಲದ್ಧುಂ ನ ವಟ್ಟನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೫), ತದೇತಂ **ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾನಂ** ಮತೇನ ವುತ್ತಂ। **ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಾ** ಪನ ವದನ್ತಿ -

> "ಮಗ್ಗಂ ಫಲಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ ಪಣ್ಡಿತೋ।
> ಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸೇಸೇ ಚ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ ವಾ ನ ವಾ"ತಿ॥ (ಅಭಿಧಮ್ಮತ್ಥಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಗಹವಿಭಾಗೇ ವಿಸುದ್ಧಿಭೇದೇ)।

ಸಞ್ಞಾಅತ್ತಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೭. "ಗಾಮಸೂಕರೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವನಸೂಕರಮಪನೇತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಉಪಮಾವಚನಂ ಸೂಪಪನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ। ದೇಸನಾಯ ಸಣ್ಹಭಾವೇನ ಸಾರಮ್ಭಮಕ್ಖಇಸ್ಸಾದಿಮಲವಿಸೋಧನತೋ ಸುತಮಯಞಾಣಂ ನ್ಹಾಪಿತಂ ವಿಯ, ಸುಖುಮಭಾವೇನ ಅನುವಿಲಿತ್ತಂ ವಿಯ, ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತತಾಯ ಕುಣ್ಡಲಾದ್ಯಾಲಙ್ಕಾರವಿಭೂಸಿತಂ ವಿಯ ಚ ಹೋತಿ। ತದನುಪವಿಸತೋ ಞಾಣಸ್ಸ, ತಥಾಭಾವಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಥಾಭಾವಾಪತ್ತಿ, ನಿರೋಧಕಥಾಯ ನಿವೇದನಞ್ಚಸ್ಸ ಸಿರಿಸಯನೇ ಪವೇಸನಸದಿಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಣ್ಹಸುಖುಮ...ಪೇ॰... ಆರಾಪಿತೋಪೀ"**ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸಂ ನಿರೋಧಕಥಾಯಂ। ಮನ್ದಬುದ್ಧಿತಾಯ **ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದನ್ತೋ** ಅಲಭನ್ತೋ, ಅಜಾನನ್ತೋ ವಾ। ಮಲವಿದೂಸಿತತಾಯ **ಗೂಥಟ್ಠಾನಸದಿಸಂ। ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಂ। **ಅನುಮತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಅನುಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಏದಿಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ, ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಪಾಳಿಯಂ **ಕಂ ಪನಾ**ತಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಮನೋಮಯೋ, ಅರೂಪೀತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಅತ್ತವಾದಾನಂ ವಸೇನ ತಿವಿಧೇಸು ಅತ್ತಾನೇಸು ಕತರಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ದೇಸನಾಯ ಸುಕುಸಲೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಅವಸ್ಸಂ ಮೇ ಭಗವಾ ಲದ್ಧಿಂ ವಿದ್ಧಂಸೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಹರನ್ತೋ**ತಿ ವಿದ್ಧಂಸನತೋ ಅಪನೇನ್ತೋ, ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ನಿಗೂಹನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪಾಳಿಯಂ "ಓಳಾರಿಕಂ ಖೋ"ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕವಚನೇ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಸ್ಮಾ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಏಕತ್ತವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ರೂಪೀಭಾವತೋ "ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಪಚ್ಚೇತಿ ಅತ್ತವಾದೀ, ಅನ್ನಪಾನೋಪಟ್ಠಾನತಞ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ "ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ರೂಪೀಭಾವತೋ ಏವ ಚ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಞ್ಞತ್ತಂ ಞಾಯಾಗತಮೇವ, ಯಂ ವೇದವಾದಿನೋ "ಅನ್ನಮಯೋ, ಪಾನಮಯೋ"ತಿ ಚ ದ್ವಿಧಾ ವೋಹರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ತಂ ಅತ್ತವಾದಿಮತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಓಳಾರಿಕಂ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ।

"ಓಳಾರಿಕೋ ಚ ಹಿ ತೇ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಅತ್ತಾ ಅಭವಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಭಗವತೋ ವಚನೇ ಚಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯದಿ ಅತ್ತಾ ರೂಪೀ ಭವೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸತಿ ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಸಞ್ಞೀ ಸಞ್ಞಾಯ ಅರೂಪಭಾವತೋ, ರೂಪಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ

ಅಸಞ್ಞಾನನಸಭಾವತ್ತಾ। ರೂಪೀ ಚ ಸಮಾನೋ ಯದಿ ತವ ಮತೇನ ನಿಚ್ಚೋ, ಸಞ್ಞಾ ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತನತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಭೇದಸಬ್ಭಾವತೋ ಅನಿಚ್ಚಾ , ಏವಮ್ಪಿ "ಅಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಚೇತನೋವ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏಸ ಅತ್ತಾ ನ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ನ ಚ ಫಲಸ್ಸ ಉಪಭುಞ್ಜನಕೋತಿ ಆಪನ್ನಮೇವಾತಿ ಇಮಂ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ಓಳಾರಿಕೋ ಚಾ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಾದೇ। **ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೋತಿ** ಸೇಸಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಮ್ಮತ್ಥೇಯೇವ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, **ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೋತಿ** ಚ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಜಾನನ್ತಸ್ಸ, ಪಟಿಚ್ಚ ವಾದೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। "ಅಞ್ಞಾ ಚ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞಾ ಚ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಉಪ್ಪಾದಪುಬ್ಬಕೋ ನಿರೋಧೋ, ನ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿರುಜ್ಝನಕಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ಚತುನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸತಿಪಿ ನೇಸಂ ಏಕಾಲಮ್ಬಣವತ್ಥುಕಭಾವೇ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಏಕುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಭಾವೋವ ವುತ್ತೋ। **ಅಪರಾಪರನ್ತಿ** ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖ।

೪೧೮-೪೨೦. ಪಾಳಿಯಂ **ಮನೋಮಯ**ನ್ತಿ ಝಾನಮನಸೋ ವಸೇನ ಮನೋಮಯಂ। ಯೋ ಹಿ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯನಿರಪೇಕ್ಖೋ, ಸೋ ಮನಸಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಮನೋಮಯೋ। ರೂಪಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸರೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಯಂ **ವೇದವಾದಿನೋ** "ಆನನ್ದಮಯೋ , ವಿಞ್ಞಾಣಮಯೋ"ತಿ ಚ ದ್ವಿಧಾ ವೋಹರನ್ತಿ। **ತತ್ರಾಪೀತಿ** "ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಾದೇಪಿ। **ದೋಸೇ ದಿನ್ನೇತಿ** "ಅಞ್ಞಾವ ಸಞ್ಞಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ದೋಸೇ ದಿನ್ನೇ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂಯೇವ ವದನ್ತೋ "ಅರೂಪಿಂ ಖೋ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇಧಾಪಿ ಪುರಿಮವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ "ಯದಿ ಅತ್ತಾ ಮನೋಮಯೋ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೀ ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸತಿ ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಸಞ್ಞೀ ಸಞ್ಞಾಯ ಅರೂಪಭಾವತೋ"ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ದೋಸದಸ್ಸನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಮತ್ಥಞ್ಹಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ಮನೋಮಯೋ ಚ ಹಿ ತೇ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ"ತಿಆದಿಮವೋಚ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಪಠಮಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ತಂ ಲದ್ಧಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಮನೋಮಯಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ? ತಮ್ಪಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ಅರೂಪಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ? ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ "ತತೋ ಸೋ ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾತಿ ಏವಂಲದ್ಧಿಕೋ ಸಮಾನೋಪಿ...ಪೇ॰... ಆದಿಮಾಹಾ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ, ತಥಾಪಿ ಇಮೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ ನಾಮ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾ ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣುಕೋ ವಿಯ ಚಞ್ಚಲಾತಿ ಕಾರಣನ್ತರಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಞ್ಞಾ ನಪ್ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಞ್ಜಾನನವಸೇನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಞ್ಞಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಞ್ಞಾಪತಿಟ್ಠಾನಕಾಲೇತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ।

ತತ್ರಾಪೀತಿ "ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಾದೇಪಿ। **ಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಪಕತಿಸಞ್ಞಾಯ, ಏವಂ **ಭದನ್ತಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೧೮-೪೨೦) ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧನ್ತಿ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೇನ **ವೇದಿಕಾನಂ** ಮತೇನ ನಾನಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಮಿಚ್ಛತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಆಚರಿಯಸಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ, ಥೇರೇನ ಚ ಅನುದ್ಧಟತ್ತಾ। ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದವಯದಸ್ಸನತೋ **ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಇಚ್ಛತಿ**। ತಥಾಪಿ "ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಪವತ್ತಸಮಞ್ಞಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಸಸ್ಸತಂ ಮಞ್ಞತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ತಾನಂ ಪನ ಸಸ್ಸತಂ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ನಾಮಮತ್ತೇನ ಸಸ್ಸತಂ ಮಞ್ಞನತೋ। ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಮತ್ತೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ತದುತ್ತರಿ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಗಹಣತೋ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತಥೇವಾತಿ** ಯಥಾ "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ, ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ ವಾದದ್ವಯೇ ಅತ್ತನೋ ಅಸಞ್ಞತಾ, ಏವಞ್ಚಸ್ಸ "ಅಚೇತನತಾ"ತಿಆದಿದೋಸಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ದುನ್ನಿವಾರೋ , ತಥೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾದೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇನ। **ಅಭಿಭೂತತ್ತಾತಿ** ಅನಾದಿಕಾಲಭಾವಿತಭಾವೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟತ್ತಾ, ನಿವಾರಿತಞಾಣಚಾರತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯೇನ ಸನ್ತತಿಘನೇನ, ಸಮೂಹಘನೇನ ಚ ವಞ್ಚಿತೋ ಬಾಲೋ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಧಮ್ಮಸಮೂಹಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಸೇನ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ "ನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಚ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರತಿ, ತಂ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ

ಸನ್ತತಿಘನಂ, ಸಮೂಹಘನಞ್ಚ ವಿನಿಭುಜ್ಜ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಂ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ, ಸೋ ಚ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ನಾನತ್ತಂ ನಾಞ್ಞಾಸೀತಿ ಆಹ **"ತಂ ನಾನತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ"**ತಿ। ಸಞ್ಞಾ ನಾಮಾಯಂ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ ನಾನಾಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇತಿ ಚಾತಿ ವೇದಿಕಾನಂ ಮತಂ। **ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಸಞ್ಞಾಮಯಂ** ಸಞ್ಞಾಭೂತಂ **ಅತ್ತಾನಂ** ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವತೋ **ನಿಚ್ಚಮೇವ** ಕತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ **ಮಞ್ಞತಿ।** ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚ ತಸ್ಸ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಪರಮಗಮ್ಭೀರಧಮ್ಮತಾ ನ ಞಾಯತೇವಾತಿ ಇದಂ ಕಾರಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಭಗವತಾ **"ದುಜ್ಜಾನಂ ಖೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ದಿಟ್ಠಿಆದೀಸು "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸನಂ **ದಿಟ್ಠಿ।** ತಸ್ಸಾ ಏವ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಂ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಖಮನಂ **ಖನ್ತಿ।** ತಥಾ ರೋಚನಂ **ರುಚಿ। "ಅಞ್ಞಥಾಯೇವಾ"**ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಥಾಯೇವಾತಿ** ಯಥಾ ಅರಿಯವಿನಯೇ ಅನ್ತದ್ವಯಂ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾವಸೇನ ದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾಯೇವ। **ಅಞ್ಞದೇವಾತಿ** ಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿ, ತಸ್ಸ ಚಾಪಿ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞದೇವ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಅತ್ತಸಸ್ಸತಾದಿಕಂ ತಯಾ ಖಮತೇ ಚೇವ ರುಚ್ಚತೇ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಭುಸೋ ಯುಞ್ಜನಂ **ಆಯೋಗೋ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ"**ತಿ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಪರಮತ್ತಚಿನ್ತನಾದಿಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಚರಿಯಕಂ,** ಯಥಾ ತಥಾ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಂ, ತದಸ್ಸತ್ಥೀತಿ **ಆಚರಿಯಕೋ** ಯಥಾ "ಸದ್ಧೋ"ತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ತವ ಆಚರಿಯಭಾವೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ। **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ ಸಹ ಯೋಜನಾಯ ಯಥಾವಾಕ್ಯಂ ದಸ್ಸನಂ। "ಅಯಂ ಪರಮತ್ಥೋ, ಅಯಂ ಸಮ್ಮುತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಭಾಗಸ್ಸ ದುಬ್ಬಿಭಾಗತ್ತಾ **ದುಜ್ಜಾನಂ ಏತಂ** ನಾನತ್ತಂ। "ಯಜ್ಜೇತಂ ದುಜ್ಜಾನಂ ತಾವ ತಿಟ್ಠತು, ಅಞ್ಞಂ ಪನತ್ಥಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಸಞ್ಞಾತೋತಿ** ಸಞ್ಞಾಸಭಾವತೋ ಅಞ್ಞಸಭಾವೋ ವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಧುನಾ ಪನ **"ಅಞ್ಞಾ ವಾ ಸಞ್ಞಾ"**ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ತನೋ।

ಲೋಕೀಯತಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪತಿಟ್ಠಹತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಂ, ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ **ಲೋಕೋ,** ಅತ್ತಾ। ಸೋ ಹಿಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ವೇದಕೋ ಚಾತಿ ಇಚ್ಛಿತೋ। **ದಿಟ್ಠಿಗತನ್ತಿ** "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧; ಉದಾ॰ ೫೫) ನಯಪವತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ। ನ ಹೇಸ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತೋ ತದಸಂವತ್ತನತೋ। ಯೋ ಹಿ ತಂ ಸಂವತ್ತನಕೋ, ಸೋ "ತಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭೇಯ್ಯ ಯಥಾ ತಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ। ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ನ ಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತತಾಪಿ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾ। ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಆದಿ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ತದೇವ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ** ಯಥಾ "ವಿನಯೋ ಏವ ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮)। ತೇನಾಹ **"ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆದಿಮತ್ತ"**ನ್ತಿ। ತದಿಧ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾವ। ಸಾ ಹಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತೇ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇ ಆದಿಭೂತಾ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಿಯ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಾದಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಮತ್ತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। **ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಭಾವಾಯ। **"ಅಭಿಜಾನನಾಯಾತಿ** ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಅಭಿಜಾನನತ್ಥಾಯ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾತಿ** ತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಸಮ್ಬೋಧನತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪಿಚ **ಅಭಿಜಾನನಾಯಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಜಾನನಾಯ। ತಂ ಪನ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಿರಿಯಾಯಾ"**ತಿ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವೇಧತ್ಥಾಯ। ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿದಾವಿರಾಗನಿರೋಧುಪಸಮಾಸಂವತ್ತನಂ ವಟ್ಟನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ವಟ್ಟಸಮ್ಬನ್ಧನತೋ ಚ। ತಥಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಬೋಧನಿಬ್ಬಾನಾಸಂವತ್ತನಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಾಮಂ ತಣ್ಹಾಪಿ ದುಕ್ಖಸಭಾವಾ ಏವ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ಸಮುದಯಭಾವೇನ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ **"ತಣ್ಹಂ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಭಾವನತೋತಿ** ಉಪ್ಪಾದನತೋ। ದುಕ್ಖಂ ಪಭಾವೇನ್ತೀಪಿ ತಣ್ಹಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಹಿತಾ ಏವ ಪಭಾವೇತಿ, ನ ಕೇವಲಾತಿ

ಆಹ “**ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**”ತಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಾ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಧಿಗತೇತಿ ಹಿ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ**। ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತದತ್ಥಞ್ಚ ಸಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾತಿ **ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾ**। **ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವೋತಿ** ಮಗ್ಗಸಮುಪ್ಪಾದೋ। **ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ** ಫಲಸ್ಸಾಧಿಗಮವಸೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ। **ತಂ ಆಕಾರನ್ತಿ** ತಂ ತುಣ್ಹೀಭಾವಸಞ್ಞಿತಂ ಗಮನಲಿಙ್ಗ **ಆರೋಚೇನ್ತೋ ವಿಯ,** ನ ಪನ ಅಭಿಮುಖಂ ಆರೋಚೇತಿ।

೪೨೧. ಸಮನ್ತತೋ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ತೋದನಂ ವಿಜ್ಝನಂ **ಸನ್ನಿತೋದಕಂ**। ಮನೋಗಣಾದೀನಂ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ “**ವಾಚಾಯ ಸನ್ನಿತೋದಕೇನಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ “**ವಚನಪತೋದಕೇನಾ**”ತಿ। ಅಥ ವಾ “**ವಾಚಾಯಾ**”ತಿ ಇದಂ “**ಸನ್ನಿತೋದಕೇನಾ**”ತಿ ಏತ್ಥ ಕರಣವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “**ವಚನಪತೋದಕೇನಾ**”ತಿ ಹಿ ವಚನೇನ ಪತೋದಕೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, “ವಾಚಾಯಾ”ತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ವಾಚಾಯ ಸನ್ನಿತೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಸಜ್ಝಬ್ಭರಿತಮಕಂಸೂತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। “**ಸಜ್ಝಬ್ಭರಿತ**”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಸಂ ಅಧಿ ಅಭಿ ಅರಿಭ”ನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ, ಸಮನ್ತತೋ ಭುಸಂ ಅರಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸತಮತ್ತೇಹಿ ತುತ್ತಕೇಹಿ ವಿಯ ವಿವಿಧೇಹಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕವಾಚಾತೋದನೇಹಿ ತುದಿಂ ಸೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “**ಉಪರಿ ವಿಜ್ಝಿಂಸೂ**”ತಿ। **ಸಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ** ಪರಮತ್ಥಸಭಾವತೋ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಂ, ನ ಪಕತಿಆದಿ ವಿಯ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಂ। **ತಚ್ಛನ್ತಿ** ಸಚ್ಚಂ। **ತಥನ್ತಿ** ಅವಿಪರೀತಂ। ಅತ್ಥತೋ ವೇವಚನಮೇವ ತಂ ಪದತ್ತಯಂ। **ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವಿಸಯೇ ಭುಮ್ಮಂ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿಸಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಠಿತಸಭಾವನ್ತಿ** ಅವಟ್ಠಿತಸಭಾವಂ, ತದುಪ್ಪಾದಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಯಾಮನಿಯತನ್ತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸಮ್ಪಾಪನನಿಯಾಮೇನ ನಿಯತಂ। ಇದಾನಿ ಪನ “**ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಯಾಮತ**”ನ್ತಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ನ ಪೋರಾಣೋ ಆಚರಿಯೇನ ಅನುದ್ಧಟತ್ತಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸಾ ಪಟಿಪದಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತಾ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮತಾತಿ ಆಹ “**ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। **ಸಾತಿ** ಪಟಿಪದಾ। **ಏದಿಸಾತಿ** “ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ।

ಚಿತ್ತಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತಪೋಟ್ಠಪಾದವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೨೨. ಹತ್ಥಿಂ ಸಾರೇತಿ ದಮೇತೀತಿ **ಹತ್ಥಿಸಾರೀ,** ಹತ್ಥಾಚರಿಯೋ। **ಸುಖುಮೇಸು ಅತ್ಥನ್ತರೇಸೂತಿ** ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಸುಖುಮಞಾಣಗೋಚರೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಅಭಿಧಮ್ಮಿಕೋ ಕಿರೇಸ। **ಕುಸಲೋತಿ** ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಕತಪರಿಚಯತಾಯ ಛೇಕೋ। **ತಾದಿಸೇ ಚಿತ್ತೇತಿ** ಗಿಹಿಭಾವಚಿತ್ತೇ। ಇತರೋ ಪನ ತಂ ಸುತ್ವಾವ ನ ವಿಬ್ಭಮಿ, **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಮೇವ ಅಭಿರಮೀತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗಿಹಿಭಾವೇ ಆನಿಸಂಸಕಥಾಯ ಕಥಿತತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಥಾ ಕಥನೇನ ವಿಬ್ಭಮನೇ ನಿಯೋಜಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿ ಸಯಮ್ಪಿ ಸೀಲವಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಛ ವಾರೇ ವಿಬ್ಭಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮಫಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಕಥೇನ್ತಾನನ್ತಿ** ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಮಹಾಸಾವಕಸ್ಸ ಕಥಿತೇತಿ** ಮಹಾಸಾವಕಭೂತೇನ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರೇನ ಅಪಸಾದನವಸೇನ ಕಥಿತೇ, ಕಥನನಿಮಿತ್ತಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ಲದ್ಧುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “**ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ ಗಿಹೀ ಜಾತೋ**”ತಿ ಇದಂ ಸತ್ತಮವಾರಮಿವ ವುತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩ ಚಿತ್ತಹತ್ಥತ್ಥೇರವತ್ಥು) ಪನ **ಕುದಾಲಪಣ್ಡಿತಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೭ ಕುದ್ದಾಲಜಾತಕವಣ್ಣನಾ) ಚ ಛಕ್ಖತ್ತುಮೇವ ವಿಬ್ಭಮನವಾರೋ ವುತ್ತೋ। **ಗಿಹಿಸಹಾಯಕೋತಿ** ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಸಹಾಯಕೋ। **ಅಪಸಕ್ಕನ್ತೋಪಿ ನಾಮಾತಿ** ಅಪಿ ನಾಮ ಅಪಸಕ್ಕನ್ತೋ, ಗಾರಯ್ಹವಚನಮೇತಂ। **ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ವಟ್ಟತಿ।

೪೨೩. **ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ನತ್ಥಿತಾಯಾತಿ** ಸುವುತ್ತದುರುತ್ತಸಮವಿಸಮದಸ್ಸನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ಅಭಾವೇನ। ಯಾದಿಸೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಸೋ “ಚಕ್ಖುಮಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸುಭಾಸಿತಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಏಕಂಸಿಕಾತಿ** ಏಕನ್ತಿಕಾ, ನಿಬ್ಬಾನವಹಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಞ್ಞತ್ತಾತಿ** ವವತ್ಥಪಿತಾ। **ನ ಏಕಂಸಿಕಾತಿ** ನ ಏಕನ್ತಿಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಾವಹಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾ ವಟ್ಟನ್ತೋಗಧಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಹಿ “ಕಸ್ಮಾ

ಚೇತೇ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಮಯಾ ಏಕಂಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ದೇಸಿತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ಏತೇ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಾ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿಆದಿಸುತ್ತಪದೇಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ।

ಏಕಂಸಿಕಧಮ್ಮವಣ್ಣನಾ

೪೨೫. **"ಕಸ್ಮಾ ಆರಭೀ"**ತಿ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ **"ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಪಯೋಜನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಂ। ಫಲೇ ಹಿ ಸಿದ್ಧೇ ಹೇತುಪಿ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ, ಅಯಂ ಆಚರಿಯಮತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೨೫) ಅಪರೇ ಪನ "ಏದಿಸೇಸು ಅತ್ಥಸದ್ದೋ ಕಾರಣೇ ವತ್ತತಿ, ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನಕಾರಣಾ"ತಿ ಅತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿ। **ಪಞ್ಞಾಪಿತನಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಪವೇದಿತವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ನಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಹಿ ವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ "ಗೋಟ್ಠಾ ಪಟ್ಠಿತಗಾವೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೮) **ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಪದೇ** ವಿಯ ಠಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಗತಿಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತನತೋ। ನಿಟ್ಠಾಮಗ್ಗೋ ಚ ಇಧ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ "ನಿಟ್ಠಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಸ್ಸೇವ ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ, ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ನಿಟ್ಠಾಯ। ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ** ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಕ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಅನೀಯಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲಂ ಕತ್ತುತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕೋ, ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ,** ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋ ತಥಾ। **ನಿಯ್ಯಾನಂ** ವಾ ನಿಗ್ಗಮನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ವೂಪಸಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ನಿಯ್ಯಾನಮೇವ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ,** ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ,** ಸೋ ಏವ ಭಾವೋ ಸಭಾವೋ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೋ,** ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

"ಸಬ್ಬೇ ಹೀ"ತಿಆದಿ ತದತ್ಥವಿವರಣಂ। ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಟ್ಠಮಿತಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಯಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಲೋಕಥೂಪಿಕಾದಿವಸೇನ ನಿಟ್ಠಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ**ತಿ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ ವಚನಸಾಮಞ್ಞಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥಾ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। **ಲೋಕಥೂಪಿಕಾ** ನಾಮ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಮಿ ವುಚ್ಚತಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಥೂಪಿಕಸದಿಸತಾಪರಿಕಪ್ಪನೇನ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಭೂಮಿಂ ಲೋಕಥೂಪಿಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ತಥಾ ಅವಚನತೋ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ "ಅಞ್ಞೋ ಪುರಿಸೋ, ಅಞ್ಞಾ ಪಕತೀ"ತಿ ಪಕತಿಪುರಿಸನ್ತರಾವಬೋಧೋ ಮೋಕ್ಖೋ, ಬುದ್ಧಿಆದಿಗುಣವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಸಕತ್ತನಿ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಮೋಕ್ಖೋ, ಕಾಯವಿಪತ್ತಿಕತಿ ಜಾತಿಬನ್ಧಾನಂ ಅಪವಜ್ಜನವಸೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತೋ ಮೋಕ್ಖೋ, ಪರೇನ ಪುರಿಸೇನ ಪಲೋಕತಾ ಮೋಕ್ಖೋ, ತಂಸಮೀಪತಾ ಮೋಕ್ಖೋ, ತಂಸಮಾಯೋಗೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸಮಯೇ ನಿಟ್ಠಂ ಅಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ನಿಟ್ಠಾ। ತತ್ಥ ಹಿ ನೇಸಂ ನಿಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಯಥಾ ತಂ ಬಕಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೧) ವೇಖನಸಾದಿತಾಪಸಾನಂ ಆಭಸ್ಸರಾ, ಸಞ್ಚಯಾದಿಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ, ಆಜೀವಕಾನಂ "ಅನನ್ತಮಾನಸೋ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಾಸನೇ ಅರಹತ್ತಂ ನಿಟ್ಠಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚೇತೇ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾದೀನಿ ಅರಹತ್ತಮಞ್ಞನಾಯ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ ವಚನಸಾಮಞ್ಞಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥಾ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ನ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ನೇಸಂಸಮಯೇ ನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋತಿ ಆಹ **"ಸಾ ಚ ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಥಾಪಞ್ಞತ್ತಾ**ತಿ ಯೇನ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ಪಞ್ಞತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ನಿಯ್ಯಾತೀ**ತಿ "ಯೇನಾಕಾರೇನ ನಿಟ್ಠಾ ಪಾಪುಣೀಯತೀ"ತಿ ತೇಹಿ ಪವೇದಿತಾ, ತೇನಾಕಾರೇನ ತಸ್ಸಾ ಅಪತ್ತಬ್ಬತಾಯ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ। **ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ**ತಿ "ನಾಯಂ ನಿಟ್ಠಾ ಪಟಿಪದಾ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಅನತಿಕ್ಕಮನತೋ"ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। **ನಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣವಚನಂ, ಯಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ನಿಟ್ಠಾ ಪಟಿಪದಾ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಂಸಾರೇ ಏವ ಪರಿಬ್ಭಮಾಪೇನ್ತೀ ನಿವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತನ್ತಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ।

ಜಾನಂ, ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಚ ಪುಥುವಚನವಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಜಾನನ್ತಾ ಪಸ್ಸನ್ತಾ"**ತಿ। ಗಚ್ಛನ್ತಾದಿಸದ್ದಾನಞ್ಹಿ "ಯಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಜಾನಂ ಸಭಿಕ್ಖುಕಂ ಆರಾಮಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಪವಿಸೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೦೨೪) ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವಿಪರಿಯಾಯೋ, ಜಾನನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯಾಚಂ ಅದದಮಪ್ಪಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೩೪೬; ಜಾ॰ ೧.೭.೫೫) ವಿಭತ್ತಿವಸೇನ, ಯಾಚನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ

ಪನ ಪುಥುವಚನವಸೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಧಾನಂ ಜಾನನಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನನಂ ತಸ್ಸ ಜೇಟ್ಠಭಾವತೋ, ದಸ್ಸನಮಪ್ಪಧಾನಂ ತಸ್ಸ ಸಂಸಯಾನುಬನ್ಧತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಕಮೋ ವುತ್ತೋ "**ಜಾನಂ ಪಸ್ಸ**"ನ್ತಿ। ತೇನೇತ್ಥ ಜಾನನೇನ ದಸ್ಸನಂ ವಿಸೇಸೇತಿ। ಏವಞ್ಹಿ **ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನಿ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಾದೀನೀ**ತಿ ಏಕತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯದಸ್ಸನಂ ಸೂಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ "ಕಿಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏಕನ್ತಸುಖೇ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ। **ಜಾನ**ನ್ತಿ ವಾ ತಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಮಾನವಿಸಯತಂ ವುಚ್ಚತಿ, **ಪಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಸಯತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ "ಅಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಲೋಕೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾತೋ, ಉದಾಹು ಅನುಮಾನತೋ"ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರಭಾವೇನ ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಕಟೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಪದೇನ ವಾ ದಸ್ಸನಂ, ತದನುಗತಞ್ಚ ಜಾನನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತದುಭಯೇನೇವ ಅತ್ಥೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಹಿ ದಸ್ಸನೇನ, ತದನುಗತೇನ ಚ ಞಾಣೇನ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "**ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಾದೀನೀ**"ತಿ ಸಮರಿಯಾದವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। "**ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕತ**"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ "**ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಂ ತ**"ನ್ತಿ। ತಂ ವಚನಂ ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಪದೇ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೋ, "ಕತ"ನ್ತಿ ಚ ಏಕಂ ಪದನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಂ ಸಮಾಸಸಮ್ಭವತೋ, ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಸ್ಸ ಚ ಅವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ - ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ತದೇವ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ಅತ್ತನಾ ಉತ್ತರವಿರಹಿತವಚನಂ। ಪಾಟಿಹಾರಿಯಮೇವೇತ್ಥ "**ಪಾಟಿಹೀರಕ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಪರೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಉತ್ತರೇಹಿ ಸಉತ್ತರತ್ತಾ, ನ ಪಾಟಿಹೀರಕನ್ತಿ **ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಂ**। ವಿರಹತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ **ಅ**-ಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ "**ಪಟಿಹರಣವಿರಹಿತ**"ನ್ತಿ। ಸಉತ್ತರಞ್ಹಿ ವಚನಂ ತೇನ ಉತ್ತರವಚನೇನ ಪಟಿಹರೀಯತಿ ವಿಪರಿವತ್ತೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉತ್ತರವಚನಂ ಪಟಿಹರಣಂ ನಾಮ, ತತೋ ವಿರಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಏವ ನಿಯ್ಯಾನಸ್ಸ ಪಟಿಹರಣಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ "ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕ**"ನ್ತಿ।

೪೧೭. **ವಿಲಾಸೋ** ಇತ್ಥಿಲೀಳಾ, ಯೋ "ಸಿಙ್ಗಾರಭಾವಜಾ ಕಿರಿಯಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಆಕಪ್ಪೋ** ಕೇಸಬನ್ಧವತ್ಥಗ್ಗಹಣಾದಿಆಕಾರವಿಸೇಸೋ, ವೇಸಸಂವಿಧಾನಂ ವಾ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಹಾವಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಹಾವಾ**ತಿ ಹಿ ಚಾತುರಿಯಂ ವುಚ್ಚತಿ।

ತಯೋಅತ್ತಪಟಿಲಾಭವಣ್ಣನಾ

೪೧೮. ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅತ್ತಾ,** ಅತ್ತಭಾವೋತಿ ಆಹ "**ಅತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೋ**"ತಿ। ಕಥಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಓಳಾರಿಕತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೇನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಕಾಮಭವಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ಇತರಭವದ್ವಯತ್ತಭಾವತೋ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ। **ರೂಪಭವಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ರೂಪೀಭಾವೇನ ಉಪಲಬ್ಭನತೋ। **ಅರೂಪಭವಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ಅರೂಪೀಭಾವೇನ ಉಪಲಬ್ಭನತೋ। **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ** ತದಭಾವೇ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ವೋದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ** ತಾಸಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಚಿತ್ತವೋದಾನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ।

೪೧೯. ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮುಚ್ಛೇದೇ ಸತಿ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಪಾರಿಪೂರೀ, ವೇಪುಲ್ಲಂ ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸಮುಚ್ಛೇದೇ ಪನ ಸತಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾನಮೇವ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಾ ಹಿ ಸಕಿಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಪಿ ಅಪರಿಹೀನಧಮ್ಮತ್ತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಏವ ಭವನ್ತಿ। **ತರುಣಪೀತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಾ ಅಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ದುಬ್ಬಲಪೀತಿ। **ಬಲವತುಟ್ಠೀ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಥಿರತರಾ ಪೀತಿ। ಇದಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಿಂ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ ಯಂ ವಿಹಾರಂ ಸಯಂ...ಪೇ॰... ವಿಹರಿಸ್ಸತೀತಿ ಅವೋಚುಮ್ಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಂ ವಿಹಾರಂ "ಸಂಕಿಲೇಸಿಕವೋದಾನಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಭಿವುದ್ಧಿನಿಟ್ಠಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿವೇಪುಲ್ಲಭೂತಂ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಹರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಕಥಯಿಮ್ಹಾತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಓವಾದಕರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಏವಂ ವಿಹರತೋ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿಹರಣಹೇತು, ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ವಾ। ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ,** ಪಮೋದಪ್ಪಭವಾ **ಪೀತಿ,** ತಪ್ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಂ,** ತಥಾ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ **ಸತಿ,** ಉಕ್ಕಂಸಗತತಾಯ **ಉತ್ತಮಞಾಣಂ। ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ** ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಕಾಯಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧೀ ಹಿ "ಪಸ್ಸದ್ಧೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। "ನಾಮಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧೀ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಸ್ಸ ಅವಿನಾಭಾವತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಸುಖೋ ವಿಹಾರೋತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇಸೂ"**ತಿಆದಿ, ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಾದೀಸು ಸನ್ತಪಣೀತತಾಯ ಇಮಸ್ಸೇವ ಸುಖತ್ತಾ "ಸುಖೋ ವಿಹಾರೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ಸುಖೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪಸನ್ತೋ ಪರಮಮಧುರೋ"**ತಿ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೇ ಹೀನಭಾವತೋ ಪೀತಿ ದುಬ್ಬಲಾ ಪಾಮೋಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಾ, ಸುಭಾವಿತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಪಗುಣೇ ಸಾ ಪಣೀತಾ ಬಲವಭಾವತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಿಚ್ಚಾ ಪೀತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಾಮೋಜ್ಜಾದಯೋ ಛಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀ"**ತಿ। **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ನಿವತ್ತತೀ**ತಿ ದುಬ್ಬಲಪೀತಿಸಞ್ಞಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನಿವತ್ತತಿ ಹಾಯತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವಿರಹಿತೇನ ಹಿ ಚತುಕ್ಕನಯವಿಭತ್ತೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸಬ್ಬದಾ ಪೀತಿ ಬಲವತೀ ಏವ ಹೋತಿ, ನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವಿಯ ಕದಾಚಿ ದುಬ್ಬಲಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಪೀತಿ ನಿವತ್ತತಿ** ತಪ್ಪಹಾನೇನೇವ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। "ಸುಖೋ ವಿಹಾರೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ **"ತಥಾ ಚತುತ್ಥೇ"**ತಿ। ಯೇ ಪನ "ಸುಖೋ ವಿಹಾರೋ'ತಿ ಏತೇನ ಸುಖಂ ಗಹಿತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇನ ಸನ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ "ಸುಖ"ಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೩೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೪೪; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೦೫) ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ **ದೀಘನಿಕಾಯೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೨; ೩.೧೬೬, ೩೫೮) ಆಗತಂ ಅನೇಕಧಾ ದೇಸನಾನಯಮುದ್ಧರಿತ್ವಾ ಇಧ ದೇಸಿತನಯಂ ನಿಯಮೇತುಂ **"ಇಮೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುದ್ಧ...ಪೇ॰... ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗಂ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಮೇವ ಝಾನಂ ಕಥಿತಂ। **ಚತೂಹಿ...ಪೇ॰... ಕಥಿತಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಭಾವೇನ ಝಾನಾನಿ ಕಥೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಕಾ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಗ್ಗಾ ಕಥಿತಾ। **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾದಿಕಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಾ ಏವ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾ। **ಪೀತಿವೇವಚನಮೇವ ಕತ್ವಾ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪೀತೀನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪೀತಿವೇವಚನಮೇವ ಕತ್ವಾ, ತದುಭಯಂ ಅಭೇದತೋ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪೀತಿಸುಖಾನಂ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ, "ಸುಖೋ ವಿಹಾರೋ"ತಿ ಚ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ **"ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ನಾಮ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ಪೀತಿಸುಖಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪರಿಕ್ಖೋಭೇನ ನ ತತ್ಥ ಸನ್ತಪಣೀತಾನಿ, ಇಧ ಚ ಸನ್ತಪಣೀತಾನೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾ ಏವ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಗಹಿತಾ, ನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೪೩೨-೪೩೭. ವಿಭಾವನತ್ಥೋತಿ ಪಕಾಸನತ್ಥೋ ಸರೂಪತೋ ನಿರೂಪನತ್ಥೋ "ನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಜಿಣ್ಣೇ ...ಪೇ॰... ಅಭಿವಾದೇತಿ ವಾ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತಿ ವಾ ಆಸನೇನ ವಾ ನಿಮನ್ತೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೨) ವಿಯ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಸೋ"**ತಿಆದಿ। "ಅಯಂ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ಸೋ ಏವಾ"ತಿ ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಹಿ ಭಗವತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, **ಸೋ**ತಿ ಪನ ಪರೇಹಿ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನಂ ಪರಮ್ಮುಖಭಾವೇನ। **ನ ನಂ ಏವಂ ವದಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನನ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಮತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ। **ಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪರೇಹಿ ಚೋದಿತವಚನಪಟಿಹಾರಕಂ ಸಉತ್ತರವಚನಂ ಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕನ್ತಿ ಹಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। **ತುಚ್ಛೋ**ತಿ ಮುಸಾ ಅಭೂತೋ। **ಸೋ**ತಿ ಮನೋಮಯೋ, ಅರೂಪೋ ವಾ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ। **ಸ್ವೇವಾ**ತಿ ಸೋ ಏವ ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಹೋತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸಮಯೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಹೋತಿ।

ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತ್ವೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇಸೀತಿ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಸದ್ದೇನ ತಥಾ ಏವ ಪರಿಯೋಸಾಪೇಸಿ, ನ ಪನ ನಂ "ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಸರೂಪತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರೂಪಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಏವ ಏತ್ಥ ಲೋಕೇ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ। **ನಾಮಮತ್ತಮೇತ**ನ್ತಿ ರೂಪಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಮೇತಂ **"ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"**ತಿ। **ಏವರೂಪಾ ವೋಹಾರಾ**ತಿ "ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿಆದಿವೋಹಾರಾ। **ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ನಾಮಭೂತಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತವಸೇನ। "ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ'ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ **ನಿಯ್ಯಾತನತ್ಥಂ।**

೪೩೮. ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾತಿ ರೂಪಾದಿಕೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಮೇತಂ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ "ಯಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತ ಸಮಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ವಾ। **ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪರೇ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತಥಾ ಕಾಲವಿಭಾಗತೋ ಪಟಿಪದಾನಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ವಿನಯನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪನವಸೇನ ವಿನಯನತ್ಥಾಯ। **ಯೇ ತೇ ಅತೀತಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅತೀತಸಮಯೇ ಅತೀತತ್ತಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಭೂತಾ ರೂಪಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ। **ತೇ ಏತರಹಿ ನತ್ಥಿ** ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ತತೋ ಏವ **"ಅಹೇಸು"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ। ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಅತೀತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಸೋಪೀ**ತಿ ತದುಪಾದಾನೋ **ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋಪಿ। ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ**ತಿ ಅತೀತೇ ಏವ ಸಮಯೇ। **ಸಚ್ಚೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಭೂತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। **ಅನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ಅನಾಗತಾನಞ್ಚೇವಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಾದಾನಭೂತಾನಂ। **ತದಾ ಅಭಾವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತೀತಸಮಯೇ ಅಭಾವಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ತದುಪಾದಾನಭೂತೋ **ಅನಾಗತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ** ಚ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ **ತಸ್ಮಿಂ ಅತೀತ** ಸಮಯೇ **ಮೋಘೋ** ತುಚ್ಛೋ ಮುಸಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥತೋ**ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಅತ್ಥತೋ। **ನಾಮಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಮೇವ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ **ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ।**

"ಏಸೇವ ನಯೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯೇ ತೇ ಅನಾಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಏತರಹಿ ನತ್ಥಿ, "ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಪನ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸೋಪಿ ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾ ಅಭಾವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ "ಮೋಘೋ ಅತೀತೋ, ಮೋಘೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥತೋ ನಾಮಮತ್ತಮೇವ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। ಯೇ ಇಮೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಏತರಹಿ "ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಯ್ವಾಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ, ಸೋ ಇದಾನಿ ಸಚ್ಚೋ ಹೋತಿ। ಅತೀತಾನಾಗತಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧುನಾ ಅಭಾವಾ ಏತರಹಿ "ಮೋಘೋ ಅತೀತೋ, ಮೋಘೋ ಅನಾಗತೋ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥತೋ ನಾಮಮತ್ತಮೇವ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

೪೩೯-೪೪೩. ಸಂಸನ್ದಿತುನ್ತಿ ಸಮಾನೇತುಂ। **ಗವಾ**ತಿ ಗಾವಿತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಖೀರಾದೀಸು ಪಞ್ಚಗೋರಸೇಸು। **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಖೀರಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಞ್ಞಿತಂ ಉಪಾದಾನವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ಖೀರಪಞ್ಞತ್ತಿ ಹೋತಿ। **ನ ತಸ್ಮಿಂ...ಪೇ॰... ಗಚ್ಛತಿ** ಖೀರಪಞ್ಞತ್ತಿಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪಸ್ಸ ದಧಿಆದಿಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅನುಪಾದಾನತೋ। ಪಟಿನಿಯತವತ್ಥುಕಾ ಹಿ ಏತಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ **"ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಙ್ಖಾಯತಿ ಕಥೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಙ್ಖಾ।** ಅತ್ತಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ನಿರುತ್ತಿ।** ತಂ ತದತ್ಥಂ ನಮನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತೇನಾತಿ **ನಾಮಂ,** ತಥಾ ವೋಹರನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವೋಹಾರೋ,** ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ। "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ಖೀರೇ ವುತ್ತನಯಂ ದಧಿಆದೀಸುಪಿ **"ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ"**ತಿ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಸಮನುಜಾನನಮತ್ತಕಾನೀತಿ "ಇದಂ ಖೀರಂ, ಇದಂ ದಧೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಾದಿಸೇಸು ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪವಿಸೇಸೇಸು ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಪರಾಗತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಮನುಜಾನನಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಂ ರೂಪಾದಿಖನ್ಧಸಮೂಹಂ ಉಪಾದಾಯ "ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಚ "ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಚ "ಅರೂಪೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಸಮನುಜಾನನಮತ್ತಕಾನಿ, ನ ಚ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ ಉಪಾದಾನತೋ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ಥೀತಿ

ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಿರುತ್ತಿಮತ್ತಕಾನೀ**ತಿ ಸದ್ದನಿರುತ್ತಿಯಾ ಗಹಣೂಪಾಯಮತ್ತಕಾನಿ। “ಸತ್ತೋ ಫಸ್ಸೋ”ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಸದ್ದಗ್ಗಹಣುತ್ತರಕಾಲಂ ತದನುವಿದ್ಧಪಣ್ಣತ್ತಿಗ್ಗಹಣಮುಖೇನೇವ ತದತ್ಥಾವಬೋಧೋ। ತಥಾ ಚಾಹು -

“ಪಠಮಂ ಸದ್ದಂ ಸೋತೇನ, ತೀತಂ ದುತಿಯಚೇತಸಾ।
ನಾಮಂ ತತಿಯಚಿತ್ತೇನ, ಅತ್ಥಂ ಚತುತ್ಥಚೇತಸಾ”ತಿ॥ (ಮಣಿಸಾರಮಞ್ಜುಸಾಟೀಕಾಯಂ ಪಚ್ಚಯಸಙ್ಗಹವಿಭಾಗೇಪಿ)।

ವಚನಪಥಮತ್ತಕಾನೀತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ನಿರುತ್ತಿಯೇವ ಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಮಾಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ **ವಚನಪಥೋ। ವೋಹಾರಮತ್ತಕಾನೀ**ತಿ ತಥಾ ತಥಾ ವೋಹಾರಮತ್ತಕಾನಿ। **ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಕಾನೀ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪರಿಯಾಯೋ, ತಂತಂನಾಮಪಞ್ಞಾಪನಮತ್ತಕಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಮೇತ**ನ್ತಿ “ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ”ತಿ ವಾ “ಸತ್ತೋ”ತಿ ವಾ “ಪೋಸೋ”ತಿ ವಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ **ವೋಹಾರಮತ್ತಕಂ**। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಞ್ಞೋ**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿವಿತ್ತೋ।

ಯಜ್ಜೇವಂ ಕಸ್ಮಾ ಚೇಸಾ ಬುದ್ಧೇಹಿಪಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ **“ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಮ್ಮುತಿಯಾ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಕಥನಂ **ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ**। ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಥನಂ **ಪರಮತ್ಥಕಥಾ**। ಪರಮತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಕಥಾಭಾವತೋ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಕಥಾಪಿ **“ಪರಮತ್ಥಕಥಾ”**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮೋಯೇವ ಹಿ “ಅನಿಚ್ಚೋ, ದುಕ್ಖೋ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮೋ।

“ಅನಿಚ್ಚಾ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ, ದುಕ್ಖಾನತ್ತಾ ಚ ಸಙ್ಖತಾ।
ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚೇವ ಪಣ್ಣತ್ತಿ, ಅನತ್ತಾ ಇತಿ ನಿಚ್ಛಯಾ” ತಿ॥ (ಪರಿ॰ ೨೫೭) -

ವಚನತೋ ಪನೇಸ “ಅನತ್ತಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಖನ್ಧಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿ ಪನ ತಜ್ಜಾಪಣ್ಣತ್ತಿ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ, ಆಸನ್ನತರಾ ಚ, ಪುಗ್ಗಲಪಣ್ಣತ್ತಿಆದಯೋ ವಿಯ ನ ದೂರೇ , ತಸ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದಿಕಥಾಪಿ **“ಪರಮತ್ಥಕಥಾ”**ತಿ ವುತ್ತಾ, ಖನ್ಧಾದಿಸೀಸೇನ ವಾ ತದುಪಾದಾನಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಏವ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾಪಿ ಸಮ್ಮುತಿಮುಖೇನೇವ ದೇಸನಮಾರೋಹನ್ತಿ, ನ ಪರಮತ್ಥಮುಖೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದೇಸನಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾವ ಸಿಯಾತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ ಕಥೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ಕಥಾವಿಭಾಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ನ ಚ ಸದ್ದೋ ಕೇನಚಿ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ವಿನಾ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಚೇವಂ ದುಬ್ಬಿಧಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಥಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಕಾರಣವಿಭಾವನೇನ ಪರಿಹರಿತುಂ **“ತತ್ಥ ಯೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಂ **ವಿಜಾನಿತುಂ** ಚತುಸಚ್ಚಂ **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ** ವಟ್ಟತೋ **ನಿಯ್ಯಾತುಂ ಅರಹತ್ತ**ಸಙ್ಖಾತಂ **ಜಯಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ**। ಯಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಾಯ ಏವ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಕಥಾ ಚ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ವಿನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಆದಿತೋ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ ಭಗವಾ ಪರತೋ ಪರಮತ್ಥಕಥಂಯೇವ ಕಥೇತೀತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ। “ಆದಿತೋವ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇತೀ”ತಿ ಹಿ ವದನ್ತೋ ಪರತೋ ಪರಮತ್ಥಕಥಮ್ಪಿ ಕಥೇತೀತಿ ದೀಪೇತಿ, ಇತರತ್ಥ ಪನ “ಆದಿತೋವ ಕಥೇತೀ”ತಿ ಅವದನ್ತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಪೀತಿ। **“ತಥಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಕಥಾದ್ವಯಕಥನೇ ಪರಿಯಾಯನ್ತರಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಬೋಧೇತ್ವಾ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ತಥಾ ತಥಾ ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ ಹೋತಿ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ, ಕತ್ಥಚಿ ಪರಮತ್ಥಕಥಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ, ಇತಿ ವಿನೇಯ್ಯದಮ್ಮಕುಸಲಸ್ಸ ಸತ್ಥು ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ತಥಾ ತಥಾ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪನ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮತಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಏವ ಸಮ್ಮುತಿಮನುವತ್ತತಿ, ಸಮ್ಮುತಿಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋಯೇವ ಧಮ್ಮತಂ ವಿಭಾವೇತಿ, ನಂ ತತ್ಥ ಅಭಿನಿವೇಸಾತಿಧಾವನಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ “ಜನಪದನಿರುತ್ತಿಂ ನಾಭಿನಿವಿಸೇಯ್ಯ, ಸಮಞ್ಞಂ ನಾತಿಧಾವೇಯ್ಯಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೩೯-೪೪೩)।

ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಕಥನಂ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಾನಮಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ತಂ ಕಾರಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಕತಿಯಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಲೂಖಾಕಾರಾ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಮನಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನವಸೇನ ಲೂಖಸದಿಸಾ। ನನು ಚ ಸಮ್ಮುತಿ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಅಭೂತಾ, ತಂ ಕಥಂ ಬುದ್ಧಾ ಕಥೇನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾಪೀ**"ತಿಆದಿ। **ಸಚ್ಚಮೇವಾ**ತಿ ತಥಮೇವ । **ಸಭಾವಮೇವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುತಿಭಾವೇನ ತಂಸಭಾವಮೇವ। ತೇನಾಹ "**ಅಮುಸಾವಾ**"ತಿ। ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ಪನ ಸಚ್ಚಾದಿಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ಕೋ ಪನಿಮೇಸಂ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸೋತಿ? ಯಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಅವಯವವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಕತೇ ನ ತಂಸಞ್ಞಾ, ಸೋ ಘಟಪಟಾದಿಪ್ಪಭೇದೋ ಸಮ್ಮುತಿ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪರಮತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಸಭಾವೇ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮುತಿ ಚ ಸಚ್ಚಸಭಾವಾ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸೀ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸೀ**ತಿ ನಾನಾದೇಸಭಾಸಾಕುಸಲೋ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಮತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಕೋ ಆಚರಿಯೋ ವಿಯ ನಾನಾವಿಧಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಕುಸಲೋ ಭಗವಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ದುವೇಯೇವ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಸರೂಪತೋ, ಪರಿಮಾಣತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸಮ್ಮುತಿಂ ಪರಮತ್ಥಞ್ಚ, ತತಿಯಂ ನೂಪಲಬ್ಭತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। **ವದತಂ ವರೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವದನ್ತಾನಂ ವರೋ। ಲೋಕಸಙ್ಕೇತಮತ್ತಸಿದ್ಧಾ **ಸಮ್ಮುತಿ**। ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವೋ **ಪರಮತ್ಥೋ**।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಸಚ್ಚಸಭಾವಂ ಸಹ ಕಾರಣೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಙ್ಕೇತವಚನ**"ನ್ತಿ ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂತಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥವಚನಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಹಿ ಸಙ್ಕೇತವಚನಸ್ಸ ಸಚ್ಚಭಾವೇ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ, ಲೋಕಸಿದ್ಧಾ ಸಮ್ಮುತಿ ಸಙ್ಕೇತವಚನಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತಾಯ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ವಿಸಂವಾದನಾಭಾವತೋ ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂತಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಚ ಪರಮತ್ಥವಚನಸ್ಸ ಸಚ್ಚಭಾವೇ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ। ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಯೋ ಭೂತೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ, ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ಅಙ್ಗನಂ ಞಾಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಾಥಾವತೋ ಅವಿಸಂವಾದನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಪರಮತ್ಥವಚನಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತಟೀಕಾಯಂ** ಪನ ಆಚರಿಯೇನೇವ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನೇನ ಪದಮುಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ "**ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಾ**ತಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। **ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ। **ಭೂತಕಾರಣಾ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ –

> "ತಸ್ಮಾ ವೋಹರಕುಸಲಸ್ಸ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
> ಸಮ್ಮುತಿಂ ವೋಹರನ್ತಸ್ಸ, ಮುಸಾವಾದೋ ನ ಜಾಯತೀ"ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪) –

ಅಯಮ್ಪಿ ಗುಣಪರಿದೀಪನೀ ಗಾಥಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಸಚ್ಚಸ್ಸ ದುವಿಧತ್ತಾ, ಸಙ್ಕೇತವಚನಸ್ಸ ವಾ ಸಚ್ಚಭಾವತೋ। **ಸಮ್ಮುತಿಂ ವೋಹರನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಸತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ **ಮುಸಾವಾದೋ** ನಾಮ **ನ ಜಾಯತೀ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ "ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಪುಗ್ಗಲ ಕಥಂ ಕಥೇತಿ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪದೀಪನತ್ಥಂ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದೀಪನತ್ಥಂ, ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರದೀಪನತ್ಥಂ, ಆನನ್ತರಿಯದೀಪನತ್ಥಂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದೀಪನತ್ಥಂ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದೀಪನತ್ಥಂ, ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿದೀಪನತ್ಥಂ, ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಅಪ್ಪಹಾನತ್ಥಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪; ಕಥಾ॰ ಅನುಟೀ॰ ೧) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಕಾರಣಮ್ಪಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಯದಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತೋಪಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ವದತಿ, ಏವಞ್ಚೇತ್ಥ ಕೋ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೇಹಿ ವಿಸೇಸೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಾಹೀ"**ತಿಆದಿ, ಅಯಂ ಪಾಳಿಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೋ ಅಪ್ಪಹೀನಪರಾಮಾಸತ್ತಾ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ವೋಹರತಿ। ತಥಾಗತೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಪರಾಮಾಸತ್ತಾ ಅಪರಾಮಸನ್ತೋವ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಹಿ ವಿನಾ ಲೋಕಿಯೋ ಅತ್ಥೋ ಲೋಕೇನ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ತಸ್ಮಾ ತಾಹಿ ತಂ ವೋಹರತಿ। ತಥಾ ವೋಹರನ್ತೋ ಚ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ। **ದೇಸನಂ ವಿನಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾಯ ವಟ್ಟಕಥಾಯ ವಿನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ। **ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀ**ತಿ "ಅಪರಾಮಸ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ತಣ್ಹಾಮಾನಪರಾಮಾಸಪ್ಪಹಾನಕಿತ್ತನೇನ ತಪ್ಪಹಾಯಕಅರಹತ್ತಸಙ್ಖಾತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇಸಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಸುಭಮಾಣವಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೪೪. ಏವಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸುಭಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಸಾವತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಸುಭಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೇನ "ಅಚಿರ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಚಿರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತೇ "ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕ ತಂ ಭಾಸಿತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ, ಅಚಿರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ** ಯಥಾ "ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೋ, ಮಾಸಜಾತೋ"ತಿ। ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೇತಿ** ಚ ಸತ್ಥು ಪರಿನಿಬ್ಬುತಭಾವಸ್ಸ ಚಿರಕಾಲತಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಆಸನ್ನತಾಮತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಯಾವ ಜೇಟ್ಠಪುಣ್ಣಮೀ, ತಾವ ಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಮಾಸಮತ್ತೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮತ್ತ**ಸದ್ದೇನ ಪನ ತಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಸಮ್ಪುಣ್ಣತಂ ಜೋತೇತಿ। ತುದಿಸಞ್ಞಿತೋ ಗಾಮೋ ನಿವಾಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತೋದೇಯ್ಯೋ**। ತಂ ಪನೇಸ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಣದಣ್ಡೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೦) ವಿಯ ಚಮ್ಪಂ, ಕೂಟದನ್ತೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೩) ವಿಯ ಚ ಖಾಣುಮತಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿತ್ತಾ"**ತಿ, ಇಸ್ಸರಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮ್ಪಿ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲಸ್ಸ ಪುರೋಹಿತಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಪುತ್ತಮ್ಪಿ ಆಹಾತಿ** ಸುಭಂ ಮಾಣವಮ್ಪಿ ಓವದನ್ತೋ ಆಹ।

ಅಞ್ಜನಾನನ್ತಿ ಅಕ್ಖಿಅಞ್ಜನತ್ಥಾಯ ಘಂಸಿತಅಞ್ಜನಾನಂ। **ವಮ್ಮಿಕಾನನ್ತಿ** ಕಿಮಿಸಮಾಹಟವಮ್ಮಿಕಾನಂ ಸಞ್ಚಯಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮಧೂನನ್ತಿ** ಮಕ್ಖಿಕಮಧೂನಂ। **ಸಮಾಹಾರ**ನ್ತಿ ಮಕರನ್ದಸನ್ನಿಚಯಂ। **ಪಣ್ಡಿತೋ ಘರಮಾವಸೇತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪತರಪ್ಪತರೇಪಿ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಭೋಗಾ ಖೀಯನ್ತಿ, ಅಪ್ಪತರಪ್ಪತರೇಪಿ ಚ ಸಞ್ಚಿಯಮಾನೇ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಮುಪಮತ್ತಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ವಯಮಕತ್ವಾ ಆಯಮೇವ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಘರೇವಸೇ ಘರಾವಾಸಮನುತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಲೋಭಾದೇಸಿತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಉಪದಿಸತಿ।

ಅದಾನಮೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪನಹೇತು ಲೋಭಾಭಿಭೂತತಾಯ **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಘರೇ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಲೋಭವಸಿಕಸ್ಸ ಹಿ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ , "ಜನವಸಭೋ ನಾಮ ಯಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫೦) ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುಬ್ಬಪರಿಚಯೇನ **ಅತಿವಿಯ ಪಿಯಾಯತಿ**। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಪುಬ್ಬೇವ ಸನ್ನಿವಾಸೇನಾ"ತಿಆದಿ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭೪)। **ನಿಕ್ಖನ್ತೇತಿ** ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಬಹಿ ನಿಗ್ಗತೇ। ಸುಭಂ ಮಾಣವಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮೋ ಏಕಕೋವ **ಭಗವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿ**। **ಭುಕ್ಕಾರ**ನ್ತಿ "ಭು ಭೂ"ತಿ ಸುನಖಸದ್ದಕರಣಂ। **"ಭೋ ಭೋ"**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮುದಾಚಾರೇನ **ಪರಿಭವಿತ್ವಾ** ಪರಿಭವನಹೇತು। "ಭೋವಾದಿ ನಾಮ ಸೋ ಹೋತಿ, ಸಚೇ ಹೋತಿ ಸಕಿಞ್ಚನೋ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೬೨೫) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚ ಹೇಟ್ಠಾ "ಅದಾನಮೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ ಆಹ, ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಮಂ 'ಭೋ ಭೋ'ತಿ ಪರಿಭವಿತ್ವಾ ಸುನಖೋ ಜಾತೋ"ತಿ ವದತೀತಿ? ತಥಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ತದುಭಯಸಾಧಾರಣಫಲತ್ತಾ। ಆನಿಸಂಸಫಲಞ್ಹಿ ಸಾಧಾರಣಕಮ್ಮೇನಪಿ ಜಾತಂ, ನ ವಿಪಾಕಫಲಂ ವಿಯ ಏಕಕಮ್ಮೇನೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅವೀಚಿಂ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ** ಕತೋಕಾಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಬಾಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ। "ಜಾನಾತಿ ಮಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ"ತಿ **ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ**। **ಉದ್ಧನನ್ತರೇತಿ** ಚುಲ್ಲಿಕನ್ತರೇ। ನನ್ತಿ ಸುನಖಂ।

ತಂ ಪವತ್ತಿನ್ತಿ ಭಗವತಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಂ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಚಾರಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಿಹಾಪಿತತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ತಥಾ ಪಿತರಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ **"ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಮುಖಾರುಳ್ಹ**ನ್ತಿ ಸಯಂಪಟಿಭಾನವಸೇನ ಮುಖಮಾರುಳ್ಹಂ। **ತಂ ಪವತ್ತಿಂ**

ಪುಚ್ಛೀತಿ “ಸುತಮೇತಂ ಭೋ ಗೋತಮ ಮಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”ತಿ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, “ಕಿಮಿದಂ ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಅಸಚ್ಚಂ ವಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। **ತಥೇವ ವತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಸುನಖಸ್ಸ ವುತ್ತಂ, ತಥೇವ ವತ್ವಾ। **ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಚ್ಚಾಪನತ್ಥಂ, “ತೋದೇಯ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನೇನ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಸಂವಾದಿಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಪ್ಪೋದಕ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕೇನ ಉದಕೇನ ಸಮ್ಪಾದಿತಂ। **ಮಧುಪಾಯಾಸ**ನ್ತಿ ಸಾದುರಸಂ, ಮಧುಯೋಜಿತಂ ವಾ ಪಾಯಾಸಂ। **ತಥಾ ಅಕಾಸಿ,** ಯಥಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ। **“ಸಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇಸೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಸೋ ಸುನಖೋ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸಿ, ನ ಜಾತಿಸ್ಸರತಾಯ। ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭುಕ್ಕರಣಂ ಪನ ಪುರಿಮಜಾತಿಸಿದ್ಧವಾಸನಾವಸೇನಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಳಳಳ) ಏವಂ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಪನ **ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** “ಸುನಖೋ ‘ಞಾತೋಮ್ಹಿ ಇಮಿನಾ’ತಿ ರೋದಿತ್ವಾ ‘ಹುಂ ಹು’ನ್ತಿ ಕರೋನ್ತೋ ಧನನಿಧಾನಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಾದೇನ ಪಥವಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೮೯) ಜಾತಿಸ್ಸರಾಕಾರಮಾಹ, ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಭವಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ನಾಮ ಏವರೂಪಂ ಸುನಖಪಟಿಸನ್ಧಿಅನ್ತರಂ ಪಾಕಟಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ, ಅದ್ಧಾ ಏಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ”ತಿ **ಭಗವತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ।** ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾಪಾಠಕೋ ಕಿರೇಸ। ತೇನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ “ಇಮಂ ಧಮ್ಮಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ, ತತೋ ಸೋ ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ**”ತಿ। ತತ್ಥ **ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ**ತಿ “ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಹಿ ಭೋ ಗೋತಮ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪಾಯುಕಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದೀಘಾಯುಕಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಬವ್ಹಾಬಾಧಾ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾ। ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ, ವಣ್ಣವನ್ತೋ। ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ, ಮಹೇಸಕ್ಖಾ। ಅಪ್ಪಭೋಗಾ, ಮಹಾಭೋಗಾ। ನೀಚಕುಲೀನಾ, ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ। ಕೋ ನು ಖೋ ಭೋ ಗೋತಮ ಹೇತು ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂಯೇವ ಸತಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಹೀನಪಣೀತತಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯) ಇಮೇ **ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತೇ** ಆಗತೇ ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ। “ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಮಾಣವ ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮದಾಯಾದಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯) ಸಙ್ಖೇಪತೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ **ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗತೋ।** ಅಙ್ಗಸುಭತಾಯ **“ಸುಭೋ”** ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ। **ಮಾಣವೋ**ತಿ ಪನ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇಪಿ ತರುಣವೋಹಾರೇನ ನಂ ವೋಹರತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಭೋಗಗಾಮತೋ**ತಿ ತುದಿಗಾಮತೋ **ಆಗನ್ತ್ವಾ** ತಙ್ಖಣಿಕಂ **ವಸತಿ।** ತೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ “ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಳಳಜ. “ಏಕಾ ಚ ಮೇ ಕಙ್ಖಾ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪರಿ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಪಗೇವ ತೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮಾಣವಕ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಮಾಣವಂ “ಏಕಪುತ್ತಕೋ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೭, ೩೫೩; ಪಾರಾ॰ ೨೭) ಪಿಯಪುತ್ತಕೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಖುದ್ದಕತ್ಥೇ ಪವತ್ತನತೋ। **ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾ। ಸಾ ಹಿ ಕುಸಲಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖವೇದನಾಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ “ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ”ತಿ ಚ ಕಾಯಂ ಗಾಳ್ಹಾ ಹುತ್ವಾ ಬಾಧನತೋ ಪೀಳನತೋ “ಆಬಾಧೋ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೀದಿಸಾ ಪನ ಸಾತಿ ಆಹ **“ಯಾ ಏಕದೇಸೇ**”ತಿಆದಿ। **ಏಕದೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಸರೀರೇಕದೇಸೇ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾಪಿ ಅಪರಿವತ್ತಿಭಾವಕರಣತೋ **ಅಯಪಟ್ಟೇನ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಯ ಗಣ್ಹಾತಿ,** ಇಮಿನಾ ಬಲವರೋಗೋ **ಆಬಾಧೋ** ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಿಚ್ಛಜೀವಿತಕರೋ**ತಿ ಅಸುಖಜೀವಿತಾವಹೋ, ಇಮಿನಾ ದುಬ್ಬಲೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋ ರೋಗೋ **ಆತಙ್ಕೋ** ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸಯನನಿಸಜ್ಜಾದಿತೋ ಉಟ್ಠಹನಂ, ತೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತನಂ ವದತಿ। **ಗರುಕ**ನ್ತಿ ಭಾರಿಯಂ ಅಕಿಚ್ಛಸಿದ್ಧಿಕಂ। ಗಿಲಾನಸ್ಸೇವ ಕಾಯೇ ಬಲಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಲಹುಟ್ಠಾನೇನ ಚೇತ್ಥ ಗೇಲಞ್ಞಾಭಾವೋ ಪುಚ್ಛಿತೋ। ಹೇಟ್ಠಾ ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ಅಫಾಸುವಿಹಾರಾಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾಪಿ ಇದಾನಿ ಪುನ ಫಾಸುವಿಹಾರಭಾವಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ತೇನ ಸವಿಸೇಸೋ ಏತ್ಥ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಪುಚ್ಛಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಅಸತಿಪಿ ಹಿ ಅತಿಸಯತ್ಥಜೋತನೇ ಸದ್ದೇ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಅತಿಸಯತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೇವ ಯಥಾ “ಅಭಿರೂಪಸ್ಸ ಕಞ್ಞಾ ದಾತಬ್ಬಾ”ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಗಮನಟ್ಠಾನಾ**”ತಿಆದಿ। ಪುರಿಮಂ ಆಣಾಪನವಚನಂ, ಇದಂ ಪನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅಯಮಿಮೇಸಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಥಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿನಾ।

೪೪೭. ಕಾಲೋ ನಾಮ ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾಲೋ, **ಸಮಯೋ** ನಾಮ ತಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗೀ, ಅತ್ಥತೋ ಪನೇಸ ತಜ್ಜಂ ಸರೀರಬಲಞ್ಚೇವ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೋ ಚ। **ಉಪಾದಾನಂ** ನಾಮ ಞಾಣೇನ ತೇಸಂ ಗಹಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಸ್ವೇ ಗಮನಕಾಲೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಲಂ, **"ಕಾಯೇ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಮಯಞ್ಚ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಫರಿಸ್ಸತೀತಿ** ಫರಣವಸೇನ ಠಸ್ಸತಿ।

೪೪೮. ಚೇತಿಯರಟ್ಠೇತಿ ಚೇತಿರಟ್ಠೇ। ಯ-ಕಾರೇನ ಹಿ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। "ಚೇತಿರಟ್ಠತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸುಂಯೇವೇಕಂ ರಟ್ಠ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। "ಯಸ್ಮಾ ಮರಣಂ ನಾಮ ತಾದಿಸಾನಂ ದಸಬಲಾನಂ ರೋಗವಸೇನೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ರೋಗೇನ ತಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ, ಮರಣಹೇತುಕಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಸಾಧಾರಣತಾ, ತಥಾ ಮರಣಸ್ಸ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಕರಣತಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಮರಣಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಂ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಕಥೇಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭೋ ಆನನ್ದಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಕೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ರೋಗಂ ಪುಚ್ಛತಿ, **"ಕಿಂ ಭಗವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣಂ, **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪಂ, **"ಸತ್ಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಸಾಧಾರಣತಂ, **"ಏಕಾ ದಾನೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಮರಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಕರಣತಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಜಾನೀತಿ** ಮಹಾಹಾನಿ। **ಯತ್ರಾತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ತೇನ ಕೋ ದಾನಿ ಅಞ್ಞೋ ಮರಣಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಇದಾನೀತಿ** ಚ ಅತ್ತನೋ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪತಿ ವೋಹಾರಮತ್ತೇನ ವುತ್ತಂ। **ಲಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ** ಲಜ್ಜಾ ವಿಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ವಿಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ । ಪೀತಭೇಸಜ್ಜಾನುರೂಪಂ ಆಹಾರಭೋಜನಂ ಪೋರಾಣಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪೀತ...ಪೇ॰... ದತ್ವಾ"**ತಿ।

ಹುತ್ವಾತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ ಸನ್ತಿಕಾವಚರಭಾವಸ್ಸ ವಿಸೇಸನತೋ। ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ವಿಯ **ನ ರನ್ಧಗವೇಸೀ,** ಉತ್ತರಮಾಣವೋ ವಿಯ ಚ **ನ ವೀಮಂಸನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ,** ಅಪಿ ತು ಖಲು **ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೋತಿ** ಹಿ ವಿಸೇಸೇತಿ। **ನ ರನ್ಧಗವೇಸೀತಿ** ನ ಛಿದ್ದಗವೇಸೀ। **ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವಿಮೋಕ್ಖುಪಾಯೇಸು ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇಸು। **ಧರನ್ತೀತಿ** ಅಧುನಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೪೯. ಅತ್ಥತೋ ಪಯುತ್ತತಾಯ ಸದ್ದಪಯೋಗಸ್ಸ ಸದ್ದಪಬನ್ಧಲಕ್ಖಣಾನಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ತದತ್ಥಭೂತೇಹಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಕಥಿತನ್ತಿ** "ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಮಾಣವ ಖನ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಗಣನತೋ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಕಥಿತಂ। **"ಕತಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣ"**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾಪುಚ್ಛಾಯೇವ, ನ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। ಮಾಣವಸ್ಸೇವ ಹಿ ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾ, ನ ಥೇರಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಮಾಣವೋ"**ತಿಆದಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾಯೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾಪುಚ್ಛಾ। ಇಧ ಪನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಮಾಣತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ। ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಮಾರೋಪಿಂಸು। ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾಭಾವೇ ಪನಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸೇವ ವಚನತಾ ಸಿಯಾ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪೫೦-೪೫೩. ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ ಪದತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಕಾರೀ ಇತಿಸದ್ದೋ ಲುತ್ತೋ, ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಯ ಸದ್ದನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ, ಯಥಾರುತೋ ಚ ಇತಿಸದ್ದೋ ಆದ್ಯತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ "ಅರಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪತಿಟ್ಠಪೇಸೀ"ತಿ ಅಯಂ ಪಾಠೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತೇಸು ದಸ್ಸಿತೇಸೂ"**ತಿ, ತೇಸು ತೀಸು ಖನ್ಧೇಸು ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದಸ್ಸಿತೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವತಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೪) ದೇಸಿತನಯೇನೇವ, ತೇನ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾಸಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಾಸನೇ ನ ಸೀಲಮೇವ ಸಾರೋತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಾರೇ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಯಥಾದಸ್ಸಿತಂ ಸೀಲಂ ಸಾರೋ ಏವ ನ ಹೋತಿ ಸಾರವತೋ ಮಹತೋ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಪಟಿಕಟ್ಠಾನಿಕತ್ತಾ । ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋ ಹಿ

ಏವಸದ್ದೋ ಯಥಾಠಾನೇ ನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಕಸ್ಮಾ ತಮಿಧ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಕೇವಲ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಝಾನಾದಿಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತಂ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ತೇಸಮಸಮ್ಭವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ”ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೧೯೨; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨) ಅಥ ವಾ **ಸಾಸನೇ ನ ಸೀಲಮೇವ ಸಾರೋತಿ** ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಸನೇ ಮಗ್ಗಫಲಸೀಲಸಙ್ಖಾತಂ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಮ್ಪಿ ಸಾರಮೇವ, ತಥಾಪಿ ನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಏವ ಸಾರೋ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಸಾರೋ ಏವಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಯಥಾಪಯುತ್ತೇನ ಏವಸದ್ದೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪುರಿಮೋಯೇವ ಪನತ್ಥೋ ಯುತ್ತತರೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **“ಇತೋ ಉತ್ತರೀ”**ತಿಆದಿ। **ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ** ಸೇಸಖನ್ಧದ್ವಯಂ।

ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪೫೪. ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಥೇರೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಪುಟ್ಠೋಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಿಕೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ನನು ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅಞ್ಞಂ ಪುಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ಅಮ್ಬಂ ಪುಟ್ಠೋ ಲಬುಜಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಈದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಇಧ ಅನೋಕಾಸಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಕಥಞ್ಚ…ಪೇ॰… ಆರಭೀ”**ತಿ ಆಹ, ತೇನೇತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಯೋಪಿ ಸಮಾಧಿಉಪಕಾರಕತಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಪಕ್ಖಿಕಭಾವೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯೇ ತೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಯೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನದೇಸನಾನನ್ತರಂ ಅಭಿಞ್ಞಾದೇಸನಾಯ ಅವಸರೋತಿ ಕತ್ವಾ **ರೂಪಜ್ಝಾನಾನೇವ ಆಗತಾನಿ, ನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ**। ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಾದಿಕಾ ಹಿ ಸಪರಿಭಣ್ಡಾ ಛಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಇಜ್ಝಮಾನಾ ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ಚಿತ್ತಪರಿದಮನೇನ ವಿನಾ ನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ದೇಸಿಯಮಾನಾಸು ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿಪಿ ದೇಸಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ ನಾನನ್ತರಿಕಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ಆನೇತ್ವಾ ಪನ ದೀಪೇತಬ್ಬಾನೀ”**ತಿ, ವುತ್ತನಯೇನ ದೇಸಿತಾನೇವ ಕತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣಕೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ “ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾವ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ “ಅರೂಪಜ್ಝಾನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೪೭೧-೪೮೦. **ನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತಕೇನೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಠಾನಾಠಾನಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಏವಸದ್ದಸ್ಸಾನುರೂಪಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **“ನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ…ಪೇ॰… ಅತ್ಥೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಿಯೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋತಿ** ಏತ್ಥ ಹಿ ಅರಿಯಸದ್ದೋ ಸುದ್ಧಮತ್ತಪರಿಯಾಯೋವ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಪರಿಯಾಯೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ತಥಾ **ಅರಿಯೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಇತೋತಿ** ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧತೋ, ಸೋ ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠತೋ ಅರಹತ್ತಫಲಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಅರಹತ್ತಪರಿಯೋಸಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ವಿನಾಪಿ ಹಿ ಅರಹತ್ತೇ ಅಧಿಗತೇ “ನತ್ಥೇವ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯ”ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಯದತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಯೋಪಿ ಆಗತಾಯೇವ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಕೇವಟ್ಟಗಹಪತಿಪುತ್ತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೮೧. ಏವಂ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಸುಭಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ... ಪೇ॰... ನಾಳನ್ದಾಯನ್ತಿ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಪಾವಾರಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿನೋ। **ಅಮ್ಬವನೇ**ತಿ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖಬಹುಲೇ ಉಪವನೇ। ತಂ ಕಿರ ಸೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಭಗವತೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಟ್ಠಾನಕುಟಿಮಣ್ಡಪಾದೀನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ, ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ ಪನೇಸ ವಿಹಾರೋ "ಪಾವಾರಿಕಮ್ಬವನ"ನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। **"ಕೇವಟ್ಟೋ" ತಿದಂ** ನಾಮಮತ್ತಂ। "ಕೇವಟ್ಟೇಹಿ ಸಂರಕ್ಖಿತತ್ತಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಗಹಪತಿಪುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಞ್ಚೇಸ ತದಾ ಗಹಪತಿಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋ, ಪಿತು ಪನಸ್ಸ ಅಚಿರಕಾಲಕತತಾಯ ಪುರಿಮಸಮಞ್ಞಾಯ "ಗಹಪತಿಪುತ್ತೋ"ತ್ವೇವ ವೋಹರೀಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲೋ"**ತಿ, ಮಹಾವಿಭವತಾಯ ಮಹಾಸಾರೋ ಗಹಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಪನ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **"ಮಹಾಸಾಲೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಪಲಿಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಚೂಳನಿ॰ ೧೫; ಮಿ॰ ಪ॰ ೬.೩.೭; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೧೦೨) **ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ**ತಿ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾವಸೇನ ರತನತ್ತಯಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತತೋಯೇವ ರತನತ್ತಯಪ್ಪಸನ್ನೋ। ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ವಾ **ಸದ್ಧೋ,** ರತನತ್ತಯಪ್ಪಸಾದಬಹುಲತಾಯ **ಪಸನ್ನೋ। ಸದ್ಧಾಧಿಕತ್ತಾಯೇವಾ**ತಿ ತಥಾಚಿನ್ತಾಯ ಹೇತುವಚನಂ, ಸದ್ಧಾಧಿಕೋ ಹಿ ಉಮ್ಮಾದಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ಸಮಿದ್ಧಾತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಇದ್ಧಾ, ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾ, ಆಕಿಣ್ಣಾ ಬಹೂ ಮನುಸ್ಸಾ ಏತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಂಸಕೂಟೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಏಹಿ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸಂ, ಅನುಮಾಸಂ, ಅನುಸಂವಚ್ಛರಂ ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಸಾದಾಯ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಣಾಪನಮೇವ ಸಮಾದಿಸನಂ, ತಂ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಪನಂ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಠಾನನ್ತರೇ ಠಪೇತೂ"**ತಿ । **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಉತ್ತರಿತರಾನಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಝಾಯೀನಂ, ಅರಿಯಾನಞ್ಚ। **ಧಮ್ಮತೋ**ತಿ ಅಧಿಗಮಧಮ್ಮತೋ, ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। ತತೋ ಹಿ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಿ। ಏವಂ ಉತ್ತರಿಸದ್ದಂ ಮನುಸ್ಸಸದ್ದೇನ ಏಕಪದಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ ವಿಸುಮೇವ ಪದಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ದಸಕುಸಲಸಙ್ಖಾತತೋ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತೋ**ತಿ ಪಕತಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತೋ। **ಪಜ್ಜಲಿತಪದೀಪೋ**ತಿ ಪಜ್ಜಲನ್ತಪದೀಪೋ। **ತೇಲಸ್ನೇಹ**ನ್ತಿ ತೇಲಸೇಚನಂ। **ರಾಜಗಹಸೇಟ್ಠಿವತ್ಥುಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ರಾಜಗಹಸೇಟ್ಠಿನೋ ಚನ್ದನಪತ್ತದಾನವತ್ಥುಮ್ಹಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೫೨)। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಸೀ**ತಿ "ನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಗಿಹೀನಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಂ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ। ಯೋ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೫೨) ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿಪಟಿಕ್ಖೇಪಕಂ ಇದಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ।

೪೮೨. ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಅಚಾವನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನ ಗುಣವಿನಾಸನೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಲಭೇದ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ವಿಸಹನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ನಿವಾರಿತಟ್ಠಾನೇ ಉಸ್ಸಹನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣನ್ತರೇನಾಯಂ ಉಸ್ಸಹನ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಾಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ, ವಿಭೂತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೩-೪. ಆದೀನವನ್ತಿ ದೋಸಂ। ಕಥಂ ತೇನ ಕತಾ, ಕತ್ಥ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಆಹ “**ತತ್ಥ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿ। **ಏಕೇನಾತಿ** ಗನ್ಧಾರೇನ ನಾಮ ಇಸಿನಾವ। ಏವಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ। ಗನ್ಧಾರೀ ನಾಮೇಸಾ ವಿಜ್ಜಾ ಚೂಳಗನ್ಧಾರೀ, ಮಹಾಗನ್ಧಾರೀತಿ ದುವಿಧಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಚೂಳಗನ್ಧಾರೀ** ನಾಮ ತಿವಸ್ಸತೋ ಓರಂ ಮತಸತ್ತಾನಂ ಉಪಪನ್ನಟ್ಠಾನಜಾನನಾ ವಿಜ್ಜಾ। ವಙ್ಗೀಸವತ್ಥು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೧೨) ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ। **ಮಹಾಗನ್ಧಾರೀ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ಚೇವ ಜಾನನಾ, ತದುತ್ತರಿ ಚ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧಿಕಾ ವಿಜ್ಜಾ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹೇಸಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತಿ। ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ವಿಜ್ಜಾಯ ಸಾಧಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಾದಿಸೇ ದೇಸೇ, ಕಾಲೇ ಚ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪೇತ್ವಾ ಬಹುಧಾಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಹತ್ಥಿಆದೀನಿಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅದಸ್ಸನೀಯೋಪಿ ಹೋತಿ, ಅಗ್ಗಿಥಮ್ಭಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ, ಜಲಥಮ್ಭಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ, ಆಕಾಸೇಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಇನ್ದಜಾಲಸದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಟ್ಟೋತಿ** ದುಕ್ಖಿತೋ ಬಾಧಿತೋ। ತೇನಾಹ “**ಪೀಳಿತೋ**”ತಿ।

ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೫. ಕಾಮಂ “**ಚೇತಸಿಕ**”ನ್ತಿ ಇದಂ ಯೇ ಚೇತಸಿ ನಿಯುತ್ತಾ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ, ಸಾಧಾರಣೇ ಪನ ಗಹಿತೇ ಚಿತ್ತವಿಸೇಸೋ ದಸ್ಸಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಚ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚೇತಸಿಕಪದಸ್ಸ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ**”ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸೋಮನಸ್ಸ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತದೇಕಟ್ಠಾ ರಾಗಾದಯೋ, ಸದ್ಧಾದಯೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, **ದೋಮನಸ್ಸ**ಗ್ಗಹಣೇನ ದೋಸಾದಯೋ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಪನ ಸರೂಪೇನೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। ಪಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಆಹ “**ಏವಂ ತವ ಮನೋ**”ತಿ, ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ ತವ ಮನೋ ಪವತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇನ ಪಕಾರೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ**”ತಿಆದಿ। “**ಏವಮ್ಪಿ ತೇ ಮನೋ**”ತಿ ಇದಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿತತಾದಿಮತ್ತದಸ್ಸನಂ, ನ ಪನ ಯೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ, ತಂ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ “**ಇತಿಪಿ ತೇ ಚಿತ್ತ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತಿಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ “ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ ಕಚ್ಚಾನ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫; ೩.೯೦) ವಿಯ। ತೇನಾಹ “**ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅತ್ಥ**”ನ್ತಿ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ಪರಸ್ಸ ಚಿನ್ತಂ ಮನತಿ ಜಾನಾತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಚಿನ್ತಾಮಣಿ** ನ-ಕಾರಸ್ಸ ಣ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಸಾ ಏವ ಪುಬ್ಬಪದಮನ್ತರೇನ **ಮಣಿಕಾ**। ಚಿನ್ತಾ ನಾಮ ನ ಚಿತ್ತೇನ ವಿನಾ ಭವತೀತಿ ಆಹ “**ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತೀ**”ತಿ। “ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ವಿಜ್ಜಾಯ ಸಾಧಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಾದಿಸೇ ದೇಸೇ, ಕಾಲೇ ಚ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಸುತಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಜಾನನಮುಖೇನ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಅನುಮಿನನ್ತೋ ಕಥೇತೀ”ತಿ ಕೇಚಿ। “ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛರಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಕ್ಖರಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಕಥೇತೀ”ತಿ ಅಪರೇ। ಸಾ ಪನ ವಿಜ್ಜಾ ಪದಕುಸಲಜಾತಕೇನ (ಜಾ॰ ೧.೯.೪೯ ಆದಯೋ) ದೀಪೇತಬ್ಬಾ।

ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೬. ಪವತ್ತೇನ್ತಾತಿ ಪವತ್ತನಕಾ ಹುತ್ವಾ, ಪವತ್ತನವಸೇನ ವಿತಕ್ಕೇಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಹಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಾಯ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಿಧಿವಸೇನ, ಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಪರಾಮಸನಂ, ಸಾ ಚ ಅನುಸಾಸನೀ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾನಂ, ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಞ್ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನ ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸಸ್ಸ, ಆದೀನವಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಪವತ್ತತಿ। **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಮೇವ,** ನ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ। ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನತ್ಥಞ್ಹಿ ಏವ-ಕಾರಗ್ಗಹಣಂ। ಇಧಾಪಿ **ಏವಂ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಪಯೋಜನಞ್ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇದಂ**-ಗಹಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ತದಞ್ಞರಾಗಸ್ಸ ಚೇವ ದೋಸಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಚ ತದಞ್ಞರಾಗಾದಿಖೇಪನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ದುಟ್ಠಲೋಹಿತವಿಮೋಚನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬದುಟ್ಠಮಂಸಖೇಪನೂಪಾಯತಾ ವಿಯ। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಮೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮನಿವತ್ತನಪರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಧಿಗಮೂಪಾಯಾನಿಸಂಸಭೂತಾನಂ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ

ನಾನನ್ತರಿಕಭಾವತೋ। **ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ** ಇದ್ಧಿಯೇವ ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪಾಟಿಹಾರಿಯಪದಸ್ಸ ಪನ ವಚನತ್ಥಂ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಠಮಬೋಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ) "ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾಪನಯನತೋ ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಭಗವತೋ ಪನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ರಾಗಾದಯೋ ನ ಸನ್ತಿ ಯೇ ಹರಿತಬ್ಬಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇ ಚಿತ್ತೇ ಹತಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧ "ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ। ಸಚೇ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಗತಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ **"ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುತ್ತಮೇತಂ। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಚೇವ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ತೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಹರಣವಸೇನ, ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಹರಿತಾ ಅಪನೀತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। **"ಪಟೀ"**ತಿ ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಪಚ್ಛಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತಿ "ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಿ, ಅಞ್ಞೋ ಆಗಞ್ಛಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೫; ಚೂಳನಿ॰ ೪) **ಪಾರಾಯನಸುತ್ತ**ಪದೇ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಚ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಾ ಹರಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮಗ್ಗೇಹಿ ಹರಿತೇಸು ಪಚ್ಛಾ ಹರಣಂ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಯೋ ಚ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಹರಿತೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಹರಣಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ, ಪಟಿಹಾರಿಯಮೇವ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ಪಟಿಹಾರಿಯೇ ವಾ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಸಮುದಾಯೇ ಭವಂ ಏಕೇಕಂ **"ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಹಾರಿಯಂ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ, ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ತತ್ಥ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ, ತತೋ ವಾ ಆಗತನ್ತಿ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ** , ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಹಿ ವಾ ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪಸಾದಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಹರಣತೋ ವುತ್ತನಯೇನ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। **ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮದೇಸನಾ।

ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನಾತಿ ಸಹಾದಿಯೋಗೇ ಕರಣವಚನಂ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತರತ್ಥಾಪಿ ಏಸ ನಯೋ। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ಆಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಮತ್ಥಂ ಖನ್ಧಕವತ್ಥುನಾ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ದೇವದತ್ತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಗಯಾಸೀಸೇ**ತಿ ಗಯಾಗಾಮಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಗಯಾಸೀಸನಾಮಕೋ ಹತ್ಥಿಕುಮ್ಭಸದಿಸೋ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೋ ಅತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಸ್ಸಪಿ ಓಕಾಸೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇ। **"ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, **"ವಿಕುಬ್ಬನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ। **ಮಹಾನಾಗಾ**ತಿ ಮಹಾಖೀಣಾಸವಾ ಅರಹನ್ತೋ। "ನಾಗೋ"ತಿ ಹಿ ಅರಹತೋ ಅಧಿವಚನಂ ನತ್ಥಿ ಆಗು ಪಾಪಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಥಾಹ **ಸಭಿಯಸುತ್ತೇ** –

> "ಆಗುಂ ನ ಕರೋತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ,
> ಸಬ್ಬಸಂಯೋಗೇ ವಿಸಜ್ಜ ಬನ್ಧನಾನಿ।
> ಸಬ್ಬತ್ಥ ನ ಸಜ್ಜತೀ ವಿಮುತ್ತೋ,
> ನಾಗೋ ತಾದಿ ಪವುಚ್ಚತೇ ತಥತ್ತಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೨೭; ಮಹಾನಿ॰ ೮೦; ಚೂಳನಿ॰ ೨೭, ೧೩೯)।

ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನೇತ್ಥ "ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು। ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲೇ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೮೭) ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಘಭೇದಕಕ್ಖನ್ಧಕಪಾಳಿಯಂ** ಪನ "ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನುಸಾಸನಿಯಾ, ಆಯಸ್ಮತಾ ಚ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನುಸಾಸನಿಯಾ ಓವದಿಯಮಾನಾನಂ ಅನುಸಾಸಿಯಮಾನಾನಂ ವಿರಜಂ ವೀತಮಲಂ

ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದಿ 'ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ'ನ್ತಿ" (ಚೂಳವ॰ ೩೪೫) ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಥೇರಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭೋವ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಯಿದಂ ವಿಸದಿಸವಚನಂ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ, ಖನ್ಧಕಭಾಣಕಾನಞ್ಚ ಮತಿಭೇದೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಗಾಹಕಭಾಸಿತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಪಾಳಿ, ಅಟ್ಠಕಥಾ ಚ ತೇಹೇವ ಸಙ್ಗಹಮಾರೋಪಿತಾ, ಅಪಿಚ ಪಾಳಿಯಂ ಉಪರಿಮಗ್ಗಫಲಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಸುತ್ತೇ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೫) ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೧೬) ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"**ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ**"ತಿ ಸಾತಿಸಯತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಸಉಪಾರಮ್ಭಾನಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪತಿರೂಪಕೇನ ಉಪಾರಮ್ಭಿತಬ್ಬತೋ। **ಸದೋಸಾನಿ** ಪರಾರೋಪಿತದೋಸಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಸ್ಸ ಅನುಪಾಯಭಾವತೋ। ಸದೋಸತ್ತಾ ಏವ **ಅದ್ಧಾನಂ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಾಯೀನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ। **ಅದ್ಧಾನಂ ಅತಿಟ್ಠನತೋ ನ ನಿಯ್ಯನ್ತೀ**ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ। ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ಹಿ ತಾನಿ ಅನದ್ಧನಿಯಾನಿ। **ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅನುಪಾರಮ್ಭಂ** ವಿಸುದ್ಧಿಪ್ಪಭವತೋ, ವಿಸುದ್ಧಿನಿಸ್ಸಯತೋ ಚ। ತತೋಯೇವ **ನಿದ್ದೋಸಂ।** ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧಾದಿದೋಸಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ಥಿ। ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಏವ **ಅದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ** ಪರಪ್ಪವಾದವಾತೇಹಿ, ಕಿಲೇಸವಾತೇಹಿ ಚ ಅನುಪಹನ್ತಬ್ಬತೋ। **ಅದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠನತೋ ನಿಯ್ಯಾತೀ**ತಿ ಇಧಾಪಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ಹಿ ತಂ ಅದ್ಧನಿಯಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣತೋ, ತೇನ ಚ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಂ, ಅನುಪಾರಮ್ಭಾದಿಞ್ಚಾತಿ ಉಭಯಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಭಯತ್ಥ ಗಾರಯ್ಹಪಾಸಂಸಭಾವಾನಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ।

ಭೂತನಿರೋಧೇಸಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೮೭. ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಭೂತಪರಿಯೇಸಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಪುರಿಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಸು ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸುಕುಸಲೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಅಪರಿಸೇಸನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾವಬುಜ್ಝಿ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಾನಿ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹತ್ತಾಭಾವತೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾನೀತಿ ತೇಸಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಏವಂ ಏತಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಮುಖ್ಯಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನುಸಙ್ಗಿಕಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ನಿಯ್ಯಾನಮೇವ ಹಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಮುಖ್ಯಪಯೋಜನಂ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಭಾವತೋ। **ಬುದ್ಧಾನಂ** ಪನ **ಮಹನ್ತಭಾವೋ** ಅನುಸಙ್ಗಿಕಪಯೋಜನಂ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಯಾವ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ। ಕೀದಿಸೋ ನಾಮೇಸ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಆಹ "**ಯೋ ಮಹಾಭೂತೇ**"ತಿಆದಿ। **ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ**ತಿ ಅಪರಿಯೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಮಹಾಭೂತೇ ಗವೇಸನ್ತೋ, ತೇಸಂ ಅನವಸೇಸನಿರೋಧಂ ವೀಮಂಸನ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ಪರಿಚರಿತ್ವಾ। ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಂ ಕಿರೇತಂ, ಯದಿದಂ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಥಾ ವಿಚರಣಂ ಯಥಾ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಮಹಾಪಥವಿಕಮ್ಪಾದಿ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜೋಕಾಸ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಂ, "**ವಿಸ್ಸಜ್ಜಕರ**"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಮೇವ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಕಙ್ಖತ್ತಾ, ತಸ್ಸೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಹನ್ತಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹನ್ತಭಾವಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ದೀಪನತ್ಥಂ। **ಇದಞ್ಚ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ "ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನೇ ಏದಿಸೋ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ತದಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಇಮಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ।

ಕತ್ಥಾತಿ ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮಂ, ಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಾರಣಭೂತೇತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಅಧಿಗಮನಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಕಿಂ ಪತ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿ। ಕಿಮಾರಮ್ಮಣಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ

ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಹೇತುಗಬ್ಭವಿಸೇಸನಮೇತಂ। **ತೇತಿ** ಮಹಾಭೂತಾ। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ಪುನ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ** ವಚನತ್ಥಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನ-ಸಮುಟ್ಠಾನಕಲಾಪಚುಣ್ಣನಾನತ್ತೇಕತ್ತವಿನಿಬ್ಭೋಗಾ-ವಿನಿಬ್ಭೋಗಸಭಾಗ-ವಿಸಭಾಗಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಸಙ್ಗಹಪಚ್ಚಯಸಮನ್ನಾಹಾರಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗಾಕಾರತೋ , ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಆಕಾರೇನ।

೪೮೮. ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ಕೀಳನ್ತಿ, ಜೋತೇನ್ತಿ ಚಾತಿ **ದೇವಾ,** ದೇವಲೋಕಾ। ತೇ ಯನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದೇವಯಾನಿಯೋ** ಯಥಾ ''ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ''ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೯೭) ಏತ್ಥ ಅನೀಯಸದ್ದೋ ಕತ್ವತ್ಥೇ, ತಥಾ ಇಧ ಕರಣತ್ಥೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **''ತೇನ ಹೇಸಾ''**ತಿಆದಿ। **ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ವಸವತ್ತನಂ** ನಾಮ ಯಥಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಗಮನಂ। **ತನ್ತಿ** ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಏತೇಸಂ ಇಸ್ಸರಾತಿ **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ**। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಂ ಸದೇವಕಲೋಕಪಜ್ಜೋತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ದೂರೇ ದೇವೇ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **''ಸಮೀಪೇ ಠಿತ''**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ''ಯೇ ದೇವಾ ಮಗ್ಗಫಲಲಾಭಿನೋ, ತೇಪಿ ತಮತ್ಥಂ ಏಕದೇಸೇನ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಪನಾಯಂ ಪಞ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಿತೋ''ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ''ನ ಜಾನಾಮಾ''ತಿ ಆಹಂಸು। ತೇನಾಹ **''ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ''**ತಿಆದಿ। **ನ ಲಬ್ಭಾತಿ** ನ ಸಕ್ಕಾ, ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಂ ನಾಮೇತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾಯ ನಿಬ್ಬಾಧನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **''ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪುಚ್ಛತೀ''**ತಿ। **''ಹತ್ಥತೋ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮಾ''**ತಿ ವೋಹಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಹನ್ದ ನಂ ದೂರಮಪನೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಭಿಸದ್ದೋ** ಅತಿಸದ್ದತ್ಥೋತಿ ಆಹ **''ಅತಿಕ್ಕನ್ತತರಾ''**ತಿ, ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ ಪಞ್ಞಾಪಟಿಭಾನಾದಿಗುಣೇಹಿ ಚ ಅಮ್ಹೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪರೇಸಂ ಕಾಮನೀಯತರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಣೀತತರಾತಿ** ಉಳಾರತರಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **''ಉತ್ತಮತರಾ''**ತಿ।

೪೯೧-೪೯೩. ಸಹಸ್ಸಕ್ಖೋ ಪನ ಸಕ್ಕೋ ಅಭಿಸಮೇತಾವೀ ಆಗತಫಲೋ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನೋ, ಸೋ ಕಸ್ಮಾ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಉಪಾಯೇನ ನಿಯ್ಯೋಜೇಸೀತಿ ಅನುಯೋಗಮಪನೇತಿ **''ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ''**ತಿಆದಿನಾ।

ಖಜ್ಜೋಪನಕನ್ತಿ ರತ್ತಿಂ ಜಲನ್ತಂ ಖುದ್ದಕಕಿಮಿಂ। **ಧಮನ್ತೋ ವಿಯಾತಿ** ಮುಖವಾತಂ ದೇನ್ತೋ ವಿಯ। **ಅತ್ಥಿ ಚೇವಾತಿ** ಏದಿಸೋ ಮಹಾಭೂತಪರಿಯೇಸಕೋ **ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾಮ** ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಏವ ಭವೇಯ್ಯ, ಮಯಾ ಅಪೇಸಿತೋಯೇವ ಪಚ್ಛಾ ಜಾನಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತೋತಿ** ತಥಾ ಚಿನ್ತನತೋ ಪರಂ। ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **ದೇವಯಾನಿಯಸದಿಸೋವ**। **''ದೇವಯಾನಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ವಾ...ಪೇ॰... ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣನ್ತಿ ವಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸೇವ ನಾಮ''**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಾಳಿಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಗತರುಳ್ಹಿನಾಮವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಾಸುಪಿ ಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ದೇವಯಾನಿಯಮಗ್ಗಾದಿಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಅಪ್ಪನಾದಿನಾಮಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಮ್ಭವತಿ।

೪೯೪. **ಆಗಮನಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಆಗಮನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕನಿಮಿತ್ತಂ। ಉದಯತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇಮೇತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ। **ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನಾತಿ** ಬ್ಯಾಕರಣೇನ। **ಅನಾರದ್ಧಚಿತ್ತೋತಿ** ಅನಾರಾಧಿತಚಿತ್ತೋ ಅತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ। **ವಾದನ್ತಿ** ದೋಸಂ। **ವಿಕ್ಖೇಪನ್ತಿ** ವಾಚಾಯ ವಿವಿಧಾ ಖೇಪನಂ।

೪೯೫. **ಕುಹಕತ್ತಾತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಅಭೂತತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಿಮ್ಹಾಪೇತುಕಾಮತ್ತಾ। **''ಗುಹಕತ್ತಾ''**ತಿ ಪಠಿತ್ವಾ ಗುಯ್ಹಿತುಕಾಮತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ತೀರದಸ್ಸೀಸಕುಣೂಪಮಾವಣ್ಣನಾ

೪೯೭. **ಪದೇಸೇನಾತಿ** ಏಕದೇಸೇನ, ಉಪಾದಿನ್ನಕೇನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಪಾದಿನ್ನಕೇಪೀತಿ** ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧೇಪಿ। **ನಿಪ್ಪದೇಸತೋತಿ** ಅನವಸೇಸತೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತಥಾ ಪುಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ಪುಚ್ಛಾಯ ಅಯುತ್ತಭಾವತೋತಿ

ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪುಚ್ಛಾಮೂಳ್ಹಸ್ಸಾತಿ** ಪುಚ್ಛಿತುಮಜಾನನತೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ। ವಿತಥಪಞ್ಹೋ ಹಿ "ಪುಚ್ಛಾಮೂಳ್ಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಮಗ್ಗಮೂಳ್ಹೋ"ತಿ। **ಪುಚ್ಛಾಯ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ** ತೇನ ಕತಪುಚ್ಛಾಯ ಪುಚ್ಛಿತಾಕಾರೇ ದೋಸಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ। **ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ** ತಥಾ ಸಿಕ್ಖಾಪಿತಾಯ ಅವಿತಥಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ನಾಮ ಪುಚ್ಛಾನುರೂಪಂ, ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬತೋ, ನ ಚ ತಥಾಗತಾ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಕತಪುಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ, ಅತ್ಥಸಭಾಗತಾಯ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಕಾ ತದತ್ಥಂ ಅನವಬುಜ್ಝನ್ತಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಅವಿತಥಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಬುದ್ಧಾನಮಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ದುವಿಞ್ಞಾಪಯೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನ ದುವಿಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ।

೪೯೮. **ನ ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ** ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ನ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। "ಕತ್ಥಾ"ತಿ ಇದಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮಾ"**ತಿ। **ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾತಿ** ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾದಿನ್ನಂಯೇವಾತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಮೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಏಕದಿಸಾಭಿಮುಖಂ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಬಹುಧಾ ಸಣ್ಠಿತೇ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೇ ದೀಘಸಞ್ಞಾ, ತಮುಪಾದಾಯ ತತೋ ಅಪ್ಪಕಂ ಸಣ್ಠಿತೇ ರಸ್ಸಸಞ್ಞಾ, ತದುಭಯಞ್ಚ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸಣ್ಠಾನವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣೇ ರೂಪಸಙ್ಘಾತೇ ಅಣುಸಞ್ಞಾ, ತದುಪಾದಾಯ ತತೋ ಮಹತಿ ಥೂಲಸಞ್ಞಾ, ಇದಮ್ಪಿ ದ್ವಯಂ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತೀತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **"ಪಿ-ಸದ್ದೇನ** ಚೇತ್ಥ 'ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ವುತ್ತ'ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವಣ್ಣಮತ್ತಮೇವ ಕಥಿತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮುಚ್ಚಿನಾತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ವಣ್ಣಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ರೂಪಾಯತನಪರಿಯಾಯೋವ। **ಸುಭನ್ತಿ** ಸುನ್ದರಂ, ಇಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಅಸುಭನ್ತಿ** ಅಸುನ್ದರಂ, ಅನಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ಪನೇವಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ। ದೀಘಂ ರಸ್ಸಂ ಅಣುಂ ಥೂಲಂ ಸುಭಾಸುಭನ್ತಿ ತೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ರೂಪಾಯತನಮುಖೇನ ಉಪಾದಾರೂಪಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ ಭೂತರೂಪಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಕತ್ಥ ಆಪೋ ಚ ಪಥವೀ, ತೇಜೋ ವಾಯೋ ನ ಗಾಧತೀ"ತಿ ಹಿ ಭೂತರೂಪಾನಿ ವಿಸುಂ ಗಯ್ಹನ್ತಿ। **ನಾಮನ್ತಿ** ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧಚತುಕ್ಕಂ। ತಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನತೋ, ನಾಮಕರಣತೋ ಚ "ನಾಮ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ "ದೀಘಂ ರಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವ ಇಧ ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ದೀಘಾದಿಭೇದ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಆದಿಸದ್ದೇನ** ಆಪಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ದೀಘಾದಿಸಮಞ್ಞಾ ನ ರೂಪಾಯತನವತ್ಥುಕಾವ, ಅಥ ಖೋ ಭೂತರೂಪವತ್ಥುಕಾಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಣ್ಠಾನಂ ಫುಸನಮುಖೇನಪಿ ಗಯ್ಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ದೀಘರಸ್ಸಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಭೂತರೂಪಮ್ಪಿ ಗಯ್ಹತೇವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ "ದೀಘಾದಿಭೇದಂ ರೂಪ" ಮಿಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ** ಕಿಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ, ಕಿಸ್ಸ ಅಧಿಗಮನಹೇತು। "ಉಪರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಇದಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಖಣನಿರೋಧನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಸೇಸಮೇತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತೀ"**ತಿ।

೪೯೯. **ತತ್ರ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಭವತೀತಿ** ಅನುಸನ್ಧಿವಚನಮತ್ತಂ ಚುಣ್ಣಿಯಪಾಠಂ **ವತ್ವಾ** ವೇಯ್ಯಾಕರಣವಚನಭೂತಂ **ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿಆದಿಂ** ಸಿಲೋಕ**ಮಾಹಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬನ್ತಿ** ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಞಾಣುತ್ತಮೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ನಿದಸ್ಸೀಯತೇತಿ **ನಿದಸ್ಸನಂ,** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ನ ನಿದಸ್ಸನಂ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ,** ಅಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। **ನಿದಸ್ಸನಂ** ವಾ ಉಪಮಾ, ತದೇತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ।** ನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಸ್ಸ ಏಕಭೂತಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಪಣೀತಸಭಾವಸ್ಸ ಸದಿಸಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕುತೋಚಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಯಂ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋತಿ, ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವೇತಿ, ತಂ ಸಙ್ಖತಂ ಉದಯವಯನ್ತೇಹಿ ಸಅನ್ತಂ, ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಸ್ಸ ತೇ ಉಭೋಪಿ ಅನ್ತಾ ನ ಸನ್ತಿ, ತತೋ ಏವ ನವಭಾವಾಪಗಮಸಙ್ಖಾತಾ ಜರತಾಪಿ ತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋತಿ** ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾ। **ವಯನ್ತೋತಿ** ಭಙ್ಗಾವತ್ಥಾ। **ಠಿತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತನ್ತೋತಿ** ಜರತಾ ವುತ್ತಾ। ಅವಸೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಠಿತಾವತ್ಥಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ಹೋತಿ। **ತಿತ್ಥಸ್ಸಾತಿ** ಪಾನತಿತ್ಥಸ್ಸ। ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಪಪನ್ತೀತಿ** ಪಕಾರೇನ ಪಿವನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಪನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಪನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪಪನ್ತಿ ಪಾನತಿತ್ಥ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೯೯) ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ಯಥಾರುತಲಕ್ಖಣೇನ ವಾ **ಪ-ಕಾರಸ್ಸ ಭ-ಕಾರೋ ಕತೋ। ಸಬ್ಬತೋತಿ** ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮುಖತೋ। ತೇನಾಹ

“ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಯೇನ ಯೇನ ಮುಖೇನಾ”ತಿ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - ಪಕಾರೇನ ಭಾಸನಂ ಜೋತನಂ **ಪಭಾ,** ಸಬ್ಬತೋ ಪಭಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಬ್ಬತೋಪಭಂ,** ಕೇನಚಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಸಮನ್ತತೋ ಪಭಸ್ಸರಂ ವಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನೇತಿ** ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಇದಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಗಮ್ಮಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಯೇನ ನಿಬ್ಬಾನಮಧಿಗತಂ, ತಂ ಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂಯೇವ ಇಧ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಉಪಾದಿನ್ನಕಧಮ್ಮಜಾತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ ಯದೇತಂ “ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನಾ”ತಿ ಪದಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉದ್ಧರತಿ ತಸ್ಸ ವಿಭಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಅರಹತೋ ಚುತಿಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಚಿತ್ತಂ। **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಚಿತ್ತಂ। **ಏತ್ಥೇತಂ ಉಪರುಜ್ಝತೀತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಏತಂ ನಾಮರೂಪಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ತೇನಾಹ **“ವಿಜ್ಝಾತ…ಪೇ॰… ಭಾವಂ ಯಾತೀ”**ತಿ। **ವಿಜ್ಝಾತದೀಪಸಿಖಾ ವಿಯಾತಿ** ನಿಬ್ಬುತದೀಪಸಿಖಾ ವಿಯ। **“ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಮುಖೇನ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಮೇವ ವದತಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಉಪರುಜ್ಝನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಅನುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಉಪರುಜ್ಝತೀ”**ತಿ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣೇನಾತಿ** ಕತ್ತರಿ, ಕರಣೇ ವಾ ಕರಣವಚನಂ, **ನಿರೋಧೇನಾತಿ** ಪನ ಹೇತುಮ್ಹಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನೇ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೫೦೧. ಏವಂ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಕೋಸಲೇಸೂತಿ ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸಾಲವತಿಕಾತಿ** ಕಾರಣಮನ್ತರೇನ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ **ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ನಾಮಂ**। ಗಾಮಣಿಕಾಭಾವೇನಾತಿ ಕೇಚಿ। **ವತಿಯಾತಿ** ಕಣ್ಟಕಸಾಖಾದಿವತಿಯಾ। **ಲೋಹಿತೋ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ಕುಲೇ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೋ, ತಬ್ಬಂಸವಸೇನ ಲೋಹಿತಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚಂ **ಲೋಹಿಚ್ಚೋತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಗೋತ್ತತೋ ಆಗತನಾಮಂ।

೫೦೨. "ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ **ಪರಾನುಕಮ್ಪಾ ವಿರಹಿತತ್ತಾ ಲಾಮಕಂ**। ನ ತು ಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ದಿಟ್ಠಿಗತನ್ತಿ ಹಿ ಲದ್ಧಿಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ತೇಸಮಞ್ಞತರಂ ಸಿಯಾ। "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಇದಂ ಮನಸಿ, ವಚಸಿ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನತಾಸಾಧಾರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನ ಕೇವಲಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಸೋ ಕಿರ...ಪೇ॰... ಭಾಸತಿಯೇವಾತಿ** ಚ ತಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಿಯಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಭಾವಂ ವದತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೋ ಪರೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಅನುಸಾಸಕತೋ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, ಏವಂ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬತೋಪಿ ಅನುಸಾಸಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪರೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಿಂ**-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚೇತ್ಥ **"ಕರಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಅನಾಗತಕಾಲವಚನಂ, ಅನಾಗತೇಪಿ ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಂ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಂ, ವಿಮೋಕ್ಖಧಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಪರೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತೇಹಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿವಾರಾಪೇತ್ವಾ ವಿಚರಣಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ, ಆಸಯವುದ್ಧಸ್ಸಪಿ ಅನುರೋಧೇನ ವಿನಾ ತಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಅತ್ತನಾ... ಪೇ॰... ವಿಹಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವದತಿ**। ತೇನಾಹ "ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ಪಾಪಕಂ ಲೋಭಧಮ್ಮಂ ವದಾಮೀ"ತಿ।

೫೦೪. **"ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಿಕಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋತಿ** ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಭಾರೋತಿ** ಭಗವತೋ ಪರಿಸಬಾಹುಲ್ಲತ್ತಾ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಬಹುಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯತ್ತಾ ಗರು ದುಕ್ಕರಂ।

೫೦೮. **ಕಥಾಫಾಸುಕತ್ಥನ್ತಿ** ಕಥಾಸುಖತ್ಥಂ, ಸುಖೇನ ಕಥಂ ಕಥೇತುಞ್ಚೇವ ಸೋತುಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ಉಪಾಸಕೋತಿ** ರೋಸಿಕನ್ಹಾಪಿತಂ ಆಹ। **ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪೀತಿವಸೇನ ಆಮೇಡಿತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ "ಬುದ್ಧಗಜ್ಜಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ವಿಸೇಸತೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪೀತಿವಸೇನ ಪಠಮಂ ಗಜ್ಜತಿ, ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಅನುಗಜ್ಜತಿ। ಕಿಂ ವಿಸೇಸಂ ಗಜ್ಜನಮನುಗಜ್ಜನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಯ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಆದೋ ಭಾಸನಂ **ಅಲ್ಲಾಪೋ,** ಸಞ್ಞೋಗೇ ಪರೇ ರಸ್ಸೋ। ತದುತ್ತರಿ ಸಹ ಭಾಸನಂ **ಸಲ್ಲಾಪೋ**।

ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನುಯೋಗವಣ್ಣನಾ

೫೦೯. **ಸಮುದಯಸಞ್ಜಾತೀತಿ** ಆಯುಪ್ಪಾದೋತಿ ಆಹ **"ಭೋಗುಪ್ಪಾದೋ"**ತಿ। **ತತೋತಿ** ಸಾಲವತಿಕಾಯ। **ಲಾಭನ್ತರಾಯಕರೋತಿ** ಧನಧಞ್ಞಲಾಭಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರೋ। ಅನುಪುಬ್ಬೋ ಕಪಿ-ಸದ್ದೋ ಆಕಙ್ಖನತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇಚ್ಛತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಾತಿಸಯೇನ ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಕೋ **ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ**। **ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಆಸೇವನಲಾಭೇನ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಬಲವತೀ ಹೋತಿ ಅವಗ್ಗಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ನಿಯತಾ ಹೋತೀ"**ತಿ।

೫೧೦-೫೧೧. ದುತಿಯಂ ಉಪಪತ್ತಿನ್ತಿ “ನನು ರಾಜಾ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲೋ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ದುತಿಯಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಠಾನಂ ಯುತ್ತಿಂ। ಕಾರಣಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಉಪಮಾಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇಮಾಯ ಚ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ತುಮ್ಹೇ ಚೇವ ಅಞ್ಞೇ ಚಾತಿ ಲೋಹಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ಸಂವೇಜನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ। ಯೇ ಚ ಇಮೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ದಿಬ್ಬಾ ಗಬ್ಭಾ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಞಾಣಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ವಾ ಅಭಾವೇನ **ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ।** ಕಮ್ಮಪದೇನ ಅತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತ್ತಾ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಯ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ **ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ।** ಯೇ ಪನ “ಪರಿಪಚ್ಚನ್ತೀ”ತಿ ಕಮ್ಮರೂಪೇನ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಕತ್ತುಭಾವತೋ, ಅತ್ಥೋ ಪನಸ್ಸ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ವುತ್ತನಯೇನ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಹಿತಾನುಕಮ್ಪಾದಿತಾ ಚ ತಸ್ಸ ತಂಸಮಙ್ಗೀಸತ್ತವಸೇನ ಹೋತಿ। ದಿವಿ ಭವಾತಿ **ದಿಬ್ಬಾ।** ಗಬ್ಭೇನ್ತಿ ಪರಿಪಚ್ಚನವಸೇನ ಅತ್ತನಿ ಪಬನ್ಧೇನ್ತೀತಿ **ಗಬ್ಭಾ,** ದೇವಲೋಕಾ। **“ಛನ್ನಂ ದೇವಲೋಕಾನ”**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನವಚನಮೇತಂ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ದಿಬ್ಬಗಬ್ಭಭಾವೋ ಲಬ್ಭತೇವ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಹೇತುಕತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಭಾವನಂ ಭಾವಯಮಾನಾ”ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ । “ದೇವಲೋಕಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರಯಮಾನಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪಟಿಪದಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ದಾನಂ ದದಮಾನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾರುಚಿ ಸುಖಸಮಪ್ಪಿತಾತಿ **ಭವಾ,** ವಿಮಾನಾನಿ। ದೇವಭಾವಾವಹತ್ತಾ **ದಿಬ್ಬಾ।** ವುತ್ತನಯೇನೇವ **ಗಬ್ಭಾ। ದಾನಾದಯೋ** ದೇವಲೋಕಸಂವತ್ತನಿಕ **ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಾ। ದಿಬ್ಬಾ ಭವಾ**ತಿ ಇಧ ದೇವಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತದಾವಹೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ **“ದೇವಲೋಕೇ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ”**ತಿ।

ತಯೋಚೋದನಾರಹವಣ್ಣನಾ

೫೧೩. ಅನಿಯಾಮಿತೇನೇವಾತಿ ಅನಿಯಮಿತೇನೇವ, “ತ್ವಂ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕೋ”ತಿ ಏವಂ ಅನುದ್ದೇಸಿಕೇನೇವ। ಸಬ್ಬಲೋಕಪತ್ಥಟಾಯ ಲದ್ಧಿಯಾ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಉಗ್ಗತಂ। ಮಾನ**ನ್ತಿ “ಅಹಮೇತಂ ಜಾನಾಮಿ, ಅಹಮೇತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಪಣ್ಡಿತಮಾನಂ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಧಮೇತ್ವಾ, ಜಹಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ**ತಿ ಅಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತೋ ಅನೋವಾದಕರಸಾವಕೋ ಚ ಅಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತೋ ಓವಾದಕರಸಾವಕೋ ಚ ಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತೋ ಅನೋವಾದಕರಸಾವಕೋ ಚೇತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ। ಚತುತ್ಥೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ನ ಚೋದನಾರಹೋ, ತಸ್ಮಾ “ತಂ ತೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಏವ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚೋದನಾರಹೇವ ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಚತುತ್ಥಂ ಸತ್ಥಾರಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಚತುತ್ಥೋ ಸತ್ಥಾ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ, ತಥಾಪಿ ಸೋ ಯೇಸಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ “ಧಮ್ಮಮಯೋ ಕಾಯೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇಸಂ ಸಮುದಾಯಭೂತೋಪಿ ತೇ ಗುಣಾವಯವೇ ಸತ್ಥುಟ್ಠಾನಿಯೇ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ “ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಲೋಹಿಚ್ಚ ಸತ್ಥಾ”ತಿ ಅಭಾಸಿ।

ಅಞ್ಞಾತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋ “ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮, ೩೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೪, ೪೪೪) ವಿಯ, ತದತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಸಮ್ಪದಾನವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಞ್ಞಾಯಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಸಾವಕತ್ತಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಏಕದೇಸೇನಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ನಿರನ್ತರಂ ತಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಅಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಉಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಕದಾಚಿ ತಥಾ ಕರಣಂ, ಕದಾಚಿ ತಥಾ ಅಕರಣಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವಿಚ್ಛಾವಚನಂ, ಯದಿಚ್ಛಿತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । **ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿಯಾ**ತಿ ಅನಭಿರತಿಯಾ ಅಗಾರವೇನ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಅನಿಚ್ಛನ್ತಿಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏಕಾಯಾ**ತಿ ಅದುತಿಯಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ, **ಸಮ್ಪಯೋಗ**ನ್ತಿ ಮೇಥುನಧಮ್ಮಸಮಾಯೋಗಂ। **ಏಕೋ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಓಸಕ್ಕನಾದಿಮುಖೇನ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಮ್ಬನ್ಧನಿದಸ್ಸನಂ ಗೇಹಸ್ಸಿತಾಗೇಹಸ್ಸಿತಅಪೇಕ್ಖವಸೇನ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಸಾವಕೇಸು ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಅತಿವಿರತ್ತಭಾವತೋ **ದಟ್ಠುಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಂ ಪರಮ್ಮುಖಿಂ ಠಿತಂ** ಇತ್ಥಿಂ। **ಲೋಭೇನಾ**ತಿ ಪರಿವಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಲಾಭಸಕ್ಕಾರಲೋಭೇನ। **ಈದಿಸೋ**ತಿ ಏವಂಸಭಾವೋ ಸತ್ಥಾ। **ಯೇನಾ**ತಿ ಲೋಭಧಮ್ಮೇನ। **ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಾದೇಹೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪಾದೇಹಿ। ಕಾಯವಙ್ಕಾದಿವಿಗಮೇನ **ಉಜುಂ ಕರೋಹಿ।**

೫೧೪. ಸಸ್ಸರೂಪಕಾನಿ ತಿಣಾನೀತಿ ಸಸ್ಸಸದಿಸಾನಿ ನೀವಾರಾದಿತಿಣಾನಿ।

೫೧೫. ಏವಂ ಚೋದನಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಾವಕೇಸು ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಭಾವಾಪಾದನೇ ನಿಯೋಜನವಸೇನ ಚೋದನಂ ಅರಹತಿ, ನ ಪಠಮೋ ವಿಯ "ಏವರೂಪೋ ತವ ಲೋಭಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ, ನ ಚ ದುತಿಯೋ ವಿಯ "ಅತ್ತಾನಮೇವ ತಾವ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಾದೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತತಾಯ ತತಿಯಸ್ಸ।

ನಚೋದನಾರಹಸತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೫೧೬. ನ ಚೋದನಾರಹೋತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಚೋದನಾರಹತಾ ನಾಮ ಸತ್ಥುವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸಾವಕವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಉಭಯವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಹೋತಿ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತ್ಥರಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಚೋದನಾರಹೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಯಞ್ಚೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸವಾ**ತಿ ಪಟಿಸ್ಸವಾ।

೫೧೭. ಮಯಾ ಗಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜೇ ಅನುಪವಜ್ಜೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೇ, ಪರೇಸಞ್ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇ ಸತ್ಥರಿ ಅಭೂತದೋಸಾರೋಪನವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಿತಾಯ ನಿರಯಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಾಪದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ನರಕಪಪಾತ**ನ್ತಿ ನರಕಸಙ್ಖಾತಂ ಮಹಾಪಪಾತಂ। ಪಪತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಹಿ **ಪಪಾತೋ**। **ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಹತ್ಥೇನ। **ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಥಲೇ**ತಿ ಸಗ್ಗಗಾಮಿಮಗ್ಗಭೂತೇ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮಥಲೇ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿಸಗ್ಗಸೋತಾಪತ್ತಿಆದಿಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೇ ವಾ ಥಲೇ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೩. ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೮. ಏವಂ ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸಸ್ಸ ಪತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗೀತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ...ಪೇ॰... ಕೋಸಲೇಸೂತಿ ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ನಾಮ**ನ್ತಿ ನಾಮಮತ್ತಂ। ದಿಸಾವಾಚೀಸದ್ದತೋ ಪಯುಜ್ಜಮಾನೋ **ಏನ**ಸದ್ದೋ ಅದುರತ್ಥೇ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಪ್ಪಯೋಗೇನ ಚ ಪಞ್ಚಮಿಯತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ "ಉತ್ತರೇನಾ"ತಿ ಪದೇನ ಅದೂರತ್ಥಜೋತನಂ, ಪಞ್ಚಮಿಯತ್ಥೇ ಚ ಸಾಮಿವಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮನಸಾಕಟತೋ ಅವಿದೂರೇ ಉತ್ತರಪಸ್ಸೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ದಿಸಾವಾಚೀಸದ್ದತೋ ಪಞ್ಚಮೀವಚನಸ್ಸ ಅದೂರತ್ಥಜೋತನತೋ ಅದೂರತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏನಸದ್ದೇನ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ಸತ್ತಮಿಯತ್ಥೇ ಚೇತಂ ತತಿಯಾವಚನಂ "ಪುಬ್ಬೇನ ಗಾಮಂ ರಮಣೀಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। "ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ ಏನ-ಸದ್ದಯೋಗೇ ಅವಧಿವಾಚಿನಿ ಪದೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಸಾಮಿವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಸಾಮಿವಚನವಸೇನೇವ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೫೧೮) ಅಯಂ ಆಚರಿಯಮತಿ। **ತರುಣಅಮ್ಬರುಕ್ಖಸಣ್ಡೇ**ತಿ ತರುಣಮ್ಬರುಕ್ಖಸಮೂಹೇ। ರುಕ್ಖಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಹಿ ವನಸಮಞ್ಞಾ।

೫೧೯. **ಕುಲಚಾರಿತ್ತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಮನ್ತಜ್ಝೇನಾಭಿರೂಪತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ದೇಸೇ, ಕುಲೇ ವಾ। ತೇ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇನ ವಿಸೇಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮನ್ತಸಜ್ಝಾಯಕರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಆಥಬ್ಬಣಮನ್ತಾನಂ ಸಜ್ಝಾಯಕರಣತ್ಥಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅಞ್ಞೇಸಂ ಬಹೂನಂ ಪವೇಸನಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ"ತಿ। **ನದೀತೀರೇ**ತಿ ಅಚಿರವತಿಯಾ ನದಿಯಾ ತೀರೇ।

ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೨೦. **ಜಙ್ಘಚಾರ**ನ್ತಿ ಚಙ್ಕಮೇನ, ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರಣಂ। ಸೋ ಹಿ ಜಙ್ಘಾಸು ಕಿಲಮಥವಿನೋದನತ್ಥಂ ಚರಣತೋ "ಜಙ್ಘವಿಹಾರೋ, ಜಙ್ಘಚಾರೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಅನುಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಅನುವಿಚರನ್ತಾನ"ನ್ತಿ। ಚುಣ್ಣಮತ್ತಿಕಾದಿ **ನ್ಹಾನೀಯಸಮ್ಭಾರೋ**। **ತೇನ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಭೋಸುಪಿ ಅನುಚಙ್ಕಮನಾನುವಿಚರಣಾನಂ ಲಬ್ಭನತೋ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಮಗ್ಗೋ ಚೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಮನೂಪಾಯಪಟಿಪದಾಭೂತೋ ಉಜುಮಗ್ಗೋ। ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಉಜುಕಂ ಮಗ್ಗತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ಮಗ್ಗೋ,** ತದಞ್ಞೋ **ಅಮಗ್ಗೋ, ಅ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ **"ಕತಮಂ ನು ಖೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಗ್ಗಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ।

ಅಞ್ಜಸಾಯನೋತಿ ಉಜುಮಗ್ಗಸ್ಸ ವೇವಚನಂ ಪರಿಯಾಯದ್ವಯಸ್ಸ ಅತಿರೇಕತ್ಥದೀಪನತೋ ಯಥಾ "ಪದಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಅಞ್ಜಸಸದ್ದೋ ಉಜುಕಪರಿಯಾಯೋ। ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಯೋ, ಸೋ ಏವ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ**ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ನಿಯ್ಯಾತೀ**ತಿ ಚ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಂ ವುತ್ತಂ, **ಗಚ್ಛನ್ತೋ** ಹುತ್ವಾ **ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**। ಕಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೋ "ನಿಯ್ಯಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ನನ್ವೇಸ ಗಮನೇ ಅಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತು-ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಸೇನ **ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತೋ** ಮಗ್ಗೋ **"ನಿಯ್ಯಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಕರೋತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ತಥಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋಯೇವ ಹಿ ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ। ಸಹ ಬ್ಯೇತಿ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಹಬ್ಯೋ,** ಸಹವತ್ತನಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯತಾ**ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಹಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। **ಸಹಭಾವೋ**ತಿ ಚ ಸಲೋಕತಾ, ಸಮೀಪತಾ ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಚಾಹ **"ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಪಾತುಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। **ಸಕಮೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯೇನ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನಾ ಕಥಿತಮೇವ। **ಥೋಮೇತ್ವಾ**ತಿ "ಅಯಮೇವ ಉಜುಮಗ್ಗೋ ಅಯಮಞ್ಜಸಾಯನೋ"ತಿಆದಿನಾ

ಪಸಂಸಿತ್ವಾ। ತಥಾ **ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**। ಭಾರದ್ವಾಜೋಪಿ ಸಕಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯೇನ ತಾರುಕ್ಖೇನ ಕಥಿತಮೇವ ಆಚರಿಯವಾದಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವಿಚರತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ।

೫೧೧-೫೧೨. ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾವಾತಿ ಅಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಕಾವ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ವಾದೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅವಿಪರೀತತ್ಥದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉತ್ತರರಹಿತಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತುಲನ್ತಿ** ಮಾನಪತ್ಥತುಲಂ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಾದಸ್ಸ ಆದಿತೋವ ವಿರುದ್ಧಗ್ಗಹಣಂ **ವಿಗ್ಗಹೋ,** ಸ್ವೇವ ವಿವದನವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ **ವಿವಾದೋತಿ** ಆಹ **"ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ"**ತಿಆದಿ। **ದುವಿಧೋಪಿ ಏಸೋತಿ** ವಿಗ್ಗಹೋ, ವಿವಾದೋತಿ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತೋಪಿ ಏಸೋ ವಿರೋಧೋ। **ನಾನಾಆಚರಿಯಾನಂ ವಾದತೋತಿ** ನಾನಾರುಚಿಕಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ವಾದಭಾವತೋ। **ನಾನಾವಾದೋ** ನಾನಾವಿಧೋ ವಾದೋತಿ ಕತ್ವಾ, ಅಧುನಾ ಪನ "ನಾನಾಆಚರಿಯಾನಂ ವಾದೋ ನಾನಾವಾದೋ"ತಿ ಪಾಠೋ।

೫೧೩. ಏಕಸ್ಸಾಪೀತಿ ತುಮ್ಹೇಸು ದ್ವೀಸು ಏಕಸ್ಸಾಪಿ। **ಏಕಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಸಕವಾದಪರವಾದೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ। **ಸಂಸಯೋ ನತ್ಥೀತಿ** "ಮಗ್ಗೋ ನು ಖೋ, ನ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞಸಾನಞ್ಞಸಾಭಾವೇ ಪನ ಸಂಸಯೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಏಸ ಕಿರಾ"ತಿಆದಿ **ಏವಂ ಸತೀತಿ** ಯದಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಗ್ಗಸಞ್ಞಿನೋ, ಏವಂ ಸತಿ **"ಕಿಸ್ಮಿಂ ವೋ ವಿಗ್ಗಹೋ"**ತಿ ಭಗವಾ **ಪುಚ್ಛತಿ**। ಇತಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಆದ್ಯತ್ಥೇನ ವಿವಾದೋ, ನಾನಾವಾದೋ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತೋ।

೫೧೪. "ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಉಜುಕಂ ಮಗ್ಗತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮಗ್ಗೋ, ಉಜುಮಗ್ಗೋ। ತದಞ್ಞೋ ಅಮಗ್ಗೋ, ಅ-ಸದ್ದೋ ವಾ ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ಅನುಜುಮಗ್ಗೇತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಅ-ಸದ್ದೋ ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋ ಚ ಯುಜ್ಜತಿ। **ತಮೇವ ವತ್ಥುನ್ತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಮಗ್ಗಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ, ಸಕಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಜುಮಗ್ಗಭಾವಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ವತ್ಥುಂ। **ಸಬ್ಬೇ ತೇತಿ** ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾನಾಆಚರಿಯೇಹಿ ವುತ್ತಮಗ್ಗಾ, ಯೇ ಪಾಳಿಯಂ "ಅದ್ಧರಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿಅತ್ಥೋ - **ಅದ್ಧರೋ** ನಾಮ ಯಞ್ಞವಿಸೇಸೋ, ತದುಪಯೋಗಿಭಾವತೋ **ಅದ್ಧರಿಯಾನಿ** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಯಜೂನಿ, ತಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೀತಿ **ಅದ್ಧರಿಯಾ,** ಯಜುವೇದಿನೋ। ತಿತ್ತಿರಿನಾ ನಾಮ ಇಸಿನಾ ಕತಾ ಮನ್ತಾತಿ **ತಿತ್ತಿರಾ,** ತೇ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೀತಿ **ತಿತ್ತಿರಿಯಾ,** ಯಜುವೇದಿನೋ ಏವ। ಯಜುವೇದಸಾಖಾ ಹೇಸಾ, ಯದಿದಂ ತಿತ್ತಿರನ್ತಿ। **ಛನ್ದೋ** ವುಚ್ಚತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸಾಮವೇದೋ, ತಂ ಸರೇನ ಕಾಯನ್ತೀತಿ **ಛನ್ದೋಕಾ,** ಸಾಮವೇದಿನೋ। **"ಛನ್ದೋಗಾ"**ತಿಪಿ ತತಿಯಕ್ಖರೇನ ಪಠನ್ತಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। ಬಹವೋ ಇರಿಯೋ ಥೋಮನಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಬವ್ಹಾರಿ,** ಇರುವೇದೋ, ತಂ ಅಧೀಯನ್ತೀತಿ **ಬವ್ಹಾರಿಜ್ಝಾ**।

ಬಹೂನೀತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಾ - ಯಥಾ ತೇ ನಾನಾಮಗ್ಗಾ ಏಕಂಸತೋ ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ವಾ ನಿಗಮಸ್ಸ ವಾ ಪವೇಸಾಯ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಾಪಿ ನಾನಾಮಗ್ಗಾ ಏಕಂಸತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗಮನಾಯ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೫೧೫. ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಅವಜಾನನ್ತೀತಿ ಪುಬ್ಬೇ ನಿದ್ದೋಸತಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಮಾನಾ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸದೋಸಭಾವೇನ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ "ನೇತಂ ಮಮ ವಚನ"ನ್ತಿ ಅವಜಾನನ್ತಿ, ನ ಪಟಿಜಾನನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೧೬-೫೧೮. ತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾತಿ ತೇವಿಜ್ಜಕಾ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। ಏವಸದ್ದೇನ ಞಾಪಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಇಧ ನತ್ಥೀತಿ ವ-ಕಾರೋ ಗಹಿತೋ, ಸೋ ಚ ಅನತ್ಥಕೋವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಆಗಮಸನ್ಧಿಮತ್ತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ವಣ್ಣಾಗಮೇನ ಪದನ್ತರಸನ್ಧಿಮತ್ತಂ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ಧಪವೇಣೀತಿ** ಅನ್ಧಪನ್ತಿ। **"ಪಣ್ಣಾಸಸಟ್ಠಿ ಅನ್ಧಾ"**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸಾ ಅನ್ಧಪವೇಣಿಯಾ ಮಹತೋ ಗಚ್ಛಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಅನುಪರಿಗಮನಯೋಗ್ಯತಾದಸ್ಸನಂ। ಏವಞ್ಚಿ ತೇ "ಸುಚಿರಂ ವೇಲಂ ಮಯಂ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಸಞ್ಞಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಅನ್ಧಾನಂ ಪರಮ್ಪರಸಂಸತ್ತವಚನೇನ ಯಟ್ಠಿಗಾಹಕವಿರಹತಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಟ್ಠಿಗಾಹಕೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತದುದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ಏಕೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅನುಪರಿಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಕಚ್ಛನ್ತಿ** ಕಚ್ಛಬನ್ಧದುಸ್ಸಕಣ್ಣಂ।

“ಕಚ್ಛಂ ಬನ್ಧನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೮೦; ವಿ॰ ಸಙ್ಗ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೪.೪೨) ವಿಯ ಹಿ ಕಚ್ಛಸದ್ದೋ ನಿಬ್ಬಸನವಿಸೇಸಪರಿಯಾಯೋ। ಅಪಿಚ **ಕಚ್ಛನ್ತಿ** ಉಪಕಚ್ಛಕಟ್ಠಾನಂ। “ಸಮ್ಬಾಧೋ ನಾಮ ಉಭೋ ಉಪಕಚ್ಛಕಾ ಮುತ್ತಕರಣ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೮೦೦) ವಿಯ ಹಿ ಕಾಯೇಕದೇಸವಾಚಕೋ ಕಚ್ಛಸದ್ದೋ। **ಚಕ್ಖುಮಾತಿ** ಯಟ್ಠಿಗಾಹಕಂ ವದತಿ। **“ಪುರಿಮೋ”**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಕಮೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನಾಮಕಞ್ಞೇವಾತಿ** ಅತ್ಥಾಭಾವತೋ ನಾಮಮತ್ತಮೇವ, ತಂ ಪನ ಭಾಸಿತಂ ತೇಹಿ ಸಾರಸಞ್ಞಿತಮ್ಪಿ ನಾಮಮತ್ತತಾಯ ಅಸಾರಭಾವತೋ ನಿಹೀನಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಲಾಮಕಂಯೇವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ।

೫೩೦. ಯೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ। **ಯತೋತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠನತೋ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **“ಉಗ್ಗಮನಕಾಲೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಪಕರಣಾಧಿಗತಮಾಹ। **ಆಯಾಚನ್ತೀತಿ** ಉಗ್ಗಮನಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಲೋಕಸ್ಸ ಬಹುಕಾರಭಾವತೋ। ತಥಾ ಥೋಮನಾದೀಸು। **ಸೋಮ್ಮೋತಿ** ಸೀತಲೋ। ಅಯಂ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧಿ “ಪುಬ್ಬೇಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಮಾಯಾಚನಾಯ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ'ಗನ್ತ್ವಾ ಲೋಕೇ ಓಭಾಸಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ।

೫೩೧. ಇಧ ಪನ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗದೇಸನೇ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ, ಯೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾನಮ್ಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗಂ ದೇಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಯತ್ಥಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ “ಇಧಾ”ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ।

ಅಚಿರವತೀನದೀಉಪಮಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೪೨. ಸಮಭರಿತಾತಿ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾ। ತತೋ ಏವ **ಕಾಕಪೇಯ್ಯಾ। ಪಾರಾತಿ** ಪಾರಿಮತೀರ, ಆಲಪನಮೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಮ್ಭೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪಾರನ್ತಿ** ಓರಿಮತೀರಂ। **ಏಹೀತಿ** ಆಗಚ್ಛಾಹಿ। **ವತಾತಿ** ಏಕಂಸೇನ। ಅಥ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಏಹೀತಿ ಯೋಜನಾ। **“ಅತ್ಥಿಮೇ”**ತಿಆದಿ ಅವ್ಹಾನಕಾರಣಂ।

೫೪೪. ಪಞ್ಚಸೀಲ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಯಮನಿಯಮಾದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ತದನ್ತೋಗಧಭಾವತೋ। **ತಬ್ಬಿಪರೀತಾತಿ** ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿವಿಪರೀತಾ ಪಞ್ಚವೇರಾದಯೋ। **ಇನ್ದನ್ತಿ** ಇನ್ದನಾಮಕಂ ದೇವಪುತ್ತಂ, ಸಕ್ಕಂ ವಾ। **“ಅಚಿರವತಿಯಾ ತೀರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಸ್ಸಾ ತೀರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ, ತದೇವ ಉಪಮಂ ಕತ್ವಾ ಆಹರತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಪುನಪೀ”ತಿ ವತ್ವಾ **“ಅಪರಮ್ಪೀ”**ತಿ ವಚನಂ ಇತರಾಯಪಿ ನದೀಉಪಮಾಯ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ।

೫೪೬. ಕಾಮಯಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಕಾಮನೀಯಭಾವೇನ। **ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಕಾಮಯಿತಬ್ಬತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಬನ್ಧನಭಾವೇನ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಗುಣಸದ್ದೋ ಅತ್ಥನ್ತರೇಸುಪಿ ದಿಟ್ಠಪಯೋಗೋ, ತೇಸಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋಯೇವ ಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅಯಮತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ಆರದ್ಧೋ। **ಅಹತಾನನ್ತಿ** ಅಧೋತಾನಂ ಅಭಿನವಾನಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಖನ್ಧಕಪಾಳಿಪದೇ **ಪಟಲಟ್ಠೋತಿ** ಪಟಲಸದ್ದಸ್ಸ, ಪಟಲಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಗುಣಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ನಾಮ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಅಚ್ಚೇನ್ತೀತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪವತ್ತನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಕಪಾಳಿಪದೇ। **ದಕ್ಖಿಣಾತಿ** ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇ ದಾನಚೇತನಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ದಕ್ಖಿಣವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಪದೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) **ಮಾಲಾಗುಣೇತಿ** ಮಾಲಾದಾಮೇ। **ಏತ್ಥಾತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ-** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೯) **ಧಮ್ಮಪದಪಾಳಿ**ಪದೇಸು, (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಾಪಧಾನಸೀಲಾದಿಸುಕ್ಕಾದಿಸಮ್ಪದಾಜಿಯಾಸುಪಿ ಪವತ್ತನತೋ। **ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ** -

“ಗುಣೋ ಪಟಲರಾಸಾನಿಸಂಸೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಬನ್ಧನೇ।
ಸೀಲಸುಕ್ಕಾದ್ಯಪಧಾನೇ, ಸಮ್ಪದಾಯ ಜಿಯಾಯ ಚಾ”ತಿ॥

ಏಸೇವಾತಿ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋ ಏವ। ನ ಹಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಕಾಮೇತಬ್ಬಭಾವೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪಟಲಟ್ಠೋ ಯುಜ್ಜತಿ ತಥಾ ಕಾಮೇತಬ್ಬತಾಯ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ರಾಸಟ್ಠಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪಾರಿಸೇಸತೋ ಪನ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ನೇಸಂ ಕಾಮೇತಬ್ಬತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಬನ್ಧನಭಾವೋತಿ।

ಕೋಟ್ಠಾಸಟ್ಠೋಪಿ ಚೇತ್ಥ ಯುಜ್ಜತೇವ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವೇನ ನೇಸಂ ಕಾಮೇತಬ್ಬತೋ। ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಚ ಗುಣಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ದಿಗುಣಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ।

> "ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
> ಗುಣೇನ ನಾಮಮುದ್ಧೇಯ್ಯಂ, ಅಪಿ ನಾಮಸಹಸ್ಸತೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೭೬) -

ಆದೀಸು ಪನ ಸಮ್ಪದಾಟ್ಠೋ ಗುಣಸದ್ದೋ, ಸೋಪಿ ಇಧ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಅನುದ್ಧಟೋ।

ದಸ್ಸನಮೇವ ಇಧ ವಿಜಾನನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। "ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸೋತಬ್ಬಾ"ತಿಆದಿಅತ್ಥಂ **"ಏತೇನುಪಾಯೇನಾ"**ತಿ ಅತಿದಿಸತಿ। ಗವೇಸಿತಾಪಿ **"ಇಟ್ಠಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪರಿಯಿಟ್ಠಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ಮಾ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಚ್ಛಿತಾ ಏವ ಹಿ ಇಧ **ಇಟ್ಠಾ,** ತೇನಾಹ **"ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ"**ತಿ, ಸುಖಾರಮ್ಮಣಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಮನೀಯಾ**ತಿ ಕಾಮೇತಬ್ಬಾ। ಇಟ್ಠಭಾವೇನ ಮನಂ ಅಪ್ಪಯನ್ತಿ ವಡ್ಢೇನ್ತೀತಿ **ಮನಾಪಾ। ಪಿಯಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಪಿಯಸಭಾವಾ। **ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ। ಕಮ್ಮಭೂತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸತಿ ರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ತಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಭೂತಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಗೇಧೇನಾತಿ ಲೋಭೇನ। ಅಭಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಮುಚ್ಛಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಮೋಹನಾಕಾರಂ। **ಅಧಿಓಸನ್ನಾ**ತಿ ಅಧಿಗಯ್ಹ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ಅವಸನ್ನಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಓಗಾಳ್ಹಾ"**ತಿ। **ಸಾನ**ನ್ತಿ ಅವಸಾನಂ। **ಪರಿನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಪರಿನಿಟ್ಠಾನಂ ಉಯ್ಯಾತಾ। **ಆದೀನವ**ನ್ತಿ ಕಾಮಪರಿಭೋಗೇ ಸಮ್ಪತಿ, ಆಯತಿಞ್ಚ ದೋಸಂ **ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ।** ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದಿಸಮ್ಭೋಗನಿಮಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸತೋ ನಿಸ್ಸರನ್ತಿ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಂ,** ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪರಿಭೋಗಪಞ್ಞಾ। ತದಭಾವತೋ **ಅನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಮೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪರಿಭೋಗವಿರಹಿತಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ ಪರಿಭೋಗತೋ ವಿರಹಿತಾ।

೫೪೮-೯. ಆವರನ್ತೀತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಆದಿತೋ ವಾರೇನ್ತಿ। **ನಿವಾರೇನ್ತೀ**ತಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ವಾರಯನ್ತಿ। **ಓನನ್ಧನ್ತೀ**ತಿ ಓಗಾಹನ್ತಾ ವಿಯ ಛಾದೇನ್ತಿ। **ಪರಿಯೋನನ್ಧನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಛಾದೇನ್ತಿ। **ಆವರಣಾದೀನಂ ವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಆವರಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ। ತೇ ಹಿ ಆಸೇವನಬಲವತಾಯ ಪುರಿಮಪುರಿಮೇಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಪಚ್ಛಿಮಾ ದಳ್ಹತರತಮಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ।

ಸಂಸನ್ದನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೫೦. ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಗ್ಗಹೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಸಪರಿಗ್ಗಹೋ"**ತಿ। **"ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಅಪರಿಗ್ಗಹೋ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ತೇವಿಜ್ಜಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ದಿಸ್ಸಮಾನಪರಿಗ್ಗಹಾನಂ ದುಟ್ಠುಲ್ಲತಮಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಏವಂ ಭೂತಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಕಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಂಸನ್ದನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ। **ವೇರಚಿತ್ತೇನ ಅವೇರೋ,** ಕುತೋ ಏತಸ್ಸ ವೇರಪಯೋಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಗೇಲಞ್ಞಸಞ್ಞಿತೇನ, ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಗೇಲಞ್ಞಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನಾತಿ ದುಕ್ಖೇನ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದೀಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ತದೇಕಟ್ಠಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ಅತೋಯೇವೇತ್ಥ **"ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಭಾವತೋ"**ತಿ ತದುಭಯಾಭಾವಮತ್ತಹೇತುವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಸತಿ ನ ಕದಾಚಿ ಚಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತತಿ, ಪಹೀನಾಯ ಪನ ತಾಯ ಸಿಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಸವಸೇ ವತ್ತನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಚಿತ್ತಗತಿಕಾ**ತಿ ಚಿತ್ತವಸಿಕಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನ್ತೀ"**ತಿ। **ನ ತಾದಿಸೋ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿಯ ನ ಚಿತ್ತವಸಿಕೋ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ವಸೀಭೂತಝಾನಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತೀತಿ **ವಸವತ್ತೀ**।

೫೫೨. **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗೇ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಾಮಿಮಗ್ಗೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೇ, ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೇ ವಾ, ತಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಪಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ, ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ವಾ। **ಸಮತಲನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಮತ್ಥಕೇ ಏಕಙ್ಗುಲಂ ವಾ ಉಪಡ್ಢಙ್ಗುಲಂ ವಾ ಸುಕ್ಖತಾಯ ಸಮತಲನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ। **ಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಅನೇಕಪೋರಿಸಂ ಮಹಾಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ ವಿಯ। **ಅನುಪ್ಪವಿಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಪಾಯಮಗ್ಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾಯ ಓಗಾಹನ್ತಿ। ತತೋ ಏವ **ಸಂಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಸಾದಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ**। ಏವನ್ತಿ "ಸಮತಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸಂಸೀದಿತ್ವಾ**ತಿ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ । **ಮರೀಚಿಕಾಯಾ**ತಿ ಮಿಗತಣ್ಹಿಕಾಯ ಕತ್ತುಭೂತಾಯ। **ವಞ್ಚೇತ್ವಾ**ತಿ ನದೀಸದಿಸಂ ಪಕಾಸನೇನ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ। **ವಾಯಮಮಾನಾ**ತಿ ವಾಯಮಮಾನಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಸುಕ್ಖತರಣಂ ಮಞ್ಞೇ ತರನ್ತೀ**ತಿ ಸುಕ್ಖನದೀತರಣಂ ತರನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಅಭಿನ್ನೇಪಿ ಭೇದವಚನಮೇತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇವಿಜ್ಜಾ ಅಮಗ್ಗಮೇವ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಂಸೀದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಯಥಾ ತೇ**ತಿ ತೇ "ಸಮತಲ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ ಸತ್ತಾ **ಹತ್ಥಪಾದಾದೀನಂ ಸಮ್ಭಞ್ಜನಂ ಪರಿಭಞ್ಜನಂ** ಪಾಪುಣನ್ತಿ ಯಥಾ। **ಇಧೇವ ಚಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಸುಖಂ ವಾ ಸಾತಂ ವಾ ನ ಲಭನ್ತೀ**ತಿ ಝಾನಸುಖಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಾತಂ ವಾ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಕುತೋ ಮಗ್ಗಸುಖಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಾತಂ ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಗ್ಗದೀಪಕ**ನ್ತಿ "ಮಗ್ಗದೀಪಕ" ಮಿಚ್ಚೇವ ತೇಹಿ ಅಭಿಮತಂ। **ತೇವಿಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ತೇವಿಜ್ಜತ್ಥಞಾಪಕಂ। **ಪಾವಚನ**ನ್ತಿ ಪಕಟ್ಠವಚನಸಮ್ಮತಂ ಪಾಠಂ। **ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಇರಿಣ**ನ್ತಿ ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ ಇದಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಗಾಮಕಂ ಮಹಾರಞ್ಞ"**ನ್ತಿ। **ಅನುಪಭೋಗರುಕ್ಖೇಹೀ**ತಿ ಮಿಗರುರುಆದೀನಮ್ಪಿ ಅನುಪಭೋಗಾರಹೇಹಿ ಕಿಂ ಪಕ್ಕಾದಿವಿಸರುಕ್ಖೇಹಿ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ವನೇ। **ಪರಿವತ್ತಿತುಮ್ಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತಿ** ಮಹಾಕಣ್ಟಕಗಚ್ಛಗಹನತಾಯ। ಞಾತೀನಂ ಬ್ಯಸನಂ ವಿನಾಸೋ **ಞಾತಿಬ್ಯಸನಂ**। ಏವಂ **ಭೋಗಸೀಲಬ್ಯಸನೇಸು**ಪಿ। ರೋಗೋ ಏವ ಬ್ಯಸತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ **ರೋಗಬ್ಯಸನಂ**। ಏವಂ **ದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನೇ**ಪಿ।

೫೫೪. ನನು ಜಾತಸದ್ದೇನೇವ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ಸಂವಡ್ಢಿತೋ **ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋ**ತಿ ಆಚರಿಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೫೫೪) ವುತ್ತಂ, ಜಾತೋ ಚ ಸೋ ಸಂವಡ್ಢೋ ಚಾತಿ **ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋ**ತಿ ಪನ ಯುಜ್ಜತಿ ವಿಸೇಸನಪರನಿಪಾತತ್ತಾ। **ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತಿ** ಪರಿಚಯಾಭಾವತೋ। **ಚಿರನಿಕ್ಖನ್ತೋ**ತಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಚಿರಕಾಲೋ। ಚಿರಂ ನಿಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ ಹಿ **ಚಿರನಿಕ್ಖನ್ತೋ**। "ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವತೋ "ತಮೇನ"ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಪದಂ **"ತಾವದೇವ ಅವಸಟ"**ನ್ತಿ ಪುನ ವಿಸೇಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಮನ್ದತ್ತಂ ಸಣಿಕವುತ್ತಿ, ತಂ ಪನ ಸಂಸಯವಸೇನ ಚಿರಾಯನಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಕಙ್ಖಾವಸೇನ ಚಿರಾಯಿತತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ವಿತ್ಥಾಯಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಾರಜ್ಜಿತತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವಿತ್ಥಾಯಿತತ್ತಂ ನಾಮ ಥಮ್ಭಿತತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಥದ್ಧಭಾವಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಹತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಅನಾವರಣಞಾಣಭಾವತೋ। ನನ್ವೇತಮ್ಪಿ ಅನ್ತರಾಯಪಟಿಹತಂ ಸಿಯಾತಿ ಆಸಙ್ಕಂ ಪರಿಹರತಿ **"ತಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಮಾರಾವಟ್ಟನಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚಕ್ಖುಮೋಹಮುಚ್ಛಾಕಾಲಾದಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ। **ನ ಸಕ್ಕಾ ತಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಕಾತುಂ** ಚತೂಸು ಅನನ್ತರಾಯಿಕಧಮ್ಮೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವತೋ।

೫೫೫. ಉಇಚ್ಚುಪಸಗ್ಗಯೋಗೇ ಉಮ್ಭಸದ್ದೋ, ಉಪಿಸದ್ದೋ ವಾ ಉದ್ಧರಣತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉದ್ಧರತೂ"**ತಿ। ಉಪಸಗ್ಗವಿಸೇಸೇನ ಹಿ ಧಾತುಸದ್ದಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವುತ್ತಿನೋ ಹೋನ್ತಿ ಯಥಾ "ಆದಾನ"ನ್ತಿ। ಪಜಾಸದ್ದೋ ಪಕರಣಾಧಿಗತತ್ತಾ ದಾರಕವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಾರಕ"**ನ್ತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗದೇಸನಾವಣ್ಣನಾ

೫೫೬-೭. “**ಅಪುಬ್ಬನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬತಾಕಾರಣಂ ದೀಪೇತಿ। ಯಸ್ಸ ಅತಿಸಯೇನ ಬಲಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ **ಬಲವಾತಿ** ವುತ್ತಂ “**ಬಲಸಮ್ಪನ್ನೋ**”ತಿ। ಸಙ್ಖಂ ಧಮೇತೀತಿ **ಸಙ್ಖಧಮಕೋ,** ಸಙ್ಖಂ ಧಮಯಿತ್ವಾ ತತೋ ಸದ್ದಪವತ್ತಕೋ। “ಬಲವಾ”ತಿಆದಿವಿಸೇಸನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ “**ದುಬ್ಬಲೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಬಲವತೋ ಪನ ಸಙ್ಖಸದ್ದೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಪ್ಪನಾವ ವಟ್ಟತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಚೇತಸೋ ವಿಮುತ್ತಿಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಾಮಾವಚರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಮಾಣಕರಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಂ ಪಮಾಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಓದಿಸ್ಸಕಾನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ವಡ್ಢೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ **ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ**। ತೇನಾಹ “**ತಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅರೂಪಾವಚರೇ ಓದಿಸ್ಸಕಾನೋದಿಸ್ಸಕವಸೇನ ಫರಣಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ ದಿಸಾಫರಣಞ್ಚ। ಕೇಚಿ ಪನ “ತಂ ಆಗಮನವಸೇನ ಲಬ್ಭತೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಆರುಪ್ಪಂ, ಅಥ ಖೋ ಕಸಿಣನಿಸ್ಸನ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಸುಭಾವಿತಂ ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪಿತಂ ಆರುಪ್ಪಂ, ತಂ **ಅಪ್ಪಮಾಣಕತ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಯಂ ವಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾಯ ಅಭಿಸಙ್ಖತೇನ ಸನ್ತಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ, ಯಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಮಾಪನ್ನಂ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ, ತಂ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಫರಣಪಮಾಣವಸೇನ **ಅಪ್ಪಮಾಣಕತ**”ನ್ತಿ ಅಪರೇ। ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇತಿ ರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇ ಚ ಅರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇ ಚ ಸತಿ। **ನ ಓಹೀಯತಿ ನ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಕತೂಪಚಿತಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಧಿಗತೇ ಮಹಗ್ಗತಜ್ಝಾನೇ ಅಪರಿಹೀನೇ ತಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಸಯಂ ಓಹೀಯಕಂ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ದಾತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವೇ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। “ನ ಅವಸಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥವಚನಂ “ನ ಓಹೀಯತೀ”ತಿ, ತದೇತಂ “ನ ಅವತಿಟ್ಠತೀ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿಸೇಸವಚನಂ, ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವಾ। ತೇನಾಹ “**ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**”ತಿಆದಿ। **ಲಗ್ಗಿತು**ನ್ತಿ ಆವರಿತುಂ ನಿಸೇಧೇತುಂ। **ಠಾತು**ನ್ತಿ ಪಟಿಬಲಂ ಹುತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ। **ಫರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಟಿಫರಿತ್ವಾ। **ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ। **ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ವಿಪಾಕದಾನೋಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ಇಮಿನಾ “ಲಗ್ಗಿತುಂ ವಾ ಠಾತುಂ ವಾ”ತಿ ವಚನಮೇವ ವಿತ್ಥಾರೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “**ಅಥ ಖೋ**”ತಿಆದಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಿಯನಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನಮೇವಾತಿ ಆಹ “**ತಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಸ್ಸ **ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ**। **ಸಯಮೇವಾ**ತಿ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಮೇವ। **ಬ್ರಹ್ಮಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪನೇತಿ** ಅಸತಿ ತಾದಿಸಾನಂ ಚೇತೋಪಣಿಧಿವಿಸೇಸೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಿಸ್ಸಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ ವಿಯ ಹಿ ಮಹಾಪುಞ್ಞಾನಂ ಚೇತೋಪಣಿಧಿವಿಸೇಸೇನ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಂ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ನ ಪಟಿಬಾಹತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ಮಹಗ್ಗತಸ್ಸ ಗರುಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಂ ಲಹುಕಕಮ್ಮಂ ಕಥಮತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಕರೋತೀತಿ? ತೀಸುಪಿ ಕಿರ **ವಿನಯಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ಏವಂ ವುತ್ತಂ “ನಿಕನ್ತಿಬಲೇನೇವ ಝಾನಂ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತತೋ ಪರಿಹೀನಝಾನತ್ತಾ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಲದ್ಧೋಕಾಸ”ನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ವದನ್ತಿ “ಅನೀವರಣಾವತ್ಥಾಯ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಹಾನಿ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ”ತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ಯುತ್ತತರಕಾರಣಂ - ಅಸತಿಪಿ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮುನೋ ವಿಪಾಕಪಟಿಬಾಹನಸಮತ್ಥೇ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮೇ “ಇಜ್ಝತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸೀಲವತೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೫) ವಚನತೋ ಕಾಮಭವೇ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮುನೋ ವಿಪಾಕೋಕಾಸಂ ಕರೋತೀತಿ। **ಏವಂ ಮೇತ್ತಾದಿವಿಹಾರೀ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಾನಂ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ವಿಹಾರೀ।

೫೫೯. ಪಠಮಮುಪನಿಧಾಯ ದುತಿಯಂ, ಕಿಮೇತಂ, ಯಮುಪನಿಧೀಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಪಠಮಮೇವಾ**”ತಿಆದಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ** ಸಙ್ಗೀತನ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸರಣಗಮನಂ ದಳ್ಹತರಂ, ಮಹಪ್ಫಲತರಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಸರಣಗಮನಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕತಿಪಾಹಚ್ಚಯೇನಾ**ತಿ ದ್ವೀಹತೀಹಚ್ಚಯೇನ । **ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಾಮಣೇರಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತ**ಮ್ಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೧) ಅಮುಂಯೇವ ವಾಸೇಟ್ಠಮಾರಬ್ಭ ಕಥೇಸಿ, ನಾಞ್ಞನ್ತಿ ಞಾಪೇತುಂ “**ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಆಗತನಯೇನ **ಉಪಸಮ್ಪದಞ್ಚೇವ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಅಲತ್ಥುಂ** ಪಟಿಲಭಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಸೋರಚ್ಚಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿಬುದ್ಧಿಖನ್ತಿವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಅಸಙ್ಗಾಸಂಹೀರವಿಸಾರದಞಾಣಚಾರಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಿನಾ ಮಹಾಗಣಿನಾ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಮಥೇರೇನ ಮಹಾಧಮ್ಮರಾಜಾಧಿರಾಜಗರುನಾ ಕತಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತ್ರಿದಂ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿತ್ತಸ್ಮಿಂ ಹೋತಿ -

ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ ಚ, ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚ ಸಬ್ಬಥಾ।
ಸಾಧಕೇನ ವಿನಾ ವುತ್ತೋ, ನತ್ಥಿ ಚೇತ್ಥ ಯತೋ ತತೋ॥

ಸಮ್ಪಸ್ಸತಂ ಸುಧೀಮತಂ, ಸಾಧೂನಂ ಚಿತ್ತತೋಸನಂ।
ಕರೋತಿ ವಿವಿಧಂ ಸಾಯಂ, ತೇನ **ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನೀ**ತಿ॥

ನಿಗಮನಕಥಾ

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ -

ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪಾಟವತ್ಥಾಯ, ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ವುದ್ಧಿಯಾ।
ವಣ್ಣನಾ ಯಾ ಸಮಾರದ್ಧಾ, ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಕಥಾಯ ಸಾ॥

ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನೀ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಾ।
ಪಣ್ಣಾಸಾಯ ಸಾಧಿಕಾಯ, ಭಾಣವಾರಪ್ಪಮಾಣತೋ॥

ಅನೇಕಸೇತಿಭಿನ್ದೋ ಯೋ, ಅನನ್ತಬಲವಾಹನೋ।
ಸಿರೀಪವರಾದಿನಾಮೋ, ರಾಜಾ ನಾನಾರಟ್ಠಿಸ್ಸರೋ॥

ಜಮ್ಬುದೀಪತಲೇ ರಮ್ಮೇ, ಮರಮ್ಮವಿಸಯೇ ಅಕಾ।
ತಮ್ಬುದೀಪರಟ್ಠೇ ಪುರಂ, **ಅಮರಪುರ**ನಾಮಕಂ॥

ಮಣ್ಡಲಾಚಲಸಾಮನ್ತಂ, ಏರಾವತೀನದಿಸ್ಸಿತಂ।

ನಾನಾಜನಾನಮಾವಾಸಂ, ಹೇಮಪಾಸಾದಲಙ್ಕತಂ॥

ತತ್ರಾಭಿಸೇಕಪತ್ತೋ ಸೋ, ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ ಧಮ್ಮತೋ।
ರಾಜಾಗಾರಮಹಾಥೂಪಂ, ಅಕಾಸಿ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ॥

ಉದ್ಧಮ್ಮಂ ಉಬ್ಬಿನಯಞ್ಚ, ಪಹಾಯ ಜಿನಸಾಸನಂ।
ವಿಸೋಧೇಸಿ ಯಥಾಭೂತಂ, ಸತತಂ ದಳ್ಹಮಾನಸೋ॥

ತೇನೇವ ಕಾರಿತೇ ರಮ್ಮೇ, ಛಾಯೂದಕಸಮಪ್ಪಿತೇ।
ದ್ವಿಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇ, ಭಾವನಾಭಿರತಾರಹೇ॥

ಮಹಾಮುನಿಸಮಞ್ಞಾ ಯಾ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಸಮ್ಮುಖಾ ಕತಾ।
ಪಟಿಮಾ ತಂಪಾಸಾದಮ್ಹಾ, ಉಜುಆಸನ್ನದಕ್ಖಿಣೇ॥

ಅಸೋಕಾರಾಮಆರಾಮೇ , ಪಞ್ಚಭೂಮಿಮಹಾಲಯೇ।
ರತನಭೂಮಿಕಿತ್ತಿ ವ್ಹಯೇ, ಧಮ್ಮಪಾಸಾದಲಙ್ಕತೇ॥

ತಥಾ ದಕ್ಖಿಣದೇವಿಯಾ, ನಗರಸಮೀಪೇ ಕತೇ।
ಪುಬ್ಬುತ್ತರೇ **ಜಯಭೂಮಿ-ಕಿತ್ತಾ**ಭಿಧಾನಕೇಪಿ ಚ॥

ತಥೇವುತ್ತರದೇವಿಯಾ , ನಗರಬ್ಭನ್ತರೇ ಕತೇ।
ಸೋಣ್ಣಗುಹಥೂಪನ್ತಿಕೇ, **ಪರಿಮಾಣಕ**ನಾಮಕೇ॥

ತಥಾ ಚ ಉಪರಾಜೇನ, ಕತೇ ನಗರಪಚ್ಛಿಮೇ।
ಮಹಾಗುಹಥೂಪನ್ತಿಕೇ, **ಮಙ್ಗಲಾವಾಸ**ನಾಮಕೇ॥

ಇತಿ ಸೋಣ್ಣವಿಹಾರೇಸು, ವಸಂನೇಕೇಸು ವಾರತೋ।
ಸಕ್ಕತೋ ಸಬ್ಬರಾಜೂನಂ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಲದ್ಧಲಞ್ಛನೋ॥

ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತೀತಿ ಸುವಿಖ್ಯಾತೋ।
ದ್ವೇವಿಭಙ್ಗಾದಿಧಾರಣಾ, ಉಪಜ್ಝಾಚರಿಯತಂ ಪತ್ತೋ॥

ಲಙ್ಕಾದೀಪಾಗತಾನಮ್ಪಿ, ಪರದೀಪನಿವಾಸಿನಂ।
ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಾಚಕೋ ಧಮ್ಮಂ, ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನಿಯೋಜಕೋ॥

ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಸೋಧೇಸಿ, ಸಾಸನಂ ಏಸ ಭೂಪತಿ।
ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಸೋ'ಕಾಸಿ ವಣ್ಣನಂ ಇಮಂ॥

ಸಮ್ಬುದ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ, ಪಞ್ಚತಾಲೀಸಕೇ'ದ್ಧಕೇ।
ತಿಸತೇ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸೇ ಚ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಸಾ ಸುನಿಟ್ಠಿತಾ॥

ಪೇಟಕಾಲಙ್ಕಾರವ್ಹಯಂ, ನೇತ್ತಿಸಂವಣ್ಣನಂ ಸುಭಂ।
ಇಮಞ್ಚ ಸಙ್ಖರೋನ್ತೇನ, ಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಮಯಾ॥

ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತೇನ ಪುಞ್ಞೇನ, ಪತ್ವಾನ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ।
ತಾರಯಿತ್ವಾ ಬಹೂ ಸತ್ತೇ, ಮೋಚೇಯ್ಯಂ ಭವಬನ್ಧನಾ॥

ಸದಾ ರಕ್ಖನ್ತು ರಾಜಾನೋ, ಧಮ್ಮೇನೇವ ಪಜಂ ಇಮಂ।
ನಿರತಾ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇಸು, ಜೋತೇನ್ತು ಜಿನಸಾಸನಂ॥

ಇಮೇ ಚ ಪಾಣಿನೋ ಸಬ್ಬೇ, ಸಬ್ಬದಾ ನಿರುಪದ್ದವಾ।
ನಿಚ್ಚಂ ಕಲ್ಯಾಣಸಙ್ಕಪ್ಪಾ, ಪಪ್ಪೋನ್ತು ಅಮತಂ ಪದನ್ತಿ॥

ಇತಿ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯ

ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನೀ ನಾಮ ಅಭಿನವಟೀಕಾ ಸಮತ್ತಾ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಅಭಿನವಟೀಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।